

Bundel - Commissie Bestuur van 8 september 2023

Agenda bijlagen

Brief uitnodiging commissie Bestuur 8 september 2023

Agenda Commissie Bestuur 8 september 2023

- 1 Opening en mededelingen van de voorzitter
Agendapunten gedeputeerden:
De Bat: 6, 7, 8
V/d Velde: 9.1, 9.2
Nielen: 10
- 2 Beëdiging van burger-commissieleden
Beëdiging van mevrouw Van de Swaluw (CDA) tot burger-commissielid.
- 3 Vaststellen agenda
Afdoeningsvoorstel: vaststellen
- 4 Informatie-uitwisseling, d.w.z.:
Tijdsplanning totaal: 45 minuten, waarvan 15 minuten voor IPO
- 4.1 Vast terugkerend agendapunt: IPO
Afdoeningsvoorstel: informeren
- 4.2 Mededelingen van gedeputeerden
Afdoeningsvoorstel: informeren
- 4.3 Vragen van commissieleden over het nieuws van de dag
Afdoeningsvoorstel: informeren
Vragen over actuele onderwerpen (vanaf 48 uur voorafgaand aan de commissie) kunnen maximaal in één commissie worden gesteld, mits vooraf gemeld bij de voorzitter. De voorzitter bekijkt dan op welke plaats in de vergaderorde de vragen het best kunnen worden gesteld. De vragen dienen kort en zakelijk te zijn.
- 4.4 Andere vragen van commissieleden over onderwerpen die niet op de agenda staan
Afdoeningsvoorstel: informeren
Deze vragen vóór woensdag 6 september a.s. om 9.30 uur aanmelden bij de commissiegriffier, iam.curfs@zeeland.nl
- 5 Gelegenheid om in te spreken
Tijdsplanning: 30 minuten
Aanmelden voor inspreken tot maximaal een uur vóór aanvang van de vergadering bij de commissiegriffier, iam.curfs@zeeland.nl
Maximaal 30 minuten inspreekgelegenheid/per spreker maximaal 5 minuten. De commissie stelt alleen verduidelijkende vragen aan sprekers.
Geen onderlinge commissiediscussie bij dit punt.
- 6 Statenvoorstel 9e wijziging begroting provincie Zeeland 2023 - 358775
Tijdsplanning: 15 minuten
Afdoeningsvoorstel: behandelen (kaderstellen)
Uw feitelijke (technische) vragen dienen vóór 5 september aanstaande, 10.00 uur, in het bezit te zijn van de commissiegriffier, iam.curfs@zeeland.nl
Er zijn vragen ingediend door BBB. De antwoorden zijn opgenomen in iBabs.
Statenvoorstel 9e wijziging van de begroting 2023 - 358775
Statenvoorstel (bijlage memorie van toelichting) 9e wijziging van de begroting 2023 - 358775
Statenvoorstel (bijlage recapitulatie) 9e wijziging van de begroting 2023 - 358775
Brief GS van 11 juli 2023 over 9e wijziging van de begroting 2023 - 358775
Vragen en antwoorden Berend Boone (BBB), over Statenvoorstel 9e wijziging begroting provincie Zeeland 2023 - 358775, agendapunt 6
- 7 Statenvoorstel Herziening kader grote projecten - 358776
Tijdsplanning: 45 minuten
Afdoeningsvoorstel: behandelen (kaderstellen)
Uw feitelijke (technische) vragen dienen vóór 5 september aanstaande, 10.00 uur, in het bezit te zijn van de commissiegriffier, iam.curfs@zeeland.nl.
Er zijn vragen ingediend door SGP en PvdA-GL. De antwoorden zijn opgenomen in iBabs.
Statenvoorstel Herziening kader grote projecten - 358776
Statenvoorstel (bijlage - kader) Herziening Kader Grote Projecten - 358776
Statenvoorstel (bijlage - voortgangsrapportage) van 11 juli 2023 Herziening Kader Grote Projecten - 358776
Statenvoorstel (bijlage - ingevuld voorbeeld) Herziening Kader Grote Projecten - 358776
Brief GS van 11 juli 2023 over herziening Kader Grote Projecten - 358776
Vragen en antwoorden Gerwi Temmink (PvdA-GL), over Statenvoorstel Herziening kader grote projecten - 358776, agendapunt 7
Vragen en antwoorden SGP over Statenvoorstel Herziening kader grote projecten - 358776, agendapunt 7

- 8 Brief GS van 9 mei 2023 over rapportage garantstelling North Sea Port 2022 - 326108
Tijdsplanning: 10 minuten
Afdoeningsvoorstel: behandelen (informereren)
Deze brief is teruggevraagd ter behandeling door de fractie van SGP.
Uw feitelijke (technische) vragen dienen vóór 5 september aanstaande, 10.00 uur, in het bezit te zijn van de commissiegriffier, iam.curfs@zeeland.nl.
Er zijn vragen ingediend door de VVD en de SGP. De antwoorden zijn opgenomen in iBabs.
Brief GS van 9 mei 2023 over rapportage garantstelling North Sea Port 2022 - 326108
Brief GS (bijlage) over Rapportage garantstelling North Sea Port 2022 - 326108
Vragen VVD en antwoorden over rapportage garantstelling North Sea Port 2022 - 326108
Vragen SGP en antwoorden over Brief GS van 9 mei 2023 over rapportage garantstelling North Sea Port 2022 - 326108
- 9.1 Brief GS van 18 juli 2023 over jaarstukken ZEH, Evides en GBE Aqua over boekjaar 2022 - 359587
Tijdsplanning: 15 minuten
Afdoeningsvoorstel: behandelen (informereren)
Uw feitelijke (technische) vragen dienen voor dinsdag 5 september aanstaande, 10.00 uur in het bezit te zijn van de commissiegriffier, iam.curfs@zeeland.nl
Er zijn vragen ingediend door de SGP, D66 en PvdA-GL. De antwoorden zijn opgenomen in iBabs.
Brief GS van 18 juli 2023 over jaarstukken ZEH, Evides en GBE Aqua over boekjaar 2022 - 359587
Brief GS (bijlage 1 - Jaarstukken ZEH) van 18 juli 2023 over jaarstukken ZEH, Evides en GBE Aqua + over boekjaar 2022 - 359587
Brief GS (bijlage 2- Jaarverslag Evides) van 18 juli 2023 over jaarstukken ZEH, Evides en GBE Aqua over boekjaar 2022 - 359587
Brief GS (bijlage 3- Jaarverslag GBE Aqua) van 18 juli 2023 over jaarstukken ZEH, Evides en GBE Aqua over boekjaar 2022 - 359587
Brief GS (bijlage 4- Begroting GBE Aqua 2023-2027) van 18 juli 2023 over jaarstukken ZEH, Evides en GBE Aqua over boekjaar 2022 - 359587
Brief GS (bijlage 5 - voorstel dividend ZEH 2023) van 18 juli 2023 over jaarstukken ZEH, Evides en GBE Aqua over boekjaar 2022 - 359587
Brief GS (bijlage 6 - PvdA ZEH overige bedrijfsonderdelen) van 18 juli 2023 over jaarstukken ZEH, Evides en GBE Aqua over boekjaar 2022 - 359587
Vragen SGP en antwoorden over Brief GS van 18 juli 2023 over jaarstukken ZEH, Evides en GBE Aqua over boekjaar 2022 (359587) - agendapunt 9.1
Vervolg vragen en antwoorden SGP over Brief GS van 18 juli 2023 over jaarstukken ZEH, Evides en GBE Aqua over boekjaar 2022 (359587) - agendapunt 9.1
Vragen en antwoorden Wouter Versluijs (D66) over Brief GS van 18 juli 2023 over jaarstukken ZEH, Evides en GBE Aqua over boekjaar 2022 (359587) - agendapunt 9.1
Vragen en antwoorden Gerwi Temmink (PvdA-GL), over Brief GS van 18 juli 2023 over jaarstukken ZEH, Evides en GBE Aqua over boekjaar 2022 - 359587, agendapunt 9.1
- 9.2 Brief GS van 28 februari 2023 over Afronding verkoop Wholesale en officiële naamswijziging naar ZEH - 289115
Tijdsplanning: 10 minuten
Afdoeningsvoorstel: behandelen (informereren)
Deze brief is teruggevraagd ter behandeling door de fractie van SGP.
Uw feitelijke (technische) vragen dienen voor dinsdag 5 september aanstaande, 10.00 uur in het bezit te zijn van de commissiegriffier, iam.curfs@zeeland.nl
Er zijn vragen ingediend door de SGP en PvdA-GL. De antwoorden zijn opgenomen in iBabs.
Brief GS van 28 februari 2023 over Afronding verkoop Wholesale en officiële naamswijziging naar ZEH - 289115
Brief GS (bijlage - notitie) van 28 februari 2023 over Afronding verkoop Wholesale en officiële naamswijziging naar ZEH - 289115
Vragen SGP en antwoorden over Brief GS van 28 februari 2023 over Afronding verkoop Wholesale en officiële naamswijziging naar ZEH - 289115
Vragen en antw Temmink (PvdA-GL), over Brief GS van 28 februari 2023 over Afronding verkoop Wholesale en officiële naamswijziging naar ZEH - 289115, agendapunt 9.2
- 10 Brief GS van 14 maart 2023 over Medewerkeronderzoek 2023 - 297926
Tijdsplanning: 10 minuten
Afdoeningsvoorstel: behandelen (informereren)
Deze brief is teruggevraagd voor behandeling door de fractie SGP.
Uw feitelijke (technische) vragen dienen voor dinsdag 5 september aanstaande, 10.00 uur in het bezit te zijn van de commissiegriffier, iam.curfs@zeeland.nl
Er zijn vragen ingediend door BBB en SGP. De antwoorden zijn opgenomen in iBabs.
Brief GS van 14 maart 2023 over Medewerkeronderzoek 2023 - 297926
Brief GS (bijlage) Rapport Medewerkeronderzoek 2023 Provincie Zeeland - 297926
Vragen BBB en antwoorden over Brief GS over Medewerkeronderzoek 2023 - 297926

Vragen SGP en antwoorden over Brief GS van 14 maart 2023 over Medewerkeronderzoek 2023 - 297926

- 11 Concept besluitenlijst van vergadering van 23 juni 2023
Afdoeningsvoorstel: vaststellen
Wilt u eventuele op- of aanmerkingen voor dinsdag 5 september 2023, 9.00 uur melden bij de commissiegriffier via iam.curfs@zeeland.nl.
Besluitenlijst (concept) Commissie Bestuur 23 juni 2023
- 12 Toezeggingenlijst
Tijdsplanning: 10 minuten
Afdoeningsvoorstel: informeren
Er zijn geen nummers om af te voeren.
TOEZEGGINGENLIJST Commissie Bestuur 8 september 2023
- 13 Volgende vergadering: vrijdag 20 oktober 2023, 9.00 uur
- 14 Sluiting
- 100 Ingekomen stukken ter kennisneming en informatie
De commissieleden kunnen in de vergadering aangeven welke van de ter kennisneming geagendeerde stukken zij een volgende keer willen bespreken onder opgave van het doel van de teruggevraagde behandeling. De vragen dienen uiterlijk dinsdag ná de commissievergadering, 10.00 uur, te worden gemeld bij de commissiegriffier.
- 101 Brief GS van 13 juni 2023 over informeren uitkomsten meicirculaire 2023 provinciefonds - 343202
Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming
Brief GS van 13 juni 2023 over informeren uitkomsten meicirculaire 2023 provinciefonds - 343202
Brief GS (bijlage) van 13 juni 2023 over informeren uitkomsten meicirculaire 2023 provinciefonds - 343202
- 102 Brief GS van 13 juni 2023 over Herijking provinciefonds - 343203
Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming
Brief GS van 13 juni 2023 over Herijking provinciefonds - 343203
Brief IPO (bijlage) aan min. BZK Verdeelmodel Provinciefonds - 343203
- 103 Brief GS van 26 juni 2023 over Jaarstukken NV Economische Impuls Zeeland 2022 - 350066
Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming
Brief GS van 26 juni 2023 over Jaarstukken NV Economische Impuls Zeeland 2022 - 350066
Brief GS (bijlage - Jaarrekening en Jaarverslag) van 26 juni 2023 over Jaarstukken NV Economische Impuls Zeeland 2022 - 350066
Brief GS (bijlage - Geconsolideerde Jaarrekening) van 26 juni 2023 over Jaarstukken NV Economische Impuls Zeeland 2022 - 350066
- 104 Brief GS van 4 juli 2023 over toezending jaarrekening 2022 North Sea Port SE - 357029
Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming
Er zijn vragen gesteld door VVD. De beantwoording is opgenomen in iBabs.
Brief GS van 4 juli 2023 over toezending jaarrekening 2022 North Sea Port SE - 357029
Brief GS (bijlage) - jaarrekening 2022 North Sea Port SE inclusief accountantsverklaring - 357029
Brief GS (bijlage) - Bestuursverslag 2022 North Sea Port SE - 357029
Vragen en antwoorden Schutz en de Clerck (VVD), over Brief GS van 4 juli 2023 over toezending jaarrekening 2022 North Sea Port SE - 357029, agendapunt 104
- 105 Brief GS van 13 juli 2023 over brief IPO, VNG, Waterschappen aan beide kamers n.a.v. val kabinet - 358859
Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming
Brief GS van 13 juli 2023 over brief IPO, VNG, Waterschappen aan beide kamers n.a.v. val kabinet - 358859
Bijlage IPO, VNG, Waterschappen - 358859
- 106 Besluitenlijst Commissie Integriteit 27 januari 2023
Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming
Besluitenlijst Commissie Integriteit 27 januari 2023
- 107 Brief GS van 31 augustus 2023 over Betonschade Oostbuis Westerscheldetunnel - 363737
Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming
Er zijn vragen ingediend door BBB. De antwoorden zijn opgenomen in iBabs.
Brief GS van 31 augustus 2023 over Betonschade Oostbuis Westerscheldetunnel - 363737
Brief GS (bijlage - Persbericht) van 31 augustus 2023 over Betonschade Oostbuis Westerscheldetunnel -
Vragen en antwoorden Berend Boone (BBB), over Brief GS van 31 augustus 2023 over Betonschade Oostbuis Westerscheldetunnel - 363737, agendapunt 107

Commissie Bestuur

onderwerp	kenmerk	behandeld door	verzonden
uitnodiging en agenda commissie Bestuur, 8 september 2023, om 08.30 uur		I.A.M. Curfs 06 – 2112 4897	

Middelburg, 31 augustus 2023

Geachte commissieleden,

Namens de voorzitter nodig ik u uit voor de openbare fysieke vergadering van de commissie Bestuur op, **vrijdag 8 september 2023**. De vergadering begint om 08.30 uur en vindt plaats in de Statenzaal, Abdij 10 in Middelburg.

Als bijlage bij deze brief treft u de agenda van de commissievergadering aan; de vergaderstukken vindt u in het papierloos vergadersysteem iBabs. Tevens treft u in iBabs de door het Presidium vastgestelde Leidraad werkwijze commissies aan. De richtlijnen voor het fysiek vergaderen in de Statenzaal worden in iBabs toegevoegd.

In overleg met de Agendacommissie is bij ieder agendapunt aangegeven wat het te verwachten tijdsbestek is van de behandeling ervan.

Uw feitelijke (technische) vragen dienen schriftelijk aan de plaatsvervangend commissiegriffier toegezonden te worden voor dinsdag 5 september aanstaande, 10.00 uur, via iam.curfs@zeeland.nl.

Over het stellen van vragen gelden de volgende afspraken:

- Niet-actuele vragen dienen gesteld te worden in de desbetreffende commissie; ('vragen over onderwerpen die niet op de agenda staan'); indienen van deze vragen kan tot uiterlijk woensdag 6 september vóór 9.00 uur.
- Vragen over actuele zaken ('nieuws van de dag tot 48 uur voor aanvang van de vergadering') kunnen maximaal in één commissie worden gesteld, mits vooraf gemeld bij de voorzitter. De voorzitter bekijkt dan op welke plaats in de vergaderorde de vragen het best kunnen worden gesteld.

De commissieleden kunnen aangeven welke van de ter kennisneming geagendeerde stukken zij een volgende keer willen bespreken onder opgave van het doel van de teruggevraagde behandeling. De vragen dienen uiterlijk dinsdag ná de commissievergadering, voor 10.00 uur te worden gemeld bij de commissiegriffier.

Met vriendelijke groet,
namens de voorzitter,

Iris Curfs,
Commissiegriffier

Agenda Commissie Bestuur

Datum	08-09-2023
Tijd	8:30 - 12:00 uur
Locatie	Statenzaal
Voorzitter	C.L.M. van den Berge

1 **Opening en mededelingen van de voorzitter**

Agendapunten gedeputeerden:

- De Bat: 6, 7, 8
- V/d Velde: 9.1, 9.2
- Nielen: 10

2 **Beëdiging van burger-commissieleden**

Beëdiging van mevrouw Van de Swaluw (CDA) tot burger-commissielid.

3 **Vaststellen agenda**

Afdoeningsvoorstel: vaststellen

4 **Informatie-uitwisseling, d.w.z.:**

Tijdsplanning totaal: 45 minuten, waarvan 15 minuten voor IPO

4.1 **Vast terugkerend agendapunt: IPO**

Afdoeningsvoorstel: informeren

4.2 **Mededelingen van gedeputeerden**

Afdoeningsvoorstel: informeren

4.3 **Vragen van commissieleden over het nieuws van de dag**

Afdoeningsvoorstel: informeren

Vragen over actuele onderwerpen (vanaf 48 uur voorafgaand aan de commissie) kunnen maximaal in één commissie worden gesteld, mits vooraf gemeld bij de voorzitter. De voorzitter bekijkt dan op welke plaats in de vergaderorde de vragen het best kunnen worden gesteld. De vragen dienen kort en zakelijk te zijn.

4.4 **Andere vragen van commissieleden over onderwerpen die niet op de agenda staan**

Afdoeningsvoorstel: informeren

Deze vragen vóór woensdag 6 september a.s. om 9.30 uur aanmelden bij de commissiegriffier, iam.curfs@zeeland.nl

5 **Gelegenheid om in te spreken**

Tijdsplanning: 30 minuten

Aanmelden voor inspreken tot maximaal een uur vóór aanvang van de vergadering bij de commissiegriffier, iam.curfs@zeeland.nl

Maximaal 30 minuten inspreekgelegenheid/per inspreker maximaal 5 minuten. De

commissie stelt alleen verduidelijkende vragen aan sprekers.
Geen onderlinge commissiediscussie bij dit punt.

- 6 Statenvoorstel 9e wijziging begroting provincie Zeeland 2023 - 358775**
Tijdsplanning: 15 minuten
Afdoeningsvoorstel: behandelen (kaderstellen)
Uw feitelijke (technische) vragen dienen vóór 5 september aanstaande, 10.00 uur, in het bezit te zijn van de commissiegriffier, iam.curfs@zeeland.nl
- 7 Statenvoorstel Herziening kader grote projecten - 358776**
Tijdsplanning: 45 minuten
Afdoeningsvoorstel: behandelen (kaderstellen)
Uw feitelijke (technische) vragen dienen vóór 5 september aanstaande, 10.00 uur, in het bezit te zijn van de commissiegriffier, iam.curfs@zeeland.nl.
- 8 Brief GS van 9 mei 2023 over rapportage garantstelling North Sea Port 2022 - 326108**
Tijdsplanning: 10 minuten
Afdoeningsvoorstel: behandelen (informereren)
Deze brief is teruggevraagd ter behandeling door de fractie van SGP.
Uw feitelijke (technische) vragen dienen vóór 5 september aanstaande, 10.00 uur, in het bezit te zijn van de commissiegriffier, iam.curfs@zeeland.nl.
Er zijn vragen ingediend door de VVD en de SGP. De antwoorden zijn opgenomen in iBabs.
- 9.1 Brief GS van 18 juli 2023 over jaarstukken ZEH, Evides en GBE Aqua over boekjaar 2022 - 359587**
Tijdsplanning: 15 minuten
Afdoeningsvoorstel: behandelen (informereren)
Uw feitelijke (technische) vragen dienen voor dinsdag 5 september aanstaande, 10.00 uur in het bezit te zijn van de commissiegriffier, iam.curfs@zeeland.nl
Er zijn vragen ingediend door de SGP.
- 9.2 Brief GS van 28 februari 2023 over Afronding verkoop Wholesale en officiële naamwijziging naar ZEH - 289115**
Tijdsplanning: 10 minuten
Afdoeningsvoorstel: behandelen (informereren)
Deze brief is teruggevraagd ter behandeling door de fractie van SGP.
Uw feitelijke (technische) vragen dienen voor dinsdag 5 september aanstaande, 10.00 uur in het bezit te zijn van de commissiegriffier, iam.curfs@zeeland.nl
Er zijn vragen ingediend door de SGP. De antwoorden zijn toegevoegd in iBabs.
- 10 Brief GS van 14 maart 2023 over Medewerkeronderzoek 2023 - 297926**
Tijdsplanning: 10 minuten
Afdoeningsvoorstel: behandelen (informereren)
Deze brief is teruggevraagd voor behandeling door de fractie SGP.
Uw feitelijke (technische) vragen dienen voor dinsdag 5 september aanstaande, 10.00 uur in het bezit te zijn van de commissiegriffier, iam.curfs@zeeland.nl
Er zijn vragen ingediend door BBB en SGP. De antwoorden zijn toegevoegd in iBabs.

- 11 Concept besluitenlijst van vergadering van 23 juni 2023**
Afdoeningsvoorstel: vaststellen
Wilt u eventuele op- of aanmerkingen voor dinsdag 5 september 2023, 9.00 uur melden bij de commissiegriffier via iam.curfs@zeeland.nl.
- 12 Toezeggingenlijst**
Tijdsplanning: 10 minuten
Afdoeningsvoorstel: informeren en instemmen met advies
De overige nummers blijven staan.
- 13 Volgende vergadering: vrijdag 20 oktober 2023, 9.00 uur**
- 14 Sluiting**
- 101 Ingekomen stukken ter kennisneming en informatie**
De commissieleden kunnen in de vergadering aangeven welke van de ter kennisneming geagendeerde stukken zij een volgende keer willen bespreken onder opgave van het doel van de teruggevraagde behandeling. De vragen dienen uiterlijk dinsdag ná de commissievergadering, 10.00 uur, te worden gemeld bij de commissiegriffier.
- 102 Brief GS van 13 juni 2023 over informeren uitkomsten meicirculaire 2023 provinciefonds - 343202**
Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming
- 103 Brief GS van 13 juni 2023 over Herijking provinciefonds - 343203**
Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming
- 104 Brief GS van 26 juni 2023 over Jaarstukken NV Economische Impuls Zeeland 2022 - 350066**
Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming
- 105 Brief GS van 4 juli 2023 over toezending jaarrekening 2022 North Sea Port SE - 357029**
Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming
- 106 Brief GS van 13 juli 2023 over brief IPO, VNG, Waterschappen aan beide kamers n.a.v. val kabinet - 358859**
Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming
- 107 Besluitenlijst Commissie Integriteit 27 januari 2023**
Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming
- 108 Brief GS van 31 augustus 2023 over Betonschade Oostbuis Westerscheldetunnel - 363737**
Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming

Financiële consequenties externe inhuur:

Kostensoort: Externe inhuur
Bedrag: € 0,00

Financiële consequenties opdracht/uitbesteding:

Kostensoort: Uitbesteding
Bedrag: € 0,00

Gedeputeerde
belast met
behandeling: dhr. Drs. J. de Bat - Financiën

Vergadering PS: 29 september 2023
Nr:
Agenda nr:
Vergadering GS: 11 juli 2023
Nr: 354323

Onderwerp: 9e wijziging van de begroting 2023

Aan de Provinciale Staten van Zeeland

Samenvatting:

Met dit voorstel wordt de 9^e wijziging van de begroting 2023 aan u voorgelegd. In deze 9^e wijziging van de begroting 2023 zijn de belangrijkste wijzigingen als volgt:

Wijzigingen met budgettair effect:

- Op 31 mei 2023 is de meicirculaire 2023 verschenen met daarin de financiële mutaties vanuit het provinciefonds. In de brief van 13 juni 2023 bent u geïnformeerd over de positieve financiële effecten van deze meicirculaire. De positieve effecten worden beschikbaar gesteld in de budgettaire ruimte, waarvan € 20.833 beschikbaar wordt gesteld in programma 8.
- Er is geconstateerd dat er te veel is toegevoegd aan de bestemmingsreserve meerjarige projecten. Een bedrag van € 276.915 kan volledig vrijvallen in de budgettaire ruimte.

Budgettair-neutrale wijzigingen:

Alle wijzigingen voor de begroting 2023 worden, per gewijzigde doelstelling, nader toegelicht in de als bijlage 1 bijgevoegde "Memorie van toelichting".

De effecten van alle wijzigingen worden tevens gepresenteerd in de als bijlage 2 bijgevoegde "Recapitulatie".

Verloopstaat gemuteerde budgettaire ruimte en reserves

De budgettaire ruimte en onderstaande reserves zijn in deze 9^e wijziging van de begroting 2023 als volgt gewijzigd:

(bedragen x € 1.000)				
<u>Budgettaire ruimte</u>	<u>2023</u>	<u>2024</u>	<u>2025</u>	<u>2026</u>
Mutaties t/m laatste (=8e) begrotingswijz 2023	1.043	4.000	4.401	5.281
Mutaties 9e begrotingswijziging 2023	2.407	3.049	2.757	2.456
Budgettaire ruimte	<u>3.450</u>	<u>7.049</u>	<u>7.158</u>	<u>7.737</u>
<u>Bestemmingsreserve meerjarige projecten</u>				
<u>beginstand</u>	<u>28.068</u>	<u>15.666</u>	<u>12.054</u>	<u>4.573</u>
Mutaties t/m laatste (=8e) begrotingswijz 2023	-12.369	-3.702	-7.481	-1.679
Mutaties 9e begrotingswijziging 2023	-34	90	-	-
Totaal mutaties	-12.403	-3.612	-7.481	-1.679
Nieuwe ultimostand	<u>15.666</u>	<u>12.054</u>	<u>4.573</u>	<u>2.894</u>
<u>Bestemmingsreserve verbouwing gebouw G</u>				
<u>beginstand</u>	<u>2.115</u>	<u>2.041</u>	<u>2.030</u>	<u>1.947</u>
Mutaties t/m laatste (=8e) begrotingswijz 2023	-74	-9	-81	-81
Mutaties 9e begrotingswijziging 2023	-0	-2	-2	-2
Totaal mutaties	-74	-11	-83	-83
Nieuwe ultimostand	<u>2.041</u>	<u>2.030</u>	<u>1.947</u>	<u>1.864</u>

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig bijgevoegd ontwerp-besluit.

Gedeputeerde Staten,

Drs. J.M.M. Polman, voorzitter

Drs. M.C.J. Franken, secretaris

Onderwerp:

9e wijziging van de begroting 2023 - Tussentijdse begrotingswijziging - GS 11-7 - 2023

Ontwerpbesluit

De staten der provincie Zeeland,
gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten van 11 juli 2023, nr. 354323;

besluiten:

Statenvoorstel 9e wijziging begroting 2023 Provincie Zeeland vast te stellen.

Memorie van toelichting
Behorende bij de 9e wijziging van de begroting 2023

Autorisatieniveau:

Uitgangspunt is dat PS een kaderstellende en autoriserende rol hebben. Conform de verslaggevingsvoorschriften op het niveau van de programma's, maar voortvloeiend uit specifieke afspraken tussen GS en PS (PS-besluit SERV-145 d.d. 6 juni 2014) worden ook de wijzigingen tussen programmaonderdelen (doelstellingen) binnen een programma ter autorisatie voorgelegd. Wijzigingen (zowel lasten als baten) kleiner dan € 25.000 worden niet separaat toegelicht.

Programma's:

Exploitatie		Reserves	
Lasten	Baten	Toevoeging	Onttrekking
-333.333	-	-	-333.333
-333.333	-	-	-333.333

03 Balans in landelijk gebied

030105 Natuurbeleving: verbreding en verbinding

Betreft een correctie op de 6e wijziging van de begroting. Deze onttrekking aan de reserve was ten onrechte ook al in de 5e wijziging geraamd.

Totaal programma 3

Exploitatie		Reserves	
Lasten	Baten	Toevoeging	Onttrekking
21.000	-	-	-
70.679	70.679	-	-
91.679	70.679	-	-

04 Ondernemend Zeeland

040105 Innovatie-infrastructuur en -fondsen

Wijzigingen (zowel lasten als baten) kleiner dan € 25.000 worden niet separaat toegelicht.

Na de vaststelling van de jaarstukken zijn de baten en lasten die een relatie hebben met de specifieke uitkeringen (SPUK 's) geactualiseerd.

040108 Concurrentiepositie

Wijzigingen (zowel lasten als baten) kleiner dan € 25.000 worden niet separaat toegelicht.

Totaal programma 4

Exploitatie		Reserves	
Lasten	Baten	Toevoeging	Onttrekking
103.057	103.057	-	-
103.057	103.057	-	-

05 Mobiliteit op maat

050101 Doelmatig en doeltreffend beheer (water)wegen

Na de vaststelling van de jaarstukken zijn de baten en lasten die een relatie hebben met de specifieke uitkeringen (SPUK 's) geactualiseerd.

Totaal programma 5

Exploitatie		Reserves	
Lasten	Baten	Toevoeging	Onttrekking
90.000	-	-	90.000
90.000	-	-	90.000

06 Iedereen telt!

060101 Toekomstbestendige culturele infrastructuur

In de meerjarenbegroting is jaarlijks € 90.000 geraamd ter dekking van de subsidieverlening voor de Cultuurbus. Om in 2023 in één keer subsidie te kunnen verlenen voor jaren 2023 en 2024, dienen de geraamde middelen uit 2024 overgeheveld te worden naar 2023. Op grond van financiële regelgeving dienen de lasten van een dergelijke subsidieverlening namelijk volledig verantwoord te worden in het boekjaar van de startdatum van de projectperiode. Het voorstel is daarom een budgettair neutrale begrotingswijziging te vervaardigen en daarmee de geraamde middelen uit 2024 beschikbaar te stellen in 2023.

Totaal programma 6

Exploitatie		Reserves	
Lasten	Baten	Toevoeging	Onttrekking
4.836.523	4.836.523	-	-
4.857.356	4.836.523	-	-

08 Energie op klimaat!

080101 Uitvoering klimaatadaptie

Na de vaststelling van de jaarstukken zijn de baten en lasten die een relatie hebben met de specifieke uitkeringen (SPUK 's) geactualiseerd.

Wijzigingen (zowel lasten als baten) kleiner dan € 25.000 worden niet separaat toegelicht.

080103 Energietransitie

Na de vaststelling van de jaarstukken zijn de baten en lasten die een relatie hebben met de specifieke uitkeringen (SPUK 's) geactualiseerd.

Totaal programma 8

Totaal programma's

Exploitatie		Reserves	
Lasten	Baten	Toevoeging	Onttrekking
5.504.356	5.483.523	-	-
5.434.759	5.657.259	-	-243.333

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien:

Exploitatie		Reserves	
Lasten	Baten	Toevoeging	Onttrekking
-	2.151.325	-	-
2.130.492	-	-	-
276.915	-	-	276.915
2.407.407	-	-	276.915
2.407.407	2.151.325	-	276.915

900102 Provinciefonds

Op 31 mei 2023 is de meircirculaire 2023 verschenen met daarin de financiële mutaties vanuit het provinciefonds. In de brief van 13 juni 2023 bent u geïnformeerd over de positieve financiële effecten van deze meircirculaire. De positieve effecten worden beschikbaar gesteld in de budgettaire ruimte, waarvan € 20.833 beschikbaar wordt gesteld in programma 8.

900105 Budgettaire ruimte

Op 31 mei 2023 is de meircirculaire 2023 verschenen met daarin de financiële mutaties vanuit het provinciefonds. In de brief van 13 juni 2023 bent u geïnformeerd over de positieve financiële effecten van deze meircirculaire.

Er is geconstateerd dat er te veel is toegevoegd aan de bestemmingsreserve meerjarige projecten. Een bedrag van € 276.915 kan volledig vrijvallen in de budgettaire ruimte.

Totaal Programma dekkingsmiddelen en onvoorzien

Ondersteuning:

Exploitatie		Reserves	
Lasten	Baten	Toevoeging	Onttrekking
425	-	-	425
425	-	-	425
7.842.591	7.808.584	-	34.007

960102 Huisvesting en facilitaire zaken

Wijzigingen (zowel lasten als baten) kleiner dan € 25.000 worden niet separaat toegelicht.

Totaal Programma overhead

Gewijzigde doelstellingen per programma**03 Balans in landelijk gebied**

030105 Natuurbeleving: verbreding en verbinding				
saldo doelstelling na 8e wijziging	4.744.885	3.612.955	3.714.705	3.715.455
lasten	-333.333	0	0	0
baten	0	0	0	0
saldo doelstelling na 9e wijziging	4.411.552	3.612.955	3.714.705	3.715.455

04 Ondernemend Zeeland

040105 Innovatie-infrastructuur en -fondsen				
saldo doelstelling na 8e wijziging	7.823.827	3.802.547	4.163.857	3.124.904
lasten	91.679	0	0	0
baten	-70.679	0	0	0
saldo doelstelling na 9e wijziging	7.844.827	3.802.547	4.163.857	3.124.904

040108 Concurrentiepositie

saldo doelstelling na 8e wijziging	276.710	4.179.202	179.202	179.202
lasten	-21.000	0	0	0
baten	0	0	0	0
saldo doelstelling na 9e wijziging	255.710	4.179.202	179.202	179.202

05 Mobiliteit op maat

050101 Doelmatig en doeltreffend beheer (water)wegen				
saldo doelstelling na 8e wijziging	38.255.312	30.614.063	20.991.090	24.290.743
lasten	103.057	85.058	0	0
baten	-103.057	-85.058	0	0
saldo doelstelling na 9e wijziging	38.255.312	30.614.063	20.991.090	24.290.743

06 Iedereen telt!

060101 Toekomstbestendige culturele infrastructuur				
saldo doelstelling na 8e wijziging	17.518.937	16.521.101	14.829.993	14.801.719
lasten	90.000	-90.000	0	0
baten	0	0	0	0
saldo doelstelling na 9e wijziging	17.608.937	16.431.101	14.829.993	14.801.719

9e wijziging programmabegroting Provincie

2023

2024

2025

2026

060102 Cultureel erfgoed				
saldo doelstelling na 8e wijziging	3.791.634	2.489.212	2.489.212	2.458.212
lasten	0	419.540	0	0
baten	0	0	0	0
saldo doelstelling na 9e wijziging	3.791.634	2.908.752	2.489.212	2.458.212

08 Energie op klimaat!

080101 Uitvoering klimaatadaptie				
saldo doelstelling na 8e wijziging	3.528.186	2.878.140	3.939.194	282.008
lasten	4.857.356	20.833	20.833	20.833
baten	-4.836.523	0	0	0
saldo doelstelling na 9e wijziging	3.549.019	2.898.973	3.960.027	302.841

080103 Energietransitie				
saldo doelstelling na 8e wijziging	2.619.845	1.424.528	1.399.528	963.096
lasten	647.000	637.000	637.000	507.000
baten	-647.000	-637.000	-637.000	-507.000
saldo doelstelling na 9e wijziging	2.619.845	1.424.528	1.399.528	963.096

Gewijzigde doelstellingen Algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en personeel

900102 Provinciefonds				
saldo doelstelling na 8e wijziging	-142.853.604	-151.799.396	-155.632.977	-151.731.526
lasten	0	459.729	458.120	457.490
baten	-2.151.325	-3.529.408	-3.236.122	-2.934.163
saldo doelstelling na 9e wijziging	-145.004.929	-154.869.075	-158.410.979	-154.208.199

900105 Budgettaire ruimte				
saldo doelstelling na 8e wijziging	1.042.629	4.000.000	4.400.894	5.281.182
lasten	2.407.407	3.048.846	2.757.169	2.455.840
baten	0	0	0	0
saldo doelstelling na 9e wijziging	3.450.036	7.048.846	7.158.063	7.737.022

9e wijziging programmabegroting Provincie

2023

2024

2025

2026

94 Personeel

Standen en mutaties Reserves

saldo na 8e wijziging	6.820.142	-5.169.875	20.815.868	24.060.956
lasten	0	90.000	0	0
baten	-34.034	-421.331	-1.791	-1.791
saldo na 9e wijziging	6.786.107	-5.501.207	20.814.077	24.059.164

Recapitulatie na 9e wijziging

Saldo programma's na 9e wijziging	213.101.804	188.049.974	167.125.162	159.253.845
Saldo dekkingsmiddelen en onvoorzien na 9e wijziging	-254.257.335	-214.864.567	-219.646.814	-215.008.796
Saldo ondersteuning en salarissen na 9e wijziging	34.369.424	32.315.800	31.707.575	31.695.787
Geraamd totaal saldo van baten en lasten na 9e wijziging	-6.786.107	5.501.207	-20.814.077	-24.059.164
Mutatie reserves na 9e wijziging	6.786.107	-5.501.207	20.814.077	24.059.164
Geraamde resultaat na 9e wijziging	0	0	0	0

Gewijzigde doelstellingen Ondersteuning

960102 Huisvesting en facilitaire zaken				
saldo doelstelling na 8e wijziging	2.324.910	2.270.541	2.539.476	2.267.251
lasten	452	1.791	1.791	1.791
batens	0	0	0	0
saldo doelstelling na 9e wijziging	2.325.363	2.272.332	2.541.268	2.269.043

Provinciale Staten Zeeland
t.a.v. de Statengriffie

Onderwerp
9e wijziging begroting 2023 Provincie
Zeeland

Zaaknummer
263805

Behandeld door

Verzonden

Middelburg, 11 juli 2023

Geachte Voorzitter ,

Hierbij zenden wij u het Statenvoorstel 9e wijziging begroting 2023 van de Provincie Zeeland toe. Wij stellen u voor deze te behandelen in de commissie Bestuur op 8 september 2023 en in de vergadering van Provinciale Staten op 29 september 2023.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,

drs. J.M.M. Polman, voorzitter

drs. M.C.J. Franken, secretaris-algemeen directeur

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.

Vragen Commissie Bestuur 8 september 2023

Vragen Berend Boone (BBB), over Statenvoorstel 9e wijziging begroting provincie Zeeland 2023 - 358775, agendapunt 6

Vragen Commissie Bestuur	Antwoorden
m.b.t. de Bijlage memorie van toelichting	
1. Wat houdt natuurbeleving en -verbinding in?	<p>In de begroting 2023 is deze doelstelling als volgt toegelicht:</p> <p><i>De natuur en het landschap in Zeeland beter bekend en beleefbaar maken; toewerken naar een betere spreiding van bezoekers over de natuurgebieden in Zeeland met inachtneming van de kwetsbaarheid van gebieden en natuurwaarden. Zoeken van verbindingen tussen mens en natuur en het toewerken naar een natuur-inclusieve samenleving.</i></p>
2. Wat wordt bedoeld met een toekomstbestendige culturele infrastructuur?	<p>In de begroting 2023 is deze doelstelling als volgt toegelicht:</p> <p><i>De Zeeuwse culturele infrastructuur kent witte vlekken. Wij vinden het van belang dat de Zeeuwse culturele infrastructuur voldoende toekomstbestendig is, zodat het veld optimaal kan bijdragen aan de ontwikkeling van onze provincie. Hiervoor ondersteunen wij een aantal Zeeuwse culturele organisaties en werken we samen met andere overheden. Het is van belang dat het aanbod aansluit bij de vraag van de (toekomstige) bezoeker. Om vraag en aanbod goed in beeld te hebben, wordt sinds 2022 een monitor ontwikkeld en een behoeftepeiling gedaan. De coronamaatregelen van de afgelopen jaren hebben negatieve gevolgen gehad voor de sector. Wij gaan door op de ingezette lijn door het verder professionaliseren van culturele organisaties en het ondersteunen van het brede veld. In het convenant tussen de regio Zeeland en het Ministerie van OCW is daarom beschreven om in een periode van vier jaar toe te werken naar een Zeeuwse basisvoorziening die de culturele infrastructuur in de cultuurregio duurzaam versterkt en kan bijdragen aan nationale doelstellingen. Provincie Zeeland matcht de beschikbare middelen vanuit het Rijk vanuit de wens een stedelijk cultureel klimaat te stimuleren, waarbij met name de aantrekkelijkheid van de provincie voor jongeren en een goed opleidings- en beroepsklimaat voor nieuwe makers centraal staat. In de ontwikkelagenda cultuurveld</i></p>

Vragen Commissie Bestuur	Antwoorden
	<i>wordt uitgegaan van drie pijlers waarbinnen we werken aan de toekomstbestendige culturele infrastructuur: Basis op orde, de intrinsieke waarde van cultuur en vernieuwing en verbreding in samenwerking.</i>

Financiële consequenties externe inhuur:

Kostensoort:

Bedrag: € 0,00

Financiële consequenties opdracht/uitbesteding:

Kostensoort:

Bedrag: € 0,00

Gedeputeerde

belast met

behandeling: dhr. Drs. J. de Bat - grote projecten

Vergadering PS:

Nr:

Agenda nr:

Vergadering GS: 11 juli 2023

Nr: 341552

Onderwerp: Herziening Kader Grote Projecten en aanverwante documenten

Aan de Provinciale Staten van Zeeland

Samenvatting:

AT Osborne heeft het Kader Grote Projecten geëvalueerd ter uitvoering van een door PS aangenomen motie. In het eindrapport 'kaderstellen en controleren – Evaluatie kader grote projecten' zijn er aanbevelingen gedaan om het Kader Grote Projecten en de bijbehorende instrumenten nog verder te verbeteren. De aanbevelingen zijn verwerkt in een aangepast Kader Grote Projecten, een aangepast adviesmodel grote projecten en een aangepaste opzet van de voortgangsrapportage grote projecten. Met dit statenvoorstel wordt gevraagd in te stemmen met deze herziene documenten.

Wat willen we bereiken?

Een, op basis van een evaluatie, herzien Kader Grote Projecten en aanverwante documenten waarmee Provinciale Staten hun kaderstellende en controlerende rol ten aanzien van Grote Projecten stevig kunnen invullen.

Waarom kunnen we zien of alles bereikt is?

In het herziene Kader Grote Projecten, in het aangepaste adviesmodel Grote Projecten en in de gewijzigde opzet van de voortgangsrapportage Grote Projecten zijn de aanbevelingen zoals gedaan door AT Osborne verwerkt.

In het Kader staat beschreven op welke manier sturing wordt gegeven aan Grote Projecten en wat daarbij de rol van Provinciale Staten is. Belangrijke punten die Provinciale Staten in staat stellen om hun kaderstellende en controlerende taken uit te voeren zijn een heldere leidraad om te bepalen of een project groot is, het gefaseerd uitvoeren van de Grote Projecten met duidelijke go/no-go momenten voor PS, het vier keer per jaar rapporteren over de voortgang aan PS en de borging van vijf integrale projectrollen in de projectorganisatie.

Wat doen we daarvoor?

AT Osborne heeft het Kader Grote Projecten geëvalueerd ter uitvoering van een door Provinciale Staten aangenomen motie. De hoofdvraag van de evaluatie was in hoeverre het huidige Kader Grote Projecten van de provincie Zeeland voldoet. De conclusies en aanbevelingen staan in het eindrapport 'kaderstellen en controleren – Evaluatie kader grote projecten'. Geconcludeerd wordt dat er positief tegen het Kader Grote Projecten wordt aangekeken en het bijdraagt aan de versteviging van de kaderstellende en controlerende rol van Provinciale Staten. De aanbevelingen uit het eindrapport zijn gedaan om het Kader en de doorwerking daarvan verder te verbeteren.

Op 13 januari 2023 is in de commissie bestuur het eindrapport behandeld. In de commissie zijn de aanbevelingen en de door Gedeputeerde Staten voorgestelde wijze van opvolging onderschreven.

De afgelopen periode is gewerkt aan de opvolging van de aanbevelingen. Dit heeft geleid tot een aangepast Kader Grote Projecten, een aangepast adviesmodel Grote Projecten en een aangepaste opzet van de voortgangsrapportage Grote Projecten. Voor de opvolging van een deel van de aanbevelingen is er voorafgaand aan de statenverkiezingen via een enquête informatie ingewonnen bij statenleden en burgercommissieleden. De aanbevelingen zijn als volgt verwerkt.

Nr.	Aanbeveling	Opvolging
1	Beschrijf de rollen van de Provincie in verschillende samenwerkingsvormen in het Kader Grote Projecten waardoor het toepasbaar is op toekomstige projecten van de provincie.	Verwerkt in paragraaf 3.6 van het herziene kader.
2	Heroverweeg de naamgeving van het Kader Grote Projecten om het beter passend te maken op de inhoud.	De suggestie is gedaan door AT Osborne om eventueel termen als risicovolle projecten of complexe projecten te hanteren. Het gebruik van deze termen is overwogen, maar uiteindelijk heeft het de voorkeur om de huidige naamgeving van het Kader te behouden en alleen het versienummer aan te passen. Dit omdat risicovol de nadruk legt op het negatieve en omdat complex slechts één van de criteria is om het Kader van toepassing te verklaren op een project. Daarnaast is de term Groot Project zowel ambtelijk als bestuurlijk ingeburgerd en roept deze term herkenning op. Dit werkt ook door in diverse andere documenten die aangepast zouden moeten worden bij een naamwijziging.
3	Verwijder hoofdstuk 4 'Kader Grote Projecten' uit het Handboek Projecten en Programma's zodat het handboek en kader als twee afzonderlijke documenten kunnen worden behandeld om de integrale manier van werken te ondersteunen.	Verwerkt in een herzien handboek met de titel Handboek Projectmanagement. Gezien de ambtelijke werking is het Handboek Projectmanagement ambtelijk vastgesteld.
4	Beleg expliciet het eigenaarschap van het Kader Grote Projecten en het Handboek Projecten en Programma's.	Verwerkt en expliciet benoemd in hoofdstuk 5 van het herziene kader.
5	Breng de 'strategische inventarisatie' van grote projecten in lijn met de huidige werkwijze bij de provincie.	Verwerkt in hoofdstuk 2 van het herziene kader.
6	Zorg ervoor dat Provinciale Statenleden voldoende op de hoogte zijn van het kader als hulpmiddel bij hun rol en verantwoordelijkheden ten aanzien van de grote projecten van de provincie.	In overleg met de statengriffie is er voor gekozen om een introductievideo te maken over het Kader Grote Projecten en de aanverwante documenten. Deze digitale toelichting komt beschikbaar na vaststelling van de documenten door PS.
7	Formaliseer de praktische invulling van het huidige verantwoordingsproces en verbeter de inhoudelijke kwaliteit van de voortgangsrapportages en het rapportageproces.	Verwerkt in de nieuwe opzet van de voortgangsrapportage met input van statenleden via enquête.
8	Evalueer de samenwerking tussen Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten.	Verwerkt in hoofdstuk 5 van het herziene kader.
9	Overweeg de beoordelingsmemo van Control aan te vullen met een reactie van het projectteam op de constatering van Control en/of resultaten van het kwartaalgesprek tussen Control en het projectteam.	Verwerkt in paragraaf 3.3 van het herziene kader.
10	Beoordeel de relevantie van de criteria van het adviesmodel ook met het oog op toekomstige projecten van de provincie.	Verwerkt in het aangepaste adviesmodel grote projecten met input van statenleden via enquête.
11	Pas het adviesmodel niet alleen toe aan de start van een project, maar ook op de Go-/No-go momenten.	Verwerkt in hoofdstuk 4 van het herziene kader.

Tegelijkertijd met de verwerking van de aanbevelingen in het Kader Grote Projecten zijn ook de overige teksten in het Kader herzien en geactualiseerd. Het herziene Kader sluit daarmee aan op het sturingsmodel van de provinciale organisatie en op het dit jaar herziene Handboek Projectmanagement (voorheen het Handboek Projecten en Programma's). Aangezien het grootste deel van de teksten van het Kader in 2016 waren opgesteld, vroeg dit tevens enige aanpassing.

Zoals ook in de brief aan Staten over de opvolging van de aanbevelingen vermeld, is bij de verwerking uitgegaan van het onderscheid tussen (grote) projecten en strategische opgaven. Het uitgangspunt is dat het Kader betrekking heeft op grote/ risicovolle/ complexe projecten en dat voor de aansturing van strategische opgaven de werkwijze gehanteerd blijft zoals afgesproken in de notitie veranderende werkwijzen Provinciale Staten van Zeeland. Daarbij realiserend dat uit een strategische opgave een project kan voortkomen die binnen de reikwijdte van het Kader Grote Projecten valt.

De uitkomsten van de enquête die is uitgezet bij statenleden en burgercommissieleden zijn gebruikt voor de aanpassing van het adviesmodel Grote Projecten en de opzet van de voortgangsrapportage. Voor het adviesmodel zijn de criteria concreter en transparanter gemaakt en opgenomen in het Kader Grote Projecten. Daarmee wordt het invullen van het adviesmodel minder kwalitatief van aard en is dit beter navolgbaar. Het adviesmodel is digitaal te raadplegen op de website van de Provincie via de volgende link: https://www.formdesk.com/provinciezeeland/adviesmodel_grote_projecten

De wijzigingen in de voortgangsrapportage hebben voornamelijk tot doel om beter aan te sluiten bij de informatiebehoefte van Staten. Ook is de opzet er op gericht om de meest relevante informatie in één oogopslag te kunnen presenteren.

De voortgangsrapportage worden digitaal beschikbaar gesteld via het P&C portaal van de provincie. Om dit te realiseren wordt het programma Pepperflow gebruikt. De komende periode wordt gebruikt om de rapportage te implementeren in Pepperflow. Het is de bedoeling om de voortgangsrapportage over augustus, september en oktober 2023 in de nieuwe opzet voor te leggen aan Provinciale Staten. Deze rapportages worden in november 2023 aangeboden aan Provinciale Staten.

Wat zijn de klimaateffecten?

De aanpassing van het Kader Grote Projecten en bijbehorende documenten heeft geen klimaateffect.

Wat mag het kosten?

Er zitten geen financiële gevolgen aan de aanpassing van het Kader Grote Projecten en bijbehorende documenten.

Financiële consequenties externe inhuur: geraamd op Externe inhuur (kostensoort)

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig bijgevoegd ontwerp-besluit.

Gedeputeerde Staten,

Drs. J.M.M. Polman, voorzitter

Drs. M.C.J. Franken, secretaris-algemeen directeur

Onderwerp:

Herziening Kader Grote Projecten en aanverwante documenten

Ontwerpbesluit

De staten der provincie Zeeland,
gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten van 11 juli 2023, nr. 341552;

besluiten:

1. Het herziene Kader Grote Projecten met versienummer 2.0 vast te stellen.
2. In te stemmen met het aangepaste adviesmodel Grote Projecten.
3. In te stemmen met de aangepaste opzet van de voortgangsrapportage Grote Projecten.

Kader Grote Projecten Provincie Zeeland

Kader Grote Projecten

Datum: 6 juli 2023
Auteur: Provincie Zeeland
Versienummer: 2.0

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1. Kaderstellen en Controleren	5
1.1. Aanleiding	5
1.2. Reikwijdte van het Kader	5
2. Inventarisatie Grote Projecten	6
2.1. Voorjaarsnota en najaarsnota	6
2.2. Startnotitie en faseovergangen	6
3. Sturing op Grote Projecten	8
3.1. Rollen en sturing	8
3.2. Adviesmodel Grote Projecten provincie Zeeland	9
3.3. Periodieke verantwoording over de Grote Projecten	11
3.4. Escalatie	11
3.5. Projectmanagement bij Grote Projecten	11
3.6. Rollen in verschillende samenwerkingsvormen	12
4. Faseren, beslissen en beheersen	13
4.1. Faseren	13
4.2. Beslissen	14
4.3. Beheersen	15
5. Reflectie op Grote Projecten	16
Colofon	17

Samenvatting

Het Kader Grote Projecten is in eerste versie in 2016 opgesteld naar aanleiding van de adviezen van de onderzoekscommissie N62 Sloeweg. Deze versie van het Kader is de in 2023 gewijzigde versie op basis van de Evaluatie Kader Grote Projecten die is uitgevoerd door AT Osborne.

Het Kader Grote Projecten stelt aanvullende eisen aan de Grote Projecten in aanvulling op de interne provinciale werkwijze uit het Handboek Projectmanagement. De kaderstellende en controlerende rol van Provinciale Staten is bij Grote Projecten versterkt doordat Provinciale Staten in alle projectfasen nadrukkelijker betrokken worden en doordat Provinciale Staten gedurende de gehele looptijd (vanaf de startnotitie) van een Groot Project om de drie maanden worden geïnformeerd over de stand van zaken.

Al in de initiatieffase van een Groot Project worden Provinciale Staten in de gelegenheid gesteld om de kaderstellende rol uit te oefenen. Belangrijke stap daarin is de besluitvorming over de startnotitie door Provinciale Staten. In de initiatieffase van een project en bij iedere faseovergang wordt gekeken of een project als "groot" is te typeren. Hierbij wordt gekeken naar meerdere kenmerken waaronder de omgevingsgevoeligheid, de complexiteit en het risicoprofiel van een project en de omvang van het projectbudget. Het Kader biedt Provinciale Staten verder handvatten om op een duidelijke, transparante en gestructureerde wijze vast te stellen of een project als "groot" wordt getypeerd.

Om Provinciale Staten goed te faciliteren in het uitoefenen van hun controlerende rol wordt vier maal per jaar gerapporteerd over de voortgang van Grote Projecten. Wanneer de voortgang van projecten uit de pas dreigt te gaan lopen op budget, in de planning of ten opzichte van de afgesproken kwaliteit, dan wordt dit zodoende expliciet en tijdig door Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten gemeld. Ook is er een besluitvormende rol voor Provinciale Staten opgenomen zodra een Groot Project overgaat naar een volgende projectfase.

Om vast te stellen of het Kader Grote Projecten in de praktijk afdoende functioneert wordt iedere twee jaar door Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten gezamenlijk stilgestaan bij de vraag of het Kader Grote Projecten en bijbehorende instrumenten verbetering vragen.

1. Kaderstellen en Controleren

1.1. *Aanleiding*

Op 8 juli 2016 is de eerste versie van het Kader Grote Projecten vastgesteld. Het Kader is mede tot stand gekomen op grond van de aanzet zoals de commissie onderzoek project Sloeweg van Provinciale Staten deed voor een dergelijk beheerskader. In juni 2018 is besloten tot wijziging van het Kader Grote Projecten op drie punten. In 2022 is een grotere evaluatie uitgevoerd door AT Osborne. Deze versie van het Kader Grote Projecten is de aangepaste versie op basis van die evaluatie en verwerking van de actuele situatie 2023.

Het Kader heeft tot doel om de organisatie van de Provincie Zeeland duidelijke uitgangspunten te bieden voor het werken aan Grote Projecten en om de kaderstellende en de controlerende rol van Provinciale Staten te verstevigen.

1.2. *Reikwijdte van het Kader*

Projecten kunnen op meerdere manieren worden gerealiseerd, één specifieke aanpak bestaat niet, de uitwerking is en blijft situationeel gebonden. Daarom moet altijd goed worden afgewogen hoe een specifiek project het beste kan worden gerealiseerd. Het oppakken van een project door een provinciale projectorganisatie is gebruikelijk, maar het kan ook door middel van samenwerking in een Gemeenschappelijke Regeling of via een externe projectorganisatie zoals een BV. In verschillende projecten is dit gedaan, bijvoorbeeld bij de aanleg van de Sluiskiltunnel en de Tractaatweg en bij de sanering van het Thermphos-terrein. Hoewel samenwerking en externe aansturing meer slagkracht kan geven, plaatst het Provinciale Staten soms meer op afstand in vergelijking tot een situatie waarin de provinciale organisatie het project zelf ter hand neemt. Het Kader geeft dan nog steeds goede handvatten om integraal projectmanagement toe te passen en het project te faseren, te beheersen en te beslissen.

Het Kader is van toepassing op alle projecten van de Provincie Zeeland die door Provinciale Staten als Groot Project zijn aangemerkt.

2. Inventarisatie Grote Projecten

In de werkwijze voor Grote Projecten hebben Provinciale Staten al een rol vanaf het moment dat een project in beeld komt. Dat is vanuit de verschillende rollen. Agenderend door projectideeën aan te dragen en kaderstellend door bij behandeling van voorstellen en voorjaarsnota en najaarsnota aan te geven dat een project als Groot Project moet worden gecategoriseerd.

2.1. Voorjaarsnota en najaarsnota

In de voorbereiding op de voorjaarsnota en najaarsnota wordt er twee keer per jaar binnen de provinciale organisatie in beeld gebracht welke ontwikkelingen er spelen. Ontwikkelingen in de samenleving en bijvoorbeeld het coalitieakkoord kunnen aanleiding zijn nieuwe vraagstukken op te pakken. Dit kan leiden tot het benoemen van strategische opgaven, binnen programma's of afdelingen activiteiten op te pakken of een project op te zetten.

Voorafgaand aan de voorjaarsnota en de najaarsnota wordt door de programmamanager Grote Projecten binnen de organisatie geïnventariseerd welke grotere projecten in voorbereiding zijn. Mogelijke Grote Projecten worden bij Gedeputeerde Staten onder de aandacht gebracht. Daarbij wordt aangegeven wanneer de keuze om een project als groot aan te merken bij Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten wordt voorgelegd. In de meeste gevallen is dit op het moment dat een startnotitie dient te worden vastgesteld. Vanuit politiek-bestuurlijke overwegingen kan worden gekozen om reeds in de aanloop naar een startnotitie een project als groot te categoriseren.

Wanneer uit de inventarisatie blijkt dat er projecten gereed zijn voor eerste besluitvorming bij voorjaarsnota of najaarsnota dan vraagt dit een integrale afweging in samenhang met andere ambities. Het gaat daarbij om:

1) *Inhoudelijk*

Afwegen of de inzet op dit vraagstuk zwaarder weegt dan de inzet op andere vraagstukken. Afwegen of het organiseren van werkzaamheden als een project de meest geschikte aanpak is om een vraagstuk in te vullen of dat er andere en betere manieren zijn om het vraagstuk aan te pakken.

2) *Financieel*

In relatie tot de andere ambities en ontwikkelingen moet worden ingeschat of het project financieel haalbaar is. Bij de start van een project gaat het om het toekennen van een voorbereidingskrediet. Voor projecten die ten laste komen van de investeringsagenda moet het totaal benodigde krediet worden ingeschat. Met die inschatting kan een bedrag worden gereserveerd in de doorkijk van de investeringsagenda (in potlood opnemen).

3) *Organisatorisch*

Bij de startnotitie zal de projectorganisatie voor de volgende projectfasen worden uitgewerkt voor zover mogelijk. Ten aanzien van de inzet van personele capaciteit wordt overwogen of de benodigde capaciteit vanuit de organisatie kan worden vrijgemaakt of dat hiervoor inhuur of het aantrekken van extra capaciteit nodig is. In het kader van inclusief programmeren zal inhuur of het aantrekken van extra capaciteit onderdeel uitmaken van het aan te vragen voorbereidingskrediet.

2.2. Startnotitie en faseovergangen

In de meeste gevallen zal via de inventarisatie vroegtijdig in beeld komen dat er een Groot Project wordt voorbereid. Het kan echter ook voorkomen dat het bij de uitwerking van een project nodig is de afweging

te maken over de aanpak en de eventuele categorisering als Groot Project. Dit kan bijvoorbeeld als de complexiteit veel groter blijkt dan vooraf ingeschat of dat de voorkeursoplossing voor een vraagstuk hoge kosten met zich meebrengt of vanwege andere redenen. Daarom moet bij de startnotitie en iedere daarop volgende faseovergang het adviesmodel Grote Projecten worden ingevuld. Afhankelijk van de uitkomst wordt de overweging gemaakt om aan Provinciale Staten voor te leggen of een project moet worden gecategoriseerd als Groot Project. Deze afweging kan derhalve ook tussentijds, buiten de totale inventarisatie bij voorjaarsnota en najaarsnota, worden voorgelegd.

3. Sturing op Grote Projecten

Projecten verschillen in omvang. Voor Grote Projecten geldt dat ze doorgaans groter zijn in financiële omvang, meer impact op de omgeving hebben, een langere looptijd hebben en/of complexer zijn dan de andere provinciale projecten. Het is de bevoegdheid van Provinciale Staten om projecten aan te merken als Groot Project. Provinciale Staten worden vroegtijdig in staat gesteld om de kaders te stellen voor een Groot Project. Ook de controlerende taak van Provinciale Staten wordt op grond van het Kader Grote Projecten ondersteund. Er wordt door Gedeputeerde Staten vier keer per jaar aan Provinciale Staten gerapporteerd over de voortgang van Grote Projecten. In aanvulling hierop wordt eens in de twee jaar door Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten gezamenlijk stilgestaan bij de wijze waarop de sturing van Grote Projecten verloopt en komt de vraag aan de orde of de werkwijze voldoende recht doet aan de verantwoordelijkheden van beide politieke gremia.

3.1. Rollen en sturing

Onderstaande rollen zijn van toepassing op projecten binnen de provincie Zeeland.

Provinciale Staten

Provinciale Staten hebben het budgetrecht en besluiten daarom over het toekennen van een voorbereidings- en/ of projectbudget. Indien projecten niet onder het Kader Grote Projecten vallen, maar er wel middelen voor beschikbaar zijn in de begroting en inhoudelijk passen ze binnen een bestaand beleidskader, is er geen specifieke extra rol voor Provinciale Staten met betrekking tot de sturing op deze projecten. De rol van Provinciale Staten ten aanzien van de sturing op deze projecten verloopt dan via reguliere procedures zoals via de cyclus van begroting en jaarrekening.

Gedeputeerde Staten

Het college van Gedeputeerde Staten is verantwoordelijk voor de uitvoering van het project binnen de kaders die door Provinciale Staten zijn gesteld.

Bestuurlijk Opdrachtgever

De Bestuurlijk Opdrachtgever (BOG) is de bestuurder binnen wiens portefeuille een project valt. De BOG stuurt als hoofdverantwoordelijke op wat er gerealiseerd moet worden en welke maatschappelijke doelstellingen daarmee gemoeid zijn. Het College bepaalt wie de BOG is. De BOG handelt namens Gedeputeerde Staten als opdrachtgever. Hij draagt er zorg voor dat Gedeputeerde Staten haar politieke verantwoordelijkheid kan waarmaken. Hij wordt hiertoe door de ambtelijke projectorganisatie tijdig en volledig geïnformeerd over de voortgang van de realisatie van het projectresultaat en het behalen van de beoogde beleidsmatige doelstelling(en).

De BOG stuurt binnen de politiek-bestuurlijk aangegeven kaders op inhoud en voortgang. Beslissingen die buiten deze kaders liggen worden voorgelegd aan Gedeputeerde Staten of indien nodig aan Provinciale Staten. Een en ander gebeurt conform de bestaande afspraken over actieve informatieplicht en (wanneer noodzakelijk) geheimhouding.

Ambtelijk Opdrachtgever

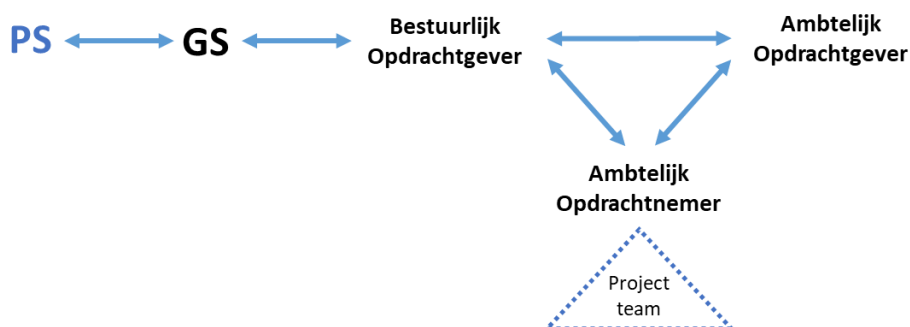
De Ambtelijk Opdrachtgever (AOG) is ambtelijk eindverantwoordelijk voor de realisatie van het projectresultaat. De specifieke focus van de AOG is om de organisatorische randvoorwaarden te garanderen voor succesvolle projectrealisatie door de ambtelijk opdrachtnemer (projectleider). De AOG

voor een Groot Project is in beginsel de Programmamanager Grote Projecten, maar kan ook de directeur Programma's en Projecten of een andere programmamanager zijn. In overleg met de Directie wordt bepaald wie de AOG is. De AOG stuurt de projectleider op hoofdlijnen aan, draagt in overleg met de poulemanager zorg voor voldoende middelen en menskracht, neemt besluiten binnen de afgesproken kaders en legt besluiten die buiten deze kaders vallen voor aan de BOG.

Ambtelijk Opdrachtnemer

De Ambtelijk Opdrachtnemer (AON) is integraal verantwoordelijk voor het realiseren van het projectresultaat en de beoogde projectdoelstellingen. Deze rol wordt doorgaans vervuld door een projectleider, maar kan ook worden vervuld door een programmamanager. In dat laatste geval zal de rol van AOG vervuld moeten worden door de directeur Programma's en Projecten. De AON zorgt voor een projectopzet, organiseert en realiseert een passende projectstructuur waarbinnen de resultaten en doelstellingen kunnen worden gerealiseerd en stuurt de projectorganisatie aan. De AON legt verantwoording af aan de AOG en legt bij de AOG neer welke randvoorwaarden nodig zijn voor succesvolle realisatie van het project. Voor wat betreft het bereiken van projectdoelstellingen legt de AON verantwoording af aan de BOG.

De sturing van bovenstaande rollen op Grote Projecten verloopt als volgt.



3.2. Adviesmodel Grote Projecten provincie Zeeland

Voor een goede beheersing van Grote Projecten is het van belang om eenduidig vast te stellen wanneer een project valt onder het Kader Grote Projecten. Daarbij is het toekennen van de term "groot" afhankelijk van meerdere criteria en niet alleen van de omvang van het budget. Het Kader houdt daarom rekening met de kosten, looptijd, bestuurlijke aandacht, impact op de omgeving, aantal projectpartners, aandacht in de media en de complexiteit van het project.

Deze criteria zijn opgenomen in een adviesmodel om te bepalen of een project onder het Kader valt. Met het adviesmodel worden voor een project de criteria gewaardeerd van 1 tot en met 4. In onderstaande tabel zijn de verschillende waarderingen per criterium beschreven. Op deze manier is er een transparant en gestructureerd afwegingskader. Op basis van de totaalscore geeft het adviesmodel aan of er wel of niet sprake is van een Groot Project. De uitkomst Groot Project wordt gegeven indien de totaalscore overeenkomt met een gemiddelde score van drie per criterium. De uiteindelijke beslissing om een project tot Groot Project te benoemen blijft uiteindelijk een bevoegdheid van Provinciale Staten.

Criteria	Score 1	Score 2	Score 3	Score 4
Kosten	De kosten van het project worden geschat op minder dan € 2 mln	De kosten van het project worden geschat op minder dan € 5 mln	De kosten van het project worden geschat op minder dan € 10 mln	De kosten van het project worden geschat op meer dan € 10 mln
Looptijd	Beperkte doorlooptijd (t/m 1 jaar)	Beperkte doorlooptijd (2 t/m 3)	Lange doorlooptijd (4 t/m 5 jaar)	Lange doorlooptijd (> 5 jaar)
Bestuurlijke aandacht	Het project wordt vanuit reguliere budgetten/ doelstellingen uitgevoerd	Het project vraagt goedkeuring van PS	Het project is opgenomen in het coalitieakkoord of is een verzoek van PS	Het project is een prioriteit in het coalitieakkoord
Impact op de omgeving	Het project heeft nauwelijks impact op omgeving	Het project zorgt voor overlast voor maximaal 20 omwonenden/ belanghebbenden	Het project zorgt voor overlast voor meer dan 20 omwonenden/ belanghebbenden	Het project zorgt voor overlast voor meer dan 20 omwonenden/ belanghebbenden en er is grond nodig van minimaal vijf grondeigenaren.
Aantal projectpartners	Geen andere partijen: de provincie kan het project zelfstandig uitvoeren	Maximaal 2 partijen bestaande uit alleen overheden	Maximaal 3 partijen bestaande uit overheden en/of niet-overheden	4 of meer partijen bestaande uit overheden en/of niet-overheden
Aandacht in de media	Nauwelijks aandacht in de media	Enige aandacht in media, waaronder regionale media	Regelmatig aandacht in media, waaronder regionale media	Uitgebreid aandacht in media, waaronder landelijke media
Complexiteit	De Provincie heeft eenzelfde project meer dan 5 keer uitgevoerd	De Provincie heeft eenzelfde project minder dan 5 keer uitgevoerd	De Provincie heeft weinig tot geen ervaring met de werkzaamheden, maar op nationaal niveau is er wel uitgebreide ervaring	De Provincie heeft weinig tot geen ervaring met de werkzaamheden en met onderdelen van het project is ook op nationaal niveau nog geen ervaring

Een project categoriseren als groot

Het adviesmodel wordt bij voorkeur ingevuld in de initiatiefase van een project. Het model wordt ingevuld door de ambtelijk opdrachtnemer van het project en besproken met de ambtelijk opdrachtgever. In dit gesprek wordt afhankelijk van de uitkomst van het adviesmodel bepaald of het project als groot aangemerkt zou moeten worden en daarmee het Kader Grote Projecten van toepassing is op het project. Het advies wordt vervolgens via Gedeputeerde Staten voorgelegd aan Provinciale Staten voor definitieve vaststelling. Dit gebeurt uiterlijk als de startnotitie door Gedeputeerde Staten wordt goedgekeurd. Het adviesmodel wordt ook bijgevoegd als bijlage bij de startnotitie zodra deze aan Provinciale Staten wordt voorgelegd. Bij iedere faseovergang wordt tevens het adviesmodel ingevuld. Dit om te beoordelen of er ontwikkelingen zijn die aanleiding geven om te heroverwegen of een project juist wel of juist niet meer als Groot Project moet worden gecategoriseerd.

Het adviesmodel is bedoeld om te beoordelen of een project onder het regime van het Kader Grote Projecten valt. Het adviesmodel is geen instrument waarmee wordt besloten over het al dan niet uitvoeren van een project.

3.3. Periodieke verantwoording over de Grote Projecten

De voortgang van de Grote Projecten wordt iedere drie maanden besproken tussen de directeur Programma's en Projecten en de ambtelijk opdrachtgever(s) van de Grote Projecten. Indien de directeur Programma's en Projecten zelf de ambtelijk opdrachtgever is wordt de voortgang besproken met de ambtelijk opdrachtnemer van het betreffende Groot Project. In dit gesprek geeft de afdeling Control tevens haar advies over de beheersing van het project. Dit advies van Control wordt tevens aangeboden aan GS bij het opleveren van de voortgangsrapportages. Mocht er na het gesprek verschil van inzicht over het advies van Control bestaan, dan wordt ook de reactie van het projectteam bij het advies van Control gevoegd.

Daarnaast vindt er periodiek overleg plaats tussen de bestuurlijk opdrachtgever, de ambtelijk opdrachtgever en de ambtelijk opdrachtnemer over de voortgang van het project. Er wordt vier keer per jaar gerapporteerd aan Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten over de voortgang van het project gedurende de rapportageperiode van drie maanden.

De cyclus van verantwoording wordt afgestemd op de reguliere P&C cyclus en de commissievergaderingen. Provinciale Staten worden op de hoogte gesteld van de jaarlijkse planning van de voortgangsrapportages. De voortgangsrapportages worden opgesteld volgens een vast format en digitaal beschikbaar gesteld via het P&C portaal Provincie Zeeland.

De voortgangsrapportages zijn rapportages achteraf en worden ter informatie voorgelegd aan Provinciale Staten. Indien de planning zoals vastgesteld door Provinciale Staten wordt overschreden wordt dit gemeld in de voortgangsrapportage en wordt bij de volgende faseovergang een gewijzigde planning ter besluitvorming voorgelegd aan Provinciale Staten. Andere scopewijzigingen die leiden tot een significante wijziging van het projectresultaat of de omvang van het benodigde projectbudget worden zo snel mogelijk ter besluitvorming voorgelegd aan Provinciale Staten.

3.4. Escalatie

Het Kader Grote Projecten biedt een extra escalatielijn wanneer een zwaarwegend signaal vanuit een projectteam dat een project mogelijk vertraagt, te duur wordt of in kwaliteit achterblijft bij besluiten zoals die genomen zijn door Provinciale Staten, niet wordt opgepakt door de projectleider of programmamanager. Indien wordt vastgesteld dat een melding niet leidt tot een voorstel tot scopewijziging en daar geen duidelijke verklaring voor komt, dan kan een projectteamlid via de projectcontroller van de afdeling Control zorgen voor escalatie naar de directeur Programma's en Projecten. De directeur Programma's en Projecten zorgt vervolgens dat het bestuurlijk besluitvormingsproces gaat lopen. Mocht de boodschap ook op deze manier het college niet bereiken dan kan het projectteamlid zich wenden tot de concerncontroller die na hierover de provinciesecretaris geïnformeerd te hebben, de bestuurlijk opdrachtgever en Gedeputeerde Staten op de hoogte kan brengen.

In het geval dat ook escalatie via deze lijn niet leidt tot een signaal aan de bestuurlijk opdrachtgever dat een scope wijziging noodzakelijk is, dan heeft de ambtenaar als laatste stap op de escalatieladder de verantwoordelijkheid rechtstreeks de Bestuurlijk Opdrachtgever te informeren. Hiermee wordt voorkomen dat belangrijke scopewijzigingen niet worden gemeld en later in het project "boven water" komen.

3.5. Projectmanagement bij Grote Projecten

Voor provinciale projecten passen we projectmanagement toe dat is gebaseerd op het gedachtegoed van Integraal Projectmanagement (IPM). De basis hiervan is de integrale afweging van belangen binnen een project. Het gaat daarbij om:

- het delen van informatie, kennis en risico's door iedereen in een project;

- het herkennen en erkennen van de verschillende belangen in een project;
- het expliciet inbrengen van de verschillende belangen en expertises in een integraal projectteam, en
- het gezamenlijk en integraal afwegen van de belangen in een integraal projectteam en daarbij rekening houden met risico's en andere beheersaspecten.

Om de integrale belangenafweging in een project te borgen zijn er vijf projectrollen die belegd moeten worden. Deze vijf projectrollen zijn:

- Projectleider: richt zich op het bereiken van het projectresultaat.
- Projectbeheerser: richt zich op de onderdelen waarop een project beheerst moet worden.
- Omgevingsmanager: richt zich op de relatie van het project met de omgeving.
- Technisch manager: richt zich op de technische uitwerking van het projectresultaat.
- Contractmanager: richt zich op de juridische aspecten van het project, de aanbesteding, inkoop en toezicht op de naleving van afgesloten contracten.

Risicomanagement is één van de instrumenten dat wordt ingezet om de verbinding tussen de projectrollen te behouden. In het projectteam van een Groot Project moet iedere projectrol worden ingevuld en afdoende geborgd zijn. De invulling en de borging wordt toegelicht in de startnotitie en het projectplan.

Deze uniformiteit en standaardisatie zorgt voor een efficiënte inzet en uitwisseling van medewerkers tussen projecten, een beheerste aansturing van projecten en een uniforme en professionele wijze van optreden richting marktpartijen, omgeving en in de samenwerking met projectpartners.

3.6. Rollen in verschillende samenwerkingsvormen

Bij Grote Projecten wordt afgewogen of deze vanuit de provinciale organisatie worden uitgevoerd of middels het opzetten van een externe projectorganisatie. Voorbeelden van projecten die zijn uitgevoerd vanuit een externe projectorganisatie zijn bijvoorbeeld de Tractaatweg door de Tractaatweg BV en de Sanering Thermphos door Van Citters Beheer. Voor de provincie betekent een externe projectorganisatie dat er geen sprake is van een projectteam binnen de provinciale organisatie, maar dat dit extern functioneert. Er is dan sprake van een accountteam dat advisering voor Gedeputeerde Staten en portefeuillehouder voorbereid ten behoeve van bijvoorbeeld opdrachtgever-opdrachtnemer gesprekken, stuurgroepen en aandeelhoudersvergaderingen. Bij het werken met een externe projectorganisatie blijft van toepassing dat er vier keer per jaar een voortgangsrapportage aan Provinciale Staten wordt voorgelegd en dat bij faseovergangen besluitvorming hierover aan Provinciale Staten wordt voorgelegd. Afhankelijk van de samenwerkingsvorm wordt dit vastgelegd in een Overeenkomst van Opdracht of een samenwerkingsovereenkomst. Evenals het niveau van de informatie die aan Provinciale Staten wordt verstrekt bij de beslismomenten.

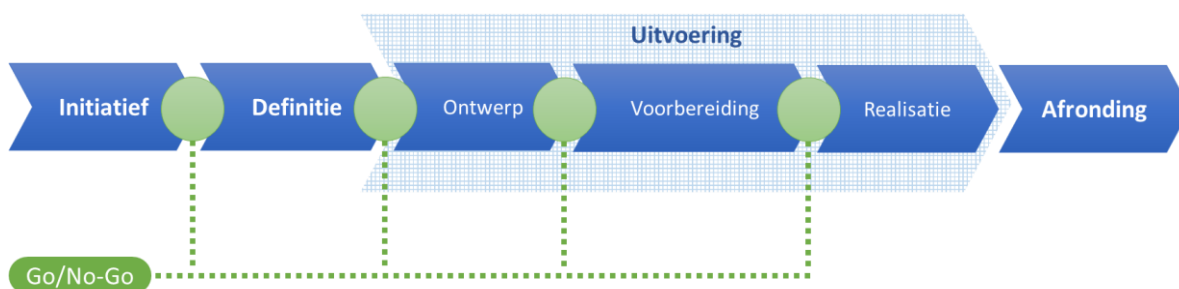
De oprichting van een externe projectorganisatie door de Provincie wordt voor wensen en bedenkingen aan PS voorgelegd, met inachtneming van de Nota Verbonden Partijen.

4. Faseren, beslissen en beheersen

De standaard provinciale projectaanpak bestaat uit drie samenhangende processen, te weten faseren, beheersen en beslissen.

4.1. Faseren

Faseren is het opdelen van een project in de tijd. Dit wordt gedaan om het project beheersbaar te houden en risico's te verkleinen. Door fasering ontstaat de mogelijkheid om tijdig bij te sturen of te stoppen met het project, als daar een duidelijke aanleiding voor is. Door het opknippen van het project in kleinere behapbare en overzichtelijke delen ontstaan tevens duidelijke momenten waarop besluitvorming plaats kan vinden. Voor Grote Projecten onderscheiden we zes projectfasen.



De *initiatief* fase start zodra er een vraagstuk is waar iets mee moet gebeuren. Er is dan echter nog geen sprake van een project. Wel start er een proces van visie- en gedachtevorming. Bij de start van de initiatief fase zal het dan ook niet duidelijk zijn of de werkzaamheden als project opgepakt worden of dat een andere aanpak zoals bijvoorbeeld een subsidie beter is. In de loop van de initiatief fase wordt duidelijk of het eventueel een Groot Project betreft. Aan het einde van deze fase wordt de startnotitie opgesteld met daarin de scopebeschrijving van het project. Dit is een eerste globale afbakening van het project. De startnotitie van een Groot Project wordt vastgesteld door Provinciale Staten.

De *definitief* fase is bedoeld om het resultaat en de aanpak van het project te definiëren. De globale afbakening uit de initiatief fase wordt aangescherpt en concreter gemaakt. Bij de start van deze fase zijn er nog verschillende oplossingsrichtingen mogelijk en gedurende deze fase moet de beste oplossing naar voren komen. De uitkomsten van de definitief fase worden vastgelegd in een projectplan. Provinciale Staten moeten goedkeuring geven op het benodigde budget, de looptijd en de scope zoals vastgelegd in het projectplan. In het projectplan is het doel SMART geformuleerd en is de fasering van het project nader uitgewerkt. Nadat Provinciale Staten deze kaders voor het project hebben bepaald, is het een bevoegdheid van Gedeputeerde Staten om het projectplan uit te voeren.

In de *ontwerpf*ase wordt de in de definitief fase gekozen oplossingsrichting nader uitgewerkt. Uiteindelijk leidt dit tot een definitief ontwerp. Dit wordt vastgesteld door Provinciale Staten bij de besluitvorming over de faseovergang.

In de *voorbereidings* fase wordt het definitief ontwerp geschikt gemaakt voor realisatie. In deze fase worden verschillende onderzoeken uitgevoerd en vergunningen aangevraagd. Indien van toepassing worden ook de benodigde gronden in deze fase verworven. Het proces van grondverwerving zal vaak al

starten in een vorige projectfase. Het opstellen van een aanbesteding gereed contract behoort ook tot deze fase.

Het is mogelijk dat de werkzaamheden in deze fase leiden tot wijzigingen in het definitief ontwerp dat in de vorige fase is vastgesteld. De noodzakelijke wijzigingen worden dan uiterlijk bij de faseovergang naar de realisatiefase ter besluitvorming voorgelegd.

De financiële bandbreedte van het project kan wijzigen gedurende de looptijd. In de realisatiefase wordt doorgaans het grootste deel van de projectkosten gemaakt. Aan het einde van de voorbereidingsfase en daarmee kort voor de start van de realisatiefase wordt het benodigde projectbudget nauwkeurig ingeschat en betrokken bij de besluitvorming bij de faseovergang.

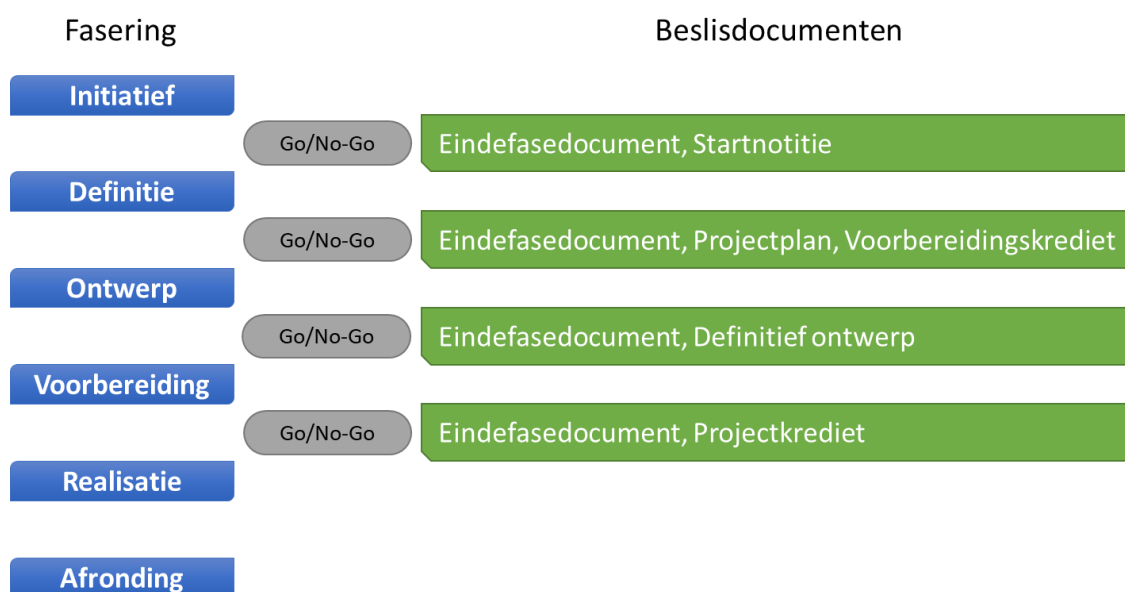
In de *realisatiefase* wordt het beoogde projectresultaat gemaakt. Het projectresultaat wordt zichtbaar en wordt opgeleverd zoals beschreven in het projectplan. Zodra het projectresultaat is opgeleverd kan de overgang naar de afrondingsfase worden ingezet. Hiervoor is geen beslismoment voorzien voor Provinciale Staten aangezien het projectresultaat is gerealiseerd.

De *afrondingsfase* start nadat het projectresultaat is gerealiseerd. In deze fase gaat het vooral om het gebruik, beheer en onderhoud van het projectresultaat. In de afrondingsfase vindt er ook nog de nodige nazorg plaats. Zo kunnen er nog kleine afrondende (herstel)werkzaamheden worden verricht, maar ook nieuwe of lopende (juridische) procedures kunnen afgehandeld worden. Daarnaast moet de projectorganisatie worden opgeheven, vindt de finale afrekening van het project plaats en wordt er geëvalueerd.

4.2. Beslissen

Bij een faseovergang is er een Go/No-Go moment om na te gaan of het Groot Project nog steeds de beste oplossing is voor de opgave. Voor Grote Projecten nemen Provinciale Staten bij vier faseovergangen een Go/No-Go besluit. Besluitvorming ten behoeve van het afsluiten van een fase betekent; akkoord met wat er is gebeurd en instemmen met de volgende fase. Bij Grote Projecten biedt de afsluiting van een projectfase de mogelijkheid aan Provinciale Staten om haar controlerende taak uit te oefenen.

Op deze momenten wordt de stand van zaken van het project opgenomen en een eindfasedocument opgesteld. Er wordt daarbij ook nadrukkelijk gekeken naar de volgende projectfasen en wat er voor nodig is om deze fasen te doorlopen. Tevens wordt de afdeling Control in de gelegenheid gesteld om bij een faseovergang een advies mee te geven aan het projectteam en aan Gedeputeerde Staten bij de aanbidding van de stukken voor de faseovergang. Het adviesmodel wordt ook bij iedere faseovergang ingevuld om te bepalen of er nog steeds sprake is van een Groot Project. Hieronder staat per faseovergang welke beslisdocumenten minimaal aan Provinciale Staten worden voorgelegd ter vaststelling.



4.3. Beheersen

Projectbeheersing omvat alle activiteiten die bijdragen aan het gestructureerd en gecontroleerd uitvoeren van het project. Het behelst het vinden van een balans tussen planning, kosten, scope en kwaliteit met daarbij aandacht voor de risico's en kansen binnen het project om zo de beoogde doelen te bereiken. Projectbeheersing zorgt ervoor dat de beperkte middelen tijd, geld en capaciteit effectief, efficiënt, flexibel en creatief worden ingezet. Een Groot Project wordt beheerst op de aspecten geld, risico, omgeving, organisatie, tijd, informatie en kwaliteit. In de voortgangsrapportage wordt expliciet gerapporteerd aan Provinciale Staten op de beheersaspecten geld, risico, omgeving, tijd en kwaliteit. De beheersaspecten informatie en organisatie hebben voornamelijk betrekking op de bedrijfsvoering en daarom wordt er alleen over gerapporteerd indien er ontwikkelingen zijn met significante impact op de voortgang van het project.

5. Reflectie op Grote Projecten

Los van de besluitvorming en verantwoording over Grote Projecten wordt eens in de twee jaar de aansturing van de Grote Projecten geëvalueerd en vindt reflectie plaats tussen Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten. De Programmamanager Grote Projecten heeft het eigenaarschap van het Kader Grote Projecten en is opdrachtgever voor deze evaluatie. Allereerst wordt het werken volgens het Kader Grote Projecten geëvalueerd en besproken in Gedeputeerde Staten. Hierna wordt via de commissie Bestuur van gedachte gewisseld met Provinciale Staten. Onderwerpen van gesprek zijn in ieder geval:

- De voortgang van de implementatie van aanbevelingen uit de vorige evaluatie.
- De kwaliteit van rapportages van Gedeputeerde Staten en in hoeverre deze voldoen aan de wensen van Provinciale Staten.
- De toepassing van het Kader door de statenleden.
- In hoeverre de in het Kader opgenomen afspraken voldoen in relatie tot de lopende Grote Projecten, bijvoorbeeld in hoeverre de Statenleden voldoende sturingsmogelijkheden hebben.

Mocht het naar aanleiding van het gesprek nodig blijken dan kan het Kader worden aangepast.

Colofon

Tekst

Provincie Zeeland

Contact

info@zeeland.nl

www.zeeland.nl

[Naam Project]

[naam project]

Algemeen

Project:	[naam project]
Document:	Voortgangsrapportage
Periode:	[maanden en jaar waar rapportage betrekking op heeft]
Status:	Definitief
Datum:	[datum van goedkeuring door GS]
Bestuurlijk opdrachtgever:	[naam portefeuillehouder]

Projectomschrijving

[Korte omschrijving van het project (circa 1 alinea) waarin het doel, de kernwerkzaamheden en de locatie van het project worden beschreven]

Belangrijkste ontwikkelingen

- [korte puntsgewijze opsomming van de belangrijkste ontwikkelingen in het project over de afgelopen rapportageperiode. Uitgebreidere toelichting op de punten kan elders in de rapportage worden opgenomen]

Status en voortgang

Beheersaspect:	Kwaliteit	Geld	Tijd	Risico	Omgeving
Status:	■	■	■	■	■
Voortgang:	↗	→	↘	↗	→

[in bovenstaande tabel kan de status van een beheersaspect aan het einde van de rapportageperiode worden aangegeven met de kleuren groen, oranje en rood. De status geeft aan of er afwijkingen dreigen ten opzichte van het laatst door PS vastgestelde plan.

De voortgang over de afgelopen rapportageperiode kan worden aangegeven met een symbool zoals een pijl waarmee duidelijk is dat de voortgang positief, negatief of gemiddeld ontwikkelt. Deze symbolen komen ook terug bij de uitgebreidere toelichting op de beheersaspecten]

Budget



[in bovenstaande tabel kan het totale budget worden ingevuld en het bedrag dat inmiddels in totaal is besteed]

Planning



[in bovenstaande tabel worden data opgenomen en gekoppeld aan de resterende faseovergangen en mijlpalen.]

Huidige projectfase: [naam huidige projectfase]

Percentage gereed: [inschatting van de voortgang van de werkzaamheden in de huidige projectfase uitgedrukt in een percentage]

Voortgang algemeen

[Toelichtende tekst over de voortgang van het project in algemene zin over de afgelopen rapportageperiode. Dit kan onder meer de uitgevoerde werkzaamheden bevatten en een uitgebreide toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen]

Kwaliteit

Status:



Voortgang:



[Toelichtende tekst op het beheersaspect kwaliteit waarbij in ieder geval wordt aangegeven waarom is gekozen voor de betreffende kleuren en symbolen bij status en voortgang. Verder wordt minimaal gerapporteerd over de stand van zaken van de kwaliteitseisen zoals verwoord in het projectplan]

Geld

Status:



Voortgang:



[Toelichtende tekst op het beheersaspect geld waarbij in ieder geval wordt aangegeven waarom is gekozen voor de betreffende kleuren en symbolen bij status en voortgang. Verder wordt minimaal gerapporteerd over de gerealiseerde en nog te verwachten kosten en opbrengsten.]

Tijd

Status:



Voortgang:



[Toelichtende tekst op het beheersaspect tijd waarbij in ieder geval wordt aangegeven waarom is gekozen voor de betreffende kleuren en symbolen bij status en voortgang. Verder wordt minimaal gerapporteerd over het verloop van het project ten opzichte van de laatst vastgestelde planning]

Risico

Status:



Voortgang:



[Toelichtende tekst op het beheersaspect risico waarbij in ieder geval wordt aangegeven waarom is gekozen voor de betreffende kleuren en symbolen bij status en voortgang. Verder wordt minimaal gerapporteerd over de grootste risico's van het project en de voortgang op de bijbehorende beheersmaatregelen]

Omgeving

Status:




Voortgang:



[Toelichtende tekst op het beheersaspect omgeving waarbij in ieder geval wordt aangegeven waarom is gekozen voor de betreffende kleuren en symbolen bij status en voortgang. Verder wordt minimaal gerapporteerd over relevante ontwikkelingen met betrekking tot de omgeving van het project en de wijze waarop wordt gecommuniceerd met de omgeving en belanghebbenden]

Legenda status en voortgang

	Groen	Op orde
	Oranje	Er dreigen afwijkingen
	Rood	Bijstelling is noodzakelijk
		Positieve ontwikkeling



Gemiddeld ontwikkeling



Negatieve ontwikkeling

Scopebeschrijving

[Beschrijving van de scope van het project zoals deze is vastgesteld via de startnotitie of projectplan]

Relevante besluiten

GS • [puntsgewijze opsomming van relevante besluiten die door GS zijn genomen]

PS • [puntsgewijze opsomming van relevante besluiten die door PS zijn genomen]

Extra toelichting

[Eventuele tekst met extra toelichting over onderdelen van het project die niet zijn benoemd in de vorige onderdelen van de rapportage. Dit is optioneel]

Traverse Kapellebrug

[dit is een voorbeeld van een voortgangsrapportage en bevat fictieve gegevens]

Traverse Kapellebrug

Algemeen

Project:	N290 Traverse Kapellebrug
Document:	Voortgangsrapportage
Periode:	februari, maart en april 2023
Status:	Definitief
Datum:	9-5-2023
Bestuurlijk opdrachtgever:	dhr. A.J. van der Maas

Projectomschrijving

De Provinciale weg N290 is een gebiedsontsluitingsweg in Oost Zeeuws-Vlaanderen. Deze weg sluit aan op de N61 en N62 ten zuiden van Terneuzen en leidt via Zaamslag en Hulst naar de Nederlands-Belgische grens bij Kapellebrug. Het project betreft het deel van de N290 door Kapellebrug en heet de Gentsevaart. De Gentsevaart gaat door de bebouwde kom en noemen we daarom ook wel de Traverse Kapellebrug. De Traverse Kapellebrug zit constructief aan het einde van de levensduur en wordt daarom volledig gereconstrueerd. Er komt zodoende een nieuwe weg op de bestaande locatie.

Belangrijkste ontwikkelingen

- De natuurtoets is afgerond
- Aanvraag omgevingsvergunning formeel ingediend
- Projectbudget staat onder druk in verband met prijsstijgingen

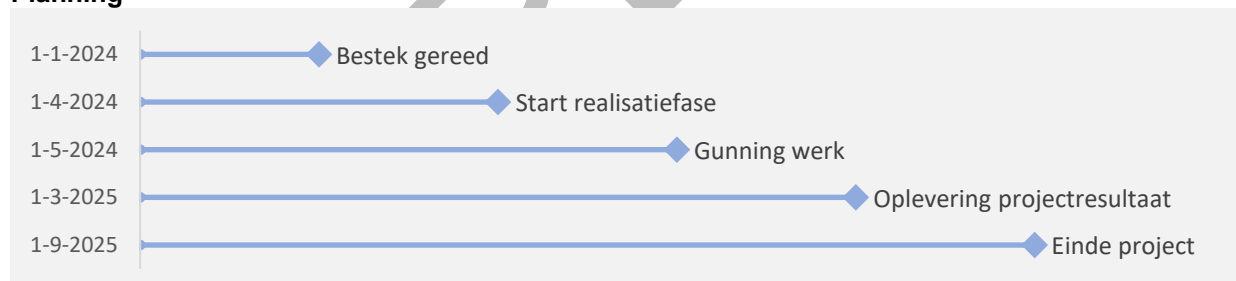
Status en voortgang

Beheersaspect:	Kwaliteit	Geld	Tijd	Risico	Omgeving
Status:	■	■	■	■	■
Voortgang:	↗	↘	↘	↗	→

Budget



Planning



Huidige projectfase: Voorbereidingsfase
Percentage gereed: 65%

Voortgang algemeen

Het project bevindt zich in de voorbereidingsfase. In de afgelopen rapportageperiode zijn de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Voor de vergunningverlening is een natuurtoets uitgevoerd en afgerond. Uit deze toets blijkt dat een vleermuisvriendelijke inrichting van de verlichting en de groenvoorziening nodig is bij de nieuw aan te leggen rotonde. De uitvoering van deze maatregelen vindt plaats in de realisatiefase.
- Een trillingsonderzoek is uitgevoerd en afgerond. Uit de metingen en prognoses blijkt dat de reconstructie geen negatieve gevolgen heeft. De trillingen blijven binnen de geldende normen.
- Voor de benodigde grondverwerving zijn diverse werkzaamheden uitgevoerd waardoor er voortgang blijft op dit proces.
- Werkzaamheden zijn uitgevoerd voor een geluidsonderzoek. Het eindrapport is opgeleverd.
- Werkzaamheden zijn uitgevoerd voor het laten onderzoeken van de stikstofdepositie.
- De aanvraag van de omgevingsvergunning is volgens planning formeel ingediend bij de gemeente.

In de vorige rapportageperiode zijn bedrijven geïnformeerd over de voorgenomen omleidingsroutes. De definitieve omleidingsroutes worden bepaald na de aanbesteding van de reconstructie. In de tussenliggende periode vindt de technische uitwerking van de omleidingsroutes plaats en is er aandacht voor het informeren van belanghebbenden.

Kwaliteit

Status:



Voortgang:



Het definitief ontwerp bepaalt voor een belangrijk deel de kwaliteitseisen van het op te leveren projectresultaat. Bij de uitwerking van dit ontwerp naar een uitvoeringscontract worden de kwaliteitseisen nader gespecificeerd. Daarbij worden ook de resultaten betrokken van diverse onderzoeken zoals een milieukundig onderzoek, een natuurtoets en archeologisch onderzoek.

Ook de uitkomsten van de analyse voor Maatschappelijk Verantwoord Inkopen worden betrokken bij het bepalen van de kwaliteitseisen. Waar nodig wordt er gebruik gemaakt van externe expertise en de toepassing van *second opinions*.

Bij het bepalen van de kwaliteitseisen wordt voldaan aan wet- en regelgeving en wordt rekening gehouden met CROW-richtlijnen. Ook functionele wensen en gebruikerswensen wegen mee.

De beoogde kwaliteit is voldoende geborgd waarmee de status op groen staat. Op basis van geluidonderzoek zal voor de reconstructie geluidreducerend asfalt worden voorgeschreven. Dit is een verhoging van de kwaliteit waardoor de voortgang positief wordt beoordeeld.

Geld

Status:



Voortgang:



Het investeringskrediet voor het project is in totaal € 7.05 miljoen. Aan het einde van de rapportageperiode zijn er kosten gemaakt voor een bedrag van € 422.000. De kosten voor de vernieuwing van het riool zijn voor de gemeente Hulst. De kosten van toekomstig beheer en onderhoud (na de reconstructie) komen niet ten laste van het investeringskrediet.

De huidige status is groen omdat de inschatting is dat het projectkrediet, inclusief de reservering in de investeringsagenda en overige bijdragen, voldoende is om de benodigde werkzaamheden uit te voeren. Voorafgaand aan de overgang van de voorbereidingsfase naar de realisatiefase wordt nog een laatste raming opgesteld. Zo is er voorafgaand aan de aanbesteding duidelijkheid over het benodigde krediet en kunnen Provinciale Staten dit meenemen in de definitieve besluitvorming.

De voortgang is negatief omdat als gevolg van prijsstijgingen de voorbereidingskosten hoger zijn dan geraamd. Dit heeft nog geen invloed op de omvang van het benodigde projectbudget.

Tijd

Status:



Voortgang:



In het projectplan N290 Traverse Kapellebrug is onderstaande planning per projectfase opgenomen. Deze planning is ook opgenomen in het door PS goedgekeurde eindfasedocument "definitie- en ontwerpfase N290 Traverse Kapellebrug":

- Voorbereidingsfase: juni 2022 - maart 2024 (uitgaande van geen langdurige bezwaar- en beroepsprocedures).
- Realisatiefase: april 2024 - maart 2025.
- Afrondingsfase: april 2025 - september 2025.

Naast de planning van de faseovergangen kent het project ook de volgende mijlpalen:

- Uitvoeringscontract gereed
- gunning van het werk.
- Oplevering van het werk.

Bovenstaande projectplanning per fase is opgesteld en wordt met de verschillende uit te voeren acties in meer detail bijgehouden via de planningstool Primavera. Maandelijks wordt deze detailplanning van de huidige fase doorgenomen en waar nodig bijgesteld. Het is mogelijk dat als gevolg van onverwachte gebeurtenissen deze planning uitloopt. Eventuele gebeurtenissen die van invloed kunnen zijn op de projectplanning zijn:

- Langdurige bezwaar- en beroepsprocedures, bijvoorbeeld bij de bestemmingsplan- of vergunningprocedure.
- Uitloop van de werkzaamheden van derden zoals netbeheerders en gemeente.
- Langdurige grondverwerving.
- Het moeten nemen van onvoorziene mitigerende maatregelen voor bijvoorbeeld flora, fauna, milieu of omleidingsroutes.

De werkzaamheden worden nog gerealiseerd binnen de planning. De status staat daarom op groen. De voortgang de afgelopen rapportageperiode is negatief beoordeeld als gevolg van het uitblijven van een overeenkomst voor het verwerven van het laatste stuk aan te kopen te grond. Er is nog enige uitloop mogelijk maar de speelruimte in de planning voor dit onderdeel is nog beperkt.

Risico

Status:



Voortgang:



Risicobeheersing vindt plaats aan de hand van regelmatig uitgevoerde risicoanalyses. De risico's worden minimaal iedere drie maanden geactualiseerd. Hierbij behoren ook de beheersmaatregelen. We bekijken de risico's tijdens een bijeenkomst met het projectteam, indien nodig met aanvullende expertise. Per beheersmaatregel wordt een actiehouder aangewezen. De voortgang/effecten van de beheersmaatregelen worden via de actielijst van het projectteam bewaakt. De inspanning zal zich vooral richten op het beheersen van de risico's met de grootste (financiële) gevolgen. Daarnaast zal expliciet rekening gehouden worden met mogelijke juridische risico's. Een project is dynamisch en naarmate het project vordert, kunnen de onzekerheden afnemen. Daarnaast kunnen er nog steeds risico's optreden met gevolg voor de planning en fasering.

Op basis van de meest recente actualisatie zijn de grootste risico's:

- Een onvoorziene vertraging in het verlenen van de omgevingsvergunning bijvoorbeeld door bezwaar en beroep of knelpunten gerelateerd aan stikstofdepositie met als gevolg uitloop van het project en extra (proces)kosten.
- Buitengewone stijging van de marktprijzen die er voor zorgen dat de voorbereiding en uitvoering van de reconstructie duurder worden dan voorzien in de meest recente raming.
- Het moeten treffen van extra maatregelen voor het realiseren van de omleidingsroutes.
- Het moeizaam verlopen van de grondverwerving wat kan leiden tot vertraging en extra (proces)kosten.

De risico's zijn goed in beeld en beheersmaatregelen worden toegepast waardoor de status op groen staat. De voortgang in de afgelopen rapportageperiode is ook positief aangezien het risico op het moeten nemen van maatregelen als gevolg van de stikstofberekeningen is komen te vervallen.

Omgeving

Status:



Voortgang:



Met regelmaat worden nieuwsbrieven verspreid onder de bewoners en bedrijven rondom de Gentsevaart. Deze nieuwsbrieven en andere relevante informatie over het project voor bewoners, bedrijven en andere belangstellenden is terug te vinden op de website www.zeeland.nl/kapellebrug. Het is ook mogelijk om contact op te nemen met vragen of opmerkingen over het project via het mailadres kapellebrug@zeeland.nl.

Naar aanleiding van de wens uit Provinciale Staten zijn gesprekken gevoerd met de dorpsraden van Kapellebrug en Clinge over een mogelijk kunstwerk op de nieuwe rotonde op de kruising van de Gentsevaart en de Molenstraat.

De status staat op groen omdat de contacten met de omgeving constructief verlopen en de omgeving uitgebreid wordt geïnformeerd. De voortgang is gemiddeld omdat de werkzaamheden zijn verlopen zoals gepland.

Legenda status en voortgang

	Groen	Op orde
	Oranje	Er dreigen afwijkingen
	Rood	Bijstelling is noodzakelijk

	Positieve ontwikkeling
---	------------------------

	Gemiddeld ontwikkeling
---	------------------------

	Negatieve ontwikkeling
---	------------------------

Scopebeschrijving

Het is behoorlijk druk op de Gentsevaart in Kapellebrug en er wordt vaak te hard gereden. Door de nabijheid van bedrijventerreinen in de gemeente Hulst en de Antwerpse haven is er ook veel vrachtverkeer. In het weekend gaan veel dagjesmensen via de N290 boodschappen halen. Door de drukte in combinatie met te hard rijden wordt er in Kapellebrug regelmatig geluidsoverlast ervaren en is het tegelijkertijd onveilig voor voetgangers en fietsers om de weg over te steken.

De reconstructie heeft niet tot doel om de verkeersintensiteit te beïnvloeden. Wel zijn de gevolgen van verkeersdrukke en te hard rijden zoals verkeersonveiligheid en geluidhinder nadrukkelijke aandachtspunten in het definitief ontwerp. Om de verkeerssituatie in Kapellebrug aan te pakken gaat de Provincie samen met de gemeente Hulst de Gentsevaart vanaf de Belgische grens tot aan de kruising Gentsevaart/Molenstraat reconstrueren.

De kern van het project bestaat uit de volgende onderdelen:

- Aanleg fiets- en voetpaden aan beide zijden van de weg.
- Aanleg van een nieuwe rotonde bij de aansluiting Molenstraat.
- Aanleg verkeerseilanden voor veiligere fiets- en voetgangersoversteekplaatsen.
- Aanleg overige snelheid beperkende elementen.
- Optimaliseren van aansluitingen met andere straten (Roskamstraat en Brouwerijstraat).
- Vernieuwing van het gemeentelijk riool.

Relevante besluiten

-
- GS
- 18 mei 2021: Vaststellen startnotitie 'Reconstructie Traverse Kapellebrug N290' en verzenden aan PS.
 - 15 februari 2022: Informeren van PS over de uitkomsten van het onderzoek naar de mogelijkheden voor de aanleg van een fietstunnel in Kapellebrug.
 - 29 maart 2022: Goedkeuren definitief ontwerp, projectplan en eindfasedocument definitie- en ontwerpfase en aanbieden aan PS.

-
- PS
- 29 mei 2020: Vaststellen voorjaarsnota 2020 en daarmee project N290 Traverse Kapellebrug benoemen als groot project. Een krediet ter hoogte van € 5,6 miljoen beschikbaar stellen.
 - 23 juli 2021: Instemmen met de startnotitie 'Reconstructie Traverse Kapellebrug N290' en het gelijktijdig doorlopen van zowel de definitiefase als de ontwerpfase.
 - 11 maart 2022 (commissie Economie): GS heeft PS geïnformeerd dat een fietstunnel niet wordt opgenomen in het definitief ontwerp. Dit naar aanleiding van onderzoek naar de mogelijkheden voor de aanleg van een fietstunnel.
 - 20 mei 2022: Goedkeuren definitief ontwerp N290 Traverse Kapellebrug en instemmen met de afronding van de definitie- en ontwerpfase van het project. Daarnaast de start van de voorbereidingsfase door goedkeuring van het eindfasedocument "definitie- en ontwerpfase N290 Traverse Kapellebrug". In dat document zijn opgenomen: scope, looptijd en beheeraspecten uit het Projectplan N290 Traverse Kapellebrug.
 - 11 november 2022: Instemmen met voorstel in Najaarsnota 2022 om € 1,45 miljoen te reserveren in de investeringsagenda voor de verhoging van het projectkrediet.

Extra toelichting

[Eventuele tekst met extra toelichting]

Provincie Zeeland
Postbus 6001
4330 LA MIDDELBURG

Onderwerp	Zaaknummer	Behandeld door	Verzonden
Herziening Kader Grote Projecten en aanverwante documenten	341552		

Middelburg, 11 juli 2023

Geachte voorzitter,

AT Osborne heeft het Kader Grote Projecten geëvalueerd ter uitvoering van een door PS aangenomen motie. Er zijn aanbevelingen gedaan om het Kader Grote Projecten en de bijbehorende instrumenten nog verder te verbeteren. Hierbij bieden wij u het statenvoorstel aan met betrekking tot de opvolging van deze aanbevelingen en de daaruit voortkomende herziening van het Kader Grote Projecten en aanverwante documenten.

Als bijlage treft u hierbij aan:

- het herziene Kader Grote Projecten 2.0
- het herzien adviesmodel Grote Projecten te raadplegen via https://www.formdesk.com/provinciezeeland/adviesmodel_grote_projecten
- het herziene format voortgangsrapportage Grote Projecten
- een ingevuld voorbeeld van de herziene voortgangsrapportage Grote Projecten

Wij bieden deze stukken aan Provinciale Staten aan voor de behandeling in de Commissie Bestuur en ter besluitvorming in Provinciale Staten. Desgewenst kan voorafgaande aan de behandeling een toelichting op de wijzigingen en het gebruik van het Kader Grote Projecten worden gegeven.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,

drs. J.M.M. Polman, voorzitter

drs. M.C.J. Franken, secretaris-algemeen directeur

Bijlagen:

1. Herziene Kader Grote Projecten met versienummer 2.0
2. Herzien adviesmodel Grote Projecten te raadplegen via https://www.formdesk.com/provinciezeeland/adviesmodel_grote_projecten
3. Herzien format voortgangsrapportage Grote Projecten
4. Ingevuld voorbeeld van de herziene voortgangsrapportage Grote Projecten

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.

Vragen Commissie Bestuur 8 september 2023

Vragen Gerwi Temmink (PvdA-GL), over Statenvoorstel Herziening kader grote projecten - 358776, agendapunt 7

Vragen Commissie Bestuur	Antwoorden
<p>In de voorschriften bij het Integrale Project Management (IPM) staat dat er intern integrale afwegingen gemaakt moeten worden binnen het grote project. Zijn die er ook voor evt. dwarsverbanden met andere (grote) projecten? Dat is ons niet duidelijk, maar lijkt ons wel wenselijk. Waar is dit in het handboek te vinden, cq. desgewenst aan te passen?</p>	<p>In paragraaf 2.1 van het Kader Grote Projecten 2.0 wordt nader ingegaan op de integrale afweging tussen projecten en andere ambities. Dit vindt plaats bij de voorjaarsnota of najaarsnota bij de start van een project. Gedurende de looptijd van de projecten wordt iedere drie maanden de voortgang besproken van de grote projecten. Deze voortgangsgesprekken zijn ook momenten waarop eventuele dwarsverbanden tussen projecten besproken worden.</p>
<p>In het verlengde van de 3^e technische vraag van de SGP: kan GS duidelijk maken hoe het zit met voorbereidende kosten op een groot project? En hoe PS daar inzage in heeft/krijgt? Bijvoorbeeld m.b.t. inzet eigen personeel, inhuur experts etc. Deze vraag is tweeledig: voor wanneer er inderdaad een groot project uit voortkomt als ook wanneer deze voorbereidingen niet leiden tot een groot project.</p>	<p>In de initiatieffase zal veelal met middelen vanuit budgetten, behorende bij verschillende doelstellingen, worden verkend wat mogelijkheden zijn om de doelstelling te bereiken. Dit kan uitmonden in een project, maar bijvoorbeeld ook in een subsidieregeling of andere instrumenten. Bij een groot project wordt daarna een voorstel met de startnotitie aan PS voorgelegd inclusief het toekennen van voorbereidingskrediet. Zowel bij een voorstel voor het toekennen van een voorbereidingskrediet als bij de diverse faseovergangen van grote projecten wordt inzicht gegeven in de projectkosten. In een startnotitie of projectplan zal er in het bijzonder aandacht zijn voor de voorbereidingskosten, de inzet van eigen personeel en externe inhuur.</p> <p>Als projecten niet onder het Kader Grote Projecten vallen, worden Provinciale Staten betrokken bij de kaderstelling en het toekennen van middelen via de P&C documenten, zoals begroting, voorjaarsnota en najaarsnota. Het verlenen van een projectkrediet en toewijzen van middelen uit de investeringsagenda aan projecten zijn daarbij expliciete bevoegdheden van PS.</p>

Vragen Commissie Bestuur 8 september 2023

Vragen Wim Kok (SGP), over Statenvoorstel Herziening kader grote projecten - 358776, agendapunt 7

Vragen Commissie Bestuur	Antwoorden
<p>Op de agenda van de Cie Bestuur op 8 september aanstaande staat bij punt 7 het Statenvoorstel Herziening Kader Grote Projecten. Wij hebben vooraf de volgende technische vragen over de bijlage (nieuwe Kader):</p>	
<p>1. Pagina 9: in hoeverre wijkt de genoemde sturing (plaatje) af van de praktijk tot op heden en wat is de motivatie voor de wijzigingen?</p>	<p>(Het plaatje met) de sturing op de projecten wijkt niet af van de praktijk tot op heden.</p>
<p>2. Pagina 9: voor een Groot Project dient de totaalscore overeen te komen met een gemiddelde score van drie per criterium. In totaal zijn er 7 criteria * 3 = vanaf score 21 dus een Groot Project? In hoeverre wijkt deze methode af van de huidige werkwijze?</p>	<p>Het klopt dat het adviesmodel bij een score van 21 of hoger het advies "Groot Project" als uitkomst heeft. Het nieuwe adviesmodel is gericht om objectievere criteria te hebben en vanuit het advies van AT Osborne zijn de criteria van het vorige model tegen het licht gehouden. Het eerdere adviesmodel had zes criteria, met voor ieder een andere gewing in het uiteindelijke advies. Het nieuwe adviesmodel heeft zeven criteria met een gelijke gewing. Doel is dat daardoor de uitkomst transparanter is, zodat in de politiek-bestuurlijke besluitvorming zichtbaar is welke elementen doorwegen in het advies om een project als groot project aan te wijzen. Daarmee wijkt het nieuwe model behoorlijk af van het eerdere model. Tegelijkertijd is de grens om te komen tot het advies van groot project niet hoger of lager gelegd.</p>
<p>3. Pagina 10: De uitkomst van het advies wordt via GS aan PS voorgelegd ter definitieve vaststelling. Gebeurt dit ook als het advies is om er geen Groot Project van te maken? Zo nee, hoe blijft PS betrokken?</p>	<p>Nee, standaard wordt niet voor alle projecten die keuze aan PS voorgelegd. GS informeren PS ook op grond van de actieve informatieplicht over projecten die niet als groot project zijn aangewezen, zeker als deze politiek gevoelig, complex of financieel groter zijn. Bijvoorbeeld de startnotitie voor de randweg Oud-Vossemeer is eerder aan PS toegestuurd. De betrokkenheid van PS bij alle provinciale projecten loopt via de reguliere P&C documenten zoals begroting, voorjaarsnota, najaarsnota en jaarrekening. Het verlenen van een projectkrediet en toewijzen van</p>

Vragen Commissie Bestuur	Antwoorden
	middelen uit de investeringsagenda aan projecten zijn daarbij tevens de bevoegdheid van PS.
4. Pagina 11: afdeling Control geeft advies tijdens het voortgangsgesprek. In hoeverre is dit een aanvulling op de huidige praktijk? Is de afdeling Control reeds bekend met wat van haar wordt verwacht, heeft zij meegedacht? Is de uitkomst precies conform de wens van Control qua rol en betrokkenheid?	De afdeling Control heeft meegedacht met het opstellen van het Kader Grote Projecten en de tekst waar naar verwezen wordt is in samenwerking met de afdeling Control tot stand gekomen en geeft de door Control gewenste rolinvulling weer. Control heeft sinds de invoering van het Kader in 2016 dezelfde rol gehad bij de voortgangsgesprekken. De aanvulling op de huidige praktijk is dat bij een verschil van inzicht over het advies van Control ook de reactie van het projectteam bij het advies van Control wordt gevoegd.

De voorzitter van Provinciale Staten
p/a Statengriffie

Onderwerp	Zaaknummer	Behandeld door	Verzonden
Rapportage garantstelling North Sea Port 2022	321557		

Middelburg, 9 mei 2023

Geachte voorzitter,

Bij de verzelfstandiging in 2010 van Zeeland Seaports is door de Provincie Zeeland en de gemeenten Borsele, Terneuzen en Vlissingen (garanten) een garantie afgegeven, tot uiterlijk 2027, voor de leningen van Zeeland Seaports (nu North Sea Port Netherlands N.V.). Deze garantie is afgegeven omdat geld lenen door Zeeland Seaports vrijwel onmogelijk was en veel te kostbaar door de hoge rentelasten. Destijds is afgesproken dat Zeeland Seaports de garanten jaarlijks middels een rapportage op de hoogte stelt van haar vorderingen ten aanzien van het bereiken van financiële zelfstandigheid.

Hierbij ontvangt u ter kennisname de rapportage 2022 over de garantstelling door Provincie Zeeland en de gemeenten Borsele, Terneuzen en Vlissingen ten behoeve van North Sea Port Netherlands N.V.

Rapportage Garantstelling North Sea Port 2022

Met deze rapportage garantstelling geeft North Sea Port inzicht in de financiële positie van het havenbedrijf en een duidelijk beeld van ratio's, financieringsbehoefte en bufferruimte.

Financieringscurve

De financieringscurve (base case scenario) voor NSP is geactualiseerd waarbij rekening is gehouden met de ambities uit de commerciële strategie, de investeringen en de verwachtingen voor de komende jaren. In het base case scenario zijn de zekere investeringen en de investeringen, waarvan de kans op realisatie wordt ingeschat op meer dan 50%, opgenomen. Ook de forse inflatie en de verwachtingen met betrekking tot de ontwikkeling van de rente beïnvloeden deze curve. Dit scenario houdt voldoende buffer t.o.v. het garantieplafond. Onzekere factor blijft met name de te betalen belasting in het kader van de Vennootschapsbelasting (er nog geen overeenstemming met de belastingdienst inzake de vaststelling van de fiscale openingsbalans).

Ratio's

In het rapport marktconsultatie 2020 van Zanders zijn financiële ratio's opgenomen waaraan NSP diende te voldoen om op zelfstandige wijze financiering te kunnen aantrekken.

Echter, doordat NSP reeds financiering heeft aangetrokken buiten de garanten om, zijn deze ratio's nu niet meer relevant en derhalve niet meer opgenomen in deze rapportage.

NSP heeft echter wel de verplichting om aan bepaalde door de financiers opgelegde ratio's te voldoen. Met uitzondering van de Cashflow Cover ratio, dit is de verhouding tussen de operationele cashflow en de totale schulden, heeft NSP de vereiste normen, die gelden vanaf 2025, reeds gehaald eind 2021.

Op verzoek van de banken is in de berekening van de ratio's WarmCO2 meegenomen.

De belangrijkste ratio is de Net Debt/EBITDA. Deze ratio zegt iets over het aantal jaren dat nodig zal zijn om de volledige schuld af te kunnen lossen. Het gaat hier om de operationele kasstroom zonder financieringslast. Deze ratio mag vanaf 2025 niet hoger zijn dan 5,5 (en vanaf 2026 niet hoger dan 5).

Echter reeds in 2021 voldeed NSP aan deze vereiste. Ook de komende jaren verwacht NSP bij het Base case scenario geen problemen om de komende 10 jaar te voldoen aan deze vereiste.

Gevoeligheidsanalyses

De financieringspositie van NSP is momenteel niet gevoelig voor rentefluctuaties omdat de huidige financiering nagenoeg volledig is afgedekt middels vaste geldleningen en derivaten.

Vanuit een risicobenadering is een 'worst case scenario' uitgewerkt. In dit scenario is uitgegaan van:

- Buffer van € 40 mln, de beschikbare ruimte wordt in principe niet volledig benut.
- Nautische omzet is 10% lager dan in de huidige begroting voorzien.
- Stagnerende grondomzet: het verwachte uitgiftetempo van 20 ha per jaar halveert tot 10 ha.
- Een extra bijdrage in de nieuwe zeesluis Terneuzen van € 10 mln. wordt opgevraagd.
- Alle onzekere investeringen worden meegenomen.

Het 'worst case scenario' is een theoretisch kader waarin alle externe factoren ongunstig uitvallen voor NSP. De impact zal in de praktijk waarschijnlijk beperkter zijn omdat niet verwacht wordt dat alle tegenvallers gelijktijdig zouden kunnen ontstaan.

In het 'worst case scenario' is de ruimte om meer in te spelen op opportuniteiten vrij beperkt.

Bijvoorbeeld: investeringen in kader van het strategisch plan betreffende energietransitie, circulariteit en klimaat.

WarmCO2

De garantie voor WarmCO2 is voor onbepaalde tijd.

De onderhandelingen, in verband met de problematiek van de stillegging van fabrieken van Yara (najaar 2022) als gevolg van de hoge energieprijzen en de daaruit volgende (financiële) effecten voor WarmCO2, zijn thans nog niet afgerond. De financiële effecten zijn uiteraard nog niet in deze rapportage verwerkt.

Financieringspositie

	leningen onder garantie	garantieplafond
North Sea Port	€ 197,50 mln.	€ 380 mln.
WarmCO2	- 58,25 mln.	- 65 mln.
Totaal	€ 255,75 mln.	€ 445 mln.

Derivatenportefeuille

Naast de afgegeven borgen ter dekking van de leningen van North Sea Port Netherlands en WarmCO2 staan garanten garant voor de derivatenportefeuille van North Sea Port Netherlands en WarmCO2. Derivaten worden ingezet om het renterisico op de leningen met variabele rente af te dekken. Het betreft hier dus geen garantie inzake leningen. Deze derivaten hebben thans een negatieve waarde en lopen in 2029 af naar 0 Euro. De derivatencontracten kennen juridisch geen bijstortverplichting inzake de negatieve marktwaarde en leiden dus ook niet tot een betaling aan de bank.

Marktconsultatie

In 2024 zal worden bezien of het zinvol is om opnieuw een marktconsultatie garantstelling te laten uitvoeren door een externe partij.

Conclusies

- In het base case scenario is er ruim voldoende buffer tussen garantie en geleend kapitaal aanwezig gedurende de garantieperiode.
- NSP voldoet in 2025 aan alle bankratio's die tijdens de herfinanciering met de banken zijn overeengekomen.
- Het grootste risico blijft de onzekerheid met betrekking tot de afdracht vennootschapsbelasting. Aangezien ook de financiële impact van het nieuw strategisch plan op middellange en lange termijn niet goed is in te schatten, vormt ook dit een risico. Beiden kunnen dan ook een weerslag hebben op de bufferruimte.
- Gelet op de risico's is het nu niet opportuun om het garantieplafond te verlagen.

Tenslotte zijn wij van mening dat North Sea Port een reële rapportage garantstelling 2022 heeft opgesteld.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,

drs. J.M.M. Polman, voorzitter

drs. L.M.L.M. Prevaes, waarnemend secretaris

Bijlagen:

1. Rapportage garantstelling North Sea Port 2022

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.



Rapportage garantiestelling North Sea Port 2022

Inleiding

De gemeenten Borsele, Terneuzen en Vlissingen en de Provincie Zeeland (Garanten) staan garant voor de financiële verplichtingen van North Sea Port Netherlands jegens externe geldverstrekkers en financiers. In de Garantieovereenkomst 2019 (artikel 7) zijn afspraken gemaakt op welke wijze North Sea Port over het gebruik van de garantstelling rapporteert.

In dit rapport wil North Sea Port Netherlands de Garanten op de hoogte stellen van haar vorderingen ten aanzien van het bereiken van de financiële zelfstandigheid en een analyse geven van mogelijk te treffen maatregelen die de afbouw zouden kunnen versnellen. Zoals bepaald zal North Sea Port Netherlands de Garanten één keer per jaar inzicht geven in:

- (a) de omvang van de Financieringsbehoefte in relatie tot het Garantieplafond (Financieringscurve);
- (b) de aard en omvang van de leningen die vrijvallen in het komende boekjaar en die geherfinancierd moeten worden;
- (c) de omvang van de door Garanten gegarandeerde leningen in relatie tot de leningen die zonder garantie zijn aangegaan;
- (d) de Derivatenportefeuille en de bancaire/kredietmarkt ontwikkelingen (ratio's); en
- (e) financieringsrisico's, renterisico en de stand van de ratio's gerelateerd aan de Afbouw.

In de fusieovereenkomst (artikel 15) d.d. 1 december 2017 is met betrekking tot de aflossing van de schulden van North Sea Port Netherlands de volgende afspraak bekrachtigd: om een verschil in exposure tussen Aandeelhouders (België en Nederland) zoveel mogelijk te vermijden en recht te doen aan het gegeven dat deze financiering onderdeel van de Fusie is, zal voor de aflossing van de door de GR Garanties gedekte schulden van North Sea Port Netherlands gebruik worden gemaakt van de gecombineerde middelen beschikbaar binnen de Fusiegroep North Sea Port SE (en niet alleen van de individuele middelen van North Sea Port Netherlands), teneinde te vermijden dat een beroep dient te worden gedaan op de GR Garantie.

Concreet komt het er op neer dat er in deze rapportage wordt uitgegaan van de totale financiële middelen en schulden van de fusiecombinatie North Sea Port.

Garantieovereenkomst rapportage 2022

1. North Sea Port

Lange termijn financiering (wijzigingen tov 2021)

In augustus 2021 heeft North Sea Port een hybride herfinanciering afgesloten, met BNG Bank en BNP Paribas Fortis in consortium, voor een bedrag van € 200 mln. (= Facilities Agreement).

Op het moment dat de garantie afloopt, gaat de financiering met garantie vanzelf over naar een niet-gegarandeerde financiering zonder borg van de aandeelhouders. Deze faciliteiten hebben een einddatum die valt na het aflopen van de garantie. Op deze manier is de financiering na afloop van de garantie verzekerd.

Gedurende de looptijd van de financiering daalt het risico voor de Garanten, aangezien er voor 3 faciliteiten bij aanvang werd gestart met het aflossen van kapitaal. Van het initieel € 200 mln. opgevraagd kapitaal, is er op 30/09 ruim 13,5 mln. afgelost:

Bank	Facility	Looptijd	Opgevraagd kapitaal	Openstaand kapitaal 30/09/22
BNG	facility A1	1/07/2031	€ 37.500.000	€ 37.500.000
	facility B1	1/07/2030	€ 37.500.000	€ 33.333.333
	facility C	1/07/2030	€ 50.000.000	€ 44.444.444
BNP	facility A2	1/07/2031	€ 37.500.000	€ 37.500.000
	facility B2	1/07/2030	€ 37.500.000	€ 33.333.333
Totaal			€ 200.000.000	€ 186.111.110

Korte termijn financiering (wijzigingen tov 2021)

De korte termijnfinancieringsfaciliteit, ten bedrage van € 280 mln. bij BNG liep af op 30/11/2021. Deze is geherfinancierd bij BNG Bank en de NWB Bank, dd. 24/02/2022.

Bank	Facility	Looptijd	Opvraagbaar kapitaal	Openstaand kapitaal 30/09/22
NWB	kasgeld (gecommiteerd)	2/01/2026	€ 49.000.000	€ 9.800.000
BNG	kasgeld (niet gecommiteerd)	1/01/2027	€ 74.000.000	€ -
	rekening courant	1/01/2027	€ 1.000.000	€ -
Totaal			€ 124.000.000	€ 9.800.000

Er is gekozen voor een uitstplitsing in gecommiteerd en ongecommiteerd kasgeld. De faciliteit aangetrokken bij de NWB Bank is volledig gecommiteerd. Bij de BNG Bank is gekozen voor ongecommiteerde financiering, wat iets minder zekerheid biedt maar zorgt voor wat meer flexibiliteit.



De totale korte termijnfinancieringsfaciliteit is bij de herfinanciering teruggebracht van € 280 mln. naar € 124 mln. Dit doordat er ook gebruik wordt gemaakt van de financiële middelen binnen North Sea Port Flanders, om de schulden binnen de Fusiegroep North Sea Port SE af te lossen. Dit naar analogie van de afspraken gemaakt in de fusieovereenkomst (artikel 15) d.d. 1 december 2017.

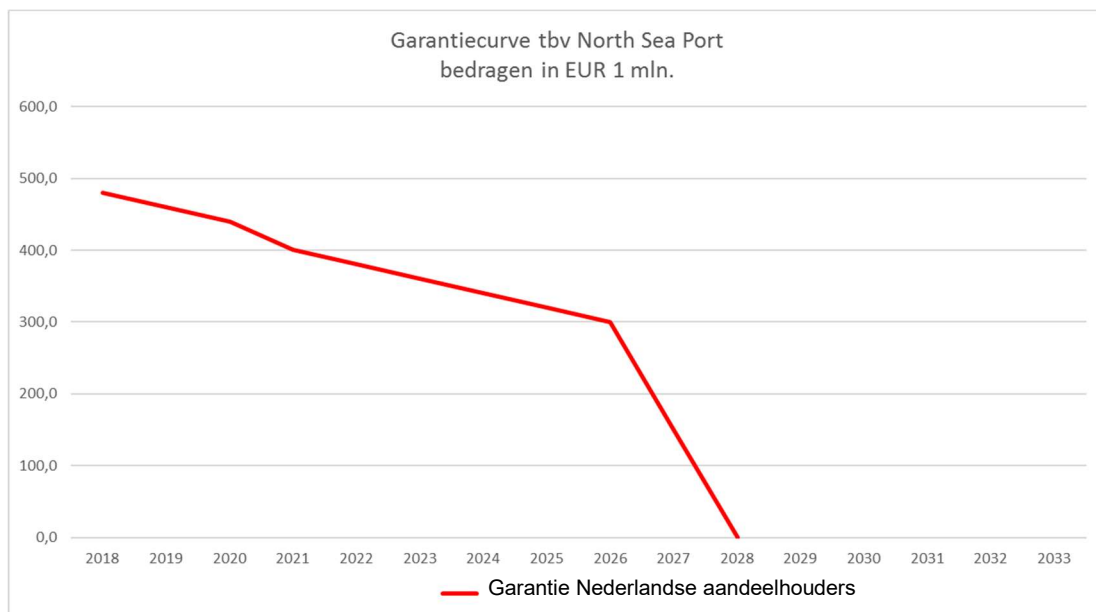
Op 30/09/2022 is er in totaal voor een bedrag van € 56,5 mln. aan financiële middelen aangetrokken.

2. Uitgangssituatie

Na ondertekening van de Garantieovereenkomst 2019 ziet het Garantieplafond er als volgt uit:

2017	500.000.000	2024	340.000.000
2018	480.000.000	2025	320.000.000
2019	460.000.000	2026	300.000.000
2020	440.000.000	2027	150.000.000
2021	400.000.000	2028	0
2022	380.000.000		
2023	360.000.000		

In een figuur ziet de garantiecurve er als volgt uit:



Naast de afgegeven borgens ter dekking van de leningen van North Sea Port Netherlands en WarmCo2, staan de Garanten borg voor de derivatenportefeuille van beide entiteiten. Derivaten worden ingezet om het renterisico op de variabele leningen af te dekken. Het betreft hier dus geen garantie inzake leningen. Naast deze garanties is door Garanten voor € 65 mln. aan garanties verstrekt aan leningen ten behoeve van WarmCo2. In paragraaf 6 wordt dit nader beschreven.

Hierbij een overzicht van de lopende faciliteiten onder garanties per 30-09-2022:

Entiteit	Verstrekker	Looptijd	Max.bedrag	Opgenomen 30/09
Korte termijnfaciliteiten				
NSP	BNG	1/01/2027	75.000.000	-
NSP	NWB	2/01/2026	49.000.000	9.800.000
NSP	Aegon	31/12/2028	37.500.000	-
NSP	Menzis	31/12/2028	50.000.000	-
NSP	SNS Bank/de Volksbank	31/12/2028	50.000.000	-
WarmCo2	BNG	onbepaald	20.000.000	16.000.000
Lange termijnfaciliteiten				
NSP	BNG (fac. A1)	1/07/2031	37.500.000	37.500.000
NSP	BNG (fac. B1)	1/07/2030	37.500.000	33.333.333
NSP	BNG (fac. C)	1/07/2030	50.000.000	44.444.444
NSP	Paribas (fac. A2)	1/07/2031	37.500.000	37.500.000
NSP	Paribas (fac. B2)	1/07/2030	37.500.000	33.333.333
NSP	BNG	29/12/2024	3.131.083	1.565.540
WarmCo2	Aegon	16/06/2036	45.000.000	42.250.000
Totaal			429.631.083	255.726.650

Negatieve marktwaarde derivaten 30/09/2022	
NSP	5.764.926
WarmCo2	129.717
Totaal	5.894.643

Er bestonden drie geldgevers welke onder goedkeuring van de garanten kasgeld verstrekten: dit waren SNS Bank, Menzis Zorgverzekeraar en Aegon. North Sea Port is geïnformeerd dat Menzis Zorgverzekeraar niet langer kasgeldleningen verstrekt. Door de statutaire naamswijziging van "SNS Bank NV" naar "de Volksbank NV" is deze garantie niet meer geldig. Hierdoor daalt het maximum bedrag aan op te nemen kaskredieten onder garantie met € 100 mln..

De actuele stand van het vreemd vermogen per 30 september 2022 (excl. WarmCo) is:

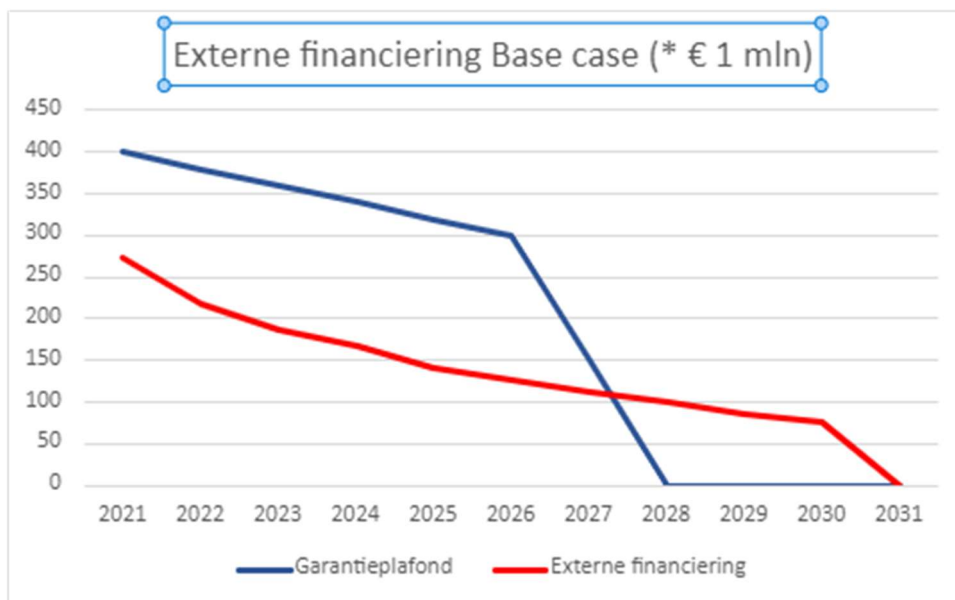
Stand per	30/09/2021	30/09/2022
Totale stand externe financiering	EUR 283,8 mln.	EUR 218,4 mln.
financiering onder garantie NL	255,6	197,5
financiering buiten garantie NL	24,5	19,5
financiering FL	3,7	1,4
Stand liquide middelen	EUR 50,6 mln.	EUR 16,5 mln.
Saldo financiering	EUR 233,2 mln.	EUR 201,9 mln.
Garantieplafond	EUR 400 mln.	EUR 380 mln.
Buffer	EUR 166,8 mln.	EUR 178,1 mln.

3. Omvang financieringsbehoefte 2023

De financieringsbehoefte voor komende jaren wordt weergegeven in de financieringscurve. Deze is aangepast naar aanleiding van de recent doorlopen budgetronde (2023-2027), waarbij er rekening is gehouden met enkele verschuivingen in tijd qua investeringen, realisatie en verkoop kantoorpanden. Ook de forse inflatie en renteverwachtingen beïnvloeden deze curve.

Het base case scenario bevat de zekere investeringen (commitment is reeds aangegaan) en de investeringen waarbij de kans ingeschat wordt op > 50% (neutrale investering). De lijn “Externe financiering” geeft de hoogte van de bancaire langetermijnschulden weer.

Financieringspositie North Sea Port: Base case:



Op dit moment is er nog geen akkoord met de Belastingdienst in Nederland bereikt inzake de waardering van de openingsbalans. Teneinde de potentiële belastingsrente niet verder te laten oplopen heeft North Sea Port in 2022 voor de aanslagen jaren 2017 t/m 2022 reeds aanbetalingen gedaan in kader van de vennootschapsbelasting. In totaal is er reeds voor € 23,4 mln. aan belastingen betaald en € 1,6 mln. aan rente.

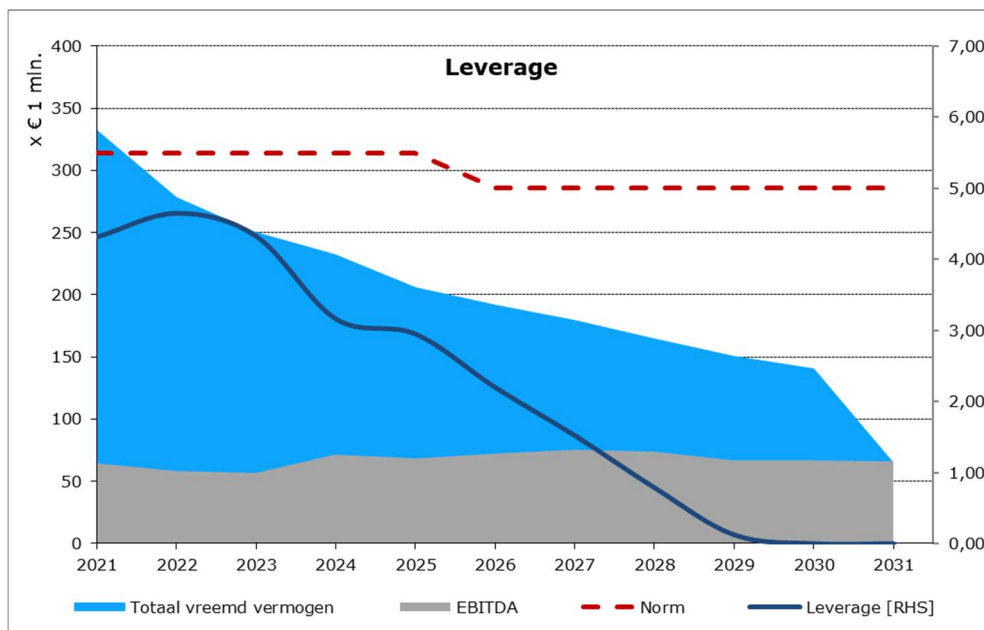
Deze betalingen betekenen niet dat North Sea Port akkoord is met de standpunten van de Belastingdienst, maar zijn conform de waardering van de openingsbalans weergegeven in een brief van de belastingdienst van mei 2022.

4. Ratio's

In het Zanders rapport, van januari 2021, zijn er ratio's/convenanten vastgelegd waaraan North Sea Port diende te voldoen om op zelfstandige wijze financiering te kunnen aantrekken. Echter doordat North Sea Port reeds financiering heeft aangetrokken buiten de Garanten om, zijn deze ratio's niet meer relevant om op te nemen in dit rapport.

North Sea Port heeft echter wel de verplichting om aan bepaalde, door de financiers, opgelegde ratio's te voldoen. Deze zijn vastgelegd in de Facilities Agreement (zie punt 1). Met uitzondering van de Cashflow Cover ratio, dit is de verhouding tussen de operationele cashflow en de totale schulden, heeft North Sea Port de vereiste normen, die gelden vanaf 2025, reeds gehaald eind 2021. Deze convenanten worden steeds beschouwd inclusief WarmCo2, op vraag van de banken.

Een van de belangrijkste ratio's welke we opvolgen is de Net Debt / EBITDA ratio, ook wel genoemd de Leverage ratio. Deze ratio zegt iets over het aantal jaren dat nodig is, om de totale schuld af te kunnen lossen. Hier gaat het om de operationele kasstroom zonder financieringslast. Deze ratio mag vanaf 2025 niet hoger zijn dan 5,5 (en vanaf 2026 niet hoger dan 5). Echter reeds in 2021 voldeed North Sea Port aan deze vereiste. Ook de komende jaren verwachten we bij het Base case scenario geen problemen om de komende 10 jaar te voldoen aan deze vereiste.



Aan de overige afgesproken ratio's/convenanten wordt ruimschoots voldaan¹.

5. Gevoeligheidsanalyses en risico's

Rente

De financieringspositie van North Sea Port is momenteel niet gevoelig voor rentefluctuaties aangezien de huidige financiering nagenoeg volledig is afgedekt middels vaste geldleningen en derivaten.

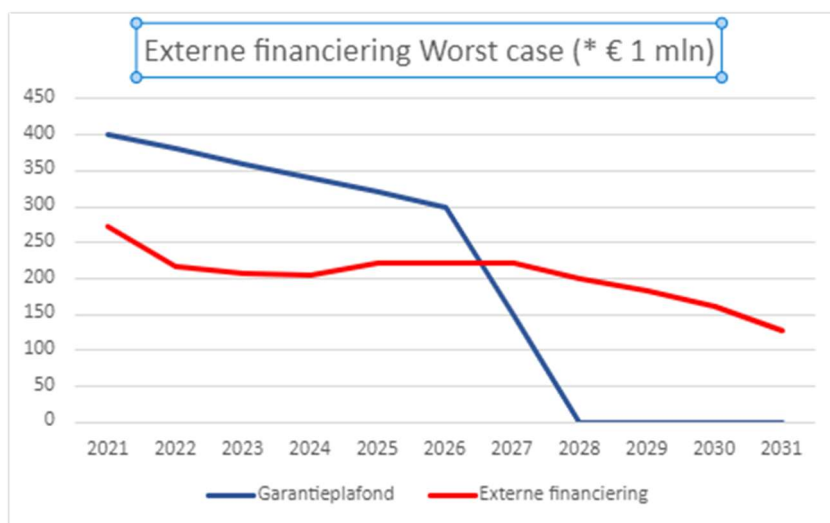
¹ de exacte berekening en interpretatie van deze ratio's is nog onderwerp van gesprek met de banken, en kunnen dus nog afwijken.

Stresstest Base case

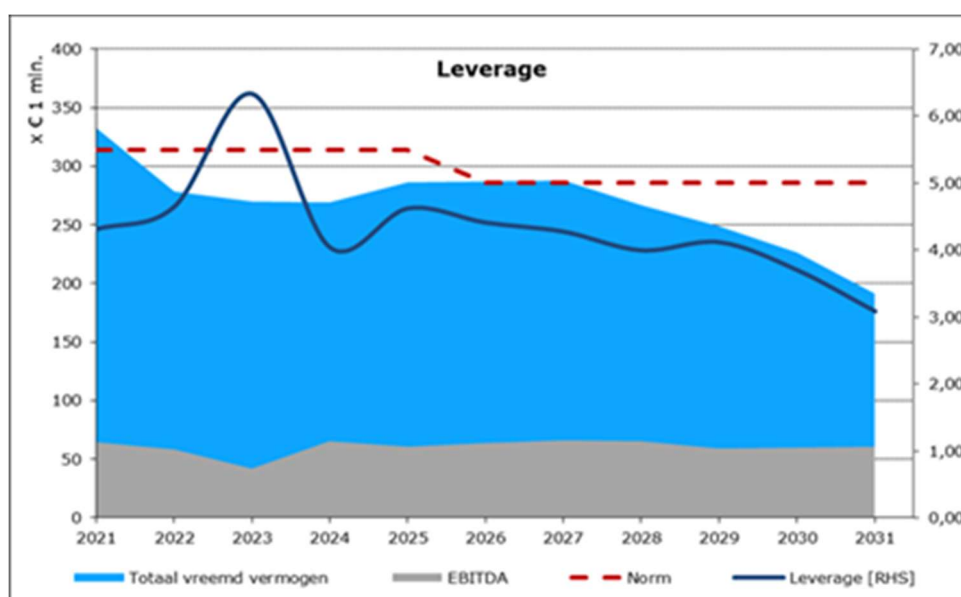
Vanuit een risicobenadering is een Worst case scenario uitgewerkt. Voor dit scenario is uitgegaan van:

- Buffer van € 40 mln, de beschikbare ruimte wordt in principe niet volledig benut.
- Nautische omzet is 10% lager dan in de huidige begroting voorzien.
- Stagnerende grondomzet: het verwachte uitgiftetempo van 20 ha per jaar halveert tot 10 ha.
- Een extra bijdrage in de nieuwe zeesluis Terneuzen van € 10 mln. wordt opgevraagd.
- Alle onzekere investeringen worden meegenomen.

Het Worst case scenario is een theoretisch kader waarin alle externe factoren ongunstig uitvallen voor North Sea Port. De impact zal in de praktijk waarschijnlijk beperkter zijn, omdat niet verwacht wordt dat alle tegenvallers gelijktijdig zouden kunnen ontstaan.



In het Worst case scenario komt de Leverage ratio (Net debt/Ebitda) éénmalig boven de norm van 5.5 uit, in 2023. Echter deze vereiste is pas bindend vanaf 2025. Deze ratio is dan ook de belangrijkste te bewaken bancaire parameter. In het worst case scenario is de ruimte om meer om in te spelen op opportuniteiten vrij beperkt (zie onderstaande grafiek), voorbeeld in kader van het strategisch plan omtrent energietransitie, circulariteit en klimaat.



6. WarmCo2

Lange termijn financiering

Op 21 april 2021 heeft WarmCo2 een vaste geldlening afgesloten van € 45 mln. bij Aegon Levensverzekering NV. Deze lening is af te lossen op 15 jaar, waarbij het huidige openstaand kapitaal € 42.25 mln. bedraagt per 30/09/2022. Zoals in de garantieovereenkomst 2019, artikel 3.5, bepaald valt dit krediet onder de garantie voor onbepaalde duur.

Korte termijn financiering

De openstaande kredietlijn bij BNG is verlaagd van € 40 mln. naar maximum € 20 mln., in 2021. Het renterisico op deze kasgeldlening wordt gedeeltelijk afgedekt door een renteswap, met afnemende hoofdsom, einddatum oktober 2024.

Entiteit	Verstrekker	Looptijd	Max.bedrag	Opgenomen 30/09
Korte termijnfaciliteiten				
WarmCo2	BNG	onbepaald	20.000.000	16.000.000
Lange termijnfaciliteiten				
WarmCo2	Aegon	16/06/2036	45.000.000	42.250.000
Totaal			65.000.000	58.250.000

Derivatenportefeuille

Negatieve marktwaarde derivaten 30/09/2022			
WarmCo2	129.717		
Totaal	129.717		

Per 30 september 2022 is € 10,2 mln. van de variabele leningen afgedekt met lopende rentederivaten. De negatieve marktwaarde van de portefeuille bedraagt € 0,1 mln. Het stijgende verloop van de rentemarkt zorgt ervoor dat de marktwaarde eveneens stijgt. De derivatencontracten kennen juridisch geen bijstortverplichting inzake deze negatieve marktwaarde en leiden dus niet tot betaling aan de bank.

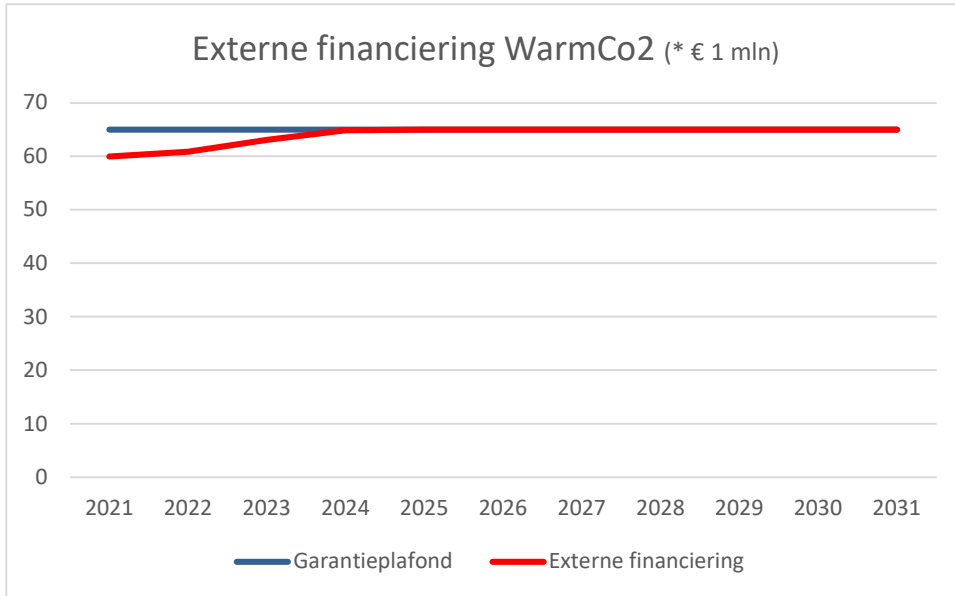
Vrijwaring

Op moment van publicatie van dit rapport zijn de onderhandelingen lopende ivm de problematiek met de stillegging van de Yara fabriek als gevolg van de hoge energieprijzen en de daaruit volgende effecten voor WarmCo2.

We willen er echter op wijzen dat het risico voor de garanten beperkt is omwille van de vrijwaring via de GDO 2019, waarbij North Sea Port SE eveneens de derivatenportefeuille en de leningenportefeuille van WarmCo2 vrijwaart.

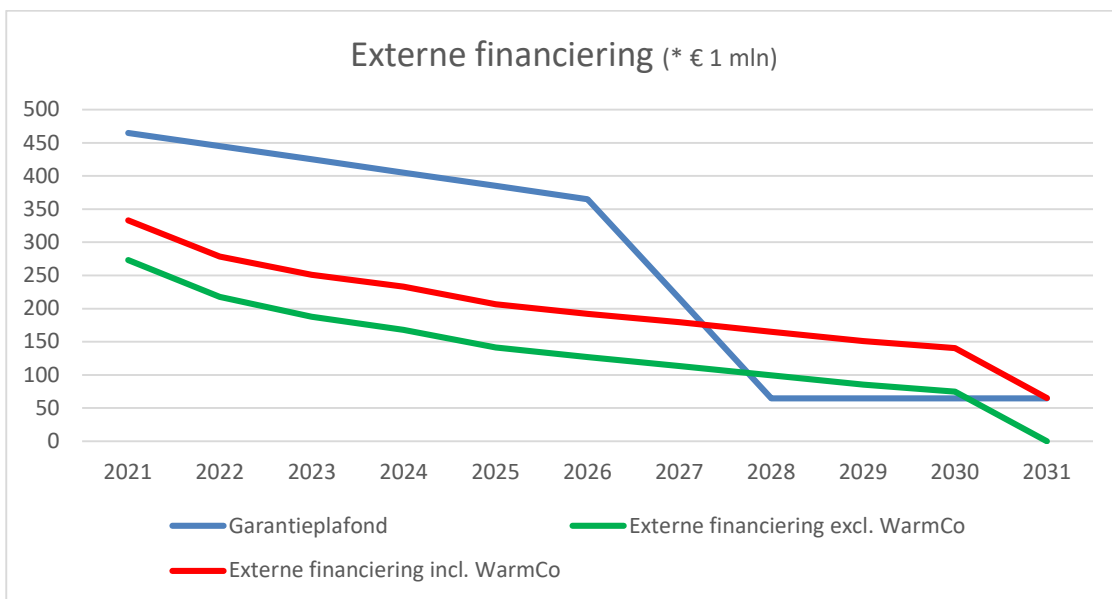
Financieringscurve

Op basis van de Base Case en rekening houdend met ontwikkelingen, ziet de financieringscurve van WarmCo2 er als volgt uit: met de huidige problematiek is er vanuit gegaan dat de schuldpositie stabiel blijft op het niveau van € 65 mln.



Om een juist beeld te schetsen van de totale exposure onder de garanties, is de externe financiering (Base case) van North Sea Port en WarmCo2 en de beide garanties geconsolideerd in onderstaande grafiek.

Financieringspositie North Sea Port/WarmCo2



7. Derivatenportefeuille

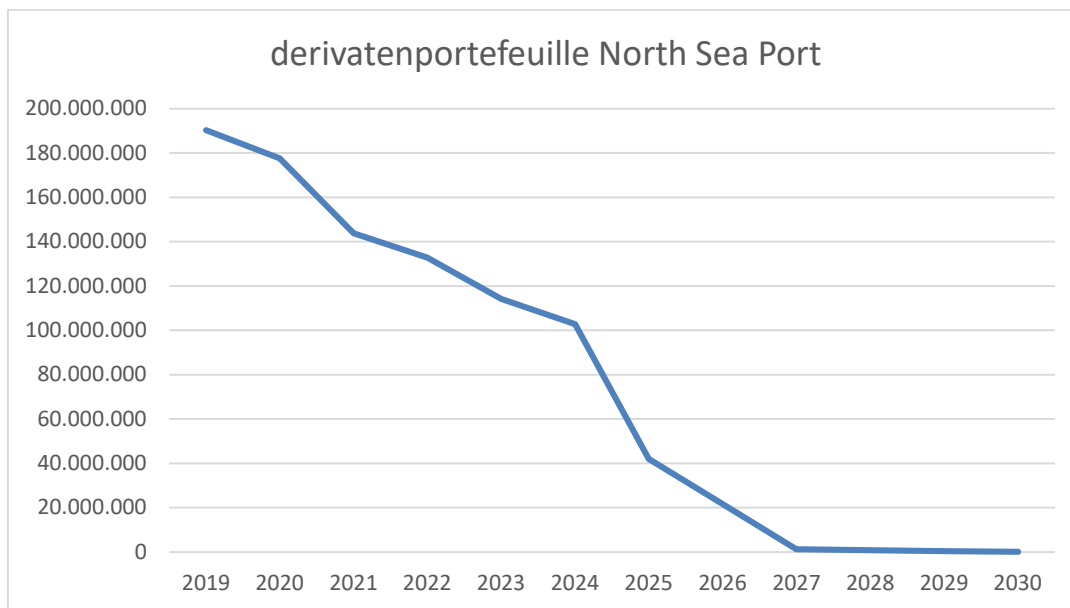
Garanten staan tevens borg voor de verplichtingen die voortvloeien uit de Derivatenportefeuille zoals vermeld in artikel 3.6 van de Garantieovereenkomst 2019. Voor deze Derivatenportefeuille is het Treasury Statuut van toepassing. Voor het beheersen van het renterisico maken North Sea Port Netherlands/WarmCo2 gebruik van derivaten met inachtneming van de uitgangspunten in het Treasury Statuut.

Per 30 september 2022 is de stand van de derivatenportefeuille North Sea Port Netherlands € 132,8 mln. De portefeuille heeft een negatieve marktwaarde van € 5,8 mln.

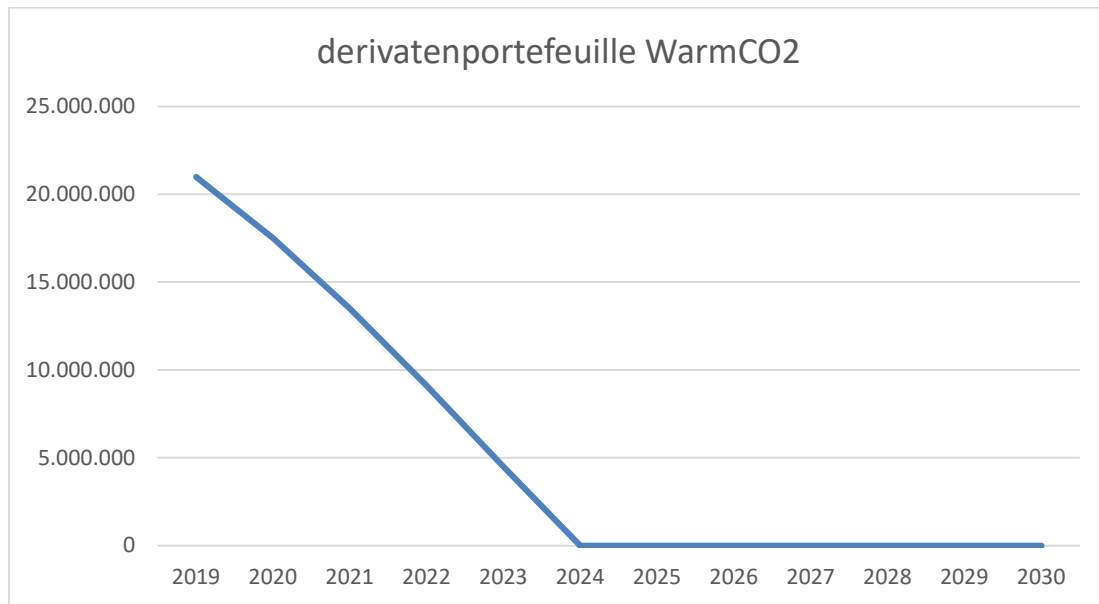
Door de huidige stijgende trend van de markttrente, wordt deze negatieve waarde van de derivaten gunstig beïnvloed tov de waarde op 30/09/2021.

	30/09/2021	30/09/2022
NSP	19.413.683	5.764.926
WarmCo2	737.120	129.717
Totaal	20.150.803	5.894.643

Het verloop van de derivatenportefeuille kent een dalende curve overeenkomstig de financieringsbehoefte. Grafiek laat de stand zien per ultimo verslagjaar.



Per 30 september 2022 is de stand van de derivatenportefeuille WarmCo2 € 9,1 mln. De portefeuille heeft een negatieve marktwaarde van € 0,1 mln. Het verloop van de derivatenportefeuille kent een dalende curve overeenkomstig de financieringsbehoefte. Grafiek laat de stand zien per ultimo verslagjaar.



Marktconsultatie

In overleg met de garanten wordt er bekeken of een nieuwe marktconsultatie in de loop van 2024 opportuun is gezien de door North Sea Port in 2021 reeds afgesloten financiering zonder garantie.

Samenvatting en conclusies

Exposure onder garantie

- Het totaal geleende kapitaal (NSP) per 30/9/2022 onder garantie is ten opzichte van 30/9/2021 verlaagd met € 58,1 mln. met name door inzet van liquide middelen uit België. De stand per 30/9/2022 bedraagt € 197,5 mln. Hierdoor is eveneens het directe risico voor de garanten afgenomen.
- In het base case scenario is er ruim voldoende buffer tussen garantie en geleend kapitaal aanwezig gedurende de garantieperiode.
- North Sea Port voldoet in 2025 aan alle bankratio's die tijdens de herfinanciering met de banken zijn overeengekomen.
- Het grootste risico blijft de onzekerheid met betrekking tot de afdracht vennootschapsbelasting. Aangezien de financiële impact van het nieuw strategisch plan op middellange en lange termijn niet goed is in te schatten, vormt ook dit een risico. Beiden kunnen dan ook een weerslag hebben op de bufferruimte.

Verlaging van de garantiecurve

De grafieken op pagina 7 tonen aan dat de buffer bij een Worst case scenario, niet dermate hoog is dat North Sea Port nog veel financieringscapaciteit heeft om extra in te zetten voor het realiseren van de doelstellingen geformuleerd in het strategisch plan. North Sea Port moet in staat zijn om tegenvallers, meegenomen in het worst case scenario, op te kunnen vangen waardoor verlaging van het garantieplafond niet aangeraden wordt. Bovendien is de herfinanciering tegen zeer gunstige voorwaarden afgesloten (dieptepunt in de rentemarkt) en onder de conditie van de huidige afloop van de garantie. In de Facilities Agreement is vastgesteld dat een wijziging aan de garantie, oa. het versneld afbouwen van het garantieplafond, de voorafgaande goedkeuring van BNG en BNP Paribas behoeft. Het zou kredietgevers juridisch de mogelijkheid geven om het volledig bedrag van de financiering op te eisen.

Marktconsultatie in 2024

Uit de marktconsultatie (het adviesrapport van Zanders), opgeleverd januari 2021, bleek dat het toen niet opportuun was om het Garantieplafond te verlagen. Ondertussen heeft in 2021 en 2022 een herfinanciering plaatsgevonden. Met deze herfinanciering is financiering zonder garantie gerealiseerd op het moment dat de garantie komt te vervallen in 2028.

Het doel van de marktconsultatie was met name om te onderzoeken of financiering zonder garantie of verlaging van de garantiecurve voor NSP mogelijk zou zijn. Met het verkrijgen van financiering zonder garantie na 2028 zou een eventuele marktconsultatie geen nieuwe inzichten opleveren.

Vragen Commissie Bestuur 26 mei 2023

Fractie VVD, over Brief GS van 9 mei 2023 over rapportage garantstelling North Sea Port 2022 - 326108, agendapunt 109

Vragen Commissie Bestuur	Antwoorden
<p>Rapportage garantstelling North Sea Port</p>	
<p>Op p4 staat te lezen dat: <i>“Door de statutaire naamswijziging van “SNS Bank NV” naar “de Volksbank NV” is deze garantie niet meer geldig. Hierdoor daalt het maximum bedrag aan op te nemen kaskredieten onder garantie met € 100 mln.”</i></p> <p>Dit rechtsgevolg (voor een garantstelling) van een naamswijziging van een rechtspersoon is nieuw. Het blijft immers dezelfde rechtspersoon met slechts een andere naam. Het is een statutaire naamswijziging dus ook nog herleidbaar. Het kvk nummer blijft hetzelfde. Echter wellicht is er vanuit de context, inhoud, de eventuele toepasselijke rechtskeuze m.b.t. de garantstelling meer over te zeggen.</p> <p>Vanwege de impact van de geldigheid/ongeldigheid van de garantie graag een nadere toelichting.</p>	<p>North Sea Port heeft vanaf 2018 geen enkele aanbieding van SNS bank gehad op de vraag of zij kasgeld kon leveren. North Sea Port is van mening dat het dan weinig zin heeft om een borg te laten bestaan op een partij die geen kasgeld wil of kan leveren. Feitelijk kan het kloppen dat de borg automatisch overgaat naar de Volksbank maar North Sea Port heeft, gelet op bovenstaande argumentatie, geen energie gestoken om dit ook verder te onderzoeken en heeft de lening/borg laten vervallen.</p> <p>Tenslotte heeft het vervallen van deze kasgeldfaciliteit geen (negatieve) gevolgen voor de bedrijfsvoering van North Sea Port. North Sea Port beschikt over meer kasgeldfaciliteiten. Indien nodig kan daar een beroep op worden gedaan.</p>

Vragen Commissie Bestuur 8 september 2023

Wim Kok, SGP-fractie, over Brief GS van 9 mei 2023 over rapportage garantstelling North Sea Port 2022 - 326108

Vragen Commissie Bestuur	Antwoorden
<p>De huidige omstandigheden zijn een uitgelezen moment om op verantwoorde wijze de garanties versneld af te bouwen. Dit is in lijn met de wens van PS en afspraken met NSP. Bovendien voldoet NSP aan de ratio's en het garantieplafond is daarna geen blanco check voor allerhande investeringen. Vanuit de positie van NSP begrijpen wij goed dat NSP zelf een verlaging van het plafond niet wil aanraden (pagina 12 rapportage in bijlage). Omgekeerd zal NSP begrijpen dat de provincie vanuit haar positie dit wel wenselijk acht.</p>	
<p>1. Is GS bereid dit gesprek met NSP aan te gaan? Zo niet, verwacht GS dat er in de komende jaren tot einde in 2028 überhaupt nog sprake van een versnelde afbouw sprake zal zijn</p>	<p>Wij hebben eerder al overleg gehad met North Sea Port en de andere aandeelhouders om te komen tot een door de aandeelhouders gedragen en verantwoorde versnelde afbouw van het garantieplafond. Bij brief van 14 september 2021 hebben wij u geïnformeerd over de uitkomsten van dit overleg. Conclusies uit dit overleg zijn onder andere dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - alle andere aandeelhouders geen prioriteit geven aan een versnelde afbouw van het garantieplafond. Met name omdat de afbouw naar 0 al geregeld is en ook nog slechts voor een aantal jaar is. Daarbij neemt men sterk in overweging dat het risico van deze garantstelling nihil is, gelet op de zekerheden die zijn gesteld door de holding. - de grootste aandeelhouder van mening is dat een versnelde afbouw ook gevolgen moet hebben voor de eerder bij de verzelfstandiging door Zeeland Seaports aan de Nederlandse aandeelhouders verstrekte vergoeding voor de garantstelling voor de leningen van Zeeland Seaports. Dit zou dan een naar rato terugbetaling van deze vergoeding betekenen. <p>Tevens zullen de financiers vooraf toestemming moeten verlenen voor een versnelde afbouw. De bij de herfinanciering van North Sea Port in 2021 verkregen gunstige voorwaarden zijn mede tot</p>

Vragen Commissie Bestuur	Antwoorden
	<p>stand gekomen op basis van de huidige afbouw van het garantieplafond.</p> <p>Gelet op het standpunt van de andere aandeelhouders is het niet haalbaar om te komen tot een versnelde afbouw van het garantieplafond. Immers, voor een extra afbouw van het garantieplafond is een gekwalificeerd meerderheidsbesluit van de aandeelhouders nodig.</p> <p>Wij zijn echter bereid om opnieuw met North Sea Port in overleg te treden met betrekking tot een versnelde afbouw van het garantieplafond. Wij willen dit overleg koppelen aan de 'Rapportage garantiestelling North Sea Port 2023' welke dit najaar zal worden opgesteld. Ook zullen wij in de AvA North Sea Port bij de andere aandeelhouders aftasten of zij bereid zijn hun ingenomen standpunt ten aanzien van een versnelde afbouw te willen herzien.</p>

Aan Provinciale Staten van de Provincie Zeeland
t.a.v. de Statengriffie

Onderwerp	Zaaknummer	Behandeld door	Verzonden
Jaarrekeningen ZEH, Evides en GBE Aqua over boekjaar 2022	324459		

Middelburg, 18 juli 2023

Geachte voorzitter,

Op 26 juni 2023 vond de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA) ZEH N.V. (voorheen PZEM N.V.) plaats. In deze vergadering is door de aandeelhouders de "jaarrekening ZEH NV 2022", inclusief het dividendvoorstel over het boekjaar 2022 vastgesteld. Conform de door uw Staten vastgestelde beleidsnota verbonden partijen ontvangt u bijgevoegd de jaarrekening ter kennisname (**bijlage 1**).

Op 26 april 2023 vond de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA) GBE Aqua B.V. plaats. Tijdens deze vergadering hebben de aandeelhouders de bestuurder van GBE Aqua gemandateerd om de jaarrekening van Evides N.V. over boekjaar 2022 tijdens de AvA van Evides op 15 mei 2023 vast te stellen (**bijlage 2**). Daarnaast is ook de jaarrekening en begroting van GBE Aqua vastgesteld (**bijlage 3 en bijlage 4**).

1. Update ZEH N.V.

1.1 Jaarrekening ZEH N.V.

In het jaarbericht legt ZEH N.V. (hierna: ZEH) verantwoording af over de activiteiten in 2022. In 2022 (t/m 1 maart 2023) heette ZEH N.V. nog PZEM N.V. Vandaar dat in het verslag nog vooral gesproken wordt over PZEM in plaats van ZEH.

Het verkoopproces van de Wholesale activiteiten is reeds in 2021 ingezet en is begin 2023 afgerond. Met de afronding van de verkoop is invulling gegeven aan een volgende stap van de aandeelhoudersstrategie op een wijze die aansluit bij de bedrijfsstrategie.

In het jaar 2022 zijn resultaten gerealiseerd welke qua omzet en resultaat niet zijn gerealiseerd in het 100-jarige bestaan van PZEM. Het resultaat van ZEH is in 2023 uitgekomen op een bedrag van € 182 miljoen (hier is het boekverlies á € 135 miljoen op de Wholesaleactiviteiten vanaf getrokken). Indien dit resultaat gesplitst wordt over het begin 2023 verkochte Wholesale deel en het ZEH deel dan is het resultaat voor ongeveer 63% toe te rekenen aan de verkochte Wholesale activiteiten en voor ongeveer 37% aan het ZEH deel.

De omzet kwam in 2022 uit op € 772,1 mln. In 2021 was de omzet (voor de vergelijkbare activiteiten) nog € 378,1 mln. Deze stijging is nagenoeg volledig het gevolg van de hogere elektriciteitsprijzen. Vooral nog zijn de prijzen in 2023 gedaald ten opzichte van het einde van 2022 maar de prijzen blijven zeer volatiel. In de situatie na de verkoop van de Wholesale activiteiten is ZEH, nog meer dan PZEM dat voorheen was, blootgesteld aan de hoogte van de elektriciteitsprijzen. De brutomarge steeg in 2022 met €138,7 mln. naar € 286,5 mln. (2021: € 147,8 mln.).

De kerncentrale, die met een redelijke stabiele kostprijs profiteert van hogere elektriciteitsprijzen, levert veruit de grootste bijdrage aan de verbetering van de bruto marge.

1.2. Dividend ZEH

ZEH keert in 2023 € 100 miljoen uit aan haar aandeelhouders. Dit komt neer op een pro rata aanspraak (50%) van Provincie Zeeland van € 50 miljoen. Het dividendvoorstel is opgenomen in **bijlage 5**.

De dividenduitkering van € 100 miljoen is onderdeel van de afspraken tussen EPH (de koper van de Wholesale activiteiten) en ZEH in het verkooptraject. U bent hier eerder over geïnformeerd in de brief 'Wensen en bedingen Verkoop Wholesale PZEM' (115971).

Bij de dividenduitkering in 2022 heeft Deloitte als onafhankelijke adviseur van de aandeelhouders een second opinion uitgevoerd op het dividendvoorstel van ZEH. Dit is gedaan naar aanleiding van de geuite wensen en bedenkingen bij de behandeling van het dividendbeleid van ZEH. De opdracht met Deloitte is voor twee jaar afgesloten. Omdat er een maximale dividenduitkering over het boekjaar 2022 is afgesproken met EPH is er besloten om voor deze dividenduitkering geen second opinion te laten uitvoeren door Deloitte maar de opdracht door te schuiven naar volgend jaar.

1.3. Traject aandeelhoudersstrategie ZEH

PwC is door de aandeelhouders gevraagd om hen te ondersteunen in het traject om tot een herijking van de aandeelhoudersstrategie te komen. Het traject is opgedeeld in twee delen. Allereerst wordt er een visie opgesteld over de energiemarkt en de rol van publiek aandeelhouderschap daarin; daarna de huidige aandeelhoudersstrategie wordt herzien. Naar verwachting kan de herziene aandeelhoudersstrategie eind 2023 aan u worden voorgelegd ter vaststelling.

In het najaar van 2023 wordt een informatiesessie gepland om Raden en Staten een nadere toelichting te geven op het concept van de herziene aandeelhoudersstrategie.

1.4. Plan van aanpak resterende bedrijfsonderdelen

Provinciale Staten hebben op 16 december de mogelijkheid gehad om wensen en bedenkingen te uiten ten aanzien van de verkoop van de Wholesale activiteiten van ZEH. Aangegeven is toen dat Provinciale Staten los van een eventuele herziening van de aandeelhoudersstrategie, een concreet plan van aanpak willen ontvangen ten aanzien van de nog resterende (wholesale) activiteiten. Dit plan van aanpak is door ZEH opgesteld en ter kennisname verzonden aan de aandeelhouders. De belangrijkste onderdelen die nog resteren in ZEH zijn het belang in EPZ (kerncentrale), BMC Moerdijk (biomassacentrale), NPG Willebroek (zonnepark) en het Gemini contract (wind-op-zee). Het plan van aanpak zal door PwC worden betrokken bij het opstellen van de herijkte aandeelhoudersstrategie en is opgenomen in **bijlage 6**.

2. Jaarrekening Evides N.V.

Het netto-resultaat over 2022 ad. € 46,1 mln is met € 1,8 mln afgenomen ten opzichte van 2021 (€ 47,9 mln). Het resultaat ligt € 8,4 miljoen onder de begroting (€ 54,5 miljoen). Het drinkwaterbedrijf leverde een resultaat van € 8,1 mln (€ 22,4 mln in 2021) en de industriewateractiviteiten leverden in 2022 een resultaat op van € 38 mln (€ 25,5 mln in 2021).

Dat het netto-resultaat over 2022 lager is dan begroot komt met name door de lagere omzet drinkwater als gevolg van vraaguitval van drinkwater vanaf het najaar 2022 en als gevolg van hogere kosten, met name als het gaat om kosten van grond- en hulpstoffen (energie) en hogere kosten voor uitbesteed werk.

De netto-omzet drinkwater is ten opzichte van 2021 met € 9,3 miljoen gedaald. De afname van de drinkwateromzet is voornamelijk het gevolg van de afschaffing van de precario-heffing per 1 januari 2022 (- € 11,0 miljoen). De omzetafname wordt deels gecompenseerd door de gematigde verhoging van de drinkwatertarieven met 0,5% (+ € 0,9 miljoen) welke noodzakelijk was om de bedrijfsvoering en het toekomstige investeringsprogramma te borgen. Daarnaast wordt de omzetafname gecompenseerd door een groei van het aantal gefactureerde aansluitingen en een hoger gemiddeld verbruik (+ € 1,8 miljoen).

De netto-omzet uit industriewateractiviteiten is in 2022 met € 62,3 miljoen toegenomen. De omzet is gegroeid door indexatie en uitbreiding van contracten (+ € 13,9 miljoen) en door een toename van de afzet (+ € 3,2 miljoen).

Door Evides wordt in 2022 € 21 miljoen uitgekeerd aan haar aandeelhouders (GBE en GBE Aqua). Hiervan wordt 50% (€ 10,5 miljoen) uitgekeerd aan GBE Aqua. Dit komt neer op een pro rata aanspraak (50,051%) van Provincie Zeeland van € 5,25 miljoen.

3. Jaarrekening en begroting GBE Aqua B.V.

GBE Aqua heeft over 2022 een netto resultaat behaald van € 25,2 miljoen. Dit netto resultaat is voor het overgrote deel opgebouwd uit de ontvangst van de dividenden van Evides. Daarnaast ontvangt GBE Aqua rentebaten over de afgesloten lening. De meerjarenbegroting van GBE Aqua voor de periode 2023-2027 is tevens als bijlage bij deze brief gevoegd (**bijlage 4**).

Voor de lening die GBE Aqua heeft aangetrokken om de aandelen Evides te kopen staat de Provincie Zeeland garant. Er is destijds bij het aangaan van de lening - in het kader van het compensatiepakket 'Wind in de Zeilen' een bedrag van € 10 mln van de rijksoverheid ontvangen om de risico's die samenhangen met deze garantie te kunnen opvangen. Nu de lening voor een groot deel is afgelost is ook het risico dat de Provincie wordt aangesproken op haar garantieverplichting kleiner geworden. In de najaarsnota zal daarom een voorstel worden gedaan om een deel van deze € 10 miljoen te laten vrijvallen.

4. Verrekening dividend – kapitaalstorting aan GBE Aqua

Zolang GBE Aqua haar lening niet heeft afgelost die zij eerder is aangegaan om de aandelen Evides over te nemen, hebben de aandeelhouders de plicht om het dividend ZEH direct, via een kapitaalstorting aan GBE Aqua, door te storten. GBE Aqua gebruikt die middelen vervolgens om haar lening af te lossen.

Direct na de AvA hebben wij ons aandeel in het dividend (€ 42,5 miljoen) ontvangen van ZEH. De overige € 7,5 miljoen betreft de door ZEH ingehouden dividendbelasting. Dit bedrag is teruggevraagd bij de belastingdienst.

Vervolgens is – in overeenstemming met de aandeelhoudersovereenkomst GBE Aqua BV – een kapitaalstorting aan GBE Aqua gedaan voor aflossing van de lening. De kapitaalstorting betreft een bedrag van in totaal € 44,4 miljoen in 2023. Het Evides dividend blijft beschikbaar voor de aandeelhouders van GBE Aqua en is daarom verrekend met de kapitaalstorting vanuit het ZEH dividend.

Tot slot

Graag attenderen wij u op een webinar over het aandeelhouderschap ZEH en Evides die onlangs is opgenomen. De bovenstaande onderwerpen, zoals de aandeelhoudersstrategie en het dividend worden in dit webinar ook toegelicht, evenals meer informatie over de kerncentrale. De webinar is te beluisteren via de volgende link: [Toelichting aandeelhouderschap ZEH en Evides \(via GBE Aqua\) - YouTube](#)

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,

drs. J.M.M. Polman, voorzitter

drs. M.C.J. Franken, secretaris-algemeen directeur

Bijlagen:

1. Jaarrekening ZEH 2022
2. Jaarrekening Evides 2022
3. Jaarrekening GBE Aqua 2022
4. GBE Aqua begroting 2023-2027
5. Voorstel dividend ZEH 2023
6. Plan van aanpak overige bedrijfsonderdelen ZEH

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.

ZEH

JAARBERICHT 2022



Zeeuwse Energie
Houdstermaatschappij

Inhoudsopgave

1	Bestuursverslag 2022	3
1.0	Over dit verslag	3
1.1	PZEM in 2022	4
1.2	Profiel	9
1.3	Toelichting op de financiën	12
1.4	PZEM en haar mensen	15
1.5	PZEM en Corporate Governance	19
1.6	Verslag van de Raad van Commissarissen	21
1.7	Verslag Ondernemingsraad	24
1.8	Kansen en risico's	26
1.9	Verklaring Raad van Bestuur	34
2	Jaarrekening 2022	35
3	Overige gegevens	113

BESTUURSVERSLAG 2022

1.0 Over dit verslag

In het jaarbericht legt ZEH N.V. (hierna: ZEH) verantwoording af over de activiteiten in 2022. In 2022 (t/m 1 maart 2023) heette ZEH N.V. nog PZEM N.V. Vandaar dat in het verslag nog vooral gesproken wordt over PZEM in plaats van ZEH.

In dit bericht zijn het maatschappelijke en het financiële verslag zoveel mogelijk geïntegreerd. De financiële verantwoording is opgesteld aan de hand van de International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals aanvaard door de Europese Unie en de relevante bepalingen van het Burgerlijk Wetboek (BW).

De verslaglegging vindt plaats door ZEH N.V. (Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij).

PZEM in 2022

Introductie

Voor PZEM en haar medewerkers is 2022 een uitdagend en emotioneel bewogen jaar geworden. We zijn namelijk in een tot nu toe onbekende markt tot ongekende resultaten gekomen. Dit in een jaar waarin we ook in staat zijn gebleken een groot deel van onze commerciële activiteiten af te stoten. Dit verkoopproces van de Wholesale activiteiten is reeds in 2021 ingezet en is pas in begin 2023 afgerond en heeft een enorme werkdruk gegeven gedurende geheel 2022. Met de afronding van de verkoop is invulling gegeven aan een volgende stap van de aandeelhoudersstrategie op een wijze die aansluit bij de bedrijfsstrategie. In dit jaar kunnen we terug kijken op resultaten welke qua omzet of winstgevendheid niet eerder zijn gerealiseerd in het meer dan honderdjarige bestaan van het bedrijf. Deze verdere kentering in het resultaat was niet geheel onverwacht. In het verslag over 2021 schreven we reeds dat PZEM gezien haar portefeuille gebaat is bij hogere prijzen en toenemende volatiliteit. De kerncentrale heeft alleen vaste kosten en is daarmee winstgevend in tijden van hogere prijzen. De gasgestookte Sloecentrale is in combinatie met de handelscapaciteiten van PZEM uitermate geschikt en bedoeld om snel op- en af- te regelen. Om dit winstgevend te kunnen doen is een zekere volatiliteit in de markt noodzakelijk. Dit is duidelijk het geval geweest in 2022 en daarmee is goed ingespeeld op de behoefte aan flexibiliteit middels het aanbieden van op- en afregel vermogen aan met name TenneT. De significant verdere toename van opgesteld vermogen vanuit zon en wind vergroot deze flexibiliteitsbehoefte ook naar de toekomst.

De marktomstandigheden

De oorlog in Oekraïne heeft niet alleen voor enorme tragiek gezorgd in Oekraïne zelf maar heeft ook grote onzekerheid gecreëerd in grote delen van de wereld en in een groot aantal markten. De energiemarkt en dan met name de gasmarkt heeft hierdoor veel onzekerheid gekend gedurende 2022. Deze onzekerheid begon reeds voor de daadwerkelijk invasie omdat Rusland reeds eerder begon met het langzaam dichtdraaien van de gaskraan naar Europa. De marktomstandigheden die hiermee samen gingen hebben we geen van allen nog eerder mogen waarnemen. Om hier enige duiding aan te geven een voorbeeld: De prijs van aardgas op de virtuele Nederlandse marktplaats TTF steeg van € 17,- per MWh in april 2021 naar € 330,- per MWh in augustus 2022 en is vervolgens gedaald naar € 53,- per MWh in februari 2023. Omdat de kosten van gascentrales gedurende een groot aantal uren per jaar de prijs van elektriciteit bepalen, zijn de schommelingen op de elektriciteitsmarkt navenant groot geweest. Waar de absolute prijzen van elektriciteit voor een belangrijk deel worden bepaald door de kosten van de marginale productie, wordt de volatiliteit voor een belangrijk deel bepaald door het percentage onvoorspelbare opwek in het geheel. Ook in 2022 zijn gasgestookte centrales de belangrijkste factor in de totstandkoming van de Nederlandse groothandelselektriciteitsprijzen. Aangezien de hogere CO₂- en gasprijzen leidt tot hogere productiekosten, vertaalt zich dit door in de hogere elektriciteitsprijzen. Hier heeft met name de kerncentrale baat bij aangezien zij geen afhankelijkheid kent ten aanzien van voornoemde factoren. Waar in 2021 nog ongeveer 25,0% van de elektriciteitsproductie in Nederland afkomstig was van wind en zon, is dit percentage in 2022 verder gestegen naar 33,0%. Deze groei van hernieuwbare elektriciteitsproductie vindt plaats in combinatie met dalende fossiele overcapaciteit en nog onvoldoende mogelijkheden voor de opslag van elektriciteit. Indien we dan ook nog de hoge fossiele brandstof prijzen toevoegen hebben we een mix die zich laat kenmerken door verdere stijging van de volatiliteit. Hierdoor wordt het vermogen om bij te sturen middels het afschakelen van vraag maar ook van productie (curtailment), steeds belangrijker. De fysieke grenzen van de huidige transportinfrastructuur nopen de netbeheerders tot het ingrijpen op beschikbare productiecapaciteit. Ook het opslaan van elektriciteit, in batterijen en/of waterstof dan wel warmte, of anderszins, wordt cruciaal om de energietransitie doorgang te laten vinden zolang de transportnetten niet voldoende zijn uitgebreid. Hoewel in 2022 bijna 40,0% van de elektriciteit duurzaam wordt opgewekt gaat het

elektriciteitsgebruik slechts over 20% van ons energieverbruik. Dit betekent dat we slechts 8% van onze energieconsumptie op dit moment duurzaam is en dat we dit bereikt hebben na een groot aantal jaren waarin, met veel overheidssubsidie, het laaghangend fruit al is geplukt. Dit geeft de enorme schaal van de uitdaging aan waar we ons collectief voor geplaatst zien. De elektrificatie van industrie, de verdere uitrol van elektrisch vervoer en de elektrische warmtepomp in de woonomgeving gaan voor een veel hogere elektriciteitsvraag zorgen. PZEM heeft in 2022 zeer goed weten in te spelen op deze ontwikkelingen en de toenemende behoefte aan flexibiliteit voor het balanceren van het elektriciteitsnet. Tenslotte zullen energie-intensieve industrieën meer dan ooit gaan beoordelen om op bepaalde prijsniveaus van energie en CO₂ hun productiecapaciteit aan te passen.

Bedrijfsstrategie

Reeds sinds 2016 stellen we dat PZEM met haar portefeuille uitermate geschikt is in te spelen op de behoefte aan flexibiliteit maar dat deze flexibiliteit te laag geprijsd bleef door de substantiële overcapaciteit in de markt. In 2019 hebben we dit inspelen op flexibiliteit verder geëxpliciteerd door het herijken van de strategie. Hierdoor hebben we in ook in 2022 een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de energietransitie middels de ingezette strategie "Excelleren in balanceren".

Nu de overcapaciteit in de markt door de diverse sluitingen van baseload centrales niet alleen in Nederland maar ook in de landen om ons heen een feit wordt, zien we de waarde van het hebben van en het kunnen omgaan met flexibiliteit tot uiting komen. Een steeds groter aandeel van onze nationale elektriciteitsproductie komt uit fluctuerende bronnen als zon en wind. Dit geeft verdere behoefte aan regelbaar vermogen. Op termijn zal energieopslag hier een rol spelen maar vooralsnog spelen efficiënte gascentrales de hoofdrol in het balanceren van de elektriciteitsvraag met de fluctuerende en lastig voorspelbare duurzame elektriciteitsbronnen. Om hier verder op in te spelen is afgelopen jaren de kerncentrale voor een deel van haar inzet regelbaar gemaakt en wordt hetzelfde gerealiseerd voor wind- en zonneparken. We hebben hier in 2022 duidelijk de vruchten van kunnen plukken. Door dicht op de markt te zitten en snel de kansen te benutten, zijn onze resultaten meer dan uitstekend geweest.

Uitvoering aandeelhoudersstrategie

Commerciële activiteiten in de energiemarkt gaan gepaard met een risicoprofiel dat niet aansluit bij publiek aandeelhouderschap. De aandeelhouders hebben zich in haar aandeelhoudersstrategie uit 2017 dan ook uitgesproken voor verkoop van de commerciële activiteiten. Deze zienswijze heeft de afgelopen jaren geleid tot het ontbreken van materiële investeringen, die echter wel nodig zijn om een gezonde toekomstbestendige bedrijfsvoering te kunnen accommoderen. Om invulling te geven aan de wens van de aandeelhouders zijn we in 2021 begonnen met een herstructurering waarbij een scheiding is aangebracht tussen de (onverkoopbare) nucleaire en niet-nucleaire commerciële activiteiten van ons bedrijf. Vervolgens zijn de commerciële (Wholesale) activiteiten in de zomer van 2021 in de markt gezet voor verkoop. Deze Wholesale activiteiten omvatten de B2B verkopen, de wind, zon en biomassa PPA (power purchase agreement) portefeuille, de trading desk, het 50% belang in de gasgestookte Sloecentrale, de Zuid-Beveland (gas)Leiding, de overige contracten omtrent gasopslag en transport en de ondersteunende afdelingen binnen PZEM. Gedurende 2022 heeft een intensief verkoopproces plaats gevonden wat uiteindelijk begin 2023 tot een verkoop heeft geleid van de hierboven beschreven activiteiten aan EPH. Een groot en van oorsprong Tsjechisch energiebedrijf met activiteiten in een groot aantal West-Europese landen. Dit bedrijf toont de bereidheid tot verdere investeringen en sluit dan ook goed aan bij de bedrijfsstrategie. Naar verwachting zullen de Wholesale activiteiten in Middelburg gevestigd blijven en de handelsnaam PZEM gaat mee met de verkochte activiteiten. Het overblijvende deel gaat inmiddels verder onder de naam ZEH. Dit staat voor de Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij. ZEH N.V. omvat het 70%

aandelenbelang in N.V. EPZ (de kerncentrale), het 50% aandelenbelang in BMC Moerdijk B.V. (de biomassacentrale), de PPA Gemini, de belangen in Set Fund I en Set Fund II en het 50% aandelenbelang in NPG Willebroek N.V. (een zonnepark in België) en een aanzienlijke financiële positie. De vennootschap ZEH N.V. blijft eigendom van de huidige aandeelhouders.

Resultaten

Zonder de verkoop van de Wholesale activiteiten zouden we in 2022 het beste resultaat hebben gerealiseerd uit het PZEM bestaan. Dit resultaat wordt echter voor een deel gedrukt als gevolg van de verkoop van de Wholesale activiteiten. Op deze verkoop is namelijk in 2022 een boekverlies gerealiseerd van € 135 mln. Dit wordt veroorzaakt doordat de boekwaarde van de te verkopen activiteiten hoger is dan de verkoopprijs. Een significant deel van dit boekverlies is gerelateerd aan de Sloe Centrale, aangezien de huidige boekwaarde van de centrale (historische bouwkosten minus afschrijvingen) relatief hoog is. Voor de overige activiteiten komt het boekverlies met name door de hoge kapitaalbehoefte (met name debiteurensaldi en margin verplichtingen) ten opzichte van de verwachte winstgevendheid op de middellange en lange termijn. Indien we kijken vóór het effect van het boekverlies dan bedraagt het totale netto resultaat € 317 mln. positief in 2022. Indien we dit resultaat splitsen over het begin 2023 verkochte Wholesale deel en het ZEH deel dan zien we dat het resultaat voor ongeveer 63% is toe te rekenen aan de verkochte Wholesale activiteiten en voor ongeveer 37% aan het ZEH deel afkomstig is. Indien we het resultaat normaliseren dan laten we een resultaat voor belastingen zien van € 407 mln. waar dit in 2021 nog € 84 mln. betrof en we in 2020 nog verlieslatend waren.

Zoals hierboven reeds beschreven zijn de marktomstandigheden extreem geweest en sterk beïnvloed door de tragische ontwikkelingen in Oekraïne. Dit heeft tot hogere prijzen geleid en dat zien we direct terug in de ZEH resultaten. Dit vormt echter slechts een deel van de verklaring. Naast de hoge prijzen zagen we in 2022 verder oplopende volatiliteit. Het verschil tussen de verschillende uurprijzen op een dag is ook in 2022 verder opgelopen en geeft weer aanleiding tot hogere vergoedingen voor regelvermogen en maken de onbalanskosten een steeds belangrijkere factor en kostencomponent van het elektriciteitssysteem. Bovenstaande elementen hebben in belangrijke mate bijgedragen aan de positieve resultaatsontwikkeling van de handelsafdeling door juiste benutting van de Sloe centrale. Omdat de Wholesale activiteiten goed gepositioneerd zijn om invulling te geven aan de toegenomen vraag naar flexibiliteit hebben we dat dan ook direct terug gezien in de resultaatsontwikkeling van de Wholesale activiteiten in 2022. Als gevolg van beide ontwikkelingen, hoge prijzen en de toenemende behoefte aan flexibiliteit, is het budget voor het jaar 2022 dan ook met een veelvoud overschreden. De kasstroom heeft zich grillig ontwikkeld gedurende 2022 met name door de grote mutaties in het werkkapitaal welke weer direct samenhangen met de prijsontwikkelingen. Per saldo is het werkkapitaal opgelopen met € 185 mln in 2022. Ook hebben we in 2022 € 92 mln aan dividend uitgekeerd aan onze aandeelhouders. Met name dankzij de winstgevendheid is per saldo de liquiditeitspositie (liquide middelen en uitzettingen) met € 153 mln. verbeterd in het jaar 2022.

Dat de handel in energie niet zonder risico is, blijkt wel uit de enorme kapitaalbehoefte die we hebben gezien in het afgelopen jaar. Met name in de tweede helft van 2021 hebben de prijzen zich niet alleen hersteld, maar zijn enorm blijven doorstijgen met het hoogtepunt eind augustus van 2022. Eén van de aspecten van de hogere prijzen is een enorm beslag van werkkapitaal in de vorm van veel hogere debiteuren saldi en daar waar elektriciteit reeds verkocht en gekocht is, is een enorme verhoging van te stellen zekerheden in de vorm van zogenaamde 'initial' en 'variation margin' bij de diverse beurzen voor energiehandel. Op het moment dat de producent de afgesproken elektriciteit ook daadwerkelijk levert, vervalt de behoefte aan zekerheid (margin) en wordt deze teruggegeven aan de verkoper. Hiermee loopt alles netjes glad en daarom wordt margin vaak aangeduid als een tijdelijk liquiditeitsprobleem. Bij hoge margin verplichtingen kan een

eventuele verdere prijsstijging voor grote financiële problemen zorgen. Het is om deze reden dat PZEM reeds aan het einde van 2021 op basis van de toen reeds zichtbare prijsontwikkelingen heeft besloten het verkopen van de elektriciteit via de termijnmarkt te beperken.

Binnen het oude PZEM is dit variation margin risico relatief beperkt gebleven, aangezien tegenover de verkopen van de stroom uit de kerncentrale ook aankopen voor de levering aan klanten via de beurs verlopen. Deze creëren een grotendeels tegenovergestelde margin beweging (per saldo ontving PZEM zekerheid bij stijgende prijzen). Omdat PZEM geen beroep kon doen op de kapitaalmarkten om deze veelal tijdelijke werkkapitaal behoefte af te dekken om de schokken van de huidige markt op te kunnen vangen heeft PZEM zich voor deze situaties gewapend door het handhaven van een zeer sterke en financieel gezonde balans. Naar de toekomst toe zal ZEH door het ontbreken van een tegengestelde positie uit de leveringsactiviteiten de verkopen van elektriciteit via de termijnmarkten beperkt houden. Dit voorkomt het eerder beschreven marginrisico. Omdat de elektriciteit dan meer in de spot markt zal worden verkocht worden de resultaten van ZEH wel minder voorspelbaar.

Naast het boekverlies op de verkoop van Wholesale werden de zeer positieve resultaten in 2022 beperkt door een minder rendement van de gelden die gealloceerd worden voor de amovering van de kerncentrale. Voor deze lange termijn verplichting wordt een spaarpot gevormd. De gelden in deze spaarpot worden conservatief belegd in een mix van aandelen en obligaties. In 2022 is de rente opgelopen waardoor zowel de rendementen op aandelen als obligaties in 2022 negatief zijn geweest. Wel kan dankzij de eerdere positieve resultaten worden vastgesteld dat zelfs met een minder resultaat in 2022 het verwachte lange termijn doelrendement nog steeds wordt gerealiseerd.

Veiligheid

Tot onze grote spijt hebben we in 2022 een dodelijk ongeval moeten betreuren bij een van onze deelnemingen. Dit komt extra hard aan omdat ook in 2022 veiligheid bij PZEM voorop heeft gestaan. Voor 2022 was de doelstelling voor de zogenaamde Total Reported Injury Rate (TRIR; het aantal ongevallen met verzuim in relatie tot het totaal aantal gewerkte uren) 3,0. In 2022 is deze doelstelling afgesloten met een TRIR van 4,7. De incidenten vonden allen plaats bij de deelnemingen van PZEM. Om deze resultaten te verbeteren is er vanuit PZEM op directieniveau veel ondersteuning aan de deelnemingen geboden en ook de leden van de Raad van Commissarissen hebben hier actief in bijgedragen.

Voortgang juridische dossiers

In 2022 is het uit 2017 stammende ACM onderzoek afgerond. Het onderzoek heeft zich gericht op de juiste publicatie van beschikbaarheidsdata en daarmee mogelijke handel met voorkennis. PZEM heeft hier een beperkte boete gekregen. PZEM neemt compliance zeer serieus en heeft het onderzoek aangegrepen als een kans voor verbetering waar we lering uit trekken.

Kernenergie

De conclusie dat kernenergie een bron van CO₂-vrije elektriciteit vormt die essentieel is bij het realiseren van onze duurzaamheidsdoelen wordt door steeds meer partijen omarmd. In dit kader spreekt de huidige regering zich duidelijk uit voor het openhouden van de huidige centrale na 2033 indien dit veilig kan en worden plannen uitgewerkt om tot nieuwbouw van twee kerncentrales te komen. Dit kan middels het uitvoeren van een concrete haalbaarheidsstudie naar zowel nieuwbouw als bedrijfsduurverlenging. De betrokkenheid van EPZ in het nucleaire dossier is evident. Het is het enige bedrijf in Nederland dat aantoonbare ervaring heeft met het bedrijven van een kerncentrale gericht op energieproductie. Tevens vormt het EPZ-terrein een logische locatie voor nieuwbouw in Nederland. ZEH, als grootaandeelhouder van EPZ, ziet het behoud van de activiteiten van EPZ als een belangrijk onderdeel van de eerder genoemde CO₂-vrije elektriciteit productiemix. De rol van

ZEH is haar 70%-belang in EPZ in te zetten door het bedrijfs – en maatschappelijk belang van EPZ goed uit te dragen en het Zeeuwse belang te dienen door het vinden van een juist investeringsmodel, een passende aandeelhoudersstructuur, het meenemen van huidige aandeelhouders en het behouden van maatschappelijk draagvlak.

De governance van ZEH N.V.

Van ZEH is de corporate governance bepaald door de wetgeving, jurisprudentie en ook door de Nederlandse corporate governance code. ZEH is een structuurvennootschap in de zin van artikel 2:154 van het Nederlandse Burgerlijk Wetboek. Ook na de verkoop van de Wholesale activiteiten is ZEH een structuurvennootschap gebleven. Dit betekent dat de huidige structuur van het hebben van een Raad van Commissarissen gehandhaafd is gebleven. Ook de omvang van de RvC zal niet veranderen omdat de RvC in 2017 reeds in omvang is teruggebracht en nu een minimale omvang heeft.

Een woord van dank

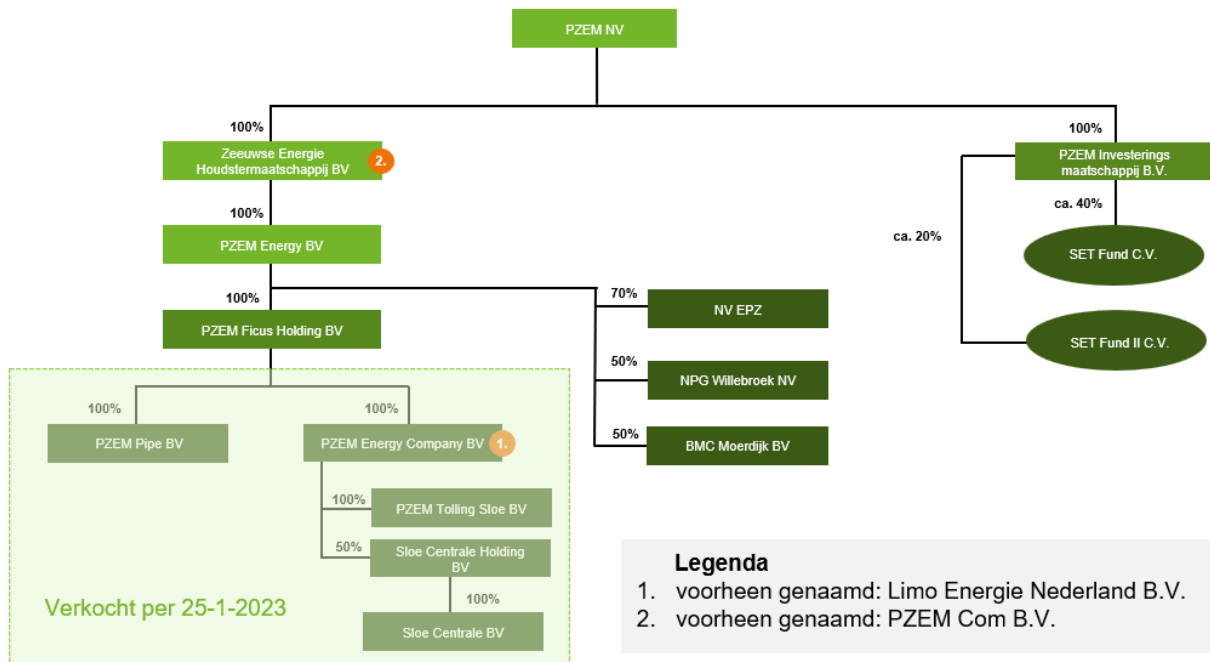
PZEM blijft een bijzonder mooi en tevens complex bedrijf. Het is van groot belang dat we ook in 2022 op de steun van al onze stakeholders hebben kunnen blijven vertrouwen zoals we al ruim 100 jaar hebben mogen doen. Aan onze bedrijfsstrategie is door onze werknemers invulling gegeven. Daarbij hebben we een complexe herstructurering en een verkoopproces doorgemaakt onder de meest extreme marktomstandigheden. Indien we dan kijken naar de wijze en met welke resultaten dit is gerealiseerd, is een speciaal woord van dank en waardering richting alle medewerkers van PZEM op zijn plaats. Dit geldt voor zowel de medewerkers die onder de nieuwe vlag van EPH verder gaan als voor de medewerkers die onder de eveneens nieuwe ZEH vlag verder gaan onder de huidige aandeelhouders.

Naast de medewerkers ben ik ook mijn inmiddels oud collega Niels Unger, de Raad van Commissarissen, de Ondernemingsraad en onze aandeelhouders erkentelijk voor hun steun.

Mr. drs. Frank Verhagen RA, CEO

1.2 Profiel

1.2.1 Structuur per 31 december 2022



In bovenstaande figuur zijn de belangrijkste vennootschappen van de PZEM groep weergegeven per 31 december 2022.

1.2.2 PZEM en maatschappelijk verantwoord ondernemen

PZEM is een betrouwbare Zeeuwse én Nederlandse energieproducent, die tijdens de transitie naar CO₂-vrije energiebronnen, zorg draagt voor een zekere en veilige levering van stroom. Door betrouwbaar en flexibel te zijn. Door te innoveren en kennis en expertise te leveren. Dat bewijst PZEM al ruim 100 jaar. Vanuit onze verantwoordelijkheid zijn we volop bezig invulling te geven aan de uitdagingen die voortkomen uit de energietransitie.

PZEM streeft naar sociale (**p**eople), milieu (**p**lanet) en economische (**p**rofit) verbetering. De drie P's, People, Planet en Profit, staan hierbij centraal. Zeker nu.

SOCIAAL

PZEM voelt zich verantwoordelijk voor haar medewerkers en wil een betrouwbare en betrokken werkgever zijn waar medewerkers zich kunnen ontplooiën en met plezier werken. Dit doen we door duidelijke afspraken te maken in samenspraak met de Ondernemingsraad en waar we iedereen aan houden. Daarnaast zijn we transparant in de dingen die we doen en waarom we ze doen. We proberen ons altijd aan de (wettelijke) regels te houden die opgenomen zijn in het Burgerlijk Wetboek, de cao, bedrijfseigen regelingen en de gedragscode.

PZEM heeft veel arbeidsplaatsen voor hoogopgeleiden. Dit soort arbeidsplaatsen zijn schaars binnen Zeeland, waardoor PZEM een belangrijke rol vervult binnen de Zeeuwse maatschappij.

PZEM is door haar publieke aandeelhouders en lokale werknemersbestand sterk verbonden met de omgeving. Het bedrijf staat midden in de Zeeuwse maatschappij en neemt graag haar maatschappelijke verantwoordelijkheid. Dit komt onder meer tot uitdrukking in de begeleiding die wij onze aandeelhouders hebben geboden in de opstelling van de RES (Regionale Energie Strategie). De maatschappelijke betrokkenheid van PZEM vertaalt zich in de sterke reputatie die het bedrijf in Zeeland heeft.

MILIEU

Kijkend naar de toekomst, is PZEM volop bezig invulling te geven aan de uitdagingen die voortkomen uit de energietransitie. PZEM streeft ernaar de CO₂-impact vanuit haar portfolio zo laag mogelijk te houden. Dat doen we via elektriciteitsproductie uit wind en zon, verbranding van kippenmest, aardgas én nucleair vanuit de enige kerncentrale voor elektriciteitsopwekking in Nederland. Waar het de levering van elektriciteit in combinatie met Certificaten van Oorsprong (CvO) aan haar eindgebruikers betreft, kiest PZEM voor CO₂-vrije nucleaire opwekking. Bij elektriciteit opgewekt uit kernenergie komen namelijk geen broeikasgassen vrij.

Meer informatie over Certificaten van Oorsprong ga naar: pzem.nl/cvo

Twee voorbeelden van onze regionale betrokkenheid zijn:

1) Uitdagingen industrie in de Zeeuwse regio ten aanzien van de noodzakelijke energietransitie

Een belangrijke uitdaging van de energietransitie is om op ieder moment voldoende energie beschikbaar te hebben, ook op momenten dat het niet waait en de zon niet schijnt. Voldoende CO₂-vrij (regelbaar) vermogen is daarom een belangrijk puzzelstuk in de energietransitie. In dat kader onderzoekt PZEM verschillende vormen van opslag en vraagsturing en is de Kerncentrale voor een deel van haar productie “regelbaar” gemaakt om vraag en aanbod beter op elkaar af te kunnen stemmen. Momenteel is de Sloecentrale, waarvan PZEM voor 50% aandeelhouder is, de belangrijkste regelbare centrale. Ondanks dat het een relatief schone energiecentrale is, bedroeg de uitstoot in 2021 nog 1,3 miljoen ton CO₂. Om deze uitstoot te beperken doet PZEM onderzoek naar het mogelijk afvangen en opslaan van CO₂ en het verder verhogen van de efficiency.

PZEM is actief lid van Smart Delta Resources (SDR) en biedt een actieve bijdrage op de onderwerpen zoals Carbon Capture & Storage. Samen met diverse partijen is PZEM, onder de vleugels van Smart Delta Resources, een consortium gestart wat het project Carbon Connect Delta heeft opgezet. Hier wordt onderzocht wat er nodig is voor het afvangen van CO₂ in het havengebied van North Sea Port en het elders opslaan ervan.

2) Regionale Energie Strategie & Cluster Energie strategie

Door het aanbieden van kennis en expertise van de energiemarkt heeft PZEM ondersteuning verleend bij het opstellen van zowel de Regionale Energie Strategie (RES) als het Cluster Energie Strategie (CES). De RES Zeeland is momenteel in uitvoering, voor elektriciteit is het doel om in 2030 drie TWh duurzame elektriciteit te produceren.

In de CES is beschreven hoe de energiebehoefte van de Zeeuwse industrie zich ontwikkelt naar 2050 en welke infrastructuur hiervoor nodig is. Uiteindelijk zijn drie cruciale projecten opgenomen in het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK):

- nieuwe hoogspanningsverbinding tussen Borssele en Terneuzen,
- verbinding met de landelijke waterstof backbone,
- de infrastructuur voor CO₂ afvang en opslag met transport per schip naar Rotterdam.

Deze projecten wil het kabinet nu oppakken om zo versneld bij te dragen aan het verduurzamen van de industrie.

ECONOMISCH

PZEM produceert energie, dag in, dag uit. Via onze centrales produceert PZEM een optimale mix van gas, wind-, zonne-, kippenmest- en kernenergie waarbij we een minimale hoeveelheid CO₂-uitstoten. Ongeveer 40% van onze energie nemen we af uit duurzame (zon- en windparken) bronnen. Zo nemen we door langjarige afnamecontracten elektriciteit af van grote en kleine zon- en windparken. Ook verhandelen we energie, dit doen we op onze handelsvloer, 24 uur per dag, 7 dagen per week. Daardoor kennen we de markt en weten we wat handelspartners en klanten nodig hebben. Uiteindelijk leveren wij onze energie tegen een zo scherp mogelijke prijs. Onze klanten zoeken naar betrouwbare energielevering, een betaalbaar energietarief en een zo schoon mogelijke

energievariant. Binnen de transitie naar een duurzamer karakter is het ons gelukt om in te spelen op deze drie klantbehoeftes.

Op deze wijze streeft PZEM naar een gezond jaarlijks financieel rendement om zich onder andere ook goed op sociale en milieu aspecten te kunnen blijven inzetten.

De belangrijkste informatie over de elektriciteitsproductie van de verschillende PZEM bedrijfsactiviteiten is in dit hoofdstuk samengevat weergegeven. Uitvoeriger informatie is te vinden op www.epz.nl, www.sloecentrale.nl en www.bmcmoerdijk.nl.

1.3 Toelichting op de financiën

Inleiding

De financiële verantwoording is opgesteld aan de hand van de International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals aanvaard door de Europese Unie en de relevante bepalingen van het Burgerlijk Wetboek (BW2 Titel 9). PZEM heeft een aantal belangrijke activiteiten die samen met partners, in de vorm van een joint operation, worden gedreven.

De activiteiten die in een aparte juridische entiteit worden uitgevoerd, en waar PZEM gelijke rechten en verplichtingen als de partners heeft uit hoofde van aandeelhouderschap en als afnemer, wordt sinds 2013 voor het aandeel in alle afzonderlijke activa, passiva, opbrengsten en kosten, bij de cijfers opgeteld. Dit geeft meer inzicht in de opbouw van het vermogen en het resultaat.

Hieronder is een vergelijking opgenomen over de jaren, waarin de resultaten uit de Wholesale activiteiten nog zijn meegenomen. Verderop is nog een genormaliseerde vergelijking opgenomen met cijfers die aansluiten op de jaarrekening, dus exclusief de Wholesale activiteiten.

Financiële kerncijfers (in EUR mln.)	2022	2021	2020	2019
Netto-omzet	2.520	1.147	549	574
Bruto marge operationeel	567	225	104	114
EBITDA ¹	493	141	41	64
Netto resultaat	182	235	(22)	20
Genormaliseerd resultaat voor belasting ²	407	84	(33)	(13)
Investerings in (im)materiële vaste activa	43	29	20	21

Omzetverdeling (in EUR mln.)	2022	2021	2020	2019
Levering van en handel in elektriciteit	2.203	1.009	485	494
Levering van en handel in gas	317	138	64	80
Totaal netto-omzet	2.520	1.147	549	574

Het genormaliseerde resultaat komt in 2022 veel hoger uit dan in het voorgaande jaar. De voornaamste oorzaken hiervoor zijn enerzijds de hogere elektriciteitsprijzen die een positief effect hebben op resultaat van de kerncentrale. Anderzijds is het resultaat uit de Sloecentrale en uit de trading activiteiten, sterk verbeterd door de verder toegenomen prijsvolatiliteit.

Voor alleen de ZEH activiteiten ziet de vergelijking tussen 2022 en 2021 er als volgt uit:

Financiële kerncijfers (in EUR mln.)	2022	2021
Netto-omzet	772	378
Bruto marge operationeel	278	141
EBITDA ³	241	94
Netto resultaat	119	201
Genormaliseerd resultaat voor belasting ⁴	190	75

¹ Operationeel resultaat vermeerderd met afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen

² Gecorrigeerd voor het resultaat uit verkochte bedrijfsactiviteiten, voor bijzondere waardeverminderingen, voor de invloed van voorzieningen voor onrendabele contracten en voor rendementen behaald op het amoveringsfonds voor de kerncentrale

³ Operationeel resultaat vermeerderd met afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen

⁴ Gecorrigeerd voor het resultaat uit verkochte bedrijfsactiviteiten, voor bijzondere waardeverminderingen, voor de invloed van voorzieningen voor onrendabele contracten en voor rendementen behaald op het amoveringsfonds voor de kerncentrale

Ook voor alleen ZEH (incl. 70% EPZ) komt het genormaliseerde resultaat in 2022 hoger uit dan in 2021. Voornaamste oorzaak hiervan zijn de gestegen elektriciteitsprijzen die een positief effect hebben op het resultaat uit de kerncentrale.

De jaarrekening 2022, waarin de volledige financiële verantwoording is opgenomen, is te vinden vanaf pagina 38.

PZEM in het jaar 2022

In 2022 bleven de prijzen doorstijgen en was de prijsvolatiliteit onverminderd hoog. We sloten het voorgaande jaar (2021) af met een prijs van € 167 / MWh voor het 2022 contract en € 109 / MWh voor het 2023 contract. Aan het einde van dit jaar (2022) bleek de gemiddelde prijs over 2022 te zijn uitgekomen op € 242 / MWh en sloot het 2023 contract op € 209 / MWh. In de tussentijd piekte het 2023 contract in augustus tot boven de € 700. Deze hoge energieprijzen hadden een positief effect op het resultaat van de kerncentrale. Daarnaast was de hoge prijsvolatiliteit een goede basis voor onze handelsactiviteiten. Tot slot leidde het zachte winterweer aan het begin en eind van het jaar tot minder afname door klanten waardoor de te veel reeds ingekochte volumes tegen hoge prijzen op de markt konden worden terug verkocht. Op de aandelen- en obligatiemarkten waren de resultaten een stuk slechter wat leidde tot een negatief rendement op gealloceerde middelen voor de toekomstige amovering van de kerncentrale.

Naast dit alles was 2022 ook het jaar waarin de verkoop van de Wholesale activiteiten nagenoeg werd afgerond. Voor de jaarrekening betekent dit dat bij deze activiteiten horende activa en passiva separaat in de balans zijn opgenomen en het resultaat hieruit aparte is opgenomen in de winst-en-verliesrekening. Ook is het boekverlies van EUR 134,9 mln. dat met deze transactie wordt gerealiseerd hier al in verwerkt.

Dit alles heeft geleid tot een netto resultaat van EUR 182,2 mln. waar het resultaat in 2021 nog EUR 235,1 mln. was, al was hier wel de terugname van een impairment in opgenomen voor 150,3 mln.

Omzet en brutomarge

De omzet kwam in 2022 uit op EUR 772,1 mln. In 2021 was de omzet (voor de vergelijkbare activiteiten) nog EUR 378,1 mln. Deze stijging is nagenoeg volledig het gevolg van de hogere elektriciteitsprijzen. Vooralsnog zijn de prijzen in 2023 gedaald ten opzichte van het einde van 2022 maar de prijzen blijven zeer volatiel. In de situatie na de verkoop van de Wholesale activiteiten is ZEH, nog meer dan PZEM dat voorheen was, blootgesteld aan de hoogte van de elektriciteitsprijzen.

De brutomarge steeg in 2022 met EUR 138,7 mln. naar EUR 286,5 mln. (2021: EUR 147,8 mln.). De kerncentrale, die met een redelijke stabiele kostprijs profiteert van hogere elektriciteitsprijzen, levert veruit de grootste bijdrage aan de verbetering van de bruto marge.

Bedrijfslasten

Voor wat betreft de bedrijfslasten kenmerkte 2022 zich door de hoge inflatie die zichtbaar is geworden in de kosten van derden die zijn gestegen met 6,6%. De formatie bij ZEH en 70% van de formatie bij EPZ daalde met 3,7% naar 259 FTE ultimo 2022. Doordat de salarissen harder stegen namen de personeelskosten met 0,6% toe.

De afschrijvingslasten zijn, exclusief de duurzame terugname van de bijzondere waardevermindering, in 2021 en de afschrijvingen hierop in 2022, met EUR 36,4 mln. licht toegenomen ten opzicht van 2021 (EUR 34,0 mln.).

Financiële baten en lasten

De financiële baten daalden ten opzichte van 2021 met EUR 64,2 mln. naar -/- EUR 42,1 mln. negatief. Deze resultaten bestaan met name uit het rendement op de gelden in Stichting Beheer Ontmantelingsgelden Kerncentrale Borssele. Naast de verplichte belegging van EPZ via de stichting heeft PZEM zelf een deel van de eigen middelen sinds december 2018 in hetzelfde fonds belegd. Waar er in 2021 een mooi rendement werd gerealiseerd liet 2022 een heel ander beeld zien doordat

aandelenkoersen daalden en dat, doordat de marktrente steeg, de waarde van obligatieportefeuille ook daalde.

Kasstroom en investeringen

In het kasstroomoverzicht zijn, in tegenstelling tot de balans en de winst-en-verliesrekening, de kasstromen uit de Wholesale activiteiten niet op één regel gezet maar op de reguliere wijze verwerkt.

De kasstroom van PZEM is in 2022 door enerzijds het hoge bedrijfsresultaat, maar anderzijds doordat overtollige kasmiddelen in Money Market Funds (MMF's) worden uitgezet (die onder de liquide middelen vallen), uitgekomen op EUR 496,2 mln. positief. Gecorrigeerd voor vrijval uit de uitzettingen resteert een positieve kasstroom van EUR 161,4 mln. In 2021 was de kasstroom EUR 95,9 mln. positief en gecorrigeerd voor vrijval uit uitzettingen bleef hiervan nog EUR 20,8 mln. over.

Er zijn verschillende oorzaken voor de verbetering van de kasstroom. Ten eerste is het bedrijfsresultaat, gecorrigeerd voor (terugname uit) bijzondere waardeverminderingen EUR 319,6 mln. hoger in 2022. Daarnaast was de negatieve werkkapitaalontwikkeling in 2021 EUR 237,6 mln. hoger (negatiever) dan in 2022. Daar staat dan weer tegenover dat in 2021 EUR 354,6 mln. is ontvangen voor de verkoop van Evides en in 2022 EUR 92,0 mln. aan dividend is uitgekeerd aan de aandeelhouders.

De kasstroom uit operationele activiteiten is in het afgelopen jaar EUR 292,5 mln. positief (-/- EUR 286,1 mln. negatief in 2021). In 2021 werd deze negatieve kasstroom veroorzaakt door een groot werkkapitaalbeslag. Hoewel in 2022 de werkkapitaalbehoefte nog verder toenam, door enerzijds hogere prijzen en dus hogere debiteurenposities maar anderzijds door nog verder toegenomen initial margin verplichtingen, is dit ruimschoots gecorrigeerd door het hogere bedrijfsresultaat.

De kasstroom uit investeringsactiviteiten komt uit op -/- EUR 19,1 mln. negatief. Afgezien van de verkoopopbrengst van Evides (ad. EUR 354,6 mln.), was dit in 2021 -/- EUR 33,0 mln. negatief. De investeringskasstroom bestaat met name uit onderhouds- en vervangingsuitgaven van EPZ en Sloecentrale en anderzijds uit stortingen van EPZ in het amoveringsfonds van de kerncentrale. Ook werd zowel in 2022 als in 2021 geld ontvangen uit de verkoop van een participatie van het SET fund.

Vermogenspositie, solvabiliteit en liquiditeit

Het totaal van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten bedroeg in 2022 EUR 30,6 mln. positief (2021: EUR 273,9 mln. positief). Naast het netto resultaat zijn er met name nog mutaties in de waarde van de derivatenportefeuille die via het niet-gerealiseerde resultaat worden gerapporteerd. Deze hadden in 2022 een negatief effect van -/- EUR 151,6 mln. negatief (2021: EUR 38,9 mln. positief).

Het eigen vermogen inclusief netto resultaat lopend boekjaar bedraagt EUR 1.589,5 mln. De solvabiliteit nam af tot 50,8% (2021: 57,3%) vanwege een daling van het eigen vermogen (doordat de dividenduitkering van EUR 92,0 mln. groter is dan het totaal van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten van EUR 30,6 mln.) en een hoger balanstotaal. De liquiditeit (current ratio) nam toe van 3,6 per ultimo 2021 naar 14,2 per ultimo 2022.

1.4 PZEM en haar mensen

Vanaf 2020 is de focus binnen PZEM gelegd op een organisatie die zo optimaal mogelijk is ingericht om invulling te kunnen geven aan de strategische doelstellingen. Dat is tot uiting gekomen in het openstellen en invullen van vacatures binnen diverse onderdelen van de organisatie. Deze lijn heeft zich in 2022 verder voortgezet. In eerste instantie noodgedwongen ingegeven vanuit de Covid19-crisis zijn de werkomstandigheden in 2022 beïnvloed door het hybride werken. Het beleid hybride werken is in 2022 formeel geïmplementeerd. Daarnaast heeft 2022 grotendeels in het teken gestaan van de voorbereidingen op de voorgenomen vervreemding van de Wholesale activiteiten, waarbij per 1 mei de organisatie is gesplitst in twee aparte werkgevers PZEM N.V. en PZEM Energy Company B.V. Het merendeel van de medewerkers is per 1 mei overgegaan volgens het principe van overgang van onderneming naar PZEM Energy Company B.V. Deze onderwerpen worden hieronder nader toegelicht.

Instroom & uitstroom

Per 1 januari 2022 telde PZEM (exclusief deelnemingen) 130 medewerkers (121,1 FTE) waarvan 7 personen in de mobiliteitsfase of met een nul-uren contract op basis van het Sociaal Plan. Het personeelsbestand van PZEM is het afgelopen jaar per saldo toegenomen naar 134 personen (126,6 FTE). Dit betreft de stand per 31 december 2022 onder te verdelen in 5,9 FTE (7 personen) bij PZEM N.V. en 120,7 FTE (127 personen) bij PZEM Energy Company B.V.

In 2022 zijn er binnen PZEM in totaal 16 nieuwe talentvolle medewerkers gestart binnen diverse afdelingen (Asset Optimisation, Trading en Shift Trading, IT, Structuring en Energy Data Analyse) aan te vullen met 2 nieuwe medewerkers waarbij het werving- en selectieproces volledig is afgerond om te starten in januari 2023. Het betreft deels vervanging van medewerkers die zijn vertrokken, maar ook instroom op vacatures die (reeds langere tijd) open stonden om de strategische doelstellingen te realiseren. Ook is er net als in vorige jaren een traineeship aangegaan met 2 nieuwe medewerkers.

Als gevolg van interne vacature procedures stroomden 3 medewerkers door naar een andere functie en/of afdeling binnen PZEM. Aanvullend zijn ook voor de nieuw vorm te geven Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij (onderdeel van PZEM dat bij de verkooptransactie van de Wholesale activiteiten achterblijft) anticiperend op de verkooptransactie 4 vacatures open gesteld en is een interne werving- en selectieprocedure doorlopen. Tezamen met de hierboven vermelde vacatures betekent dit dat er in 2022 in totaal 25 vacatures zijn ingevuld.

In 2022 zijn in totaal 13 medewerkers uit dienst getreden. Van deze 13 personen zijn 3 medewerkers vertrokken vanwege een andere uitdaging elders. Van 1 medewerker is afscheid genomen als gevolg van langdurige arbeidsongeschiktheid. Daarnaast is met 5 medewerkers een vertrek op basis van wederzijds goedvinden overeengekomen om uiteenlopende redenen. Van 1 medewerker is het tijdelijke contract niet verlengd. Tenslotte zijn 3 medewerkers gedurende het jaar uit dienst getreden die al eerder boventallig waren geraakt en gebruik hebben gemaakt van de 60+ regeling uit het Sociaal Plan. Zij zijn in 2022 met pensioen gegaan.

PZEM blijft gebruik maken van tijdelijke krachten en inzet van interim professionals, indien deze nodig zijn voor bepaalde specialismen, projecten of piekwerkzaamheden. PZEM wil de doorstroming van eigen medewerkers echter stimuleren om zo het eigen potentieel zoveel mogelijk te benutten, te laten groeien en te behouden voor de organisatie. In alle gevallen wordt er een zorgvuldige afweging gemaakt tussen eigen personeel of het aantrekken van (tijdelijk) extern personeel.

Opvolgingsplanning & management development

Opvolgingsplanning is als belangrijk thema onderkend en heeft een prominente plaats ingenomen op de agenda van het MT gedurende 2022. Tegelijkertijd en hiermee onlosmakelijk verbonden, is

een leiderschapsprogramma ontwikkeld voor managers en teamleads die recent leidinggevende zijn geworden en/of doorgegroeid zijn naar een leidinggevende rol. In dit programma staat strategisch leiderschap en verandermanagement centraal, tezamen met de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van coaching, gespreksvoering en teamdynamiek. De deelnemers aan het programma worden daarbij ondersteund door een personal coach. Het programma zal eind maart 2023 starten.

Formatie, bezetting & demografische gegevens

Het personeelsbestand van PZEM had op 31 december 2022 een omvang van 134 personen en 126,6 FTE, exclusief deelnemingen. Dit is het totaal voor PZEM N.V. en PZEM Energy Company B.V.

Bij PZEM is 73% van de medewerkers man en 27% vrouw. De gemiddelde leeftijd bedraagt in 2022 43,7 jaar en is daarmee vrijwel gelijk gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar (43,4 jaar).

Op directieleden na, valt iedereen bij PZEM onder de CAO voor productie- en leveringsbedrijven. 92% van de medewerkers heeft een contract voor onbepaalde tijd; 8% heeft een contract voor bepaalde tijd. Het aandeel contracten voor onbepaalde tijd is daarmee nauwelijks gewijzigd ten opzichte van 2021 (93%). Bij nieuwe instroom is het beleid om in eerste instantie een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd aan te gaan. Bij het merendeel van de medewerkers wordt dit contract binnen een jaar omgezet naar onbepaalde tijd om daarmee structurele inzet van medewerkers binnen PZEM te borgen.

Ziekteverzuim

In 2022 bedraagt het gemiddelde ziekteverzuim van PZEM (exclusief deelnemingen) 2,3%. Het verzuim is licht toegenomen ten opzichte van 2021 (2,1%), maar is stabiel en nog steeds als laag te beschouwen. Het verzuimpercentage ligt het gehele jaar ruim binnen de door PZEM gestelde norm van 4,5%. Aan het eind van 2022 waren er 2 langdurige verzuimcasussen.



Ondanks het Covid19-virus en griepiepidemie is het ziekteverzuim bij PZEM in 2022 laag gebleven, met name gedurende de zomermaanden. Dit kan grotendeels worden verklaard door de flexibiliteit van het hybride werken, waarbij medewerkers hun werktijd grotendeels zelf kunnen indelen. Medewerkers melden zich minder snel ziek omdat het bij milde klachten eenvoudiger is geworden om thuis door te werken.



Hybride werken & medewerkerbetrokkenheid

Opvolgend aan de Covid19-crisis die in 2020 en 2021 een grote rol heeft gespeeld en de arbeidsomstandigheden ingrijpend heeft veranderd, is hybride werken gemeengoed geworden binnen PZEM. Gedurende het jaar 2022 hebben medewerkers grotendeels zelf kunnen bepalen in hoeverre zij thuis werken of op kantoor werken en is daarbij vanuit PZEM veel flexibiliteit geboden in combinatie met eigen verantwoordelijkheid voor de medewerkers zelf.

De resultaten van het medewerkerbetrokkenheidsonderzoek dat eind 2021 heeft plaatsgevonden, verschaffen veel inzicht in aspecten die met hybride werken te maken hebben. Factoren die daarbij een belangrijke rol spelen, zijn meegenomen bij het vormgeven van een beleid omtrent hybride werken. Uitgangspunten van het beleid zien toe op een verplichte minimale aanwezigheid van één dag per week op kantoor, minimaal de helft aanwezigheid op kantoor voor doelgroepen zoals leidinggevenden en nieuwe medewerkers, het periodiek voeren van werkoverleg op afdelingen, persoonlijke aandacht, resultaatgericht werken en het creëren van verbinding tussen medewerkers onderling, tussen afdelingen en verbinding met PZEM als organisatie. In september 2022 is het beleid hybride werken formeel geïmplementeerd. Er vindt een evaluatie plaats, zodat eventuele bijstellingen aan het beleid kunnen worden doorgevoerd indien nodig of wenselijk.

Interne herstructurering en voorbereidingen verkoop PZEM

Vanaf medio 2021 is het proces in gang gezet om de Wholesale activiteiten van PZEM N.V. te vervreemden in lijn met de aandeelhoudersstrategie. Alvorens hiertoe over te kunnen gaan, was allereerst een herstructurering noodzakelijk. Per 1 mei 2022 is deze (juridische) herstructurering van de activiteiten van PZEM geëffectueerd. De Wholesale activiteiten (Wholesale activa, -passiva en -activiteiten) zijn daarbij logisch bijeengebracht in een nieuwe verkoopbare eenheid waarvoor gebruik is gemaakt van de reeds bestaande juridische entiteit PZEM Energy Company B.V. (PEC). Als gevolg van deze herstructurering zijn de medewerkers waarvan hun dagelijkse activiteiten in overwegende mate (meer dan 50%) worden bepaald door Wholesale activiteiten naar deze B.V. overgegaan op grond van een overgang van onderneming.

Alle administratieve voorbereidingen die in 2021 reeds waren getroffen om PZEM Energy Company B.V. als werkgever in te richten zijn daarbij daadwerkelijk in 2022 geëffectueerd. Dit betreft o.a. aanmelding bij de werkgeversvereniging inclusief cao, aanmelding bij het pensioenfonds en registratie als nieuwe werkgever bij de Belastingdienst. Een adviestraject met de Ondernemingsraad hiertoe is succesvol doorlopen. Aanvullend is een adviestraject doorlopen voor de inrichting van de

Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij (ZEH); het deel dat ‘achterblijft’ van de huidige PZEM N.V. organisatie en waarvan de activiteiten niet mee over gaan naar PEC. De voorgenomen inrichting van ZEH heeft geleid tot het openstellen van een aantal vacatures – onder voorbehoud van de verkooptransactie – om als zelfstandige entiteit te kunnen opereren na de daadwerkelijke verkooptransactie. Het werving- en selectieproces is succesvol doorlopen waarbij alle vacatures met interne kandidaten vanuit PZEM werden ingevuld.

In de tweede helft van 2022 begon de voorgenomen verkoop van PEC steeds concretere vormen aan te nemen en zijn de adviestrajecten met de Ondernemingsraad voor de voorgenomen verkooptransactie en voorgenomen benoeming van de bestuurders van PZEM Energy Company B.V. doorlopen, uiteindelijk resulterend in een positief advies ten aanzien van de voorgenomen verkoop en eveneens instemming vanuit de aandeelhouders van PZEM. Onderdeel van dit adviestraject waren onderwerpen als verlenging van het huidige PZEM Sociaal Plan tot en met eind 2024, borging van arbeidsvoorwaarden, continuering van de huidige cao voor Productie- en Leveringsbedrijven, blijvende aansluiting bij het huidige pensioenfonds en afspraken met betrekking tot standplaats en werkgelegenheid.

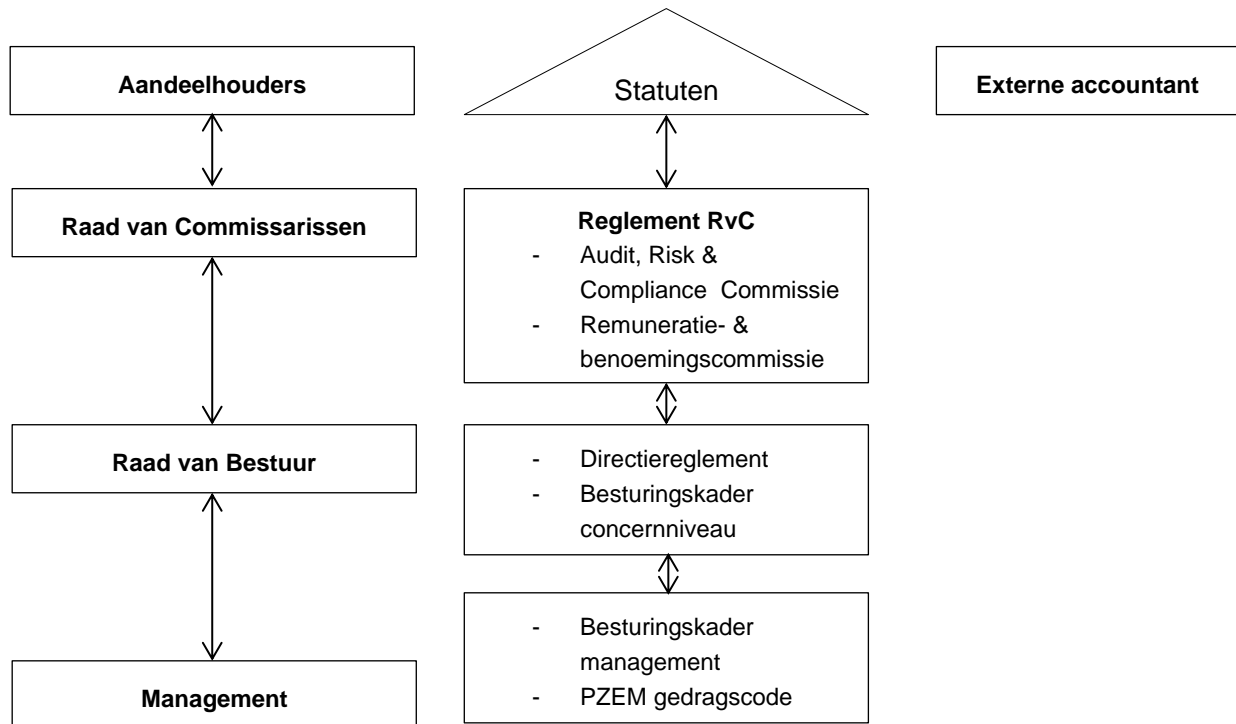
Medewerkers zijn gedurende het jaar geïnformeerd over dit proces in de maandelijkse medewerkersbijeenkomsten, maar ook in kleinere sessies met de directie. Aanvullend heeft iedere 2 weken overleg plaatsgevonden tussen de Bestuurder en Ondernemingsraad.

1.5 PZEM en Corporate Governance

Goed ondernemerschap, integer handelen, respect, toezicht, transparante verslaglegging en het anderszins afleggen van verantwoording vormen de belangrijkste leidraad voor het corporate governancebeleid van PZEM. PZEM volgt op vrijwillige basis de Nederlandse Corporate Governance Code, die is opgesteld voor in Nederland aan de beurs genoteerde vennootschappen. De best practice-bepalingen worden gevolgd, voor zover van toepassing op PZEM.

Structuur

PZEM N.V. is een structuurvennootschap in de zin van artikel 2:154 van het Nederlandse Burgerlijk Wetboek. De betrokkenheid van de Algemene Vergadering (AV) en Raad van Commissarissen (RvC) bij de gang van zaken van de onderneming heeft zijn weerslag gevonden in statuten en diverse reglementen. Daarin is ook vastgelegd waar goedkeuring nodig is van de RvC, dan wel de AV, op voorgenomen directiebesluiten met betrekking tot investeringen en/of overnames of bij het afstoten van (delen) van de onderneming. Per 1 juli 2017 zijn de gewijzigde statuten van PZEM van kracht en is het bedrag, waarvoor instemming van de aandeelhouders van PZEM vereist is, aangepast.



Raad van Bestuur

De verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de Raad van Bestuur (RvB) zijn vastgelegd in het directiereglement. Hierin zijn onder andere de leden van de RvB en de diverse bestuurstaken verdeeld, zijn de interne procuraties geformuleerd, is de besluitvorming binnen de RvB vormgegeven en zijn de uit de Nederlandse Corporate Governance Code voortvloeiende regels neergelegd, zoals regels betreffende tegenstrijdige belangen van leden van de RvB.

PZEM onderschrijft de regelgeving over de evenwichtige verdeling in de RvB conform art. 391.7 titel 9 Boek 2 BW zoals deze per 1 januari 2013 van kracht geworden is. Na de closing van de verkoop op 25 januari 2023 bestaat de RvB nog maar uit 1 persoon waardoor, ondanks dat dit een man is, sprake is geworden van een evenwichtige verdeling. Ook bij de RvC, waarbij één van de 3 RvC leden een vrouw is wordt voldoen aan deze evenwichtige verdeling.

Raad van Commissarissen

De RvC van PZEM houdt toezicht op het totale functioneren van de onderneming, inclusief de nagestreefde beleidsregels en de behaalde resultaten door de RvB, de financiële positie, het risicoprofiel van de vennootschap en de financiële verslaglegging. Daarnaast vervult de RvC de rol van sparring partner van de RvB. Om die rol goed in te vullen, heeft de RvC een profiel dat aansluit bij dat van de onderneming. De profielschets zoals deze in 2010 door de RvC is opgesteld, geeft inzicht in de kwaliteiten die leden dienen te bezitten, één en ander met inachtneming van het versterkte voordrachtrecht van de Ondernemingsraad (OR).

Ook op het punt van de samenstelling (onafhankelijkheid, diversiteit naar leeftijd, achtergrond en expertise) voldoet de RvC aan de Code en aan artikel 391.7 BW2. Taken en bevoegdheden, evenals interne besluitvormingsprocessen en de rol van de voorzitter van de RvC, zijn opgenomen in een RvC-reglement. Daarin zijn ook zaken neergelegd, als de periodieke evaluatie van het eigen functioneren, conform het gestelde in de Governance Code.

Hoewel besluitvorming plaatsvindt op voltallig RvC niveau kent de RvC twee subcommissies, te weten de Audit, Risk & Compliance Commissie en de Remuneratie- en Benoemingscommissie.

Aandeelhouders

De rol van de aandeelhouders van PZEM en de bevoegdheden van de Algemene Vergadering (AV) zijn vastgelegd in de statuten. Aandeelhouders van PZEM zijn betrokken en gedreven, mede ingegeven door hun publieke karakter (allen zijn gemeenten of provincies). Door de ruime bevoegdheden die de AV van PZEM krachtens de statuten heeft, is de wijze waarop aandeelhouders hun stemrecht uitoefenen van grote invloed op de gang van zaken binnen de onderneming.

In het verslagjaar hebben drie formele Algemene Vergaderingen plaatsgevonden waarvan één bijzondere Algemene Vergadering in verband met verkoop van de Wholesale activiteiten.

Ondernemingsraad

In het geheel van statuten, reglementen en andersoortige overeenkomsten mag de relatie met de OR van de PZEM niet onvermeld blijven. Een relatie die ingegeven is door wederzijds respect heeft vorm gekregen in een gestructureerd overleg tussen bestuurder en de OR.

Compliance

Voor PZEM geldt dat de relatie met de ACM en AFM goed is. Vanuit interne en externe audits zijn in het verslagjaar geen vermeldenswaardige feiten naar voren gekomen.

In 2022 is gelukkig het uit 2017 stammende ACM-onderzoek afgerond. Het onderzoek heeft zich gericht op de juiste publicatie van beschikbaarheidsdata en daarmee mogelijke handel met voorkennis. PZEM heeft hier een beperkte boete gekregen. PZEM neemt compliance zeer serieus en heeft het onderzoek aangegrepen als een kans voor verbetering waar we lering uit trekken. Dit om in de toekomst eventuele nieuwe kritiek te voorkomen.

In 2022 is de Internal Audit functie van PZEM verder gegaan met het uitvoeren van interne audits (door eigen medewerkers) op verzoek van de Raad van Commissarissen, het Bestuur, de organisatie of op eigen initiatief.

In het verslagjaar is geen gebruik gemaakt van het doen van meldingen over ongewenst gedrag op basis van de zogenaamde Klokkenluidersregeling.

1.6 Verslag van de Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen brengt verslag uit over zijn activiteiten in 2022. Ook rapporteren wij over de wijze waarop de raad zijn toezichthoudende en adviserende taak heeft ingevuld.

Samenstelling

De Raad van Commissarissen van PZEM N.V. bestond in 2022 uit de volgende leden:
de heer ir. G.A.F. (Gerard) van Harten (voorzitter)
mevrouw mr. W.J.N. (Wendela) van Uchelen (vicevoorzitter)
de heer drs. B.A. (Björn) Fermin (secretaris)

Commissies

De Raad van Commissarissen hanteert als uitgangspunt dat vrijwel alle onderwerpen besproken worden in de voltallige raad. Vanuit een collectieve verantwoordelijkheid is in de visie van de Raad van Commissarissen dan ook geen plaats voor tal van commissies, samengesteld uit zijn leden die primaire verantwoordelijkheid zouden dragen op deelterreinen. Een uitzondering heeft de raad gemaakt voor de Audit, Risk & Compliance Commissie en de Remuneratie- en benoemingscommissie. Dit is in lijn met de Nederlandse Corporate Governance Code.

Vergaderingen en overige activiteiten

De Raad van Commissarissen heeft in 2022 zestien keer vergaderd in aanwezigheid van de Raad van Bestuur, een aantal van deze vergaderingen vond fysiek op kantoor plaats en een aantal via een online Teams-vergadering.

Tijdens deze vergaderingen zijn onder meer de volgende onderwerpen behandeld:

- Financiële onderwerpen, zoals kwartaalrapportages, het jaarbericht en het Financieel Plan met de operationele en financiële doelstellingen van de vennootschap;
- De dynamische marktomstandigheden en de impact op PZEM
- De PZEM bedrijfsstrategie en daaruit voortvloeiende strategische kwesties, waaronder de voorgenomen verkoop van bedrijfsonderdelen (Wholesale) en (des)investeringen;
- Health, Safety, Security & Environment in de verschillende bedrijfsonderdelen;
- De maatregelen naar aanleiding van de Covid-19 crisis en daaropvolgend het hybride werken;
- De belangrijkste risico's van het gevoerde beleid;
- Personeelsbeleid, inclusief het management development beleid;
- Risicomanagement;
- Dividendbeleid;
- Investeringsbeleid en belangrijke investeringen en desinvesteringen;
- Financieringsbeleid;
- Fiscale zaken;
- Corporate governance, waaronder het bezoldigingsbeleid voor de Raad van Bestuur.

De Raad van Commissarissen sprak regelmatig met de Raad van Bestuur over de bedrijfsstrategie. Met name over de verdere uitvoering van de aandeelhoudersstrategie tot vervreemding van de commerciële activiteiten van PZEM. Ook sprak de voorzitter van de Raad van Commissarissen op twee-wekelijkse basis met de voorzitter van de Raad van Bestuur.

De Raad van Bestuur en leden van de Raad van Commissarissen namen deel aan het overleg met de aandeelhouderscommissie. In het overleg, dat in 2022 zeven keer plaatsvond, is gesproken over de bedrijfsstrategie van PZEM en de uitvoering van de aandeelhoudersstrategie. De interne herstructurering, nodig om de kerncentrale en de commerciële activiteiten te separeren en het externe verkoopproces van Wholesale waren de belangrijkste onderwerpen.

Leden van de Raad van Commissarissen hebben met de Ondernemingsraad overleg gehad over de stand van zaken, de bedrijfsstrategie en de voorgenomen verkoop van de Wholesale activiteiten.

Gedurende het verslagjaar heeft de Raad van Commissarissen zich periodiek door de Raad van Bestuur van PZEM N.V. en de directie van EPZ laten informeren over de situatie bij EPZ. Onderwerpen waren onder meer de veiligheid, de amovering van de restkern en de discussie intern en met stakeholders over een mogelijke bedrijfsduurverlenging na 2033 van de kerncentrale te Borssele.

Ondanks de Covid-19 maatregelen was het voor de leden van de RvC mogelijk om in 2022 een bezoek te brengen aan de kerncentrale (EPZ).

De Raad van Commissarissen heeft ook zes maal buiten aanwezigheid van de Raad van Bestuur vergaderd. Belangrijke onderwerpen waren hierbij:

- De bedrijfsstrategie en de voorgenomen verkoop van Wholesale;
- De evaluatie van het functioneren van de Raad van Bestuur en zijn leden;
- Het vaststellen van de bezoldiging van de leden van de Raad van Bestuur.

Buiten aanwezigheid van de Raad van Bestuur heeft de Raad van Commissarissen daarnaast het eigen functioneren geëvalueerd. Daarbij werd stilgestaan bij de belangrijkste taken en verantwoordelijkheden van de Raad (toezicht en advies) en kwamen cultuur- en gedragsaspecten en verbeterpunten aan de orde.

Audit, Risk & Compliance Commissie

De Audit, Risk & Compliance Commissie bestond in 2022 uit de volgende leden: De heer Fermin (voorzitter) en de heer Van Harten.

De commissie is in het verslagjaar vier maal bijeengekomen.

De volgende onderwerpen zijn besproken:

- Werkzaamheden en rapportages van de externe accountant;
- Financieel Plan;
- Kwartaalrapportages, halfjaarbericht, jaarrekening, IFRS;
- Financiële uitkomsten van projecten en investeringen;
- Liquiditeitsprognoses en -beheer;
- Risicomanagement;
- Fiscale zaken;
- Opbouw en inrichting van de financiële functies;
- (Des)investeringsvoorstellen
- Financiële effecten hoge energieprijzen en oorlog in Oekraïne.

De leden van de Raad van Bestuur en de manager Finance & Control, alsmede de externe accountant namen deel aan de vergaderingen. De Audit, Risk & Compliance Commissie sprak ook buiten de aanwezigheid van de Raad van Bestuur met de externe accountant.

Remuneratie- en Benoemingscommissie

Deze commissie bestaat uit de heer Van Harten (voorzitter) en mevrouw Van Uchelen. In het verslagjaar is de commissie twee maal bijeen geweest. Voornaamste activiteiten van deze commissie waren: het voeren van functioneringsgesprekken met de Raad van Bestuur en evaluatie van de beloning van de directiefuncties. In het kader van de functioneringsgesprekken is ook gesproken met alle MT leden.

De leden van de commissie hebben in de eerste helft van 2022 een functioneringsgesprek gevoerd met zowel de CEO alsook met de COO.

In de context van de werkzaamheden van de Remuneratie- en Benoemingscommissie is contact onderhouden met de Governance Commissie.

Samenstelling statutair bestuur

De Raad van Bestuur bestond in 2022 uit de heren F. (Frank) Verhagen (CEO) en N.C. (Niels) Unger (COO).

Jaarrekening

De Raad van Commissarissen nam met instemming kennis van het door het statutaire bestuur voorgelegde bestuursverslag over het boekjaar 2021, de jaarrekening en de toelichting daarop. Op grond daarvan heeft de Raad van Bestuur de jaarrekening 2021 opgemaakt. De Raad van Commissarissen heeft aan de Algemene Vergadering voorgesteld deze zonder voorbehoud vast te stellen. De Algemene Vergadering van 1 juni 2022 heeft de jaarrekening 2021 vastgesteld. Voor het eerst sinds jaren is in het boekjaar dividend uitgekeerd aan de aandeelhouders. De Algemene Vergadering verleende vervolgens decharge aan de directie voor het gevoerde bestuur en aan de Raad van Commissarissen voor het gehouden toezicht.

Naast de twee reguliere Algemene Vergaderingen kwamen de Raad van Commissarissen en de aandeelhouders in december in een buitengewone vergadering bijeen inzake het besluit tot de voorgenomen verkoop van Wholesale.

Namens de Raad van Commissarissen van PZEM N.V.

Ir. Gerard van Harten

Voorzitter

Personalia Raad van Commissarissen

Dhr. ir. G.A.F. (Gerard) van Harten

Nationaliteit: Nederlandse

In functie: 25 september 2015

Lopende termijn: tot 20 december 2023

Beroep/hoofdfunctie: voormalig voorzitter Raad van Bestuur Dow Benelux B.V.

Relevante nevenfuncties van 1 januari 2022 tot 20 april 2023 (of een gedeelte daarvan):

- lid RvT Stichting Circulair Biobased Delta;
- bestuurslid Roosevelt Institute of American Studies;
- voorzitter RvC Green Chemistry Campus B.V.;
- voorzitter RvT Stichting University College Roosevelt;
- lid RvT Stichting Wonen en Psychiatrie.

Mw. mr. W.J.N. (Wendela) van Uchelen

Nationaliteit: Nederlandse

In functie: 6 juni 2018

Lopende termijn: tot 1 juni 2026

Beroep/hoofdfunctie: Chief Legal Officer en bestuurder ekaterra BV

Relevante nevenfuncties van 1 januari 2022 tot 20 april 2023 (of een gedeelte daarvan):

- lid Raad van Toezicht Amsterdam Sinfonietta en vertrouwenspersoon

Dhr. drs. B.A. (Björn) Fermin

Nationaliteit: Nederlandse

In functie: 27 mei 2020

Lopende termijn: tot 26 mei 2024

Beroep/hoofdfunctie: voormalig Executive Vice-President Finance, Shell Downstream Business

Relevante nevenfuncties van 1 januari 2022 tot 20 april 2023 (of een gedeelte daarvan):

- bestuurslid Stichting Extra Zorg Samen;
- lid Advisory and Audit Committee Special Tribunal for Lebanon.

1.7 Verslag Ondernemingsraad

Was 2021 een bijzonder jaar voor de OR PZEM, dat was het jaar 2022. Het hybride werken werd ingevoerd en we hebben de Adviesaanvraag m.b.t. de voorgenomen verkoop PZEM Energy Company B.V. en PZEM Pipe B.V. behandeld.

De OR heeft weer een druk en enerverend jaar achter de rug:

De OR is afgelopen jaar zeventien keer (vergadering OR PZEM en Brainstormsessies) bij elkaar geweest. Daarnaast is er negen keer overleg geweest met de Bestuurder en de HR Manager (Overlegvergadering OR PZEM). Op 5 april en 20 oktober 2022 vonden de Artikel 24-vergaderingen plaats in aanwezigheid van de heer G. van Harten, Voorzitter van de Raad van Commissarissen (RvC) PZEM N.V.

Tot slot zijn de leden van de OR in dit jaar zeven keer extra bij elkaar geweest om speciale dossiers en Advies- en Instemmingsaanvragen te bespreken. Bij de behandeling van de voorgenomen verkoop van Wholesale heeft de OR een Projectgroep verkoop Wholesale geformeerd bestaande uit de leden van het DB, Artjan Lambert en de Aly Boxem-Hoogenberg. Tweewekelijks (in de afrondende fase wekelijks) was er overleg met PwC die deze projectgroep heeft bijgestaan.

Het DB van de OR heeft tweewekelijks een overleg met de Bestuurder gevoerd in verband met de voorgenomen verkoop.

Vanwege het vertrek van de Voorzitter van de OR wegens het aanvaarden van een nieuwe werkring, is de Vicevoorzitter benoemd tot Voorzitter a.i. Wim Wegman is toegevoegd aan het Dagelijks Bestuur in de functie van Vicevoorzitter a.i.

De Ondernemingsraad bestaat uit de volgende leden:

- Eric Poppe (Voorzitter a.i.);
- Carel van Veen (Secretaris);
- Wim Wegman (Vicevoorzitter a.i.);
- Marjo de Jager;
- Alwin van de Kop;
- Artjan Lambert;
- Aly Boxem-Hoogenberg (Ambtelijk secretaris).

Het dagelijks bestuur (DB) a.i. van de Ondernemingsraad wordt gevormd door:

- Eric Poppe;
- Carel van Veen;
- Wim Wegman.

Per 1 januari 2022 was de OR weer compleet maar door het hier eerder genoemd vertrek van de Voorzitter was er in principe weer een vacature. Omdat het termijn van de huidige OR medio oktober afliep is deze vacature niet ingevuld. Besloten is om het zittingstermijn te verlengen tot aan de closingsdatum van de voorgenomen verkoop Wholesale. De reden is dat er bij de huidige OR-leden veel dossierkennis is over de voorgenomen verkoop en het niet handig zou zijn om tijdens deze periode verkiezingen te organiseren. Middels een bericht op Intranet is de achterban van de OR hiervan op de hoogte gesteld en is hen gevraagd om mandaat te verlenen aan de huidige leden.

Zoals eerder aangegeven, voerde de Ondernemingsraad naast de reguliere overleggen met de Bestuurder in 2022 twee keer een artikel 24-overleg met de heer Van Harten namens de RvC. Deze vergaderingen stonden vooral in het teken van het welzijn van de medewerkers maar ook van de voorgenomen verkoop Wholesale. Daarnaast stonden de vaste onderwerpen op de agenda zoals financiën en de strategie van PZEM.

De Voorzitter a.i. en de Secretaris vormen samen met de Ambtelijk secretaris de Commissie Veiligheid, Gezondheid en Milieu (VGWM-cie) en heeft dit jaar twee hybride bijeenkomsten gehad met de Bedrijfsarts, de Bedrijfsmaatschappelijk werker en de Vertrouwenspersoon.

De OR PZEM heeft in 2022 verschillende onderwerpen behandeld. De belangrijkste onderwerpen waren:

- Het uitzetten van een (beknopt) medewerkerstevredenheidsonderzoek;
- Voorgenomen verkoop Wholesale;
- Projecten zoals Umax 365
- Het leiderschapsprogramma;
- Financiën: ontwikkeling van de prijzen van olie, gas en elektriciteit.

Er zijn drie Instemmingen verleend:

- Externe Vertrouwenspersoon;
- Beleid Hybride werken;
- Aanpassing huisregels.

Er zijn twee Adviezen gegeven door de OR:

- Inrichting ZEH;
- Voorgenomen verkoop van PZEM Energy Company B.V. en PZEM Pipe B.V.;

De OR is akkoord gegaan met de notitie inzake het voorgenomen besluit tot verlenging van het PZEM sociaal plan (verlenging tot einde 2024).

Op 4 november 2022 heeft de OR een scholingsdag gehad. Deze dag stond vooral in het teken van de Adviesaanvraag voorgenomen verkoop Wholesale.

Eind november 2022 heeft de OR een Adviesaanvraag ontvangen met betrekking tot de voorgenomen benoeming van de Bestuurders van PZEM Energy Company B.V. en PZEM Pipe B.V. Deze werd inhoudelijk in januari 2023 afgerond.

Met name de Adviesaanvraag voorgenomen verkoop van PZEM Energy Company B.V. en PZEM Pipe B.V. was een intensief traject in het afgelopen jaar. De Ondernemingsraad PZEM N.V. hecht er waarde aan om de Bestuurder van PZEM N.V. maar ook de Raad van Commissarissen van PZEM N.V. en de Aandeelhouders te bedanken voor de transparante en constructieve samenwerking tijdens dit traject.

Tot slot streeft de Ondernemingsraad er naar om in 2023 en komende jaren een duurzame en constructieve relatie met de nieuwe Raad van Bestuur PEC B.V. te onderhouden.

Namens de Ondernemingsraad PZEM N.V.,
Carel van Veen
Secretaris.

1.8 Kansen en risico's

PZEM wil kansen in de markt benutten en de risico's zoveel mogelijk beheersen. Daarom heeft PZEM een risicomanagementsysteem dat binnen de gehele organisatie wordt toegepast en nageleefd. Hierbij wordt rekening gehouden met de specifieke kenmerken van de markten waarin wordt geopereerd. Risicomanagement draagt bij aan het op verantwoorde wijze realiseren van de strategische doelen van PZEM.

In dit onderdeel van het bestuursverslag wordt ingegaan op de wijze waarop het risicomanagement binnen PZEM is georganiseerd. Daarnaast geven we de belangrijkste risico's en onzekerheden weer waarmee PZEM wordt geconfronteerd evenals de wijze waarop deze worden beheerst.

PZEM Internal Control Framework

De stafafdeling Riskmanagement heeft het PZEM Internal Control Framework (PICF), gebaseerd op het COSO-ERM model, ontwikkeld en geïmplementeerd. Hierbij hanteert PZEM het 'five lines of defence' model. Het PICF ondersteunt alle PZEM-afdelingen in hun verantwoordelijkheid voor een systematische aanpak voor risico-analyse en de uitvoering van het beheersingssysteem. De Raad van Bestuur geeft ieder halfjaar een Management in Control Statement (MiCS) af. Onderbouwing van het MiCS is onder meer de validatie (vaststellen van de werking door onder andere gesprekken met de relevante managers) van de belangrijkste beheersmaatregelen. Deze zijn op hun beurt geïdentificeerd via een jaarlijks Strategic Risk Assessment en enkele Thematic Risk Assessments. Ontwikkelingen die invloed hebben op de weging van de risico's, bespreekt het management minstens twee keer per jaar met de Raad van Bestuur. Risicomanagement is een iteratief en continu proces.

Diverse beleidsdocumenten, codes en richtlijnen op gebieden als gedrag, handelsmandaten en compliance ondersteunen de beheersing van risico's.

1.8.1 Taken en verantwoordelijkheden binnen het PICF

Raad van Bestuur en management

De Raad van Bestuur is eindverantwoordelijk voor het risicomanagement binnen PZEM. Medewerkers en het management zijn primair verantwoordelijk voor een adequate uitvoering van werkzaamheden inclusief risicomanagement en interne beheersing.

Riskmanagement (inclusief Internal Control en Compliance)

De stafafdeling Riskmanagement heeft een adviserende en ondersteunende rol voor het management en de medewerkers met betrekking tot risico-identificatie en de beheersing van risico's. De internal control werkzaamheden met betrekking tot de beheersing van de frauderisico's zijn bij de afdeling Riskmanagement belegd. Een separate compliance-functie ziet erop toe dat PZEM voldoet aan wet- en regelgeving.

Daarnaast houdt Riskmanagement - in opdracht van de Raad van Bestuur - toezicht op een juiste toepassing van het PICF, dat er op is gericht dat:

- PZEM tijdig op de hoogte is van de mate waarin strategische, operationele en financiële doelstellingen bereikt worden;
- De financiële verslaglegging betrouwbaar is;
- PZEM handelt in overeenstemming met wet- en regelgeving;
- Bedrijfsmiddelen beveiligd zijn;
- PZEM haar verplichtingen heeft geïdentificeerd;

Onafhankelijke audits

Indien de Raad van Bestuur, de Raad van Commissarissen, Riskmanagement of een afdelingsmanager een indicatie heeft over issues met betrekking tot bepaalde processen en/of de wens/behoefte heeft om processen onafhankelijk te toetsen, dan hebben deze personen de mogelijkheid om een externe partij te benoemen om een audit uit te voeren vanuit een onafhankelijke positie. Hiermee krijgt het management aanvullende zekerheid op het gebied van interne beheersing.

In 2022 heeft PZEM de Internal Audit functie verder ingevuld waarbij de focus ligt op het uitvoeren van interne audits (door eigen medewerkers) op verzoek van de Raad van Commissarissen, het Bestuur, de organisatie of op eigen initiatief. Deze audits zijn regelmatig gerapporteerd en besproken in de Audit, Risk & Compliance Commissie.

Externe accountant

In het kader van de jaarrekeningcontrole beoordeelt de externe accountant de opzet, het bestaan en, waar noodzakelijk geacht, de werking van maatregelen van interne beheersing gericht op betrouwbare financiële verslaglegging. Bevindingen en aanbevelingen die voortkomen uit de controlewerkzaamheden worden vastgelegd in een jaarlijkse Management Letter en gerapporteerd aan de Raad van Bestuur, de Audit Risk & Compliance Commissie en de Raad van Commissarissen. Onder andere deze Management Letter vormt de basis voor verdere aanscherping van processen en/of beheersmaatregelen.

Raad van Commissarissen

De Raad van Bestuur van PZEM rapporteert en legt verantwoording af over de opzet en de effectieve werking van het systeem van interne risicobeheersing aan de Audit Risk & Compliance Commissie en aan de Raad van Commissarissen. Externe partijen als de Autoriteit Financiële Markten (AFM) en de Autoriteit Consument & Markt (ACM) houden toezicht op correcte toepassing van wet- en regelgeving.

1.8.2 Risicomanagement en intern beheersingssysteem

Risico's en beheersmaatregelen 2022

Energieproductie is een belangrijke maatschappelijke taak. De maatschappelijke betrokkenheid van PZEM vertaalt zich in de sterke reputatie die het bedrijf in Zeeland heeft. PZEM brengt de risico's die deze taken in gevaar kunnen brengen daarom zo duidelijk mogelijk in kaart en beperkt de risico's waar mogelijk en economisch verantwoord.

PZEM handelt op de internationale gas- en elektriciteitsmarkten. De prijzen op deze markten bewegen sterk. Door gebruik te maken van financiële instrumenten mitigeert PZEM commodity marktrisico's, valutarisico's, renterisico's, liquiditeitsrisico's en kredietrisico's. De randvoorwaarden hiervoor zijn vastgelegd in de Financial Risk Manual en in het Treasury Statuut.

Binnen PZEM opereert het Risk Management Committee dat, onder verantwoordelijkheid van de Raad van Bestuur, algemene procedures en limieten vaststelt. Ook ziet het comité erop toe dat de energiehandel- en verkoopactiviteiten van PZEM binnen de gestelde risicomarges blijven.

Ontwikkeling van de risico's in 2022

Het niveau van de elektriciteits- en gasprijzen is gedurende 2022 nogmaals exceptioneel gestegen door de invasie van Rusland in Oekraïne. waardoor het resultaat op onze productiemiddelen sterk verbeterd is. De prijsstijgingen kenmerkten zich door grote prijsbewegingen gedurende het jaar, waarbij de prijzen in augustus nog ruim het dubbele van die aan het einde van het jaar bedroegen. Keerzijde van de prijsstijgingen en volatiliteit is de eveneens enorme toename van marginverplichtingen en het financiële risico van onverwachte uitval. Derhalve was eind 2021 reeds

het hedgen van de productiemiddelen stilgelegd of ingeperkt, waardoor PZEM steeds ruim aan haar marginverplichtingen heeft kunnen voldoen. Inmiddels zijn alle lopende contracten voor 2022 afgehandeld, maar zijn de marginverplichtingen nog steeds hoger dan aan het begin van het jaar. De gevoeligheid van marginverplichtingen en onverwachte uitval voor verdere prijsstijgingen is echter wel afgenomen.

Het cyberrisico blijft sterk onder de aandacht. In het verslagjaar is hier verscherpte aandacht voor geweest; de ontwikkelingen op het gebied van cybercrime gaan wereldwijd echter snel, waardoor alertheid en bewustwording bij medewerkers geboden blijft.

Covid-19

Ook dit jaar hebben we nog te maken met de Covid-19 pandemie en de gevolgen daarvan. PZEM heeft maatregelen genomen om de risico's van het virus voor haar medewerkers te beperken. Vanaf het begin van 2022 zijn de maatregelen evenwel stapsgewijs losgelaten. De energievraag van consumenten is op een lager niveau gebleven, maar zoals hierboven aangegeven zijn de energieprijzen nog verder gestegen.

Risico's en beheersmaatregelen 2022

Tijdens de Strategic Risk Assessments zijn de volgende risico's of beheersmaatregelen aangepast:

Verwijderde risico's:

- Uitkomsten rechtszaken
Gezien de (definitieve) uitspraken in verschillende dossiers wordt dit risico niet meer als relevant beschouwd.
- Onvoldoende groei bij invoering van de nieuwe strategie
Dit risico is samengevoegd met het risico 'herstructurering van de organisatie', dit gezien de status van het verkoopproces van PZEM Energy Company ten tijde van het evalueren van de risico's

Toegevoegd risico:

- Kredietrisico
Door de zeer grote prijsstijgingen in de energiemarkt wordt de kans dat tegenpartijen niet aan hun financiële verplichtingen kunnen voldoen zodanig groter geacht dat dit als nieuw risico is opgenomen

Risicobereidheid

PZEM beoordeelt risico's, maatregelen ter beheersing van deze risico's en de overblijvende risico's ten opzichte van de algehele risicobereidheid tijdens de verschillende risk assessments. Per risico wordt het niveau van kans en impact bepaald. Is één van beide of zijn beiden te hoog, dan ontwikkelt en implementeert PZEM aanvullende maatregelen. Als het restrisico daarna nog te hoog blijft, wordt een vervolgstap overwogen. De vervolgstap kan bestaan uit:

- het accepteren van het hoge restrisico met een verhoogde monitoring en mogelijke verbeteracties op het gebied van schadebeperking voor het geval het incident zich voordoet;
- het delen van het hoge restrisico met een derde partij in bijvoorbeeld een joint venture of het verzekeren van het restrisico;
- beoordelen of de betreffende activiteit beëindigd kan worden in geval deze een gevaar vormt voor de continuïteit van de onderneming.

Management in Control Statements 2022

Over 2022 ondertekende de Raad van Bestuur twee keer een Management in Control Statement (MiCS). Dochtermaatschappij N.V. EPZ heeft dit gecombineerd tot een jaarlijkse verklaring. Daarmee verklaarde de Raad van Bestuur dat er gedurende het verslagjaar een adequaat systeem

van risicomangement en interne beheersing is ontwikkeld, is geïmplementeerd en werkend is. Hierop zijn geen uitzonderingen aangegeven.

De twee MiCS's van 2022 vormen de basis van de 'in control verklaring' van de Raad van Bestuur. Deze is opgenomen in dit jaarbericht.

1.8.3 Overzicht van de belangrijkste risico's

Hieronder is een overzicht van de belangrijkste strategische risico's van PZEM opgenomen. Tevens is per risico aangegeven op welke wijze de kans en/of impact van dat risico wordt verlaagd.

De belangrijkste risico's die PZEM onderkent zijn:

1. Slechte marktomstandigheden (prijzen)

Alhoewel de elektriciteitsprijs en de flexwaarde na het opstellen van het Operationeel Plan 2022 aanzienlijk zijn gestegen, blijft de kans aanwezig dat de marktomstandigheden weer verslechteren (lage elektriciteitsprijs, druk op spark spreads en daling van de flexwaarde) en de financiële resultaten achterblijven. Dit zou alsnog kunnen resulteren in onvoldoende financiële middelen voor PZEM waardoor de continuïteit op lange termijn in gevaar komt.

Beheersmaatregelen:

- Afhankelijkheid van marktomstandigheden verminderen door onderzoek naar aanpalende business met goede risico-rendementsverhouding.

2. Onvoorziene niet beschikbaarheid van centrales

Als gevolg van onvoorziene uitval van centrales, met name de kerncentrale (EPZ), bestaat de kans dat PZEM geconfronteerd wordt met extra kosten waardoor het resultaat van PZEM negatief wordt beïnvloed. Door de gestegen elektriciteitsprijs is de impact van dit risico qua gemiste inkomsten en terugdraaien van eerdere hedges hoger dan in het Operationeel Plan 2022.

Beheersmaatregelen:

- Strakke sturing op investerings- en onderhoudsprojecten om de beschikbaarheid te verhogen door:
 - Goede communicatie tussen management EPZ en PZEM
 - Samenwerking met medeaandeelhouder RWE
 - Sturing op een zo hoog mogelijke beschikbaarheid van de centrales door invoering van KPI beschikbaarheid en verhoging van bewustwording bij betreffende deelnemingen
- Om de gevoeligheid op dit risico niet verder te laten oplopen is in december 2021 besloten de lock-in van de kerncentrale stop te zetten en de Sloecentrale te beperken.

3. Onvoorspelbaar overheidsgedrag

Als gevolg van reguleringsingrijpen en/of besluiten die vanuit de politiek genomen worden, bestaat de kans dat de kerncentrale van overheidswege (tijdelijk) moet sluiten waardoor de financiële resultaten van PZEM negatief worden beïnvloed en de werkgelegenheid bij EPZ wordt bedreigd.

Beheersmaatregelen:

- Aansturing binnen PZEM en deelnemingen op het voldoen aan alle regelgeving

4. **Beheer liquide middelen en uitzettingen**

Als gevolg van de grote hoeveelheid aanwezige kasmiddelen bestaat de kans dat door fraude, onzorgvuldig beleggingsbeleid, mogelijke faillissementen in de financiële sector of onopzettelijke handelingen deze middelen (deels) uit de onderneming wegvloeien. Door de gestegen energieprijzen en vooral de volatiliteit daarin zijn de marginverplichtingen enorm toegenomen en sterk wisselend.

Beheersmaatregelen:

- Treasury functie is direct onder de CEO geplaatst
- Het Treasury Statuut beschrijft de randvoorwaarden voor het uitzetten van de middelen (bijvoorbeeld type, looptijd en spreiding)
- Specifieke procedures voor uitzettingen met betrekking tot het controleren van bankrekeningen
- Om aan de dagelijkse marginverplichtingen te kunnen blijven voldoen, is er een toename van het continuïteitsrisico vanuit liquiditeitsbeslag en worden momenteel meer liquiditeiten of eenvoudig te liquideren fondsen aangehouden

5. **Invullen van kritieke functies**

Als gevolg van de kleinere organisatie en de onzekere toekomst van het bedrijf, bestaat de kans dat er medewerkers vertrekken met bepaalde specifieke kennis die kritisch is voor de organisatie waardoor er gaten vallen in de organisatie, kennis verloren gaat en processen inefficiënt plaatsvinden.

Beheersmaatregelen:

- Bieden van perspectief en aandacht voor de continuïteit en werkgelegenheidsaspecten van de verschillende onderdelen
- Opvolging geven aan de uitkomsten van het medewerkers motivatie onderzoek
- Transparantie naar medewerkers indien mogelijk
- Bredere spreiding van dossiers

6. **Wijzigingen in wet- en regelgeving**

Als gevolg van wijzigingen in de wet- en regelgeving (zoals EMIR, REMIT, MiFID en AVG) bestaat de kans dat deze niet tijdig in de bedrijfsvoering en systemen geïmplementeerd zijn, waardoor we niet compliant zijn met wet- en regelgeving.

Beheersmaatregelen:

- Een flexibele organisatie en flexibele systemen die snel kunnen reageren op wijzigingen vanuit wet- en regelgeving
- Beoordeling van nieuwe contracten op huidige en aangekondigde wet- en regelgeving
- Mogelijke inleen van externe expertise

7. **ICT Informatiebeveiliging**

Als gevolg van het toenemend gebruik van cloud toepassingen en de mogelijkheid van cyber aanvallen, bestaat de kans dat data of systemen niet beschikbaar zijn, waardoor de bedrijfscontinuïteit in gevaar komt.

Beheersmaatregelen:

- Zorgen voor verhoogde aandacht bij het management en eindgebruikers. Voorbeeld hiervan zijn de diverse Phishing testen waarbij gekeken wordt naar de alertheid van medewerkers. Tevens is er een mogelijkheid gekomen om Phishing berichten te melden waardoor er steeds betere bescherming geboden kan worden
- Up-to-date blijven omtrent ontwikkelingen op het gebied van cyber security

- Mobiele telefoons en andere mobiele apparaten zijn beter beveiligd, zodat het beveiligingsniveau ook voor deze apparaten op een hoog niveau is
- Bewustwordingscampagne onder medewerkers door middel van een meerjarig e-learning traject

8. Veiligheid

Als gevolg van onzorgvuldig handelen en/of onoplettendheid kunnen ongevallen plaatsvinden.

Beheersmaatregelen:

- Continu werken aan de bewustwording van medewerkers met betrekking tot mogelijke gevaren op de werkvloer
- Cultuur creëren waarbij collega's elkaar aanspreken op gedrag
- Monitoren van incidenten middels TRIR en LTIR rapportages

9. Herstructurering van de organisatie

Als gevolg van uiteenlopende belangen of fouten in de uitvoering, bestaat de kans dat niet alle drie de pijlers van de aandeelhoudersstrategie succesvol worden afgerond en daarmee niet de afzonderlijke continuïteit van deelnemingen en bedrijfsonderdelen geborgd kan worden

Beheersmaatregelen:

- Continue dialoog tussen Raad van Bestuur, Raad van Commissarissen en Aandeelhouderscommissie
- Verantwoordelijkheden duidelijk beleggen om effect op bedrijfsvoering te beperken
- Betrokkenheid van medewerkers behouden middels transparante communicatie
- Inschakelen van externe expertise

10. Kredietrisico

Als gevolg van mogelijke default bij B2B, Trade of Origination relatie bestaat de kans dat deze niet aan hun financiële verplichting voor wat betreft levering of Mark-to-Market voldoen waardoor PZEM financiële schade lijdt

Beheersmaatregelen:

- Beoordeling vooraf op kredietwaardigheid van (potentiële) relaties
- Stringent debiteurenbeleid
- Afdekken van het niet betalen van levering bij grotere B2B en Origination klanten door middel van een kredietverzekering

Samenvattende tabel:

	Risico	Beheersmaatregel	Risico-gebied	Huidig risico na mitigatie
1	Slechte marktomstandigheden	Commerciële strategie ontwikkelen	Strategisch	Hoog
2	Onvoorziene niet-beschikbaarheid van energiecentrales	Strakke sturing investerings- en onderhoudsprojecten	Operationeel	Hoog
3	Onvoorspelbaar overheidsgedrag	Voldoen aan alle regelgevingen	Compliance	Hoog
4	Beheer liquide middelen en uitzettingen	Handhaving conservatief Treasury-beleid	Financieel	Middel
5	Invullen van kritieke functies	Perspectief voor medewerkers en spreiding van kennis	Operationeel	Laag
6	Wijzigingen in wet- en regelgeving	Flexibele organisatie met extern advies	Compliance	Laag
7	ICT Informatiebeveiliging	Specifieke doorlopende acties i.s.m. externe experts	Operationeel	Laag
8	Veiligheid	Veiligheidscultuur continu versterken	Operationeel	Laag
9	Herstructurering Organisatie	Verantwoordelijkheden beleggen en dialoog stakeholders	Strategisch	Middel

1.8.4 Risico-kenmerken van markten waarop PZEM actief is

Commodity marktrisico's

Marktrisico's vloeien voort uit prijsbewegingen op de inkoop- en verkoopmarkten waarin PZEM actief is (commodities, valuta, transportcapaciteit, import/exportcapaciteit, etc). Het beleid van PZEM is erop gericht om op korte termijn de gevolgen van prijsbewegingen te beperken en op lange termijn de vigerende marktprijzen te volgen. Voor deze systematische beheersing bepaalt PZEM, afhankelijk van de verwachte prijsontwikkelingen, de inzet van zijn activa en welke posities worden ingenomen. Deze posities worden op dagelijkse basis gevolgd. Handelsrisico's worden beperkt door strikte toepassing van een stelsel van limieten. De belangrijkste limiet is gebaseerd op de Value-at-Risk methodiek.

Een risico voor de continuïteit van PZEM op termijn is een mogelijk ongunstige ontwikkeling van de commodityprijzen in de aankomende jaren en dan met name dalende elektriciteitsprijzen. Zo'n daling zou een direct drukkend effect hebben op de resultaten van de productie-eenheden. Het effect wordt het hardst gevoeld bij afnamecontracten waarin geen correlatie bestaat tussen de marktprijs van elektriciteit en de brandstofprijs, zoals bij nucleair opgewekte elektriciteit. De verkoopopbrengsten

dalen hier, terwijl de kostprijs nagenoeg stabiel is. Iedere euro die de verkoopprijs lager is, gaat daarmee direct in het resultaat, voor zover de output niet gehedged is.

Value-at-Risk

Bij de bepaling van de VaR wordt een aantal aannames voor diverse veranderingen in marktomstandigheden gehanteerd. De gehanteerde VaR geeft, met een betrouwbaarheid van 95%, de maximale daling van de waarde van de portefeuille aan als gevolg van prijsveranderingen over een periode van drie dagen (derhalve kan in 5% van de gevallen de waardedaling van de portefeuille de VaR overstijgen). De VaR wordt bepaald via Monte Carlo simulatie op basis van historische volatiliteit en correlaties. Doordat portfolio's tegengestelde posities bevatten en er een onderlinge correlatie is, is de VaR op de totale portfolio kleiner dan de som van de VaR's van de individuele portfolio's.

Cashflow hedging

PZEM gebruikt financiële instrumenten om fluctuaties in verwachte cashflows zoveel mogelijk te beperken. Om de gevolgen van toekomstige veranderingen in marktprijzen te beheersen maakt PZEM gebruik van derivaten zoals termijncontracten en swaps. De hedging instrumenten zijn derivaten in de door PZEM verhandelde commodities welke afgesloten worden om het cashflow-, prijs- en valutarisico te beperken. Hedge-accounting wordt toegepast om de totale waardemutatie van deze derivaten in de winst-en-verliesrekening te dempen.

Valutarisico's

Valutarisico's hebben betrekking op het prijsrisico dat samenhangt met de wijziging van wisselkoersen. Het risicobeleid van PZEM is er op gericht om valutarisico's op ingenomen posities in vreemde valuta af te dekken. Voor het afdekken van de risico's gebruikt PZEM financiële instrumenten (forward-transacties) om fluctuaties in verwachte kasstromen zoveel mogelijk te voorkomen.

Ingenomen valutaposities, die voortvloeien uit afgesloten (commodity)contracten, worden direct afgedekt en gemonitord binnen de vastgestelde limieten.

Valutarisico limieten worden periodiek in overleg met de Risk Management Committee vastgesteld en vervolgens bewaakt door de afdeling Treasury.

Renterisico's

Het risicobeleid van PZEM met betrekking tot renterisico's is er op gericht om de invloed van renteschommelingen te beperken. Voor het afdekken van de risico's maakt PZEM gebruik van derivaten, zoals interest rate swaps.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat PZEM onvoldoende financiële middelen ter beschikking heeft om aan haar korte termijn verplichtingen te voldoen. Gezien de hoeveelheid middelen die onder andere gegenereerd zijn door de verkoop van bedrijfsonderdelen, is dit risico op dit moment niet aanwezig. Op langere termijn zou een liquiditeitsrisico kunnen gaan spelen als de marktprijzen, tegen de verwachtingen in, zullen dalen.

Het beleid van PZEM op het gebied van liquide middelen en financiële assets is om deze te centraliseren in de holdingmaatschappij PZEM N.V. Op basis van het ondernemingsplan wordt jaarlijks het Treasury jaarplan opgesteld dat richting geeft aan de activiteiten van de afdeling Treasury. Een onderdeel hiervan is de wijze waarop overtollige middelen worden uitgezet met inachtneming van buffers voor operationele activiteiten.

1.9 Verklaring Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor de inrichting en effectieve werking van ons systeem van risicomanagement en interne beheersing: het PZEM Internal Control Framework (PICF). De Raad van Bestuur heeft de opzet en werking gedurende 2022 geëvalueerd mede op basis van de Management in Control Statements die na evaluatie door Riskmanagement in de organisatie tot stand zijn gekomen.

Risico's nemen, is onlosmakelijk verbonden met ondernemen en met het uitvoeren van de strategie. Het PICF stelt PZEM in staat ondernemingsrisico's te onderkennen, beheerst te nemen, actief te volgen en daar waar nodig passende actie te nemen. De Raad van Bestuur streeft ernaar de kans op en de gevolgen van fouten, verkeerde beslissingen en onvoorziene omstandigheden zoveel mogelijk te reduceren.

De Raad van Bestuur realiseert zich dat het PICF geen absolute zekerheid biedt voor het realiseren van bedrijfsdoelstellingen, noch kan het alle onjuistheden, verlies, fraude en overtredingen van wetten en regels geheel voorkomen.

In control verklaring

Met inachtneming van het bovenstaande meent de Raad van Bestuur dat het risicomanagement en interne beheersing in 2022 naar behoren werkte en een redelijke mate van zekerheid geeft dat de jaarrekening over het verslagjaar geen onjuistheden van materieel belang bevat.

De Raad van Bestuur zal ook in 2023 toezien op handhaving van het PICF.

Bestuursverklaring

Voor zover ons bekend:

- geeft de jaarrekening een betrouwbaar beeld van de activa, de passiva, de financiële positie en het resultaat van ZEH N.V.
- geeft de additionele informatie, zoals opgenomen in dit jaarbericht, een goed beeld van de situatie op 31 december 2022 en de gang van zaken gedurende het boekjaar 2022 van ZEH N.V.
- beschrijft dit jaarbericht in het hoofdstuk Kansen en risico's de wezenlijke risico's waarmee ZEH N.V. zou kunnen worden geconfronteerd

Middelburg, 8 mei 2023

Raad van Bestuur ZEH N.V.

Frank Verhagen

Jaarrekening 2022

ZEH N.V.



Inhoudsopgave Jaarrekening

Geconsolideerde jaarrekening 2022	37
Geconsolideerde balans per 31 december 2022	38
Geconsolideerde winst-en-verliesrekening	39
Geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	40
Geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen	41
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	42
Grondslagen voor de financiële verslaglegging	43
Toelichting op de geconsolideerde balans	63
Toelichting op de geconsolideerde winst-en-verliesrekening	90
Toelichting op het geconsolideerde kasstroomoverzicht	98
Gebeurtenissen na balansdatum	99
Geconsolideerde deelnemingen	100
Niet-geconsolideerde deelnemingen	100
Enkelvoudige jaarrekening 2022	101
Enkelvoudige balans per 31 december 2022	102
Enkelvoudige winst-en-verliesrekening	103
Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening	104
Toelichting op de enkelvoudige balans	105
Toelichting op de enkelvoudige winst-en-verliesrekening	111

Geconsolideerde Jaarrekening 2022

GECONSOLIDEERDE BALANS

(Bedragen x EUR 1.000)

	Ref. nr.	31-12-2022	31-12-2021
Vaste Activa			
Immateriële vaste activa	1	-	1.574
Materiële vaste activa	2	425.826	661.470
Joint ventures, geassocieerde en overige deelnemingen	3	29.641	34.450
Leningen u/g deelnemingen	4	2.563	2.587
Uitgestelde belastingvorderingen	4	-	3.602
ICL vorderingen		-	-
Overige financiële vaste activa	4	332.006	576.614
Derivaten	5	-	117.784
Financiële vaste activa		364.210	735.037
Totaal vaste activa		790.036	1.398.082
Vlottende activa			
Voorraden	6	68.387	89.581
Handelsdebiteuren	7	1.347	87.638
Actuele belastingvorderingen	7	11.855	118
Overige vorderingen	7	263.616	856.724
Derivaten	5	-	266.018
Totaal vorderingen		276.818	1.210.498
Vlottende activa		345.204	1.300.078
Liquide middelen	8	562.852	181.760
Activa aangehouden voor verkoop	24	1.440.901	-
TOTAAL ACTIVA		3.138.994	2.879.920
Eigen vermogen		1.407.300	1.415.843
Netto resultaat lopend jaar		182.202	235.065
Groepsvermogen		1.589.501	1.650.909
Voorzieningen	9	535.442	548.510
Langlopende financiële verplichtingen	10	-	91.461
Uitgestelde belastingverplichtingen	11	32.317	27.238
Lease verplichting	11	45	6.424
Overige langlopende verplichtingen	11	36.202	32.468
Derivaten	5	-	111.818
Langlopende verplichtingen		604.007	817.919
Handelscrediteuren	12	13.759	18.836
Actuele belastingverplichtingen	12	19.931	27.309
Kortlopend deel van voorzieningen	12	30.230	41.626
Overige kortlopende verplichtingen	12	6.605	87.330
Derivaten	5	-	235.993
Vlottende passiva		70.525	411.093
Totaal vlottende passiva		70.525	411.093
Totaal verplichtingen		674.532	1.229.012
Passiva aangehouden voor verkoop	24	874.961	-
TOTAAL PASSIVA		3.138.994	2.879.920

GECONSOLIDEERDE WINST-EN-VERLIESREKENING

(bedragen x EUR 1.000)

	Ref. nr.	2022	2021A
<i>Voortgezette bedrijfsactiviteiten:</i>			
Netto omzet	13	772.059	378.098
Inkoopwaarde van de omzet	14	(494.176)	(236.892)
Operationele bruto marge		277.883	141.207
Overige bedrijfsopbrengsten	15	8.144	6.600
Reële waardemutatie handelsportefeuille	16	499	-
Bruto marge		286.526	147.807
Diensten van derden	17	(35.892)	(29.577)
Personeelskosten	18	(27.880)	(28.078)
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen	19	(49.560)	116.341
Overige bedrijfskosten	20	(3.588)	762
Totaal netto bedrijfslasten		(116.919)	59.448
Bedrijfsresultaat		169.606	207.254
Financiële baten en lasten	22	(55.784)	14.243
Resultaat deelnemingen	21	21.779	2.714
Resultaat voor belastingen		135.602	224.211
Vennootschapsbelasting	23	(16.839)	(23.703)
Resultaat na belastingen uit voortgezette bedrijfsactiviteiten		118.763	200.508
Resultaat na belastingen uit activiteiten aangehouden voor verkoop en beëindigde bedrijfsactiviteiten	24	63.438	34.557
RESULTAAT IN HET JAAR		182.202	235.065
Resultaat toe te rekenen aan:			
AANDEELHOUDERS VAN PZEM N.V.		182.202	235.065

GECONSOLIDEERD OVERZICHT VAN GEREALISEERDE EN NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN

(Bedragen x EUR 1.000)

	2022	2021
GEREALISEERDE RESULTATEN:		
Resultaat in het jaar na vennootschapsbelasting	182.202	235.065
NIET GEREALISEERDE RESULTATEN:		
Ongerealiseerde resultaten die niet naar de winst-en-verliesrekening zullen worden overgeboekt	-	-
Ongerealiseerde resultaten die naar de winst-en-verliesrekening kunnen worden overgeboekt		
1. Effectieve deel van winsten en verliezen op afdekkingsinstrumenten in een kasstroomafdekking		
Energiederivaten (bruto)	(174.533)	46.148
Herclassificatie van niet-gerealiseerd naar gerealiseerd resultaat	(36.101)	204
Niet-gerealiseerde resultaten op kasstroomafdekkingsinstrumenten energiederivaten	(210.634)	46.352
Rentederivaten (bruto)	4.607	922
Herclassificatie van niet-gerealiseerd naar gerealiseerd resultaat	4.423	5.223
Niet-gerealiseerde resultaten op kasstroomafdekkingsinstrumenten rentederivaten	9.030	6.145
(Uitgestelde) winstbelastingen	49.996	(13.644)
Totaal effectieve deel van winsten en verliezen op afdekkingsinstrumenten in een kasstroomafdekking	(151.609)	38.854
2. Aandeel in niet-gerealiseerde resultaten van joint ventures en geassocieerde deelnemingen		
Totaal aandeel in niet-gerealiseerde resultaten van joint ventures en geassocieerde deelnemingen	-	-
3. Overige mutaties		
Totaal overige mutaties	-	-
Totaal van niet-gerealiseerde resultaten	(151.609)	38.854
TOTAAL VAN GEREALISEERDE EN NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN	30.593	273.919
Totaal van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten toe te rekenen aan:		
AANDEELHOUDERS VAN PZEM N.V.	30.593	273.919

Voor toelichting op de mutaties in energie- en rentederivaten wordt verwezen naar onderdeel 5 in de Toelichting op de geconsolideerde balans. Alle niet gerealiseerde resultaten hebben betrekking op de Wholesale business en hadden ook op één regel vermeld kunnen worden als mutatie uit beëindigde bedrijfsactiviteiten maar ten behoeve van het inzicht en de vergelijkbaarheid met voorgaand jaar is dit toch uitgesplitst opgenomen.

GECONSOLIDEERD MUTATIEOVERZICHT VAN HET EIGEN VERMOGEN

(bedragen x EUR 1.000)	Totaal	Gestort aandelen- kapitaal	Wettelijke reserve	Hedge reserve	Overige niet uitkeerbare reserves	Overige reserves	Onverdeeld resultaat
STAND PER 1 JANUARI 2021	1.376.990	6.937	181.300	(11.665)	(5)	1.222.263	(21.841)
Resultaatverdeling 2020	-	-	-	-	-	(21.841)	21.841
Dividendbetaling	-	-	-	-	-	-	-
Overige mutaties	-	-	(97.554)	-	(108)	97.662	-
Totaal van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	273.919	-	-	38.854	-	-	235.065
STAND PER 31 DECEMBER 2021	1.650.908	6.937	83.746	27.189	(112)	1.298.084	235.065
Resultaatverdeling 2021	-	-	-	-	-	235.065	(235.065)
Dividendbetaling	(92.000)	-	-	-	-	(92.000)	-
Overige mutaties	(0)	-	(9.471)	-	(12)	9.483	-
Totaal van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	30.593	-	-	(151.609)	-	-	182.202
STAND PER 31 DECEMBER 2022	1.589.501	6.937	74.275	(124.420)	(124)	1.450.632	182.202

In het mutatieoverzicht eigen vermogen wordt het verloop van het eigen vermogen toegelicht. Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bedraagt EUR 9.080.000 en is verdeeld in 20.000 aandelen met een nominale waarde van elk EUR 454. Per 31 december 2022 is EUR 6.937.120 geplaatst en volgestort. Gedurende het verslagjaar is hierin geen wijziging opgetreden. Er zijn geen aandelen met voorkeursrechten of beperkingen.

De wettelijke reserve betreft de niet-uitgekeerde winsten van deelnemingen; diensgevolge is de wettelijke reserve niet vrij uitkeerbaar. De afname in 2021 hierin houdt met name verband met de verkoop van Evides. Dit geldt evenzeer voor de hedge-reserve welke in relatie moet worden gezien met de niet-gerealiseerde resultaten uit de reële waardemutatie van de derivaten, gebruikt voor hedge-doeleinden.

De veranderingen in de reële waarde na belastingen van de derivaten worden grotendeels in de hedge-reserve verwerkt. Voor nadere toelichting zie 5. Grondslagen voor de waardering van financiële instrumenten en 5.1.3. van de Toelichting op de geconsolideerde balans. De overige niet-uitkeerbare reserves betreft voornamelijk een herwaarderingsreserve derivaten.

De overige reserves betreffen de winstreserves.

GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT

(opgesteld volgens de indirecte methode)

(Bedragen x EUR 1.000)

	2022	2021
Uit operationele activiteiten		
Bedrijfsresultaat	271.509	238.447
Reële waardemutaties handelsportefeuille	24	3.956
Correctie vooruitontvangen omzet	220	529
Afschrijvingen en waardeverminderingen	63.955	50.109
(Terugname) bijzondere waardevermindering	136.202	(150.328)
<i>Mutaties in:</i>		
Voorzieningen	8.575	(5.223)
Voorraden/Onderhanden werk	280	(15.066)
Handelsvorderingen	(16.687)	(73.368)
Handelsschulden	9.048	6.801
Overige vorderingen/schulden	(180.663)	(343.959)
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten	292.463	(288.103)
Kasstroomen voortvloeiend uit ontvangen dividenden uit deelnemingen	17.306	15.146
Kasstroomen voortvloeiend uit financiële lasten	(9.397)	(8.791)
Kasstroomen voortvloeiend uit winstbelastingen	(11.421)	(4.379)
Kasstroom uit operationele activiteiten	288.951	(286.127)
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings en desinvesteringen in (im)materiële vaste activa	(21.234)	(23.045)
Investerings en desinvesteringen in groepsmaatschappijen en deelnemingen (na aftrek van verworven liquide middelen)	400	(628)
Vervreemding van groepsmaatschappijen en deelnemingen (na aftrek van afgestane liquide middelen)	8.883	356.260
Overige financiële vaste activa	(7.223)	(11.006)
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	(19.174)	321.581
VRIJE KASSTROOM VOOR DIVIDEND	269.776	35.454
Uit financieringsactiviteiten		
Aflossingen op leningen	(15.786)	(14.346)
Investerings en ontvangsten vanuit uitzettingen	334.719	75.128
Uitgekeerde dividenden	(92.000)	-
Lease verplichtingen	(552)	(305)
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	226.381	60.476
ONTWIKKELING KASPOSITIE IN HET JAAR	496.157	95.931
Saldo liquide middelen begin boekjaar	181.760	85.829
Ontwikkeling kaspositie in het jaar	496.157	95.931
Eindsaldo liquide middelen volgens balans	677.917	181.760

PZEM heeft er voor gekozen het kasstroomoverzicht op te stellen voor de gehele groep (incl. beëindigde bedrijfsactiviteiten). In toelichting 24 is inzicht gegeven in de operationele-, investerings- en financieringskasstroom van de beëindigde bedrijfsactiviteiten.

Grondslagen voor de financiële verslaglegging

Deze geconsolideerde jaarrekening gaat over het jaar 2022 welke is geëindigd op balansdatum 31 december 2022.

PZEM N.V. (hierna: PZEM) is een naar Nederlands recht opgerichte naamloze vennootschap en is over geheel 2022 de moedermaatschappij van een aantal groepsmaatschappijen die zich bezig houden met:

- opwekken van, transporteren van, handelen in en leveren van energie;
- ontwikkelen en produceren van duurzame energie, onder andere op het gebied van windenergie, zonenergie en wateractiviteiten.

Mede in dit kader heeft de PZEM belangen in een aantal gezamenlijke overeenkomsten, geassocieerde deelnemingen en overige deelnemingen.

De aandeelhouders van PZEM N.V. zijn de provincie Zeeland, de Zeeuwse gemeenten, enige Zuid-Hollandse en Noord-Brabantse gemeenten en de provincies Zuid-Holland en Noord-Brabant.

PZEM N.V. is statutair gevestigd in Middelburg aan de Poelendaelesingel 10, en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 22031457.

In 2022 hebben zich de volgende wijzigingen voorgedaan in de groep:

- PZEM Development & Water B.V. is op 11 mei 2022 ontbonden en uitgeschreven uit het handelsregister
- PZEM Middelburg B.V. is op 2 juni 2022 ontbonden en uitgeschreven uit het handelsregister

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het jaar 2022, dat eindigde op de balansdatum van 31 december 2022.

Continuïteit

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld op basis van het continuïteitsbeginsel.

Toepassing van artikel 402 Boek 2 BW PZEM N.V. heeft gebruik gemaakt van de optie in Titel 9 Boek 2 BW om de enkelvoudige jaarrekening op te stellen volgens de IFRS grondslagen die worden gehanteerd in de geconsolideerde jaarrekening, inclusief de uitzondering dat de groepsmaatschappijen en deelnemingen worden gewaardeerd op basis van de equity-methode. De enkelvoudige winst-en-verliesrekening is op basis van artikel 402 Titel 9 Boek 2 BW in beknopte vorm weergegeven.

Deze jaarrekening 2022 is op 8 mei 2023, naast de ondertekening door het Bestuur, ondertekend door de Raad van Commissarissen. De Raad van Commissarissen zal de jaarrekening ter vaststelling en goedkeuring voorleggen aan de Algemene Vergadering op 1 juni 2023.

Basis voor opstelling

1A. Overeenstemmingsverklaring IFRS en samenvatting van wijzigingen in de waarderingsregels IFRS

De geconsolideerde jaarrekening van de vennootschap is opgesteld in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards (IFRS), uitgegeven door de International Accounting Standards Board (IASB), en de interpretaties uitgegeven door het IFRS Interpretations Committee (IFRS IC) van de IASB die door Europese Commissie (EC) zijn goedgekeurd tot en met 31 december 2022 en met artikel 2:362 lid 9 van het Burgerlijk Wetboek (BW)..

Toepassing nieuwe IFRS-standaarden en/of aanvullingen

Ten opzichte van het voorgaande boekjaar zijn de volgende nieuwe standaarden en/of aanvullingen/verbeteringen door de IASB uitgegeven en door de EC goedgekeurd voor gebruik binnen de Europese Unie. De nog niet door de EC goedgekeurde wijzigingen zijn niet in onderstaand overzicht meegenomen.

1.1. De volgende standaarden en verbeteringen zijn door PZEM toegepast in de jaarrekening 2022

- 1) *IFRS 3 Bedrijfscombinaties*
Referenties naar het conceptueel raamwerk, geen impact voor PZEM.
- 2) *IAS 16 Materiële vaste activa*
Wijziging gaat over hoe je inkomsten moet verwerken die je verkregen hebt voor het beoogde gebruik. Dit is, in ieder geval in 2022, niet van toepassing geweest voor PZEM.
- 3) *IAS 37 Voorzieningen, voorwaardelijke verplichtingen en voorwaardelijke activa*
Met ingang van 2022 wordt bij de bepaling van de voorziening voor verlieslatende contracten ook rekening gehouden met de interne kosten die nodig zijn om het contract af te wikkelen.
- 4) *Jaarlijkse verbetering 2018-2020*
Diverse aanpassen, geen directe impact voor PZEM.

1.2. De volgende relevante standaarden en verbeteringen zijn door PZEM nog niet toegepast in de jaarrekening 2022. Deze zijn officieel van toepassing vanaf het boekjaar dat start op 1 januari 2023 of later

- 1) IFRS 17: Verzekeringscontracten
- 2) IAS 1: Presentatie van de jaarrekening
- 3) IAS 8: Grondslagen voor financiële verslaggeving, schattingswijzigingen en fouten
- 4) IAS 12: Uitgestelde belastingen met betrekking tot activa en verplichtingen die voortvloeien uit een enkele transactie
- 5) IFRS 16: Materiële vaste activa

Functionele valuta en presentatievaluta

De jaarrekening wordt gepresenteerd in de euro, die fungeert als de functionele valuta van de vennootschap. Tenzij anders aangegeven, is alle financiële informatie in euro's afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal.

Schattingen en veronderstellingen

Het opstellen van een jaarrekening brengt met zich mee dat gebruik wordt gemaakt van schattingen en veronderstellingen die zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en op factoren die naar het oordeel van het management aanvaardbaar zijn. Deze schattingen hebben voornamelijk betrekking op de opbrengsten uit levering en transport van elektriciteit en gas aan eindverbruikers in verband met gespreide meteropname, op uitgestelde belastingvorderingen en voorzieningen. Deze schattingen en veronderstellingen hebben invloed op de jaarrekeninggegevens, waarbij de werkelijke gegevens kunnen afwijken. De effecten van schattingswijzigingen worden prospectief verwerkt in de winst-en-verliesrekening. Schattingswijzigingen kunnen eveneens leiden tot wijzigingen in activa en verplichtingen of in componenten van het eigen vermogen. Dergelijke schattingswijzigingen worden verwerkt in de periode waarin een schattingswijziging heeft plaatsgevonden.

Bij de toelichtingen van de balans en winst-en-verliesrekening zijn eventuele bijzonderheden met betrekking tot schattingen en veronderstellingen apart vermeld. Met name de bepaling van de voorziening onrendabele contracten, maar ook de hoogte van de uitgestelde belastingvorderingen en (terugname van) impairment beoordelingen worden geraakt door inschattingen voor de toekomst, omdat de commodity-markten volatiel zijn. Hoewel de voorziening zo veel mogelijk is bepaald op basis van bestaande contracten en posities, is één van de meest bepalende factoren de veronderstelde ontwikkeling van de commodityprijzen (elektriciteit, gas, CO₂). De gehanteerde toekomstige prijspaden zijn de meest actuele prognoses per balansdatum van een gerenommeerd onafhankelijk adviesbureau; deze komen tot stand door diepgaande analyse van markten en regelgeving door dit bureau. Ook deze prijzensets zijn echter voorspellingen.

Oordelen

Informatie over de gevormde oordelen bij de toepassing van de grondslagen zijn opgenomen in de verschillende onderdelen van de toelichting:

Toelichtingen worden, voor zover praktisch uitvoerbaar, in een systematische volgorde gepresenteerd en bevatten verwijzingen naar / van regels in de primaire overzichten. Bij het

bepalen van een systematische presentatiemethode houdt een entiteit rekening met het effect op de begrijpelijkheid en vergelijkbaarheid van de financiële overzichten. De groep heeft oordeelsvorming toegepast bij het presenteren van gerelateerde informatie, relevant voor een goed begrip van de financiële prestaties en financiële positie.

Veronderstellingen en schattingsonzekerheden

Informatie over veronderstellingen en schattingsonzekerheden die een aanmerkelijk risico in zich bergen van een materiële aanpassing van de boekwaarde van activa en passiva in het jaar eindigend op 31 december 2022, is opgenomen in toelichting 9 op de voorzieningen.

Bepaling van de reële waarde

Voor een aantal waarderinggrondslagen en toelichtingen is bepaling van de reële waarde vereist, voor zowel financiële als niet-financiële activa en verplichtingen.

Bij het bepalen van de reële waarde van een actief of een verplichting maakt de groep zoveel mogelijk gebruik van op de markt waarneembare gegevens. De reële waarden worden geclassificeerd naar verschillende niveaus op basis van een reële waardehiërarchie, afhankelijk van de inputs op basis waarvan de waarderingstechnieken zijn toegepast.

De verschillende niveaus zijn als volgt gedefinieerd:

- Niveau 1: genoteerde marktprijzen (niet gecorrigeerd) in actieve markten voor identieke activa of verplichtingen.
- Niveau 2: input die geen onder niveau 1 vallende genoteerde marktprijzen betreft en die waarneembaar is voor het actief of de verplichting, hetzij rechtstreeks (i.c. in de vorm van prijzen) hetzij indirect (i.c. afgeleid van prijzen).
- Niveau 3: input voor het actief of de verplichting die niet is gebaseerd op waarneembare marktgegevens (niet-waarneembare input).

Indien de inputs die worden gebruikt voor het bepalen van de reële waarde van een actief of verplichting binnen verschillende niveaus van de reële-waardehiërarchie vallen, dan wordt de bepaalde reële waarde in zijn geheel geclassificeerd in hetzelfde niveau van de reële-waardehiërarchie als de input van het laagste niveau die van belang is voor de gehele meting.

De Groep verwerkt eventuele herrubricering tussen de niveaus van de reële-waardehiërarchie aan het einde van de verslagperiode waarin de wijziging zich heeft voorgedaan.

Meer informatie over de veronderstellingen voor de bepaling van reële waarden is opgenomen in toelichting 5 Derivatens.

2. Belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving

2.1 Bijzondere waardevermindering van activa

Gedurende het verslagjaar wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn voor een bijzondere waardevermindering van activa. Indien dit het geval is, wordt een schatting gemaakt van de realiseerbare waarde van het actief. Voor de toetsing op bijzondere waardeverminderingen worden activa samengevoegd in de kleinst te onderscheiden groep activa die uit voortgezet gebruik kasstromen genereert die in hoge mate onafhankelijk zijn de inkomende kasstromen van andere activa of kasstroomgenererende eenheden (KGE's).

De realiseerbare waarde van een actief of een KGE is de hoogste van de bedrijfswaarde en de reële waarde minus verkoopkosten. Als de reële waarde minus verkoopkosten leidt tot niet vermijdbare uitgaven, zal hiervoor een verplichting worden opgenomen. De bedrijfswaarde wordt bepaald door de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen, gebaseerd op de intern opgestelde en door de Raad van Bestuur goedgekeurde ondernemingsplannen, gebruik makend van een disconteringsvoet vóór belastingen die onder andere de actuele marktrente weergeeft. Specifieke risico's met betrekking tot het actief of de kasstroomgenererende eenheid zijn in de geschatte toekomstige kasstromen opgenomen. Ten aanzien van verantwoorde goodwill wordt jaarlijks beoordeeld of sprake is van een bijzondere waardevermindering.

Een bijzondere waardevermindering wordt verwerkt indien de boekwaarde van een actief of de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort, hoger is dan de realiseerbare waarde.

Bijzondere waardeverminderingen van aan kasstroomgenererende eenheden toegewezen activa worden eerst in mindering gebracht op de boekwaarde van aan kasstroom genererende eenheden (of groepen van eenheden) toegerekende goodwill en vervolgens naar rato in mindering gebracht op de boekwaarde van de overige activa van de eenheid (groep van eenheden). De betreffende activa worden niet lager gewaardeerd dan de eigen (individuele) realiseerbare waarde.

Een bijzondere waardevermindering wordt teruggenomen indien vastgesteld wordt dat de uitgangspunten zijn veranderd op basis waarvan in het verleden de realiseerbare waarde is bepaald. Een bijzondere waardevermindering wordt alleen teruggenomen voor zover de resterende boekwaarde van het actief niet hoger is dan de boekwaarde die, na aftrek van afschrijvingen, zou zijn bepaald in de veronderstelling dat geen bijzondere waardevermindering had plaatsgevonden. Een bijzondere waardevermindering of terugname hiervan wordt ten laste of ten gunste van het resultaat gebracht. Bijzondere waardeverminderingen van goodwill worden niet teruggenomen.

2.2 Waardering financiële instrumenten

Tenzij anders aangegeven bij de toelichting op de afzonderlijke posten in de jaarrekening is het management van oordeel dat de boekwaarden van financiële instrumenten een redelijke benadering vormen van de reële waarde van de financiële instrumenten.

2.3 Overheidssubsidies

Overheidssubsidies worden opgenomen zodra het redelijkerwijs zeker is dat aan de voorwaarden voor verkrijging is of wordt voldaan en dat de subsidies zijn of zullen worden ontvangen. Bij activering

van investeringsprojecten worden ontvangen subsidies, evenals ontvangen bijdragen in de aanlegkosten, in mindering gebracht op de aanschafwaarde van de activa. Exploitatiesubsidies worden opgenomen onder de opbrengsten. Fiscale subsidieregelingen worden opgenomen bij de berekening van de belastingplicht.

2.4 Vreemde valuta

De activa en passiva die in vreemde valuta worden gehouden, worden omgerekend tegen de valutakoersen welke gelden aan het einde van de verslagperiode. De verschillen die verband houden met de wijziging van valutakoersen worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening voor zover deze geen betrekking hebben op de netto investering in buitenlandse deelnemingen; deze laatste leiden als onderdeel van de niet-gerealiseerde resultaten tot een mutatie in het eigen vermogen.

In de winst-en-verliesrekening zijn de kosten en opbrengsten luidend in vreemde valuta, omgerekend naar euro's tegen de koers op het moment van de transactie.

2.5 Belastingen

2.5.1 Belastingen op het resultaat

Belastingen op het resultaat omvatten de actuele belastingen en de mutaties in de uitgestelde belastingen. Deze bedragen worden ten laste van het resultaat gebracht, dan wel via de niet-gerealiseerde resultaten in het eigen vermogen opgenomen.

De actuele belastingen betreffen de bedragen die waarschijnlijk verschuldigd en verrekenbaar zijn over het fiscale resultaat van het verslagjaar. Deze zijn berekend op basis van de geldende belastingwetgeving en -tarieven.

2.6.2 Acute belastingen

De acute winstbelastingen omvatten de verwachte te betalen of terug te ontvangen belastingen over de fiscale winst of verlies over het boekjaar, en eventuele correcties op de over voorgaande jaren verschuldigde of terug te ontvangen belastingen. Het bedrag van de acute winstbelastingen is de beste schatting van het verwachte te betalen of terug te ontvangen belastingbedrag, rekening houdend met eventuele onzekerheid met betrekking tot winstbelastingen. De acute winstbelasting wordt berekend aan de hand van belastingtarieven die zijn vastgesteld op verslagdatum, dan wel waartoe materieel op verslagdatum is besloten. De acute winstbelasting omvat tevens eventuele belastingen voortvloeiend uit dividenden.

Acute belastingvorderingen en – verplichtingen worden uitsluitend gesaldeerd als aan bepaalde criteria wordt voldaan.

2.5.3 Uitgestelde belastingen

Uitgestelde belastingen worden toegepast op de relevante verschillen die bestaan tussen de boekwaarde en de fiscale waarde van activa en verplichtingen.

Uitgestelde belastingen worden gewaardeerd op basis van de belastingtarieven die naar verwachting van kracht zullen zijn wanneer de vordering wordt gerealiseerd of de verplichting wordt afgewikkeld uitgaande van de geldende belastingwetgeving en -tarieven. Uitgestelde belastingen worden opgenomen tegen nominale waarde. Uitgestelde belastingvorderingen worden slechts opgenomen indien en voor zover het waarschijnlijk is dat voldoende fiscale winst en/of andere tijdelijke verschillen aanwezig zijn waarmee de uitgestelde belastingvordering verrekend kan worden.

Uitgestelde belastingverplichtingen worden niet opgenomen voor:

- tijdelijke verschillen die verband houden met de eerste opname van activa of verplichtingen bij een transactie die geen bedrijfscombinatie betreft en die noch de commerciële noch de fiscale winst of verlies beïnvloedt;
- tijdelijke verschillen die verband houden met deelnemingen in dochterondernemingen, geassocieerde deelnemingen en joint ventures, voor zover de Groep in staat is het tijdstip van afloop van deze tijdelijke verschillen te bepalen en het waarschijnlijk is dat ze niet zullen worden afgewikkeld in de voorzienbare toekomst; en

belastbare tijdelijke verschillen die voortvloeien uit de eerste opname van goodwill.

Voor de voorwaartse compensatie van fiscale verliezen en de verrekening van ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden wordt een uitgestelde belastingvordering opgenomen indien en voor zover het waarschijnlijk is dat hiervoor voldoende toekomstige fiscale winsten aanwezig zullen zijn.

2.6 Vaste activa aangehouden voor verkoop en beëindigde bedrijfsactiviteiten

2.6.1 Vaste activa aangehouden voor verkoop

Vaste activa, of groepen activa die worden afgestoten, worden geclassificeerd als aangehouden voor verkoop als het hoogst waarschijnlijk is dat de boekwaarde hoofdzakelijk zal worden gerealiseerd in een verkooptransactie en niet door het voortgezette gebruik ervan.

Dergelijke activa, of groepen activa die worden afgestoten, worden over het algemeen gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere reële waarde minus verkoopkosten. Elk bijzonder waardeverminderverslies op een groep activa die wordt afgestoten, wordt eerst toegerekend aan goodwill en vervolgens pro rata aan de resterende activa en passiva, behalve dat er geen verlies wordt toegerekend aan voorraden, financiële activa of uitgestelde belastingvorderingen die nog steeds worden gewaardeerd in overeenstemming met andere grondslagen voor financiële verslaggeving van de groep. Bijzondere waardeverminderversliezen bij initiële classificatie als aangehouden voor verkoop worden opgenomen in de winst- en verliesrekening. Eenmaal geclassificeerd als aangehouden voor verkoop, worden immateriële activa en materiële vaste activa niet langer afgeschreven.

2.6.2 Beëindigde bedrijfsactiviteiten

Een component van een entiteit omvat bedrijfsactiviteiten en kasstromen die operationeel en voor financiële verslaggevingsdoeleinden duidelijk kunnen worden onderscheiden van de rest van de entiteit. Een beëindigde bedrijfsactiviteit is een component van een entiteit die ofwel is afgestoten, ofwel is geclassificeerd als aangehouden voor verkoop, en

- a) een afzonderlijke belangrijke bedrijfsactiviteit of geografisch bedrijfsgebied vertegenwoordigt
- b) deel uitmaakt van een enkel gecoördineerd plan om een afzonderlijke belangrijke bedrijfsactiviteit of geografisch bedrijfsgebied af te stoten; of
- c) een dochteronderneming is die uitsluitend is overgenomen met de bedoeling te worden doorverkocht.

Classificatie als beëindigde bedrijfsactiviteit geschiedt bij afstoting of, indien dit eerder is, wanneer de bedrijfsactiviteit voldoet aan de criteria voor classificatie als aangehouden voor verkoop.

Vanaf het moment dat aan bovenstaande voorwaarden wordt voldaan, worden de te verkopen activa/passiva separaat geclassificeerd als activa/passiva aangehouden voor verkoop op de geconsolideerde balans van het verslagjaar en vindt geen afschrijving meer plaats. Het resultaat uit activa/passiva aangehouden voor verkoop wordt separaat opgenomen in de winst-en-verliesrekening en de niet-gerealiseerde resultaten over het volledige verslagjaar, alsmede in de vergelijkende cijfers.

3. Grondslagen voor de consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële gegevens van PZEM N.V. en haar groepsmaatschappijen. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen en vennootschappen waarin zeggenschap terzake van het bestuur en het operationele en financiële beleid wordt uitgeoefend. Volgens IFRS 10, *Geconsolideerde jaarrekening* wordt zeggenschap uitgeoefend als de investeerder blootgesteld is aan of rechten heeft op veranderlijke opbrengsten uit hoofde van zijn betrokkenheid bij de deelneming, en over de mogelijkheid beschikt deze opbrengsten via zijn macht over de deelneming te beïnvloeden. Bij de bepaling of er sprake is van zeggenschap worden de bestaande en potentiële stemrechten, die op balansdatum uitoefenbaar of converteerbaar zijn, meegewogen. Daarnaast wordt hierbij beoordeeld in hoeverre andere overeenkomsten aanwezig zijn die PZEM N.V. de mogelijkheid bieden het operationele en financiële beleid te bepalen.

Groepsmaatschappijen worden in de consolidatie betrokken vanaf het moment waarop van zeggenschap sprake is.

Anderzijds wordt vanaf de datum waarop van zeggenschap geen sprake meer is, de consolidatie beëindigd.

De groepsmaatschappijen zijn geconsolideerd volgens de integrale methode, waarbij vermogen en resultaat voor 100% in de consolidatie worden opgenomen. In het geval dat het belang in een groepsmaatschappij minder bedraagt dan 100% wordt het aandeel van derden afzonderlijk in de balans en de winst-en-verliesrekening tot uiting gebracht.

Gezamenlijke overeenkomsten (Joint arrangements) worden verantwoord voor het aandeel dat PZEM (of een van haar groepsmaatschappijen) heeft in de overeenkomst indien het gezamenlijke bedrijfsactiviteiten betreft. Ze worden betrokken in de consolidatie vanaf het moment waarop de overeenkomst tot stand gekomen is. Anderzijds wordt de consolidatie beëindigd vanaf de datum waarop de overeenkomst tot beëindiging is gekomen.

Gezamenlijke overeenkomsten die in de vorm van 'gezamenlijke bedrijfsactiviteiten' worden gevoerd, worden geconsolideerd volgens de partiële methode.

Hierbij wordt het belang als volgt in de geconsolideerde jaarrekening verwerkt:

- Activa waarop de investeerder directe rechten heeft, verwerkt de investeerder volledig in de jaarrekening;
- Schulden waar de investeerder direct voor verantwoordelijk is, verwerkt de investeerder volledig in de jaarrekening;
- De opbrengsten uit de verkoop van de output van de gezamenlijke bedrijfsactiviteit door de gezamenlijke bedrijfsactiviteit zelf, en waarop de investeerder recht heeft, verwerkt de investeerder volledig in de jaarrekening (de gezamenlijke bedrijfsactiviteit is zelfstandig verantwoordelijk voor de verkoop van de output);
- De opbrengsten van de verkoop van de output van de gezamenlijke bedrijfsactiviteit waarop de investeerder recht heeft, en waar de investeerder zelf voor gezorgd heeft, verwerkt de investeerder volledig in de jaarrekening;
- De kosten die direct aan de investeerder kunnen worden toegerekend verwerkt de investeerder volledig in de jaarrekening;
- Activa, schulden, opbrengsten en kosten die niet direct aan de investeerders kunnen worden toegerekend, worden op indirecte wijze aan de investeerders toegekend op basis van hun relatieve aandeel in het belang in de gezamenlijke bedrijfsactiviteit.

Gezamenlijke overeenkomsten die in de vorm van een 'joint venture' worden uitgeoefend, worden volgens de equity-methode gewaardeerd en niet in de consolidatie betrokken.

Ook geassocieerde deelnemingen worden volgens de equity-methode gewaardeerd en niet in de consolidatie betrokken.

Purchase accounting

Purchase accounting wordt toegepast bij de verwerking van verwerving van groepsmaatschappijen. De waarderingsgrondslagen van groepsmaatschappijen worden, indien nodig, aangepast teneinde een uniforme toepassing binnen PZEM te realiseren.

Reikwijdte van de consolidatie

In deze jaarrekening is separaat een overzicht opgenomen van de dochterondernemingen, deelnemingen en joint ventures, inclusief de betreffende kapitaalbelangen.

4. Grondslagen voor de balanswaardering

De jaarrekening is opgesteld op basis van historische kosten, met uitzondering van de waardering op reële waarde van derivaten (financiële instrumenten) en hieronder aangegeven verschillen. Alle transacties in financiële instrumenten worden verantwoord op transactiedatum.

4.1 Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa hebben betrekking op software en klantcontracten. Afschrijvingen vinden lineair plaats op basis van de geschatte gebruiksduur rekening houdend met een eventuele restwaarde.

Software

De geactiveerde software is gewaardeerd tegen historische kostprijs onder aftrek van afschrijvingen. Zij wordt in beginsel over een periode van 5 jaar lineair afgeschreven. De gebruiksduur wordt jaarlijks beoordeeld. Eventuele aanpassingen worden prospectief verwerkt.

Klantcontracten

Klantcontracten zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs en worden afgeschreven over de verwachte levensduur.

4.2 Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen kostprijs, onder aftrek van gecumuleerde lineaire afschrijvingen op basis van een geschatte levensduur, welke op technisch-economische maatstaven wordt bepaald, rekening houdend met een geschatte restwaarde en onder aftrek van (eventuele) gecumuleerde bijzondere waardeverminderingen. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Ontvangen bijdragen van derden in aanlegkosten van vaste bedrijfsmiddelen zijn, in navolging van IFRIC 18, met terugwerking naar 1 januari 2009 niet meer in mindering gebracht op de waarde van de activa maar gepasseerd als vooruitontvangen omzet.

Kosten van externe financiering van activa (bouwrente) worden in de kostprijs opgenomen indien deze rechtstreeks aan het actief kunnen worden toegerekend.

Als een actief uit meerdere componenten met verschillende afschrijvingstermijnen en restwaarden bestaat, worden deze componenten afzonderlijk verantwoord. Investerings voor vervanging van componenten worden geactiveerd onder gelijktijdige afwaardering van de te vervangen componenten. De geschatte levensduur en de geschatte restwaarde worden jaarlijks ten tijde van het opstellen van het ondernemingsplan beoordeeld. Indien sprake is van een bijzondere waardevermindering, wordt de waardering aangepast.

Periodiek groot onderhoud aan gebouwen en installaties wordt volgens de componentenbenadering geactiveerd en afgeschreven gedurende de periode die telkens tussen de werkzaamheden van groot onderhoud verloopt.

De amoveringsvoorzieningen zijn geactiveerd onder de materiële vaste activa en worden afgeschreven over de verwachte levensduur van de centrale.

De materiële vaste activa in aanbouw zijn in de balans opgenomen tegen de per balansdatum bestede kosten van materiaal en diensten, kosten van directe manuren, een passend gedeelte van

de direct toerekenbare overheadkosten en de rechtstreeks aan het actief toe te kennen financieringskosten.

4.3 Financiële vaste activa

Algemeen

Een bedrijfscombinatie is het samenbrengen van afzonderlijke entiteiten of bedrijfsactiviteiten in één verslaggevende entiteit. Een bedrijfscombinatie die in het toepassingsgebied valt wordt verwerkt volgens de overnamemethode, waarbij de volgende stappen genomen worden:

1. Identificatie van de overnemende partij;
2. Bepalen van de kostprijs van de bedrijfscombinatie;
3. Toerekenen van de kostprijs van de bedrijfscombinatie op de overnamedatum.

De kostprijs van een bedrijfscombinatie is het totaal van de reële waarde, op de datum van de ruil, van afgestane activa, aangegane of overgenomen verplichtingen en door de overnemende partij uitgegeven eigen vermogen instrumenten. Sinds de herziening van IFRS 3 (vanaf 2009 toegepast) worden de rechtstreeks aan de verwerving toe te rekenen kosten niet langer verwerkt als onderdeel van de kostprijs van de bedrijfscombinatie, maar direct ten laste van het resultaat gebracht. Goodwill wordt gewaardeerd als de waarde waarmee de kostprijs van de bedrijfscombinatie het belang van de overnemende partij in de netto reële waarde van de identificeerbare activa, verplichtingen en voorwaardelijke verplichtingen overschrijdt.

Negatieve goodwill wordt direct in de winst-en-verliesrekening opgenomen en minderheidsbelangen in het eigen vermogen.

Joint ventures, geassocieerde deelnemingen en overige deelnemingen

- Joint ventures zijn gezamenlijke overeenkomsten waarbij de partijen die gezamenlijke zeggenschap over de overeenkomst hebben, rechten hebben op de netto activa van de overeenkomst. Deze partijen worden deelnemers in een joint venture genoemd.
- Een gezamenlijke bedrijfsactiviteit is een gezamenlijke overeenkomst waarbij de partijen die gezamenlijke zeggenschap over de overeenkomst hebben (waaronder PZEM N.V. of een van haar dochtermaatschappijen), rechten hebben op de activa en aansprakelijk zijn voor de verplichtingen die verband houden met de overeenkomst. Deze partijen worden deelnemers in een gezamenlijke bedrijfsactiviteit genoemd. PZEM N.V. neemt bij een gezamenlijke bedrijfsactiviteit haar activa en verplichtingen, opbrengsten en lasten voor haar aandeel in de gezamenlijke bedrijfsactiviteit op; het aandeel in het eigen vermogen van de gezamenlijke bedrijfsactiviteit vormt daarmee geen Financieel vast actief.
- Geassocieerde deelnemingen zijn die entiteiten waarin PZEM N.V. direct of indirect invloed van betekenis heeft, maar geen beslissende zeggenschap. In het algemeen is hiervan sprake indien PZEM N.V. tussen 20% en 50% van de stemrechten kan uitoefenen.
- Overige deelnemingen zijn niet-geassocieerde deelnemingen waarin PZEM N.V. een belang heeft dat kleiner is dan 20%.

In de jaarrekening is een overzicht opgenomen van de belangrijkste gezamenlijke overeenkomsten en deelnemingen.

Waardering joint ventures en (geassocieerde) deelnemingen

Investerings in joint ventures en geassocieerde deelnemingen worden in de geconsolideerde jaarrekening verwerkt volgens de 'equity methode'. Volgens deze methode vindt de initiële waardering plaats tegen kostprijs, i.e. de reële waarde van de onderliggende activa en passiva, waarbij derhalve ook de betaalde goodwill in dit bedrag is opgenomen. Indien de reële waarde hoger is dan de kostprijs, wordt het positieve resultaat bij de deelneming verantwoord. Jaarlijks wordt het aandeel in het resultaat bij- of afgeboekt en worden dividenduitkeringen op de waardering in

minderung gebracht. Indien de (gecumuleerde) verliezen van de joint venture en/of geassocieerde deelneming zouden leiden tot een negatieve boekwaarde, dan worden deze verliezen niet meer verwerkt, tenzij PZEM N.V. de verplichting heeft, of betalingen heeft gedaan, om deze verliezen aan te zuiveren.

Mutaties in overige deelnemingen worden geboekt in de niet-gerealiseerde resultaten tenzij sprake is van een duurzame waardevermindering, deze wordt direct ten laste van het resultaat geboekt. Indien onvoldoende informatie beschikbaar is vindt waardering plaats tegen kostprijs.

Niet-uitgekeerde resultaten van joint ventures en geassocieerde deelnemingen alsmede rechtstreekse vermogensvermeerderingen betreffende deelnemingen waarvan uitkering niet zonder beperking kan worden bewerkstelligd, worden toegevoegd aan de wettelijke reserve.

De waarderingsgrondslagen van joint ventures en deelnemingen worden indien nodig aangepast om een consistente toepassing van waarderingsgrondslagen binnen de PZEM-groep te realiseren.

Leningen u/g overige deelnemingen

Verstreckte leningen aan deelnemingen of aan externe partijen worden bij eerste waardering gewaardeerd tegen de reële waarde en vervolgens tegen de geamortiseerde kostprijs. Door de korte looptijd is de geamortiseerde kostprijs in de regel gelijk aan de nominale waarde van de lening. Waar nodig wordt een voorziening getroffen in verband met mogelijke oninbaarheid, die in mindering wordt gebracht op deze waarde.

Deposito's en effecten – aangehouden tot einde looptijd

Termijndeposito's en effecten, waarvan de intentie bestaat om deze aan te houden tot het einde van de looptijd, worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Vorderingen met een looptijd korter dan één jaar worden gerapporteerd onder de vorderingen.

Niet beursgenoteerde aandelen

Wanneer niet beursgenoteerde aandelen behoren tot de handelsportefeuille worden deze gewaardeerd op reële waarde waarbij waardeveranderingen direct in de winst-en-verliesrekening worden verwerkt.

Wanneer niet beursgenoteerde aandelen behoren tot de investeringen in eigenvermogensinstrumenten worden deze gewaardeerd op reële waarde waarbij waardeveranderingen direct in de winst-en-verliesrekening worden verwerkt.

Zowel PZEM N.V. als N.V. EPZ participeren in een aandelen/obligatiefonds van een beleggingsinstelling. Voor PZEM N.V. behoort deze participatie tot de handelsportefeuille terwijl N.V. EPZ deze participatie duurzaam aan houdt ten behoeve van de amovering van de kerncentrale.

4.4 Voorraden

Voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, gebaseerd op basis van de FIFO-methode (first in first out) of tegen de netto opbrengstwaarde als deze lager is, onder aftrek van een voorziening voor incourantheid. De waardeverminderingen op voorraden worden ten laste van het resultaat geboekt en afzonderlijk vermeld.

4.5 Vorderingen

De handelsvorderingen worden bij eerste opname verwerkt tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, onder aftrek van bijzondere waardeverminderingen.

Door de korte looptijd is de geamortiseerde kostprijs in de regel gelijk aan de nominale waarde van de vorderingen.

De aangehouden CO₂ certificaten zijn bestemd voor eigen verbruik en bepaald op basis van de netto stand (aanwezige certificaten minus de benodigde certificaten als gevolg van emissie in het verslagjaar). De waardering geschiedt tegen historische aanschafprijs op basis van FIFO-methode.

4.6 Derivaten

Voor het onderdeel derivaten wordt verwezen naar onderdeel 5. 'Grondslagen voor de waardering van financiële instrumenten'.

4.7 Liquide middelen

Onder de liquide middelen worden niet alleen de geldmiddelen opgenomen maar ook kasequivalenten, die zonder materieel risico van waardeverandering in liquide middelen kunnen worden omgezet. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

4.8 Eigen vermogen

De marginale kosten die rechtstreeks toerekenbaar zijn aan de uitgifte van gewone aandelen, na aftrek van eventuele belastingeffecten, worden in mindering gebracht op het eigen vermogen. Winstbelastingen over transactiekosten van eigen-vermogens-transacties worden verwerkt in overeenstemming met IAS 12.

Dividenden worden als uitkering uit het eigen vermogen opgenomen na goedkeuring door de aandeelhouders.

4.9 Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare feitelijke verplichtingen welke samenhangen met de bedrijfsactiviteiten. De voorzieningen worden opgenomen tegen de contante waarde van de te verwachten uitgaven minus de eventueel te verwachten eigen opbrengsten. De contante waarde wordt berekend met behulp van een disconteringsvoet vóór belasting waarin de actuele marktbeoordeling van de tijds waarde van geld tot uitdrukking komt. De verwachte uitgaven binnen één jaar na balansdatum worden opgenomen onder de kortlopende verplichtingen.

Verlieslatende contracten

De voorziening voor verlieslatende contracten wordt gewaardeerd tegen de contante waarde van de verwachte kosten van het beëindigen van het contract of, als deze lager is, tegen de contante waarde van de verwachte netto kosten van de voortzetting van het contract, bepaald op basis van incrementele kosten die noodzakelijk zijn om de verplichting uit hoofde van het contract te vervullen. Voordat een voorziening wordt getroffen, verwerkt de groep eerst een eventueel bijzonder waardeverminderverslies op de activa die gerelateerd zijn aan het contract.

4.10 Langlopende verplichtingen

De langlopende verplichtingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs met behulp van de effectieve rentemethode. De binnen één jaar vervallende aflossingsverplichtingen op langlopende verplichtingen worden opgenomen onder de kortlopende verplichtingen.

Het langlopende deel van de vooruit ontvangen omzet wordt onder langlopende verplichtingen geclassificeerd. Het gedeelte dat het eerstvolgende jaar vrijvalt wordt onder de kortlopende verplichtingen opgenomen. Het gedeelte dat betrekking heeft op het huidige verslagjaar is verwerkt in de omzet.

5. Grondslagen voor de waardering van financiële instrumenten

5.1 Financiële instrumenten

PZEM maakt gebruik van financiële instrumenten om de normale marktrisico's die samenhangen met zijn energie-, valuta- en renteposities te beheersen en te optimaliseren. PZEM past de standaard IFRS 9 *Financiële instrumenten* toe. Op grond van deze standaard worden derivaten (afgeleide financiële instrumenten) gewaardeerd tegen reële waarde (fair value) en worden handelscontracten in de winst-en-verliesrekening verwerkt op basis van 'fair value through P&L' (verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening).

Definiëring

Een derivaat is een financieel instrument of ander contract dat binnen het toepassingsgebied van IFRS 9 valt en dat de drie volgende kenmerken bezit:

- de waarde verandert als gevolg van veranderingen in een bepaalde rentevoet, de prijs van een financieel instrument, de commodityprijs, de valutakoers, een index van prijzen of rentevoeten of andere variabele, mits, in geval van een niet-financiële variabele, de variabele niet specifiek voor een contractpartij geldt (soms 'de onderliggende waarde' genoemd);
- er is geen of slechts een geringe netto aanvangsinvestering benodigd in verhouding tot andere soorten contracten die op vergelijkbare wijze reageren op veranderingen in marktfactoren;
- de afwikkeling vindt in de toekomst plaats.

5.2 Derivaten

PZEM handelt in contracten voor gas, elektriciteit, CO₂-certificaten en valuta voor het lopende kalenderjaar plus maximaal de drie daarop volgende jaren. PZEM beschouwt de markten voor deze producten als liquide voor deze periode: hiervoor zijn betrouwbare prijzen beschikbaar via brokers, beurzen en dataleveranciers. De reële waarde van commodity-contracten wordt bepaald via de DCF-methode op basis van deze prijzen; er wordt geen gebruik gemaakt van eigen waarderingsmodellen. De gepubliceerde maand-, kwartaal- en jaarprijzen worden slechts bewerkt om aan te sluiten op de relatieve perioden in de trade-systemen. Voor het afdekken van de renterisico's maakt PZEM gebruik van derivaten zoals interest rate swaps. Met behulp van deze swaps wordt bewerkstelligd dat de variabele rente wordt omgezet in een vaste rente. De reële waarde van rentederivaten wordt eveneens via de DCF-methode bepaald op basis van een yieldcurve uitgaande van op ECB (Europese Centrale Bank) data gebaseerde noteringen.

De reële waarde van de interest rate swaps omvat conform IFRS 13, *Waardering tegen reële waarde* de credit value adjustment (CVA) en de debet value adjustment (DVA), die het kredietrisico van alle betrokken partijen weerspiegelt. De waarde-mutaties in de CVA/DVA worden gerapporteerd in de winst-en-verliesrekening.

Rubricering en saldering

Derivaten worden onder de kortlopende, respectievelijk langlopende activa geclassificeerd indien de reële waarde positief is en onder de kortlopende, respectievelijk langlopende verplichtingen indien de reële waarde negatief is. Vorderingen en verplichtingen uit hoofde van derivaten voor verschillende transacties met dezelfde tegenpartij worden gesaldeerd indien er een contractueel of juridisch recht tot saldering bestaat en PZEM de desbetreffende kasstromen eveneens op gesaldeerde basis verrekent.

Verwerking reële waarde mutaties

Onder IFRS 9 worden energie commodity-contracten (elektriciteit, gas en CO₂-certificaten alsmede de daaraan gerelateerde posities in vreemde valuta) en renteswap contracten als derivaat aangemerkt. Onder IFRS 9 en IFRS 7, *Financiële instrumenten: informatieverschaffing*, worden alle derivaten vanaf eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde.

Als algemeen uitgangspunt geldt dat aanpassingen in de reële waarde van derivaten in het resultaat dienen te worden verwerkt. Uitzonderingen hierop zijn:

1. Own use behandeling: voor commodity-contracten voor eigen gebruik, productie en in- en verkoopcontracten die bestemd zijn voor fysieke levering aan eindgebruikers past PZEM accrual accounting toe, wat impliceert dat tussentijdse waardestijgingen niet in het resultaat worden verwerkt. Dergelijke transacties worden op het moment van effectuering tegen de dan geldende prijzen verwerkt als aan- of verkoop;
- 2a. Derivaten die aangegaan zijn ten behoeve van afdekking van een own use contract. Hiervoor kan onder voorwaarden hedge-accounting worden toegepast;
- 2b. Rente-derivaten. Hiervoor kan onder voorwaarden hedge-accounting worden toegepast.

Hedge-accounting

Hedge-accounting biedt de mogelijkheid om het effect van fair value mutaties op het resultaat te beperken, doordat bij hedge-accounting rekening wordt gehouden met tegengestelde effecten op het resultaat van fair value mutaties van de hedge-transacties en van de afgedekte posities; de fair value mutaties van derivaten worden in dit geval (via het overzicht van de niet-gerealiseerde resultaten) in het eigen vermogen verwerkt tot het moment dat de afgedekte positie/transactie wordt afgewikkeld.

PZEM maakt gebruik van derivaten om prijs- en valutarisico's die voortvloeien uit energie commodity-contracten af te dekken.

Met afgesloten renteswaps wordt het risico van fluctuaties in de kasstroom als gevolg van rentemutaties afgedekt. PZEM past hiervoor cashflow hedging (kasstroomafdekking) toe, waarbij door middel van hedge-transacties het risico van schommelingen in (toekomstige) kasstromen die het resultaat kunnen beïnvloeden, worden afgedekt. De hedges zijn toewijsbaar aan een specifiek risico dat is gerelateerd aan een balanspost of een toekomstige transactie die hoogstwaarschijnlijk is.

Criteria voor toepassing van hedge-accounting

Voor het toepassen van hedge-accounting gelden strikte regels ten aanzien van noodzakelijke documentatie en effectiviteit-meting. Op een derivaat kan hedge-accounting worden toegepast indien het voldoet aan de volgende criteria:

1. bij het aangaan van de transactie dient het derivaat formeel als hedge te worden aangemerkt en moeten de hedge-relatie, de doelstellingen van de hedge en de risicomanagement strategie worden gedocumenteerd;
2. voor cashflow hedges geldt dat ingedekte verwachte toekomstige transacties hoogst waarschijnlijk dienen te zijn en dat voornoemde verwachte toekomstige transacties de onderneming blootstellen aan schommelingen in (toekomstige) kasstromen, die invloed op het resultaat kunnen hebben;
3. de effectiviteit van de hedge-transactie kan betrouwbaar worden vastgesteld;
4. de hedge-transactie is naar verwachting in hoge mate effectief;
5. de hedge-transactie wordt periodiek beoordeeld op effectiviteit.

Effectiviteitsmeting van hedges en verwerking van mutaties

PZEM beoordeelt formeel, zowel bij het aangaan van de hedge-relatie als gedurende de looptijd daarvan, of de derivaten waarvan gebruik is gemaakt ten behoeve van hedge-transacties, effectief

zijn voor het opvangen van veranderingen in de reële waarde of kasstromen van de afgedekte positie. Hiertoe beoordeelt en bepaalt PZEM of veranderingen in de reële waarde of kasstromen van de afgedekte positie worden gecompenseerd door veranderingen in de reële waarde of kasstromen van het hedge-instrument.

Het effectieve deel van de wijzigingen in de reële waarde wordt (via het overzicht van de niet-gerealiseerde resultaten) in het eigen vermogen onder de hedge-reserves verwerkt.

Het ineffectieve deel van een hedge-relatie wordt bepaald door de mate waarin de veranderingen in de reële waarde van het derivaat verschillen van de veranderingen in de reële waarde van de afgedekte positie in een reële waarde hedge, of de mate waarin veranderingen in de reële waarde van het derivaat afwijken van de reële waardeverandering van de verwachte kasstroom in een kasstroom hedge. Ineffectieve hedges, het niet-effectieve gedeelte van een hedge en winsten en verliezen op componenten van een derivaat die bij de beoordeling van de effectiviteit van de hedge-transactie buiten beschouwing worden gelaten, worden direct in het resultaat verwerkt.

De cumulatieve bedragen die in het eigen vermogen zijn verwerkt, worden overgeheveld naar het resultaat in dezelfde periode waarin de afgedekte transactie in het resultaat wordt verwerkt.

PZEM beëindigt de hedge-accounting indien de hedge-relatie niet langer effectief is of indien niet langer verwacht wordt dat deze effectief zal blijven.

6. Grondslagen voor de resultaatbepaling

6.1 Netto omzet

Onder de netto omzet worden de direct toerekenbare opbrengsten verantwoord van aan derden geleverde goederen en diensten, onder aftrek van kortingen en over de omzet geheven en af te dragen belastingen zoals de omzetbelasting en energiebelasting.

Opbrengsten worden opgenomen als de wezenlijke risico's en voordelen van eigendom van de goederen zijn overgedragen aan de koper. Opbrengsten van diensten worden opgenomen naar rato van de verrichte prestaties aan het einde van de verslagperiode.

Voor de verantwoording van de omzet van elektriciteit wordt verondersteld dat de geproduceerde elektriciteit uit de eigen productiemiddelen (incl. gezamenlijke overeenkomsten), alsmede de gecontracteerde elektriciteit uit productiemiddelen van derden (inclusief de belangrijkste wind PPA-contracten), aan derden wordt verkocht en derhalve als omzet wordt verantwoord. Daarnaast wordt de aan eindverbruikers geleverde elektriciteit volledig bij derden ingekocht en derhalve ook als omzet verwerkt.

Inkoop- en verkoopwaarden van handelscontracten met betrekking tot gas en elektriciteit die geen fysieke levering betreffen zijn gesaldeerd indien dit contractueel overeengekomen is.

6.2 Netto bedrijfslasten

De netto bedrijfslasten worden bepaald op basis van verkregen prestaties en op basis van de hiervoor reeds gememoreerde grondslagen met betrekking tot waardering en afschrijving. De kosten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden verantwoord in het jaar waarin zij daadwerkelijk worden geëffectueerd; verliezen worden genomen in het jaar waarin zij voorzienbaar zijn.

6.2.1 Personeelsbeloningen

Korte-termijnpersoneelsbeloningen worden verwerkt als kosten wanneer de daarmee verband houdende dienst wordt verricht. Er wordt een verplichting verwerkt voor het bedrag dat naar verwachting zal worden betaald als er een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting bestaat om dit bedrag te betalen als gevolg van verrichte diensten door de werknemer en de verplichting betrouwbaar kan worden bepaald.

Ontslagvergoedingen worden verwerkt als last als het aanbod van die vergoeding niet langer kan worden ingetrokken of, indien dit eerder is, wanneer de lasten van de reorganisatie zijn verwerkt. Indien vergoedingen naar verwachting niet geheel binnen twaalf maanden na de verslagdatum worden afgewikkeld, worden zij contant gemaakt.

6.3 Financiële baten en lasten

De financiële baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben volgens de effectieve rente methode. Kosten van externe financiering, gerelateerd aan de vervaardiging of verwerving van vaste activa (bouwrente) worden in voorkomende gevallen geactiveerd.

7. Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode en op basis van de werkelijke balansmutaties. Onderscheid is aangebracht tussen de operationele, investerings- en financieringsactiviteiten. Het kortlopend deel van de langlopende verplichtingen is in de balans opgenomen als onderdeel van de overige (kortlopende) verplichtingen, de mutatie op het kortlopende deel van de langlopende verplichtingen is in het kasstroomoverzicht echter verantwoord onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.

Kasstromen, gerelateerd aan minderheidsdeelnemingen (uitkering van dividenden), financiële baten en lasten en winstbelastingen (belastingaanslagen) zijn gebaseerd op de werkelijke ontvangsten en betalingen.

PZEM gebruikt uitzettingen (deposito's, effecten, etc.) om de onderneming te financieren. Een tijdelijk overschot wordt uitgezet en een tijdelijk tekort wordt vanuit de uitzettingen aangevuld. Hierdoor passen de "investeringen" in uitzettingen naar hun aard beter in de financieringskasstroom dan in de investeringskasstroom en zijn daar dan ook gepresenteerd.

Toelichting op de geconsolideerde balans

1. Immateriële vaste activa

(Bedragen x EUR 1.000)	Totaal	Software	Klant contracten
2021			
Boekwaarde per 1 januari 2021	1.445	653	792
Investerings	331	331	-
Afschrijvingen	(202)	(155)	(47)
Desinvesteringen	-	-	-
Boekwaarde per 31 december 2021	1.574	829	745
Cumulatieve afschrijvingen en impairments	3.188	2.585	603
AANSCHAFWAARDE PER 31 DECEMBER 2021	4.762	3.414	1.348
2022			
Boekwaarde per 1 januari 2022	1.574	829	745
Investerings	1.928	1.928	-
Afschrijvingen	(523)	(476)	(47)
Desinvesteringen	-	-	-
Activa aangehouden voor verkoop	(2.979)	(2.281)	(699)
Boekwaarde per 31 december 2022	-	-	-
Cumulatieve afschrijvingen en impairments	-	-	-
AANSCHAFWAARDE PER 31 DECEMBER 2022	-	-	-
Afschrijvingstermijnen in jaren		5	28

Bijzondere waardevermindering

Alle immateriële vaste activa zijn activa aangehouden voor verkoop.

Software

In 2022 heeft PZEM geïnvesteerd in nieuwe software als vervanging voor een oude applicatie.

Klantcontracten

Deze immateriële vaste activa worden afgeschreven over de verwachte levensduur van de Sloecentrale. De afschrijving is gestart in 2009.

2. Materiële vaste activa

(Bedragen x EUR 1.000)	Andere vaste					Lease activa	Bijdrage van derden
	Totaal	Gebouwen en terreinen	Machines en installaties	bedrijfs-middelen	Activa in aanbouw		
2021							
Boekwaarde per 1 januari 2021	510.794	170.585	289.236	32.184	11.238	8.181	(630)
Investeringsen	29.121	3.489	25.277	3.315	(3.070)	110	-
Afschrijvingen	(49.859)	(15.977)	(26.651)	(6.380)	-	(899)	48
(Terugname) bijzondere waardevermindering	150.328	-	150.328	-	-	-	-
Desinvesteringen	(6.368)	-	(6.344)	-	-	(24)	-
Overige mutaties	27.454	27.454	-	-	-	-	-
Boekwaarde per 31 december 2021	661.470	185.551	431.845	29.120	8.168	7.369	(583)
Boekwaarde voor aftrek bijdragen	662.053	185.551	431.845	29.120	8.168	7.369	
Cumulatieve afschrijvingen en impairments	890.624	137.434	656.048	95.116	-	2.026	-
AANSCHAFWAARDE PER 31 DECEMBER 2021	1.552.676	322.985	1.087.893	124.235	8.168	9.395	
2022							
Boekwaarde per 1 januari 2022	661.470	185.551	431.845	29.120	8.168	7.369	(583)
Investeringsen	41.235	21.574	7.010	2.565	9.687	400	-
Afschrijvingen	(63.385)	(17.295)	(38.983)	(6.230)	-	(925)	48
(Terugname) bijzondere waardevermindering	(1.946)	(1.946)	-	-	-	-	-
Desinvesteringen	(537)	(467)	(105)	18	-	18	-
Overige mutaties	-	-	-	-	-	-	-
Activa aangehouden voor verkoop	(211.013)	(17.531)	(183.285)	(2.821)	(1.093)	(6.817)	535
Boekwaarde per 31 december 2022	425.826	169.887	216.482	22.651	16.762	44	-
Boekwaarde voor aftrek bijdragen	425.826	169.887	216.482	22.651	16.762	44	
Cumulatieve afschrijvingen en impairments	752.073	136.668	515.394	99.960	-	51	-
AANSCHAFWAARDE PER 31 DECEMBER 2022	1.177.898	306.555	731.876	122.610	16.762	95	
Afschrijvingstermijnen in jaren		0 - 40	7 - 40	5 - 15	nvt		

De overige mutatie in gebouwen en terreinen in 2021 heeft betrekking op de verhoging en activering van de amoveringsvoorziening van de kerncentrale als gevolg van een nieuwe studie naar de benodigde uitgaven bij amovering.

De investeringen in machines en installaties (inclusief de mutaties in activa in aanbouw) hebben met name betrekking op vervangingsinvesteringen en maatregelen om de (nucleaire) veiligheid bij EPZ verder te verhogen. Een deel heeft ook betrekking op groot onderhoud van en verbeteringen aan de Sloecentrale.

De activa in aanbouw hadden per ultimo 2021 voor EUR 1,9 mln. betrekking op investeringen in software die na gereedkomen in 2022 zijn opgenomen onder de immateriële vaste activa.

Bijzondere waardeverminderingen

In 2017 heeft een bijzondere waardevermindering plaats gevonden door de afwaardering van de geactiveerde fair value van de uitbreiding van het aandelenbelang in EPZ, van 50% naar 70%, in 2011 van EUR 292,5 mln. Door de gestegen elektriciteitsprijzen is deze bijzondere waardevermindering ultimo 2021 volledig teruggenomen voor een bedrag van EUR 150,3 mln. Dit is het bedrag van de waardevermindering uit 2017 verminderd met de (gemiste) reguliere afschrijvingen in de tussenliggende periode. In 2022 is hierop weer regulier afgeschreven.

De bijzondere waardevermindering in 2022 op de gebouwen en terreinen van € 1,9 mln. zijn feitelijk een afwaardering voor de verbouwkosten van het hoofdkantoor. Aangezien de huurovereenkomst met de verkoop van Wholesale wordt overgedragen, zijn alle resterende activa ten aanzien van het hoofdkantoor afgewaardeerd. Dit zou ook gezien kunnen worden als een (extra) boekverlies op de verkoop van Wholesale.

Activa aangehouden voor verkoop

De activa aangehouden voor verkoop zijn alle activa die aanwezig zijn in de in 2023 verkochte entiteiten. Deze hebben een boekwaarde (voor impairment) van € 211,0 mln.

3. Joint Ventures, geassocieerde deelnemingen en overige deelnemingen

(Bedragen x EUR 1.000)	Totaal	Joint Ventures	Overige deelnemingen
Boekwaarde per 1 januari 2021	402.514	390.087	12.427
Investerings/Verkopen	(355.693)	(354.550)	(1.143)
Ontvangen dividenden/ontvangsten	(15.146)	(15.145)	(1)
Resultaat	26.419	24.741	1.677
Resultaat uit verkoop	(23.644)	(23.644)	-
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2021	34.450	21.489	12.960
Openingsbalans per 1 januari 2022	34.450	21.489	12.960
Investerings/Verkopen	(9.283)	-	(9.283)
Ontvangen dividenden/ontvangsten	(17.306)	(17.306)	-
Resultaat	21.779	12.404	9.375
Resultaat uit verkoop	-	-	-
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2022	29.641	16.588	13.053

Op 8 december 2021 heeft PZEM haar aandelenbelang (50%) in waterbedrijf Evides verkocht aan haar aandeelhouders. Tot 8 december 2021 zijn de resultaten en dividendontvangsten nog toegerekend aan PZEM. Omdat Evides wel verkocht is naar de stand (en waardering) per 1 januari 2021 heeft de transactie tot een boekverlies uit de verkoop geleid.

In 2022 bestaan de Joint Ventures nog uit BMC Moerdijk en NPG Willebroek en de overige deelnemingen met name uit Set Fund I & II.

Het resultaat betreft de resultaten die door de joint ventures en overige deelnemingen zijn gerealiseerd.

3.1 Joint Ventures

De joint ventures hebben met name betrekking op de deelneming in BMC Moerdijk.

3.2 Overige deelnemingen

Alle participaties die gerapporteerd worden onder de overige deelnemingen zijn opgenomen in het overzicht van niet-geconsolideerde deelnemingen.

In het licht van het Borssele convenant is in 2007 het Sustainable Energy Technology Fund opgericht (SET Fund C.V.), waarin de toenmalige energiebedrijven DELTA (via DELTA Investeringsmaatschappij B.V. als stille vennoot; huidig PZEM resp. PZEM Investeringsmaatschappij B.V.) en Essent (huidig onderdeel van RWE) beiden voor 50% participeerden.

Gelet op de statuten van dit fonds en de gewijzigde aandelenverhouding in N.V. EPZ is per 23 december 2011 een nieuw fonds, SET Fund II C.V., opgericht. In SET Fund II C.V. participeerde PZEM bij aanvang voor 69,65% en Essent (RWE) voor 29,85% in het initieel kapitaal van EUR 10 mln. Gezien de beperkte zeggenschap worden beide ondernemingen gekwalificeerd als 'financiële instrumenten' en gewaardeerd tegen reële waarde. De participatie van PZEM (via PZEM Investeringsmaatschappij B.V. als stille vennoot) in SET Fund I C.V. bedraagt ultimo 2022 38,42% met een boekwaarde van EUR 9,1 mln. (ultimo 2021: 37,38% met een boekwaarde van EUR 7,5

mln.). Voor SET Fund II C.V. is dit ultimo 2022 14,61% met een boekwaarde van EUR 2,7 mln. (ultimo 2021: 18,26% met een boekwaarde van EUR 4,2 mln.).

3.3 Transacties met verbonden partijen

Hieronder zijn de transacties met verbonden partijen opgenomen voor zover de waarde van de verbonden partij materieel is in de PZEM jaarcijfers en de verkoop- en inkooptransacties, debiteuren en crediteuren en de verstrekte leningen niet minder bedragen dan EUR 5 mln. De transacties zijn marktconform.

Ten behoeve van de vorderingen op verbonden partijen zijn geen voorzieningen voor oninbaarheid opgenomen omdat hier geen noodzaak toe bestaat. De aandeelhouders van PZEM (provincies en gemeentes) zijn weliswaar verbonden partijen maar er vinden geen significante transacties plaats tussen PZEM en haar aandeelhouders. De vergoedingen aan Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen zijn toegelicht onder de personeelskosten respectievelijk de overige bedrijfskosten.

(Bedragen x EUR 1.000)

	% Deelneming	Verkochte goederen		Ingekochte goederen		Debiteuren	
		2022	2021	2022	2021	31-12-2022	31-12-2021
BMC Moerdijk B.V.	50,00%	382	341	58.476	23.924	-	43
TOTAAL		382	341	58.476	23.924	-	43

(Bedragen x EUR 1.000)

	% Deelneming	Crediteuren		Verstrekte leningen		Rentebaten	
		31-12-2022	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2021	2022	2021
BMC Moerdijk B.V.	50,00%	299	413	2.422	2.422	172	172
TOTAAL		299	413	2.422	2.422	172	172

4. Overige financiële vaste activa

(Bedragen x EUR 1.000)	Totaal	Leningen u/g deelnemingen	Uitgestelde belasting vorderingen	Overige financiële vaste activa
BOEKWAARDE PER 1 JANUARI 2021 (LANGLOPEND)	617.123	2.572	4.152	610.399
Terugboeking kortlopend gedeelte	371.164	-	-	371.164
Nieuwe vorderingen	741.220	-	-	741.220
Resultaat	20.433	-	(1.513)	21.946
Ontvangen aflossingen	(798.450)	-	-	(798.450)
Ten laste van eigen vermogen	(13.566)	-	(13.566)	-
Overige mutaties	14.626	15	14.530	82
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2021	952.551	2.587	3.602	946.361
Kortlopend gedeelte	(369.748)	-	-	(369.748)
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2021	582.803	2.587	3.602	576.614
OPENINGSBALANS PER 1 JANUARI 2022 (LANGLOPEND)	582.803	2.587	3.602	576.614
Terugboeking kortlopend gedeelte	369.841	-	-	369.841
Nieuwe vorderingen	480.772	-	-	480.772
Resultaat	(44.801)	-	-	(44.801)
Ontvangen aflossingen	(778.770)	(24)	-	(778.746)
Ten laste van eigen vermogen	-	-	-	-
Overige mutaties	56.460	-	56.266	194
Activa aangehouden voor verkoop	(76.315)	-	(59.868)	(16.447)
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2022	589.990	2.563	-	587.426
Kortlopend gedeelte	(255.420)	-	-	(255.420)
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2022 (LANGLOPEND)	334.570	2.563	-	332.006

4.1 Leningen u/g deelnemingen

De leningen u/g deelnemingen betreft een tweetal achtergestelde leningen.

De gewogen gemiddelde rentevoet bedraagt in 2022 6,9% (2021: 6,9%).

4.2 Uitgestelde belastingvorderingen

(Bedragen x EUR 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Materiële vaste activa	-	(1.513)
Voorzieningen	-	14.529
Verrekenbare verliezen	-	-
Hedgereserve ingevolge IAS39 / derivaten	-	(9.414)
TOTAAL	-	3.602

De aanwezige uitgestelde belastingvorderingen zijn per ultimo 2022 allemaal gesaldeerd opgenomen onder de uitgestelde belastingverplichtingen. De verdere toelichting is ook aldaar opgenomen.

4.3 Overige financiële vaste activa

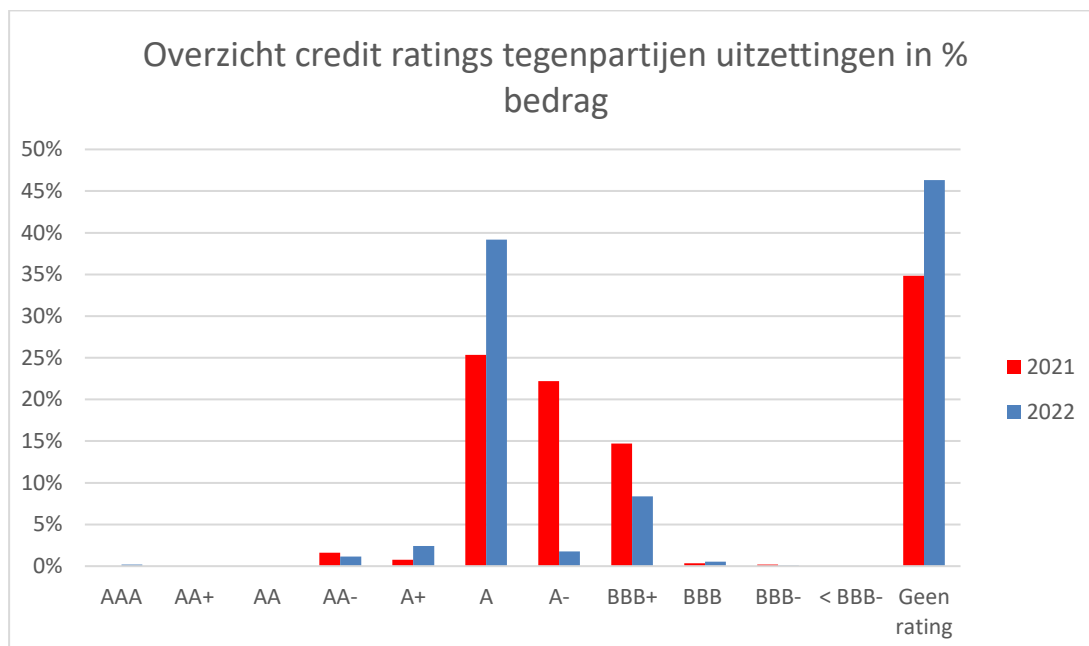
De overige financiële vaste activa bestaan ultimo 2022 voornamelijk uit uitzettingen en gestelde zekerheden.

Sinds de invoering van IFRS 9 per 1 januari 2018 dient bij de initiële verwerking van vorderingen al rekening te worden gehouden met verwachte kredietverliezen. Om de hoogte van deze ‘expected loss’ in te schatten heeft PZEM aansluiting gezocht naar de externe rating van de tegenpartijen. Hierbij heeft PZEM gekozen om de volgende percentages te hanteren bij de volgende ratings:

Externe credit rating	Percentage ‘Expected loss’
> A-	0,1%
BBB+	0,2%
BBB of BBB-	0,5%
< BBB- of geen rating	1%

Er is door PZEM gekozen voor relatief lage percentages, omdat deze uitzettingen en gestelde zekerheden een relatief kortlopend karakter (ca. 1,5 jaar) hebben.

De procentuele verdeling van alle uitzettingen en gestelde zekerheden (zowel langlopend als kortlopend) over de verschillende credit ratings is onderstaand schematisch weergegeven. De toename van bedragen bij partijen zonder rating komt door het gebruik van Money Market Funds (MMF’s). Omdat deze een iets afwijkend rating systeem kennen zijn die hieronder opgenomen onder “geen rating”



Overzicht credit rating tegenpartijen uitzettingen en gestelde zekerheden in % van het bedrag

Deposito's en effecten

Door de verkoop van het Netwerkbedrijf en de Retail-activiteiten in 2017 heeft PZEM een significante hoeveelheid liquide middelen tot haar beschikking gekregen. De middelen worden in eerste instantie ingezet voor de operationele activiteiten. De resterende middelen worden uitgezet en belegd conform het treasury statuut. Deze uitzettingen en beleggingen bestaan vooral uit bancaire termijndeposito's, obligaties en effecten en vertegenwoordigen ultimo 2022 een waarde van EUR 296,3 mln. (exclusief voorziening ‘expected loss’). Van dit saldo heeft EUR 94,0 mln. een looptijd

langer dan 1 jaar. Dit betreffen de effecten die PZEM heeft belegd in het fonds waarin EPZ, via de Stichting Beheer Ontmantelingsgelden Kerncentrale Borssele, tevens heeft belegd. In totaal (incl. het deel van EPZ) is ultimo 2022 EUR 321,4 mln. belegd in dit fonds.

Gestelde zekerheden

De gestelde zekerheden bestaan uit waarborgsommen en bankgaranties. Een deel van de zekerheden is verstrekt aan tegenpartijen ten behoeve van operationele activiteiten waaronder de handelsactiviteiten. Deze zekerheden zijn voornamelijk voortgekomen uit de downgrade van de corporate credit rating in 2017. Dit heeft geresulteerd in de verplichting tot het verstrekken van extra zekerheden aan handelspartijen. Ultimo 2022 is voor EUR 61,4 mln. (exclusief voorziening 'expected loss') aan zekerheden gesteld (2021: 53,9 mln.) waarvan EUR 8,2 mln. met een looptijd langer dan 1 jaar (2021: 11,7 mln.).

Daarnaast zijn onder de financiële vaste activa de beleggingen via de Stichting Beheer Ontmantelingsgelden Kerncentrale Borssele verantwoord die de financiële zekerheid biedt die de Kernenergiewet vereist omtrent het aanwezig zijn van voldoende financiële middelen voor ontmanteling van de kerncentrale na de verwachte sluitingsdatum. Doordat de gelden aan een aparte stichting toebehoren, wordt het risico afgedekt dat bij een faillissement van de vergunninghouder de beschikbare gelden in de boedel vallen. Ultimo 2022 bedroegen de gelden in de stichting voor het 70% deel van PZEM EUR 227,4 mln. (2021 EUR 245,7 mln.)

5. Derivaten en risicomanagement

PZEM handelt in energie commodity-contracten en valuta voor het lopende kalenderjaar plus de drie daaropvolgende jaren. PZEM beschouwt de markten voor deze producten als voldoende liquide voor deze periode. Prijzen zijn beschikbaar via brokers, beurzen en dataleveranciers. De reële waarde van commodity-contracten wordt bepaald op basis van deze gepubliceerde prijzen; er wordt geen gebruik gemaakt van eigen waarderingsmodellen. De gepubliceerde maand-, kwartaal- en jaarprijzen worden slechts bewerkt om aan te sluiten op de relatieve perioden in de trade-systemen.

Voor het afdekken van de renterisico's maakt PZEM gebruik van derivaten zoals interest rate swaps. Met behulp van deze swaps wordt bewerkstelligd dat de variabele rente wordt omgezet in een vaste rente.

Hoewel de bij PZEM aanwezige derivaten allemaal geherclassificeerd zijn naar de activa en passiva aangehouden voor verkoop, vindt PZEM het voor het inzicht van de gebruiker van de jaarrekening toch belangrijk om deze gegevens te presenteren.

In dit hoofdstuk worden de volgende onderdelen behandeld:

- 5.1 Derivaten
 - 5.1.1 Samenhang derivaten in de jaarrekening
 - 5.1.2 Derivatenpositie
 - 5.1.3 Verloop van de hedge-reserve
 - 5.1.4 Hiërarchie van financiële instrumenten
- 5.2 Risicomanagement
 - 5.2.1 Risicobeheer
 - 5.2.2 Marktrisico's
 - 5.2.3 Liquiditeitsrisico
 - 5.2.4 Kredietrisico's

5.1 Derivaten

5.1.1 Samenhang derivaten in de jaarrekening 2022

(Bedragen x EUR 1.000)

	Stand derivaten				Mutatie derivaten	
	Activa 2022	Activa 2021	Passiva 2022	Passiva 2021	Mutatie 2022 activa	Mutatie 2022 passiva
Derivaten op de balans (zie 5.1.2)						
Vaste activa	140.918	117.784			23.134	
Vlottende activa	241.044	266.018			(24.974)	
	381.962	383.802			(1.841)	
Langlopende verplichting			177.286	111.818		65.468
Kortlopende verplichting			372.937	235.993		136.944
			550.223	347.811		202.412
Overige balansposities gerelateerd aan derivaten						
Hedge-reserve (zie 5.1.3)			(167.297)	27.189		(194.485)
Uitgestelde belasting (zie 5.1.3)	399	(9.414)		-	9.813	-
Subtotaal	399	(9.414)	(167.297)	27.189	9.813	(194.485)
Gecumuleerde ineffectiviteit (derivaten Sloe)			(42)	(112)		70
Gecumuleerde ineffectiviteit (Mark-to-Market)			(523)	(499)		(24)
	399	(9.414)	(167.862)	26.578	9.813	(194.439)
Totaal	382.361	374.388	382.361	374.388	7.973	7.973

Van de waardemutaties is een bedrag van EUR +/- 194,5 mln. negatief (2021: EUR 38,9 mln. positief) verwerkt via de hedge-reserve. De marktwaarde van de derivatenportefeuille is onder de contractwaarde komen te liggen.

De reële waarde van in- en verkoopcontracten bij dezelfde tegenpartij van exact dezelfde commodity over exact dezelfde periode worden netto gepresenteerd in de jaarrekening aangezien deze ook netto worden afgerekend bij levering.

5.1.2a Saldering van financiële activa

2022

(Bedragen x EUR 1.000)

	Activa					
	Vaste activa			Vlottende activa		
	Bruto	Netting	Netto	Bruto	Netting	Netto
Commodity contracten						
Gas	212.132	90.878	121.254	505.607	212.640	216.307
Elektriciteit	342.976	337.263	5.713	856.566	7.698	7.824
Overige	14.220	269	13.950	20.493	16.365	16.913
Overige derivaten						
Valuta contracten					-	
Totaal	569.328	428.410	140.918	1.382.666	236.703	241.044

5.1.2b Saldering van financiële passiva

2022

(Bedragen x EUR 1.000)

	Passiva					
	Langlopend			Kortlopend		
	Bruto	Netting	Netto	Bruto	Netting	Netto
Commodity contracten						
Gas	(90.937)	(90.878)	(59)	(346.503)	(289.300)	(57.203)
Elektriciteit	(514.489)	(337.263)	(177.226)	(1.162.930)	(848.742)	(314.187)
Overige	(269)	(269)		(3.580)	(3.580)	
Overige derivaten						
Valuta contracten						
Renteswaps				(1.547)		(1.547)
Totaal	(605.696)	(428.410)	(177.286)	(1.514.559)	(1.141.622)	(372.937)

5.1.3 Verloop van de hedge-reserve

De veranderingen in de reële waarde na belastingen van de derivaten vormen onderdeel van de hedge-reserve; dit is een niet vrij uitkeerbare reserve. De hedge-reserve vertoonde het volgende verloop over de afgelopen twee jaar.

Verloop Hedge-reserves

(Bedragen x EUR 1.000)

	Commodity contracten				Swaps	
	Gas	Elektriciteit	CO ₂	Totaal	Rente swaps	Totaal
2021						
Hedge-reserve 1-1-2021 bruto	10.618	(15.626)	5.792	785	(16.678)	(15.895)
Mutaties 2021						
Opgenomen in Eigen Vermogen	193.237	(188.008)	40.920	46.148	922	47.070
Vrijval naar resultaat	(9.778)	11.089	(1.106)	205	5.223	5.428
Totaal mutaties 2021	183.459	(176.919)	39.813	46.353	6.145	52.499
Hedge-reserve 31-12-2021 bruto	194.077	(192.545)	45.605	47.138	(10.533)	36.604
Uitgestelde belasting	(50.072)	49.677	(11.766)	(12.161)	2.747	(9.414)
Hedge-reserve 31-12-2021	144.005	(142.868)	33.839	34.976	(7.787)	27.189
2022						
Hedge-reserve 1-1-2022 bruto	194.077	(192.545)	45.605	47.138	(10.533)	36.604
Mutaties 2022						
Opgenomen in Eigen Vermogen	200.013	(379.708)	2.467	(177.228)	4.607	(172.621)
Vrijval naar resultaat	(118.740)	100.022	(17.383)	(36.101)	4.423	(31.678)
Totaal mutaties 2022	81.273	(279.686)	(14.916)	(213.329)	9.030	(204.298)
Hedge-reserve 31-12-2022 bruto	275.350	(472.231)	30.690	(166.191)	(1.503)	(167.695)
Uitgestelde belasting					399	399
Hedge-reserve 31-12-2022	275.350	(472.231)	30.690	(166.191)	(1.105)	(167.296)

De opbouw van de bruto hedge-reserve ultimo 2022 met betrekking tot de commodities kan als volgt worden toegewezen aan de komende jaren:

Stand Hedge-reserve commodities bruto

(Bedragen x EUR 1.000)

	Commodities			
	Gas	Elektriciteit	CO ₂	Totaal
2023	143.445	(292.045)	17.383	(131.217)
2024	131.906	(184.421)	13.306	(39.210)
2025		4.235		4.235
2026				-
Totaal	275.350	(472.231)	30.689	(166.191)

De vrijval uit de hedge-reserve voor commodities in het resultaat komt ten gunste van de operationele bruto marge.

Er is in het afgelopen jaar geen sprake geweest van hedge-relaties die gedisccontinueerd zijn in verband met het niet doorgaan van een verwachte transactie.

De commodityderivaten laten per 31 december 2022 een verplichting zien. Over het algemeen zullen hogere gas- en CO₂ prijzen leiden tot een hogere vordering. Hogere elektriciteitsprijzen zullen over het algemeen leiden tot een lagere vordering.

De hedge-reserve in verband met commodityderivaten draagt per 31 december 2022 negatief bij aan het eigen vermogen. Bij hogere gas- en CO₂ prijzen ontstaat een grote bijdrage aan het eigen vermogen en bij hogere elektriciteitsprijzen een lagere bijdrage.

5.1.4 Hiërarchie van financiële instrumenten

De financiële instrumenten betreffen uitsluitend terugkerende waarderingen, gewaardeerd tegen reële waarde, en zijn geclassificeerd volgens onderstaande hiërarchie zoals vereist door IFRS 13, *Waardering tegen reële waarde*:

Niveau 1: Inputs van niveau 1 zijn op actieve markten genoteerde prijzen (niet gecorrigeerd) voor identieke activa of verplichtingen, waartoe de entiteit toegang heeft op de waarderingsdatum.

Niveau 2: Inputs van niveau 2 zijn andere inputs dan in niveau 1 opgenomen genoteerde prijzen die direct of indirect voor het actief of de verplichting waarneembaar zijn.

Inputs op niveau 2 omvatten:

- a) Op actieve markten genoteerde prijzen voor soortgelijke activa of verplichtingen;
- b) Op niet-actieve markten genoteerde prijzen voor identieke of soortgelijke activa of verplichtingen;
- c) Andere inputs dan genoteerde prijzen die voor het actief of de verplichting waarneembaar zijn, bijvoorbeeld:
 - i) rentevoeten en rentecurves die regelmatig worden gepubliceerd
 - ii) impliciete volatiliteiten en
 - iii) creditspreads (renteverschillen);
- d) Door de markt onderbouwde inputs.

Niveau 3: Inputs van niveau 3 zijn niet-waarneembare inputs voor het actief of de verplichting.

Activa en Passiva gewaardeerd tegen reële waarde

(Bedragen x EUR 1.000)

	reële waarde hiërarchie							
	Totaal 31 december		Niveau 1		Niveau 2		Niveau 3	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Activa								
Derivaten	381.962	383.802	-	-	381.962	383.802	-	-
Gedeelte van Overige deelnemingen en overige financiële vaste activa	333.207	375.389	321.401	363.675	-	-	11.806	11.714
Totaal activa	715.168	759.191	321.401	363.675	381.962	383.802	11.806	11.714
Passiva								
Derivaten	550.223	347.811	-	-	550.223	347.811	-	-
Totaal passiva	550.223	347.811	-	-	550.223	347.811	-	-

De mutatie in 2022 van 'Gedeelte van Overige deelnemingen en overige financiële vaste activa' bedraagt -/- EUR 42,2 mln. negatief. Dit bestaat voor EUR 11,1 mln. uit investeringen/nieuwe vorderingen, voor -/- EUR 20,3 mln. uit desinvesteringen en voor -/- EUR 32,9 mln. uit negatief resultaat.

Tot de overige deelnemingen behoren de participaties in SET Fund C.V. en SET Fund II C.V. (zie ook toelichting 3.3).

Onder de overige financiële vaste activa zijn opgenomen de beleggingen uitgezet via de Stichting Beheer Ontmantelingsgelden Kerncentrale Borssele (zie ook toelichting 4.3) en beleggingen vanuit PZEM in hetzelfde fonds waarin EPZ, via de Stichting Beheer Ontmantelingsgelden Kerncentrale Borssele, gelden heeft belegd.

De reële waarden zijn gebaseerd op:

- waardering in overeenstemming met International Private Equity and Venture Capital (IPEV) Guidelines uitgegeven door IPEV en goedgekeurd door Invest Europe (voorheen; the European Private Equity and Venture Capital Association (EVCA));
- speciaal opgerichte vermogensfondsen met een eigen marktwaarde per participatie.

5.2 Risicomanagement

5.2.1 Risicobeheer

PZEM handelt op de internationale gas- en elektriciteitsmarkten. De prijzen op deze markten bewegen sterk. Door gebruik te maken van financiële instrumenten tracht PZEM commodity marktrisico's, valutarisico's, renterisico's, liquiditeitsrisico en kredietrisico's te managen en te mitigeren. De randvoorwaarden hiervoor zijn vastgelegd in de Financial Risk Manual en in het Treasury Statuut.

De Risk Management Committee heeft onder verantwoordelijkheid van de Raad van Bestuur algemene procedures en limieten vastgesteld en ziet er op toe dat de energiehandel- en verkoopactiviteiten van PZEM binnen de gestelde risicomarges blijven.

Hierna wordt een toelichting gegeven op verschillende soorten risico's en de wijze waarop PZEM daarmee omgaat.

5.2.2 Marktrisico's

5.2.2.1 Commodity prijsrisico's

Marktrisico's vloeien voort uit prijsbewegingen in de inkoop- en verkoopmarkten waarin PZEM actief is (commodities, valuta, transportcapaciteit, import/exportcapaciteit, etc). Het beleid van PZEM is erop gericht om op korte termijn de gevolgen van prijsbewegingen te beperken en op lange termijn de vigerende marktprijzen te volgen. Voor deze systematische beheersing bepaalt PZEM, afhankelijk van de verwachte prijsontwikkelingen, de inzet van zijn activa en welke posities worden ingenomen. Deze posities worden op dagelijkse basis gevolgd. Handelsrisico's worden beperkt door strikte toepassing van een stelsel van limieten. De belangrijkste limiet is gebaseerd op de Value-at-Risk methodiek.

Een risico voor PZEM op termijn is een mogelijk ongunstige ontwikkeling van de commodityprijzen in de aankomende jaren, en dan met name dalende elektriciteitsprijzen. Zo'n daling zou een direct drukkend effect hebben op de resultaten van de productie-eenheden. Het effect wordt het hardst gevoeld bij afnamecontracten waarin geen correlatie bestaat tussen de marktprijs van elektriciteit en de brandstofprijs, zoals bij nucleair opgewekte elektriciteit en energie uit kippenmest (betreft deelnemingsresultaat). De verkoopopbrengsten dalen hier, terwijl de kostprijs nagenoeg stabiel is. Iedere daling van de verkoopprijs, komt direct tot uitdrukking in het resultaat, voor zover de output niet gehedged is.

5.2.2.2 Value-at-Risk

Bij de bepaling van de VaR wordt een aantal aannames voor diverse veranderingen in marktomstandigheden gehanteerd. De gehanteerde VaR geeft, met een betrouwbaarheid van 95%, de maximale daling van de waarde van de portefeuille aan als gevolg van prijsveranderingen over een periode van drie dagen. De VaR wordt bepaald via Monte Carlo simulatie op basis van historische volatiliteit en correlaties. Doordat portfolio's tegengestelde posities bevatten en er een onderlinge correlatie is, is de VaR op de totale portfolio kleiner dan de som van de individuele VaR's van de portfolio's.

Binnen PZEM is VaR een belangrijk instrument voor het beheer van de Trade portfolio en deze wordt daarom dagelijks berekend en gerapporteerd. De VaR voor de assets en voor de totale portfolio wordt tevens dagelijks gerapporteerd maar is geen primaire sturingsparameter. De assets worden gehedged via een vooraf vastgesteld lock-in schema om de gemiddelde marktwaarde te realiseren. Afwijkingen van dit schema vallen binnen de Trade Books, waarvoor VaR wel de leidende

risicomaatstaf is. De VaR van de Trade portfolio bedraagt per ultimo 2022 EUR 0,2 mln. (2021: EUR 1,8 mln.).

5.2.2.3 Cashflow hedges

PZEM gebruikt financiële instrumenten om fluctuaties in verwachte cashflows zoveel mogelijk te beperken. Om de gevolgen van toekomstige veranderingen in marktprijzen te beheersen maakt PZEM gebruik van derivaten zoals termijncontracten en swaps. De hedging instrumenten zijn derivaten in de door PZEM verhandelde commodities welke afgesloten worden om het cashflow-, prijs- en valutarisico te beperken. Hedge-accounting wordt toegepast om de totale waardemutatie van deze derivaten in de winst-en-verliesrekening te dempen.

Waar toegestaan neemt PZEM deze financiële instrumenten en fysieke aankoop- en verkoopcontracten boekhoudkundig op in een cashflow hedge-relatie onder IFRS 9. Hierbij is het item dat is gehedged de toekomstige aankooptransactie (centrales, lange termijn sourcing) of verkooptransactie (sales) van gas of elektriciteit.

Cash flow hedges elektriciteit en brandstoffen

(Bedragen x EUR 1.000)

	Cashflow hedges					Gemiddelde prijs	Contract waarde
	2023	2024	2025	2026 en later	Totaal		
2022							
Gas forwards	18.920	64.663			83.583	0,599	(319.611)
Elektriciteit forwards	(196.361)	(54.886)	1.836		(249.411)	138,854	(143.066)
Elektriciteit swaps	24.617	(54.938)	1.803		(28.518)	172,174	109.640
CO ₂ forwards	10.579	8.291			18.869	49,982	(28.040)
Totaal	(142.246)	(36.871)	3.639	0	(175.477)		

Cash flow hedges elektriciteit en brandstoffen

(Bedragen x EUR 1.000)

	Cashflow hedges					Gemiddelde prijs	Contract waarde
	2022	2023	2024	2025 en later	Totaal		
2021							
Gas forwards	142.226	58.447	17.890		218.563	0,310	(352.685)
Elektriciteit forwards	(131.994)	(58.518)	(12.934)		(203.447)	68,572	244.205
Elektriciteit swaps	11.119	(13.028)	(10.755)		(12.664)	73,146	103.067
CO ₂ forwards	25.948	16.265	11.721		53.934	42,376	(58.437)
Totaal	47.299	3.166	5.921	0	56.386		

In de hedge-reserve is de waardeontwikkeling van onderliggende derivaten opgenomen in de periode dat deze opgenomen zijn in een effectieve hedge-relatie. De in het overzicht 'cash flow hedges' weergegeven derivaten betreffen de derivaten die per balansdatum opgenomen zijn in een hedge-relatie.

Een mismatch ontstaat doordat:

- in het overzicht 'cash flow hedges' ook het ineffectieve deel van de hedge-instrumenten is opgenomen;
- de waardeontwikkeling in de hedge-instrumenten tot het aangaan van een hedge relatie ook is opgenomen in het overzicht 'cashflow hedges';
- in de hedge-reserve de waardeontwikkeling is opgenomen van de hedge-instrumenten welke in het verleden waren opgenomen in een hedge-relatie, doch per einde boekjaar niet daarin zijn opgenomen.

De in de hedge-reserve gerapporteerde waarden houden rekening met de toewijzingsdatum van een instrument in een hedge-relatie; deze kan afwijken van de handelsdatum.

Daarnaast wordt in de hedge-reserve alleen het effectieve gedeelte van de totale in de hedge toegewezen reële waarde van de hedge instrumenten meegenomen.

5.2.2.4 Valutarisico's

Valutarisico's hebben betrekking op het prijsrisico dat samenhangt met de wijziging van wisselkoersen. Het risicobeleid van PZEM is er op gericht om valutarisico's op ingenomen posities in vreemde valuta af te dekken. Voor het afdekken van de risico's gebruikt PZEM financiële instrumenten (forward-transacties) om fluctuaties in verwachte kasstromen zoveel mogelijk te voorkomen.

Ingenomen valutaposities, die voortvloeien uit afgesloten (commodity)contracten, worden direct afgedekt. Hierdoor is het resterende risico bij koerswijzigingen verwaarloosbaar klein.

Valutarisico limieten worden periodiek in overleg met de Risk Management Committee vastgesteld en vervolgens bewaakt door de afdeling Treasury.

Ten behoeve van de omrekening van in de balans begrepen valuta-posities zijn de volgende koersen ten opzichte van de Euro gebruikt:

Koersen

Middenkoersen	31-12-2022	31-12-2021
Amerikaanse dollar	1,0667	1,1334
Britse pond	0,8855	0,8382

5.2.2.5 Renterisico's

Het risicobeleid van PZEM met betrekking tot renterisico's is er op gericht om de invloed van renteschommelingen op de kasstroom te beperken. Voor het afdekken van de risico's maakt PZEM gebruik van derivaten zoals interest rate swaps.

Afgedekte leningen

Binnen de groep zijn een aantal renteswaps afgesloten. Deze swaps zijn allen effectief per balansdatum. De gevoeligheid is berekend door de floating spot met 10% te verhogen respectievelijk te verlagen. Enkele van deze rentederivaten zijn te classificeren als optiecontracten waarvoor de uitzondering genoemd in IFRS 9, alinea 6.2.4, geldt. De verandering in de intrinsieke waarde wordt verwerkt in de hedge-reserve, de verandering in de tijdswaarde wordt verwerkt in de winst-en-verliesrekening. In de tabel is het verschil van de 10% stijging,

dan wel 10% daling weergegeven ten opzichte van de boekwaarde per 31 december 2022. Over de rentederivaten wordt geen Value-at-Risk (VaR) berekend.

Gevoeligheidsanalyse renterisico's

(Bedragen x EUR 1.000)

	Positie 31 december		Stijging 10%				Daling 10%			
			Waarde t.o.v. yieldcurve		Waarestijging t.o.v. actuele		Waarde t.o.v.		Waardedaling t.o.v.	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Derivaat										
Derivaat	(1.503)	(10.533)	(1.080)	(10.684)	423	(151)	(2.013)	(10.610)	(510)	(77)
Uitgestelde belasting	399	2.747	279	2.757	(120)	10	520	2.737	121	(10)
Totaal	(1.104)	(7.786)	(801)	(7.927)	303	(141)	(1.493)	(7.873)	(389)	(87)
Renteswaps										
Hedgereserve	1.104	7.786	771	7.813	(333)	27	1.493	7.873	389	87
Totaal	1.104	7.786	771	7.813	(333)	27	1.493	7.873	389	87
Resultaat swaps	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

De rentederivaten laten per 31 december 2022 een schuldpositie zien. Bij een hogere yieldcurve neemt deze schuldpositie af.

De hedge-reserve in verband met renteswaps heeft per 31 december 2022 een debetstand binnen het eigen vermogen. Bij een hogere yieldcurve ontstaat een lagere debetstand binnen het eigen vermogen.

Niet afgedekte leningen

Het grootste gedeelte van de leningen (in de passiva aangehouden voor verkoop) per 31 december 2022 is gehedged. Hoewel de marktrente aan het stijgen is, ligt de feitelijke rente nog steeds boven de huidige marktrente.

5.2.3 Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat PZEM onvoldoende financiële middelen ter beschikking heeft om aan haar korte termijn verplichtingen te voldoen. Gezien de hoeveelheid middelen die onder andere gegenereerd is door de verkoop van bedrijfsonderdelen, is dit risico op dit moment niet aanwezig. Op langere termijn zou een liquiditeitsrisico kunnen gaan spelen als de marktprijzen, tegen de verwachtingen in, sterk zullen verslechteren.

Het beleid van PZEM op het gebied van kapitaalbeheer is er op gericht om het aantrekken en aflossen van financiële middelen en het beheer van de liquide middelen zo veel mogelijk te centraliseren in de holdingmaatschappij PZEM N.V. Op basis van het ondernemingsplan wordt jaarlijks het financieringsplan opgesteld dat richting geeft aan de activiteiten van de afdeling Treasury. Een onderdeel hiervan is de wijze waarop overtollige middelen worden uitgezet (conform het daarvoor vastgestelde beleid) met inachtneming van buffers voor operationele activiteiten. Er vindt continue monitoring op de ontwikkeling van de kasstromen plaats.

Een aantal onderdelen van de PZEM Groep heeft een eigen financieringslijn, te weten:

1. Sloe Centrale B.V. is gefinancierd met projectfinanciering, waarvan de stand ultimo 2022 EUR 92,1 mln. (op basis van het 50%-belang) bedroeg;
2. N.V. EPZ heeft geen kredietlijnen aangetrokken, omdat de eigen kaspositie voldoende is. Indien financiering op EPZ-niveau noodzakelijk zou worden, dan zal dit worden gearrangeerd op een non-recourse basis.

Om inzicht te verschaffen in het liquiditeitsrisico zijn in de volgende tabel de contractuele looptijden weergegeven van de financiële verplichtingen (exclusief passiva aangehouden voor verkoop):

Contractuele looptijd van financiële verplichtingen ultimo 2022

(Bedragen x EUR 1.000)	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Crediteuren	9.814	-	-	9.814
Voorzieningen	30.230	87.956	447.487	565.672
Overige	28.188	-	34.595	62.783
Totaal	68.232	87.956	482.081	638.269

Contractuele looptijd van financiële verplichtingen ultimo 2021

(Bedragen x EUR 1.000)	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Crediteuren	18.836	-	-	18.836
Rentedragende leningen	15.511	71.591	20.523	107.626
Derivaten	235.993	111.818	-	347.811
Voorzieningen	41.626	98.097	450.413	590.135
Overige	99.127	2.507	36.385	138.019
Totaal	411.093	284.012	507.321	1.202.426

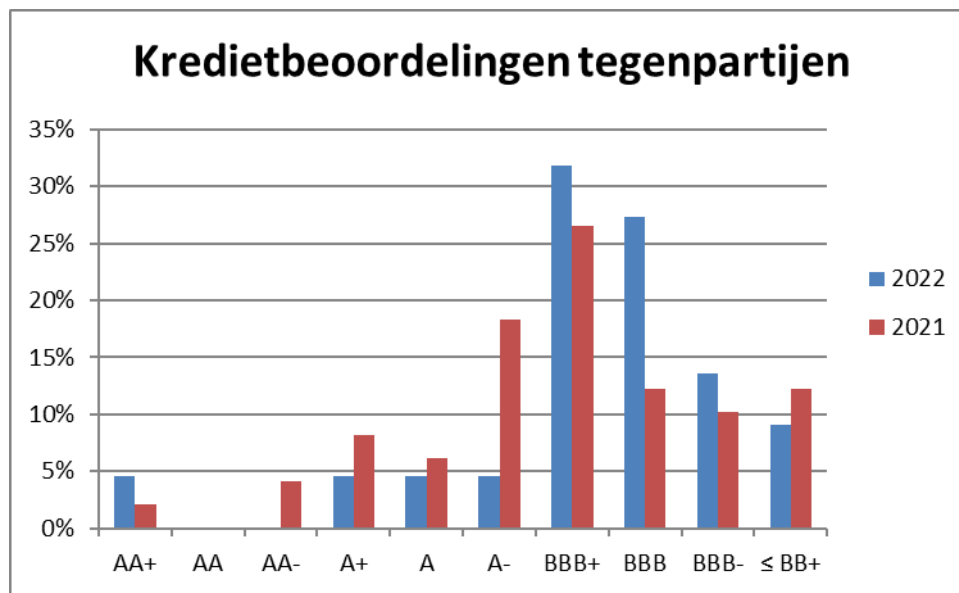
De contractuele looptijd van de financiële verplichtingen geeft de te verwachten uitgaande kasstromen weer met betrekking tot de op de balansdatum uitstaande schulden.

De post voorzieningen is onder de contractuele verplichtingen meegenomen aangezien hier ook deels contracten onder liggen. Vanwege het karakter van de verplichting en de omvang hiervan zijn de voorzieningen in dit overzicht opgenomen.

5.2.4 Kredietrisico's

Kredietrisico betreft het verlies dat zou kunnen ontstaan indien een tegenpartij in gebreke blijft bij het voldoen aan de contractuele verplichting. PZEM heeft kredietlimieten opgesteld met betrekking tot zijn externe tegenpartijen teneinde het kredietrisico te beperken. Een intern kredietbeoordelingssysteem stelt voor elke externe tegenpartij een kredietlimiet vast. Dit interne beoordelingssysteem is gebaseerd op beschikbare, gepubliceerde informatie over de betreffende onderneming of de garantsteller daarvan (jaarverslagen, creditratings, etc.). Indien de creditrating van een externe tegenpartij of de garantsteller daarvoor niet (langer) investment grade is, wordt geen (additioneel) kredietrisico geaccepteerd.

Ultimo 2021 ziet de procentuele verdeling van de creditrating van de externe tegenpartijen van PZEM over de verschillende ratingklassen er als volgt uit:



Naast de hierop gebaseerde kredietlimieten hanteert PZEM verschillende instrumenten om kredietrisico's te beheersen, waaronder het handelen onder standaardcontracten en voorwaarden, het handelen via beurzen, het diversifiëren naar eindgebruikers en het vragen van aanvullende zekerheden.

Voor eindgebruikers waaraan door PZEM energie wordt geleverd, wordt de kredietwaardigheid bepaald op basis van gegevens van externe informatieleveranciers. Bij bestaande klanten is ook het historische betaalgedrag een afweging voor het al dan niet aangaan van een leveringscontract. Voor een deel van de zakelijke eindgebruikers is het debiteurenrisico afgedekt door middel van een kredietverzekering. Zo nodig worden aanvullende zekerheden in de vorm van bankgarantie, waarborgsom of vooruitbetaling gevraagd.

6. Voorraden

(Bedragen x EUR 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Grondstoffen	65.388	63.130
Hulpmateriaal	4.350	4.324
Eindproduct	-	3.664
Handelsgoederen	-	19.855
Totaal	69.738	90.973
Voorziening incurante voorraden	(1.352)	(1.392)
TOTAAL VOORRADEN	68.387	89.581

Van de voorraad grondstoffen per 31 december 2022 heeft een bedrag van EUR 22,3 mln. betrekking op vooruitbetalingen op slijtstofelementen. De voorraad handelsgoederen, welke bestond uit de fysieke gasvoorraad, is opgenomen in de activa aangehouden voor verkoop.

7. Vorderingen

(Bedragen x EUR 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Handelsdebiteuren	1.347	87.638
Nog te factureren bedragen	-	130.182
Belastingen	11.855	118
Deposito's en effecten	201.720	327.228
Gestelde zekerheden	53.109	42.120
Vorderingen in verband met handelsposities	93	345.575
CO ₂ certificaten & GvO's	(73)	2.532
Overige en overlopende activa	8.767	9.086
TOTAAL VORDERINGEN (EXCLUSIEF DERIVATEN)	276.818	944.480

Door de verkoop van het Netwerkbijbedrijf en de Retail-activiteiten in 2017 en de verkoop van Evides in 2021 heeft PZEM een significante hoeveelheid liquide middelen tot haar beschikking gekregen. De middelen worden in eerste instantie ingezet voor de operationele activiteiten. De resterende middelen worden uitgezet en belegd conform het Treasury Statuut. Deze uitzettingen en beleggingen bestaan vooral uit bancaire termijndeposito's en obligaties en vertegenwoordigen ultimo 2022 een waarde van EUR 296,3 mln (exclusief voorziening 'expected loss'). Van dit saldo heeft EUR 202,3 mln. (exclusief voorziening 'expected loss') een looptijd korter dan 1 jaar.

De gestelde zekerheden bestaan uit waarborgsommen en bankgaranties. Een deel van de zekerheden is verstrekt aan tegenpartijen ten behoeve van operationele activiteiten waaronder de handelsactiviteiten. Deze zekerheden zijn voornamelijk voortgekomen door de downgrade van de corporate credit rating in 2017. Dit heeft geresulteerd in de verplichting tot het verstrekken van extra zekerheden aan handelspartijen. Ultimo 2022 is voor EUR 61,4 mln. (exclusief voorziening 'expected loss') aan zekerheden gesteld waarvan EUR 53,1 mln. (exclusief voorziening 'expected loss') met een looptijd korter dan 1 jaar.

De vorderingen in verband met handelsposities, betroffen bij beurzen of tegenpartijen gestorte middelen in het kader van de handelsactiviteiten. Deze zijn per ultimo 2022 nagenoeg allemaal onder de activa aangehouden voor verkoop opgenomen.

Op de vorderingen is geen voorziening in verband met mogelijke oninbaarheid meer in mindering gebracht (2021: EUR 0,4 mln.). Dit gebeurde ten aanzien van handelsdebiteuren maar deze zijn nagenoeg allemaal opgenomen onder de activa aangehouden voor verkoop.

De nog te factureren bedragen en CO₂-certificaten & GVO's zijn nagenoeg volledig opgenomen onder de activa aangehouden voor verkoop.

MUTATIES UITZETTINGEN, GESTELDE ZEKERHEDEN EN VORDERINGEN IN VERBAND MET HANDELSPOSITIES

(Bedragen x EUR 1.000)

	2022	2021
Stand per 1 januari	714.924	408.163
Mutatie uitzettingen	(459.558)	306.916
Mutatie verwacht kredietverlies IFRS 9	(443)	(156)
Stand per 31 december	254.922	714.924
Verdeeld in:		
Deposito's en effecten	201.720	327.228
Gestelde zekerheden	69.542	42.120
Vorderingen in verband met handelsposities	539.821	345.575
Activa aangehouden voor verkoop	(556.161)	-
TOTAAL	254.922	714.924

MUTATIES IN VOORZIENING VOOR DUBIEUZE DEBITEUREN

(Bedragen x EUR 1.000)

	2022	2021
Voorziening per 1 januari	396	447
Onttrekking wegens oninbare vorderingen	-	-
Dotatie	(77)	(51)
Activa aangehouden voor verkoop	(319)	-
Voorziening per 31 december	0	396

De gehanteerde percentages voor 'expected loss' zijn per categorie van ouderdom conform onderstaand overzicht bepaald. De percentages zijn laag omdat een deel van de vorderingen verzekerd is middels een kredietverzekering. Daarnaast wordt geen percentage boven de 75% gehanteerd, omdat PZEM (een deel van) de energiebelasting en BTW kan terugvorderen indien de debiteur niet betaalt. Indien een debiteur failliet is of in een traject met een deurwaarder zit, worden alle openstaande vorderingen nu voor 75% voorzien (ongeacht hoe lang de vordering uit staat).

OUDERDOMSANALYSE HANDELSDEBITEUREN

(Bedragen x EUR 1.000)

Ouderdom (dagen)	Verwacht kredietverlies		
	percentage	31-12-2022	31-12-2021
Niet vervallen	0,1%	-	55
< 30	0,1%	-	0
31-60	1%	-	0
61-90	15%	-	5
91-120	50%	-	0
> 120	75%	-	298
individueel bepaald	75%	0	37
TOTAAL		0	396

OUDERDOMSANALYSE HANDELSDEBITEUREN

(Bedragen x EUR 1.000)

Ouderdom (dagen)	31-12-2022	31-12-2021
Nog te factureren	-	130.182
< 30	1.348	87.148
31-60	-	332
61-90	-	47
> 120	-	475
OPERATIONELE DEBITEUREN (BRUTO)	1.348	218.217
Voorziening voor dubieuze debiteuren	(0)	(396)
OPERATIONELE DEBITEUREN (NETTO)	1.347	217.821

8. Liquide Middelen

8. LIQUIDE MIDDELEN

(Bedragen x EUR 1.000)

	31-12-2022	31-12-2021
Kas/Bank	562.852	181.760
Totaal Liquide Middelen	562.852	181.760

Onder de liquide middelen zijn de geldmiddelen opgenomen en ook kasequivalenten die zonder materieel risico van waardeverandering in liquide middelen kunnen worden omgezet. Omdat PZEM in 2022 een deel van haar overtollige liquiditeiten, in plaats van in effecten en termijndeposito's, in zogenaamde Money Market Funds (MMF's) heeft gestopt, die vanwege hun hoge liquiditeit als liquide middelen worden geclassificeerd, zijn de liquide middelen in 2022 toegenomen.

Groepsvermogen

Voor een nadere toelichting op het groepsvermogen wordt verwezen naar de toelichting op het eigen vermogen in de enkelvoudige jaarrekening.

9. Voorzieningen

(Bedragen x EUR 1.000)	Totaal	Onrendabele contracten	Personeels kosten	Amovering	Overig
BOEKWAARDE PER 1 JANUARI 2021	531.109	54.792	2.371	400.389	73.558
Terugboeking kortlopend gedeelte van voorzieningen	31.634	15.720	2.460	3.956	9.498
Dotaties	46.052	501	658	27.990	16.903
Rentedotaties	6.803	628	9	7.068	(902)
Vrijval	(16.042)	(15.346)	(696)	-	-
Onttrekkingen	(9.422)	-	(1.070)	(1.459)	(6.893)
Overige mutaties	(0)	-	0	(0)	-
Boekwaarde per 31 december 2021	590.135	56.295	3.732	437.944	92.163
Kortlopend gedeelte van voorzieningen	(41.625)	(11.202)	(1.542)	(4.204)	(24.676)
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2021 (LANGLOPEND)	548.510	45.093	2.190	433.739	67.487
Terugboeking kortlopend gedeelte van voorzieningen	41.625	11.202	1.542	4.204	24.676
Dotaties	55.028	1.715	485	22.602	30.226
Rentedotaties	10.445	506	9	8.897	1.033
Vrijval	(14.319)	(13.979)	(340)	-	-
Onttrekkingen	(12.986)	-	(763)	(2.401)	(9.822)
Overige mutaties	(0)	(0)	-	-	-
Passiva aangehouden voor verkoop	(62.632)	(44.537)	(260)	(17.834)	-
Boekwaarde per 31 december 2022	565.671	-	2.863	449.207	113.601
Kortlopend gedeelte van voorzieningen	(30.229)	-	(1.272)	(2.646)	(26.311)
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2022 (LANGLOPEND)	535.442	-	1.591	446.561	87.290

De vrijval van de voorzieningen die binnen een jaar is gepland ad EUR 30,2 mln. (2021: EUR 41,6 mln.) is opgenomen onder de kortlopende verplichtingen.

Gehanteerde inflatieverwachting

Ten behoeve van de bepaling van de hoogte van de voorzieningen is uitgegaan van een verwachte inflatie van 5,5% voor 2023, 2,3% voor 2024 en daarna van structureel 2% per jaar. Het beleid van de ECB is gericht op een inflatie van 2% per jaar of een inflatie net onder dit percentage.

Gehanteerde discontovoeten

Bij de beschrijving van de voorzieningen is per categorie voorziening de gehanteerde discontovoet weergegeven.

De bepaling van deze discontovoeten geschiedt op basis van IAS 37, die met betrekking tot waardering van contant gemaakte voorzieningen stelt dat de disconteringsvoet moet worden bepaald vóór belastingen en rekening moet houden met de huidige marktbeoordelingen voor de tijdswaarde van geld en de risico's die inherent zijn aan de verplichting.

De disconteringsvoet mag daarbij geen rekening houden met risico's waarmee al rekening is gehouden in de schatting van toekomstige kasstromen.

Voor de bepaling van de discontovoet wordt uitgegaan van de markttrentes (gebaseerd op verschillende bronnen), inclusief een opslag die afhankelijk is van de aard en duur van de voorziening en de daarbij behorende kasstromen, alsmede de omvang en het profiel hiervan.

De disconteringsvoet voor de berekening van voorzieningen met een looptijd van meer dan 10 jaar bedraagt 2,0% (2021: 1,7%) en voor de voorzieningen die nog een korte (tot 10 jaar) looptijd hebben wordt gerekend met 2,3% (2021: 1,0%).

Hieronder volgt een toelichting op de voorzieningen voor zover deze meer dan EUR 5 mln. bedragen:

Onrendabele contracten

In het verleden is een voorziening getroffen voor de negatieve waarde van een aantal langlopende gascontracten. De kosten van transport- en opslagcapaciteit zijn gebaseerd op (langjarige) contractuele afspraken. De optimalisatie-opbrengsten van de transport- en opslagcontracten zijn gebaseerd op historische rendementen, in combinatie met reeds gecontracteerde posities per balansdatum en een inschatting van toekomstige opbrengsten. Deze voorziening is per ultimo 2022 opgenomen onder de passiva aangehouden voor verkoop.

Voor de tollingcontracten met proportioneel geconsolideerde groepsmaatschappijen (gezamenlijke bedrijfsactiviteiten) wordt de boekwaarde van de groepsmaatschappij afgezet tegen de contante waarde van de toekomstige kasstromen die uit het tollingcontract en de groepsmaatschappij (dividend) verwacht worden.

Voor het tollingcontract met de Sloecentrale is geen voorziening noodzakelijk op basis van de prijsontwikkelingen van elektriciteit en brandstofcomponenten die zijn gebaseerd op de onafhankelijke prijscurves. Daartoe is de uitkomst van de berekening afgezet tegen de boekwaarde.

Voor het tollingcontract met de kerncentrale is eveneens geen voorziening noodzakelijk wanneer de uitkomst van de berekening wordt afgezet tegen de boekwaarde. De beoordeling heeft plaatsgevonden op basis van het bestaande tollingcontract, het exploitatie- en investeringsplan van de kerncentrale tot en met 2033, de per balansdatum reeds gelockte posities en de actuele prijscurve voor elektriciteit. Voor de eerstkomende drie jaren is uitgegaan van de forwardprijzen per balansdatum, omdat de prijzen voor deze periode op liquide markten tot stand zijn gekomen en PZEM actief handelt op deze markten.

Belangrijkste onzekerheid bij de voorziening onrendabele contracten betreft de veronderstelde prijsontwikkeling van elektriciteit, gas en CO₂. De toekomstige prijscurves zijn verkregen van een onafhankelijk bureau en betreffen de Q4 2022 prognoses. De bron die PZEM hanteert voor de onafhankelijke prijscurves is een gerenommeerd instituut dat per kwartaal een onderbouwde visie op de ontwikkelingen van de verschillende prijscurves uitgeeft en die veel wordt gebruikt in de markt. Het onafhankelijke bureau verstrekt altijd een drietal scenario's, te weten een Central, High en Low scenario. PZEM is van mening dat de Central-prijscurve de beste inschatting is van de prijzen voor de jaren waarvoor geen liquide markt bestaat.

De overige gas-gerelateerde activiteiten betreffen de verkoop van gas aan eindgebruikers. Op grond van de uitgevoerde beoordeling is voor geen van deze (combinatie van) activiteiten een voorziening onrendabele contracten noodzakelijk.

De volatiliteit van de elektriciteit- en gasmarkten geeft een onzekerheid voor de financiële positie naar de toekomst toe, zowel voor de resultaten, kasstroom als voor de hoogte van de voorziening

en de noodzaak om voorzieningen te treffen voor andere productiemiddelen. Door de sterke prijsbewegingen kunnen significante wijzigingen in de toekomst noodzakelijk zijn op de voorziening voor onrendabele contracten.

De disconteringsvoet voor berekening van deze voorzieningen bedraagt 2,0% voor de langlopende voorzieningen en 2,3% voor de voorzieningen die een korte (tot 10 jaar) looptijd hebben.

Amovering energieproductie-eenheden

Deze voorziening is bestemd om in de toekomst de amovering van de buiten bedrijf te stellen eenheden te kunnen bekostigen. De verwachte uiteindelijke amoveringskosten zijn gebaseerd op de uitkomsten van periodieke studies, vermeerderd met de benodigde aanpassing voor prijsontwikkelingen, eventuele actuele inzichten en een inschatting van mogelijke milieuconsequenties.

De voorziening voor amovering van de kerncentrale is zodanig opgebouwd dat – overeenkomstig de afspraken met de Rijksoverheid in het Convenant Kerncentrale Borssele – amovering van de kernenergie-eenheid kan plaatsvinden direct nadat de exploitatie is beëindigd in 2034. De voorzieningen zijn contant gemaakt met een disconteringsvoet van 2,0% (2021: 1,7%), met uitzondering van de kolengestookte centrale waarbij amovering binnen 10 jaar plaatsvindt en daarmee een discontovoet van 2,3% wordt gehanteerd (2021: 1,0%).

Overige voorzieningen

Onder de Overige voorzieningen is begrepen:

Voorziening voor opwerkings- en opslagkosten voor nucleaire brandstoffen

Deze voorziening is gevormd in het kader van de huidige bestaande verplichtingen en is bepaald als de contante waarde van de geraamde bedragen voor de toekomstige opwerkings- en opslagkosten, verminderd met de geschatte contante waarde van de in de toekomst vrijkomende restproducten en het saldo van de betaalde, respectievelijk ontvangen bedragen. De disconteringsvoet bedraagt 2,3% (2021: 1,0%).

Pensioenverplichtingen

Nagenoeg alle werknemers van PZEM zijn voor hun pensioenregeling aangesloten bij Stichting Pensioenfonds ABP (ABP).

De ABP-regeling is een Multi-employer regeling. In deze regeling liggen de actuariële en beleggingsrisico's nagenoeg volledig bij de deelnemers. Bij deze regeling aangesloten werkgevers hebben geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen als sprake is van een tekort bij het fonds.

Onze verplichtingen bestaan uit het voldoen van de door het fonds vastgestelde premie. Het bestuur van ABP stelt deze premie jaarlijks vast, op basis van eigen bestandsgegevens en met inachtneming van de door de toezichthouder van ABP (De Nederlandsche Bank N.V.) voorgeschreven parameters en vereisten. De premieplicht komt voort uit de aansluiting bij het fonds in het betreffende jaar en niet uit de aansluiting in voorgaande jaren. De ABP-regeling classificeert verslaggeving technisch als een toegezegde-bijdrageregeling. Uit dien hoofde zijn de premies verantwoord als last, is er geen sprake van een eventuele voorziening voor pensioenverplichtingen en zijn verdere toelichtingen niet vereist.

De dekkingsgraad van het ABP per 31 december 2022 kwam uit op 110,9%. De gemiddelde dekkingsgraad in 2022 bedroeg 118,6%.

10. Mutatieoverzicht van langlopende financiële verplichtingen

(Bedragen x EUR 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Waarde per 1 januari (langlopend)	91.461	106.762
Terugboeking kortlopend gedeelte van leningen	15.512	14.557
Waarde per 1 januari	106.973	121.319
Aflossingen	(15.511)	(14.557)
Mutatie geamortiseerde kosten	185	211
Passiva bestemd voor verkoop	(91.646)	-
Waarde per 31 december	-	106.973
Aflossingen in het volgend boekjaar	-	(15.512)
Waarde per 31 december (langlopend)	-	91.461

De schulden betroffen verplichtingen aan kredietinstellingen. Deze hielden verband met de financiering van de Sloecentrale en zijn opgenomen onder passiva aangehouden voor verkoop.

(Bedragen x EUR 1.000)	Rentedragende leningen	Overige financiële verplichtingen	Totaal
1 JANUARI 2022	106.973	-	106.973
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	(15.511)	-	(15.511)
Overige mutaties	185	-	185
Passiva bestemd voor verkoop	(91.646)	-	(91.646)
31 DECEMBER 2022	-	-	-

11. Langlopende verplichtingen

11.1 OVERIGE LANGLOPENDE VERPLICHTINGEN

(Bedragen x EUR 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Uitgestelde belastingverplichtingen	32.317	27.238
Overige langlopende verplichtingen	36.202	32.468
Lease verplichting	45	6.424
TOTAAL	68.565	66.130

Uitgestelde belastingverplichting

De uitgestelde belastingverplichtingen hebben betrekking op waarderingsverschillen tussen de commerciële en fiscale balans. Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen worden zoveel mogelijk gesaldeerd voor zover ze betrekking hebben op dezelfde belastingplichtige entiteit of fiscale eenheid.

(Bedragen x EUR 1.000)	Totaal	Materiële vaste activa	Leases	Derivaten	Voorzieningen	Verrekenbare verliezen	Overig
BOEKWAARDE PER 1 JANUARI 2021	(7.248)	(24.687)	(21)	624	17.100	-	(263)
Verwerkt in winst of Verlies	(3.325)	(43.367)	(6)		19.098	20.940	10
Verwerkt in niet-gerealiseerde reuslatten	(13.064)			(13.064)			
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2021	(23.636)	(68.053)	(27)	(12.440)	36.198	20.940	(253)
<i>Uitgestelde belasting vorderingen</i>	<i>3.602</i>	<i>(1.513)</i>		<i>(9.414)</i>	<i>14.529</i>		
<i>Uitgestelde belasting verplichtingen</i>	<i>(27.238)</i>	<i>(66.541)</i>	<i>(27)</i>	<i>(3.026)</i>	<i>21.669</i>	<i>20.940</i>	<i>(253)</i>
BOEKWAARDE PER 1 JANUARI 2022	(23.636)	(68.053)	(27)	(12.440)	36.198	20.940	(253)
Verwerkt in winst of Verlies	43.629	49.462	89	5.005	3.518	(14.464)	19
Verwerkt in niet-gerealiseerde reuslatten	53.224			53.224			
SUBTOTAAL	73.217	(18.592)	61	45.789	39.716	6.476	(235)
Aangehouden voor verkoop	(105.536)	(52.955)	(61)	(45.789)	(6.731)	-	-
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2022	(32.317)	(71.546)	-	-	32.985	6.476	(235)
<i>Uitgestelde belasting vorderingen</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<i>Uitgestelde belasting verplichtingen</i>	<i>(32.317)</i>	<i>(71.546)</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>32.985</i>	<i>6.476</i>	<i>(235)</i>

De uitgestelde belastingverplichtingen hebben betrekking op de deelnemingen EPZ en Sloecentrale en PZEM zelf.

De opgenomen uitgestelde belastingverplichtingen zien allen toe op tijdelijke belastbare verschillen die naar verwachting in toekomstige jaren tot belastingbetalingen zullen leiden.

Jaarlijks wordt bij het opstellen van de jaarrekening beoordeeld in hoeverre verrekenbare verliezen tot toekomstige belastingbesparing zullen leiden. Deze beoordeling heeft er toe geleid dat ultimo 2022 een uitgestelde belastingvordering is opgenomen bij PZEM N.V. voor een bedrag van EUR 5,4 mln. Omdat dit voorvoegingsverliezen betreffen van PZEM N.V. kunnen deze niet gebruikt worden voor toekomstige winsten van PZEM Energy B.V. Desalniettemin is de verwachting dat, mede vanwege het feit dat er geen verliesverdamping meer zal plaatsvinden, deze verrekenbare verliezen gerealiseerd kunnen worden c.q. in de toekomst tot belastingbesparing kunnen leiden.

Overige langlopende verplichtingen

Onder de overige langlopende verplichtingen is de verplichting van N.V. EPZ opgenomen voor de kosten ter dekking van de laatste splijtstoflading welke bij beëindiging van de levensduur van de kernenergie-eenheid nog in de kern van de reactor aanwezig zal zijn.

De opgenomen verplichting is gebaseerd op de ultimo 2022 bekende splijtstofkosten met betrekking tot de laatste splijtstoflading, en is bepaald als de contante waarde met een disconteringsvoet van 2,0% van de geraamde bedragen voor toekomstige waarde van de restkern, inclusief opwerkings- en opslagkosten.

11.2 MUTATIEOVERZICHT OVERIGE LANGLOPENDE VERPLICHTINGEN

(Bedragen x EUR 1.000)

	2022	2021
Waarde per 1 januari	66.130	48.867
Mutatie uitgestelde belastingverplichtingen	6.326	15.838
Overige mutaties	3.855	1.425
Passiva bestemd voor verkoop	(7.746)	-
WAARDE PER 31 DECEMBER	68.565	66.130

12. Kortlopende verplichtingen

(Bedragen x EUR 1.000)

	31-12-2022	31-12-2021
Handelscrediteuren	13.759	18.836
Overige actuele belastingverplichtingen	19.931	27.309
Kortlopend deel van voorzieningen	30.230	41.626
Kortlopend deel van de langlopende verplichtingen	-	15.512
Schulden in verband met handelsposities	-	19.367
Overlopende passiva	6.605	52.451
TOTAAL KORTLOPENDE VERPLICHTINGEN (EXCLUSIEF DERIVATEN)	70.525	175.100

De overige actuele belastingverplichtingen bestaan uit nog af te dragen omzetbelasting, te betalen vennootschapsbelasting, loonbelasting en sociale lasten en af te dragen energiebelasting. Het kortlopend deel van de langlopende verplichtingen en de schulden in verband met handelsposities zijn in 2022 opgenomen onder de passiva aangehouden voor verkoop.

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Hieronder is een overzicht opgenomen van de niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen, voor zover deze naar de inschatting van PZEM een impact van EUR 5 mln. op het resultaat (kunnen) overschrijden.

A. Operationeel

Energie-, energieproductie- en commodity gerelateerde contracten

Het risicobeleid van PZEM is erop gericht om de uit de productieactiva en lange termijn inkoopcontracten resulterende risicoposities actief te beheersen. Uit handelstransacties voortvloeiende posities worden door middel van een strikt toegepast systeem van limieten in omvang beperkt. Daarbij wordt gebruik gemaakt van zowel financiële als energiederivaten, waaronder swaps en forwards.

De in de portfolio opgenomen verkoopcontracten betreffen de energieleveringen aan eindverbruikers en. Op balansdatum bedraagt de waarde van de verkoopcontracten EUR 6.401 mln. (2021: EUR 1.830 mln.). Deze waarde is bepaald door het verwachte volume van de afgesloten contracten te vermenigvuldigen met de marktprijs per 31 december.

De in de portfolio opgenomen inkoopcontracten hebben betrekking op de productie- en inkoopovereenkomsten met handelspartijen en daaraan gerelateerde contracten aangaande financiële instrumenten. Op balansdatum bedraagt de waarde van de inkoopcontracten EUR 2.188 mln. (2021: EUR 2.300 mln.).

De waardering van de financiële instrumenten wordt op basis van marktwaarden vastgesteld, in samenhang met transacties die zijn afgesloten in het kader van de fysieke goederenhandel. Belangrijke contracten betreffen de bestaande tollingverplichtingen voor elektriciteitscentrales, inkoop van brandstoffen daaraan gerelateerd en transport- en opslagcapaciteit voor gas in Nederland. Onrendabele verplichtingen ten aanzien van transport- en opslagcapaciteit die reeds zijn voorzien op de balans per 31 december maken geen deel uit van de hier genoemde verplichtingen.

In een aantal handelscontracten is sprake van een verplichting tot stellen van aanvullende zekerheid bij het bereiken van een non-investment grade credit rating.

Specificatie verkoop- en inkoopcontracten ultimo 2022

(Bedragen in EUR mln.)	Verkoop- contracten	Inkoop- contracten
Tollingverplichtingen (Kerncentrale EPZ, BMC, Sloecentrale)	-	2.188
Elektriciteit (klanten)	1.449	-
Gas (klanten resp. sourcing)	4.639	-
Totaal	6.089	2.188

In de eerder genoemde tollingverplichting Kerncentrale EPZ zijn de brandstofverplichtingen die EPZ zelfstandig is aangegaan betrokken. EPZ heeft voor haar brandstofvoorziening langlopende

inkoopcontracten afgesloten die grotendeels de brandstofvoorziening zowel in waarde als volume afdekken in contracten lopend tot het einde van de levensduur van de eenheid.

In bovenstaande specificatie zijn niet de (netto) verplichtingen opgenomen met betrekking tot de gasopslag en -transportcontracten, omdat deze zijn verantwoord op de balans in de passiva aangehouden voor verkoop (in de voorziening onrendabele contracten). De onderliggende bruto (nominale) verplichting bedraagt EUR 70,8 mln. (2021: EUR 86,0 mln.) voor de gascontracten (tollingkosten, transport- en opslagkosten).

Investeringsverplichtingen

Ultimo 2021 zijn financiële verplichtingen aangegaan voor een bedrag van ca. EUR 9,0 mln. (2021: EUR 5,9 mln.) met betrekking tot nog uit te voeren investeringen. In 2019 is een overeenkomst tussen EPZ en een derde partij gesloten voor de ruil van een perceel grond. De levering aan EPZ heeft in 2019 plaatsgevonden, waarbij geen waardeverrekening heeft plaatsgevonden. De teruglevering vond deels plaats in 2020 en vindt deels plaats na balansdatum.

Borssele convenant

In 2006 is met de landelijke overheid een convenant gesloten met betrekking tot de openstelling van de kerncentrale tot ultimo 2033. In dit kader zijn ook afspraken gemaakt ten aanzien van de inspanningen die PZEM (en Essent) zal doen om nieuwe ontwikkelingen op het gebied van duurzame energie technisch en financieel ter hand te nemen en te ondersteunen. Naast participatie in Sustainable Energy Technology (SET) Fund C.V. is in 2011 is ook een participatie genomen in Sustainable Energy Technology (SET) Fund II C.V.

De openstaande verplichting verbonden aan SET Fund en SET Fund II bedraagt per balansdatum EUR 1,2 mln. (2021: EUR 1,5 mln.)

Stranded costs (Niet marktconforme kosten)

Op 1 januari 2001 is de 'Overgangswet elektriciteitsproductiesector' in werking getreden. In artikel 2 van de wet is opgenomen dat de Nederlandse productiebedrijven gezamenlijk aansprakelijk zijn voor de kosten voorvloeiend uit, onder andere, overeenkomsten tot invoer van elektriciteit en gas die door de NEA (voorheen SEP) zijn gesloten. De verdeling van deze kosten, hierna stranded costs genoemd, over de productiebedrijven dient te geschieden in de verhouding zoals destijds aangegeven door de commissie Herkströter, hetgeen voor EPZ een belangrijk aandeel betekent van 28,5 procent. In de afgelopen jaren zijn deze stranded costs in belangrijke mate afgewikkeld, onder meer door de afkoop van de importcontracten voor de levering van elektriciteit. Rekening houdend met het resterend eigen vermogen van NEA is besloten om het bestaande beleid te continueren en geen voorziening te treffen voor de stranded costs.

B. Zekerheden en garanties

PZEM heeft financiële zekerheden verstrekt en ontvangen als waarborg voor aangegane transacties:

Verstreckte zekerheden

Zekerheden verstrekt voor geassocieerde deelnemingen en joint ventures
Overige verstrekte zekerheden
Totaal verstrekte zekerheden

Termijn in jaren

< 1 jaar	1 – 5 jaren	> 5 jaar	Totaal
-	-	-	-
-	-	7.776,2	7.776,2
-	-	7.776,2	7.776,2

Ontvangen zekerheden

Ontvangen zekerheden voor geassocieerde deelnemingen en joint ventures
Overige ontvangen zekerheden
Totaal ontvangen zekerheden

Termijn in jaren

< 1 jaar	1 – 5 jaren	> 5 jaar	Totaal
-	-	-	-
28.572,8	23.334,0	113.695,9	165.602,7
28.572,8	23.334,0	113.695,9	165.602,7

Belangrijkste verstrekte zekerheden

PZEM heeft zich ten behoeve van de provincie Zeeland borg gesteld tot financiële zekerheid voor de eindafdeling van de (voormalige) stortplaatsen Noord- en Midden Zeeland en Koegorspolder ter hoogte van EUR 7,8 mln. (2021: EUR 7,8 mln.). PZEM heeft een contra-garantie ontvangen van de koper van de aandelen Indaver.

Belangrijkste ontvangen zekerheden

De ontvangen zekerheden bedragen EUR 165,6 mln. (2021: EUR 184,5 mln.) voor ontvangen bankgaranties en overige garanties voor met name de handelsactiviteiten van PZEM.

C. Juridische procedures en claims

Er zijn op dit moment geen juridische procedures en/of claims.

D. Overig

In 2022 is gelukkig het uit 2017 stammende ACM-onderzoek afgerond. Het onderzoek heeft zich gericht op de juiste publicatie van beschikbaarheidsdata en daarmee mogelijke handel met voorkennis. PZEM heeft hier een beperkte boete gekregen. PZEM neemt compliance zeer serieus en heeft het onderzoek aangegrepen als een kans voor verbetering waar we lering uit trekken. Dit om in de toekomst eventuele nieuwe kritiek te voorkomen.

Toelichting op de geconsolideerde winst-en-verliesrekening

13. Netto omzet

(Bedragen x EUR 1.000)	2022	2021A
Levering van en handel in elektriciteit	772.059	378.098
Levering van en handel in gas	-	-
TOTAAL	772.059	378.098

De omzet uit levering van en handel in elektriciteit is significant gestegen ten opzichte van voorgaand jaar. Dit wordt veroorzaakt door hogere verkoopprijzen in 2022. De omzet wordt volledig gerealiseerd binnen Nederland.

14. Inkoopwaarde van de omzet

De resultaatmutaties vanuit de voorzieningen onrendabele contracten worden gecorrigeerd in de inkoopwaarde van de omzet.

15. Overige bedrijfsopbrengsten

De overige opbrengsten bestaan uit vergoeding door derde partijen voor verleende diensten, opbrengsten uit verkoop van activa en overige diverse opbrengsten.

16. Waardering reële waardemutatie handelsportefeuille

De reële waardemutatie van de handelsportefeuille die ten laste of ten gunste van het resultaat komt is in beginsel allemaal toe te schrijven aan de beëindigde bedrijfsactiviteiten aangehouden voor verkoop. Het nog zichtbare resultaat van EUR 0,5 mln. positief is het gevolg van de administratieve afwikkeling van de overdracht van deze handelsportefeuille van PZEM Energy B.V. aan PZEM Energy Company B.V.

17. Diensten van derden, materiaalkosten en andere externe kosten

(Bedragen x EUR 1.000)	2022	2021A
Werkzaamheden en diensten van derden	24.028	19.264
Materiaalverbruik	5.955	4.940
Andere externe kosten	5.909	5.373
TOTAAL	35.892	29.577

De werkzaamheden en diensten van derden betreffen voornamelijk kosten in verband met elektriciteits- en gasinfrastructuur. Ook zijn de ICT-kosten onder werkzaamheden en diensten van derden opgenomen. Een groot deel van de externe kosten is gerelateerd aan de operationele activiteiten van EPZ. De kosten voor materiaalverbruik door EPZ bedragen EUR 6,0 mln. in 2022 (2021: EUR 4,9 mln.), de kosten voor werkzaamheden en diensten van derden EUR 20,8 mln. (2021: EUR 21,1 mln.) en overige externe kosten EUR 5,8 mln. (2021: EUR 6,1 mln.).

18. Personeelskosten

(Bedragen x EUR 1.000)	2022	2021A
Salarissen	20.660	20.795
Sociale lasten	2.511	3.863
Pensioenlasten	3.376	2.131
Mutaties in personeelsvoorzieningen	90	(177)
Overige personeelskosten	1.242	1.466
Personeelskosten	27.880	28.078
Geactiveerde personeelskosten	-	-
TOTAAL	27.880	28.078
Aantal medewerkers (FTE) per 31 december	259	269
Gemiddeld aantal FTE	264	266
FTE 31 DECEMBER PER SEGMENT		
Energie	-	-
Corporate	3	7
EPZ	256	262
TOTAAL	259	269
FTE 31 DECEMBER GEOGRAFISCH		
Nederland	258	268
Buiten Nederland	1	1
TOTAAL	259	269

Het aantal FTE's in vaste dienst dat werkzaam is binnen de groep, inclusief het volledig aantal FTE (niet het proportionele deel) bij de gezamenlijke overeenkomst N.V. EPZ bedraagt 368 (2021: 381).

PZEM is eigenrisicodragers voor de financiële verplichtingen inzake de Werkloosheidwet (WW). Dit houdt in dat er geen WW-premies worden afgedragen aan het UWV, en dat in voorkomende gevallen uitbetaalde WW-uitkeringen voor voormalig werknemers, bij PZEM worden verhaald.

Onder IFRS kan geen algemene voorziening worden gevormd voor deze verplichtingen; per entiteit is bepaald of de actuele verhaalverplichtingen per balansdatum aanleiding geven tot het vormen van een voorziening daarvoor.

Bezoldiging statutaire bestuurders PZEM N.V.

De Algemene Vergadering heeft op 13 december 2017 een nieuw bezoldigingsbeleid aangenomen. Met ingang van 1 januari 2018 wordt voor de statutaire bestuurders op hoofdlijnen aansluiting gezocht bij de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector. Het absolute plafond van de bezoldiging betreft het gemiddelde van 50% van het WNT maximum en 50% op basis van een benchmark voor directiefuncties. Bij de laatstgenoemde wordt een zogenaamd Q3-niveau gehanteerd waarbij 25% van de vergelijkbare functies in de markt hoger wordt beloond en 75% lager. Bestaande contracten worden gerespecteerd.

De statutaire bestuurders hebben geen variabele beloningsafspraken. De statutaire bestuurders nemen deel aan de voor alle werknemers van de onderneming geldende pensioenregeling (Stichting Pensioenfonds ABP).

Van de huidige statutaire bestuurders heeft de heer Verhagen een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd met een statutaire benoeming voor een periode van vier jaar. Het arbeidscontract is daarop afgestemd en bevat naast een opzegtermijn van 6 maanden vanuit de werkgever, een geclausuleerde beëindigingsvergoeding van één jaar conform de Governance Code.

In 2022 is de benoeming van de heer Unger als COO van PZEM N.V. verlengd tot 25 juni 2026 met een contract voor een bepaalde tijd van vier jaar.

2022	F. Verhagen	N. Unger
	CEO	COO
<hr/>		
(Bedragen x EUR)		
Bezoldiging	384.450	228.318
Onkostenvergoeding	7.560	7.560
Compensatie opbouw pensioen	68.695	24.224
ABP-pensioenlasten	31.528	25.580
TOTAAL	492.233	285.682

2021	F. Verhagen	N. Unger
	CEO	COO
<hr/>		
(Bedragen x EUR)		
Bezoldiging	357.611	209.397
Onkostenvergoeding	8.046	8.046
Compensatie opbouw pensioen	64.695	21.879
ABP-pensioenlasten	32.784	24.594
TOTAAL	463.136	263.916

De kosten voor de leaseauto van de heer Verhagen bedroegen EUR 12.761 (2021: EUR 10.871) en de kosten voor de leaseauto van de heer Unger bedroegen EUR 18.612 (2021: EUR 18.509).

19. Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen

(Bedragen x EUR 1.000)	2022	2021A
Immateriële vaste activa		
Afschrijvingen op immateriële vaste activa	-	-
Materiële vaste activa		
Afschrijvingen op materiële vaste activa	47.614	33.997
(Terugname) bijzondere waardeverminderingen	1.946	(150.338)
Vrijval bijdragen van derden	-	-
TOTAAL	49.560	(116.341)

In 2017 heeft een bijzondere waardevermindering plaats gevonden door de afwaardering van de geactiveerde fair value van de uitbreiding van het aandelenbelang in EPZ, van 50% naar 70%, in 2011 van EUR 292,5 mln. Door de gestegen elektriciteitsprijzen is deze bijzondere waardevermindering ultimo 2021 volledig teruggenomen voor een bedrag van EUR 150,3 mln. Dit is bedrag van de waardevermindering uit 2017 verminderd met de (gemiste) reguliere afschrijvingen in de tussenliggende periode. In 2022 is hierop weer "regulier" afgeschreven waardoor de afschrijvingskosten zijn gestegen.

De bijzondere waardevermindering in 2022 betreft een afwaardering voor de verbouwkosten van het hoofdkantoor. Aangezien de huurovereenkomst met de verkoop van Wholesale wordt overgedragen, zijn alle resterende activa ten aanzien van het hoofdkantoor afgewaardeerd. Dit zou ook gezien kunnen worden als een (extra) boekverlies op de verkoop van Wholesale.

20. Overige bedrijfskosten

(Bedragen x EUR 1.000)	2022	2021A
Dotatie voorziening debiteuren / verwachte kredietverliezen	(70)	(66)
Overige bedrijfskosten	2.215	1.328
Dotatie/vrijval overige voorzieningen	1.443	(2.024)
TOTAAL	3.588	(762)

De dotatie aan de overige voorzieningen betreft met name een dotatie aan de voorziening voor de amovering van de kolencentrale bij EPZ.

Onder de overige bedrijfskosten worden ook de honoraria die zijn uitgekeerd aan de leden van de Raad van Commissarissen van de vennootschap verantwoord.

Vergoeding Raad van Commissarissen 2022

Vanaf 6 juni 2019 bestaat de Raad van Commissarissen (RvC) uit de voorzitter en twee commissarissen.

De vergoedingen zijn gebaseerd op het vastgestelde beloningsbeleid. De totale vergoeding aan de leden van de RvC bedroeg in 2022 EUR 96.592 (2021: EUR 85.239).

21. Resultaat uit deelnemingen

Het resultaat uit deelnemingen betreft het resultaat dat toekomt aan PZEM vanuit de participatie in joint ventures en geassocieerde deelnemingen. Dit betreft onder andere het resultaat uit BMC Moerdijk voor EUR 12,2 mln. (2021: 3,4 mln.), dat profiteert van de hoge prijzen voor elektriciteit en Set Fund I & II voor EUR 9,4 mln. (2021: EUR 1,7 mln.), door de succesvolle verkoop van een participatie. De resultaten uit Set Fund kennen over de jaren heen een erg variërend verloop doordat de onderliggende participaties elk jaar op reële waarde worden gewaardeerd. Daarnaast is in 2021

per saldo een verlies van -/- € 2,5 mln. negatief gerealiseerd op Evides (incl. boekverlies uit de verkoop).

22. Financiële baten en lasten

(Bedragen x EUR 1.000)	2022	2021A
Financieringsbaten	(42.107)	22.053
Financieringslasten	(4.528)	(1.292)
Rentedotatie aan voorzieningen	(9.642)	(5.891)
Overige financiële baten en lasten	493	(627)
Totaal	(55.784)	14.243

De financieringsbaten betreffen bijna uitsluitend het rendement op de beleggingen in het kader van de ontmanteling van de Kerncentrale Borssele en het rendement van PZEM in ditzelfde fonds. Het rendement in 2022 was significant negatief waar in 2021 nog sprake was van een positieve waardeontwikkeling.

Daarnaast zitten in de financieringsbaten de vergoedingen op uitgezette kasgelden en in verkopen begrepen interest.

De financieringslasten betreffen voornamelijk de negatieve rentes die gerealiseerd zijn op de uitzettingen bij PZEM N.V.

23. Vennootschapsbelasting

(Bedragen x EUR 1.000)	2022	2021A
Vennootschapsbelasting		
Vennootschapsbelasting over boekjaar	(60.013)	(9.655)
Mutaties uitgestelde belastingvorderingen/-verplichtingen	96.855	(16.414)
Totaal belastingen	36.843	(26.069)
Waarvan via het eigen vermogen	49.996	(13.644)
Waarvan correcties voorgaand boekjaar	(13.656)	-
Waarvan gerapporteerd onder activa aangehouden voor verkoop	17.342	11.277
BELASTINGEN GERAPPORTEERD IN DE WINST-EN-VERLIESREKENING	(16.839)	(23.703)
Vennootschapsbelasting over boekjaar		
De aansluiting tussen het resultaat voor belastingen en het feitelijk belastbaar bedrag met de hieruit voortvloeiende belastinglast is als volgt:		
Resultaat voor belastingen (incl. beëindigde bedrijfsactiviteiten)	181.698	247.491
Deelnemingsvrijstelling (incl. beëindigde bedrijfsactiviteiten)	(21.779)	(2.775)
Fiscaal afwijkende afschrijvingen	(78.543)	(148.017)
Fiscaal afwijkende dotaties aan voorzieningen	9.542	(14.020)
Bijzondere waardevermindering verkoop wholesale (fiscaal niet aftrekbaar)	181.842	-
Niet-aftrekbare kosten en lasten	1.899	1.590
Verliescompensatie	(41.356)	(45.530)
BELASTBAAR BEDRAG BINNENLAND	233.302	38.738
Belastingtarief Nederland voor winst tot € 395.000 (2021: €245.000)	15,00%	15,00%
Belastingtarief Nederland voor winst boven de € 395.000 (2021: €245.000)	25,80%	25,00%
Verschuldigde belasting over het boekjaar tegen geldende tarieven	(60.013)	(9.655)
VENNOOTSCHAPSBELASTING OVER BOEKJAAR	(60.013)	(9.655)
Mutaties uitgestelde belastingvorderingen/-verplichtingen		
De mutatie vloeit voort uit verschillen tussen de commerciële en fiscale waarderungen alsmede uit toekomstige verliescompensatie.		
MUTATIES UITGESTELDE BELASTINGVORDERINGEN/-VERPLICHTINGEN	96.855	(16.414)

De "correctie over voorgaand boekjaar" komt voort uit een vaststellingsovereenkomst die in 2022 is gesloten tussen de belastingdienst, EPZ en PZEM. Hierin is, onder andere, overeengekomen dat de historische rendementen van Stichting Beheer Ontmantelingsgelden Kerncentrale Borssele niet bij EPZ, maar bij ZEH fiscaal belast zouden moeten worden. Voor het belastingeffect over de cumulatieve resultaten van deze stichting tot en met 2021 geldt dat deze wel voor een belastingbete zorgen bij EPZ, maar vanwege de nog aanwezige maar niet gewaardeerde compensabele verliezen, niet tot een belastinglast bij ZEH.

(Bedragen x EUR 1.000)	2022	2021
<i>Resultaat voor belasting</i>	181.698	247.491
<i>Toepasselijk belastingtarief (NL)</i>	25,8%	25,0%
Belasting tegen toepasselijke tarief	(46.878)	(61.873)
Impact door deelnemingsvrijstelling	5.619	694
Impact van opstarttarief NL < € 395.000 (2021: € 245.000)	179	29
Impact van niet aftrekbare bedragen (waaronder bijzondere waardevermindering goodwill)	(490)	(397)
Impact van het niet waarderen van latente belastingposities	-	14.888
Impact latente belastingvorderingen	-	34.234
Impact niet reeds gewaarde verliescompensatie (incl. earnings stripping)	18.524	-
Impact vaststellingsovereenkomsten belastingdienst	16.384	-
Impact tot waardering gebrachte verrekenbare verliezen	6.476	-
Overige toe- of afname	690	-
Belasting tegen effectieve belastingtarief	504	(12.426)
<i>Effectief belastingtarief</i>	<i>-0,3%</i>	<i>5,0%</i>

In 2022 zijn er twee vaststellingsovereenkomsten met de belastingdienst afgesloten. De eerste was de eerder genoemde vaststellingsovereenkomst over de historische rendementen van de ontmantelingsgelden. De tweede vaststellingsovereenkomst ging over de fiscale verwerking van de interne overgang van de Wholesale activiteiten in 2021. De vergelijkende cijfers (2021) in de aansluiting tussen toepasselijk en effectief belastingtarief zijn niet gecorrigeerd voor beëindigde bedrijfsactiviteiten waardoor het resultaat voor belastingen niet meer is aan te sluiten.

24. Activiteiten aangehouden voor verkoop en beëindigde bedrijfsactiviteiten

Al in 2021 is gestart met het zoeken naar een geschikte koper voor de Wholesale activiteiten. Vanaf 16 december 2022 is de verkoop “hoogst waarschijnlijk” geworden en wordt voldaan aan de vereisten om deze activiteiten als “aangehouden voor verkoop” te presenteren.

Op 25 januari 2023 heeft verkoop van deze activiteiten daadwerkelijk plaatsgevonden.

Hieronder zijn de verkorte cijfers weergegeven van de activiteiten aangehouden voor verkoop en beëindigde bedrijfsactiviteiten:

24.1 BALANS 31-12-2022 VAN ACTIVA AANGEHOUDEN VOOR VERKOOP

(Bedragen x EUR 1.000)

	WHOLESALE	SLOECENTRALE	TOTAAL
Vaste Activa			
Immateriële vaste activa	281	176	457
Materiële vaste activa	8.550	23.813	32.363
Uitgestelde belastingvorderingen	72.092	34.692	106.784
Overige financiële vaste activa	(10)	-	(10)
Derivaten	140.918	-	140.918
Financiële vaste activa	213.000	34.692	247.691
Totaal vaste activa	221.830	58.681	280.511
Vlottende activa			
Voorraden	16.955	3.959	20.914
Handelsdebiteuren	99.707	7.216	106.923
Actuele belastingvorderingen	2.341	-	2.341
Vorderingen op ZEH	-	-	-
Overige vorderingen	671.402	6.440	677.842
Derivaten	241.044	-	241.044
Totaal vorderingen	1.014.494	13.655	1.028.150
Vlottende activa	1.031.449	17.614	1.049.064
Liquide middelen	102.647	12.418	115.065
TOTAAL ACTIVA	1.355.926	88.713	1.444.639
Eigen vermogen	234.079	(29.824)	204.255
Voorzieningen	37.186	17.834	55.020
Langlopende financiële verplichtingen	-	75.180	75.180
Uitgestelde belastingverplichtingen	-	1.247	1.247
Lease verplichting	3.295	3.204	6.499
Derivaten	177.286	880	178.165
Langlopende verplichtingen	217.767	98.344	316.111
Handelscrediteuren	21.738	277	22.015
Actuele belastingverplichtingen	56.657	1.490	58.147
Kortlopend deel van voorzieningen	7.612	-	7.612
Schulden aan ZEH	361.479	-	361.479
Overige kortlopende verplichtingen	85.204	17.760	102.963
Derivaten	371.391	667	372.058
Vlottende passiva	904.080	20.193	924.274
Totaal verplichtingen	1.121.847	118.537	1.240.384
TOTAAL PASSIVA	1.355.926	88.713	1.444.639

Aansluiting naar geconsolideerde balans

(Bedragen x EUR 1.000)

Totaal activa cf. hierboven	1.444.639
Eliminatie debiteuren / crediteuren tussen Sloecentrale en Wholesale	(3.945)
Totaal activa aangehouden voor verkoop	1.440.694
Totaal passiva cf. hierboven	1.240.384
Eliminatie debiteuren / crediteuren tussen Sloecentrale en Wholesale	(3.945)
Schulden Wholesale aan ZEH	(361.479)
Totaal passiva aangehouden voor verkoop	874.961

24.2 WINST-EN-VERLIESREKENING 2022 VAN ACTIVA AANGEHOUDEN VOOR VERKOOP

(Bedragen x EUR 1.000)

	WHOLESALE	SLOECENTRALE	TOTAAL
Netto omzet	1.748.133	43.394	1.791.527
Inkoopwaarde van de omzet	(1.499.472)	(3.375)	(1.502.847)
Operationele bruto marge	248.661	40.020	288.680
Overige bedrijfsopbrengsten	619	-	619
Reële waardemutatie handelsportefeuille	(523)	-	(523)
Bruto marge	248.756	40.020	288.776
Diensten van derden	(16.346)	(4.734)	(21.079)
Personeelskosten	(14.758)	(2.779)	(17.537)
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen	(5.143)	(10.481)	(15.624)
Overige bedrijfskosten	2.293	-	2.293
Totaal netto bedrijfslasten	(33.953)	(17.993)	(51.946)
Bedrijfsresultaat	214.803	22.026	236.829
Resultaat deelnemingen	-	-	-
Operationeel resultaat	214.803	22.026	236.829
Financiële baten en lasten	(3.378)	(5.513)	(8.891)
Resultaat voor belastingen	211.425	16.513	227.938
Vennootschapsbelasting	(25.428)	(4.145)	(29.573)
Netto resultaat	185.997	12.369	198.365
Bijzondere waardevermindering	(48.925)	(132.917)	(181.842)
Belasting over bijzondere waardevermindering	12.623	34.293	46.915
Totaal resultaat na belasting uit beëindigde bedrijfsact.	149.694	(86.256)	63.438
Niet gerealiseerde resultaten	(158.290)	6.682	(151.609)
Totaal van gerealiseerde en niet gerealiseerde resultaten	(8.596)	(79.574)	(88.170)

In bovenstaand overzicht is in de totaal kolom geen rekening gehouden met de eliminatie van de netto omzet bij Sloecentrale tegenover de inkoopwaarde van de omzet bij Wholesale.

24.3 VERKORTE KASSTROOM 2022 VAN ACTIVA AANGEHOUDEN VOOR VERKOOP

(Bedragen x EUR 1.000)

	WHOLESALE	SLOECENTRALE
Kasstroom uit operationele activiteiten	102.574	22.740
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-	(1.727)
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-	(15.661)
ONTWIKKELING KASPOSITIE IN HET JAAR	102.574	5.352

De verkoopopbrengst (equity value) van de Wholesale activiteiten, inclusief vergoeding voor werkkapitaal en achtergebleven liquide middelen, die begin 2023 is ontvangen bedroeg EUR 393 mln. Daarnaast is er, bij het bepalen van het boekverlies op de verkoop, vanuit gegaan dat een overeengekomen Earn Out bepaling volledig gerealiseerd zal worden, omdat deze gebaseerd is op "normale" bedrijfsprestaties van de verkochte onderdelen waarvan de verwachting is dat deze gerealiseerd zullen worden. Wel is, vanwege het feit dat deze Earn Out betalingen pas in 2024 en 2025 zullen plaatsvinden, rekening gehouden met de contante waarde (tegen 4,5% disconteringsrente) van het nominale bedrag van EUR 25 mln.

Deze verkoop in 2023 leidt tot een bijzondere waardevermindering in 2022 van EUR 135 mln. welke is verwerkt als bijzondere waardevermindering op de (im)materiële vaste activa van EUR 182 mln. en het opnemen van een actieve belastinglatentie van EUR 47 mln. Beiden binnen de activa aangehouden voor verkoop.

Toelichting op het geconsolideerde kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld voor de groep als geheel, dus inclusief de beëindigde bedrijfsactiviteiten. Inzicht in de kasstromen van de beëindigde bedrijfsactiviteiten is gegeven bij de hiervoor opgenomen toelichting 24. Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Gezien het feit dat enkele posten in de winst-en-verliesrekening en de balans geen directe kasstroom effecten genereren, is voor deze bestanddelen de kasstroom geneutraliseerd. Dit betreft met name een drietal onderdelen:

- Behandeling derivaten

De reële waardemutatie van handelscontracten leidt enerzijds tot (langlopende en kortlopende) mutaties op zowel de activa als op de passivazijde van de balans. Anderzijds worden deze mutaties deels verwerkt in het bedrijfsresultaat en deels in de hedge-reserve, als onderdeel van het groepsvermogen.

Geen van deze wijzigingen heeft echter een directe kasstroom tot gevolg. Daarom zijn alle mutaties binnen de operationele kasstroom verwerkt, waardoor de positieve en negatieve mutaties elkaar opheffen.

- Resultaat uit deelnemingen

Het resultaat uit deelnemingen wordt slechts gedeeltelijk uitgekeerd in de vorm van dividenden; het gedeelte dat niet wordt uitgekeerd leidt tot een toename van het eigen vermogen van de betreffende onderneming en daarmee tot een balansmutatie van de financiële vaste activa bij PZEM. Dientengevolge is in de kasstroom alleen de werkelijke dividendontvangst verwerkt.

- Vennootschapsbelasting

In het resultaat is niet alleen rekening gehouden met de te betalen vennootschapsbelasting, gerelateerd aan het belastbaar resultaat, maar ook met de latente belastingvorderingen en -verplichtingen welke voortvloeien uit compensabele verliezen en de overeenkomst met de belastingdienst ten aanzien van de fiscale waardering van de openingsbalans 1998. Daar de mutaties in de latenties niet leiden tot een daadwerkelijke kasstroom zijn de mutaties in de latente belastingvorderingen en -schulden uit de kasstroom geëlimineerd.

De kasstromen van PZEM zijn in 2022 per saldo positief. In 2021 is PZEM al meer liquiditeiten gaan aanhouden om de volatiliteit op de energiemarkten het hoofd te kunnen bieden. In 2022 heeft PZEM er voor gekozen om een deel van haar overtollige liquiditeiten te gaan aanhouden in Money Market Funds (MMF's). Deze producten bieden een iets hoger rendement dan banksaldi, maar hebben wel een hoge liquiditeit waardoor ze geschikt zijn om fluctuaties in margin verplichtingen op te vangen. Door de hoge liquiditeit van deze producten zijn ze ook onderdeel van de liquide middelen.

De kasstroom uit operationele activiteiten is in het afgelopen jaar EUR 289,0 mln. positief (-/- EUR 286,1 mln. negatief in 2021). Waar in 2021 het positieve bedrijfsresultaat meer dan teniet werd gedaan door negatieve werkkapitaalontwikkelingen is in 2022 het bedrijfsresultaat gecorrigeerd voor (terugname van) bijzondere waardeverminderingen significant hoger, namelijk EUR 407,7 mln. in 2022 ten opzichte van EUR 88,1 mln. in 2021. Daarnaast is de werkkapitaalontwikkeling in 2022 nog wel negatief maar met -/- EUR 188,0 mln. een stuk minder negatief dan in 2021 (-/- EUR 425,6 mln.). De negatieve werkkapitaalontwikkeling in 2022 komt name door hogere margin verplichtingen die het gevolg zijn van gestegen tarieven voor initial margin.

In de kasstroom uit investeringsactiviteiten is in 2021 de verkoopopbrengst uit de verkoop van Evides opgenomen voor een bedrag van EUR 354,6 mln. Hierdoor komt de investeringskasstroom per saldo uit op EUR 321,6 mln. ten opzicht van -/- EUR 19,2 mln. negatief in 2022. De investeringskasstroom in 2022 bestaat met name uit onderhouds- en vervangingsuitgaven van EPZ en Sloecentrale en daarnaast uit een storting van EPZ in het amoveringsfonds van de kerncentrale.

Gebeurtenissen na balansdatum

Zoals eerder vermeld zijn de Wholesale activiteiten op 25 januari 2023 daadwerkelijk overgedragen aan EP Netherlands B.V., een 100% dochtermaatschappij van EPH, een Tsjechisch energiebedrijf. Dit betrof feitelijk de verkoop van de aandelen in PZEM Pipe B.V. en PZEM Energy Company B.V. Onder de laatste vielen ook 100% van de aandelen in PZEM Tolling Sloe B.V. en 50% van de aandelen in Sloecentrale Holding B.V. De naam PZEM is ook overgedragen in deze verkoop.

Geconsolideerde deelnemingen					
Deelneming 1)	Hoofdvactiviteit	Vestigingsplaats	Aandeel in de deelneming		Stem rechten
			31-12-2022	31-12-2021	
De Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij B.V.	Energie	Middelburg	100%	100%	100%
PZEM Energy B.V.	Energie	Middelburg	100%	100%	100%
PZEM Ficus Holding B.V.	Energie	Middelburg	100%	100%	100%
PZEM Pipe B.V. ¹	Energie	Middelburg	100%	100%	100%
PZEM Energy Company B.V. ¹	Energie	Middelburg	100%	100%	100%
PZEM Tolling Sloe B.V. ¹	Energie	Middelburg	100%	100%	100%
Deltius B.V.	Energie	Ritthem	100%	100%	100%
PZEM Investerings Maatschappij B.V.	Overige	Middelburg	100%	100%	100%
PZEM Development & Water B.V.	Overige	Middelburg	0%	100%	100%
PZEM Middelburg B.V.	Overige	Middelburg	0%	100%	100%
Gezamenlijke overeenkomsten					
<i>Gezamenlijke bedrijfsactiviteiten (partieel geconsolideerd)</i>					
PZEM Energy B.V.					
N.V. EPZ	Energie	Borssele	70%	70%	70%
Sloe Centrale Holding B.V. ¹	Energie	Vlissingen	50%	50%	50%
Sloe Centrale B.V. ¹	Energie	Vlissingen	100%	100%	100%
Het aandelenbelang van de moederonderneming in de dochteronderneming is vermeld.					
¹ Verkocht per 25-1-2023					

PZEM Energy B.V. heeft, ondanks haar 70% aandelenbelang in N.V. EPZ, gezamenlijke zeggenschap omdat de belangrijkste besluiten (om de relevante activiteiten te beïnvloeden) unaniem door de aandeelhouders genomen moeten worden. Aangezien PZEM Energy B.V. recht heeft op 70% van de (elektriciteits)output van N.V. EPZ, wordt N.V. EPZ behandeld als gezamenlijke bedrijfsactiviteit en partieel geconsolideerd.

PZEM Energy B.V. heeft, met haar 50% aandelenbelang in Sloecentrale Holding B.V., gezamenlijke zeggenschap omdat de belangrijkste besluiten (om de relevante activiteiten te beïnvloeden) met meerderheid van stemmen door de aandeelhouders genomen moeten worden. Aangezien PZEM Energy B.V. recht heeft op (de beschikbaarheid van) één van de twee units van de Sloecentrale, wordt Sloecentrale Holding B.V. behandeld als gezamenlijke bedrijfsactiviteit en partieel geconsolideerd.

Deelneming 1)	Hoofdvactiviteit	Vestigingsplaats	Aandeel in de deelneming		Stem rechten
			31-12-2022	31-12-2021	
Gezamenlijke overeenkomsten					
<i>Joint Ventures</i>					
PZEM Energy B.V.					
BMC Moerdijk B.V.	Energie	Moerdijk	50,00%	50,00%	50,00%
NPG Willebroek N.V.	Energie	Antwerpen, België	50,00%	50,00%	50,00%
Overige deelnemingen					
PZEM N.V.:					
PZEM Investerings Maatschappij B.V.					
Sustainable Energy Technology Fund C.V.	Overige	Amsterdam	38,42%	37,38%	38,42%
Sustainable Energy Technology Fund II C.V.	Overige	Amsterdam	14,61%	18,26%	14,61%
N.V. EPZ:					
B.V. NEA	Energie	Arnhem	28,50%	28,50%	28,50%
KSG Kraftwerks-Simulator-Gesellschaft mbH	Energie	Duitsland	2,05%	2,05%	2,05%
GfS Gesellschaft für Simulatorschulung mbH	Energie	Duitsland	2,05%	2,05%	2,05%
Het aandelenbelang van de moederonderneming in de dochteronderneming is vermeld.					

Enkelvoudige Jaarrekening 2022

Enkelvoudige balans per 31 december 2022 (voor resultaatverdeling)

(Bedragen x EUR 1.000)	Ref. nr.	31-12-2022	31-12-2021
ACTIVA			
Materiële vaste activa	1	1.512	8.423
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	2	534.998	484.879
Andere deelnemingen	2	-	-
Uitgestelde belastingvorderingen	4	5.497	21.071
Vorderingen op groepsmaatschappijen	2	-	-
Overige leningen	2	103.002	320.466
Financiële vaste activa		643.497	826.416
Totaal vaste activa		645.008	834.839
Vorderingen op groepsmaatschappijen	4	175.455	393.657
Overige vorderingen	4	261.164	363.649
Vlottende activa		436.619	757.305
Liquide middelen		516.561	64.938
TOTAAL ACTIVA		1.598.189	1.657.082
Eigen vermogen	5	1.407.300	1.415.843
Netto resultaat lopend jaar	5	182.202	235.065
Eigen vermogen		1.589.501	1.650.908
Voorzieningen	6	1	1
Schulden aan groepsmaatschappijen		-	-
Uitgestelde belastingverplichtingen		-	-
Lease verplichting		45	2.627
Langlopende verplichtingen		47	2.628
Overige schulden	7	8.641	3.545
Vlottende passiva		8.641	3.545
Totaal verplichtingen		8.687	6.174
TOTAAL PASSIVA		1.598.189	1.657.082

Enkelvoudige winst-en-verliesrekening

(Bedragen x EUR 1.000)	2022	2021
Resultaat uit eigen bedrijfsvoering	(31.526)	25.025
Resultaat deelnemingen	213.728	210.040
RESULTAAT	182.202	235.065

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

PZEM N.V. is een naar Nederlands recht opgerichte houdstermaatschappij van een aantal groepsmaatschappijen die zich bezig houden met het opwekken, transporteren en leveren van energie. De functionele valuta is de euro. PZEM heeft gebruik gemaakt van de optie in Titel 9 Boek 2 BW om de enkelvoudige jaarrekening op te stellen volgens de IFRS grondslagen die worden gehanteerd in de geconsolideerde jaarrekening, inclusief de uitzondering dat de groepsmaatschappijen en deelnemingen worden gewaardeerd op equity methode. Dit betekent dat de grondslagen voor de verwerking en waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat (hierna de 'grondslagen') van de enkelvoudige jaarrekening van de vennootschap gelijk zijn aan de op EU-IFRS gebaseerde geconsolideerde jaarrekening. Deze grondslagen omvatten ook de classificatie en presentatie van financiële instrumenten, zijnde eigenvermogensinstrumenten of financiële verplichtingen. In het geval er geen andere grondslag worden genoemd, wordt verwezen naar de grondslagen zoals beschreven in de geconsolideerde jaarrekening. Voor een juiste interpretatie van deze enkelvoudige jaarrekening, dient de enkelvoudige jaarrekening te worden gelezen in samenhang met de geconsolideerde jaarrekening. Informatie over het gebruik van financiële instrumenten en aanverwante risico's voor de groep wordt verstrekt in de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening van de groep. De enkelvoudige winst- en verliesrekening is op basis van artikel 402 Titel 9 Boek 2 BW in beknopte vorm weergegeven.

Waarderingsgrondslagen en grondslagen voor de resultaatbepaling

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

Groepsmaatschappijen zijn alle entiteiten waarin het bedrijf direct of indirect overheersende zeggenschap heeft. De vennootschap heeft overheersende zeggenschap over een entiteit wanneer deze wordt blootgesteld aan, of rechten heeft op, variabele opbrengsten uit haar betrokkenheid bij de groepsmaatschappijen het vermogen heeft om die opbrengsten te beïnvloeden via haar zeggenschap over het groepsbedrijf. Groepsmaatschappijen worden opgenomen in de consolidatiekring vanaf de datum waarop de vennootschap zeggenschap verkrijgt en worden uit de consolidatiekring verwijderd van de datum waarop de zeggenschap door de vennootschap over de groepsmaatschappij ophoudt.

Deelnemingen in groepsmaatschappijen worden in de enkelvoudige jaarrekening verwerkt volgens de equity-methode met de grondslagen voor de opname en waardering van activa en passiva en resultaatbepaling zoals uiteengezet in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.

Resultaat deelnemingen

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de Vennootschap in de resultaten van deze deelnemingen. Resultaten op transacties waarbij overdracht van activa en passiva tussen de Vennootschap en haar deelnemingen en tussen deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn geëlimineerd voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

De Vennootschap maakt gebruik van de optie om verwachte kredietverliezen op de boekwaarde van leningen en vorderingen van de Vennootschap op deelnemingen te elimineren, in plaats van eliminatie op de boekwaarde van de deelnemingen volgens de equity-methode

Toelichting op de enkelvoudige balans

1. Materiële vaste activa

(Bedragen x EUR 1.000)	Totaal	Gebouwen en terreinen	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Activa in aanbouw
2021				
Boekwaarde per 1 januari 2021	9.720	5.156	490	4.074
Investerings	(476)	2.947	651	(4.074)
Afschrijvingen	(815)	(743)	(72)	-
Bijzondere waardevermindering	-	-	-	-
Desinvesteringen	(6)	(6)	-	-
Overige mutaties	-	-	-	-
Boekwaarde per 31 december 2021	8.423	7.354	1.069	(0)
Cumulatieve afschrijvingen en impairments	1.379	1.307	72	-
AANSCHAFWAARDE PER 31 DECEMBER 2021	9.802	8.661	1.141	-
2022				
Boekwaarde per 1 januari 2022	8.423	7.354	1.069	(0)
Investerings	-	-	-	-
Afschrijvingen	(508)	(448)	(61)	-
Bijzondere waardevermindering	(1.946)	(1.946)	-	-
Desinvesteringen	(4.457)	(3.939)	(518)	-
Overige mutaties	-	-	-	-
Boekwaarde per 31 december 2022	1.512	1.022	490	(0)
Cumulatieve afschrijvingen en impairments	102	102	-	-
AANSCHAFWAARDE PER 31 DECEMBER 2022	1.614	1.124	490	-
Afschrijvingstermijnen in jaren		0 - 40	5 - 15	nvt

De bijzondere waardevermindering in 2022 op de gebouwen en terreinen van € 1,9 mln. zijn feitelijk een afwaardering voor de verbouwingkosten van het hoofdkantoor. Aangezien de huurovereenkomst met de verkoop van Wholesale wordt overgedragen, zijn alle resterende activa ten aanzien van het hoofdkantoor afgewaardeerd. Dit zou ook gezien kunnen worden als een (extra) boekverlies op de verkoop van Wholesale.

2. Financiële vaste activa (excl. belastingvorderingen)

(Bedragen x EUR 1.000)	Totaal	Deelnemingen in groepsmaat- schappijen	Andere deelnemingen	Vorderingen op groepsmaat- schappijen	Overige vorderingen
STAND PER 1 JANUARI 2021	985.098	233.486	369.524	2.796	379.292
Terugboeking kortlopend gedeelte	365.361	-	-	-	365.361
Aankoop / uitgegeven leningen	(67.949)	-	-	-	(67.949)
Resultaat	217.664	212.564	(2.524)	-	7.624
Verkoop / aflossing / dividend	(367.024)	(24)	(367.000)	-	-
Mutatie hedge-reserve	38.854	38.854	-	-	-
Mutatie verwacht kredietverlies IFRS 9	82	-	-	-	82
Overige mutaties	(2.796)	-	-	(2.796)	-
Naar kortlopend deel	(363.945)	-	-	-	(363.945)
STAND PER 31 DECEMBER 2021	805.345	484.879	-	-	320.466
Terugboeking kortlopend gedeelte	363.945	-	-	-	363.945
Aankoop / uitgegeven leningen	(311.391)	-	-	-	(311.391)
Resultaat	197.976	213.728	-	-	(15.752)
Verkoop / aflossing / dividend	(12.000)	(12.000)	-	-	-
Mutatie hedge-reserve	(151.609)	(151.609)	-	-	-
Mutatie verwacht kredietverlies IFRS 9	194	-	-	-	194
Overige mutaties	(0)	(0)	-	-	-
Naar kortlopend deel	(254.460)	-	-	-	(254.460)
STAND PER 31 DECEMBER 2022	638.000	534.998	-	-	103.002

De overige vorderingen bestaan ultimo 2022 met name uit uitzettingen met een relatief kortlopend karakter (ca. 1,5 jaar).

Om de hoogte van de 'expected loss' in te schatten heeft PZEM aansluiting gezocht bij de externe ratings die de tegenpartijen hebben. Hierbij heeft PZEM gekozen om de volgende percentages te hanteren bij de volgende ratings:

Externe credit rating	Percentage 'Expected loss'
'> A-	0,1%
BBB+	0,2%
BBB of BBB-	0,5%
< BBB- of geen rating	1%

Er is door PZEM gekozen voor relatief lage percentages omdat deze uitzettingen en gestelde zekerheden een relatief kortlopend karakter (ca. 1,5 jaar) hebben.

Deposito's en effecten

Door de verkoop van het Netwerkbedrijf en de Retail-activiteiten in 2017 heeft PZEM een significante hoeveelheid liquide middelen tot haar beschikking gekregen. De middelen worden in eerste instantie ingezet voor de operationele activiteiten. De resterende middelen worden uitgezet en belegd conform het treasurywet. Deze uitzettingen en beleggingen bestaan vooral uit bancaire termijndeposito's, obligaties en effecten en vertegenwoordigen ultimo 2022 een waarde van EUR 296,3 mln. (exclusief voorziening 'expected loss'). Van dit saldo heeft EUR 94,0 mln. een looptijd langer dan 1 jaar. Dit betreffen de effecten die PZEM heeft belegd in het fonds waarin EPZ, via de Stichting Beheer Ontmantelingsgelden Kerncentrale Borssele, tevens heeft belegd. In totaal (incl. het deel van EPZ) is ultimo 2022 EUR 321,4 mln. belegd in dit fonds.

2.1 Transacties met verbonden partijen

Voor PZEM N.V. is geen sprake van transacties met verbonden partijen waarvan de waarde van materieel belang is voor de jaarcijfers van PZEM N.V.

3. Uitgestelde belastingvorderingen

(Bedragen x EUR 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Voorzieningen	130	130
Verrekenbare verliezen	5.367	20.940
TOTAAL	5.497	21.071

Jaarlijks wordt bij het opstellen van de jaarrekening beoordeeld in hoeverre verrekenbare verliezen tot toekomstige belastingbesparing zullen leiden. Deze beoordeling heeft er toe geleid dat in 2022 alle resterende verrekenbare verliezen op de balans tot uitdrukking zijn gebracht omdat de verwachting is dat deze in de komende jaren gerealiseerd kunnen gaan worden.

4. Kortlopende vorderingen

(Bedragen x EUR 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Handelsdebiteuren	36	37
Belastingen	7.222	94
Deposito's en effecten	201.720	327.228
Gestelde zekerheden	52.151	36.250
Overige en overlopende activa	35	40
Vorderingen op groepsmaatschappijen	175.455	393.657
TOTAAL KORTLOPENDE VORDERINGEN	436.619	757.305

Bij de financiële vaste activa zijn de vorderingen met betrekking tot deposito's en effecten beschreven. De daling van de vorderingen op groepsmaatschappijen komt met name door het gedeeltelijk omzetten van de vordering in eigen vermogen middels een agio storting.

5. Mutatieoverzicht van het eigen vermogen

(bedragen x EUR 1.000)	Totaal	Gestort aandelen- kapitaal	Wettelijke reserve	Hedge reserve	Overige niet uitkeerbare reserves	Overige reserves	Onverdeeld resultaat
STAND PER 1 JANUARI 2021	1.376.990	6.937	181.300	(11.665)	-	1.222.259	(21.841)
Resultaatverdeling 2020	-	-	-	-	-	(21.841)	21.841
Dividendbetaling	-	-	-	-	-	-	-
Overige mutaties	-	-	(97.554)	-	(108)	97.662	-
Totaal van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	273.919	-	-	38.854	-	-	235.065
STAND PER 31 DECEMBER 2021	1.650.908	6.937	83.746	27.189	(112)	1.298.084	235.065
Resultaatverdeling 2021	-	-	-	-	-	235.065	(235.065)
Dividendbetaling	(92.000)	-	-	-	-	(92.000)	-
Overige mutaties	(0)	-	(9.471)	-	(12)	9.483	-
Totaal van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	30.593	-	-	(151.609)	-	-	182.202
STAND PER 31 DECEMBER 2022	1.589.501	6.937	74.275	(124.420)	(124)	1.450.632	182.202

De wettelijke reserve betreft de niet uitgekeerde winsten van deelnemingen; diensgevolge is de wettelijke reserve niet vrij uitkeerbaar. Dit geldt evenzeer voor de hedge-reserve welke in relatie moet worden gezien met de niet gerealiseerde resultaten uit de reële waardemutatie van de derivaten, gebruikt voor hedge-doeleinden.

Het saldo van de overige mutaties is de resultante van eigen vermogen mutaties van niet-meegeconsolideerde deelnemingen.

Voor een verklaring van de mutaties in het eigen vermogen wordt verwezen naar de geconsolideerde jaarrekening.

VOORSTEL RESULTAATVERDELING

Bestemming van het resultaat over het boekjaar 2021

De jaarrekening 2021 is vastgesteld in de Algemene Vergadering gehouden op 1 juni 2022. De Algemene Vergadering heeft de bestemming van het resultaat vastgesteld conform het voorstel van de Raad van Bestuur.

Voorstel tot resultaatbestemming 2022

(Bedragen x EUR 1.000)	2022	2021
Resultaat uit eigen bedrijfsvoering	182.202	235.065
VOORGESTELDE UITKERING AAN AANDEELHOUDERS	(100.000)	-
Toevoeging / onttrekking aan de overige reserves	82.202	235.065

Omdat met de verkoop van Wholesale nog niet alle posities tussen het achterblijvende ZEH en de verkochte bedrijfsonderdelen zijn afgewikkeld lopen koper en verkoper nog (krediet)risico op elkaar. Om de wederzijdse risico's te beperken zijn garanties afgegeven en nadere afspraken gemaakt. Voor ZEH betekent dit dat er tot 1 mei 2024 maximaal € 100 miljoen dividend uitgekeerd mag worden. De Raad van Bestuur stelt voor, met goedkeuring van de Raad van Commissarissen, om deze uitkering na het vaststellen van de jaarrekening door de Algemene Vergadering te doen en het restant toe te voegen aan de overige reserves.

6. Voorzieningen

(Bedragen x EUR 1.000)	Totaal	Personeels kosten
BOEKWAARDE PER 1 JANUARI 2021	301	301
Terugboeking kortlopend gedeelte van voorzieningen	1.017	1.017
Dotaties	194	194
Rentedotaties	9	9
Vrijval	(677)	(677)
Onttrekkingen	(38)	(38)
Overige mutaties	(300)	(300)
Boekwaarde per 31 december 2021	506	506
Kortlopend gedeelte van voorzieningen	(505)	(505)
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2021	1	1
Terugboeking kortlopend gedeelte van voorzieningen	505	505
Dotaties	150	150
Rentedotaties	-	-
Vrijval	(302)	(302)
Onttrekkingen	(18)	(18)
Overige mutaties	-	-
Boekwaarde per 31 december 2022	336	336
Kortlopend gedeelte van voorzieningen	(335)	(335)
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2022	1	1

De voorzieningen bestaan ultimo 2022 en 2021 uitsluitend uit personeelsvoorzieningen.

In 2016 is een reorganisatievoorziening gevormd volgend op het GAMMA2-programma. Hierin zijn de verplichtingen opgenomen van de medewerkers die de PZEM Groep naar verwachting gaan verlaten als gevolg hiervan. De verplichtingen zijn bepaald rekening houdend met de afspraken in het Sociaal Plan en zijn gebaseerd op de lengte van het dienstverband binnen de sector, de leeftijd van de medewerker, verschillende beloningscomponenten en inschattingen ten aanzien van de kans op vervangend werk. In 2022 is net als in 2021 een deel van het personeel vertrokken dat eind 2016 in de voorziening was opgenomen, hetgeen heeft geresulteerd in een aanwending van de voorziening. De disconteringsvoet voor de reorganisatievoorziening bedraagt 2,3% (2021: 1,0%).

7. Overige schulden

(Bedragen x EUR 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Handelscrediteuren	480	1.703
Overige actuele belastingverplichtingen	7.252	706
Kortlopend deel van voorzieningen	335	505
Overlopende passiva	574	632
TOTAAL KORTLOPENDE VERPLICHTINGEN	8.641	3.545

Onder de overige schulden zijn onder andere het kortlopende gedeelte van de voorzieningen en de uitstaande crediteurenpositie verantwoord.

Onder de actuele belastingverplichtingen is de te betalen vennootschapsbelasting en loonheffing opgenomen.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Hieronder staan de niet uit de balans blijkende verplichtingen, voor zover deze naar de inschatting van PZEM een impact van EUR 5 mln. op het resultaat kunnen hebben.

Belangrijkste verstrekte zekerheden

PZEM heeft zich ten behoeve van de provincie Zeeland borg gesteld tot financiële zekerheid voor de eindafdichting van de (voormalige) stortplaatsen Noord- en Midden Zeeland en Koegorspolder ter hoogte van EUR 7,8 mln. (2021: EUR 7,8 mln.). PZEM heeft een contra-garantie ontvangen van de koper van de aandelen Indaver.

403-Verklaringen

PZEM N.V. heeft per balansdatum een verklaring zoals bedoeld in artikel 2:403 BW bij de Kamer van Koophandel gedeponereerd waarbij PZEM N.V. zich hoofdelijk aansprakelijk stelt voor de uit de rechtshandelingen van onderstaande dochterbedrijven voortvloeiende schulden:

- PZEM Energy B.V.
- PZEM Ficus Holding B.V.
- PZEM Pipe B.V.
- PZEM Tolling Sloe B.V.
- DELTIUS B.V.
- PZEM Energy Company B.V.
- De Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij B.V.

Op grond hiervan en van jaarlijks bij de Kamer van Koophandel te deponeren instemmingverklaringen van de aandeelhouders zijn deze vennootschappen vrijgesteld van de voorgeschreven publicatieverplichtingen voor de jaarrekening.

Fiscale eenheid

PZEM N.V. staat aan het hoofd van een fiscale eenheid voor de omzetbelasting en een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting. PZEM N.V. en de dochters die deel uitmaken van deze fiscale eenheid zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de belastingschuld van deze fiscale eenheden.

Toelichting op de enkelvoudige winst-en-verliesrekening

Het aantal medewerkers (FTE) per jaarultimo in dienst van PZEM N.V. bedraagt 3 FTE in 2022 (2021: 119 FTE). Deze daling komt doordat nagenoeg al het personeel per 1 mei 2022 in dienst is getreden bij PZEM Energy Company B.V.

Voor een toelichting op de bezoldiging van de statutaire bestuurders van PZEM N.V. wordt verwezen naar toelichting 18. (Personeelskosten) van de geconsolideerde jaarrekening.

Voor een toelichting op de beloning van de Raad van Commissarissen van PZEM N.V. wordt verwezen naar toelichting 20. (Overige bedrijfskosten) van de geconsolideerde jaarrekening.

Honoraria accountant

In 2022 heeft PZEM N.V. de volgende honoraria uitgegeven voor vennootschappen opgenomen in de consolidatie:

(Bedragen x EUR 1.000)	Accountants		Overige onderdelen accountants-netwerk		Totaal	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Totaal accountants honoraria jaarrekeningen PZEM-groep	302	263	-	-	302	263
Honoraria controle gerelateerde werkzaamheden	31	29	-	-	31	29
Honoraria fiscale werkzaamheden	-	-	155	235	155	235
Honoraria overige niet controle gerelateerde werkzaamheden	-	-	604	855	604	855
TOTAAL	333	292	758	1.090	1.091	1.382

De in het hierboven opgenomen overzicht betreffen de bedragen van KPMG Accountants N.V. (en KPMG-netwerk) voor wat betreft PZEM N.V. en 50% van Sloecentrale Holding B.V. en 70% van de honoraria van Deloitte Accountants B.V. (en Deloitte-netwerk) bij N.V. EPZ.

Er is geen sprake van resultaatafhankelijke honoraria.

Voor akkoord:

Raad van Bestuur:

Mr. drs. F. Verhagen RA

Raad van Commissarissen:

Ir. G.A.F. van Harten

Mr. W.J.N. van Uchelen

Drs. B.A. Fermin

Was getekend,

Middelburg, 8 mei 2023

Overige gegevens bij de jaarrekening 2022

Statutaire bepalingen inzake de winstbestemming

In artikel 41 van de statuten zijn de volgende bepalingen opgenomen inzake de winstbestemming.

1. Indien de winst-en-verliesrekening, welke van de vastgestelde jaarrekening deel uitmaakt, een bedrag aanwijst als verlies, zal dit verlies ten laste worden gebracht van de algemene reserves.
Indien deze reserves daartoe niet toereikend zijn, zal het resterende verlies ten laste komen van de winsten van volgende jaren.
2. Indien de winst en-verliesrekening, welke van de vastgestelde jaarrekening deel uitmaakt, een bedrag aanwijst als winst, kan de Raad van Commissarissen ten laste van die winst bedragen toevoegen aan de algemene reserves. De resterende winst staat ter beschikking van de Algemene Vergadering.
3. De Algemene Vergadering is bevoegd tot uitkering van één of meer interimdividenden en/of andere interim uitkeringen te besluiten, mits aan het vereiste van artikel 2:105 lid 2 Burgerlijk Wetboek is voldaan blijktens een tussentijdse vermogensopstelling als bedoeld in artikel 2:105 lid 4 Burgerlijk Wetboek.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de algemene vergadering en raad van commissarissen van ZEH N.V.

Verklaring over de in het jaarbericht opgenomen jaarrekening

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van ZEH N.V. (of hierna 'de vennootschap') te Middelburg (hierna 'de jaarrekening') gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde en de enkelvoudige jaarrekening.

Naar ons oordeel:

- geeft de betreffende geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van ZEH N.V. per 31 december 2022 en van het resultaat en de kasstromen over 2022, in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie en Titel 9 Boek 2 BW;
- geeft de betreffende enkelvoudige jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van ZEH N.V. per 31 december 2022 en van het resultaat over 2022, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit:

- 1 de geconsolideerde balans per 31 december 2022;
- 2 de volgende geconsolideerde overzichten over 2022: de winst-en-verliesrekening, het overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, het mutatieoverzicht eigen vermogen en het kasstroomoverzicht; en
- 3 de toelichting met een overzicht van de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De enkelvoudige jaarrekening bestaat uit:

- 1 de enkelvoudige balans per 31 december 2022;
- 2 de enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2022; en
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'. Wij zijn onafhankelijk van ZEH N.V. zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. De informatie en onze bevindingen ten aanzien van fraude en niet naleven wet- en regelgeving en continuïteit moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Controleaanpak risico van fraude en het niet naleven van wet- en regelgeving

In hoofdstuk 1.8 van het bestuursverslag beschrijft de raad van bestuur de procedures ten aanzien van de risico's op fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving en neemt de raad van commissarissen deze beschrijving in beschouwing.

In het kader van onze controle hebben wij inzicht verkregen in de vennootschap en de bedrijfsomgeving, en hebben wij de opzet en de implementatie beoordeeld van het risicomanagement van de vennootschap met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. Onze werkzaamheden omvatten onder andere het evalueren van de gedragscode, de klokkenluidersregeling en het incidentenregister. Bovendien hebben wij inlichtingen ter zake ingewonnen bij de raad van bestuur, degenen belast met governance en bij andere relevante functies, zoals Internal Audit en Compliance. Wij hebben onder meer de volgende controlewerkzaamheden uitgevoerd:

- inzicht verkrijgen hoe de onderneming informatietechnologie (IT) gebruikt en de invloed daarvan op de jaarrekening, inclusief het risico van cybersecurity incidenten die een materieel effect hebben op de jaarrekening;
- evaluatie van nevenfuncties van bestuursleden, met speciale aandacht voor procedures en governance met betrekking tot mogelijke belangenconflicten;
- evalueren van correspondentie met regelgevende en toezichthoudende instanties, en van verklaringen door advocaten ten behoeve van accountants.

Daarnaast hebben wij werkzaamheden uitgevoerd om inzicht te verkrijgen in de wet- en regelgeving die op de vennootschap van toepassing is en hebben de volgende rechtsgebieden geïdentificeerd die de meest waarschijnlijke oorzaak zouden kunnen zijn voor een materieel effect op de jaarrekening:

- mededingingsrecht (in verband met de betrokkenheid van de vennootschap bij een aantal lopende onderzoeken door nationale mededingingsautoriteiten);
- milieurecht;
- The Regulation on Wholesale Energy Market Integrity and Transparency (REMIT-verordening).

Wij hebben de risicofactoren voor fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving geëvalueerd om na te gaan of deze factoren duiden op een risico op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening.

Wij beoordelen het veronderstelde frauderisico met betrekking tot de opbrengstverantwoording als niet relevant aangezien de prijsvorming in de markt transparant is en de door klanten afgenomen hoeveelheden door onafhankelijke partijen gemeten worden. Ook de aard van het product (electriciteit) beperkt het risico ten aanzien van de opbrengstverantwoording omdat in- en verkopen inherent aan elkaar gelijk zijn qua hoeveelheden.

In overeenstemming met het bovenstaande en met de controlestandaarden hebben wij de volgende risico's geïdentificeerd ten aanzien van fraude die relevant zijn voor onze controle, inclusief de relevante veronderstelde risico's vastgelegd in de controlestandaarden, en hebben hierop als volgt ingespeeld:

Doorbreken van interne beheersing door het management (een verondersteld risico)

Risico:

Het management is in een unieke positie om fraude te plegen door de mogelijkheid het proces van financiële verslaggeving en resultaten te manipuleren door middel van het doorbreken van de interne beheersing die anderszins effectief lijken te werken, zoals bijvoorbeeld doorbreking van de interne beheersing door mogelijke aanwezigheid van tendenties uit hoofde van het verkoopproces van de wholesale activiteiten.

Controleaanpak:

- Wij hebben de opzet en het bestaan van de beheersmaatregelen in het financiële verantwoordingsproces getoetst.
- Wij hebben gegevensgerichte detailwerkzaamheden uitgevoerd met betrekking tot de hoog risico-journaalposten, de eliminatieboekingen en de overige consolidatieboekingen.
- Wij hebben de redelijkheid van de veranderingen in de methoden en onderliggende aannames die gebruikt worden om schattingen te maken ten opzichte van het vorige jaar en eventuele tendenties te onderkennen beoordeeld.
- Wij hebben de geschiktheid van accounting voor significante transacties buiten de normale bedrijfsvoering of transacties die anderszins ongebruikelijk zijn beoordeeld.
- Wij hebben de accountants van bedrijfsonderdelen geïnstrueerd om gegevensgerichte werkzaamheden uit te voeren met betrekking tot journaalposten (inclusief de genoemde hoog risico-journaalposten) teneinde de geïdentificeerde risico's te mitigeren.
- We hebben een element van onvoorspelbaarheid in onze controleaanpak opgenomen.

Wij hebben onze risico-inschatting en controleaanpak en resultaten gecommuniceerd aan de raad van bestuur en aan de auditcommissie van de raad van commissarissen.

Onze controlewerkzaamheden leidden niet tot aanwijzingen en/of andere redelijke vermoedens van fraude en niet-nakomen van wet- en regelgeving die van materieel belang zijn voor onze controle.

Controleaanpak continuïteit

De raad van bestuur heeft haar continuïteitsbeoordeling uitgevoerd en geen continuïteitsrisico's geïdentificeerd. Onze procedures om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te beoordelen omvatten onder andere:

- overwegen of de continuïteitsrisicoanalyse door het bestuur alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van de controle kennis hebben;
- overwegen of de ontwikkeling in energieprijzen aanleiding geven tot een continuïteitsrisico;
- analyse van de financiële positie per ultimo boekjaar en ten opzichte van voorgaand boekjaar op indicatoren die kunnen duiden op continuïteitsrisico's.

De resultaten van onze risicobeoordeling procedures hebben geen aanleiding gegeven om additionele controlewerkzaamheden op de continuïteitsbeoordeling uit te voeren.

Verklaring over de in het jaarbericht opgenomen andere informatie

Het jaarbericht omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle van de jaarrekening of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de raad van bestuur en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie en Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de raad van bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als de raad van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de raad van bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de raad van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de raad van bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De raad van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een verdere beschrijving van onze verantwoordelijkheden ten aanzien van een jaarrekeningcontrole is te vinden op de website van de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) op: http://www.nba.nl/NL_algemeen_01

Deze beschrijving is onderdeel van onze controleverklaring.

Eindhoven, 8 mei 2023
KPMG Accountants N.V.
M.J.A. Verhoeven RA

Verklaring

Verklaring Naleving Gedragscode Leveranciers en onder hun verantwoordelijkheid handelende Meetbedrijven aangaande gegevens uit kleinverbruik-meetinrichtingen die op afstand uitleesbaar zijn.

Naam rechtspersonen:
PZEM Energy B.V. en PZEM Energy Company B.V.

Statutaire vestigingsplaats:
Middelburg

Periode:
1 januari 2022 tot en met 31 december 2022

PZEM Energy B.V. en PZEM Energy Company B.V. te Middelburg maken voor het goed kunnen uitvoeren van hun diensten gebruik van meetgegevens die zijn verkregen uit kleinverbruik-meetinrichtingen die op afstand uitleesbaar zijn. In aanvulling op de Wet Bescherming Persoonsgegevens hebben leveranciers en de onder hun verantwoordelijkheid handelende meetbedrijven in de Nederlandse energiebranche een gedragscode opgesteld ten aanzien van het gebruik, het vastleggen, het uitwisselen en het bewaren van gegevens die zijn verkregen uit een kleinverbruik-meetinrichting die op afstand uitleesbaar is.

Hierbij verklaart PZEM N.V., te dezen vertegenwoordigd door haar bestuurder F. Verhagen, in haar hoedanigheid van bestuurder van PZEM Energy B.V. en PZEM Energy B.V. in haar hoedanigheid als bestuurder van PZEM Energy Company B.V. zich gedurende de bovenvermelde periode heeft gehouden naar beste weten aan het gestelde in de regels en verplichtingen genoemd in de Gedragscode Leveranciers Slimme Meters 2012.

Middelburg, 8 mei 2023

Was getekend

Mr. drs. F. Verhagen RA
Raad van Bestuur PZEM N.V.



Jaarverslag 2022



Inhoud

Jaarverslag 2022

Bestuursverslag	
Woord van de directie	3
Introductie Evides Waterbedrijf	4
Voorzieningsgebied	4
Strategie 2021-2025	5
Kengetallen	7
Ons werk in 2022	8
Klant voorop stellen	8
Duurzaam waarde creëren	10
Uitstekende waterkwaliteit en -kwantiteit realiseren	12
Duurzaam inzetbare medewerkers	15
Wendbare organisatie	17
Digitalisatie en data	19
Onze organisatie en koers	20
Organogram	20
Interne risicobeheersing- en controlesystemen	21
Systeem van interne risicobeheersing en controle	21
Ondernemingsrisico's	22
Corporate governance	25
Deelnemingen	26
Financiële resultaten	29
Vooruitblik 2023	33
Over de RvC	36

Jaarrekening 2022

Geconsolideerde balans per 31 december 2022	42
Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2022	43
Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2022	44
Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening	45
Toelichting op de geconsolideerde balans	52
Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening	60
Vennootschappelijke balans per 31 december 2022	65
Vennootschappelijke winst- en verliesrekening over 2022	66
Toelichting op de vennootschappelijke balans	67
Toelichting op de vennootschappelijke winst- en verliesrekening	73

Overige gegevens

Controleverklaring	75
---------------------------	-----------

Woord van de directie



2022 was een bijzonder jaar. Met de oorlog in Oekraïne kwamen de geopolitieke verhoudingen onder druk te staan, gevolgd door een snelle stijging van de energie- en grondstofprijzen. Tel daar de naweeën van corona en de extreem droge zomer bij op. Kortom we kijken terug op een turbulent jaar.

Toch hebben we 24 uur per dag kwalitatief goed drinkwater en industriewaterdiensten kunnen leveren. Voor mij het bewijs dat ons watersysteem robuust is en de organisatie staat als een huis. We zijn goed voorbereid en beschikken over professionele medewerkers. We zijn alert en wendbaar waardoor we ook onder deze uitdagende omstandigheden goed blijven presteren op onze doelen.

Naast het leveren van betrouwbaar drinkwater nu, bereiden we ons ook voor op toekomstige leveringszekerheid. Het leveren van drinkwater blijft alleen vanzelfsprekend als er kwalitatief goede drinkwaterbronnen beschikbaar zijn en blijven. Om in heel het voorzieningsgebied van Evides ook in de toekomst drinkwater te kunnen leveren, zijn we op zoek naar aanvullende bronnen voor drinkwater voor Midden-Zeeland. De eerste onderzoeken daarvoor deden we dit jaar al.

Het is goed om te zien dat het pleidooi dat we samen met de andere drinkwaterbedrijven en waterschappen hielden om meer rekening te houden met de watertransitie (nieuwe manier van omgaan met watersysteem) is overgenomen door het Rijk. Het Rijk maakte 'water en bodem sturend': de ruimtelijke ontwikkeling moet zich aanpassen naar water en bodem, in plaats van andersom. Het herstellen van gezonde en duurzame bodem- en watersystemen en het beschermen van schoon en voldoende grond- en oppervlaktewater zijn belangrijke uitgangspunten.

Beschermen van onze drinkwaterbronnen blijft heel belangrijk. Daarom stelden we in 2022 het nieuwe beheerplan voor onze grondwaterwingebieden op de Brabantse wal vast. We vormen onze bossen langzaam om naar een klimaatbestendig bos met meer loofbomen van verschillende ouderdom. De biodiversiteit wordt hierdoor groter en onze bronnen blijven goed beschermd.

We blijven zeer alert op de waterkwaliteit in de rivieren, en dan met name het stroomgebied van de Maas. Bij laag water is de concentratie van stoffen die niet in de rivier thuis horen vaak te hoog. Ons, in 2021 in gebruik genomen, innamepompstation aan de Bergsche Maas heeft zijn toegevoegde waarde al bewezen in de droge zomer. Door de grotere innamecapaciteit hebben we onze voorraadbekkens in de Biesbosch kunnen aanvullen op de momenten dat er goede kwaliteit Maaswater beschikbaar was.

Bronbescherming blijft echter essentieel. Het zorgen voor een betere waterkwaliteit van de Maas is precies het doel van het programma Schone MaasWaterKeten. Zo ondertekenden we mede voor de verlenging van dit programma. Door deze samenwerking van waterschappen, drinkwaterbedrijven, Rijkswaterstaat en ministerie van Infrastructuur en Waterstaat kunnen we kennis over de kwaliteit delen en worden maatregelen uitgevoerd die de Maas schoner maken.

In de complexe ondergrondse omgeving waarin Evides opereert, levert multidisciplinaire samenwerking voordelen op. Met o.a. Stedin hebben we besloten om voor de aanleg van onze leidingsystemen tot een gezamenlijke portfolio van projecten te komen. Voor de uitvoering deden we een gezamenlijke aanbesteding. Met deze integrale aanpak beperken we het ongemak voor burgers zo veel mogelijk.

Mooi resultaat is ook dat bestaande klanten hun contracten voor industriewaterdiensten met Evides Industriewater hebben verlengd of uitgebreid. Eén van de hoogtepunten dit jaar was de oplevering van de nieuwe demiwaterfabriek in Antwerpen. Door water- en chemicaliënbesparende maatregelen in te zetten, hebben we een duurzame demiwaterfabriek kunnen opleveren.

Duurzaam is ook de pilot met de 'Digital twins'. Op een rioolwaterzuivering experimenteerden we met het inzetten van digitale kopie van het zuiveringsproces, die via kunstmatige intelligentie voorstellen doet om het proces te optimaliseren. De eerste resultaten waren veelbelovend.

De krapte op de arbeidsmarkt is een landelijke uitdaging. Gelukkig kunnen wij nog steeds goede mensen aantrekken en is het verloop al jaren stabiel laag. Om het arbeidsklimaat verder te verbeteren hebben we een heldere visie op inclusie ontwikkeld. Het motto is: *samen jezelf zijn, dat is Evides*. Het programma dat we met elkaar hebben gemaakt, gaat bijdragen aan een nog prettigere werkomgeving waarin ieders inbreng gewaardeerd wordt en iedereen zichzelf mag zijn. Zo stimuleren we dat mensen ondernemend en initiatiefrijk durven zijn waardoor onze organisatie scherp blijft. Zo'n veilige en stimulerende werkomgeving zorgt er mede voor dat mensen graag bij Evides werken.

We kijken terug op een turbulent jaar waarin desondanks solide resultaten zijn geboekt, ook financieel. Dat leverde een resultaat op van € 8,1 miljoen voor het drinkwaterbedrijf en van € 38,0 miljoen voor onze industriewateractiviteiten. Deze resultaten zijn vooral te danken aan de grote inzet van onze medewerkers. Mede dankzij hen en de intensieve samenwerking met onze stakeholders maakt dat we met vertrouwen vooruitkijken naar de toekomst.

Annette Ottolini
Algemeen Directeur
Evides Waterbedrijf

Introductie Evides Waterbedrijf

Duurzaam, innovatief en in verbinding met de omgeving; zo werkt Evides Waterbedrijf. Met onze medewerkers zorgen wij er samen voor dat onze klanten nu en in de toekomst kunnen vertrouwen op een betrouwbare drink- en industriewatervoorziening en afvalwaterzuivering.

24 uur per dag, 365 dagen per jaar levert Evides Waterbedrijf betrouwbaar drinkwater aan 2,5 miljoen consumenten en het bedrijfsleven in het zuidwesten van Zuid-Holland, de provincie Zeeland en het zuidwesten van Noord-Brabant.

Daarnaast levert Evides Industriewater diensten en producten aan grote industriële bedrijven in Nederland, België en Duitsland. Het gaat hierbij om water waarvan de samenstelling wordt afgestemd op de specifieke eisen en wensen van iedere klant.

Evides Industriewater is ook actief in het zuiveren van afvalwater en het hergebruiken van gezuiverd afvalwater voor industriële toepassingen.

Om schoon en veilig drinkwater te kunnen leveren maakt Evides Waterbedrijf zich sterk voor bronbescherming. We zetten ons in om onze oppervlaktewater- en grondwaterbronnen te beschermen tegen ongewenste stoffen. Want, wat er niet inzit, hoeven we er ook niet uit te halen. Dat is niet alleen goed voor de bron waarvan drinkwater wordt gemaakt, maar ook beter voor natuur en milieu in ons gebied.

Daarnaast richt Evides Waterbedrijf zich continu op het verbeteren van technieken om water te winnen, zuiveren, leveren en – zoveel mogelijk – te hergebruiken. Ook onderzoeken we voortdurend mogelijkheden om producten die vrijkomen bij het zuiveren van (afval)water te hergebruiken. Op deze manier levert Evides Waterbedrijf een bijdrage aan een optimaal en duurzaam gebruik van de waterketen in Nederland en daarbuiten.

In totaal leverde Evides Waterbedrijf in 2022 157,5 miljoen kubieke meter drinkwater en Evides Industriewater 99,0 miljoen kubieke meter water voor industrieel gebruik via ons 14.832 kilometer lange leidingnet. Daarnaast verwerkte Evides Industriewater 1.605.600 vervuilingseenheden in de afvalwaterzuivering.

Voorzieningsgebied

Evides Waterbedrijf levert drinkwater in de volgende gemeenten:

Albrandswaard, Barendrecht, Bergen op Zoom (specifiek: Halsteren en Lepelstraat), Borsele, Brielle*, Capelle aan den IJssel, Delft, Den Haag (specifiek: Wateringse Veld), Dordrecht, Goeree-Overflakkee, Goes, Hellevoetsluis*, Hoeksche Waard, Hulst, Kapelle, Maassluis, Middelburg, Midden-Delfland, Nissewaard, Noord-Beveland, Reimerswaal, Rotterdam, Schiedam, Schouwen-Duiveland, Sluis, Terneuzen, Tholen, Veere, Vlaardingen, Vlissingen, Westland, Westvoorne*, Woensdrecht en Zwijndrecht (specifiek: Heerjansdam).



Evides Industriewater is actief voor opdrachtgevers in Nederland, België en Duitsland.

* Per 1 januari 2023 zijn de gemeenten Brielle, Hellevoetsluis en Westvoorne samengegaan in de nieuwe gemeente Voorne aan Zee

Strategie 2021-2025

Strategische koers

De uitvoering van de strategische koers 2021-2025 wordt voortvarend opgepakt. Samen met onze stakeholders werken we aan het creëren van duurzame waarde en leveren we onze bijdrage aan de actuele maatschappelijke opgaven.

Evides Waterbedrijf maakt water waardevol

Massive Transformative Purpose (MTP) van Evides Waterbedrijf

Water is een vitale behoefte voor mens en bedrijf. 2,5 miljoen inwoners in Zuidwest-Nederland rekenen op ons betrouwbare drinkwater. De industrie in binnen- en buitenland rekent op onze innovatieve waterdiensten. Wij bieden onze klanten leveringszekerheid en uitstekende waterkwaliteiten. Wij maken water waardevol voor onze klanten, dat is waar Evides Waterbedrijf voor staat.

Missie

Evides Waterbedrijf heeft als missie: 'Het bieden van wateroplossingen, betrouwbaar en innovatief.'

Visie

De klant staat voorop in alles wat we doen, met oog voor de omgeving. Wij bieden uitstekende diensten, waterkwaliteiten en -kwantiteiten aan onze klanten.

Wij zetten in op **duurzame waarde creëren**, waarbij onze drinkwater- en industriewateractiviteiten elkaar versterken. Circulair en klimaatneutraal zijn onze vertrekpunten bij het realiseren van wateroplossingen.

Wij werken **veilig, duurzaam en binnen wettelijke kaders**. We werken graag samen om onze strategische doelen te bereiken en bij te dragen aan de maatschappelijke opgaven.

Wij zijn een **innovatief kennisbedrijf**. Onze processen zijn slim ontworpen en optimaal gedigitaliseerd. We halen waarde uit onze data.

Wij zijn een **aantrekkelijke werkgever met inclusieve teams** en betrokken en bevlogen medewerkers die zich blijven ontwikkelen. We organiseren ons werk flexibel en steeds passend bij de uitdagingen die voor ons liggen.

Thema's

Om dit tot uitvoering te brengen werken we via zes strategische thema's:

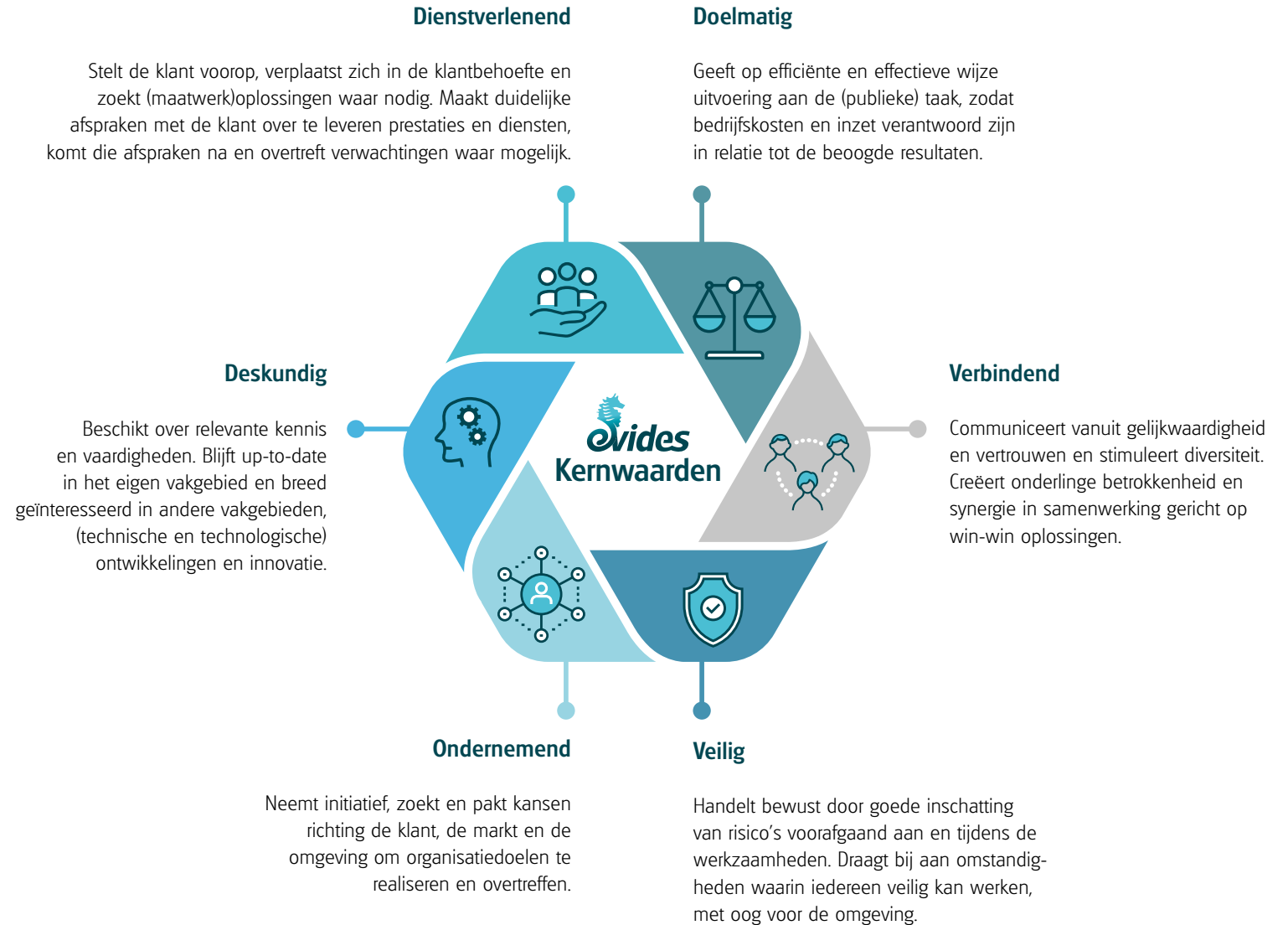
- **Klant voorop stellen:**
Wij gaan voor tevreden klanten door een efficiënte en betrokken dienstverlening. We bouwen hiermee door op de resultaten van de afgelopen jaren.
- **Duurzaam waarde creëren:**
Duurzaamheid is voor Evides en de maatschappij een belangrijk thema. Door maatschappelijk verantwoorde bedrijfsvoering blijven we ons inzetten om in 2025 100% klimaatneutraal te zijn en stappen te zetten richting

energieneutraliteit. Daarnaast blijven we hard werken aan het leveren van duurzame en circulaire waterdiensten.

- **Uitstekende waterkwaliteit en -kwantiteit realiseren:**
Wij zorgen voor de bescherming van onze bronnen, zoetwaterbeschikbaarheid en betrouwbare waterkwaliteit. We hebben de afgelopen jaren goede stappen gezet in het aanpakken van de uitdagingen op het gebied van waterkwaliteit deze zetten we onverminderd voort. Tegelijkertijd hebben we de afgelopen jaren ervaren hoe belangrijk voldoende beschikbaarheid van zoetwater is, bijvoorbeeld in relatie tot de klimaatverandering, economische ontwikkelingen en bevolkingsgroei. We beschermen niet alleen onze bronnen, we zetten ook in op beschikbaarheid van voldoende water(kwantiteit).
- **Duurzaam inzetbare medewerkers:**
Essentieel voor het bereiken van al onze ambities zijn natuurlijk gemotiveerde en vaardige medewerkers. We streven daarbij naar nog meer inclusiviteit, diversiteit en ruimte voor persoonlijke ontwikkeling. Ook veilig werken blijft uiteraard een belangrijk aandachtspunt.
- **Wendbare organisatie:**
We acteren snel en slagvaardig op veranderende mogelijkheden en op wensen van onze omgeving (klanten, medewerkers, samenwerkingspartners en overige stakeholders). Aangezien de veranderingen in de wereld in een steeds sneller tempo gaan en alles steeds meer met elkaar verbonden raakt, wordt wendbaarheid, flexibiliteit en samenwerking met partners steeds belangrijker om onze doelen te bereiken.
- **Digitalisatie en data:**
Onze bedrijfsvoering is optimaal gedigitaliseerd en data-gedreven. We bouwen voort op het mooie fundament dat we de afgelopen jaren hebben gelegd. Daardoor kunnen we goed inspelen op de snelle ontwikkelingen in de digitale wereld en exponentiele toename van de beschikbaarheid van data.

Kernwaarden

Bij het bereiken van onze missie en visie staan de volgende kernwaarden centraal:



Kengetallen

		Eenheid	2022	2021	2020	2019
Financieel						
1.	Liquiditeitsratio	%	43,5	58,4	45,0	39,3
2.	Solvabiliteitsratio	%	42,2	42,5	42,9	43,1
3.	Gemiddelde krediettermijn debiteuren	dagen	25,3	27,4	27,0	28,4
4.	Nettowerkkapitaal	€ miljoen	-119,3	-77,2	-98,7	-106,8
5.	Rentabiliteit totaal vermogen	%	3,3	3,7	3,4	3,7
6.	Cashflow	€ miljoen	127,9	127,0	125,3	118,4
7.	Cashflowratio	%	16,5	17,3	17,1	17,6
8.	Interne financieringsratio	x 1	1,3	1,0	0,9	0,7
9.	Inkoop drinkwater	miljoen m ³	10,1	9,7	9,7	9,2
10.	Afzet drinkwater	miljoen m ³	157,5	157,3	157,5	158,2
11.	Afzet industriewater	miljoen m ³	99,0	97,1	97,7	95,1
12.	Behandeling afvalwater	v.e.* x 1.000	1.605,6	1.608,8	1.536,2	1.512,2
13.	Netto-omzet	€ miljoen	419,3	366,3	312,6	305,7
Bedrijfsmiddelen						
14.	Aantal gebruikersadressen	x 1	1.091.688	1.086.083	1.101.910	1.081.658
15.	Aantal watermeters	x 1	1.048.982	1.048.265	1.055.690	1.028.896
16.	Lengte transport- en distributieleidingen	km	13.867	13.850	13.830	13.793
17.	Lengte demileidingen	km	72	72	72	71
18.	Lengte bron-/ruw-/industriewaterleidingen	km	893	887	887	882
19.	Aantal storingen	x 1	10.545	11.337	10.466	11.204
20.	Klachten over waterkwaliteit	x 1	330	480	765	609
Personeel						
21.	Aantal personeelsleden (ultimo jaar)	x 1 fte	776,6	764,7	748,7	736,3
22.	Gemiddelde loonkosten per personeelslid	x € 1.000	90,8	85,9	85,5	83,0
23.	Ziekteverzuim	%	3,87	3,22	3,14	3,84

Toelichting kengetallen

- Liquiditeitsratio =
(vlottende activa : kortlopende schulden) x 100%
- Solvabiliteitsratio =
(eigen vermogen : totaal activa) x 100%
- Gemiddelde krediettermijn debiteuren =
(debiteuren : gefactureerde bedrijfsopbrengsten) x 365 dagen
- Nettowerkkapitaal =
vlottende activa - kortlopende schulden
- Rentabiliteit totaal vermogen =
(nettoresultaat + interest) : totaal activa x 100%
- Cashflow =
nettoresultaat + afschrijvingen en overige waardeveranderingen
- Cashflowratio =
(cashflow : vreemd vermogen) x 100%
- Interne financieringsratio =
investeringen in vaste activa : cashflow

* v.e. = vervuilingseenheden



Ons werk in 2022

Klant voorop stellen

Bij Evides staat de klant voorop in alles wat we doen. Gemak en eenvoud staan daarbij centraal. Niet elke klant heeft dezelfde behoeften, daar proberen we zoveel mogelijk op in te spelen met onze dienstverlening. In 2022 hebben we grote stappen gezet in het sociaal incasseren en maatwerk voor zakelijke drinkwaterklanten.

Klanttevredenheid

Evides is een klantgericht waterbedrijf. Juist omdat de meeste van de 1,1 miljoen klanten niet van waterleverancier kunnen veranderen, stuurt Evides stevig op de klanttevredenheid en is er veel oog voor de maatschappelijke rol van het bedrijf. Evides meet dit aan de hand van de doelstelling maximaal 1% ontevreden klanten in 2025. In 2022 was dit percentage verlaagd naar 2% (2021: 4%).

Sociaal incasseren

Een van de mijlpalen dit jaar was het vervolg op de introductie van sociaal incasseren samen met onze gemeenten en andere partners en daar is Evides trots op. We doen nu veel meer met onze data. Betalingsproblemen signaleren wij al in een vroeg stadium: een rekening die lang blijft liggen, een automatische incasso die stopt... Dat zijn signalen dat

een klant mogelijk financiële problemen heeft. Vaak is dat het topje van de ijsberg. Nu helpen we die mensen naar het goede loket om hun problemen vroegtijdig aan te pakken. Onze medewerkers krijgen veel energie om op deze manier onze klanten te helpen met een oplossing voor de lange termijn.

Klantenpanel actief

De intrinsieke motivatie van onze medewerkers is de grote drijvende kracht achter het steeds blijven verbeteren van onze service. Dat werpt zijn vruchten af. We zien steeds weer nieuwe mogelijkheden om het nog beter te doen. De klanten waarderen dat met een gemiddeld rapportcijfer van een 8,3.

Klanten worden regelmatig bevestigd op hun klanttevredenheid. Daarnaast is er ook een klantenpanel actief. Evides startte hier in november 2021 mee. Het afgelopen jaar maakten we er regelmatig gebruik van. Het is een online omgeving, waar op dit moment zo'n 350 klanten met Evides meedenken. We hebben op het platform bijvoorbeeld een groot onderzoek uitgezet over waterbesparing. 251 klanten hebben eraan meegedaan. Dat heeft ons waardevolle inzichten en tips opgeleverd om waterbesparing nog beter voor het voetlicht te brengen bij onze klanten.

Aantal klantcontacten (drinkwater) in 2022:

Telefoon	151.086
E-mail	64.564
Chat	16.968
WhatsApp	13.834
Facebook en Twitter	3.140

Nieuwe website

In het voorjaar heeft Evides een nieuwe website gelanceerd. Die is ook toegankelijk voor mensen met een visuele beperking en laaggeletterden. Om dit te bereiken hebben we vooraf via interviews onderzoek gedaan onder deze doelgroepen. Dit heeft onder andere geresulteerd in een contrastfunctie voor mensen met een visuele beperking. Bovendien zijn we voor al onze bezoekers extra alert op het juiste taalgebruik op de website.

Maatwerk voor zakelijke drinkwaterklanten

Klantgericht zijn betekent ook veel pro-actiever zakelijke drinkwaterklanten adviseren. Voorheen werden alle klanten op dezelfde manier bediend. We werken nu met verschillende klantgroepen, waar we steeds meer over leren en dus beter kunnen adviseren.

Overal en altijd drinkwater voor zakelijke klanten is namelijk niet zo vanzelfsprekend meer. We moeten bewust omgaan

met drinkwater. Daarom gaan we graag vroegtijdig in gesprek met zakelijke klanten, die willen uitbreiden of een nieuwe activiteit willen opstarten. Regelmatig wordt drinkwater gebruikt of gevraagd, terwijl er niet persé drinkwater nodig is. We bekijken dan graag samen met de klant of daar andere oplossingen voor zijn. Water uit andere bronnen zuiveren en hergebruik van water staan bijvoorbeeld in zo'n gesprek op de agenda. Ook met partners als havenbedrijven, gemeenten en provincies hebben we contact over mogelijke nieuwkomers, zodat we in een vroeg stadium kunnen adviseren over de watervraag.

Toekomstbestendige levering industriewater

Evides Industriewater is industriewaterleverancier en partner voor haar klanten. Als expert hebben we de kennis en kunde om voor watervraagstukken integrale en duurzame wateroplossingen te ontwikkelen. Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn minder energie- en chemicaliënverbruik en het circulair gebruiken van water. Water is steeds vaker een onderdeel van de business case bij nieuwe fabrieken of uitbreidingen van bestaande fabrieken.

Een goed voorbeeld hiervan is de oplevering van een nieuwe demiwaterfabriek in Antwerpen. Onze operationele prestaties als bestaande leverancier en onze innovatiekracht hebben ervoor gezorgd dat we deze opdracht gegund hebben gekregen. Deze nieuwe demiwaterfabriek is duurzaam door gebruik van groene energie en minder chemicaliën. Tegelijkertijd zijn we een pilot gestart om in de toekomst circulair te kunnen zijn. Onder forse tijddruk hebben we de demiwaterfabriek, tot grote tevredenheid van onze klant, gerealiseerd.

Water is een essentieel onderdeel in de energietransitie. Evides industriewater speelt daar op in. Zo gaan we demiwater leveren voor de geplande waterstoffabriek op de Maasvlakte.

Flexibele capaciteit

Industriewaterklanten hebben in bepaalde gevallen (bijvoorbeeld door verandering van kwaliteit van hun bron of veranderende capaciteit) behoefte aan flexibiliteit in de industriewatervoorziening. Evides Industriewater beschikt over een vloot van mobiele RO's (Reversed Osmose-installaties) om bestaande en nieuwe klanten hierbij te ondersteunen. We hebben onze mobiele capaciteit dit jaar volledig kunnen inzetten om onze klanten te helpen bij het realiseren van de juiste kwaliteit en hoeveelheid van hun proceswater.

Kraanwaterlessen mochten weer

Evides werkt ook bij de jeugd aan bewust en zuinig watergebruik. Het mede organiseren van de Nationale Kraanwaterdag is daar een mooi voorbeeld van. Nationale Kraanwaterdag is een landelijk initiatief van de gezamenlijke drinkwaterbedrijven en andere partners zoals JOGG (Jongeren op Gezond Gewicht). Daarom is een ander belangrijk doel van die dag om de jeugd erop te wijzen dat drinkwater een gezond alternatief is voor frisdranken.

Woensdag 28 september vormde de Franciscusschool in Middelburg het decor voor de start van de Nationale Kraanwaterdag in het verzorgingsgebied van Evides. Samen met de burgemeester van Middelburg hebben we het startschot gegeven voor de Kraanwaterdag. De editie van 2022 was een groot succes. In heel Nederland deden ruim 250.000 kinderen mee. Dat waren er meer dan ooit.

Niet alleen tijdens Nationale Kraanwaterdag werd een kraanwaterles gegeven. Onze kraanwaterdocenten konden dit jaar na corona eindelijk weer op pad. Met onze interactieve kraanwaterlessen komen kinderen uit groep 6 tot en met 8 meer te weten over kraanwater.





Duurzaam waarde creëren

Evides staat als publieke organisatie midden in de samenleving. Uitstekend drinkwater en industriewaterdiensten leveren is onze kerntaak en dat doen we op een duurzame manier. Bijvoorbeeld door het verminderen van ons gasverbruik en het verlagen van onze CO₂ voetafdruk. Samen met onze industriewaterklanten werken we aan een toekomstbestendige waterhuishouding door het tegengaan van verspilling (Water without Waste), door onder andere het realiseren van circulaire watertoepassingen.

Start meerjarig onderzoeksprogramma Onward

Onderzoek is voor onze kennis- en kapitaalsintensieve organisatie als Evides een structureel onderdeel van de bedrijfsvoering. Beslissingen over investeringen en de bedrijfsvoering onderbouwen we met onderzoek. In het ontwerp van die onderzoeken is veel aandacht voor de verbinding tussen de verschillende afdelingen en bedrijfsonderdelen van Evides, omdat de uitkomsten relevant zijn voor de verschillende bedrijfsonderdelen. Daarbij wordt ook rekening gehouden met het onderzoek dat elders in Nederland en de wereld wordt uitgevoerd. Met het Onderzoeksprogramma Onward 2022-2025 (**O**nderzoek **W**Aardevol **W**ater **E**vides) startten we zeven meerjarige en integrale onderzoeksprojecten voor de ondersteuning van onze strategische doelen.

Onward focust zich daarbij op drie grote thema's:

1. Duurzaam waarde creëren: de onderzoeksprojecten dragen bij aan het leveren van duurzame en circulaire waterdiensten. Circulariteit, CO₂-reductie en energietransitie zijn belangrijke thema's.
2. Uitstekende waterkwaliteit en -kwantiteit realiseren: de onderzoeksprojecten dragen bij aan bescherming van onze bronnen, zoetwaterbeschikbaarheid en betrouwbare waterkwaliteit. Daarnaast speelt ook waterbewustzijn een rol.
3. Digitalisatie en data benutten: de onderzoeksprojecten dragen bij aan een optimaal gedigitaliseerde en data-gedreven bedrijfsvoering.

Evides op weg naar klimaatneutraal

Vanaf 2025 wil Evides haar eigen bedrijfsvoering volledig klimaatneutraal opereren. En vanaf 2035 wil Evides dat de hele waardeketen, dus inclusief haar leveranciers, klimaatneutraal opereert. Zo levert Evides een bijdrage aan de grote maatschappelijke opgave om de klimaatverandering te beteugelen. Om de voortgang van de resultaten te volgen, stellen wij jaarlijks onze CO₂-voetafdruk op. Daaruit kunnen we zien of onze maatregelen effect hebben en waar we nog iets extra's kunnen doen.

Dit jaar hebben we vergevorderde plannen ontwikkeld om op de spaarbekkens bij de Berenplaat twee drijvende eilanden met zonnepanelen te realiseren. De nodige vooronderzoeken zijn nu gaande en in de zomer van 2023 is de realisatie voorzien. Ook reduceren we ons gasverbruik door isolatie en de toepassing van warmtepompen en maken we gebruik van restwarmte uit het water.

Verduurzaming kantoorgebouw Berenplaat

In 2022 openden we het volledig gerenoveerd hoofdgebouw op onze productielocatie Berenplaat. Via dit hoofdgebouw sturen we ondermeer deze grootste productielocatie van drinkwater in Nederland aan.

Het gerenoveerde gebouw is veel duurzamer en gasvrij gemaakt. Zo zijn er op het dak zonnepanelen aangelegd, waardoor we onze eigen energie opwekken. Daarnaast wordt door buitenlichtafhankelijke ledverlichting, vloer- en dakisolatie en triple glas veel minder energie gebruikt. Bovendien is het gebouw gasvrij geworden. Alle maatregelen tezamen leverden een reductie van ruim 600.000 kWh/jr aan elektriciteit op. Dit is vergelijkbaar met het jaarverbruik van ruim 200 huishoudens en een verlaging van de CO₂-voetafdruk met 125.000 kg/jr. Het gebouw heeft nu een A+++ energielabel i.p.v. een G energielabel. Bovendien kunnen onze medewerkers, die ook op deze locatie ervoor zorgen dat 24/7 drinkwater gemaakt wordt, veel prettiger en efficiënter werken in het vernieuwde gebouw.

Halvering gasverbruik

Evides gebruikt gas voor ruimteverwarming. Het overgrote deel van het gas gebruiken we echter op de productie-locaties van drinkwater. In een paar jaar tijd hebben we daar het gasverbruik kunnen halveren naar 0,7 miljoen m³. Naast betere isolatie en zuinigere apparaten, gebruiken we nu in ons grootste gebouw van onze productielocatie Berenplaat bijvoorbeeld een warmtepomp in plaats van een gasgestookte ketel. En door de in bedrijf name van de elektrische luchtdrogers in de zuivering van Kralingen is het zuiveringsgebouw van Kralingen ook geheel gasloos.

Water without Waste

Ook Evides Industriewater werkt toe naar een energie- en klimaatneutrale bedrijfsvoering. Het doel is om onze eigen emissies (zoals CO₂, methaan en lachgas) en de energie gerelateerde emissies (elektriciteit, stoom) in 2025 naar 0 te brengen. In 2035 willen we ook de indirecte emissies (zoals die van chemicaliën en bouwactiviteiten) tot nul gereduceerd of gecompenseerd hebben.

Door onze eigen acties en door te compenseren via Garanties van Oorsprong voor groene elektriciteit zetten we 100% groene energie in.

De maatregelen op afvalwaterzuiveringsinstallatie (awzi) Sloe (zie pagina 14) leveren een bijdrage aan 'Water Without Waste'. Het biogas dat bij de zuivering vrijkomt, wordt opgewerkt tot groen gas dat we in het aardgasnet injecteren. We kunnen daarmee jaarlijks ongeveer 1035 huishoudens van groen gas voorzien. Verder zijn de gasgestookte verwarmingsketels vervangen door warmtepompen.

Een ander voorbeeld is de proef op de locatie van onze Demiwaterplant op de Maasvlakte met de 'shade balls'. Extreme algengroei maakte het water in de slibdroogbedden ongeschikt voor hergebruik. Door de bedden af te dekken met "shade balls" verminderde de aangroei van algen met 90% waardoor het water opnieuw kan worden gebruikt. De "shade balls" gaan 30 jaar mee en kunnen worden gerecycled. Dit zorgt voor minder CO₂-uitstoot en kostenbesparing.

Certificeringen

In 2022 zijn diverse audits uitgevoerd. Zo heeft Evides Industriewater het gouden label van EcoVadis ontvangen. Dit keurmerk weerspiegelt de kwaliteit van het systeem van duurzaamheidsmanagement van het bedrijf. Met dit gouden label behoren we tot de top 5 van onderzochte bedrijven.

Bronbescherming Brabantse Wal

Dit jaar hebben we het natuurbeheerplan voor de waterwingebieden op de Brabantse Wal vastgesteld. Het beheer van de waterwingebieden van Evides richt zich op de doelstellingen van Natura 2000 en het provinciale NatuurNetwerk. De bestaande naaldbossen zijn soortenarm en kennen weinig variatie in leeftijd. Daarom vormen we de bossen langzaam om naar een klimaatbestendig bos met meer loofbomen van verschillende ouderdom. Open terreinen zoals heidevelden beschermen we extra en we zijn zuinig op onze oude en dode bomen. Die vormen namelijk een leefplek voor veel soorten insecten, vogels en kleine zoogdieren. Met de aanplant van nieuwe bomen leveren we een belangrijke bijdrage aan de biodiversiteit en natuurkwaliteit van de prachtige Brabantse Wal.

In al onze waterwingebieden tezamen hebben we ruim 22.000 nieuwe bomen geplant. Daarnaast hebben we nog bomen geplant als verjonging van bestaande bomen.





Uitstekende waterkwaliteit en -kwantiteit realiseren

Evides levert drink- en industriewater van uitstekende kwaliteit. Mede door klimaatverandering vergt het steeds meer inspanningen om de kwaliteit en kwantiteit ook in de toekomst te waarborgen. We monitoren daarom nauwgezet onze bronnen en investeren in een robuuste leidinginfrastructuur. Zo zijn we ook in de toekomst verzekerd van schoon drinkwater en de juiste kwaliteit industriewater.

Impact klimaatverandering

Volgens een nieuw rapport in opdracht van RIWA-Maas* namens haar leden Dunea, Evides en WML en uitgevoerd door kennisinstituut Deltares is de kans groot dat er in de toekomst als gevolg van klimaatverandering vaker periodes met lage Maaswaterafvoeren zijn. Deltares heeft een model ontwikkeld wat in beeld heeft gebracht wat de impact van klimaatverandering op de wateraanvoer in het internationale stroomgebied van de Maas kan zijn.

* RIWA-Maas is een samenwerking tussen drinkwaterbedrijven in Nederland en België die samen ongeveer 7 miljoen consumenten bedienen. De missie is dat de kwaliteit van de Maas dusdanig wordt dat een natuurlijke zuivering volstaat om daaruit goed drinkwater te bereiden.

Daarmee wordt ook in beeld gebracht wat de verwachte impact kan zijn op de toekomstige beschikbaarheid van Maaswater voor de drinkwatervoorziening. De veranderingen in laagwaterafvoer zijn in zowel gematigde, gemiddelde als extreme klimaatscenario's voor de jaren 2050 en 2085 doorgerekend. De resultaten van het model laten een duidelijke trend zien: in vrijwel alle onderzochte klimaatscenario's en voor alle onderzochte locaties aan de Maas berekent het model langere perioden van lage afvoeren in de zomerperiode. Daarnaast laat het model zien dat de zijrivieren die de Maas in Nederland voeden, zoals de Roer en de Niers in Duitsland, een hele belangrijke rol voor de waterbeschikbaarheid in Nederland spelen.

Een afnemende waterbeschikbaarheid uit de Maas is een potentieel risico voor de drinkwatervoorziening in Nederland en België: voor ruim 7 miljoen mensen is de Maas de bron van hun drinkwater. Om de levering van betrouwbaar drinkwater te kunnen garanderen is de aanvoer van voldoende Maaswater van goede kwaliteit van groot belang. Evides gebruikt de resultaten van dit onderzoek om maatregelen te nemen om ook in de toekomst in droge periodes voldoende water van goede kwaliteit te kunnen leveren. Tevens worden de resultaten benut om – in RIWA verband –

Kerncijfers Drinkwater	2022	2021
Miljoen m ³ water geleverd	157,5	157,3

Kerncijfers Industriewater	2022	2021
Miljoen m ³ water geleverd	99,0	97,1
v.e. afvalwater gezuiverd	1.605.600	1.608.816
Bedrijfsopbrengsten (€)	200,1 miljoen	139,3 miljoen
Resultaat (€)	38,0 miljoen	25,5 miljoen

bij de overheden aandacht te vragen voor het belang van internationale afspraken voor de lange termijn borging van de kwaliteit en kwantiteit van de afvoer van de Maas.

Bronnen voor drinkwater

Door onze strategische studies zag Evides de schaarste van zoetwater aankomen. Onderzoeken en berekeningen laten zien dat het door de klimaatverandering nog sneller gaat dan we hadden gedacht.

De zuiveringsfilosofie van de productie van drinkwater valt in drie simpele begrippen samen te vatten: bronbescherming, selectief water innemen en robuuste zuivering. Al jaren is het Evides' motto: wat er niet in zit, hoeven wij er ook niet uit te halen. Door betere meetmethoden en de groei van het

aantal nieuwe stoffen die de industrie ontwikkelt, gebruikt en uitstoot, zien we het aantal en de hoeveelheid onwenselijke stoffen in onze waterbronnen steeds toenemen. Dat legt een hoge druk op onze drinkwaterzuivering. Eigenlijk willen we niets in de bron, dat daar niet in thuis hoort. Dat is ook veel beter voor het hele ecosysteem: de vissen, de planten en dus voor een duurzamer Nederland.

We zijn ook blij dat die gedachte dit jaar besproken is in politiek Den Haag. Het Rijk maakt 'water en bodem sturend' bij de indeling van ons land waarbij de ruimtelijke ontwikkelingen worden aangepast aan water en bodem, in plaats van andersom. Het herstellen van gezonde en duurzame bodem- en watersystemen en het beschermen van schoon en voldoende grond- en oppervlaktewater zijn daarbij belangrijke uitgangspunten.

Leveringszekerheid

Bij investeringen in het drinkwatersysteem en het maken van berekeningen is onze horizon 40-50 jaar. Daarbij houden we ook rekening met o.a. klimaatverandering en de toenemende watervraag door bevolkingsgroei. Zo houden we ons systeem robuust.

We zijn in 2022 gestart met de voorbereidingen voor het realiseren van opjagers om de watervoorziening in Midden-Zeeland tot in ieder geval 2030 zeker te stellen. Tegelijkertijd zijn we onderzoek gestart naar aanvullende (zoetwater)bronnen, zodat er voldoende water is als grondstof om de productie van drinkwater te kunnen garanderen. Ook na 2030.

Droge zomer

Er valt jaarrond niet minder regen, maar we krijgen steeds meer pieken in neerslag en hebben te maken met lange droge perioden. We hadden een hele droge zomer. We hebben ook gedurende de droge periode kunnen voldoen aan de vraag.

We konden genoeg water innemen via het nieuwe innestation aan de Bergsche Maas, dat in 2021 in gebruik is genomen. Door de grote capaciteit van dit pompstation kunnen we onze voorraadbekken in de Biesbosch snel

aanvullen op de momenten dat de kwaliteit van het Maaswater op zijn best is.

We houden ook daarom de kwaliteit van het water goed in de gaten. Minder water in de Maas betekent namelijk dat concentraties van eventuele vervuilingen hoger kunnen zijn en door de lage stroomsnelheid duurt het langer voordat die vervuilingen ons innamepunt weer gepasseerd zijn.

Innovaties op Baanhoek

Pilot oppervlaktewaterzuivering Baanhoek

Naast het zoeken naar aanvullende bronnen, blijven we ook onderzoek doen naar de meest optimale zuiveringsmethoden. Op onze productielocatie Baanhoek in Dordrecht hebben we daarom een pilotfabriek geopend waar we onderzoek doen naar de meest optimale zuiveringsmethoden.

De oppervlaktewaterzuivering Baanhoek moet over een aantal jaar volledig worden vernieuwd. In deze pilotfabriek monitoren we wat er precies gebeurt in het zuiveringsproces en hoe we het complete proces kunnen optimaliseren. De resultaten van dit onderzoek zijn de basis voor het nieuwe zuiveringsontwerp voor de oppervlaktewaterzuivering Baanhoek en andere locaties.

Pilot grondwaterzuivering Baanhoek

In 2022 onderzochten we in een 3 maanden durende pilot de effecten van membraanontgassing als aanvullende zuiveringstechnologie voor de grondwaterzuivering op Baanhoek. In de pilot konden we zien dat de prestaties van de zuivering verbeteren met inzet van deze technologie en dat de CO₂-voetafruk van het zuiveringsproces kan worden verlaagd door het afvangen van methaan.

Voorkomen graafschades met KLIC-desk

Iedereen die machinaal gaat graven, is wettelijk verplicht de geplande werkzaamheden vooraf te melden bij de KLIC-desk. Daar wordt vervolgens gekeken of de graafwerkzaamheden een risico vormen voor onze leidingen en of er voorzorgsmaatregelen met grondroerders afgesproken moeten worden. De ontwikkelingen op het gebied van het voorkomen van graafschades staan niet stil binnen onze organisatie. De afgelopen jaren is het aantal KLIC-meldingen fors gestegen en de verwachting is dat dit in de

toekomst door gaat zetten. Reden genoeg om onze organisatie toekomstbestendig te maken door het oprichten van een professionele KLIC-desk. De afgelopen 1,5 jaar is daar hard aan gewerkt en in mei 2022 is de centrale KLIC-desk 'live' gegaan.

Grip op leidingen

Evides is verantwoordelijk voor ruim 14.000 km leidingen. Een complex systeem dat zich grotendeels onder de grond bevindt en ervoor zorgt dat het water bij de klanten komt. Het in stand houden, maar ook vernieuwen en uitbreiden van het systeem is een belangrijke opgave. Wij zorgen ervoor dat onze leidinginfrastructuur op orde is. De distributie- en transportleidingen zijn goed in kaart. De transportleidingen in het voorzieningsgebied worden 24/7 gemonitord op druk en volume.

Dit jaar hebben we weer vooruitgang geboekt in het uitsluiten of verwijderen van de voornaamste (vermoede) loden aansluitingen.

Vervanging en aanleg nieuwe transportleidingen

Haamstede

Viakbij pompstation Haamstede liggen twee uitgaande leidingen die vanwege hun leeftijd vervangen moeten worden. Bovendien leggen we nieuwe leidingen, waardoor het systeem dubbel wordt aangelegd. Daardoor ontstaat een betere waterdruk en een grotere leveringszekerheid voor Schouwen-Duiveland. In 2022 hebben we de voorbereidingen hiervoor uitgevoerd. Door regelgeving rond natuur (o.a. broedseizoen), dijkveiligheid (stormseizoen) en recreatie-seizoen was het een uitdaging om een periode te vinden voor de uitvoering van het werk. Een belangrijke mijlpaal was het bereiken van afspraken hierover met de omgeving.

Middelburg

In Middelburg vervingen we een bestaande transportleiding, die dwars door de wijk lag, voor een nieuwe leiding. Deze nieuwe leiding legden we aan de rand van de bebouwing. Zo houden we onze leiding bereikbaar. Voor de aanleg van de leiding werden verschillende methodes benut, zoals open ontgraving, een persing en gestuurd boren.

Kapelle

Evides heeft de herinrichting van de Stationsstraat in Kapelle gebruikt om de huidige transportleiding, een zogenoemde Bonna-leiding, te vervangen. De leiding is vervangen voor een stalen leiding. Hierdoor is de leiding weer toekomstbestendig.

Oplevering industriewaterzuivering (IWZ) Garmerwolde

De industrie in de regio Eemshaven is volop in ontwikkeling en daarmee stijgt de watervraag. Vanuit Garmerwolde levert North Water (een joint venture van Waterbedrijf Groningen en Evides Industriewater) proceswater voor industrieel gebruik in de Eemshaven. Een duurzame oplossing waardoor drinkwater wordt behouden voor drinkwatertoepassingen. Het proceswater wordt gemaakt van oppervlaktewater.

Capaciteitsuitbreiding afvalwaterzuiveringsinstallatie (AWZI) Sloe

Dit jaar is de capaciteit van AWZI Sloe in Vlissingen uitgebreid. We hebben de verwerkingscapaciteit van de voor- en nabehandeling vergroot met extra installaties. Hiermee spelen we in op de groeiende afvalwatertoevoer en de veranderende samenstelling van het afvalwater vanuit de foodsector.

ERP (Effluent Re-use Plant) Bath

In 2021 heeft Evides Industriewater samen met waterschap Brabantse Delta een onderzoek uitgevoerd naar hergebruik van het gezuiverd rioolwater van rioolwaterzuiveringsinstallatie Bath. Normaal gesproken loost het waterschap het gezuiverde afvalwater op het oppervlaktewater. Uit het onderzoek bleek dat we gezuiverd afvalwater met ultrafiltratie en reversed osmose geschikt kunnen maken voor proceswater voor de industrie. Dit jaar hebben we het onderzoek een vervolg gegeven en een nieuw zuiveringsconcept ontwikkeld. Met dit gezuiverde afvalwater kunnen we een extra bron voor proceswater creëren.

Schaarste in grondstoffen

Vanaf augustus 2022 was er sprake van een Europees zoutzuurtekort. Evides gebruikt zoutzuur in verschillende productieprocessen. Door goede samenwerking in een multidisciplinair team konden we 24/7 alle soorten water blijven leveren. In korte tijd vonden we bijvoorbeeld een alternatief voor zoutzuur, die paste in het zuiveringsproces. Dit pasten we toe in onze demiwaterplant in de Botlek. Door herverdeling van de voorraden en door onze relaties met leveranciers goed te benutten, konden al onze andere locaties zoutzuur blijven gebruiken.





Duurzaam inzetbare medewerkers

Duurzaam inzetbare medewerkers die veilig, met plezier en in balans hun werk doen zijn van groot belang voor de toekomst van onze organisatie.

Krapte op de arbeidsmarkt

Het aantrekken van nieuwe mensen was in het verslagjaar wederom uitdagend. Gelukkig is het verloop al jaren stabiel laag en ook na corona is dat niet anders geworden. Ons wervingsbeleid is succesvol. Technici en IT'ers vinden, kost meer moeite, waar we met veel aandacht en focus mee bezig zijn. Gelukkig blijkt Evides voor een grote categorie mensen een aantrekkelijke werkgever. De medewerkers-tevredenheidsonderzoeken laten steevast goede cijfers zien.

In deze arbeidsmarkt vraagt werving en selectie om extra inzet en creativiteit. Het feit dat Evides een maatschappelijke organisatie is, blijkt voor veel mensen een belangrijk argument om voor Evides te kiezen. Nog een belangrijk argument: de werk/privé balans is goed in evenwicht. Maar ondanks dat, vergt de invulling van vacatures meer inspanningen. Intensievere inzet van de wervingskanalen en de inzet van recruiters levert uiteindelijk succes op, maar het hele proces kost meer tijd en energie.

Competenties

Bovendien zijn we dit jaar nog meer naar competenties van kandidaten gaan kijken en minder naar specifieke ervaringen. De vraag is vooral of de kandidaat de nodige competenties verder kan ontwikkelen en toepassen in een andere context. De potentie van een sollicitant is dus belangrijker geworden. Zo is er iemand uit Oekraïne bij het team van de fitterij komen werken die ook daar bij een waterbedrijf werkte. Een andere omgeving, met andere technologie. Zijn competenties waren dusdanig dat hij met opleidingen en begeleiding goed bij Evides aan de slag kon.

Potentie en de mogelijkheid om jezelf te ontwikkelen is ook bij jonge sollicitanten belangrijker geworden. Voor bepaalde functies kijken we of we iemand intern kunt opleiden. Schaarste vraagt om een andere dynamiek in werving en selectie, maar ook te blijven nadenken over goed werkgeverschap. Ook daar zijn we intensief mee bezig.

Fysieke veiligheid

Veilig werken is een blijvend aandachtspunt binnen Evides. Dat doen we vanuit het programma Samen denken, doen en leren. In dit programma besteden we onder andere aandacht aan het veilig ontwerpen van nieuwe installaties, het goed voorbereiden van werkzaamheden en een goede samenwerking tussen alle partijen, waaronder aannemers.

Kerncijfers medewerkers	2022
Gemiddeld aantal FTE	776,6 fte
Ongevallen met verzuim	1
Verzuim	3,87%
Opleidingen en trainingen	2017

Belangrijk aandachtspunt is hoe we met elkaar het gesprek aangaan over wat goed gaat en wat beter kan. Daarom hebben we een workshop gehouden voor medewerkers die betrokken zijn bij bouw- en infra projecten. Bij ieder project wordt een Veiligheids-, Gezondheids en Milieuplan (VGM-plan) opgesteld. In de workshop is aandacht besteed aan hoe je het plan in de praktijk kunt gebruiken om werkzaamheden veiliger uit te voeren. Bij onze productie-afdelingen van drinkwater en industriewater is veel aandacht besteed aan het veilig stellen van installaties. Overal waar gewerkt wordt, gaat weleens iets fout. Belangrijk is dat we leren van deze fouten. Dat doen we door het uitvoeren van onderzoek naar de basisoorzaken, waardoor we de juiste maatregelen kunnen nemen om herhaling te voorkomen. In 2022 hebben we een audit laten uitvoeren door een externe partij. Zij hebben geconstateerd dat ons veiligheidsmanagement op certificeerbaar niveau is volgens de norm ISO 45001, de norm voor veilig en gezond werken. Ook is een audit uitgevoerd om te bepalen op welke trede van de Safety Culture Ladder (ofwel, de veiligheidsladder) we staan. We werken toe naar trede 4.

Inclusie

We hebben dit jaar gewerkt aan een heldere visie op inclusie en deze vastgesteld. De basis is dat iedereen erbij hoort bij Evides en dat iedereen gehoord en gezien wordt. Tegelijkertijd accepteren we dat het anders kan gaan dan je als individu wilt en geven we ook anderen de ruimte. Zo waarderen en benutten we ieder talent en vermogen. Dat hebben we samengevat in een motto: samen jezelf zijn dat is Evides.

Dit vraagt om bewustwording en alertheid van iedereen. Samen met de OR en met input uit de hele organisatie is daarom een plan van aanpak gemaakt.

Er zijn dit jaar trainingen gegeven aan leidinggevenden, gericht op bewustwording en alertheid. Bovendien zijn 'Evides Inclusie Tools' ontwikkeld en uitgerold. Deze dragen bij aan het creëren van een fijne en sociaal veilig werkomgeving waarin we in verbinding staan met elkaar.

Verzuim en bedrijfsarts

Op het gebied van verzuim was 2022 een uitdagend jaar. We zagen in en direct na de zomer een stijging van verzuim vanwege een corona- en griepgolf. We zijn en blijven alert op de eigen regie van de medewerker en leidinggevende op het beheersen van het verzuim.

Dit jaar deden we een aanbesteding voor arbo-dienstverlening. In samenspraak met de OR heeft Evides voor een eigen bedrijfsarts gekozen. Hiermee borgen we een goede arbo-dienstverlening bij ziekte en aandacht voor preventie ter voorkoming van verzuim.

Ondernemingsraad (OR)

In 2022 is er veel aandacht geweest voor de organisatie van de OR. Hoe zorg je voor een OR die aansluit op de behoeften en wensen van de medewerkers en de organisatie. Daarom werd gekeken naar de organisatievorm, de binding met de achterban en diverse andere thema's. Dit gebeurt net als de formele onderwerpen in goede samenwerking met de bestuurder. In goede samenwerking en overleg met de OR hebben diverse advies- en instemmingaanvragen respectievelijk geresulteerd in positieve adviezen en goedkeuring.

In 2022 zijn er in de OR een aantal personele wisselingen geweest. Zo zijn er twee leden met veel kennis en ervaring vertrokken. Hiervoor zijn nieuwe leden (die starten per januari '23) gevonden in de organisatie. Deze nieuwe leden dragen ook bij aan het vergroten van de diversiteit van de OR.

Nieuw hoofdkantoor

Evides heeft al enige jaren geleden besloten tot de bouw van een nieuw hoofdkantoor naast ons dienstencentrum. Het huidige hoofdkantoor was ooit bedoeld als tijdelijke huisvesting. Het gebouw is technisch verouderd, heeft slechte energieprestaties en past niet meer bij onze opvattingen over een duurzame en gezonde werkomgeving. In 2022 zijn we tot een definitief ontwerp gekomen. Het streven is dat het nieuwe hoofdkantoor in 2025 gereed is.





Wendbare organisatie

Hoe blijven we als organisatie wendbaar en kunnen we het beste inspelen op de kansen en uitdagingen van de toekomst? Wij zijn ervan overtuigd dat het hiervoor ook nodig is dat we samenwerken met onze omgeving en in het bijzonder met andere partijen die actief zijn in de ondergrond. Kortom: multidisciplinair werken, want samen bereik je meer dan alleen.

Samen werken in de ondergrond

De samenwerkingen in de ondergrond blijven belangrijk en hebben we in 2022 verder uitgebreid. De samenwerkingen met gemeenten en netbeheerders zorgen ervoor dat we efficiënter kunnen werken. Door samen te werken in de ondergrond, hoeft de grond maar één keer open. Daarmee verminderen we de overlast voor de bewoners. Bovendien is het efficiënt om samen te werken, in deze tijd van personeelstekorten en kunnen we schaarse beschikbaarheid van aannemers beter benutten.

Samenwerking met Stedin

De samenwerking met Stedin en aannemers is op een nieuwe manier vormgegeven. Stedin beheert, net als Evides, een omvangrijk ondergronds netwerk van kabels en leidingen in ons verzorgingsgebied. Tot voor kort had ieder zijn eigen onderhoudsprogramma. Met als gevolg dat het kon gebeuren dat een weg open moest voor vernieuwing van de waterleidingen en een paar weken later opnieuw voor de vervan-

ging van een gasleiding. Dit jaar zijn we gekomen tot een gemeenschappelijk portfolio van projecten. Deze portfolio hebben we gezamenlijk aanbesteed. Er was veel belangstelling in de markt voor onze gemeenschappelijke aanbesteding. Als Evides weten we ons nu verzekerd van capaciteit, tegen een uitstekende kwaliteit en met voorspelbare kosten.

Organisatorisch betekent de samenwerking ook het nodige. De werkzaamheden moeten integraal aangestuurd en gevolgd worden door Evides, DNWG, de aannemer en Stedin. Alle processen rond de werkzaamheden, van planning tot facturatie en doorbelasting, gaan we vanuit één systeem aansturen. Dat vraagt, en heeft veel gevraagd, van de IT en alle bij de uitvoering betrokken afdelingen.

Ontvlechting DNWG

In de organisatie van de samenwerking werkten we ook verder aan de ontvlechting van werkzaamheden van DNWG. Dat betekent dat we nu 17 van de 25 wateractiviteiten weer in eigen beheer uitvoeren. We hebben de regie en uitvoering teruggenomen over bijvoorbeeld het omgevingsmanagement en de projecten aan onze kritische leidingen in Zeeland. En alle data zijn verzameld in één systeem. Natuurlijk blijven we op multidisciplinaire activiteiten samenwerken met DNWG.

Convenant Delft, Stedin en Evides

Delft groeit. Net als in heel veel andere steden is verdichting van de stad en herontwikkeling een deel van de oplossing om de groei op te vangen. Al die nieuwe woningen en Delftenaren hebben straks behoefte aan drinkwater en energie. Hiervoor zijn netuitbreidingen nodig. Om de binnenstad van Delft klaar te maken voor de toekomst is het nodig om de komende jaren werkzaamheden aan kabels en leidingen uit te voeren. Naast de vervanging van waterleidingen betreft dit de vervanging van het oude gasnet, het elektriciteitsnet en de aanleg van riolering en drainagestelsel.

Voor deze grote opgaven in de toch al drukke ondergrond en de levendige binnenstad is een strakke planning en samenwerking noodzakelijk. Om hier concrete afspraken over te maken, hebben Netbeheerder Stedin, Evides Waterbedrijf en gemeente Delft het convenant 'Binnenstad Delft' getekend. Daarin is vastgelegd dat zij intensief samenwerken om de overlast voor bewoners, ondernemers en bezoekers te beperken.

Dit convenant draagt eraan bij dat Evides kan zorgen voor een toekomstbestendige drinkwatervoorziening. Daarmee kunnen we voor alle inwoners van Delft borgen dat zij ook in de toekomst kwalitatief goed water uit de kraan krijgen.

Dialogoog over toekomst drinkwater

De vanzelfsprekendheid van voldoende drinkwater is – naar de toekomst toe – niet meer zo vanzelfsprekend. De beschikbaarheid en kwaliteit van drinkwaterbronnen staan onder toenemende druk. Het waterbeheer in Nederland loopt tegen zijn grenzen aan door versnelde afvoer, droogte, verzilting en een toenemende watervraag. Door vervuiling vanuit landbouw, industrie en huishoudens verslechtert de kwaliteit van de bronnen. Extra maatregelen zijn nodig om de beschikbaarheid van drinkwater te kunnen blijven garanderen. Maar hoe zien die maatregelen er dan uit?

Om antwoorden te vinden op die vraag, organiseerde de drinkwaterbedrijven drie dialoogtafels waarin directeurs van drinkwaterbedrijven en diverse partijen met elkaar in gesprekken gingen over de toekomst van ons drinkwater. Regionaal georganiseerd, want elke regio heeft zijn eigen dynamiek en uitdagingen. In juni vond de dialoogtafel van regio Zuid plaats met Evides als co-host. Evides benadrukte vooral dat samenwerking en een andere kijk op ruimtelijke ordening essentieel zijn voor de beschikbaarheid van water. En dan gaat het niet alleen om de hoeveelheid, maar zeker ook om de waterkwaliteit in de bronnen. Een breed scala van maatregelen is noodzakelijk.

Samen werken aan waterbeheer én klimaat in West-Brabant

De waardevolle en succesvolle samenwerking in de regio West-Brabant op het gebied van riolering en stedelijk waterbeheer wordt voortgezet. De betrokken organisaties (drinkwaterbedrijven, waterschap en gemeenten) breiden de samenwerking zelfs verder uit met de regionale aanpak van klimaatadaptatie tot tenminste 2026. En dat doen we onder de naam “Water en Klimaatkring West-Brabant” (WKW).

Voor de aanpak is de regionale strategie en uitvoeringsagenda klimaatadaptatie West-Brabant opgesteld met als doel om de regio klimaatbestendig en waterrobuust in te richten vóór 2050. De WKW gaat hieraan bijdragen.

SAZ+ gaat verder

Ook de Samenwerking Afvalwaterketen Zeeland+ (SAZ+) krijgt een vervolg. Alle Zeeuwse gemeenten, waterschap Scheldestromen en Evides Waterbedrijf ondertekenden een overeenkomst om intensief te blijven samenwerken in de (afval)waterketen. Dat betekent dat partijen de inrichting van openbare ruimte, riolering, rioolwaterzuivering en drinkwatervoorziening op elkaar afstemmen en waar mogelijk taken samen uitvoeren.

In de nieuwe samenwerkingsovereenkomst beschrijft de SAZ+ doelen om zo goed mogelijk te kunnen anticiperen op klimaatverandering. Ook moet de onderlinge uitwisseling van personeel gemakkelijker worden. Zo kunnen experts niet alleen ingezet worden voor hun eigen organisatie, maar ook meehelpen om knelpunten in de rest van Zeeland op te lossen.

Schone Maas

De dit jaar hernieuwde bekrachtiging van de samenwerking Schone Maaswaterketen (SMWK) met een concreet actieplan is een goed voorbeeld van de inzet van Evides voor schone bronnen. Ongeveer 86% van het drinkwater wat wij maken komt van oppervlaktewater uit de Maas. In de SMWK werken drinkwaterbedrijven, waterschappen, het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en Rijkswaterstaat samen aan het gezamenlijke belang: een schoner Maas-stroomgebied. De vermindering van organische microverontreinigingen in het stroomgebied vanuit afvalwaterstromen is een complexe opgave. We hebben al eerder een Atlas van de Schone Maas ontwikkeld waarin een deel van de lozingsvergunningen in kaart zijn gebracht. Komende periode wordt de Atlas verder aangevuld met lozingsvergunningen. In het nieuwe actieplan 2022-2025 staat welke maatregelen we met onze partners nemen om het uiteindelijke doel van 30% reductie van organische microverontreinigingen in 2040 te realiseren. Door monitoring brengen we in beeld of we ons doel bereiken.





Digitalisatie en data

Om voorop te blijven lopen en te kunnen anticiperen op nieuwe ontwikkelingen, zet Evides in op digitalisering en het veilig gebruik van data. Voor ons is het van groot belang om ook in de toekomst betrouwbare en innovatieve diensten te kunnen leveren.

Digital first

Evides werkt steeds intensiever in een gedeelde omgeving met partners als Stedin, gemeenten en aannemers. Dat kan niet zonder goede IT-ondersteuning om in die samenwerking de processen goed te kunnen monitoren en aan te sturen. De aanpak van een dergelijk traject vraagt om een gemeenschappelijke IT-aanpak waarbij we dezelfde taal spreken. Bovendien moet een gedeeld platform voor alle partners bereikbaar zijn. Daarvoor zetten we nu cloud-oplossingen in. In 2022 hebben we geïnvesteerd in de technologie, de kennis en kunde van onze medewerkers om weer flinke stappen vooruit te zetten. Het past in ons streven om in 2025 optimaal gedigitaliseerd te zijn en data-volwassen. We blijven bovendien alert op nieuwe inzichten en nieuwe technologie.

Pilot Digital Twin awzi Schiphol

Evides Industriewater is verantwoordelijk voor de verwerking van het afvalwater van de luchthaven Schiphol. Dit jaar zijn we gestart met de pilot Digital Twin. De Digital Twin is een digitale kopie van het verwerkingsproces. Het systeem volgt wat er gebeurt en ondersteunt de operators via deze kunstmatige intelligentie bij de procesbesturing. Daarmee kunnen wij de processen en installaties optimaliseren op het gebied van kwaliteit, grondstoffen en energie.

Slimme meters

Een voorbeeld van klantgerichtheid bij zakelijke drinkwaterklanten is de plaatsing van slimme meters. Er zijn klanten met veel, vaak kleine aansluitingen zoals een gemeente of een woningcorporatie. Daar komt heel wat administratie bij kijken. Met de slimme meter is dat proces geautomatiseerd. Op dit moment hebben we circa 4.000 slimme meters bij dergelijke klanten geïnstalleerd.

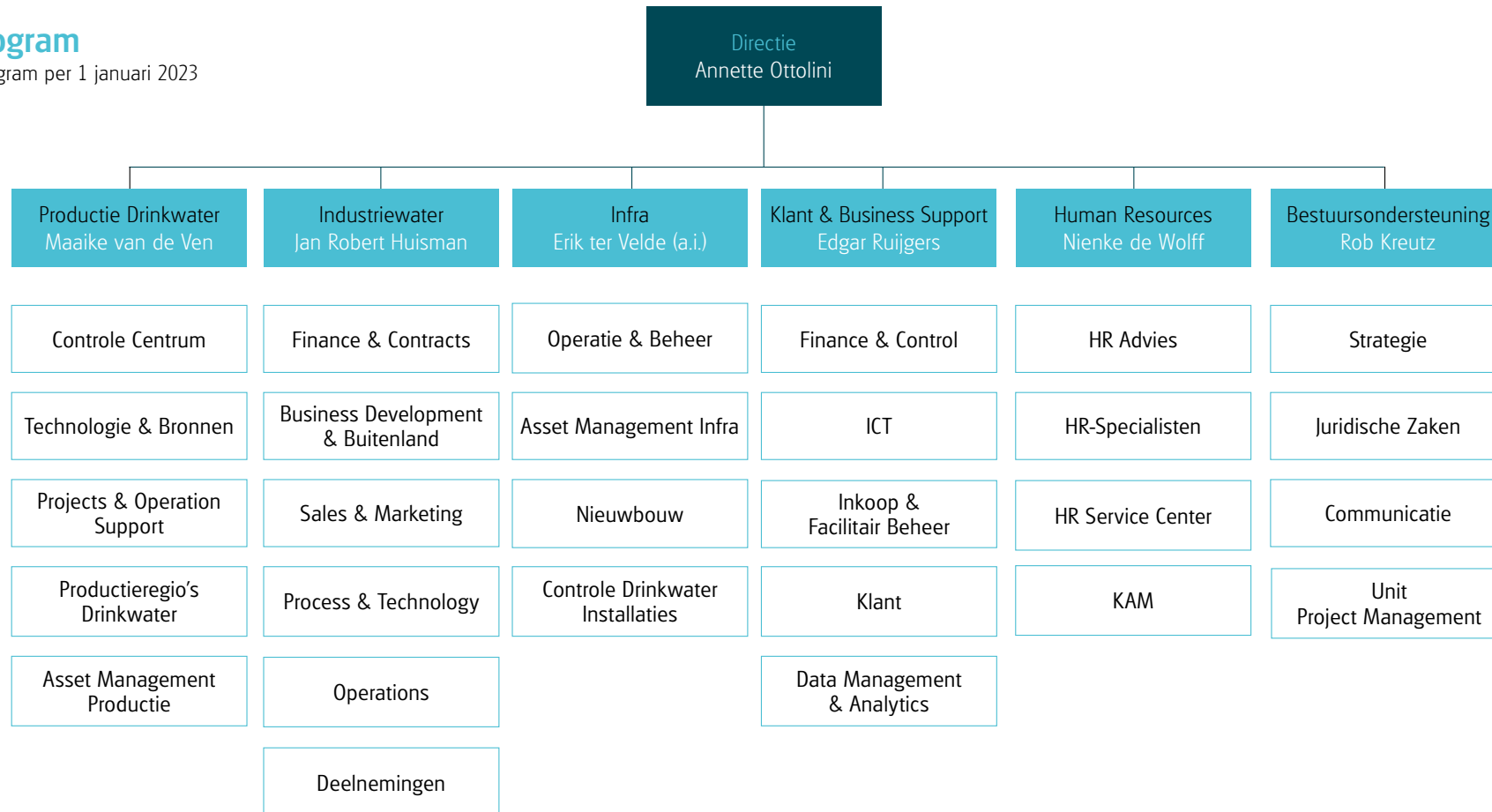
Gemiddeld aantal minuten dat geen levering plaatsvond: (per jaar, per klant)

	2022	2021
Gepland	17,0 min.	15,7 min.
Ongepland	8,2 min.	6,1 min.
Totaal	25,2 min.	21,8 min.
Totaal aantal verbruikersadressen	1.091.688	1.086.083

Onze organisatie en koers

Organogram

Het organogram per 1 januari 2023



Interne risicobeheersing- en controlesystemen

Door het bewust zijn van risico's in de bedrijfsvoering kan Evides Waterbedrijf mitigerende maatregelen nemen om te voorkomen dat deze risico's optreden. Mochten risico's zich toch voordoen dan heeft Evides Waterbedrijf maatregelen genomen om de impact te beperken. Op deze manier worden de negatieve gevolgen voor bedrijfsvoering en bedrijfskosten zo veel als mogelijk geminimaliseerd.

Het reduceren en beheersen van risico's staat, gezien het maatschappelijk belang van het waterbedrijf, hoog op de agenda bij Evides Waterbedrijf. Ook in 2022 heeft Evides Waterbedrijf verder geïnvesteerd in haar interne risicobeheersing- en controlesystemen. Zo zijn in 2022 de prioritaire risico's herijkt. Deze herijking heeft plaatsgevonden in verschillende stappen waarbij brede input vanuit het bedrijf is georganiseerd. Voor 2022 heeft dit geresulteerd in de volgende prioritaire risico's:

1. Cybersecurity incident
2. Gebrek aan grondstoffen, bouw materiaal en chemicaliën (nieuw)
3. Ernstig ongeval
4. Personeelstekort (nieuw)
5. Non-compliance ten aanzien van biologische stabiliteit
6. Verscherpte normstelling PFAS

Daarnaast is er veel aandacht gegaan naar bijvoorbeeld compliance management.

Aan de bedrijfsactiviteiten van Evides Waterbedrijf zijn risico's verbonden. De directie is verantwoordelijk voor de inrichting en effectieve werking van het interne risicobeheersing- en controlesysteem van Evides Waterbedrijf.

Dit systeem is erop gericht:

- om steeds tijdig op de hoogte te zijn van de mate waarin Evides Waterbedrijf haar strategische, operationele en financiële doelstellingen bereikt;
- een betrouwbare financiële verslaglegging te waarborgen; en te handelen in overeenstemming met de toepasselijke wet- en regelgeving.

Risicovrij ondernemen is niet mogelijk, maar Evides Waterbedrijf werkt aan een zo compleet mogelijk inzicht in de potentiële risico's om op basis daarvan gedegen keuzes te maken voor de continuïteit van de waterlevering en organisatie.

Systeem van interne risicobeheersing en controle

Met behulp van systemen van interne risicobeheersing en controle streeft Evides Waterbedrijf ernaar de kans op fouten, het nemen van verkeerde beslissingen en de confrontatie met onvoorziene omstandigheden zo veel mogelijk te beperken. Volledigheid valt hierbij echter niet te garanderen. Het is mogelijk dat Evides Waterbedrijf bloot komt te staan aan risico's die zich snel hebben ontwikkeld of die anders zijn beoordeeld. Evides Waterbedrijf richt zich in haar risicobeheersing op preventie door aanvullende maatregelen te nemen om te voorkomen dat risico's zich voordoen. Mochten risico's zich toch voordoen dan heeft Evides Waterbedrijf maatregelen genomen om de impact te beperken. Geen enkel systeem van interne risicobeheersing en controle kan absolute zekerheid bieden tegen het niet realiseren van ondernemingsdoelstellingen. Het kan tevens niet alle onjuistheden, verlies, fraude en overtreding van wetten en regels geheel voorkomen. Evides Waterbedrijf is een organisatie waarin het sturen en elkaar aanspreken op verantwoordelijkheden en korte lijnen centraal staan. Dit vormt dan ook mede het hart van het risicobeheersing- en controlesysteem voor alle bedrijfsonderdelen. Belangrijke instrumenten in het kader van de interne risicobeheersing en controle van Evides Waterbedrijf zijn:

- Risicomanagement

Dit betreft de identificatie en analyse van de risico's alsmede de uitvoering en bewaking van de beheersingsmaatregelen die deze risico's verminderen. De directie en het managementteam (MT) zijn eindverantwoordelijk voor het risicomanagementproces binnen Evides Waterbedrijf. De lijnmanagers zijn verantwoordelijk voor het beheersen van de risico's.

- Planning & control cyclus

Evides Waterbedrijf werkt met een jaarlijkse meerjaren en jaarbudgettering, halfjaarbericht, kwartaalrapportages (inclusief jaarprognoses en risicomanagement) en maandelijkse financiële en operationele managementrapportages. Daarnaast stelt Evides Waterbedrijf per kwartaal een treasury rapportage op ten behoeve van de directie en de Raad van Commissarissen (RvC). Er is een gestructureerd financieel maand- en jaarafsluitingsproces operationeel.

- Waterkwaliteit en leveringszekerheid

Belangrijke elementen hierbij zijn kwaliteitssystemen voor de waterlevering, systemen voor de leveringszekerheid en veiligheid. Het drinkwatersysteem is opgebouwd volgens de leveringszekerheidsrichtlijnen, zoals in de Drinkwaterwet zijn vastgelegd. Deze richtlijnen zorgen ervoor dat zowel in reguliere situaties als bij verstoringen de drinkwatervoorziening in stand blijft dan wel binnen de voorgeschreven termijnen hersteld is. Het asset managementproces borgt de balans tussen onderhoud & beheer en vervangingsinvesteringen voor een toekomstbestendige watervoorziening. Het Leveringsplan is het overkoepelende document waarin de verschillende plannen met elkaar zijn verbonden, zoals Capaciteitsplan, Nooddrinkwaterplan, Verstoringrisico-analyse en de Leveringszekerheidsanalyses.

- Beveiliging en crisisbeheersing

Ondersteunend aan de maatregelen die de fysieke waterlevering borgen bevat het Leveringsplan naast de eerdere genoemde onderwerpen ook deelplannen met maatregelen zoals Crisisorganisatieplan, Crisiscommunicatieplan en Beveiligingsplan. Daarnaast heeft Evides Waterbedrijf maatregelen getroffen, zoals crisisorganisatie, -procedure, -trainingen, -trainingsevaluaties en personeelselectiebeleid (onder andere screening inclusief verklaringen omtrent gedrag).

· Overig

Dit betreft het integriteitsbeleid, een gedragscode en de huisregels, een klokkenluidersregeling, een treasury statuut, een tax-control framework, een financial-control framework en een fraude framework. Deze worden verplicht gevolgd.

Om de beoogde werking van de controlemechanismen te toetsen, worden regelmatig interne controles uitgevoerd op essentiële onderdelen hiervan. De directie rapporteert en legt verantwoording af over de opzet, het bestaan en de effectieve werking van het interne risicobeheersing- en controlesysteem aan de auditcommissie en de RvC.

Ook de externe accountant rapporteert haar bevindingen in de jaarlijkse managementletter en het accountantsverslag aan de directie, auditcommissie en RvC. Evides Waterbedrijf rapporteert periodiek over de opvolging van de aanbevelingen van de externe accountant aan de auditcommissie.

Op basis van de door haar uitgevoerde evaluatie is de directie van Evides Waterbedrijf van oordeel dat het risicobeheersing- en controlesysteem ten aanzien van de financiële verslagleggingsrisico's gedurende 2022 naar behoren heeft gefunctioneerd en een redelijke mate van zekerheid verschaft dat de jaarrekening 2022 geen materiële onjuistheden bevat. De directie van Evides Waterbedrijf blijft zich ook in 2023 inzetten voor een verdere versterking en professionalisering van haar interne risicobeheersing- en controlesysteem.

Ondernemingsrisico's

Risico's nemen is onlosmakelijk verbonden met ondernemen en het uitvoering geven aan de strategie. De mate waarin risico's verantwoord worden geacht, houdt nauw verband met de aard en omvang van het specifieke risico. Ons risicobeheersingssysteem stelt ons in staat om ondernemingsrisico's beheerst te nemen, actief te volgen en daar waar nodig passend actie te nemen. In 2022 zijn de prioritaire risico's herijkt en is ten opzichte van voorgaand jaar voortgang geboekt op het terugdringen van de belangrijkste ondernemingsrisico's, die hieronder worden toegelicht.

Bedrijfsbrede risico's Operationele risico's

Risico van toenemende cyberdreiging

De aandacht voor ICT-beveiliging is groot, zeker gezien de toenemende dreiging van cyberaanvallen. De overheid heeft de drinkwatersector tot Top-vitaal bestempeld, waarmee het belang van informatiebeveiliging wordt onderstreept.

Onvoldoende bescherming tegen cyberaanvallen kan tot grote (financiële) schade leiden. Daarnaast is er het risico dat persoonsgegevens op straat komen te liggen, wat kan leiden tot een afnemend vertrouwen in Evides Waterbedrijf vanuit klanten, partners en medewerkers.

Beheersmaatregelen

In voorgaande jaren hebben wij veel vooruitgang geboekt op het gebied van cyberveiligheid. Door de voortdurende ontwikkeling van de dreiging op dit gebied blijft dit onderwerp continue aandacht vragen. In 2022 is o.a. een awareness-programma uitgevoerd, heeft PEN-testing plaatsgevonden en is een crisisoefening gehouden met als thema cybersecurity. Daarnaast zijn diverse technologieën toegepast om Evides Waterbedrijf nog beter te beschermen tegen cyberaanvallen en datalekken waaronder Data Leakage Prevention (DLP), Security Information & Event Management (SIEM) en een Security Operations Center-oplossing (SOC). Uiteraard zijn ook urgente kwetsbaarheden weggewerkt waaronder Log4j.

De Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) heeft eind 2021 een eerste en verkennende inspectie gehouden om inzicht te verkrijgen in de mate waarin Evides aan de Wet Beveiliging Netwerk- en Informatiesystemen (Wbni) voldoet. Hierbij is tevens gekeken naar de bestuurlijke betrokkenheid ten aanzien van de cyberveiligheid. Tijdens de inspectie is vastgesteld dat Evides in opzet voldoet aan de zorg- en meldplicht. De betrokkenheid van de directie en Raad van Commissarissen bij cybersecurity is door de toezichthouder als hoog beoordeeld. In 2022 hebben we verdere opvolging geven aan de aanbevelingen van ILT naar aanleiding van deze audit.

Risico van een gebrek aan grondstoffen, bouwmaterialen en chemicaliën

Er is sprake van een mondiale schaarste als gevolg van diverse langdurige knelpunten:

- Logistieke problemen in toeleveringsketens;
- Een tekortschietende mondiale halfgeleider-productiecapaciteit;
- Sterk stijgende kosten en verkoopprijzen vanwege schaarste aan o.a. materiaal, energie en personeel;
- Geopolitieke spanningen.

Daarnaast dragen lokaal het wegvallen van de productie door onderhoudsstops, stakingen en/of ketenafhankelijkheden bij aan dit risico. Gevolg hiervan is het risico van het niet meer kunnen voortzetten of vertragen van projecten en operaties met mogelijke consequenties voor onder meer waterkwaliteit en tarieven.

Beheersmaatregelen

In 2022 is bijzondere aandacht uitgegaan naar (de beheersbaarheid van) prijsstijgingen en het omgaan met schaarste door bijvoorbeeld het prioriteren van leidingprojecten en het toepassen van alternatieve grondstoffen.

Risico van een ernstig ongeval

Er zijn nog steeds ongevallen met persoonlijk letsel, dus we werken nog niet veilig genoeg. De oorzaak daarvan kan gelegen zijn in techniek, organisatie en gedrag.

Beheersmaatregelen

Het plan van aanpak voor het prioritair risico is vastgesteld en wordt uitgerold. Er worden onder andere workshops verzorgd met als leidend thema "samen denken, doen, leren. Er wordt gewerkt aan een plan van aanpak na de gap analyse Safety Culture Ladder trede 4. Verder is er veel aandacht voor de samenwerking met de aannemers.

Risico van personeelstekort

Het niet beschikken over geschikte medewerkers (nu reeds voor technische en andere specialistische functies) doordat het werven en behouden van medewerkers een uitdaging is in een (verder) krimpende arbeidsmarkt vormt een belangrijk en bedrijfsbreed ondernemingsrisico.

Beheersmaatregelen

Er is gestart met het uitrollen van het plan van aanpak voor het prioritair risico personeelstekort. De uitvoer hiervan wordt in volle vaart aangepakt. Zo is een extra recruiter aangetrokken om de afdeling Werving en Selectie te versterken. Hierdoor ontstaat meer ruimte om nog gericht en actiever te werven op kandidaten, de werving en selectie nog strategischer aan te pakken en zo het verschil te maken. Tevens is een video opgenomen die de organisatie meeneemt in hoe we zorgen voor een diverse en inclusieve werving en selectie. Daarnaast zijn initiatieven ondernomen om "referral recruitment" (werven via eigen netwerk van (oud)collega's) een versnelling te geven. Ook is er weer aandacht besteed aan het verder verbeteren van het onboarding proces, om zo te zorgen dat de mensen een goede "landing" krijgen. Verder is er op verschillende manieren aandacht voor het behoud van medewerkers, kortom boeien en binden. Hierbij is het creëren van een fijne werkomgeving waarbij je samen jezelf kunt zijn een belangrijk uitgangspunt. Hiertoe wordt het programma Inclusieve Organisatie ingezet. Middels diverse trainingen en opleidingen blijft er ruimte voor de persoonlijke ontwikkeling van collega's. Ook het in staat stellen van de leidinggevenden om op een faciliterende manier leiding te geven zorgt er voor dat mensen met plezier blijven werken bij Evides.

Risico van ontoereikende projectbeheersing

Omdat Evides Waterbedrijf veel leidingen en installaties voor zowel eigen gebruik als voor derden realiseert, is de kwaliteit van projectbeheersing een belangrijk aandachtspunt. Onvoldoende projectbeheersing kan onder andere leiden tot verlieslatende projecten en tot deadline- en budgetoverschrijdingen.

Beheersmaatregelen

Voor de projectbesturing maakt Evides Waterbedrijf gebruik van een projectmanagementsysteem en voor de risicobeheersing bij de uitvoering van projecten is een projectrisicomanagementsysteem operationeel. Daarnaast is er een rapportagesysteem in gebruik dat de kwaliteit van de projectbewaking volgt. Bij belangrijke projecten worden

vooraf en tijdens de uitvoering integrale risicoanalyses uitgevoerd en worden quality assurance en control maatregelen getroffen.

Tot slot zijn in 2022 verbeteracties geïmplementeerd ten aanzien van de versterking van de kostenbeheersing bij het realiseren van nieuwe installaties.

Financiële risico's

Financieringsrisico

Gezien de aard van de activiteiten is Evides Waterbedrijf in grote mate afhankelijk van financiering. Zowel de economische ontwikkelingen als nieuwe wet- en regelgeving kunnen van invloed zijn op de beschikbaarheid en de kosten van de financiering.

Beheersmaatregelen

De treasurer van Evides Waterbedrijf verzorgt het kredietrisicobeheer. Deze stelt een treasury jaarplan voor aan de treasury commissie. De directie en de RvC bekrachtigen dit plan. In het treasury jaarplan voor 2022 is in het bijzonder aandacht besteed aan beleid en maatregelen ter vermindering van beschikbaarheidsrisico's. Gestuurd is op een verdere diversificatie van de leningportefeuille, onder andere door het aangaan van nieuwe (bank)relaties en het spreiden van de leningportefeuille over bestaande (bank)relaties.

De treasurer rapporteert elk kwartaal aan de treasury commissie, directie en auditcommissie over de voortgang van het treasurybeleid. Vanwege het belang van de leveringszekerheid ligt de nadruk van dit beleid primair op de beschikbaarheid van krediet. Voor de toelichting op de overige financiële risico's wordt verwezen naar de paragraaf financiële risico's in de toelichting op de geconsolideerde balans.

Fraude- en integriteitsrisico

Onze stakeholders verwachten dat Evides Waterbedrijf integer is. Evides Waterbedrijf streeft er dan ook naar om dit risico zoveel mogelijk te reduceren. Fraude kan echter in iedere organisatie voorkomen en is vaak gebaseerd op een

samenloop van omstandigheden die ertoe kunnen leiden dat waarden van de onderneming onrechtmatig worden onttrokken en/of misleiding ten aanzien van de verslaglegging plaatsvindt.

Beheersmaatregelen

Om medewerkers te ondersteunen in het integer handelen en het maken van de juiste keuzes, beschikt Evides Waterbedrijf over een gedragscode integriteit. Hiermee wil Evides Waterbedrijf het besef van integer handelen bij de medewerkers verder vergroten. De gedragscode vat de reeds bestaande regelingen, richtlijnen en instructies samen en geeft richting aan integer handelen, uitgaand van gezond verstand. Regelmatig worden audits uitgevoerd en, voor zover van toepassing, worden beheersmaatregelen verder aangescherpt. Nieuwe medewerkers dienen voor indiensttreding een verklaring omtrent gedrag (VOG) te overhandigen. In aanvulling hierop is sinds 2020 een nieuw screeningsbeleid ingevoerd om de weerbaarheid tegen interne wrekers op orde te hebben.

Financiële verslaggeving risico's

Risico ten aanzien van de onafhankelijkheid van de externe accountant

De externe accountant rapporteert de bevindingen in de jaarlijkse managementletter en het accountantsverslag aan de directie, auditcommissie en RvC. Evides Waterbedrijf rapporteert periodiek over de opvolging van de aanbevelingen van de externe accountant aan de auditcommissie. Veelal is de relatie tussen accountant en onderneming langdurig van aard waarbij het risico bestaat dat de accountant te nauw betrokken wordt bij de onderneming en daarmee mogelijk zijn onafhankelijkheid die nodig is voor een goede uitvoering van zijn controlerende en adviserende taak deels verliest.

Beheersmaatregelen

Om onafhankelijkheid van de externe accountant te borgen heeft Evides Waterbedrijf ervoor gekozen om de jaarrekeningcontrole met ingang van het boekjaar 2021 opnieuw

aan te besteden. De aanbesteding heeft geresulteerd in een herbenoeming van Deloitte Accountants door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders in mei 2021. Hierbij is specifieke aandacht besteed aan de onafhankelijkheid van Deloitte Accountants aangezien het een herbenoeming betreft.

Wet- en regelgeving risico's

Risico van non-compliance wetgeving

Evides Waterbedrijf wordt als waterbedrijf geconfronteerd met een veelheid aan wet- en regelgeving. Mede gelet op haar maatschappelijke verantwoordelijkheid hecht Evides Waterbedrijf er groot belang aan om alle relevante wetten regelgeving aantoonbaar na te leven met bijzondere aandacht voor de verplichtingen die voortvloeien uit de Drinkwaterwet. Dit vraagt om borging van de betreffende wet- en regelgeving binnen Evides Waterbedrijf.

Beheersmaatregelen

Het compliance managementsysteem is ingebed in de algemene kwaliteitszorgsystematiek binnen Evides Waterbedrijf. Zo is compliance opgenomen in de beleidsverklaring van het kwaliteitszorg managementsysteem.

Tevens maakt compliance onderdeel uit van de visie van Evides Waterbedrijf en de gedragscode integriteit. De rol van Compliance Officer is in het MT belegd. In 2022 is een compliance coördinator geworven.

Onder leiding van de compliance coördinator is middels interviews een inventarisatie gemaakt per rechtsgebied wat betreft de belangrijkste risico's en controlemaatregelen. De conclusie is dat Evides een goede compliance cultuur heeft. Men wil graag voldoen aan de regels en eigenaarschap hiervoor ligt in de lijn. In 2023 zal verdere invulling gegeven worden aan de rapportage over de mate van compliance.

Drinkwater risico's Wet- en regelgeving risico's

Risico ten aanzien van naleving regulering van drinkwatertarieven

De Drinkwaterwet voorziet, ter bescherming van de gebonden consument, in het toezicht op een transparante tariefopbouw alsmede een verantwoording ten aanzien van het met de wettelijke activiteiten gerealiseerde rendement ten opzichte van het wettelijk maximaal toegestane rendement.

Beheersmaatregelen

Naar aanleiding van afstemming met ILT en ACM zijn in voorgaande jaren diverse initiatieven opgepakt om te kunnen voorzien in een verbeterd inzicht in de opbouw en allocatie van kosten aan de tarieven. Voorgaande heeft onder andere geleid tot diverse verbeteringen in de jaarlijkse rapportage tariefopbouw en de toelichting daarop. De rapportage tariefopbouw 2022 is conform de wettelijke regeling eind 2021 gerapporteerd aan ILT en is door ILT en ACM in de loop van 2022 getoetst en positief beoordeeld. Waarbij is vastgesteld dat de toetsing nog eenmaal in de twee jaar zal plaatsvinden.

Risico van non-compliance t.a.v. biologische stabiliteit

Een risico is dat de biologische stabiliteit van het drinkwater niet voldoende is wat kan leiden tot teveel nagroei in het leidingnet, wat zich o.a. uit in overschrijdingen van de wettelijke Aeromonas-norm.

Beheersmaatregelen

Om de levering van biologisch stabiel water te borgen, vinden diverse onderzoeken plaats bij de bekkens, zuiveringen en bij leidingnetbeheer, -configuratie en opwarming. Zo vindt er in de Hoeksche Waard nabehandeling plaats met ultrafiltratie (UF) en medio 2022 is op onze productielocatie Baanhoek te Dordrecht een nanofiltratie-pilot in bedrijf genomen.

Risico van verscherpte normstelling PFAS - investeringsopgave zuiveringen

In het Nederlandse oppervlaktewater, grondwater en drinkwater zijn lage gehalten aan PFAS aanwezig door emissies en lozingen in het milieu over decennia. In 2020/2021 heeft het RIVM de EFSA opinie uit 2020 geapprecieerd. Hieruit blijkt generiek dat de blootstelling aan PFAS in Nederland moet worden verlaagd (o.a. in voedsel en drinkwater). Daarnaast is door het RIVM een veel lagere gezondheidskundige drinkwaterterichtwaarde afgeleid, welke mogelijk beleidsmatig vertaald gaat worden naar een nieuwe aangescherpte normstelling. De huidige gehalten aan PFAS in zowel ruwwaterbron als geleverd drinkwater zijn hoger dan de afgeleide richtwaarde. Concreet kan de mogelijke aanscherping van de normstelling voor PFAS in het afgeleverde drinkwater leiden tot een enorme opgave voor Evides qua zuiveringsinspanning en investeringen.

Beheersmaatregelen

Evides Waterbedrijf heeft samen met de andere drinkwaterbedrijven een collectief handelingsperspectief met betrekking tot PFAS opgesteld. Op de eerste plaats zetten wij in op een integrale bronaanpak op nationaal en Europees niveau, door een totaalverbod op PFAS en het met elkaar toewerken naar geleidelijke verlaging van de totale inname van PFAS via voedsel, verpakkingen, kleding, lucht en (drink)water. Met het ministerie van IenW is afgesproken dat de drinkwaterbedrijven gedurende 1 jaar metingen gaan doen naar de aanwezigheid van PFAS conform de nieuwe analysetechniek. Het handelingsperspectief van Evides om PFAS te verwijderen uit drinkwater focust zich met name op het aanpassen (fintunen) van de huidige zuiveringsprocessen waarbij onder meer nader onderzoek wordt gedaan naar de mogelijkheden van actief-kool (vaker regenereren).

Industriewater risico's Financiële risico's

Kredietrisico

In tegenstelling tot de drinkwateractiviteiten zijn de industriewateractiviteiten niet gereguleerd en bestaat niet de zekerheid dat alle (begrote) bedrijfskosten in de tarieven tot uitdrukking kunnen worden gebracht. Dit betreft in het bijzonder kosten die kunnen voortvloeien uit wanbetaling.

Beheersmaatregelen

Voorafgaand aan het aangaan van industriewatercontracten en vervolgens tenminste jaarlijks wordt de kredietwaardigheid van de wederpartijen beoordeeld. Hierbij maakt Evides Industriewater onder andere gebruik van kredietrisicorapporten van derde partijen. Voorts ligt het juridisch eigendom van de installaties gedurende de contractperiode in beginsel bij Evides Industriewater.

Corporate Governance

Evides Waterbedrijf is een naamloze vennootschap die voor 50% eigendom is van B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides (met als aandeelhouders 17 gemeenten* in Zuid-Holland Zuid) en voor 50% van GBE Aqua B.V. (met als aandeelhouders de provincie Zeeland, 13 Zeeuwse gemeenten, 2 Brabantse gemeenten en 1 Zuid-Hollandse gemeente). B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides en GBE Aqua B.V. zijn zogenoemde zuivere holding vennootschappen en hebben enkel tot doel "het houden en beheren van aandelen in Evides Waterbedrijf en het uitoefenen van stemrecht daarop ten behoeve van de aandeelhouders".

Het bestuur van Evides Waterbedrijf bestaat uit één algemeen directeur, die belast is met en verantwoordelijk is voor het besturen van de onderneming. Hierover wordt verantwoording afgelegd aan de Raad van Commissarissen (RvC) en de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA). De algemeen directeur werkt samen met een management team (MT) dat functioneert als zogenoemd executive

committee in de zin van de Nederlandse Corporate Governance Code. Het MT bestaat uit de eerstelijnsmanagers van de zes bedrijfsonderdelen van Evides Waterbedrijf, die aan de besluitvorming van de vennootschap bijdragen vanuit een integrale visie in een cultuur van openheid en transparantie. Deze werkwijze draagt bij aan een effectief en efficiënt bestuur van Evides Waterbedrijf en haar dochtermaatschappijen, met draagvlak en snelheid en bevordert een goede informatieverstrooming. Meerdere keren per jaar zijn er contactmomenten tussen de leden van het MT en de RvC.

De RvC bestaat uit vijf onafhankelijke leden, die worden benoemd door de AvA. De RvC heeft een auditcommissie en een remuneratiecommissie.

Voor een evenwichtige samenstelling tussen mannen en vrouwen binnen Evides, is voor de top van het bedrijf – bestaande uit de algemeen directeur tezamen met het MT (tezamen: het Directie-MT) – en de RvC het streefcijfer vastgesteld dat minimaal 40% zal bestaan uit vrouwen en minimaal 40% uit mannen. Per 31 december 2022 bestaat het Directie-MT uit drie vrouwen en vier mannen en voldoet daarmee aan het streefcijfer. Vanwege het tussentijdse vertrek van één vrouwelijke commissaris per 1 oktober 2022 bestaat de RvC per 31 december 2022 uit één vrouw en drie mannen en voldoet de RvC niet aan het streefcijfer. In 2023 zal de vacature voor een nieuwe commissaris worden vervuld.

Vanwege de Drinkwaterwet past Evides Waterbedrijf het gemitigeerd structuurregime toe en wordt een aantal belangrijke besluiten genomen door de AvA, zoals de vaststelling van de drinkwatertarieven. Ook de benoeming, het ontslag en het bezoldigingsbeleid van de directie van Evides Waterbedrijf is voorbehouden aan de AvA. De RvC regelt de concrete bezoldiging en arbeidsvoorwaarden van de directie.

Evides Waterbedrijf volgt – als onderneming met een belangrijke maatschappelijke taak – op vrijwillige basis de uitgangspunten en 'best practices' van de Nederlandse

Corporate Governance Code (de Code). Evides Waterbedrijf geeft hiermee intern en naar buiten toe duidelijkheid en openheid over haar governance en wijze van bedrijfsvoering. De uitgangspunten en 'best practises' uit de Code zijn geïmplementeerd in de governance documenten, bedrijfsregelingen en werkwijzen van Evides Waterbedrijf.

Conform het principe 'pas toe of leg uit' wijkt Evides Waterbedrijf op de volgende punten af van de Code:

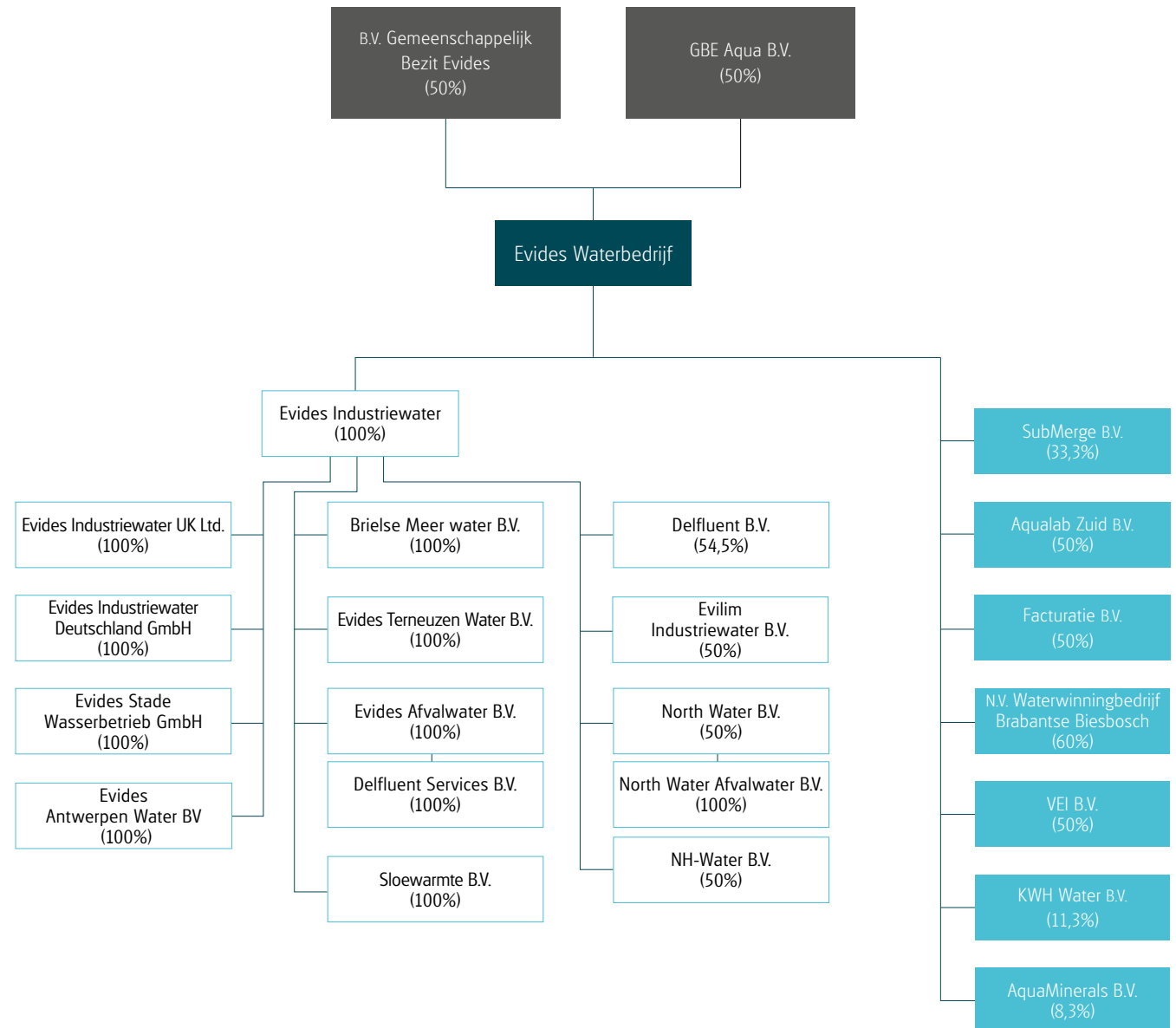
- De regels die expliciet geschreven zijn voor beursgenoteerde ondernemingen worden niet toegepast;
- De algemeen directeur van Evides Waterbedrijf is benoemd voor onbepaalde tijd. Dit hangt samen met de omvang van de onderneming en de bezoldiging van de algemeen directeur;
- Evides Waterbedrijf heeft in verband met de aard en omvang van de onderneming geen interne auditor aangesteld met instemming van de RvC op advies van de auditcommissie;
- De website van Evides Waterbedrijf fungeert niet als communicatiemiddel met haar aandeelhouders, omdat er sprake is van een rechtstreekse aandeelhoudersrelatie en informatievoorziening;
- Voor de bezoldiging wordt de 'Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector' (WNT) gevolgd.

* Per 1 januari 2023 zijn de gemeenten Brielle, Hellevoetsluis en Westvoorne samengegaan in de nieuwe gemeente Voorne aan Zee en heeft B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides 15 gemeenten in Zuid-Holland Zuid als aandeelhouders.

Deelnemingen

Evides N.V. is het drinkwaterbedrijf binnen de groep van vennootschappen en als zodanig is aan haar het wettelijke distributiegebied toegewezen. Zij staat aan het hoofd van de groep van Evides Waterbedrijf. De groep heeft diverse vestigingen in Nederland. Het hoofdkantoor staat in Rotterdam.

Evides N.V. voert (samen met diverse dochtermaatschappijen en deelnemingen) de activiteiten uit die te maken hebben met winning, productie en levering van drinkwater. Evides Industriewater B.V. – een 100% dochtermaatschappij van Evides N.V. – richt zich (samen met haar deelnemingen en dochtermaatschappijen) op de winning, productie en levering van industriewater en de zuivering van afvalwater. In het structuurschema is de groep van vennootschappen van Evides Waterbedrijf per 31 december 2022 in beeld gebracht. Een toelichting op de deelnemingen staat op de volgende pagina's:



Deelnemingen Evides N.V.

Evides N.V. houdt – naast haar 100% belang in Evides Industriewater B.V. – een rechtstreeks aandelenbelang in de volgende deelnemingen:

SubMerge B.V.

SubMerge B.V. is een initiatief van drie drinkwaterbedrijven ter ontwikkeling van een autonome in-pipe inspectierobot voor het autonoom observeren van de toestand van het Nederlandse drinkwaterdistributienet. SubMerge B.V. is een joint venture tussen Evides N.V. (33,33%), Vitens N.V. (33,33%) en Brabant Water N.V. (33,33%).

Aqualab Zuid B.V.

Aqualab Zuid B.V. is een geaccrediteerd laboratorium dat wateranalyses uitvoert ten behoeve van haar aandeelhouders en externe klanten. Aqualab Zuid B.V. is voor 50% in handen van Evides N.V., voor 32,5% van Brabant Water N.V. en voor 17,5% van N.V. Waterleiding Maatschappij Limburg.

Facturatie B.V.

Met drinkwaterbedrijf Vitens N.V. neemt Evides N.V. op 50/50-basis deel aan deze joint venture. Facturatie B.V. richt zich op het factureren en incasseren van watergelden bij huishoudelijke en kleinzakelijke drinkwaterklanten. Deze deelneming is te beschouwen als een cost center en kent geen winsttoegmerk.

N.V. Waterwinningbedrijf Brabantse Biesbosch (WBB)

WBB is eigenaar van de spaarbekkens in de Biesbosch waarin de voorzuivering van Maaswater plaatsvindt, waarna het wordt getransporteerd naar de zuiveringsinstallaties van Evides N.V.

Dit water vormt de belangrijkste bron voor drink- en industriewater in het leveringsgebied van Evides Waterbedrijf. Evides N.V. is veruit de grootste afnemer (97%) en verzorgt de exploitatie van WBB op basis van een langjarig contract. WBB is voor 60% in handen van Evides N.V. en voor 40% van Brabant Water N.V. Deze deelneming is te beschouwen als een cost center en kent geen winsttoegmerk.

VEI B.V.

VEI B.V. richt zich op de verwerving en uitvoering van internationale projecten voor de overdracht van kennis en kunde van drinkwaterprocessen. Op deze manier levert Evides Waterbedrijf een bijdrage aan de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties. Deze deelneming is te beschouwen als een cost center en kent geen winsttoegmerk.

KWH Water B.V.

Via KWH Water B.V. heeft Evides N.V. toegang tot onderzoeken en ontwikkelingen op het gebied van (drink)water, die voornamelijk in Vewin-verband worden opgedragen. Vewin is de Vereniging van Waterbedrijven in Nederland. Evides N.V. houdt 11,3% van de aandelen in KWH Water B.V.

AquaMinerals B.V.

AquaMinerals B.V. is opgericht door de Nederlandse drinkwaterbedrijven om gezamenlijk reststoffen her te bestemmen. Inmiddels kunnen ook waterschappen en buitenlandse drinkwaterbedrijven toetreden in verband met de herbestemming van hun reststoffen. Evides N.V. houdt een belang van 8,3%.

Deelnemingen Evides Industriewater B.V.

Evides Industriewater B.V. is aandeelhouder van:

Evides Afvalwater B.V.

Evides Afvalwater B.V. zuivert het afvalwater van klanten die zijn aangesloten op AWZI (Afvalwaterzuiveringsinstallatie) Sloe, AWZI Schiphol, de Centrale Afvalwaterzuivering Botlek (CAB) en de AWZI Food Hub. Evides Industriewater B.V. is 100% eigenaar van deze vennootschap.

Delfluent Services B.V. (DSBV)

De exploitatiemaatschappij DSBV beheert de AWZI's Houtrust en Harnaschpolder en heeft in dit kader van Delfluent B.V. een onderhoudscontract verkregen met een looptijd van 30 jaar (tot 2033). Evides Afvalwater B.V. is 100% eigenaar van deze vennootschap.

Delfluent B.V. (DBV)

Het consortium Delfluent B.V. heeft van het Hoogheemraadschap van Delfland het DBFO-contract (ontwerpen, bouwen, financieren en exploiteren) verworven voor de bouw van de AWZI Harnaschpolder, het aanpassen van de bestaande AWZI Houtrust en het exploiteren van beide AWZI's met bijbehorende transportstelsels voor een periode van 30 jaar (tot 2033). De aandelen in Delfluent B.V. worden gehouden door Evides Industriewater B.V. (54,5%), DIF Infra Yield 1 Finance B.V. (35,5%) en Strukton Finance B.V. (10%).

Brielse Meer water B.V.

Het water uit het Brielse Meer dat via Brielse Meer water B.V. beschikbaar komt, vormt een belangrijke bron voor de industriewatervoorziening in het Rotterdamse havengebied. Evides Industriewater B.V. is 100% eigenaar van deze vennootschap.

Evides Terneuzen Water B.V.

Evides Terneuzen Water B.V. is eigenaar van verschillende industriële waterinstallaties in Terneuzen waarmee industriewater wordt geleverd. Evides Industriewater B.V. is 100% eigenaar van deze onderneming.

North Water B.V.

Evides Industriewater B.V. werkt samen met N.V. Waterbedrijf Groningen in de joint venture North Water B.V. dat zich inzet voor het verwerven en exploiteren van projecten en activiteiten op de markt van industrieel water en afvalwater in de provincies Groningen, Friesland en Drenthe. Evides Industriewater B.V. participeert voor 50% in North Water B.V. North Water B.V. heeft een 100% dochtervennootschap: North Water Afvalwater B.V. Deze vennootschap richt zich specifiek op het realiseren en exploiteren van afvalwaterzuiveringsinstallaties in de noordelijke provincies.

Evilim Industriewater B.V.

Evides Industriewater B.V. werkt samen met de N.V. Waterleiding Maatschappij Limburg in de joint venture Evilim Industriewater B.V. die zich inzet voor het verwerven en exploiteren van projecten op de markt van proces- en

afvalwater in het zuiden van Nederland. Evides Industriewater B.V. participeert voor 50% in Evilim Industriewater B.V.

Sloewarmte B.V.

Deze deelneming heeft als doel het ontwikkelen van een duurzame restwarmtekoppeling rond Vlissingen. Evides Industriewater B.V. is 100% eigenaar van deze onderneming.

NH-Water B.V.

Op 1 september 2022 heeft Evides Industriewater B.V. samen met N.V. PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland de joint venture NH-Water B.V. opgericht met als doel het verzorgen, ontwikkelen en uitvoeren van industriële (afval)waterprojecten en/of -activiteiten in de provincie Noord-Holland. Evides Industriewater B.V. participeert voor 50% in NH-Water B.V.

Overige dochterondernemingen

Ten behoeve van de buitenlandse industriewaterprojecten beschikt Evides Industriewater B.V. over de volgende 100% dochterondernemingen:

- Evides Industriewater Deutschland GmbH
- Evides Stade Wasserbetrieb GmbH
- Evides Industriewater UK Ltd
- Evides Antwerpen Water BV

Minderheidsdeelnemingen

Van de hiervoor beschreven deelnemingen zijn de volgende deelnemingen niet geconsolideerd in de geconsolideerde jaarrekening van Evides N.V. omdat zij geen overheersende/ beslissende zeggenschap kan uitoefenen op het zakelijke en financiële beleid van deze deelnemingen. Zodoende zijn deelnemingen opgenomen onder de post financiële vaste activa (bedragen in € miljoenen):

Vennootschap	Deelnemingspercentage	Waarderingsgrondslag	Waarde per 2022	Waarde per 2021
Delfluent B.V.	54,5%	Vermogensmutatiemethode	0,0	0,0
Evilim Industriewater B.V.	50,0%	Vermogensmutatiemethode	1,1	0,9
North Water B.V.	50,0%	Vermogensmutatiemethode	21,6	20,9
VEI B.V.	50,0%	Vermogensmutatiemethode	0,8	0,8
Facturatie B.V.	50,0%	Vermogensmutatiemethode	1,9	1,9
Aqualab Zuid B.V.	50,0%	Vermogensmutatiemethode	1,8	1,5
NH-Water B.V.	50,0%	Vermogensmutatiemethode	0,0	0,0
Submerge B.V.	33,3%	Vermogensmutatiemethode	0,0	0,0
KWH Water B.V.	11,3%	Verrijgingsprijs	1,4	1,4
Aqua Minerals B.V.	8,3%	Verrijgingsprijs	0,1	0,1
Totaal			28,7	27,5

Vennootschap*	Omzet	Resultaat (na Vpb)	Activa	Solvabiliteit	fte's
Delfluent B.V. ¹	61,8	-1,9	168,8	-42%	0,0
Evilim Industriewater B.V.	1,9	0,3	2,5	89%	2,5
North Water B.V.	12,6	0,7	86,0	46%	0,0
VEI B.V.	20,3	0,0	16,0	10%	19,7
Facturatie B.V.	27,3	-0,1	29,2	12%	0,0
Aqualab Zuid B.V.	16,5	0,4	8,5	41%	113,0
NH-Water B.V.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Submerge B.V.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
KWH Water B.V.	26,0	-0,9	28,0	47%	180,0
AquaMinerals B.V.	17,5	0,1	3,5	40%	15,8

* Gebaseerd op concept jaarrekening 2022

¹ Op basis van de wijze waarop Delfluent B.V. financieel is gestructureerd wordt aan de aandeelhouders een zogenaamde 'cash flow sharing component' uitgekeerd over de aan Delfluent verstrekte achtergestelde lening. Deze uitkering komt ten laste van het resultaat en resulteert in een tijdelijk verlies en negatief eigen vermogen.

Financiële resultaten

Algemeen

Evides N.V. (hierna Evides) maakt voor haar bedrijfsvoering onderscheid tussen drinkwateractiviteiten en industriewateractiviteiten. Het drinkwaterbedrijf levert drinkwater aan circa 2,5 miljoen gebonden consumenten en bedrijven. Het industriewaterbedrijf verzorgt de industriewatervoorziening voor grote industriële klanten in Nederland, België en Duitsland en bezit en beheert zij verschillende industriële en communale afvalwaterzuiveringsinstallaties. Binnen Evides is sprake van onderlinge levering van diensten tussen het drinkwaterbedrijf en het industriewaterbedrijf. Deze dienstverlening is vastgelegd in onderlinge overeenkomsten, die tevens afspraken bevatten over de tarieven (Internal Transfer Price) waartegen onderling wordt afgerekend.

In ons streven naar transparantie in de prestaties van onze afzonderlijke bedrijven, zijn hierna de verkorte balans (voor winstverdeling) per eind 2022 en de verkorte winst- en verliesrekening over 2022 van het drinkwaterbedrijf (drinkwater) en het industriewaterbedrijf (industriewater) separaat gepresenteerd.

Verkorte balans per 31 december 2022

(in € miljoenen)	Drinkwater	Industriewater	Geconsolideerd
Activa			
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	22,1	7,7	29,8
Materiële vaste activa	967,7	115,3	1.083,0
Financiële vaste activa*	203,0	168,0	177,2
Totaal vaste activa	1.192,8	291,0	1.290,0
Vlottende activa			
Voorraden en onderhanden projecten	4,0	7,7	11,7
Vorderingen en overlopende activa	28,5	45,7	74,2
Liquide middelen	0,3	5,7	6,0
Totaal vlottende activa	32,8	59,1	91,9
Totaal activa	1.225,6	350,1	1.381,9

De solvabiliteit op basis van de geconsolideerde balans bedraagt voor winstverdeling 42,2%. Na uitkering van het voorgestelde slotdividend 2022 ad € 10,5 miljoen bedraagt de solvabiliteit 41,4%, bij een minimum doelsolvabiliteit van 40,0%. De huidige doelsolvabiliteit vormt een solide basis voor de financiering van ons investeringsprogramma.

(in € miljoenen)	Drinkwater	Industriewater	Geconsolideerd
Passiva			
Eigen vermogen*	583,1	193,8	583,1
Minderheidsbelang derden	6,1	0,0	6,1
Voorzieningen	1,3	6,8	8,1
Langlopende schulden	573,4	0,0	573,4
Kortlopende schulden	186,3	24,9	211,2
Intercompany vorderingen en schulden*	-124,2	124,2	0,0
Totaal passiva	1.225,6	350,1	1.381,9

* Bij de consolidatie valt de binnen drinkwater vermelde deelnemingswaarde van industriewater ad € 193,8 miljoen weg tegen het eigen vermogen. Daarnaast worden ook de onderlinge vorderingen en schulden ad € 83,7 miljoen tussen drinkwater en industriewater geëlimineerd.

Verkorte winst- en verliesrekening over 2022

(in € miljoenen)	Drinkwater	Industriewater	Geconsolideerd
Bedrijfsopbrengsten*	219,2	200,1	419,3
Bedrijfslasten*	208,7	158,8	367,5
Bedrijfsresultaat	10,5	41,3	51,8
Financiële baten en lasten	-2,2	2,9	0,7
Resultaat voor belastingen	8,3	44,2	52,5
Belastingen	-0,4	-7,0	-7,4
Resultaat deelnemingen	0,2	0,8	1,0
Nettoresultaat	8,1	38,0	46,1

* Bij de consolidatie vallen de interne bedrijfsopbrengsten met betrekking tot de interne leveringen tussen de drinkwater en industriewater ad € 14,1 miljoen weg tegen de inkoopwaarde van deze interne omzet, die is inbegrepen in de bedrijfslasten.

Regulering rendement uit drinkwateractiviteiten

Sinds 2012 is op basis van de Drinkwaterregulering een maximale vermogensvergoeding van kracht (WACC) voor de drinkwateractiviteiten. Het wettelijk kader bepaalt hiermee de maximale opslag voor vermogenskosten (rente en winst) die drinkwaterbedrijven mogen hanteren bij de vaststelling van de drinkwatertarieven. Voor 2022 bedroeg de WACC 2,95%.

Het rendement van de wettelijke activiteiten wordt berekend door het vermogen en de resultaten van Evides Industriewater en de overige niet-wettelijke drinkwateractiviteiten in mindering te brengen op het geconsolideerde vermogen en resultaat. Eventueel in eerdere jaren gerealiseerd overrendement dient hierbij gecompenseerd te worden. Het in 2022 door Evides Waterbedrijf behaalde rendement op de wettelijke drinkwateractiviteiten past binnen het wettelijk maximum.

Resultaat 2022 ten opzichte van 2021

Het nettoresultaat over 2022 is met € 1,8 miljoen afgenomen ten opzichte van 2021. De ontwikkeling van het resultaat is als volgt.

(in € miljoenen)	2022	2021	Vershil
Bedrijfsopbrengsten	419,3	366,3	53,0
Bedrijfslasten	367,5	312,7	54,8
Bedrijfsresultaat	51,8	53,6	-1,8
Financiële baten en lasten	0,7	-0,4	1,1
Resultaat voor belastingen	52,5	53,2	-0,7
Belastingen	-7,4	-6,0	-1,4
Resultaat deelnemingen	1,0	0,7	0,3
Nettoresultaat	46,1	47,9	-1,8

Bedrijfsopbrengsten

De bedrijfsopbrengsten zijn in 2022 met € 53,0 miljoen toegenomen ten opzichte van 2021. Deze toename is voornamelijk het gevolg van de oplevering van klantspecifieke maatwerkinstallaties.

De netto-omzet drinkwater is ten opzichte van 2021 met € 9,3 miljoen afgenomen. De afname van de drinkwateromzet is voornamelijk het gevolg van de afschaffing van de precario-heffing per 1 januari 2022 (- € 11,0 miljoen). De omzetafname wordt deels gecompenseerd door de gematigde verhoging van de drinkwatertarieven met 0,5% (+ € 0,9 miljoen) welke noodzakelijk was om de bedrijfsvoering en het toekomstige investeringsprogramma te borgen. Daarnaast wordt de omzetafname gecompenseerd door een groei van het aantal gefactureerde aansluitingen en een hoger gemiddeld verbruik (+ € 1,8 miljoen). Overige opbrengsten bedroegen € 1,0 miljoen minder dan over 2021.

De netto-omzet uit industriewateractiviteiten is in 2022 met € 62,3 miljoen toegenomen. De omzet is gegroeid door indexatie en uitbreiding van contracten (+ € 13,9 miljoen), door een toename van de afzet (+ € 3,2 miljoen).

Genoemde oplevering van een maatwerkinstallatie heeft geleid tot een incidentele toename van de opbrengsten werken voor derden met € 42,6 miljoen. De geactiveerde productie voor het eigen bedrijf is met € 0,3 miljoen afgenomen, met name als gevolg van lagere inzet van eigen medewerkers bij de realisatie van installaties voor het industriewaterbedrijf en haar klanten. Tot slot zijn de overige opbrengsten met € 2,8 miljoen toegenomen, met name als gevolg van de in opdracht van het Hoogheemraadschap Delfland gerealiseerde en in gebruik genomen verduurzamingsprojecten van de afvalwaterzuiveringsinstallaties Harnaschpolder en Houtrust.

Bedrijfslasten

De bedrijfslasten zijn in 2022 ten opzichte van 2021 met € 54,8 miljoen toegenomen. Hierbij heeft de oplevering van klantspecifieke maatwerkinstallaties in 2021 en 2022 een kosteneffect van per saldo + € 30,2 miljoen.

Gecorrigeerd voor voornoemd effect, zijn de bedrijfslasten in 2022 ten opzichte van 2021 met € 24,6 miljoen toegenomen. De kosten van grond- en hulpstoffen zijn in 2022 met € 17,5 miljoen toegenomen met name als gevolg van hogere energie- en grondstofprijzen. Personeelskosten van eigen medewerkers zijn met € 6,0 miljoen toegenomen met name als gevolg van invulling van vacatures, indexatie en gestegen premies voor pensioenen en sociale lasten. Tevens vallen de kosten voor tijdelijk ingehuurd personeel € 1,9 miljoen hoger uit vanwege overbrugging van de openstaande vacatures. Het in 2022 inhalen van in 2021 uitgestelde procesoptimalisaties en uitgaven om de kwaliteit voor een industriewaterklant ook in het laatste contractjaar te kunnen borgen, zorgen voor een toename van uitbesteed onderhoud en materiaal-kosten met € 1,4 miljoen. De kosten die in verband staan met de wederkerige samenwerking met Stedin in Zeeland zorgen voor een toename van € 1,0 miljoen. De kosten voor klantprocessen zijn met € 0,6 miljoen toegenomen als gevolg van de implementatie van een nieuw facturatieprogramma. Automatiseringskosten zijn met € 1,6 miljoen toegenomen als gevolg van een toename van applicaties en hogere licentiekosten. De toename van de overige externe kosten bevat correctie van Belasting op Leidingwater (BOL) over voorgaande jaren (€ 1,6 miljoen) en hogere kosten van ingewonnen advies met betrekking tot lange termijn assetmanagement studies en juridische ondersteuning (€ 0,9 miljoen). De toename van afschrijvingen op vaste activa met € 3,0 miljoen wordt grotendeels verklaard doordat in 2021 grote projecten zijn opgeleverd welke nu voor een geheel jaar in de afschrijvingen zijn meegenomen. Deels worden de hogere kosten gecompenseerd door de afschaffing van de precario-heffing per 1 januari 2022 welke een kostenverlagend effect hebben van € 11,3 miljoen.

Financiële baten en lasten

De financiële baten en lasten zijn ten opzichte van 2021 met € 1,1 miljoen gedaald naar per saldo een baat van € 0,7 miljoen (2021: last € 0,4 miljoen). Deze daling van het kostensaldo is voornamelijk het gevolg van een hogere baat op de afgesloten financial lease contracten én door een hogere rente-vergoeding op de aan Delfluent B.V. (DBV) verstrekte lening. Deels wordt dit gecompenseerd door een reguliere daling van de financiële leasebaten als gevolg van aflossingen.

Belastingen

De belastingen zijn ten opzichte van 2021 met € 0,9 miljoen toegenomen. De hogere belastinglast als gevolg van het hogere resultaat voor belastingen van het industriewaterbedrijf, met name gedreven door het eenmalige transactieresultaat dat gerealiseerd is met de oplevering van klantspecifieke maatwerkinstallaties, wordt

grotendeels gecompenseerd door een eenmalige belastingbate over de jaren 2012-2015 ad € 4,3 miljoen. Hoewel de Hoge Raad nog arrest moet wijzen in deze zaak is deze belastingbate gebaseerd op het advies van de Advocaat-Generaal aan de Hoge Raad in 2022 en een fiscale beoordeling van de vordering.

Resultaat deelnemingen

Het resultaat uit deelnemingen kan als volgt worden gespecificeerd:

(in € miljoenen)	2022	2021
North Water B.V.	0,6	0,5
Evilim Industriewater B.V.	0,2	0,1
Facturatie B.V.	0,0	-0,1
Aqualab Zuid B.V.	0,2	0,2
Totaal	1,0	0,7

Investerings

De omvang van uitgaven in verband met investeringsprojecten, bedroeg in 2022 € 107,4 miljoen (2021: € 102,8 miljoen). Hiervan betrof € 8,0 miljoen uitgaven voor software, die zijn opgenomen onder de immateriële vaste activa. Ten aanzien van de materiële vaste activa zijn in 2022 projecten met een totale omvang van € 95,0 miljoen opgeleverd en bedroeg de waardetoename van de werken in uitvoering € 4,4 miljoen. De totale investering in (im)materiële vaste activa is € 4,6 miljoen gestegen ten opzichte van vorig jaar. De toename van de investeringen houdt o.a. verband met prijsstijgingen in 2022.

Vermogensverhouding

Evides Waterbedrijf kent een gebonden klantenmarkt, met bijbehorend monopolie, en een concurrerende markt van industriële afnemers. De netto-omzet industriewater bedraagt € 200,0 miljoen oftewel 47,7% van de totale netto-omzet van Evides N.V.. Het risicoprofiel van de niet-drinkwateractiviteiten is hoger dan dat van de drinkwateractiviteiten. Het verschil in risicoprofiel is tot uitdrukking gebracht in de doelsolvabiliteit van het industriewater- en het drinkwaterbedrijf; deze zijn respectievelijk 50% en 35% na winstbestemming. Op basis van het omzetaandeel van beide activiteiten is de minimum (geconsolideerde) solvabiliteit van Evides N.V. bepaald op 40,0% na winstbestemming.

Vreemd vermogen

Aanvullend op het eigen vermogen wordt voor de bedrijfsfinanciering geld via de kapitaal- en geldmarkt aangetrokken. De omvang van het vreemd vermogen voor winstdeling bedraagt per einde van het verslagjaar € 798,8 miljoen. Dat is 58% van het balanstotaal (2021: 57%). Het aandeel kort vreemd vermogen is € 211,2 miljoen, of 15% van het balanstotaal (2021: 14%). Inclusief de voorzieningen en het minderheidsbelang derden bedraagt het lang vreemd vermogen € 587,6 miljoen. De omvang van de voorzieningen is € 8,1 miljoen, ofwel 0,6% van het balanstotaal.

Op grond van het nettoresultaat van € 46,1 miljoen en de afschrijvingen van de vaste activa van in totaal € 82,1 miljoen komt de kasstroom uit op € 128,2 miljoen. In 2022 is voor een totaalbedrag van € 99,0 miljoen aan nieuw lang vreemd vermogen aangetrokken en werd in totaal € 85,0 miljoen afgelost. Eind 2022 bedraagt het gemiddelde over de langlopende leningen verschuldigde rentepercentage 0,8% (2021: 0,8%).



Vooruitblik 2023

Strategische thema's

2022 was het tweede jaar van de uitvoering van de Strategische Koers 2021-2025 met zes strategische thema's. De komende jaren werken we hier verder aan. Hieronder geven we op hoofdlijnen aan waar we ons in 2023 op richten.

Klant voorop stellen

In 2023 gaan we door met het terugdringen van de ontevredenheid bij drinkwaterklanten. Het is onze ambitie om in 2025 maximaal 1% ontevreden klanten te hebben. Dat bereiken we onder andere door onze processen verder te verbeteren en digitaliseren. De klantportalen voor drinkwaterklanten, grootverbruikers en industriewaterklanten worden daarvoor ingericht of verder geoptimaliseerd. Op basis van de in 2022 opgestelde klantsegmentatie optimaliseren we de processen voor de verschillende Industriewaterklantsegmenten. Daarnaast blijven we onze verantwoordelijkheid als maatschappelijk partner nemen door bij te dragen aan de watertransitie. Bovendien ontwikkelen we een waterbewustcampagne voor consumenten.

Duurzaam waarde creëren

We werken toe naar energie- en klimaatneutraliteit. Evides zet daarom in de volle breedte in op het reduceren van het energieverbruik en het (laten) opwekken van energie door zonnepanelen op land en water. We onderzoeken de mogelijkheden voor het reduceren van de CO₂-uitstoot in de bestaande bedrijfsvoering en het maken van duurzame keuzes bij de renovatie, uitbreiding of bouw. We beperken de CO₂-uitstoot verder in onze bedrijfsvoering en elders in de keten door duurzame inkoop verder te ontwikkelen. De ontwikkelingen rond CO₂-opslag, waterstof en warmte bieden kans voor de ontwikkeling van nieuwe diensten door EIW.

Duurzaamheid is een verplicht onderdeel in de ESG rapportage. We werken daarom toe naar de implementatie van een ESG-rapportage, vooruitlopend op de verplichting daartoe over het boekjaar 2025.

Tegelijkertijd zijn we alert op de bedreigingen vanuit de energietransitie voor de drinkwatervoorziening. We behartigen onze belangen bij nieuwe warmte-infrastructuur in de directe nabijheid van onze drinkwaterleidingen. Dit doen we door een goede samenwerking met onze partners en tijdige inspraak op omgevingsvisies.

Evides Industriewater behandelt en levert water zonder verspilling: we bepalen de milieu-impact van EIW installaties en stellen verbeterplannen op. We behouden het ISO 14001 milieucertificaat. We blijven ons *Water Without Waste*-concept promoten en vullen onze duurzaamheidsambitie in door aan onze klanten bij elke offerte standaard een duurzaam alternatief te blijven bieden. Het hergebruik van water kan tevens een belangrijke bijdrage leveren aan de zoetwaterbeschikbaarheid.

Evides onderzoekt of en in welke mate de stikstof-uitspraak van de Raad van State uit november 2022 effect heeft op Evides-projecten. Op basis van dit resultaat kan en zal Evides in 2023 de benodigde maatregelen nemen, bijvoorbeeld in relatie tot het opstarten van projecten en/of het aanvragen van vergunningen.

Uitstekende waterkwaliteit en -kwantiteit realiseren

In 2023 krijgen we meer inzicht in de te nemen maatregelen in onze bekkensystemen, zuiveringsprocessen en de distributiegebieden om *Aeromonas* en andere biologische nagroei in leidingen te reduceren. We verbinden de resultaten uit de praktijk aan het pilotonderzoek van drinkwaterzuiveringsinstallatie Nieuw Baanhoek. In deze pilot onderzoeken we ook de mogelijke effecten op de drinkwaterkwaliteit van nieuwe stoffen die worden of zullen worden toegepast door de industrie.

We ronden het onderzoek af naar de toekomstbestendigheid van de Maas, de productielocaties Haamstede en Ouddorp en gaan door met verdiepende onderzoeken naar aanvullende bronnen voor Midden-Zeeland.

Voor Evides Industriewater actualiseren we het overzicht over de waterbronnen. Hierbij stemmen we het bronnenbeleid van EIW, het bijbehorende masterplan voor de watervoorziening in Zeeland en de actuele ontwikkelingen in dat deel van ons leveringsgebied op elkaar af.

Uit diverse onderzoeken blijkt dat de waterkwaliteit van onze bronnen onder druk staat. Wij blijven onvermoeibaar aandacht vragen voor schone bronnen en blijven alert en ondernemen actie tegen vergunningen die het mogelijk maken ongewenste (zeer zorgwekkende) stoffen te lozen. In dit licht informeren we ook onze klanten en stakeholders over drinkwaterrelevante stoffen en het belang van bronbescherming voor een duurzame zekerstelling van de drinkwaterlevering.

Duurzaam inzetbare medewerker

Mede in het licht van de schaarste op de arbeidsmarkt besteden we extra aandacht aan werving en selectie. We stimuleren een veilige omgeving door in 2023 de meldingsbereidheid van incidenten en ongevallen te laten groeien en door in dialoog te leren van deze voorvallen. We ondersteunen het doen van meldingen door zowel het proces van melding, verwerking, rapportage als opvolging van meldingen te optimaliseren. Ook richten we ons op het veilig werken met chemicaliën. Inclusie blijft een belangrijk thema bij Evides. We trainen de leidinggevenden en zorgen voor coaching en ondersteuning van de medewerkers. Daarnaast ontwikkelen we een rapportagetool en wordt de visie op de Inclusieve Organisatie verder intern uitgedragen.

Wendbare organisatie

Ook in 2023 werken we aan het wendbaarder maken van onze organisatie, bijvoorbeeld door een uniforme werkwijze voor innovatieprojecten te borgen. We versterken de centrale monitoring van het innovatieportfolio en de centrale begeleiding van de uitvoering van innovatieprojecten binnen de bedrijfsonderdelen.

Ook borgen we een gestandaardiseerde werkwijze voor omgevingsmanagement door de richtlijn omgevingsmanagement te actualiseren en uit te rollen.

We staan gesteld voor het uitvoeren van projecten door intensieve samenwerking in de keten: netbeheerders, waterketenpartners en aannemers. Daarom gaan we door met het verder invullen van de multidisciplinaire regiefunctie. Ook intensiveren we de samenwerking met de aannemers door het nieuwe contract en de bijbehorende werkwijzen te implementeren. We dragen bij aan de actieprogramma's die behoren bij de diverse bestuurlijke samenwerkingsverbanden in de waterketen.

Digitalisatie en data

Om optimaal gedigitaliseerd en datavolwassen te zijn in 2025 bieden we de online module 'bewust digitaal' en de workshop 'digitale fitheid' breed aan. We richten ons continue op het verbeteren van digitale processen met in 2023 bijzondere aandacht voor MVP-denken ('Minimal Viable Product', klein maken van werkpakketten) en het voorspelbaarder maken van doorlooptijden van wijzigingsverzoeken.

We geven verder invulling aan het toekomstvast werken door het goed, tijdig en veilig (secure) inrichten van onze cloud-omgeving, o.a. specifiek gericht op het faciliteren van het multidisciplinair samenwerken in de ondergrond. We reduceren de complexiteit van de ICT infrastructuur en beheersen de kosten beter door het toepassen van applicatierationalisatie, het verbeteren van het change proces en het versterken van cost management in relatie tot cloud-diensten.

We verbeteren continu processen en data met behulp van 'use cases' en maken de groei in datavolwassenheid zichtbaar en beter meetbaar.

Onderzoeksprogramma Onward

In het kader van het toekomstbestendiger maken van onze processen, werken we in 2023 door aan het in 2022 gestarte meerjarenonderzoeksprogramma Onward (*Onderzoek Waardevol water Evides*). Deze onderzoeken helpen ons om de juiste beslissingen te nemen voor de bedrijfsvoering en investeringen in het licht van de kansen en bedreigingen die op ons afkomen.

In 2023 zetten we het onderzoek voort naar antropogene stoffen en de verbetering van de biologische stabiliteit van het drinkwater. Ook onderzoeken we in 2023 nieuwe mogelijkheden voor hergebruik van water door toepassing van nieuwe technieken, het reduceren van het energie- en chemicaliëngebruik, en het hoogwaardig inzetten en reduceren van afvalstoffen. We doen in 2023 ook onderzoek naar het verder verslimmen van het onderhoud aan onze leidinginfrastructuur, door het verzamelen, analyseren en visualiseren van data uit en over onze leidinginfrastructuur. Deze kennis zetten we vervolgens in om het onderhoud en vervanging van onze leidinginfrastructuur verder te optimaliseren en de prestaties van ons leidingnet te verbeteren. Tot slot bekijken we de mogelijkheden van het gebruik van de in het drink- en ruwwater aanwezige warmte (Thermische Energie uit Drinkwater (TED) en Thermische Energie uit Oppervlaktewater (TEO)).

Drinkwatertarieven

Bij Evides Waterbedrijf kunnen de klanten elke dag weer rekenen op veilig en schoon drinkwater uit de kraan. De kosten hiervoor bestaan uit vaste kosten, kosten voor uw verbruik en belastingen. Ieder jaar stellen onze publieke aandeelhouders (gemeenten en provincies) de tarieven opnieuw vast. De drinkwatertarieven voor huishoudens zijn omhoog gegaan per 1 januari 2023.

Tariefsverhoging is nodig vanwege de hogere kosten voor energie, grondstoffen en materialen. Daarnaast is het nodig om te blijven investeren in het waternetwerk zodat deze van goede kwaliteit blijft.

De tariefverhoging leidt voor een gemiddeld huishouden met een verbruik van 100 m³ per jaar tot een toename van de drinkwaterkosten met € 1,14 per maand incl. BTW. Het vastrecht voor kleinverbruikers (consumenten en kleine zakelijke klanten) bedraagt in 2023 € 78,65 per jaar (2022: € 77,47) en het variabele tarief € 1,07 per m³ (2022: € 0,94). De bedragen zijn inclusief BTW, maar exclusief Belasting op Leidingwater. Evides is door de tariefsverhoging in staat de uitdagingen op o.a. het gebied van een betrouwbare waterkwaliteit en leveringszekerheid het hoofd te bieden.

Investeringen

Voor een toekomstbestendige bedrijfsvoering investeren we in een betrouwbare waterkwaliteit en leveringszekerheid. In 2023 verwachten we ruim € 160 miljoen te investeren. Dit zijn vervangingsinvesteringen in het leidingnet, regulier onderhoud en renovaties van drinkwaterproductielocaties en industriewaterinstallaties. Daarnaast worden investeringen gedaan in het kader van de groei van Evides Industriewater en de uitbreiding/optimalisatie van het drinkwatersysteem. Ook investeren we in ICT in het kader van cybersecurity en verdere digitalisering.

Medewerkers

De formatie in 2023 is 858,5 fte en neemt daarmee met 44,0 fte toe ten opzichte van 2022 (814,5 fte). Deze uitbreiding komt onder andere door de evenredige inbreng (wederkerigheid) vanuit de samenwerking met DNWG in Zeeland (+33,8 fte). Daarnaast neemt de formatie in 2023 van het Drinkwaterbedrijf met 5,2 fte toe. Hierbij spelen we in op de verwachte groei die is voorzien door structurele uitbreiding van het takenpakket als gevolg van externe ontwikkelingen, extra capaciteit op het gebied van Data & ICT en het willen voldoen aan de participatiewet. De formatie van Industriewater wordt met 5,0 fte uitgebreid in verband met nieuw afgesloten langetermijncontracten en de gecontroleerde groei.

Vertrouwen

Mede dankzij de inzet en het enthousiasme van onze medewerkers zijn we ook in het turbulente jaar 2022 een betrouwbare leverancier van drinkwater en industriewaterdiensten voor huishoudens en bedrijven gebleken. Ook in 2023 vertrouwen we weer op de betrokkenheid en bevolgen inzet van al onze medewerkers bij hun werkzaamheden.





Over de RvC

Bericht van de RvC

De Raad van Commissarissen (RvC) houdt toezicht op het beleid van de directie en de algemene gang van zaken bij Evides Waterbedrijf. Daarnaast staat de RvC de directie bij met advies. De RvC onderhoudt contacten met de ondernemingsraad en met de aandeelhouders om in haar adviserende en controlerende taken de verschillende belangen goed te kunnen wegen.

Formele aanbieding jaarverslag

Hierbij leggen wij u het door de directie opgestelde jaarverslag van Evides N.V. voor, met daarin opgenomen de jaarrekening over 2022. De jaarrekening is door Deloitte Accountants B.V. voorzien van een goedkeurende controleverklaring.

Het verslag biedt naar de mening van de RvC een goed overzicht van de uitgevoerde activiteiten van Evides Waterbedrijf en de voortgang op de strategische doelstellingen die de onderneming heeft gesteld. Met een enorme toewijding werken de medewerkers van Evides op alle plekken in de organisatie aan continuïteit én verandering.

Leveringszekerheid van drinkwater vraagt om een excellente operationele organisatie. Tegelijkertijd vraagt de dynamiek in de omgeving om permanente alertheid en aanpassingsvermogen. De RvC houdt toezicht op beide aspecten: een degelijke, voorspelbare en betrouwbare drinkwatervoorziening én een ondernemende, omgevingsbewuste en toekomstgerichte organisatie.

Speciale aandacht ging dit jaar uit naar de (mogelijke) gevolgen van de oorlog in de Oekraïne voor de drinkwatervoorziening en die van de droogte. Evides heeft zeer adequaat ingespeeld op deze situaties. Daarnaast zijn er in het tweede jaar van de Strategische Koers 2021-2025 goede vervolgstappen gezet. Op weg naar klimaatneutraliteit is bijvoorbeeld het kantoorgebouw op de Berenplaat gerenoveerd en daarmee verduurzaamd. Ook heeft Evides onderzoek gedaan naar nieuwe waterbronnen en is een pilot gestart op productielocatie Baanhoek, dit alles om in de toekomst uitstekende waterkwaliteit en -kwantiteit te realiseren. Verder is bijzonder dat het Evides, ondanks de krapte op de arbeidsmarkt, gelukt is om 88 nieuwe medewerkers te werven.

Evides heeft in dit verslagjaar 2022 goed gepresteerd en haar doelstellingen grotendeels gerealiseerd. De RvC spreekt haar waardering hierover uit en is verheugd met dit resultaat.

De RvC heeft het verslag inclusief jaarrekening met de directie besproken in aanwezigheid van de accountant. Het jaarverslag en de door de directie voorgestelde winstbestemming hebben onze goedkeuring. Wij leggen het jaarverslag, de jaarrekening en de winstbestemming voor aan de AvA om in de vergadering van 15 mei 2023 vast te stellen. Tevens verzoeken wij de AvA om voor het jaar 2022 decharge te verlenen aan de directie voor het gevoerde beleid en aan de leden van de RvC voor het uitgeoefende toezicht.

Namens de Raad van Commissarissen,
L.H.M. Kohsiek, voorzitter
27 maart 2023

Samenstelling en profiel

De Raad van Commissarissen (RvC) bestaat uit vijf onafhankelijke personen, die worden benoemd door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA) op voordracht van de RvC. De ondernemingsraad heeft een aanbevelingsrecht ten aanzien van één lid van de RvC.

De RvC kan uit zijn midden vaste en/of ad hoc commissies benoemen. De RvC kent een vaste auditcommissie en remuneratiecommissie.

De profielschets van de RvC beschrijft de uitgangspunten voor de samenstelling van de RvC. Gestreefd wordt naar een evenwichtige samenstelling binnen de RvC wat betreft de ervaring en affiniteit met de aard en cultuur van het bedrijf, alsmede met het Zeeuwse respectievelijk Zuid-Hollandse gedeelte van het voorzieningsgebied, alsook naar de beoogde diversiteit met betrekking tot de man-vrouwverhouding.

Voor de RvC is het streven vastgesteld dat minimaal 40% van de zetels wordt bezet door mannen en minimaal 40% door vrouwen.

In het jaar 2022 bestond de RvC tot 1 oktober 2022 uit twee vrouwen en drie mannen, en daarna uit één vrouw en drie mannen*. De huidige samenstelling van de RvC is in lijn met de profielschets, maar voldoet per 31 december 2022 niet aan het voornoemde streefcijfer vanwege het tussentijdse vertrek van een commissaris. In 2023 zal de vacature worden vervuld.

In de RvC is vakinhoudelijke kennis aanwezig op de volgende gebieden:

- Financiën, risicobeheersing, treasury en accountantscontrole;
- Drinkwatervoorziening en affiniteit met de waterketen;
- Ondernemerschap in een kapitaalsintensieve sector en kennis van de (internationale) markt en klanten van

* Op 1 oktober 2022 trad mevrouw C.A. Brandenburg tussentijds af vanwege haar nieuwe functie als partner bij Deloitte; Deloitte is tevens de controlerend accountant van Evides Waterbedrijf.

- industriewater alsmede de hieraan gerelateerde industriële dienstverlening (incl. afvalwaterverwerking);
- Kennis van en netwerken in het openbaar bestuur;
- Klant- en consumentenbelangen;
- HRM-beleid, bedrijfsorganisatie en verandermanagement;
- Corporate governance en juridische zaken; en
- Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen.

De RvC draagt zorg voor dat Evides Waterbedrijf over een gedegen plan beschikt voor de opvolging van bestuurders en commissarissen, dat is gericht op het in balans houden van de benodigde deskundigheid, ervaring en diversiteit.

Samenstelling

Op 31 december 2022 bestond de RvC van Evides Waterbedrijf uit de volgende commissarissen:

- de heer L.H.M. Kohsiek – voorzitter RvC en tevens lid remuneratiecommissie en lid ad hoc wervings- en selectiecommissie;
- de heer P.C. Hartog – lid en tevens voorzitter van de auditcommissie;
- mevrouw N.G. Dalstra - lid en tevens lid auditcommissie en lid ad hoc wervings- en selectiecommissie;
- de heer A.C. Tuinebreijer (aanbeveling OR) – lid en tevens voorzitter remuneratiecommissie en voorzitter ad hoc wervings- en selectiecommissie.

In 2022 heeft de volgende wijziging plaatsgevonden:

- Op 1 oktober 2022 is mevrouw C.A. Brandenburg tussentijds afgetreden.*

Eind 2022 heeft de RvC haar eigen functioneren, het functioneren van de afzonderlijke commissies van de raad en dat van de individuele commissarissen geëvalueerd.

Meldplicht tegenstrijdige belangen

Op grond van de Corporate Governance Code dient een commissaris of een bestuurder een (potentieel) tegenstrijdig belang dat van materiële betekenis is voor de vennootschap en/of de betreffende commissaris of bestuurder direct te melden aan de voorzitter van de RvC. In dit verslagjaar zijn geen meldingen ontvangen.

Vergaderingen en overige activiteiten

De RvC heeft in de verslagperiode vijf keer vergaderd en twee inhoudelijke themasessies gehouden. De RvC vergaderde in 2022 over het algemeen voltallig en geen van de commissarissen is frequent afwezig geweest. Er vond regelmatig overleg plaats tussen de directie en de voorzitter van de RvC. In de RvC vergaderingen zijn de ontwikkelingen van Evides Waterbedrijf besproken. Daarbij zijn onder meer behandeld:

- Stand van zaken en voortgang bedrijfsactiviteiten;
- Evides Waterbedrijf, inclusief de impact van COVID-19, de droogte en de oorlog in Oekraïne;
- Jaarverslag 2021, voorstel winstbestemming, het verslag van de accountant en het financiële verslaggevingsproces in het algemeen;
- Remuneratierapport 2021;
- Sociaal jaarverslag 2021;
- Financiële zaken, waaronder het financiële beleid;
- Uitvoering strategische koers 2021-2025;
- Risicomanagement;
- ICT-ontwikkelingen (waaronder cybersecurity risico's, Beheersmaatregelen en uitgevoerde audits) en voortgang ICT-projecten;
- Activiteiten en groeistrategie Evides Industriewater;
- Diverse commerciële dossiers;
- Ontwikkeling van een nieuw hoofdkantoor;
- Statutenwijziging Evides N.V.;
- Drinkwatertarieven 2023, inclusief het tariefbeleid dat hieraan ten grondslag ligt en de tariefontwikkeling in relatie tot maximaal toegestane vermogenskostenvergoeding;
- Ondernemingsplan 2023, inclusief het lange termijn investeringsplan;
- Treasury jaarplan 2023;
- Management letter 2022;
- Samenwerking in de ondergrond;
- PFAS.

De auditcommissie heeft in 2022 vier keer vergaderd (waaronder drie keer digitaal) waarbij besluiten van de RvC over het jaarverslag 2021, beheersing van financiële risico's – waaronder ook fraudebeleid en integriteit – treasury en (doel)solvabiliteit, ICT, diverse commerciële dossiers, de tariefontwikkeling, de Management letter 2022 en het Ondernemingsplan 2023 inhoudelijk zijn voorbereid. De externe accountant nam deel aan de vergaderingen.

De remuneratiecommissie heeft in 2022 twee keer vergaderd. In de eerste vergadering zijn zowel het remuneratierapport 2021 en de doelstellingen voor 2022 van de directie besproken. De tweede vergadering had als onderwerp de contingency planning en het prioritair risico personeelsschaarste.

Voor de werving en selectie van een nieuwe commissaris is een ad hoc commissie uit de RvC benoemd, bestaande uit de commissarissen Tuinebreijer (vz), Kohsiek en Dalstra.

De RvC stelt de indexering vast. Voor de hoogte van de bezoldiging in 2022 wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening.

Raad van Commissarissen

Het uitgangspunt van het beleid voor de bezoldiging van de commissarissen is een marktconforme bezoldiging die onafhankelijk is van het bedrijfsresultaat, waarbij de bezoldiging dient te passen binnen de normering die vastgelegd is in de WNT. Voor de hoogte van de bezoldiging in 2022 wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening.

Bezoldiging directie en RvC

Directie

De uitgangspunten van het beleid voor de bezoldiging van de directie zijn als volgt:

- de bezoldiging dient hoog genoeg te zijn om goed management te kunnen aantrekken en te behouden;
- de bezoldiging dient te passen binnen die van vergelijkbare bedrijven in een vergelijkbare markt, rekening houdend met het publieke karakter van het bedrijf;
- de bezoldiging stimuleert zowel de korte- als de lange termijn doelstellingen van de onderneming;
- de bezoldiging dient te passen binnen de normering die vastgelegd is in de 'Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector' (WNT);
- de overige arbeidsvoorwaarden zijn marktconform binnen de sector; en
- de bezoldiging wordt geïndexeerd conform de indexering in de WNT, tenzij de resultaten ten opzichte van vooraf overeengekomen doelstellingen aanleiding zouden geven geen (volledige) indexatie toe te kennen.

Personalia RvC en directie

De personalia van de RvC en de directie van Evides Waterbedrijf zijn hieronder weergegeven.

Raad van Commissarissen

De heer drs. L.H.M. Kohsiek (1953) Voorzitter



Nationaliteit:
Nederlandse

Beroep/hoofdfunctie:
Dijkgraaf Hoogheemraadschap
Hollands Noorderkwartier

Datum eerste benoeming:

1 oktober 2020

Benoemingstermijn loopt tot:

1 oktober 2024

Nevenfuncties:

- Voorzitter Raad van Advies WMR (Wageningen Marine Research)
- Voorzitter onafhankelijke commissie Chrom 6 van de NS
- Lid Raad van Toezicht KNMI
- Lid Raad van Toezicht Geonovum
- Lid Raad van Advies Geologische Dienst Nederland

Werkervaring o.a.:

- Lid Raad van Bestuur (plv. Directeur Generaal) Rijkswaterstaat
- Adjunct-directeur Milieu- en Natuurplanbureau (PBL) RIVM

Mevrouw dr. C.A. Brandenburg MSc (1968)



Nationaliteit:
Nederlandse

Beroep/hoofdfunctie:
Tot 1 juni 2022 voorzitter Raad van Bestuur
Admiraal De Ruyter Ziekenhuis en per 1 oktober 2022
Partner Healthcare en Life Sciences bij Deloitte

Datum eerste benoeming:

29 november 2018

Datum aftreden:

1 oktober 2022

Nevenfuncties:

- Voorzitter Raad van Commissarissen Stadlander (van 1 januari tot 1 oktober 2022)
- Lid van de Raad van Toezicht bij Almata (van 1 april tot 1 oktober 2022)

Werkervaring o.a.:

- Bedrijfsmanager Cardiologie cardiothoracale chirurgie (Amphia Ziekenhuis)
- Programmamanager Prestatiebepaling (NFU)
- Management Consultant (Arthur Andersen, Deloitte, Protiviti)

De heer drs. P.C. Hartog (1962)



Nationaliteit:
Nederlandse

Beroep/hoofdfunctie:
Algemeen directeur
Koninklijke SMALS N.V.

Datum eerste benoeming:

26 mei 2016

Benoemingstermijn loopt tot:

27 mei 2024

Nevenfuncties:

- Algemeen Directeur-Eigenaar van PH Business Development B.V.

Werkervaring o.a.:

- Head of Operational Performance APM Terminals B.V.
- Managing Director APM Terminals Maasvlakte II B.V. en APM Terminals Rotterdam B.V.
- Managing Director Rockwool Benelux Holding B.V.
- Managing Director Forbo Flooring B.V.

**Mevrouw ir. N.G. Dalstra
(1969)**

Nationaliteit:
Nederlandse

Beroep/hoofdfunctie:
Interim Management en Consultancy

Datum eerste benoeming:

1 januari 2020

Benoemingstermijn loopt tot:

1 januari 2024

Nevenfuncties:

- Lid Raad van Commissarissen Havenbedrijf Rotterdam N.V.
- Lid Raad van Commissarissen Ewals Cargo Care
- Lid Raad van Commissarissen Kruitbosch Cycle Universe

Werkervaring o.a.:

- CFO a.i. ProRail, KLG
- CFO Royal HaskoningDHV
- Risk Management, Finance and Technology Akzo Nobel



**De heer drs. A.C. Tuinebreijer
(1965)**

Nationaliteit:
Nederlandse

Beroep/hoofdfunctie:
Vice President Human Resources
DNV Energy Systems Northern Europe

Datum eerste benoeming:

7 september 2020

Benoemingstermijn loopt tot:

7 september 2024

Nevenfuncties:

- -

Werkervaring o.a.:

- Vice President Human Resources, Staples
- HR Director Europe, BC Components



Directie

**Mevrouw ir. A.M. Ottolini
(1958)**

Nationaliteit:
Nederlandse

Beroep/hoofdfunctie:
Algemeen Directeur
Evides Waterbedrijf

Datum benoeming:

1 november 2014

Nevenfuncties

- Lid Raad van Commissarissen
Nederlandse Waterschapsbank
- Lid Raad van Commissarissen Delfluent B.V.
- Bestuurslid Stichting Water for Life
- Bestuurslid Deltalinqs
- Bestuurslid Stichting Rotterdam Philharmonic Festival





Jaarrekening 2022

Geconsolideerde balans per 31 december 2022 (voor resultaatbestemming)

(in € miljoenen)	Ref.	31 december 2022	31 december 2021
ACTIVA			
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	1.1	29,8	29,1
Materiële vaste activa	1.2	1.083,0	1.058,9
Financiële vaste activa	1.3	177,2	116,3
Totaal vaste activa		1.290,0	1.204,3
Vlottende activa			
Voorraden		4,7	4,3
Onderhanden projecten	2.1	7,0	37,7
Vorderingen en overlopende activa	2.2	74,2	56,1
Liquide middelen	2.3	6,0	10,3
Totaal vlottende activa		91,9	108,4
Totaal activa		1.381,9	1.312,7
PASSIVA			
Aandeel van de rechtspersoon in het groepsvermogen	3	583,1	558,2
Aandeel van derden in het groepsvermogen	4	6,1	6,1
Totaal groepsvermogen		589,2	564,3
Voorzieningen	5	8,1	1,4
Langlopende schulden	6	573,4	561,4
Kortlopende schulden en overlopende passiva	7	211,2	185,6
Totaal passiva		1.381,9	1.312,7

Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2022

(in € miljoenen)	Ref.	2022	2021
Bedrijfsopbrengsten			
Netto-omzet		403,1	349,6
Geactiveerde productie voor het eigen bedrijf		16,2	16,7
Som der bedrijfsopbrengsten	8	419,3	366,3
Bedrijfslasten			
Kosten van grond- en hulpstoffen	9.1	53,7	36,2
Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten	9.2	95,3	60,8
Lonen en salarissen	9.3	57,3	52,4
Sociale lasten	9.3	15,1	14,1
Afschrijvingen op vaste activa	9.4	81,8	79,1
Overige waardeveranderingen van vaste activa		0,3	0,0
Overige bedrijfskosten	9.5	64,0	70,1
Som der bedrijfslasten		367,5	312,7
Bedrijfsresultaat		51,8	53,6
Opbrengsten van vorderingen die tot de vaste activa behoren	10.1	6,0	5,1
Andere rentebaten en soortgelijke opbrengsten		0,1	0,1
Rentelasten en soortgelijke kosten	10.2	-5,4	-5,6
		0,7	-0,4
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen		52,5	53,2
Belastingen	11	-7,4	-6,0
Aandeel in resultaat niet-geconsolideerde deelnemingen		1,0	0,7
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening na belastingen		46,1	47,9
Waarvan aandeel van derden		0,0	0,0
Resultaat toekomend aan de rechtspersoon		46,1	47,9
Totaal van de rechtstreekse mutaties in het eigen vermogen van de rechtspersoon als onderdeel van het groepsvermogen		0,0	0,0
Totaalresultaat		46,1	47,9

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2022 (volgens de indirecte methode)

(in € miljoenen)	2022		2021	
Bedrijfsresultaat		51,8		53,6
Aanpassingen voor:				
- Afschrijvingen en ov. waardeveranderingen		82,4		79,1
- Geactiveerde productie voor het eigen bedrijf		-13,6		-
- Resultaat financial lease		-22,4		-8,7
- Mutatie voorzieningen		0,2		-0,8
- Veranderingen werkkapitaal:				
- mutatie operationale vorderingen	-14,6		0,1	
- mutatie voorraden	-0,4		-0,7	
- mutatie onderhanden projecten	-4,9		-20,9	
- mutatie operationele schulden	-1,9		17,7	
		-21,7		-3,8
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		76,6		119,4
Betaalde en ontvangen rente	-5,2		-0,5	
Betaalde winstbelasting	-8,8		-7,3	
		-14,0		-7,8
Kasstroom uit operationele activiteiten		62,7		111,6
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investeringen in immateriële vaste activa	-7,1		-7,5	
Desinvestering in immateriële vaste activa	-		-	
Investeringen in materiële vaste activa	-86,8		-95,3	
Desinvestering in materiële vaste activa	0,3		0,4	
Investeringen in financiële vaste activa	-8,6		-12,2	
Desinvesteringen financiële vaste activa	16,9		6,6	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-85,3		-108,0
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Mutatie rekening-courantschuld banken*	25,4		-6,3	
Betaalde dividenden aan aandeelhouders van de vennootschap	-21,1		-24,9	
Ontvangsten uit langlopende schulden	99,0		121,0	
Aflossingen langlopende schulden	-85,0		-90,0	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		18,3		-0,2
Toename/afname geldmiddelen		-4,3		3,4
Het verloop van de liquide middelen is als volgt:		2022		2021
Stand liquide middelen 01-01		10,3		6,9
Stand liquide middelen 31-12		6,0		10,3
		-4,3		3,4

De mutatie van de leasevordering in 2022, opgenomen onder de financiële vaste activa bedraagt € 55,3 miljoen. Dit bestaat uit de initiële verantwoording van een leasevordering van € 63,3 miljoen. Van dit bedrag is € 3,3 miljoen opgenomen in het kasstroomoverzicht in 2022 als investering in financiële vaste activa. Het verschil van € 60,0 miljoen betreft de overboeking vanuit onderhandenprojecten naar leasevorderingen, alsmede het resultaat op de leasetransactie. Het bedrag van € 60,0 miljoen betreffen geen kasstromen of kasstromen uit jaren voorafgaand aan het boekjaar 2022.

* De mutatie rekening-courantschuld banken is in 2022 verantwoord onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten (incl vergelijkende cijfers). In 2021 was deze mutatie rekening-courantschuld banken, als onderdeel van het saldo in de mutatie van geldmiddelen verantwoord.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Algemeen

Evides N.V. is gevestigd te Rotterdam aan de Schaardijk 150 en geregistreerd onder inschrijvingsnummer 24170650 bij de Kamer van Koophandel. De activiteiten van Evides N.V. en haar groepsmaatschappijen (hierna: Evides) bestaan uit het leveren van drinkwater in het zuidelijk deel van de provincie Zuid-Holland, in de hele provincie Zeeland en in het uiterste westen van de provincie Noord-Brabant. Daarnaast onderneemt Evides activiteiten op het gebied van industriewaterleveringen in Nederland, België en Duitsland. Tot slot bestaan de industriewateractiviteiten ook uit de zuivering van afvalwater.

Groepsverhoudingen

Evides N.V. te Rotterdam staat aan het hoofd van een groep rechtspersonen. Een overzicht van de gegevens vereist op grond van de artikelen 2:379 en 2:414 BW is onderstaand opgenomen:

Geconsolideerde maatschappijen:

Naam	Statutaire zetel	Aandeel in geplaatst kapitaal
Evides Industriewater B.V.	Rotterdam	100%
Evides Afvalwater B.V.	Rotterdam	100%
Evides Terneuzen Water B.V.	Rotterdam	100%
Brielse Meer Water B.V.	Rotterdam	100%
Sloewarmte B.V.	Rotterdam	100%
Defluent Services B.V.	Den Hoorn	100%
Evides Antwerpen Water BV	Antwerpen (BE)	100%
Evides Industriewater Deutschland GmbH	Bremen (DE)	100%
Evides Stade Wasserbetrieb GmbH	Stade (DE)	100%
Evides Industriewater UK Ltd	Hitchin (UK)	100%
N.V. Waterwinningsbedrijf Brabantse Biesbosch	's-Hertogenbosch	60%

Niet-geconsolideerde maatschappijen:

Naam	Statutaire zetel	Aandeel in geplaatst kapitaal
Defluent B.V.	Den Hoorn	54,5%
Evilim Industriewater B.V.	Echt	50,0%
North Water B.V.	Groningen	50,0%
NH-Water B.V.	Velserbroek	50,0%
SubMerge B.V.	's-Hertogenbosch	33,3%
Aqualab Zuid B.V.	Werkendam	50,0%
Facturatie B.V.	Zwolle	50,0%
VEI B.V.	Utrecht	50,0%
KWH Water B.V.	Nieuwegein	11,3%
Aqua Minerals B.V.	Nieuwegein	8,3%

Grondslagen voor consolidatie

In de consolidatie worden opgenomen de financiële gegevens van Evides N.V. en haar groepsmaatschappijen. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen waarin Evides direct of indirect beslissende zeggenschap kan uitoefenen doordat zij beschikt over de meerderheid van de stemrechten of op enig andere wijze de financiële en operationele activiteiten kan beheersen. De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld met toepassing van de grondslagen voor de waardering en de resultaatbepaling van Evides N.V.

De resultaten van Evides N.V. zijn verwerkt in de geconsolideerde jaarrekening. Op basis van artikel 2:402 van het Burgerlijk Wetboek is de vennootschappelijke winst- en verliesrekening van Evides N.V. in verkorte vorm opgenomen.

De financiële gegevens van de groepsmaatschappijen en de andere in de consolidatie betrokken rechtspersonen en vennootschappen zijn volledig in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen onder eliminatie van de onderlinge verhoudingen en transacties. Belangen van derden in het vermogen en in het resultaat van groepsmaatschappijen zijn afzonderlijk in de geconsolideerde jaarrekening tot uitdrukking gebracht.

Deelnemingen in joint ventures worden, gezien het ontbreken van overwegende zeggenschap, niet mee geconsolideerd. Intercompany-transacties, intercompany-winsten en onderlinge vorderingen en schulden tussen groepsmaatschappijen worden geëlimineerd. Ongerealiseerde verliezen op intercompany-transacties worden ook geëlimineerd, tenzij er sprake is van een bijzondere waardevermindering.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de geconsolideerde jaarrekening

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van titel 9 BW 2 en de in Nederland algemeen geldende grondslagen voor financiële verslaggeving.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten, tenzij anders vermeld.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Oordelen en schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de directie van Evides N.V. zich over verschillende zaken een oordeel vormt en dat de directie schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden zowel primaire financiële instrumenten (zoals vorderingen en schulden) als afgeleide financiële instrumenten (derivaten) verstaan. In de toelichting op de onderscheiden posten van de balans wordt de reële waarde van het betreffende instrument toegelicht als die afwijkt van de boekwaarde. Indien het financiële instrument niet in de balans is opgenomen, wordt de informatie over de reële waarde gegeven in de toelichting op de 'Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen en voorwaardelijke activa en verplichtingen'.

Primaire financiële instrumenten

Voor de grondslagen van primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost van de 'Grondslagen voor de waardering van activa en passiva'.

Hedge accounting

De groep past geen hedge accounting toe.

Vreemde valuta

De jaarrekening 2022 is opgesteld in euro's. Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Monetair activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de winst- en verliesrekening. Niet-monetaire activa die volgens de verkrijgingsprijs worden gewaardeerd in een vreemde valuta worden omgerekend tegen de wisselkoers op de transactiedatum (of de benaderde koers).

De activa en passiva van in de consolidatie opgenomen deelnemingen met een functionele valuta anders dan de presentatievaluta, worden omgerekend tegen de koers per balansdatum; de baten en lasten tegen de gemiddelde koersen gedurende het boekjaar. Goodwill en de aanpassingen naar reële waarde van identificeerbare activa en passiva worden gezien als een onderdeel van deze deelnemingen en worden per balansdatum eveneens omgerekend tegen de koers op balansdatum. De hieruit resulterende omrekeningsverschillen worden rechtstreeks ten gunste of ten laste van het eigen vermogen gebracht in de wettelijke reserve omrekeningsverschillen.

Stelselwijzigingen

Per 1 januari 2022 is een stelselwijziging doorgevoerd op de grondslagen als gevolg van de wijzigingen van RJ 270 (De winst- en verliesrekening) en RJ 221 (Onderhanden projecten). In beginsel moet een stelselwijziging retrospectief worden verwerkt, inclusief aanpassing van de vergelijkende cijfers. Om de implementatie te vereenvoudigen heeft de RJ over-

gangsbevestigingen vastgesteld en bestaat de keuze om de wijzigingen die betrekking hebben op de verwerking en de waardering van opbrengsten (RJ 270.7 en RJ 221.6) prospectief te verwerken. De gewijzigde richtlijnen worden dan enkel toegepast op overeenkomsten aangegaan of gewijzigd op of na het begin van het boekjaar waarin deze wijzigingen voor het eerst is toegepast. Evides Industriebewatering voert projecten uit voor klanten op basis van zogenoemde DBFO (Design, Build, Finance & Operate)-contracten. Voor deze contracten is gekozen voor prospectieve verwerking in de jaarrekening 2022.

Schattingswijzigingen

Ten opzichte van het voorgaande jaar hebben er geen schattingswijzigingen plaatsgevonden.

Rubriceringswijzigingen

Dit jaar heeft binnen de 'Bedrijfslasten' een reclassificatie plaatsgevonden van de 'Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten' naar de 'Overige bedrijfskosten'. Binnen de rubriek 'Bedrijfsopbrengsten' heeft een reclassificatie plaatsgevonden van de 'Overige bedrijfsopbrengsten' naar de 'Overige opbrengsten'. Voor vergelijkingsdoeleinden zijn de vergelijkende cijfers gerelateerd aan de presentatie aangepast. De reclassificaties hebben geen impact op het resultaat of op het eigen vermogen.

Naar aanleiding van bezwaren van Delfluent Services B.V. op de aanslagen vennootschapsbelasting over de jaren 2012 tot en met 2015, loopt momenteel een juridische procedure. Op 26 juli 2021 heeft het gerechtshof uitspraak gedaan en heeft het gerechtshof Delfluent Services B.V. in het gelijk gesteld waarbij de eerdere uitspraak van de rechtbank is vernietigd. Tegen het arrest van het Hof is door De Staatssecretaris cassatieberoep bij de Hoge Raad ingesteld; tevens is door Delfluent Services B.V. voorwaardelijk incidenteel cassatieberoep ingesteld. In zijn conclusie van 17 februari 2022 concludeert Advocaat-Generaal tot ongegrondverklaring van het cassatieberoep en niet-behandeling van het voorwaardelijk incidenteel cassatieberoep. Gezien de conclusie van de Advocaat-Generaal en juridische adviezen had Delfluent Services B.V. de vennootschapsbelastingplicht die in

de betreffende boekjaren conform aanslagen ten laste van het resultaat zijn gebracht ten gunste van het resultaat 2021 moeten brengen. Omdat geen sprake is van een materiële fout is dit in de jaarrekening 2022 gedaan, wat heeft geleid tot een belastingbata ad EUR 4,3 miljoen.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd op het bedrag van de bestede kosten, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De jaarlijkse afschrijvingen bedragen een vast percentage van de bestede kosten, zoals nader in de toelichting op de balans is gespecificeerd. De verwachte gebruiksduur en de afschrijvingsmethode worden aan het einde van elk boekjaar opnieuw beoordeeld. Voor de kosten van ontwikkeling wordt een wettelijke reserve gevormd ter hoogte van het geactiveerde bedrag.

Goodwill voortkomend uit fusies en acquisities wordt geactiveerd en lineair afgeschreven in tien respectievelijk vijftien jaar. De afschrijvingstermijn is gebaseerd op de geschatte economische levensduur.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de verwachte toekomstige gebruiksduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Materiële vaste activa in aanbouw ('werken in uitvoer') worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs en indien van toepassing verminderd met bijzondere waardeverminderingen. De vervaardigingsprijs bestaat uit materiaalkosten, directe

arbeidskosten, een toerekenbaar deel van de indirecte productiekosten en de rente op schulden over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief kan worden toegerekend. Periodiek groot onderhoud wordt volgens de componentenbenadering geactiveerd. Hierbij worden de totale uitgaven toegewezen aan de samenstellende delen.

Uitgaven voor onderhoud worden slechts geactiveerd indien de uitgaven een bedrag van € 50.000,- te boven gaan en de economische levensduur van het actief met tenminste één jaar wordt verlengd.

Bijdragen in verband met de aanschaf of vervaardiging van (materiële) vaste activa worden in mindering gebracht op de investeringen.

Financiële vaste activa

Onder de financiële vaste activa zijn begrepen: deelnemingen, effecten, financiële leasevorderingen, overige vorderingen en latente belastingvorderingen.

Deelnemingen zijn die entiteiten waarop Evides, direct of indirect, invloed van betekenis uitoefent op het financiële en operationele beleid, maar waar het geen beslissende zeggenschap over heeft. Over het algemeen is hier sprake van als Evides tussen de 20% en 50% van de stemrechten kan uitoefenen. Joint ventures zijn overeenkomsten waarbij Evides, tezamen met één of meerdere partijen, activiteiten uitvoert waarbij alle partijen gezamenlijk de zeggenschap uitoefenen. De deelnemingen en joint ventures worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaardemethode. De eerste waardering van gekochte deelnemingen is gebaseerd op de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van acquisitie. Voor de vervolgwaaarding worden de grondslagen toegepast die gelden voor deze jaarrekening, uitgaande van de waarden bij de eerste waardering. Het niet uitgekeerde gedeelte van het aan Evides toekomende aandeel in de resultaten van deelnemingen waarin Evides geen beslissende zeggenschap kan uitoefenen, wordt in een wettelijke reserve opgenomen.

Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Daarbij worden tevens andere langlopende belangen in aanmerking genomen die feitelijk moeten worden aangemerkt als onderdeel van de netto-investering in de deelneming. Wanneer de vennootschap geheel of ten dele instaat voor de schulden van de desbetreffende deelneming, respectievelijk de feitelijke verplichting heeft de deelneming (voor haar aandeel) tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening gevormd. Bij het bepalen van de omvang van deze voorziening wordt rekening gehouden met reeds op vorderingen op de deelneming in mindering gebrachte voorzieningen voor oninbaarheid.

De vorderingen op en leningen aan deelnemingen alsmede de overige vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

De onder de post financiële vaste activa begrepen overige aandelen en obligaties zijn tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde opgenomen en gepresenteerd onder de post effecten.

Latente belastingvorderingen worden opgenomen voor verrekenbare fiscale verliezen en voor verrekenbare tijdelijke verschillen tussen de waarde van de activa en passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en de in deze jaarrekening gevolgde waarderingsgrondslagen anderzijds, met dien verstande dat latente belastingvorderingen alleen worden opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er toekomstige fiscale winst zal zijn waarmee de tijdelijke verschillen kunnen worden verrekend en verliezen kunnen worden gecompenseerd. De berekening van de latente belastingvorderingen geschiedt tegen de op het einde van het verslagjaar geldende belastingtarieven of tegen de in komende jaren geldende tarieven, voor zover deze al bij wet zijn vastgesteld. Latente belastingvorderingen worden gewaardeerd op nominale waarde.

De onder financiële vaste activa opgenomen overige vorderingen worden bij de eerste waardering gewaardeerd tegen reële waarde, vermeerderd met direct toe te rekenen transactiekosten. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, eventueel verminderd met een voorziening voor oninbaar geachte posten. Het verschil tussen de reële en nominale waarde van de vorderingen, zijnde eventuele (dis)agio en/of transactiekosten, wordt gedurende de looptijd van de vordering verantwoord in de winst- en verliesrekening volgens de effectieve interestmethode.

Voorraden

De magazijnvoorraden betreffen materiaal dat is gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere opbrengstwaarde. De verkrijgingsprijs omvat alle kosten die samenhangen met de verkrijging inclusief gemaakte kosten om de voorraden op hun huidige plaats en in hun huidige staat te brengen. De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incurantheid van de voorraden.

Onderhanden projecten

De onderhanden projecten die zijn overeengekomen met een derde voor de constructie van een actief (zoals verleggen van leidingen en dergelijke), worden gewaardeerd tegen de gerealiseerde projectopbrengsten en verminderd met verwerkte verliezen en gedeclareerde termijnen. Projectopbrengsten worden verwerkt per afzonderlijke prestatieverplichting, conform de grondslagen voor de 'netto-omzet'. Indien het resultaat op een onderhanden project niet op betrouwbare wijze kan worden ingeschat, wordt geen winst toegerekend.

De projectkosten omvatten de direct op het project betrekking hebbende kosten, de algemene kosten die toerekenbaar zijn aan het project en andere kosten die contractueel aan de opdrachtgever kunnen worden toegerekend.

Indien een onderhanden project een debetstand vertoont, wordt het totaalsaldo gepresenteerd onder de vlottende

activa. Indien het onderhanden project een creditsaldo vertoont, wordt het totaalsaldo gepresenteerd onder de kortlopende schulden. In het boekjaar gerealiseerde projectopbrengsten worden als onderdeel van de netto-omzet in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Projectkosten worden verwerkt naar de aard van de kosten.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Handelsvorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering. De overige vorderingen en overlopende activa worden opgenomen tegen nominale waarde.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan 12 maanden. Rekening-courant schulden bij banken zijn opgenomen onder kortlopende schulden aan banken. De liquide middelen worden opgenomen tegen nominale waarde.

Aandeel derden in het groepsvermogen

Het aandeel van derden in het groepsvermogen betreft het minderheidsbelang van derden in het eigen vermogen van geconsolideerde maatschappijen. Het aandeel van derden in het resultaat van geconsolideerde maatschappijen wordt in de winst-en-verliesrekening in mindering gebracht op het groepsresultaat.

Indien de aan het minderheidsbelang van derden toerekenbare verliezen het minderheidsbelang van derden in het eigen vermogen van de geconsolideerde maatschappijen overtreffen, komt het verschil, alsmede komen eventuele verdere verliezen, volledig ten laste van Evides N.V., tenzij en voor zover de minderheidsaandeelhouder de verplichting heeft, en in staat is, om die verliezen voor haar rekening te nemen. Als de geconsolideerde maatschappijen vervolgens weer winst maken, komen die winsten volledig ten gunste van Evides N.V. totdat de door Evides N.V. voor haar rekening genomen verliezen zijn gec recupereerd.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. Toevoegingen aan en vrijval van voorzieningen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de winst- en verliesrekening gebracht. Indien de voorziening tegen contante waarde wordt gewaardeerd, wordt de periodieke toename gepresenteerd als dotatie aan de voorziening.

De voorzieningen zijn samengesteld uit personeelsvoorzieningen en latente belastingverplichtingen.

De personeelsvoorzieningen zijn die welke deel uitmaken van het beloningspakket, zoals beloningen wegens jubilea, tijdelijk verlof en dergelijke, met een langlopend karakter. Hierbij is sprake van opbouw van rechten. De opgenomen verplichting is de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De personeelsvoorzieningen zijn gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de betreffende verplichtingen af te wikkelen. Discontering vindt plaats op basis van een disconteringsvoet voor belastingen die zowel de actuele marktrente als de specifieke risico's met betrekking tot de verplichting weergeeft.

Latente belastingverplichtingen worden opgenomen voor tijdelijke verschillen tussen de waarde van de activa en passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en de boekwaarden die in deze jaarrekening gevolgd worden anderzijds. De berekening van de latente belastingverplichtingen geschiedt tegen de belastingtarieven die op het einde van het verslagjaar gelden, of tegen de tarieven die in de komende jaren gelden, voor zover deze al bij wet zijn vastgesteld. Op deze voorziening worden in mindering gebracht de in de toekomst te verrekenen belastingbedragen uit hoofde van

beschikbare voorwaartse verliescompensatie, voor zover het waarschijnlijk is dat de toekomstige fiscale winsten beschikbaar zullen zijn voor verrekening. Belastinglatenties worden gewaardeerd op nominale waarde.

Langlopende en kortlopende schulden

Schulden worden bij de eerste waardering gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en vermeerderd met transactiekosten.

Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt samen met de verschuldigde rentevergoeding zodanig bepaald dat de effectieve rente gedurende de looptijd van de schulden in de winst- en verliesrekening wordt verwerkt.

Leasing

Financiële leasing

De levering van water-op-maat en de zuivering van afvalwater geschiedt door Evides Industriewater doorgaans op basis van zogenoemde DBFO (Design, Build, Finance & Operate) contracten. Hierbij is het mogelijk dat de vennootschap grotendeels de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van deze activa overdraagt aan haar klanten. In dergelijke situaties wordt het contract als een financieel leasecontract beschouwd en wordt de lease gewaardeerd tegen de contante waarde van de leasebetalingen, berekend tegen de impliciete rentevoet van de lease-overeenkomst.

De te betalen leasetermijnen worden op annuïtaire wijze verdeeld in een aflossings- en een rentecomponent, gebaseerd op een vast rentepercentage. De leasevorderingen worden inclusief de rentevergoeding opgenomen onder de financiële vaste activa.

De rentecomponent wordt naar gelang van de leasetermijnen verantwoord in de winst- en verliesrekening.

Operationele leasing

Leasecontracten waarbij een groot deel van de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom niet bij Evides ligt, worden verantwoord als operationele leasing. Verplichtingen uit hoofde van operationele leasing worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de winst- en verliesrekening over de looptijd van het contract.

Grondslagen voor de resultatenbepaling

Algemeen

Vanaf het boekjaar 2012 is de vermogenskostenvergoeding die in de drinkwatertarieven tot uitdrukking mag worden gebracht, gemaximeerd op basis van een door de minister van Infrastructuur en Waterstaat vastgestelde gewogen gemiddelde vermogenskostenvoet. Voor zover in enig boekjaar sprake is van een overschrijding van deze toegestane vergoeding zal het overschot in de winst- en verliesrekening worden verantwoord in de periode waarin het zich voordoet. Voor het overschot zal geen verplichting op de balans worden verantwoord.

Bedrijfsopbrengsten

Netto-omzet

Onder netto-omzet wordt verstaan de opbrengsten voortvloeiend uit prestatieverplichtingen aangaande het leveren van water en het verlenen van diensten alsmede de projectopbrengsten van onderhanden projecten onder aftrek van kortingen en de over de omzet geheven belastingen.

Opbrengsten worden verwerkt per afzonderlijk te onderscheiden prestatieverplichting. Een toegezegd goed of toegezegde dienst is te onderscheiden als wordt voldaan aan de volgende criteria:

- de afnemer kan de voordelen van het geleverde water of diensten zelfstandig benutten, al dan niet gezamenlijk met middelen die de afnemer heeft of kan verkrijgen; en
- de toezegging om het water of diensten te leveren is te onderscheiden van de overige in de overeenkomst opgenomen toezeggingen.

Indien twee of meer in een overeenkomst opgenomen toezeggingen om water of diensten te leveren niet afzonderlijk te onderscheiden zijn, worden de toezeggingen gecombineerd tot een combinatie van goederen of diensten die gezamenlijk te onderscheiden zijn van overige toezeggingen in de overeenkomst.

In geval er sprake is van meerdere prestatieverplichtingen in een overeenkomst, wordt de totale transactieprijs aan de prestatieverplichtingen toegerekend naar rato van de waarde van de prestatieverplichtingen. Deze toerekening wordt gebaseerd op de zelfstandige verkoopprijs per prestatieverplichting. Bij het bepalen van de totale transactieprijs wordt de omvang van een te verwerken variabele vergoeding bepaald door een schatting te maken. Bij het maken van die schatting wordt voorzichtigheid toegepast. Opbrengsten voortvloeiend uit prestatieverplichtingen aangaande het leveren van water worden verantwoord op het moment dat alle belangrijke rechten op economische voordelen alsmede alle belangrijke risico's zijn overgegaan op de afnemer. De kostprijs hiervan wordt aan dezelfde periode toegerekend. Het betreft de navolgende prestatieverplichtingen:

- leveren van drinkwater
- leveren van industriewater
- zuiveren van afvalwater
- ontwerp/bouw/financiering/onderhouden van demin-waterinstallaties
- beheer en onderhoud afvalwaterzuiveringsinstallaties
- leveren van water aan scheepvaart
- detachering van personeel
- verhuur van onroerende zaak

Netto-omzet omvat de opbrengsten uit levering van water onder aftrek van kortingen en dergelijke en van over de omzet geheven belastingen en na eliminatie van transacties tussen groepsmaatschappijen.

De wateropbrengsten betreffen de omzet uit aan verbruikers geleverd drink- en industriewater en uit de zuivering van afvalwater. Het merendeel van het waterverbruik is bemeterd. De facturatie voor onbemeterd verbruik is gebaseerd op een vast bedrag per woning. Voor het bemeterde verbruik

bestaan de opbrengsten uit vastrecht en het afzetvolume vermenigvuldigd met het verbruikstarief per m³. Opbrengsten voortvloeiend uit prestatieverplichtingen aan gaande het verlenen van diensten worden opgenomen naar rato van de mate waarin de prestaties zijn verricht, gebaseerd op de tot balansdatum in het kader van de dienstverlening gemaakte kosten in verhouding tot de geschatte kosten van de totaal te verrichten dienstverlening. De kostprijs van de verrichte prestaties wordt aan dezelfde periode toegerekend.

Opbrengsten voortvloeiend uit prestatieverplichtingen aan gaande de uitvoering van onderhanden projecten, die zijn overeengekomen met een derde voor de constructie van een actief, worden opgenomen naar rato van de mate waarin prestaties zijn verricht, gebaseerd op de tot balansdatum in het kader van het project gemaakte kosten in verhouding tot de geschatte totale projectkosten. De kostprijs van de verrichte prestaties wordt aan dezelfde periode toegerekend.

Geactiveerde productie voor het eigen bedrijf

De bij 'geactiveerde productie voor het eigen bedrijf' genoemde bedragen betreffen de loonkosten samenhangend met de inzet van eigen personeel op investeringsactiviteiten en werken in opdracht van derden.

Overige bedrijfsopbrengsten

De overige bedrijfsopbrengsten betreffen opbrengsten die voortkomen uit incidentele bedrijfsactiviteiten.

Bedrijfslasten

Kosten van grond- en hulpstoffen

Onder de kosten van grond- en hulpstoffen wordt verstaan de inkoop van water alsmede het verbruik van energie en chemicaliën.

Kosten van uitbesteed werk en andere externe kosten

De kosten van uitbesteed werk en andere externe kosten omvatten de aan de omzet toe te rekenen directe kosten alsmede overige kosten uitbesteed werk en andere externe kosten.

Lonen, salarissen en sociale lasten

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst- en verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Pensioenen

Op de pensioenregelingen zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en worden pensioenpremies betaald door Evides aan het bedrijfstakpensioenfonds ABP. De pensioenen zijn gebaseerd op een middelloonregeling. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruit-betaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd volgens de 'verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering'. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de winst- en verliesrekening verantwoord.

Aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst wordt beoordeeld of en zo ja welke verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie op balansdatum bestaan. Deze additionele verplichtingen, waaronder eventuele verplichtingen uit herstelplannen van de pensioenuitvoerder, leiden tot lasten voor de groep en worden, indien van toepassing, in de balans opgenomen in een voorziening. Indien het effect van de tijdswaarde van geld materieel is, wordt de verplichting gewaardeerd tegen de contante waarde. Discontering vindt plaats op basis van een disconteringsvoet voor belastingen die de actuele marktrente weergeeft. Toevoegingen aan en vrijval van de verplichtingen komen ten laste respectievelijk ten gunste van de winst- en verliesrekening.

Een pensioenvordering wordt in de balans opgenomen wanneer de groep beschikingsmacht heeft over de pensioenvordering, wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen die de pensioenvordering in zich

bergt, zullen toekomen aan de groep en wanneer de pensioenvordering betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Ultimo 2022 en 2021 waren er voor de groep geen pensioenvorderingen en geen verplichtingen, naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie.

Afschrijvingen op vaste activa

De afschrijvingstermijnen van de materiële en immateriële vaste activa zijn gebaseerd op de verwachte economische levensduur, waarbij de activa lineair worden afgeschreven. Op gronden wordt niet afgeschreven. De boekwinsten en -verliezen bij verkoop van de vaste activa zijn begrepen onder de post afschrijvingen.

Overige waardeveranderingen van vaste activa

De vennootschap beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Overige bedrijfskosten

Onder overige bedrijfskosten worden die kosten verstaan die ten laste van het jaar komen en die niet zijn toe te rekenen aan de hiervoor genoemde kostencategorieën, waaronder de vorming van voorzieningen voor dubieuze debiteuren en representatiekosten.

Rentebaten en -lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangsten leningen.

Belastingen

De vennootschapsbelasting wordt berekend tegen het geldende tarief over het resultaat van het boekjaar, waarbij rekening wordt gehouden met permanente verschillen tussen de winstberekening volgens de jaarrekening en de fiscale winstberekening, en waarbij actieve belastinglatenties (indien van toepassing) slechts worden gewaardeerd voor zover de realisatie daarvan waarschijnlijk is.

Tot en met 2015 was Evides in Nederland, als indirect overheidsbedrijf, vrijgesteld van vennootschapsbelasting met uitzondering van Delfluent Services B.V. Deze vrijstelling gold ook niet voor haar vaste inrichting in België en haar buitenlandse deelnemingen. De buitenlandse deelnemingen betreffen in Duitsland Evides Stade Wasserbetrieb GmbH en Evides Industriewater Deutschland GmbH, in het Verenigd Koninkrijk Evides Industriewater UK Ltd. en in België Evides Antwerpen Water B.V.

Met ingang van 2016 is de wet modernisering vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen van kracht. Deze wet heeft ertoe geleid dat overheidsondernemingen die economische activiteiten ontplooiën op een markt waarop ook niet-overheidsondernemingen (private ondernemingen) actief zijn, op dezelfde wijze aan de heffing van vennootschapsbelastingen worden onderworpen als die private ondernemingen. Derhalve zijn wel fiscale vrijstellingen toepasbaar op de uitvoering van wettelijke activiteiten. Het effect van de eerste toepassing is via het resultaat over 2016 verwerkt.

Omdat de wetgever een zgn. open norm heeft gekozen heeft Evides met de Belastingdienst overleg gepleegd om te komen tot een uitwerking en toepassing van de belastingplicht. Op alle punten is overeenstemming bereikt.

Resultaat deelnemingen

Als resultaat van deelnemingen waarin invloed van betekenis wordt uitgeoefend op het zakelijke en financiële beleid, wordt opgenomen het aan de vennootschap toekomende aandeel in het resultaat van deze deelnemingen. Dit resultaat wordt bepaald op basis van de bij Evides N.V. geldende grondslagen voor waardering en resultaatbepaling. Bij deelnemingen waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, wordt het dividend als resultaat aangemerkt.

Te ontvangen dividenden van niet op nettovermogenswaarde gewaardeerde deelnemingen en effecten, worden verantwoord zodra hierop het recht is verkregen.

Grondslagen voor de opstelling van het geconsolideerde kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen en het bankkrediet (inclusief kasgeldlenen) dat is opgenomen onder de kortlopende schulden. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen op geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond. Ontvangen en betaalde rente, ontvangen dividend en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten. De verkrijgingsprijs van de verworven groepsmaatschappij is opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geld heeft plaatsgevonden. De geldmiddelen die in de verworven groepsmaatschappij aanwezig zijn, zijn op de aankoopprijs in mindering gebracht. Het ontstaan van financiële leasevorderingen, bestaande uit de contante waarde van de toekomstige leasebetalingen plus de restwaarde, is opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten. De ontvangen leasetermijnen uit

hoofde van financiële leasecontracten zijn voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing eveneens als kasstroom uit investeringsactiviteiten aangemerkt en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de interest als een ontvangst uit operationele activiteiten.

Toelichting op de geconsolideerde balans (in € miljoenen)

1 Vaste activa

1.1 Immateriële vaste activa

De goodwill is betaald bij de overname van 50% van de aandelen Evides Terneuzen Water B.V. en van Brielse Meer water B.V. (100%). Zij wordt op basis van de verwachte economische levensduur ten laste van het resultaat lineair afgeschreven. De afschrijvingstermijnen liggen tussen de 10 en 15 jaar, gebaseerd op de economische levensduur respectievelijk de geplande terugverdienperiode. Ultimo 2014 en 2018 is respectievelijk de betaalde goodwill voor de aandelen van Brielse Meer water B.V. en Evides Terneuzen Water B.V. volledig afgeschreven.

Delfluent Services B.V. heeft een onderhoudscontract verkregen van Delfluent B.V. Bij de overname van 50% van de aandelen in Delfluent Services B.V. per 21 december 2012 is aan dit onderhoudscontract een waarde van € 12,9 miljoen toegekend. Dit recht wordt op basis van de verwachte economische levensduur ten laste van het resultaat lineair afgeschreven. De afschrijvingstermijn bedraagt 21 jaar, gebaseerd op de resterende contractduur.

In 2016 is voor een bedrag van € 0,2 miljoen aanvullende onttrekkingsrechten verkregen voor het Brielse Meer. De afschrijvingstermijn bedraagt 15 jaar.

De afschrijvingstermijn van software is gebaseerd op de verwachte economische levensduur en bedraagt 5 jaar.

De afschrijvingstermijn voor ontwerpstandaarden bedraagt 10 jaar. Een ontwerpstandaard is een beschrijving van een gestandaardiseerde wijze waarop Evides Industriewater B.V. (een bepaald deel van) een zuiveringsinstallatie ontwerpt.

Overzicht opbouw en verloop van de boekwaarde in 2022:

	Goodwill	Onderhouds- contract	Concessie	Software	Ontwerp- standaarden	Werken in uitvoering	Totaal
Stand per 1 januari 2022							
Aanschafwaarde	5,5	12,9	0,2	74,4	1,0	6,2	100,2
Cumulatieve afschrijvingen	-5,5	-5,5	-0,1	-59,9	-0,1	0,0	-71,1
Boekwaarde per 1 januari 2022	0,0	7,4	0,1	14,5	0,9	6,2	29,1
Mutaties 2022							
Investeringen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Opgeleverde werken in uitvoering	0,0	0,0	0,0	13,0	0,0	-13,0	0,0
Investering in werken in uitvoering	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,0	8,0
Afschrijvingen	0,0	-0,7	0,0	-6,5	-0,1	0,0	-7,3
Totaal	0,0	-0,7	0,0	6,5	-0,1	-5,0	0,7
Stand per 31 december 2022							
Aanschafwaarde	5,5	12,9	0,2	87,4	1,0	0,0	107,0
Werken in uitvoering	0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	1,2
Cumulatieve afschrijvingen	-5,5	-6,2	-0,1	-66,4	-0,2	0,0	-78,4
Boekwaarde per 31 december 2022	0,0	6,7	0,1	21,0	0,8	1,2	29,8

Naast investeringen, voert Evides jaarlijks onderzoeksactiviteiten uit in verband met de verbetering van waterkwaliteit en daaraan gerelateerde processen. Gezien de aard van deze activiteiten, worden de uitgaven rechtstreeks ten laste van het resultaat gebracht. In 2022 is in het kader van ons onderzoeksprogramma € 3,4 miljoen (2021: € 3,2 miljoen) uitgegeven.

1.2 Materiële vaste activa

Overzicht opbouw en verloop van de boekwaarde in 2022:

	Terreinen, gebouwen, enz.	Leidingnet	Installaties	Overige vaste bedrijfsmiddelen	Werken in uitvoering	Totaal
Stand per 1 januari 2022						
Aanschafwaarde	450,3	1.294,8	417,2	26,0	98,1	2.286,3
Cumulatieve afschrijvingen	-229,2	-696,3	-278,4	-23,6	0,0	-1.227,4
Boekwaarde per 1 januari 2022	221,1	598,5	138,8	2,4	98,1	1.058,9
Mutaties 2022						
Investerings	-0,1	-0,1	2,1	0,2	0,0	2,1
Opgeleverde werken in uitvoering	10,1	60,4	21,8	0,6	-92,9	0,0
Investering in werken in uitvoering	0,0	0,0	0,0	0,0	97,3	97,3
Desinvesteringen	-0,1	0,0	0,0	-0,1	0,0	-0,2
Waardevermindering	0,0	0,0	0,0	-0,4	0,0	-0,4
Afschrijvingen	-9,5	-41,1	-23,3	-0,9	0,0	-74,8
Totaal	0,4	19,2	0,6	-0,6	4,4	24,0
Stand per per 31 december 2022						
Aanschafwaarde	460,2	1.355,1	441,1	26,7	0,0	2.283,1
Werken in uitvoering	0,0	0,0	0,0	0,0	102,5	102,5
Cumulatieve afschrijvingen	-238,7	-737,4	-301,6	-24,9	0,0	-1.302,6
Boekwaarde per 31 december 2022	221,5	617,7	139,5	1,8	102,5	1.083,0

Er is voor een bedrag van € 27,5 miljoen (ultimo 2021: € 11,6 miljoen) aan inkoopverplichtingen (bestellingen) aangegaan. Deze verplichtingen zijn niet in de balans opgenomen aangezien nog geen goederen en facturen zijn ontvangen. De geldende afschrijvingspercentages zijn gebaseerd op de verwachte economische levensduur.

Soort activa	Afschrijvingstermijn (in jaren)
Terreinen, gebouwen, enz.	
Grond	n.v.t.
Afgekochte erfpacht	50
Terreinvoorziening	30
Gebouwen	40
Spaarbekkens	40
Civiele kunstwerken	50
Leidingnet	
Leidingen	30
Watermeters	30
Installaties	
Werktuigbouwkunde	15
Elektrisch en instrumentatie	15
Procesautomatisering	5
Harsen en membranen	5
Overige vaste bedrijfsmiddelen	
Informatietechnologie (hardware)	5
Schepen	30
Overige (voertuigen, gereedschappen, etc.)	5

1.3 Financiële vaste activa

Het verloop van de boekwaarde van de financiële vaste activa gedurende 2022 is als volgt:

	Deelnemingen	Effecten	Financiële leasevorderingen	Overige vorderingen	Latente belastingvordering	Totaal
Stand per 1 januari	26,0	1,6	56,8	22,2	9,7	116,3
Resultaat deelnemingen*	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0
Investeringsen	0,1	0,0	63,3	3,3	0,0	66,7
Dividend	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Aflossingen	0,0	0,0	-10,8	-3,0	0,0	-13,8
Rentebaten	0,0	0,0	2,8	3,2	0,0	6,0
Mutatie belastinglatentie	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0
Stand per 31 december	27,1	1,6	112,1	25,7	10,7	177,2

* Op basis van de concept jaarrekening 2022

De vennootschap houdt de volgende aandelen in andere vennootschappen, die zijn gewaardeerd op basis van de vermogensmutatiemethode.

Vennootschap	Vestigingsplaats	Deelnemingspercentage
Delfluent B.V.	Den Hoorn	54,5%
Evilim Industriewater B.V.	Echt	50,0%
North Water B.V.	Groningen	50,0%
VEI B.V.	Utrecht	50,0%
Facturatie B.V.	Utrecht	50,0%
Aqualab Zuid B.V.	Werkendam	50,0%
NH-Water B.V.	Velserbroek	50,0%
SubMerge B.V.	's-Hertogenbosch	33,3%

Voor deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde waarvoor geen voorziening is gevormd, bedragen de verliezen over 2022 €1,9 miljoen (2021: € 1,4 miljoen) en bedragen de cumulatieve verliezen per balansdatum € 59,9 miljoen(2021: € 58,5 miljoen).

De financiële leasevorderingen betreffen de vorderingen voor de contractuele looptijd van de bouw van financiële lease-installaties. De vorderingen bestaan uit de contante waarde van de toekomstige leasebetalingen plus de restwaarde. De gemiddelde rentevoet bedraagt 3,7%. De resterende looptijd en opbouw van de financiële leasevorderingen kan ultimo 2022 als volgt worden verbijzonderd:

	Nominale waarde leasevorderingen	Ongerealiseerde rentebaten leasevorderingen	Contante waarde leasevorderingen
Tot 1 jaar	12,7	4,2	8,5
Tussen 1 en 5 jaar	42,4	13,0	29,4
Langer dan 5 jaar	91,2	19,5	71,7
Totaal	146,3	36,7	109,6
Restwaarde van de financiële lease-installaties			2,5
Financiële leasevorderingen ultimo 2022			112,1

De restwaarde van de financiële lease-installaties is contractueel bepaald en Evides heeft het recht om na afloop van de hiervoor genoemde contractperiode tegen vooraf overeengekomen voorwaarden de installatie te leveren aan de opdrachtgevers. Bij een voortijdige beëindiging van het contract door de opdrachtgevers gelden schadevergoedingen die afhankelijk zijn gesteld van de resterende looptijd van het contract.

Onder de overige vorderingen is een achtergestelde lening met een hoofdsom ter grootte van € 24,3 miljoen opgenomen, verstrekt aan Delfluent B.V. De rentevergoeding die voor deze lening geldt, is gebaseerd op het aandeel van Evides in de kasstromen van Delfluent B.V. Aflossing van de lening zal in zijn geheel plaatsvinden in 2033.

De latente belastingvordering heeft betrekking op de fiscale positie van de fiscale eenheid Evides N.V. Deze vordering is het gevolg van tijdelijke verschillen tussen de waarde van de activa en passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en de boekwaarde die anderzijds in deze jaarrekening gevolgd wordt. De latente belastingvordering en -schuld zijn met elkaar gesaldeerd voor zover deze betrekking heeft op de fiscale eenheid. Van de latente belastingvordering zal vermoedelijk € 0,3 miljoen binnen een jaar verrekenbaar zijn.

2 Vlottende activa

2.1 Voorraden

De samenstelling van de voorraden is als volgt:

	31-12-2022	31-12-2021
Materialen	4,2	4,0
Grond- en hulpstoffen	0,5	0,3
Totaal	4,7	4,3

De voorraad is per balansdatum volledig courant (2021: idem).

2.2 Onderhanden projecten

De samenstelling van de onderhanden projecten is als volgt:

	31-12-2022	31-12-2021
Kosten werk voor derden	9,6	41,6
Gefactureerd werk voor derden	-2,6	-3,9
Totaal	7,0	37,7

In de netto-omzet van het boekjaar is een bedrag van € 63,4 miljoen (2021: €20,8 miljoen) inzake opbrengsten uit onderhanden projecten verantwoord. Per ultimo 2022 is een bedrag van € 5,6 miljoen (2021: € 35,6 miljoen) begrepen voor een financial lease project.

Van de projecten waarvan het saldo een creditstand vertoont is eind 2022 € 1,0 miljoen (2021: € 0,4 miljoen) onder de kortlopende schulden gepresenteerd.

2.3 Vorderingen en overlopende activa

In de onderhanden projecten zijn geen bedragen begrepen inzake geactiveerde uitgaven voor nog niet verrichte prestaties. Verwerking van deze projectkosten in de winst- en verliesrekening vindt plaats zodra de prestaties in het project worden geleverd en zijn gerealiseerd.

	31-12-2022	31-12-2021
Debiteuren	25,0	29,8
Vorderingen op deelnemingen	0,2	0,0
Belastingen en premies sociale verzekeringen	7,6	3,3
Overige vorderingen	34,8	20,7
Overlopende activa	6,6	2,3
Totaal	74,2	56,1

Alle vorderingen en overlopende activa hebben een resterende looptijd korter dan één jaar. De reële waarde van de vorderingen benadert de boekwaarde ervan, gegeven het kortlopende karakter ervan en het feit dat waar nodig voorzieningen voor oninbaarheid zijn gevormd.

Onder de overige vorderingen is een bedrag aan nog te factureren omzet begrepen van € 34,1 miljoen (2021: € 19,8 miljoen). De overlopende activa bestaan uit vooruitbetaalde kosten met betrekking tot boekjaar 2023. Onder de belasting is een vordering voor de vennootschapsbelasting begrepen van € 7,0 miljoen (2021: € 3,3 miljoen). In de post debiteuren is een voorziening voor oninbaarheid opgenomen. De voorziening kan als volgt worden verbijzonderd:

	31-12-2022	31-12-2021
Huishoudelijke en kleinzakelijke markt	2,0	2,0
Grootverbruikers en werken voor derden	0,5	0,5
Totaal	2,5	2,5

2.3 Liquide middelen

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de vennootschap.

3 Aandeel van de rechtspersoon in het groepsvermogen

De mutaties in het aandeel van de rechtspersoon in het groepsvermogen worden in de toelichting op de vennootschappelijke balans uiteengezet.

4 Aandeel van derden in het groepsvermogen

Zowel in 2022 als 2021 hebben er geen mutaties plaatsgevonden in het aandeel van derden in het groepsvermogen. Het aandeel van derden in het groepsvermogen heeft betrekking op het aandeel van derden in het vermogen van N.V. WBB.

5 Voorzieningen

De balanspost voorzieningen is als volgt opgebouwd:

	Ref.	31-12-2022	31-12-2021
Personeelsvoorzieningen	5.1	1,3	1,1
Latente belastingverplichtingen	5.2	6,8	0,3
Totaal		8,1	1,4

De personeelsvoorzieningen en de voorziening voor latente belastingverplichtingen zijn overwegend langlopend van aard. Van de voorzieningen is € 6,5 miljoen (ultimo 2021: € 0,5 miljoen) als langer dan één jaar aan te merken. Voorzieningen met een looptijd langer dan vijf jaar bedragen € 4,8 miljoen (ultimo 2021: nihil).

5.1 Personeelsvoorzieningen

Verloopoverzicht van de personeelsvoorzieningen in 2022:

	Stand per 1 januari	Toevoegingen	Onttrekkingen	Vrijval	Stand per 31 december
Voorziening aanspraken wachtgeld	0,2	0,3	-0,3	0,0	0,2
Voorziening afvloeiingskosten	0,1	0,0	-0,1	0,0	0,0
Voorziening jubilea-uitkeringen	0,2	0,0	0,0	0,0	0,2
Voorziening gratificaties	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1
Voorziening langdurig zieken	0,2	0,3	0,0	0,0	0,5
Voorziening arbeidsongeschiktheid	0,3	0,0	0,0	0,0	0,3
Totaal	1,1	0,6	-0,4	0,0	1,3

Voor de contante waardebepaling van de personeelsvoorzieningen is op basis van de korte looptijd van de verplichtingen een disconteringsvoet van gemiddeld 0,56% gehanteerd (ultimo 2021 -0,19%), waarbij de disconteringsvoet is gebaseerd op de rentetermijnstructuur pensioenfondsen. De omvang van de oprenting is nihil (2021: nihil).

Voorziening voor pensioenen

De opbouw van de pensioenaanspraken wordt steeds in het betreffende kalenderjaar afgefinancierd door middel van (ten minste) kostendekkende premiebetalingen. De pensioenregeling is een middelloon regeling met – voor zowel actieve als inactieve deelnemers (slapers en gepensioneerden) – voorwaardelijke toeslagverlening. De toeslagverlening is afhankelijk van het beleggingsrendement. De jaarlijkse premie ten behoeve van de opbouw van de pensioenaanspraken bedraagt 0,8% van het pensioengevend salaris dat is gebaseerd op het brutoloon minus een franchise (ad € 22.350). Het pensioengevend salaris is gemaximeerd (op € 114.866).

De jaarlijkse premie die voor rekening komt van de werkgever bedraagt ten minste 0,56% van het pensioengevend salaris. De hoogte van de premie wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het bedrijfstakpensioenfondsen op basis van de dekkingsgraad en verwachte rendementen.

De dekkingsgraad van het betrokken bedrijfstakpensioenfondsen bedraagt ultimo 2022 volgens opgave van het fonds 110,9%. Op basis van het uitvoeringsreglement heeft de groep bij een tekort in het fonds geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen anders dan door hogere toekomstige premies.

Voorziening aanspraken wachtgeld

Deze voorziening betreft de verplichtingen van Evides uit hoofde van het eigen risicodragerschap inzake WW-uitkeringen.

Voorziening afvloeiingskosten

Deze voorziening betreft toekomstige uitgaven inzake personeel als gevolg van geïnitieerde reorganisaties en afvloeiingen.

Voorziening jubilea-uitkeringen en gratificaties

Deze voorziening heeft betrekking op te betalen jubilea-uitkeringen en gratificaties. Bij de berekening is rekening gehouden met 'blijfkansen'.

Voorziening langdurig zieken

Deze voorziening heeft betrekking op de plicht tot salarisdoorbetaling die Evides heeft ten aanzien van haar langdurig zieken.

Voorziening arbeidsongeschiktheid

Deze voorziening betreft de verplichtingen van Evides uit hoofde van het eigen risicodragerschap inzake WGA-uitkeringen.

5.2 Latente belastingverplichtingen

De latente belastingverplichting heeft betrekking op verschillen tussen commerciële en fiscale waardering van materiële vaste activa.

Het verloop van de latente belastingverplichting in 2022 is als volgt:

Stand per 1 januari	0,3
Dotaties	6,6
Onttrekkingen	-0,1
Stand per 31 december	6,8

6 Langlopende schulden

De samenstelling van de langlopende schulden, exclusief kortlopend deel is als volgt:

	31-12-2022	31-12-2021
Schulden aan banken	277,0	263,0
Overige langlopende schulden	296,4	298,4
Totaal	573,4	561,4

Het verloop van de langlopende schulden is als volgt:

	Schulden aan banken	Overige langlopende schulden	Totaal
Stand per 1 januari	308,0	253,4	561,4
Mutaties:			
Nieuwe financieringen	84,0	15,0	99,0
Aflossingen (<1 jaar)	-70,0	-17,0	-87,0
Stand per 31 december	322,0	241,4	573,4
Waarvan looptijd langer dan 1 jaar, korter dan 5 jaar	232,0	161,0	393,0
Waarvan looptijd langer dan 5 jaar	90,0	90,4	180,4

De samenstelling van de langlopende schulden naar toepasselijk rentepercentage is als volgt:

Rente %	31-12-2022	31-12-2021
0 - < 1	406,9	468,9
1 - < 2	82,5	92,5
2 - < 3	84,0	0,0
Totaal	573,4	561,4

De gepresenteerde schulden zijn inclusief roll-over leningen met variabele rentepercentages per kwartaal en halfjaar. Voor een bedrag van € 30,0 miljoen (ultimo 2021: € 40,0 miljoen) aan langlopende schulden is de rente variabel en wordt deze rente telkens op basis van 6-maands Euribor gefixeerd.

Eind 2022 bedraagt het gemiddelde over de langlopende leningen verschuldigde rentepercentage 0,8% (in 2021: 0,8%).

In het verslagjaar is voor in totaal € 99,0 miljoen lang vreemd vermogen aangetrokken (in 2021: € 121,0 miljoen).

De aflossingsverplichtingen verschuldigd binnen één jaar bedragen € 87,0 miljoen en zijn opgenomen onder de kortlopende schulden (ultimo 2021: € 85,0 miljoen).

Voor bovenstaande leningen zijn geen zekerheden gesteld. Wel zijn op alle leningen financiële convenanten van toepassing. Deze convenanten omvatten eisen van de kredietverstrekkers ten aanzien van de solvabiliteitsratio en de interest dekkingsratio. Het niet-realiseren van de hiervoor genoemde convenanten kan ertoe leiden dat een lening door de kredietverstrekker onmiddellijk wordt opgeëist. Het door de kredietverstrekkers verlangde minimum solvabiliteitsniveau varieert tussen 20%-25% en voor de interest dekkingsratio geldt een minimum van 1,0. Evides voldoet ook in 2022 ruimschoots aan deze financiële convenanten.

Daarnaast heeft Evides met ingang van december 2014 en juni 2020 de beschikking gekregen over een leningsfaciliteit ter grootte van respectievelijk € 175,0 miljoen en € 190,0 miljoen. Ultimo 2022 is de faciliteit ad. € 175,0 miljoen volledig benut (ultimo 2021: € 175,0 miljoen). De faciliteit ad. € 190,0 miljoen is nog voor een bedrag ad € 142,0 miljoen (ultimo 2021: € 146,0 miljoen) beschikbaar. Deze leningsfaciliteiten kennen enkele afwijkende convenanten. De belangrijkste verschillen met de convenanten van de hiervoor geschetste kredietverstrekkers betreffen een interest dekkingsratio van minimaal 5,0 en deze kredietverstrekker kan aanvullende zekerheden verlangen indien Evides verzuimt aan haar contractuele verplichtingen te voldoen.

7 Kortlopende schulden en overlopende passiva

Deze post is als volgt te specificeren:

	31-12-2022	31-12-2021
Belastingen en premies sociale verzekeringen	6,5	9,3
Crediteuren	17,9	26,5
Schulden aan deelnemingen	1,8	2,2
Banken	29,8	4,4
Aflossingsverplichtingen binnen 1 jaar	87,0	85,0
Overige schulden	15,2	14,2
Te betalen rente	1,4	1,0
Overige overlopende passiva	51,6	43,0
Totaal	211,2	185,6

Onder de overige schulden is een reservering voor verlof tegoeden opgenomen van € 14,7 miljoen (2021: € 13,8 miljoen). Onder de overlopende passiva zijn onder meer begrepen vooruit gefactureerde omzet kleinverbruik ad € 10,5 miljoen (2021: € 12,3 miljoen), projecten waarvoor de ontvangen voorschotten per einde boekjaar de reeds gedane uitgaven overstijgen ad € 3,5 miljoen (2021: € 4,9 miljoen), reserveringen voor aan het boekjaar toe te rekenen kosten ad € 19,1 miljoen (2021: € 11,9 miljoen) en reserveringen met betrekking tot reeds afgesloten projecten ad € 7,7 miljoen (2021: € 8,7 miljoen). Alle kortlopende schulden hebben een resterende looptijd korter dan één jaar (ultimo 2021: idem). In de post belastingen en premies sociale verzekeringen is een pensioenverplichtingen inbegrepen van € 0,1 miljoen (ultimo 2021: € 0,1 miljoen).

Niet uit balans blijvende verplichtingen

Eind 2022 zijn er nog voor € 45,9 miljoen (ultimo 2021: € 31,8 miljoen) aan lopende inkoopverplichtingen (bestellingen) aangegaan.

Met N.V. WBB is een overeenkomst tot 2039 van toepassing voor afname van voorgezuiverd water.

Evides staat garant voor de operationele activiteiten die Delfluent Services B.V. als onderaannemer van Delfluent B.V. uitvoert. De maximale aansprakelijkheid voor Evides jegens Delfluent B.V. bedraagt maximaal € 11,0 miljoen per kalenderjaar en € 29,0 miljoen bij een voortijdige beëindiging van de overeenkomst tussen Delfluent B.V. en Delfluent Services B.V.

Als onderdeel van het O&M-contract is DSBV in de laatste jaren van het contract – voordat overdracht (hand back) van de installaties aan Hoogheemraadschap Delfland plaatsvindt – verantwoordelijk voor specifiek groot onderhoud aan de installaties. Vijf jaar voordat het contract zal eindigen zal hiervoor een zogenoemd Final Maintenance Plan worden opgesteld. Dit groot onderhoud dient zodanig plaats te vinden dat de installaties na de hand back 5 jaar op basis van routinematig en preventief onderhoud zullen kunnen functioneren.

Voor het groot onderhoud ontvangt DSBV te zijner tijd een contractueel afgesproken vergoeding. In het geval dat deze contractuele vergoeding naar verwachting niet toereikend is voor het toekomstig groot onderhoud op basis van het Final Maintenance Plan, moet DSBV mogelijk een voorziening treffen door een verlieslatend contract ter grootte van het verschil tussen de verwachte onderhoudskosten en de hiervoor te ontvangen vergoeding. Vooralnog zijn de kosten voor dit specifieke groot onderhoud versus de hiervoor te ontvangen vergoeding nog niet in kaart gebracht en is er geen aanleiding om te veronderstellen dat hier op voorhand significante afwijkingen zijn te verwachten.

Er is op dit moment een geschil met het Hoogheemraadschap van Delfland inzake het in rekening brengen van de van toepassing zijnde prijsindexatie. Evides is van mening dat de prijs conform het onderliggende contract in rekening is gebracht en verwacht niet dat het geschil leidt tot uitstroom van middelen. Er is in 2008 milieuschade ontstaan bij een afvalwaterzuiveringsinstallatie van Evides. De omvang van de daaraan verbonden kosten is nog onduidelijk en zal naar verwachting worden verhaald bij de veroorzaker van deze schade niet zijnde Evides. Om deze reden is geen voorziening gevormd uit hoofde van deze garantieclaim.

Er bestaan huurverplichtingen ter zake van huisvesting, grond en leaseverplichtingen ten aanzien van lease-auto's. Om deze reden is geen voorziening gevormd uit hoofde van deze garantieclaim.

De opbouw van deze verplichtingen is als volgt:

Vervoermiddelen	31-12-2022	31-12-2021
Tot 1 jaar	2,0	2,1
Tussen 1 en 5 jaar	3,0	4,0
Langer dan 5 jaar	0,0	0,0
Totaal	5,0	6,1

Onroerende zaken	31-12-2022	31-12-2021
Tot 1 jaar	0,6	0,3
Tussen 1 en 5 jaar	1,3	0,0
Langer dan 5 jaar	2,6	0,0
Totaal	4,5	0,3

Totaal	31-12-2022	31-12-2021
Tot 1 jaar	2,6	2,4
Tussen 1 en 5 jaar	4,3	4,0
Langer dan 5 jaar	2,6	0,0
Totaal	9,5	6,4

Gedurende het verslagjaar is voor een bedrag van € 3,1 miljoen aan contractuele leaseverplichtingen, de zogenaamde minimale leasebetalingen, in de winst- en verliesrekening verwerkt (2021: € 2,9 miljoen). In 2022 is geen sprake geweest van voorwaardelijke leasebetalingen en/of sub-leaseontvangsten.

Er bestaan garantieverplichtingen die rusten op aannemers en inleners van arbeidskrachten krachtens de wettelijke bepalingen inzake ketenaansprakelijkheid. Deze bepalingen betreffen primair hoofdelijke aansprakelijkheid voor de betaling van premies op grond van werknemers en volksverzekeringen en van loon- en omzetbelasting bij uitbesteden van werk respectievelijk inlenen van arbeidskrachten.

Financiële risico's

Evides is als onderneming onderhevig aan diverse financiële risico's. Wij noemen in dit kader:

- debiteurenrisico's;
- renterisico's;
- liquiditeitsrisico's;
- beschikbaarheid van financiering;
- prijsrisico's.

Evides heeft geen significante concentraties van debiteurenrisico. De vorderingen op klanten bedragen in totaal € 26,7 miljoen (ultimo 2021: € 28,2 miljoen). Hiervoor is een voorziening van € 2,5 miljoen getroffen (ultimo 2021: € 2,5 miljoen). Tot slot beschikt Evides Industriewater op basis van zogenoemde DBFO (Design, Build, Finance & Operate) contracten over financiële leasevorderingen ter grootte van € 112,1 miljoen (ultimo 2021: € 56,8 miljoen). Debiteurenrisico's die voortvloeien uit dergelijke contracten worden zoveel mogelijk gemitigeerd doordat Evides Industriewater gedurende de looptijd van de overeenkomst juridisch eigenaar blijft van de installatie en dergelijke contracten slechts met kredietwaardige contractpartijen worden aangegaan.

Het renterisico wordt bepaald door de mate waarin fluctuaties in de lange of korte rente effect hebben op het resultaat. Evides financiert haar vaste activa met eigen vermogen, voorzieningen alsmede lang- en kortlopende schulden; deels tegen een variabele rente. De vlottende activa worden gefinancierd met kortlopende schulden, waaronder bankkrediet met een variabele rente.

Uitgaande van de financieringspositie per ultimo 2022 schatten wij dat een stijging of daling van 1%-punt in de eurogeldmarktrente een effect heeft op het financieringsresultaat van circa € 0,6 miljoen op jaarbasis (ultimo 2021: € 0,4 miljoen). Het beleid is dat maximaal 20% van de financiering kortrentend is.

Ten behoeve van de financiering van haar werkkapitaal kan en wil Evides slechts in beperkte mate een beroep doen op leverancierskrediet. Ter reductie van liquiditeitsrisico's heeft Evides de beschikking over ongecommitteerde kredietfaciliteiten ter grootte van € 146,8 miljoen waarvan ultimo 2022 € 29,8 miljoen (ultimo 2021 € 4,4 miljoen) is benut. Daarnaast heeft Evides voor een bedrag van € 90,0 miljoen gecommiteerde kredietfaciliteiten verkregen met resterende looptijden tussen 1 en 2 jaar. Ultimo 2022 zijn deze kredietfaciliteiten niet benut.

Evides is een kapitaalintensieve organisatie waarbij de beschikbaarheid van financiering van groot belang is voor de continuïteit van de bedrijfsactiviteiten. Het waarborgen van de financiële continuïteit van Evides en derhalve het mitigeren van het beschikbaarheidsrisico staat in het treasury beleid van Evides voorop.

De belangrijkste maatregelen om het beschikbaarheidsrisico te mitigeren, zijn:

- kiezen voor beperking van de afhankelijkheid van financiers door spreiding van de financiering over meerdere financiers, maar wel op zodanige wijze dat we in staat zijn lange termijn relaties aan te gaan met onze financiers;
- het mitigeren van het risico van tijdelijke discontinuïteit op de financiële markten door gebruik te maken van gecommiteerde kredietfaciliteiten;
- het spreiden van het herfinancieringsrisico in de tijd door spreiding van de leningportefeuille.

Prijsrisico's worden, indien mogelijk en economisch gerechtvaardigd, gemitigeerd. Voor de inkoop van onder andere energie en chemicaliën hebben wij meerjarige contracten afgesloten waarbij het effect van tussentijdse prijsstijgingen wordt beperkt.

Verbonden partijen

Als verbonden partijen (als bedoeld in RJ 330) zijn aan te merken:

1. Aandeelhouders (gemeenten en provincie vertegenwoordigd door B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides en GBE Aqua B.V., dan wel natuurlijke personen die gemachtigd zijn de betreffende gemeenten en provincie te vertegenwoordigen in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders);
2. Statutaire Directie;
3. Delfluent B.V., VEI B.V., Facturatie B.V., Aqualab Zuid B.V., North Water B.V., SubMerge B.V., NH-Water B.V. en Evilim Industriewater B.V.
4. Voor een overzicht van de in de consolidatie begrepen verbonden partijen wordt verwezen naar het overzicht van deelnemingen op pagina 26 t/m 28 van dit jaarverslag.

Transacties met verbonden partijen zijn tegen marktconforme voorwaarden verwerkt.

Evides levert aan Delfluent B.V. ondersteunende diensten en detacheert personeel. Aan VEI B.V. detacheert Evides eveneens personeel.

Tot slot verzorgt Delfluent Services B.V. in het kader van de publiek private samenwerking met het Hoogheemraadschap van Delfland het beheer en onderhoud van de afvalwaterzuiveringsinstallaties Houtrust in Den Haag en Harnaschpolder in Den Hoorn en het bijbehorende transportsysteem met 19 pompstations. Dit doet zij in opdracht en voor rekening van Delfluent B.V. voor een periode van 30 jaar. Het contract loopt in 2033 af.

Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening (in € miljoenen)

8 Bedrijfsopbrengsten

De opbouw van de bedrijfsopbrengsten is als volgt:

	2022	2021
Drinkwater	197,1	205,5
Industriewater	129,6	112,2
Opbrengsten van werken voor derden	63,4	20,8
Overige opbrengsten	13,0	11,1
Netto-omzet	403,1	349,6
Geactiveerde productie voor het eigen bedrijf	16,2	16,7
Totaal	419,3	366,3

De netto-omzet is als volgt geografisch verdeeld:

	2022	2021
Nederland	322,7	335,0
Overige EU-landen	71,8	8,4
Totaal	394,5	343,4

9 Bedrijfslasten

9.1 Kosten van grond- en hulpstoffen

De samenstelling van de kosten van grond- en hulpstoffen is als volgt:

	2022	2021
Inkoop water	7,5	7,0
Energie	28,4	18,2
Chemicaliën	17,8	11,0
Totaal	53,7	36,2

9.2 Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten

De opbouw van de kosten uitbesteed werk en andere externe kosten is als volgt:

Kosten uitbesteed werk	2022	2021
Kostprijs werken voor derden	40,8	12,1
Tijdelijk personeel	11,2	10,1
Uitbesteed onderhoud en materiaalkosten	43,3	38,6
	95,3	60,8

9.3 Personeelskosten

De personeelssterkte (in FTE) ultimo 2022 is 788,6 (2021: 764,7). Het gemiddeld aantal personeelsleden (in FTE) in 2022 bedraagt 776,6 (2021: 756,7). Hiervan zijn gemiddeld 8,1 medewerkers werkzaam in het buitenland (2021: 7,6).

Het gemiddeld aantal personeelsleden naar voltijdbanen is als volgt verdeeld naar bedrijfsactiviteiten:

	2022	2021
Drinkwater	595,3	580,8
Industriewater	181,3	175,9
Totaal	776,6	756,7

De specificatie van de personeelskosten is als volgt:

	2022	2021
Salarissen	55,4	51,6
Overige personeelskosten	1,4	1,2
Dotaties/vrijval personeelsvoorziening	0,5	-0,4
Totaal lonen en salarissen	57,3	52,4
Sociale lasten	6,5	6,2
Pensioenpremies	8,6	7,9
Totaal sociale lasten	15,1	14,1
Totaal	72,4	66,5

In de personeelskosten is een bedrag van € 113.356 (in 2021: € 114.950) opgenomen voor de bezoldiging van commissarissen. Door de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is de bezoldiging van leden van de Raad van Commissarissen (RvC) gemaximeerd: voor voorzitters en leden van de RvC geldt daarbij als maximum respectievelijk 15% (in 2021: 15%) en 10% (in 2021: 10%) van de voor de rechtspersoon geldende maximum norm, zijnde respectievelijk € 32.400 (in 2021: € 31.350) en € 21.600 (in 2021: € 20.900).

De beloning per commissaris is als volgt:

2022				
Naam	Functie	Periode (vanaf/tot)	Beloning	WNT-maximum
L. Kohsiek	Voorzitter	1-1 / 31-12	€ 32.400	€ 32.400
C. Brandenburg	Lid	1-1 / 30-09	€ 16.156	€ 16.156
A. Tuinebreijer	Lid	1-1 / 31-12	€ 21.600	€ 21.600
N. Dalstra	Lid	1-1 / 31-12	€ 21.600	€ 21.600
P.C. Hartog	Lid	1-1 / 31-12	€ 21.600	€ 21.600
Totaal			€ 113.356	€ 113.356
2021				
Naam	Functie	Periode (vanaf/tot)	Beloning	WNT-maximum
L. Kohsiek	Voorzitter	1-1 / 31-12	€ € 31.350	€ 31.350
C. Brandenburg	Lid	1-1 / 31-12	€ € 20.900	€ 20.900
A. Tuinebreijer	Lid	1-1 / 31-12	€ € 20.900	€ 20.900
N. Dalstra	Lid	1-1 / 31-12	€ € 20.900	€ 20.900
P.C. Hartog	Lid	1-1 / 31-12	€ € 20.900	€ 20.900
Totaal			€ 114.950	€ 114.950

De bezoldiging van alle leden van de RvC voldoet aan de WNT. De commissarissen hebben in 2022 geen belastbare onkostenvergoedingen ontvangen noch beloning betaalbaar op termijn toegezegd gekregen.

Op grond van de statuten is uitsluitend de Directie belast met de dagelijkse leiding van het gehele bedrijf en aan te merken als topfunctionaris in het kader van de WNT.

De maximum bezoldigingsnorm 2022 bedraagt per voltijdbaan: € 216.000 (in 2021: € 209.000). Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

De bezoldiging van de Directie kan in het kader van de WNT als volgt worden verbijzonderd:

	2022	2021
	A.M. Ottolini	A.M. Ottolini
Functie(s)	Algemeen directeur	Algemeen directeur
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,00	1,00
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning	€ 180.900	€ 175.500
Belastbare onkostenvergoeding	€ 10.393	€ 10.479
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 24.288	€ 23.994
Totaal bezoldiging WNT	€ 215.581	€ 209.973
Uitbetaling niet vallend onder WNT-norm	€ -	€ -
Totaal bezoldiging volgens WNT-norm	€ 215.581	€ 209.973
Toepasselijk WNT-maximum	€ 216.000	€ 209.000

De overschrijding van de WNT-norm in 2021 is het gevolg van de verlaagde norm per 1 januari 2015 van € 230.474 naar € 178.000. Aangezien sprake is van een bestaande bezoldigingsafpraak is hierop het overgangsrecht van toepassing waarbij bestaande afspraken gedurende een termijn van vier jaar na inwerkingtreding van de ministeriële regeling worden gerespecteerd. Evides heeft de vereisten zoals die in de WNT worden omschreven omtrent de afbouw gevolgd. Als gevolg van deze afbouw wordt per 1 januari 2022 volledig voldaan aan de norm die dan geldt binnen de WNT.

In 2022 is de totale bezoldiging van de Directie inclusief sociale lasten € 224.525 (2021: € 218.842).

Er zijn geen overige functionarissen die in 2022 een bezoldiging boven het toepasselijke WNT-maximum hebben ontvangen, of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden. Er zijn in 2022 ook geen ontsluitingen aan overige functionarissen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gerapporteerd.

9.4 Afschrijvingen

	2022	2021
Immateriële vaste activa	7,3	7,9
Materiële vaste activa	74,8	71,2
Boekresultaat desinvestering	-0,3	0,0
Totaal	81,8	79,1

De afschrijvingslasten zijn gebaseerd op de afschrijvingspercentages, zoals die in de toelichting op de immateriële en materiële vaste activa zijn uiteengezet.

9.5 Overige bedrijfskosten

De opbouw van de overige bedrijfskosten is als volgt:

Overige externe kosten	2021	2021
Analysekosten	7,0	6,8
Precario	0,1	11,3
Huisvestingskosten	7,1	6,9
Automatiseringskosten	16,2	14,6
Klantprocessen	9,6	9,1
Overige externe kosten	22,9	20,6
Overige bedrijfskosten	1,1	0,8
Totaal	64,0	70,1

In de overige bedrijfskosten is voor een bedrag van € 0,3 miljoen (in 2021: € 0,3 miljoen) aan honoraria opgenomen in de context van artikel 2:382a BW. Met ingang van het boekjaar 2015 is Deloitte Accountants benoemd en per boekjaar 2021 herbenoemd als controlerend accountant.

De honoraria van Deloitte Accountants kunnen als volgt worden verbijzonderd:

(x € 1.000)	Deloitte Accountants	Overig Deloitte netwerk	Totaal Deloitte netwerk
2022			
Onderzoek van de jaarrekening	314	0	314
Andere controleopdrachten	15	0	15
Adviesdiensten op fiscaal terrein	0	0	0
Andere niet-controle-diensten	0	0	0
Totaal	329	0	329

(x € 1.000)	Deloitte Accountants	Overig Deloitte netwerk	Totaal Deloitte netwerk
2021			
Onderzoek van de jaarrekening	308	0	308
Andere controleopdrachten	31	0	31
Adviesdiensten op fiscaal terrein	0	0	0
Andere niet-controle-diensten	0	0	0
Totaal	339	0	339

De vermelde accountantshonoraria voor het onderzoek van de jaarrekening zijn gebaseerd op het boekjaar waarop de werkzaamheden betrekking hebben, ongeacht of deze werkzaamheden door de externe accountant en de accountantsorganisatie reeds gedurende het betreffende boekjaar zijn verricht.

10 Financiële baten en lasten

10.1 Opbrengsten van vorderingen die tot de vaste activa behoren

	2022	2021
Financiële leasebaten	2,8	2,0
Rentebaten uit de overige vorderingen	3,2	3,1
Totaal	6,0	5,1

De rentebaten uit de overige vorderingen hebben nagenoeg geheel betrekking op een vordering op een verbonden maatschappij.

10.2 Rentelasten en soortgelijke kosten

	2022	2021
Rente langlopende leningen	-4,9	-5,2
Overige rentelasten	-0,5	-0,4
Totaal	-5,4	-5,6

11 Belastingen

De belasting over het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening bedraagt € 7,4 miljoen (2021: € 6,0 miljoen). De aansluiting met het effectieve belastingtarief is als volgt:

	2022	2021
Resultaat voor belastingen	52,5	53,2
Onbelaste activiteiten en commercieel/fiscale verschillen	23,8	23,8
Belastbaar resultaat	28,7	29,4
Belasting naar de winst volgens Nederlands belastingtarief	7,4	7,3
Mutatie in belastinglatenties	5,4	1,6
Effect van het belastingtarief in buitenlandse jurisdicties (ander tarief)	0,2	0,1
Voorgaande jaren	-5,6	-3,0
Totaal winstbelastingen	7,4	6,0

De vennootschap en haar Nederlandse 100%-dochtermaatschappijen vormen een fiscale eenheid. De vennootschapsbelasting is berekend op basis van de geldende belastingtarieven in Nederland, België en Duitsland, rekening houdend met de fiscale bepalingen die permanente verschillen geven tussen de bedrijfseconomische en de fiscale resultaatbepaling.

De effectieve belastingdruk over het resultaat voor vennootschapsbelasting bedraagt 14,1% (2021: 11,3%).

Toelichting op het geconsolideerd kasstroomoverzicht

Onder de investeringen in vaste activa zijn alleen de investeringen opgenomen waarvoor in 2022 geldmiddelen zijn opgeofferd.

12 Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum.

Vennootschappelijke balans per 31 december 2022 (voor winstbestemming)

(in € miljoenen)	Ref.	31 december 2022		31 december 2021	
ACTIVA					
Vaste activa					
Immateriële vaste activa	1	22,1		20,7	
Materiële vaste activa	2	852,8		822,5	
Financiële vaste activa	3	290,0		229,2	
Totaal vaste activa			1.164,9		1.072,4
Vlottende activa					
Vorraden		2,8		2,8	
Onderhanden projecten		1,0		2,0	
Vorderingen en overlopende activa	4	130,0		160,3	
Liquide middelen	5	0,3		4,7	
Totaal vlottende activa			134,1		169,8
Totaal activa			1.299,0		1.242,2
PASSIVA					
Eigen vermogen	6				
Aandelenkapitaal		0,2		0,2	
Agio reserve		83,9		83,9	
Wettelijke reserve		12,5		11,7	
Algemene reserve		440,5		414,5	
Onverdeeld resultaat		46,1		47,9	
Totaal eigen vermogen			583,1		558,2
Voorzieningen	7		1,0		1,0
Langlopende schulden	8		545,0		516,0
Kortlopende schulden en overlopende passiva	9		169,9		167,0
Totaal passiva			1.299,0		1.242,2

Vennootschappelijke winst- en verliesrekening over 2022

<i>(in € miljoenen)</i>	Ref.	2022		2021	
Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen	10	38,2		25,6	
Overige baten en lasten na belastingen		7,9		22,3	
Nettoresultaat na belasting			46,1		47,9

Grondslagen van vennootschappelijke waardering en resultaatbepaling

De enkelvoudige jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW.

Voor de algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening, de grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat, alsmede voor de toelichting op de onderscheiden activa en passiva en de resultaten, wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening, voor zover hierna niet anders wordt vermeld.

Toelichting op de vennootschappelijke balans (in € miljoenen)

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

Deelnemingen in groepsmaatschappijen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op de nettovermogenswaarde, doch niet lager dan nihil. Deze nettovermogenswaarde wordt berekend op basis van de grondslagen van Evides N.V. Als de nettovermogenswaarde negatief is, wordt de deelneming op nihil gewaardeerd. Daarbij worden tevens andere langlopende belangen in aanmerking genomen die feitelijk moeten worden aangemerkt als onderdeel van de netto-investering in de deelneming. Wanneer de vennootschap geheel of ten dele instaat voor schulden van de desbetreffende deelneming, respectievelijk de feitelijke verplichting heeft de deelneming (voor haar aandeel) tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening gevormd. Bij het bepalen van de omvang van deze voorziening wordt rekening gehouden met reeds op vorderingen op de deelneming in mindering gebrachte voorzieningen voor oninbaarheid.

Wettelijke reserve deelnemingen

De wettelijke reserve deelnemingen wordt gevormd ter hoogte van het aandeel in de resultaten en rechtstreekse vermeerderingen van de deelnemingen sinds de eerste waardering van deze deelnemingen op nettovermogenswaarde, voor zover Evides N.V. uitkering niet zonder beperkingen kan bewerkstelligen. De wettelijke reserve deelnemingen wordt op individuele wijze bepaald. De vennootschappelijke jaarrekening van Evides N.V. is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening. Uitsluitend de specifieke posten inzake de vennootschappelijke balans worden hier toegelicht.

1 Immateriële vaste activa

Overzicht opbouw en verloop van de boekwaarde in 2022:

	Software	Werken in uitvoering	Totaal
Stand per 1 januari 2022			
Aanschafwaarde	74,4	6,2	80,6
Cumulatieve afschrijvingen	-59,9	0,0	-59,9
Stand per 1 januari 2022	14,5	6,2	20,7
Mutaties 2022			
Investeringen	0,0	0,0	0,0
Opgeleverde werken in uitvoering	13,0	-13,0	0,0
Investering werken in uitvoering	0,0	8,0	8,0
Desinvesteringen	0,0	0,0	0,0
Afschrijvingen	-6,6	0,0	-6,6
	6,4	-5,0	1,4
Stand per 31 december 2022			
Aanschafwaarde	87,4	0,0	87,4
Werken in uitvoer	0,0	1,2	1,2
Cumulatieve afschrijvingen	-66,5	0,0	-66,5
Boekwaarde per 31 december 2022	20,9	1,2	22,1

2 Materiële vaste activa

Overzicht opbouw en verloop van de boekwaarde in 2022:

	Terreinen, gebouwen, enz.	Leiding-net	Instal-laties	Overige vaste bedrijfs-middelen	Werken in uit-voering	Totaal
Stand per 1 januari 2022						
Aanschafwaarde	245,8	1.238,6	231,9	22,6	84,2	1.823,1
Cumulatieve afschrijvingen	-146,7	-667,7	-165,5	-20,7	0,0	-1.000,6
Boekwaarde per 1 januari 2022	99,1	570,9	66,4	1,9	84,2	822,5
Mutaties 2022						
Investerings	0,0	-0,1	0,0	0,2	0,0	0,1
Opgeleverde werken in uitvoering	5,8	57,0	10,7	0,6	-74,1	0,0
Investering in werken in uitvoering	0,0	0,0	0,0	0,0	86,9	86,9
Desinvesteringen	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	-0,1
Waardevermindering	0,0	0,0	0,0	-0,4	0,0	-0,4
Afschrijvingen	-5,1	-38,5	-12,0	-0,6	0,0	-56,2
Totaal	0,7	18,4	-1,3	-0,3	12,8	30,3
Stand per 31 december 2022						
Aanschafwaarde	251,5	1.295,5	242,6	23,3	0,0	1.812,9
Werken in uitvoering	0,0	0,0	0,0	0,0	97,0	97,0
Cumulatieve afschrijvingen	-151,7	-706,2	-177,5	-21,7	0,0	-1.057,1
Boekwaarde per 31 december 2022	99,8	589,3	65,1	1,6	97,0	852,8

De materiële vaste activa hebben met name betrekking op de drinkwatervoorzieningen.

3 Financiële vaste activa

Het verloop van de boekwaarde van de financiële vaste activa gedurende 2022 is als volgt:

	Deelnemingen	Effecten	Overige vorderingen	Totaal
Stand per 1 januari	173,1	1,6	54,5	229,2
Investerings	0,0	0,0	45,8	45,8
Resultaat deelnemingen*	38,2	0,0	0,0	39,2
Dividend	-4,2	0,0	0,0	-5,2
Aflossing	0,0	0,0	-17,5	-17,5
Reclassificatie naar kortlopende vorderingen	0,0	0,0	-1,5	-1,5
Stand per 31 december	207,1	1,6	81,3	290,0

* Op basis van concept jaarrekening 2022

De overige vorderingen hebben betrekking op aan groepsmaatschappijen en verbonden maatschappijen verstrekte leningen. Over deze vorderingen wordt rente berekend. De leningen worden aan het einde van de looptijd in een keer afgelost met uitzondering van de in 2022 verstrekte leningen welke middels een annuïteit in 20 jaar zal worden afgelost. Er zijn geen zekerheden overeengekomen. De vennootschap houdt de volgende aandelen in andere vennootschappen, die zijn gewaardeerd op basis van de vermogensmutatiemethode.

Vennootschap	Vestigingsplaats	Deelnemingspercentage
Evides Industriewater B.V.	Rotterdam	100,0%
N.V. Waterwinningsbedrijf Brabantse Biesbosch	Werkendam	60,0%
Facturatie B.V.	Utrecht	50,0%
VEI B.V.	Zwolle	50,0%
Aqualab Zuid B.V.	Werkendam	50,0%
SubMerge B.V.	's-Hertogenbosch	33,3%

4 Vorderingen en overlopende activa

Deze post is als volgt te specificeren:

	31-12-2022	31-12-2021
Vorderingen op groepsmaatschappijen	100,7	134,4
Vorderingen op deelnemingen	0,2	0,0
Debiteuren en overige vorderingen	29,1	25,9
Totaal	130,0	160,3

Alle vorderingen en overlopende activa hebben een resterende looptijd korter dan één jaar. De reële waarde van de vorderingen benadert de boekwaarde ervan, gegeven het kortlopende karakter ervan en het feit dat waar nodig voorzieningen voor oninbaarheid zijn gevormd. Er zijn geen zekerheden of rentecompensatie overeengekomen voor vorderingen op groepsmaatschappijen.

5 Liquide middelen

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de vennootschap.

6 Eigen vermogen

Het verloop van het eigen vermogen in 2022 was als volgt:

	Geplaatst kapitaal	Agio	Wettelijke reserve	Algemene reserve	Onverdeeld resultaat	Totaal
Stand per 1 januari	0,2	83,9	11,7	414,5	47,9	558,2
Winstbestemming	0,0	0,0	0,0	47,9	-47,9	0,0
Dotatie/Onttrekking wettelijke reserve	0,0	0,0	0,8	-0,8	0,0	0,0
Dividenduitkering	0,0	0,0	0,0	-21,1	0,0	-21,1
Resultaat boekjaar	0,0	0,0	0,0	0,0	46,1	46,1
Stand per 31 december	0,2	83,9	12,5	440,5	46,1	583,1

Het verloop van het eigen vermogen in 2021 was als volgt:

	Geplaatst kapitaal	Agio	Wettelijke reserve	Algemene reserve	Onverdeeld resultaat	Totaal
Stand per 1 januari	0,2	83,9	11,2	393,2	46,7	353,2
Winstbestemming	0,0	0,0	0,0	46,7	-46,7	0,0
Dotatie/Onttrekking wettelijke reserve	0,0	0,0	0,5	-0,5	0,0	0,0
Dividenduitkering	0,0	0,0	0,0	-24,9	0,0	-24,9
Resultaat boekjaar	0,0	0,0	0,0	0,0	47,9	47,9
Stand per 31 december	0,2	83,9	11,7	414,5	47,9	558,2

Het maatschappelijk aandelenkapitaal bedraagt € 0,25 miljoen en bestaat uit 5 miljoen gewone aandelen met een nominale waarde van € 0,05. Het geplaatst en gestort kapitaal is € 0,2 miljoen en is als volgt verdeeld over de aandeelhouders:

Aandeelhouders	
B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides	0,1
GBE Aqua B.V.	0,1
Totaal	0,2

Van het agio kan een bedrag van € 83,9 miljoen (2021: € 83,9 miljoen) niet belastingvrij worden uitgekeerd aangezien het fiscaal niet als gestort wordt aangemerkt. De wettelijke reserve wordt voor € 11,4 miljoen (2021: € 10,8 miljoen) aangehouden voor winsten uit deelnemingen waarvan Evides niet alleen de uitkering kan bewerkstelligen en voor € 1,1 miljoen (2021: € 0,9 miljoen) voor geactiveerde kosten van ontwerpstandaarden en nog te activeren uitgaven voor engineeringstandaarden.

Het verloop van de wettelijke reserves in 2022 ziet er als volgt uit:

	Wettelijke reserve
Stand per 1 januari	11,7
Resultaat minderheidsdeelnemingen	0,6
Uitgekeerd dividend	0,0
Valutakoerswijzigingen	0,0
Dotatie/Onttrekking wettelijke reserve	0,2
Stand per 31 december	12,5

De Directie stelt op grond van artikel 28 lid 1 van de Statuten voor welk gedeelte van de in het boekjaar behaalde winst zal worden gereserveerd. Na voorafgaand advies van de Raad van Commissarissen besluit vervolgens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders welk gedeelte van de winst zal worden gereserveerd. De daarna overblijvende winst staat ter beschikking van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Bestemming van het resultaat over het boekjaar 2021

De jaarrekening 2021 is vastgesteld in de algemene vergadering gehouden op 24 mei 2022. De algemene vergadering heeft de bestemming van het resultaat vastgesteld conform het daartoe gedane voorstel.

Voorstel tot bestemming van het resultaat over het boekjaar 2022

Rekening houdend met de minimum doelsolvabiliteit en de geplande investeringen wordt de volgende winstbestemming voorgesteld:

Het nettoresultaat over het boekjaar 2022 bedraagt:	46,1
Voorgesteld wordt het voordelig saldo als volgt te bestemmen:	
Ten gunste van de algemene reserve	25,1
Winst ter beschikking van de aandeelhouders	21,0
Reeds als interim-dividend uitgekeerd	10,5
Nog uit te keren slotdividend	10,5

De houders van gewone aandelen hebben recht op uitkering van dividend na goedkeuring door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 23 mei 2023 zal een dividend van € 6,76 per aandeel over 2022 (een totaal dividend van € 21,0 miljoen) worden voorgesteld, waarvan reeds € 3,38 per aandeel als interim dividend is uitgekeerd.

7 Voorzieningen

	Stand per 1 januari	Toevoegingen	Onttrekkingen	Vrijval	Stand per 31 december
Voorziening aanspraken wachtgeld	0,2	0,2	-0,3	0,0	0,1
Voorziening afvloeiingskosten	0,1	0,0	-0,1	0,0	0,0
Voorziening jubilea-uitkeringen	0,2	0,0	0,0	0,0	0,2
Voorziening langdurig zieken	0,3	0,1	0,0	0,0	0,4
Voorziening WGA	0,2	0,1	0,0	0,0	0,3
Totaal	1,0	0,4	-0,4	0,0	1,0

Van de voorzieningen is € 0,4 miljoen (ultimo 2021: € 0,5 miljoen) als langer dan één jaar aan te merken. Het bedrag met een looptijd langer dan vijf jaar is nihil (ultimo 2021: nihil).

Voor de contante waardebepaling van de personeelsvoorzieningen is op basis van de korte looptijd van de verplichtingen een disconteringsvoet van gemiddeld 0,56% gehanteerd (ultimo 2021: -0,19%), waarbij de disconteringsvoet is gebaseerd op de rentetermijnstructuur pensioenfondsen. De omvang van de oprenting is nihil (in 2021: nihil).

8 Langlopende schulden

De samenstelling van de langlopende schulden, exclusief kortlopend deel is als volgt:

	31-12-2022	31-12-2021
Schulden aan banken	277,0	308,0
Overige langlopende schulden	268,0	208,0
Totaal	545,0	516,0

Het verloop van de langlopende schulden over 2022 is als volgt:

	Schulden aan banken	Overige langlopende schulden	Totaal
Stand per 1 januari	308,0	208,0	516,0
Mutaties: Nieuwe financieringen	84,0	15,0	99,0
Aflossingen (< 1 jaar)	-70,0	0,0	-70,0
Stand per 31 december	322,0	223,0	545,0
Waarvan looptijd langer dan 1 jaar, korter dan 5 jaar	232,0	156,0	388,0
Waarvan looptijd langer dan 5 jaar	90,0	67,0	157,0

De samenstelling van de langlopende schulden, exclusief kortlopend deel is als volgt:

Rente %	31-12-2022	31-12-2021
0 - < 1	378,5	423,5
1 - < 2	82,5	92,5
2 - < 3	84,0	0,0
Totaal	545,0	516,0

De gepresenteerde schulden zijn inclusief roll-over leningen met variabele rentepercentages per kwartaal en halfjaar.

In het verslagjaar is in totaal € 99,0 miljoen nieuw lang vreemd vermogen aangetrokken (in 2021: € 116,0 miljoen). Eind 2022 bedraagt het gemiddelde, over de langlopende leningen verschuldigde rentepercentage 0,8% (in 2021: 0,8%).

De aflossingsverplichtingen verschuldigd binnen één jaar bedragen € 70,0 miljoen en zijn opgenomen onder de kortlopende schulden (ultimo 2021: € 85,0 miljoen). De schulden met een resterende looptijd langer dan vijf jaar zijn € 157,0 miljoen (ultimo 2021: € 188,0 miljoen).

Voor bovenstaande leningen zijn geen zekerheden gesteld. Wel zijn op alle leningen financiële convenanten van toepassing. Deze convenanten omvatten eisen van de kredietverstrekkers ten aanzien van de solvabiliteitsratio en de interest dekkingsratio. Het niet-realiseren van de hiervoor genoemde convenanten kan ertoe leiden dat een lening door de kredietverstrekker onmiddellijk wordt opgeëist. Het door de kredietverstrekkers verlangde minimum solvabiliteitsniveau varieert tussen 20%-25% en voor de interest dekkingsratio geldt een minimum van 1,0. Evides voldoet ook in 2021 ruimschoots aan deze financiële convenanten.

Daarnaast heeft Evides met ingang van december 2014 en juni 2020 de beschikking gekregen over een leningsfaciliteit ter grootte van respectievelijk € 175 miljoen en € 190,0 miljoen. Ultimo 2021 is de faciliteit ad. € 175,0 miljoen volledig benut (ultimo 2020: € 175,0 miljoen) en de nieuwe faciliteit ad. € 190,0 miljoen is nog voor € 142,0 miljoen (2021: € 144,0 miljoen) beschikbaar. Deze leningsfaciliteiten kennen enkele afwijkende convenanten. De belangrijkste verschillen met de convenanten van de hiervoor geschetste kredietverstrekkers betreffen een interest dekkingsratio van minimaal 5,0 en deze kredietverstrekker kan aanvullende zekerheden verlangen indien Evides verzuimt aan haar contractuele verplichtingen te voldoen.

9 Kortlopende schulden en overlopende passiva

De samenstelling van de kortlopende schulden is als volgt:

	31-12-2022	31-12-2021
Schulden aan groepsmaatschappijen	2,3	8,0
Schulden aan deelnemingen	2,0	2,2
Overige externe schulden	165,5	156,8
Totaal	169,8	167,0

De kortlopende schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar. Over schulden aan groepsmaatschappijen en deelnemingen wordt geen rente berekend en is geen aflossingsschema overeengekomen. Voor de overige externe schulden wordt verwezen naar de toelichting van deze post in de geconsolideerde cijfers.

Niet uit balans blijkende verplichtingen

Met N.V. WBB is een overeenkomst tot 2039 van toepassing voor afname van voorgezuiverd water. Met DNWG Infra B.V. bestaat een dienstverleningsovereenkomst met een resterende looptijd van één jaar.

Er bestaan huurverplichtingen ter zake van huisvesting en leaseverplichtingen ten aanzien van lease-auto's. De opbouw van deze verplichtingen is als volgt:

Vervoermiddelen	31-12-2022	31-12-2021
Tot 1 jaar	1,6	1,7
Tussen 1 en 5 jaar	2,3	3,1
Langer dan 5 jaar	0,0	0,0
Totaal	3,9	4,8

Onroerende zaken	31-12-2022	31-12-2021
Tot 1 jaar	0,3	0,3
Tussen 1 en 5 jaar	0,0	0,0
Langer dan 5 jaar	0,0	0,0
Totaal	0,3	0,3

Totaal	31-12-2022	31-12-2021
Tot 1 jaar	1,9	2,0
Tussen 1 en 5 jaar	2,3	3,1
Langer dan 5 jaar	0,0	0,0
Totaal	4,2	5,1

Gedurende het verslagjaar is voor een bedrag van € 2,1 miljoen aan contractuele leaseverplichtingen, de zogenaamde minimale leasebetalingen, in de winst- en verliesrekening verwerkt (2021: € 2,1 miljoen). In 2022 is geen sprake geweest van voorwaardelijke leasebetalingen en/of sub-leaseontvangsten.

Er is een BTW fiscale eenheid met Evides N.V., Evides Industrierwater B.V., Evides Afvalwater B.V., Evides Terneuzen Water B.V. en Brielse Meer water B.V. Daarnaast is sinds 2016 sprake van een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting bestaande uit Evides N.V., Evides Industrierwater B.V., Evides Afvalwater B.V., Evides Terneuzen Water B.V., Delfluent Services B.V. en Brielse Meer water B.V. Op grond hiervan is Evides N.V. aansprakelijk voor de belastingschulden van deze fiscale eenheden.

Aan de andere vennootschappen die deel uitmaken van de fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting, wordt vennootschapsbelasting doorberekend als waren zij zelfstandig belastingplichtig.

Toelichting op de vennootschappelijke winst- en verliesrekening (in € miljoenen)

10 Resultaat deelnemingen

Hieronder is het aandeel in de resultaten van op nettovermogenswaarde gewaardeerde deelnemingen opgenomen.

	2022	2021
Evides Industriewater B.V.	38,0	25,5
VEI B.V.	0,0	0,0
Facturatie B.V.	0,2	-0,1
Aqualab B.V.	0,0	0,2
Totaal	38,2	25,6

11 Personeel

De personeelssterkte (omgerekend naar voltijdbanen) ultimo 2022 is 736,0 (2021: 713,1).
Het gemiddelde aantal personeelsleden in 2022 bedraagt 724,6 (2021: 706,5).

De personeelskosten van de medewerkers worden integraal doorbelast aan Evides Industriewater B.V. voor zover de activiteiten betrekking hebben op de levering van industriewater.

Rotterdam, 17 april 2023

Statutaire directie,

ir. A.M. Ottolini

De Raad van Commissarissen,

drs. L.H.M. Kohsiek, voorzitter

drs. P.C. Hartog, lid

ir. N.G. Dalstra, lid

drs. A.C. Tuinebreijer, lid

Evides N.V.

Schaardijk 150

3063 NH Rotterdam



Overige gegevens

Met betrekking tot de statutaire winstbepaling verwijzen wij naar het eigen vermogen op pagina 69 en 70.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de aandeelhouders van Evides N.V.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van Evides N.V. te Rotterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Evides N.V. op 31 december 2022 en van het resultaat over 2022 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2022;
2. de geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2022; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Voorts zijn wij van oordeel dat de WNT-verantwoording in alle van materieel belang zijnde aspecten is opgesteld in overeenstemming met de bepalingen van en krachtens de Wet normering topinkomens (WNT).

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en de Regeling Controleprotocol WNT 2022 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening".

Wij zijn onafhankelijk van Evides N.V. zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Controle-aanpak frauderisico's

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de entiteit en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingproces en de wijze waarop de directie inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de raad van commissarissen toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan. Wij verwijzen naar het hoofdstuk 'Systeem van interne risico-beheersing en controle' en 'Ondernemingsrisico's van het bestuursverslag 2022, waarin de directie verslag doet over fraude en de ter zake getroffen maatregelen, waaronder de periodieke actualisatie van de interne frauderisicoanalyse en de bespreking daarvan met de raad van commissarissen.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de fraude-risicoanalyse geëvalueerd alsook het tax-control en financial-control framework, een gedragscode en de huisregels, een klokkenluidersregeling, het treasury statuut en het integriteits-beleid. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

Het door ons geïdentificeerde frauderisico is als volgt:

- Het in de controlestandaarden veronderstelde risico met betrekking tot het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door directie of het management team is door ons als volgt gedefinieerd: directie en het management team bevinden zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken die anderszins effectief lijken te werken.

De door ons uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

- Een evaluatie van de opzet en implementatie van de relevante interne beheersingsmaatregelen om het risico te beperken.
- In onze controle hebben wij een element van onvoorspelbaarheid ingebouwd. Wij hebben gesprekken gevoerd

met personen die wij normaliter niet betrekken bij onze fraudebesprekingen. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die een aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

- Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van de directie, de audit commissie en raad van commissarissen en ook anderen binnen de organisatie, waaronder het management team. Wij hebben tevens aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd, waaronder het toetsen van journaalboekingen met behulp van data-analyse, het beoordelen van schattingen op tendenties (inclusief een retrospectieve beoordeling van significante schattingen uit het vorige boekjaar) en de onderbouwing van de tijdens het opstellen van de financiële overzichten aangebrachte aanpassingen.

Hieruit volgden geen signalen van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Controle-aanpak naleving van wet- en regelgeving

Wij hebben een algemeen inzicht verworven in het wet- en regelgevingskader dat van toepassing is op de entiteit door inlichtingen in te winnen bij de directie en het management team, alsmede het lezen van notulen en het raadplegen van branche-informatie.

Voor zover materieel voor de gerelateerde financiële overzichten, hebben wij op basis van onze risicoanalyse, en rekening houdende met het feit dat het effect van niet-naleving van wet- en regelgeving aanzienlijk varieert, de naleving van de Drinkwaterwet, het (vennootschaps)belastingrecht en de regelgeving voor financiële verslaggeving, als vastgelegd in Titel 9 van Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, aangemerkt als wet- en regelgeving met een directe invloed op de financiële overzichten.

Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen omtrent het naleven van de bepalingen van die wet- en regelgeving die gewoonlijk wordt geacht van directe invloed te zijn op de financiële overzichten.

Daarnaast is Evides N.V. onderworpen aan overige wet- en regelgeving waarvan de gevolgen van niet-naleving een van materieel belang zijnde invloed kunnen hebben op de financiële overzichten, bijvoorbeeld ten gevolge van boetes of rechtszaken.

Gezien de aard van de activiteiten van Evides N.V. en de complexiteit van de wet- en regelgeving bestaat het risico dat niet wordt voldaan aan de vereisten van deze wet- en regelgeving.

Ten aanzien van deze wet- en regelgeving die geen direct effect hebben op de vaststelling van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening, zijn onze werkzaamheden beperkter. Naleving van wet- en regelgeving kan van fundamenteel belang zijn voor de operationele aspecten van een entiteit, voor de mogelijkheid van een entiteit om haar activiteiten voort te zetten, dan wel voor het voorkomen van sancties van materieel belang (bijv. het naleven van de voorwaarden van een vergunning voor het uitvoeren van een activiteit, of het naleven van regelgeving betreffende het milieu); niet-naleving van dergelijke wet- en regelgeving kan daarom van materieel belang zijnde invloed hebben op de financiële overzichten. Onze verantwoordelijkheid is beperkt tot het uitvoeren van gespecificeerde controlewerkzaamheden ter bevordering van het identificeren van niet-naleving van wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de financiële overzichten. Onze werkzaamheden ter bevordering van het identificeren van gevallen van niet-naleving van overige wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de financiële overzichten, zijn beperkt tot (i) het management en, in voorkomend geval, de met governance belaste personen vragen of de entiteit dergelijke wet- en regelgeving naleeft; (ii) de eventuele correspondentie met de desbetreffende vergunningverlenende of regelgevende of toezichthoudende instanties inspecteren.

Uiteraard zijn wij gedurende de controle alert op indicaties van (vermoedens) van niet-naleving van wet- en regelgeving.

Ten slotte hebben wij een schriftelijke bevestiging verkregen dat alle bekende gevallen van niet-naleving of vermoede niet-naleving van wet- en regelgeving, ons ter kennis zijn gebracht.

Controle-aanpak continuïteit

De directie heeft de jaarrekening opgemaakt uitgaande van de continuïteit van het geheel van de werkzaamheden voor de periode van twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening. Onze werkzaamheden om de continuïteitsbeoordeling van de directie te evalueren omvatten onder andere:

- Overwegen of de continuïteitsbeoordeling van de directie alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van onze controle kennis hebben verkregen door het overwegen van financiële, operationele en andere omstandigheden en het bevragen van de directie over de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten. Wij hebben hierbij onder andere aandacht besteed aan het werkkapitaal, de financierings- en solvabiliteitspositie van de entiteit, inclusief de invloed van de gevolgen van klimaatverandering, de Oekraïne/Rusland crisis en aanverwante macro-economische ontwikkelingen waaronder de hoge inflatie en de geplande investeringen;
- Nagaan of de directie gebeurtenissen of omstandigheden heeft geïdentificeerd die gerede twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de vennootschap om haar continuïteit te handhaven (hierna: continuïteitsrisico's);
- Evalueren van de begrote operationele resultaten en daaraan gerelateerde kasstromen voor de periode van twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening rekening houdend met ontwikkelingen in de branche en onze kennis uit de controle;
- Analyseren of de huidige en de benodigde financiering voor het kunnen continueren van het geheel van de bedrijfsactiviteiten is gewaarborgd, inclusief het voldoen aan relevante convenanten; en
- Inwinnen van inlichtingen bij de directie over de kennis van continuïteitsrisico's na de periode van de door de directie verrichte continuïteitsbeoordeling.

- Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van de directie over de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2022 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Bestuursverslag 2022;
- Over de RvC; en
- Overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat; en
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

De directie is tevens verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die voldoet aan de bepalingen van en krachtens de WNT.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het realistische alternatief is.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, de Regeling Controleprotocol WNT 2022, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd

voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een vennootschap haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groeps-onderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van commissarissen en de directie onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Rotterdam, 17 april 2023

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: drs. M.M.T.H. de Brouwer RA



Jaarverslag 2022

GBE Aqua B.V.

INHOUDSOPGAVE

ALGEMEEN

Algemeen	3
Aanbieding en ondertekening	4

VERSLAG VAN DE DIRECTIE

Verslag van de directie	5
-------------------------------	---

JAARREKENING

Balans per 31 december 2022	9
Winst- en verliesrekening over 2022.....	10
Algemene toelichting en grondslagen van waardering en resultaatbepaling.....	11
Toelichting op balans	14

OVERIGE GEGEVENS

Statutaire winstbepaling.....	21
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	202

Algemeen

GBE Aqua B.V.

Kantoor: Schaardijk 150
3063 NH Rotterdam

Correspondentieadres: Postbus 4472
3006 AL Rotterdam

Telefoonnummer: 010-293 50 00

Bankrekeningnummer: NL44 BNGH 0285 1841 21

KvK-nummer: 84501723

Aandeelhouders

Per 31 december 2022 zijn onderstaande 17 publiekrechtelijke rechtspersonen de aandeelhouders van GBE Aqua B.V.:

- Provincie Zeeland
- Gemeente Bergen op Zoom
- Gemeente Borsele
- Gemeente Goeree-Overflakkee
- Gemeente Goes
- Gemeente Hulst
- Gemeente Kapelle
- Gemeente Middelburg
- Gemeente Noord-Beveland
- Gemeente Reimerswaal
- Gemeente Schouwen-Duiveland
- Gemeente Sluis
- Gemeente Terneuzen
- Gemeente Tholen
- Gemeente Veere
- Gemeente Vlissingen
- Gemeente Woensdrecht

Statutaire directie

De heer B.A.M. van der Kamp

Aanbieding en ondertekening

Aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van GBE Aqua B.V. wordt hierbij het opgemaakte jaarverslag over 2022 ter vaststelling aangeboden.

Rotterdam, 26 april 2023

B.A.M. van der Kamp
Statutair directeur van GBE Aqua B.V.

Verslag van de directie

Algemeen

De besloten vennootschap GBE Aqua B.V. (GBEA) is opgericht op 15 november 2021. De aandelen van GBEA worden gehouden door de provincie Zeeland, 13 Zeeuwse gemeenten, 2 Brabantse gemeenten en 1 Zuid-Hollandse gemeente.

Het kapitaal van de vennootschap bedraagt € 10,00 per aandeel. Van dit kapitaal is € 1.000.100,00 geplaatst en gestort (100.010 aandelen van nominaal € 10,00) in een verdeling die in de akte van uitgifte van aandelen en inbreng is vastgelegd.

Doel

Het doel van GBEA is het houden en beheren van de aandelen in Evides en het uitoefenen van stemrecht daarop voor eigen rekening en risico, maar ten behoeve van de aandeelhouders van de vennootschap. Verder al hetgeen met het voorgaande verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, dit alles in de ruimste zin van het woord. GBEA houdt 50% van de aandelen in Evides. B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides (**GBE**) houdt de andere 50% van de aandelen.

Bestuur en organisatie

De statutaire directie van GBEA wordt benoemd door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (**AvA**) van GBEA en bestaat sinds de oprichting uit één directeur. Hij zit de aandeelhoudersvergaderingen van GBEA voor en vertegenwoordigt GBEA in de AvA van Evides. Voorts ziet de directeur toe op een goed verloop van de gang van zaken binnen GBEA. De bezoldiging van deze parttime functie komt overeen met de basisbezoldiging van een commissaris bij Evides en wordt ten laste van GBEA gebracht.

GBEA heeft geen personeel in dienst en maakt gebruik van door Evides verstrekte diensten op het vlak van bestuursondersteuning en financiële administratie.

Jaarstukken

Binnen 5 maanden na afloop van het boekjaar, dat gelijk is aan het kalenderjaar, legt de directie een jaarverslag en een jaarrekening (balans en winst- en verliesrekening plus toelichting) ter inzage voor de aandeelhouders. De AvA van GBEA stelt de jaarrekening vast. De in het boekjaar behaalde winst staat ter beschikking van deze AvA.

In de oprichtingsakte is in artikel 30.1 bepaald dat het eerste boekjaar eindigt op 31 december 2022. Het eerste boekjaar loopt derhalve van 15 november 2021 tot en met 31 december 2022.

Besproken onderwerpen

In 2021 en 2022 vergaderde de AvA van GBEA drie maal, te weten: digitaal in november 2021 en fysiek in april en november 2022. In de vergaderingen werden onder meer de volgende onderwerpen behandeld:

- Managementovereenkomst met de statutaire directie van GBEA.
- Aankoop van de aandelen in Evides, inclusief de financiering en de compensatieovereenkomst met Provincie Zeeland.
- Dienstverleningsovereenkomst tussen GBEA en Evides.
- Voordracht van de accountant.
- Jaarverslag en jaarrekening van Evides over 2021.
- Décharge van de statutaire directie en raad van commissarissen van Evides voor het in 2021 gevoerde beleid en gehouden toezicht.
- Winstbestemming van Evides en GBEA over 2021 en het voorstel interim dividend 2022.
- Ondernemingsplan 2023 van Evides, inclusief de vaststelling van de drinkwatertarieven.

- Gang van zaken binnen Evides, waaronder de activiteiten van Evides Industriewater.

De standpunten die de AvA van GBEA over bovengenoemde onderwerpen ten aanzien van Evides innam, zijn door de statutaire directie van GBE Aqua ingebracht in de aandeelhoudersvergadering van Evides.

Bedrijfsresultaat

In het boekjaar 2022 is een winst behaald van € 25,2 miljoen.

Liquiditeit en solvabiliteit

GBEA is deels met eigen vermogen gefinancierd en deels met langlopende leningen. Naast een tweetal langlopende leningen met een looptijd tot en met 31 juli 2027 beschikt de vennootschap over een tweetal kredietfaciliteiten van in totaal € 50,0 miljoen, eveneens met een looptijd tot en met 31 juli 2027.

Om aan haar aflossingsverplichtingen te kunnen voldoen zal de vennootschap geen dividenduitkeringen doen en zullen ontvangen dividenden en opgevraagde agiokapitaalstortingen worden aangewend om aan de betalingsverplichtingen te voldoen. De solvabiliteit bedraagt ultimo 2022 10,4%.

Vooruitzichten 2023

Op basis van het goedgekeurde ondernemingsplan 2023 verwacht Evides in 2023 een dividend van in totaal € 21,0 miljoen (2022: € 21,2 miljoen) uit te keren. Het aandeel van GBEA zal dan € 10,5 miljoen bedragen (2022: € 10,6 miljoen).

JAARREKENING

Balans per 31 december 2022

(VOOR WINSTBESTEMMING)

<i>In euro's</i>	<i>Ref.</i>	<i>31 december 2022</i>	
ACTIVA			
Vaste activa			
Financiële vaste activa	4.1	<u>291.536.981</u>	291.536.981
Vlottende activa			
Vorderingen	4.2	<u>2.621.520</u>	2.621.520
Totaal activa			294.158.501
PASSIVA			
Eigen vermogen			
Aandelenkapitaal	4.3	1.000.100	
Agioreserve	4.4	81.303.124	
Algemene reserve	4.5	- 91.023.499	
Wettelijke reserves	4.6	14.005.240	
Onverdeeld resultaat	4.7	<u>25.167.706</u>	
Totaal eigen vermogen			30.452.671
Langlopende schulden	4.8		157.000.000
Kortlopende schulden	4.9		106.705.830
Totaal passiva			294.158.501

Winst- en verliesrekening over 2022

<i>In euro's</i>		<i>15-11-2021 / 31-12-2022</i>
Overige bedrijfskosten	<u>451.789</u>	
Bedrijfskosten		- 451.789
Rentebaten	1.347.972	
Rentelasten	<u>- 114.857</u>	
		1.233.115
Belastingen		- 218.860
Resultaat uit deelnemingen		24.605.240
NETTO RESULTAAT		25.167.706

Algemene toelichting en grondslagen van waardering en resultaatbepaling

1. Algemeen

1.1 Activiteiten

GBEA is feitelijk gevestigd te Middelburg en is ingeschreven bij het handelsregister onder nummer 84501723. Het doel van GBEA is het houden en beheren van aandelen in Evides en het uitoefenen van stemrecht daarop voor eigen rekening en risico, maar ten behoeve van de aandeelhouders van de vennootschap. Verder al hetgeen met het voorgaande verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, dit alles in de ruimste zin van het woord.

GBEA houdt 50% van de aandelen in Evides. GBE houdt de andere 50% van de aandelen.

GBEA is opgericht op 15 november 2021. In artikel 30 is bepaald dat het eerste boekjaar eindigt op 31 december 2022. Dit artikel komt te vervallen na afloop van het eerste boekjaar.

1.2 Verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap, invloed van betekenis kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directie van GBEA en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

1.3 Vennootschapsbelasting

Met ingang van 2016 is de wet modernisering vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen van kracht. Deze wet heeft ertoe geleid dat overheidsondernemingen die economische activiteiten ontplooiën op een markt waarop ook niet-overheidsondernemingen (private ondernemingen) actief zijn, op dezelfde wijze aan de heffing van vennootschapsbelastingen worden onderworpen als die private ondernemingen.

2. Waarderingsgrondslagen

2.1 Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Boek 2 Titel 9 BW 2 en stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans en de winst- en verliesrekening zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

2.2 Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van GBEA zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstelling opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

2.3 Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

2.4 Financiële vaste activa

De deelneming in Evides wordt gewaardeerd volgens de nettovermogenswaarde methode waarbij wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van GBEA.

2.5 Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente rente-inkomsten ten gunste van de winst- en verliesrekening gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

2.6 Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit banktegoeden met een looptijd korter dan twaalf maanden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

2.7 Langlopende en kortlopende schulden

Schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

3. Grondslagen voor bepaling van het resultaat

3.1 Overige bedrijfskosten

De opbrengsten en kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

3.2 Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden voor zover van toepassing tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

3.3 Resultaat deelnemingen

Het resultaat is het bedrag waarmee de boekwaarde van de deelneming sinds de voorafgaande jaarrekening is gewijzigd als gevolg van het door de deelneming behaalde resultaat voor zover dit aan GBEA wordt toegerekend.

3.4 Belastingen

De vennootschapsbelasting wordt berekend tegen het geldende tarief over het resultaat van het boekjaar, waarbij rekening wordt gehouden met permanente verschillen tussen de winstberekening volgens de jaarrekening en de fiscale winstberekening, en waarbij actieve belastinglatenties (indien van toepassing) slechts worden gewaardeerd voor zover de realisatie daarvan waarschijnlijk is.

Toelichting op balans

4.1 Financiële vaste activa

Het verloop van de boekwaarde van de deelneming in Evides is als volgt:

Stand per 15 november 2021		0
<hr/>		
Af:		
Uitkering slotdividend 2021	5.350.000	
Uitkering interim dividend 2022	5.250.000	
		10.600.000
Bij:		
Verwerving deelneming	277.531.741	
Resultaat boekjaar 2022	24.605.240	
		<u>302.136.981</u>
Stand per 31 december 2022		291.536.981

4.2 Vorderingen

Deze post vorderingen kan als volgt worden gespecificeerd:

	<i>31 december 2022</i>
Van aandeelhouders opgevraagd agio	2.181.924
Nog te ontvangen rentebaten	439.596
Totaal	2.621.520

Alle vorderingen hebben een looptijd van korter dan één jaar.

4.3 Aandelenkapitaal

Het maatschappelijk kapitaal is groot € 1.000.100 en is volledig geplaatst en gestort.
De waarde per aandeel is € 10,00.

Het geplaatst en gestort aandelenkapitaal is ultimo 2022 als volgt over de aandeelhouders verdeeld.

Aandelehouder	Aantal aandelen	€	%
Provincie Zeeland	50.056	500.560	50,1
Gemeente Terneuzen	7.358	73.580	7,4
Gemeente Middelburg	5.786	57.860	5,8
Gemeente Vlissingen	5.766	57.660	5,8
Gemeente Goes	4.174	41.740	4,2
Gemeente Schouwen-Duiveland	3.914	39.140	3,9
Gemeente Hulst	3.444	34.440	3,4
Gemeente Veere	2.793	27.930	2,8
Gemeente Tholen	2.703	27.030	2,7
Gemeente Borsele	2.644	26.440	2,6
Gemeente Reimerswaal	2.543	25.430	2,5
Gemeente Goeree-Overflakkee	1.892	18.920	1,9
Gemeente Kapelle	1.341	13.410	1,3
Gemeente Woensdrecht	911	9.110	0,9
Gemeente Noord-Beveland	881	8.810	0,9
Gemeente Bergen op Zoom	551	5.510	0,6
Totaal	100.010	1.000.100	100,0

4.4 Agioreserve

De vennootschap heeft het recht om jaarlijks één of meerdere kapitaalstortingen op te vragen van haar aandeelhouders, De aldus opgevraagde stortingen worden als agio verantwoord en zullen worden aangewend om de financiering af te lossen.

4.5 Algemene reserve

Het verloop van de algemene reserve is als volgt:

Stand per 15 november 2021		0
<hr/>		
Af:		
Dotatie wettelijke reserve	14.005.240	
Inbreng aankoop aandelen	<u>77.018.259</u>	
		<u>- 91.023.499</u>
Stand per 31 december 2022		- 91.023.499

4.6 Wettelijke reserves

Aangezien er geen overwegende zeggenschap bestaat over Evides wordt voor de resultaten van Evides een wettelijke reserve gevormd voor dat deel van de resultaten waarvoor nog geen dividendbesluit bestaat.

De mutaties in de wettelijke reserves in 2022 zijn als volgt samengesteld:

Stand per 15 november 2021		0
<hr/>		
Bij:		
resultaat boekjaar 2022 Evides N.V.	24.605.240	
Af:		
Slotdividend 2021	- 5.350.000	
Interim dividend 2022	<u>- 5.250.000</u>	
		<u>14.005.240</u>
Stand per 31 december 2022		14.005.240

4.7 Onverdeeld resultaat

Deze post betreft het netto resultaat van het boekjaar.

Conform artikel 19 lid 1 van de statuten staat de winst die in een boekjaar is behaald ter beschikking van de AvA van GBEA. Uitkeringen op aandelen kunnen slechts plaats hebben tot ten hoogste het bedrag van het uitkeerbare eigen vermogen.

De volgende winstbestemming wordt voorgesteld:

(in euro's)

De winst over het boekjaar 2022 bedraagt: **25.167.706**

Voorgesteld wordt het voordelig saldo als volgt te bestemmen:

- Toevoeging aan de algemene reserve	25.167.706
- Dividend	0
	<u>25.167.706</u>

4.8 Langlopende schulden

Deze post is als volgt te specificeren:

	<i>31 december 2022</i>
Schulden aan banken	157.000.000
Totaal	157.000.000

De vennootschap heeft ter financiering van de verwerving van het belang in Evides N.V. een tweetal vast rentende leningen afgesloten met een looptijd tot en met 31 juli 2027. Het toepasselijke rentepercentage bedraagt voor beide leningen -0,455%.

De provincie Zeeland heeft in verband met de verstrekte financiering een borgstelling afgegeven. Daarnaast zijn er aanvullende voorwaarden gesteld zoals:

- de verplichting van aandeelhouders van GBEA om dividenden of andere opbrengsten uit hun PZEM aandelen aan te wenden voor agiostorting in GBEA, zodat de door de bank verstrekte leningen conform overeengekomen aflossingsschema kan worden afgelost.
- voorafgaande toestemming van de bank voor het doen van dividenduitkeringen door GBEA aan haar aandeelhouders.

Er zijn geen financiële convenanten van toepassing.

De aflossingsverplichting verschuldigd binnen één jaar is opgenomen onder de kortlopende schulden.

4.9 Kortlopende schulden

Deze post is als volgt te specificeren:

	<i>31 december 2022</i>
Aflossingsverplichting	75.000.000
Banken	31.478.470
Belastingen	161.309
Overlopende passiva	8.500
Totaal	106.648.279

De kortlopende schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar. In de kortlopende schulden is begrepen de in de aankomende 12 maanden aflossingsverplichtingen van de van de BNG bank ontvangen leningen van respectievelijk € 52,5 en € 22,5 miljoen.

De vennootschap beschikt over een bankkredietfaciliteit van in totaal € 50,0 miljoen met een looptijd tot en met 31 juli 2027. De rente wordt berekend op basis van 1-maands Euribor vermeerderd met een opslag van 0,11%.

Gemiddeld aantal werknemers

Gedurende het 2022 waren 0 werknemers in dienst op basis van een volledig dienstverband.

5 Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum.

Rotterdam, 26 april 2023
GBE Aqua B.V.

B.A.M. van der Kamp
Statutair directeur

OVERIGE GEGEVENS

Statutaire bepaling omtrent winst en uitkering

In artikel 19 van de statuten is het volgende bepaald:

- 19.1 - De winst die in een boekjaar is behaald, staat ter beschikking van de algemene vergadering.
- 19.2 - Uitkering van winst geschiedt na de vaststelling van de jaarrekening waaruit blijkt dat zij geoorloofd is.
- 19.3 - De algemene vergadering kan besluiten tot tussentijdse uitkeringen en/of tot uitkeringen ten laste van een reserve van de vennootschap.
- 19.4 - Uitkeringen op aandelen kunnen slechts plaats hebben tot ten hoogste het bedrag van het uitkeerbare eigen vermogen

COTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Click here to enter text.

PROGNOSE WINST- EN VERLIESREKENING	2021 - 2022	2023	2024	2025	2026	2027	Toelichtingen
<u>Overige bedrijfsopbrengsten</u>							
Netto omzet	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	
Bruto marge	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	
<u>Bedrijfskosten</u>							
Accountants- en administratiekosten							
- Accountant	€ 14.230	€ 14.941	€ 15.240	€ 15.545	€ 15.856	€ 16.173	Inflatie 2023: 5%, daarna 2% per jaar
- Administratieve ondersteuning	€ 1.500	€ 1.575	€ 1.607	€ 1.690	€ 1.724	€ 1.758	Inflatie 2023: 5%, daarna 2% per jaar
Advieskosten							
- Oprichtingskosten	€ 245.508	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	
- Aandeelhoudersstrategie	€ -	€ 50.000	€ -	€ -	€ -	€ -	
Overige kosten							
- Inschrijving KvK	€ 51	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	
- Garantiepremie	€ 159.880	€ 108.593	€ 43.539	€ -	€ -	€ -	Volledige aflossing BNG lening op 31 juli 2024
- Bestuursvergoeding	€ 29.157	€ 28.332	€ 28.899	€ 29.477	€ 30.066	€ 30.668	Inflatie 2023: 5%, daarna 2% per jaar
- Overig / Onvoorzien	€ 1.463	€ 5.250	€ 5.355	€ 5.462	€ 5.571	€ 5.683	Inflatie 2023: 5%, daarna 2% per jaar
	€ 451.789	€ 208.691	€ 94.639	€ 52.174	€ 53.217	€ 54.281	
Bedrijfsresultaat	€ -451.789	€ -208.691	€ -94.639	€ -52.174	€ -53.217	€ -54.281	
<u>Financiële baten en lasten</u>							
<u>Rentebaten en soortgelijke opbrengsten</u>							
Rente banken (Lang Lopende Leningen)	€ 1.347.972	€ 857.395	€ 414.910	€ -	€ -	€ -	Volledige aflossing BNG lening op 31 juli 2024
Rente banken (Rekening-Courant)	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	
	€ 1.347.972	€ 857.395	€ 414.910	€ -	€ -	€ -	
<u>Rentelasten en soortgelijke kosten</u>							
Rente en kosten banken	€ -114.857	€ -451.419	€ -97.688	€ -	€ -	€ -	Volledige aflossing BNG lening op 31 juli 2024
	€ -114.857	€ -451.419	€ -97.688	€ -	€ -	€ -	
Resultaat voor belasting (excl. resultaat Evides NV)	€ 781.326	€ 197.285	€ 222.584	€ -52.174	€ -53.217	€ -54.281	
Belastingen (25,8% winst > € 200.000)	€ -218.860	€ -50.899	€ -57.427	€ -	€ -	€ -	
Resultaat na belasting (excl. resultaat Evides NV)	€ 562.466	€ 146.385	€ 165.157	€ -52.174	€ -53.217	€ -54.281	

Opmerkingen:

Er is geen rekening gehouden met eventueel positief resultaat uit vervroegde aflossingen langlopende leningen

Er is geen rekening gehouden met verrekenbare verliezen

Dividendvoorstel voor betaling in 2023

aan De aandeelhouders van ZEH NV
van Frank Verhagen
onderwerp Dividend over 2022
datum 30 maart 2023

Samenvatting

In deze notitie wordt uiteengezet waarom het volgens de Directie en Raad van Commissarissen van ZEH N.V., in afwijking van het vastgestelde dividendbeleid, verantwoord is een dividenduitkering te doen van € 100 mln. Op basis hiervan kan de Algemene Vergadering op 1 juni 2023 het besluit nemen tot een dergelijke dividenduitkering als onderdeel van de resultaatbestemming uit de jaarrekening ter grootte van € 100 mln. en betaalbaar te stellen na de Algemene Vergadering van 1 juni 2023.

Toelichting

Bij de dividenduitkering in 2022 van € 92 mln. was er volgens de strikte regels van het dividendbeleid geen ruimte voor dividend gezien de omvang van het toenmalige werkkapitaal beslag inclusief de zogenaamde margin verplichting. Vervolgens heeft PZEM een diepgaandere analyse uitgevoerd, welke door Deloitte is beoordeeld, die een beter beeld geeft van de mogelijkheid die PZEM heeft om dividend uit te keren. Uit deze "analyse vanuit het eigen vermogen" bleek wel ruimte te bestaan voor een dividenduitkering. Het verschil tussen de ruimte uit het dividendbeleid en de analyse van het eigen vermogen zit met name in de middelen die zitten opgesloten in het werkkapitaal van Wholesale en de middelen die zitten opgesloten in vaste activa zijnde de Sloe Centrale (minus de externe financiering) en de Zuid-Bevelandleiding.

Na verkoop van Wholesale zijn al deze elementen in belangrijke mate verdwenen en zal er ook geen significant verschil meer zijn tussen het vastgestelde dividendbeleid en de analyse vanuit het eigen vermogen.

Na de verkoop van Wholesale is ZEH gebonden aan een maximale dividenduitkering van € 100 mln in 2023. Deze beperking op het uitkeren van dividend loopt tot en met 31 maart 2024 en houdt verband met de cap die is overeengekomen ten aanzien van de bijstortverplichting (margin calls) ten aanzien van de reeds verkochte productie van de kerncentrale.

Omdat de koper van Wholesale (EP Nederland) kredietrisico loopt op ZEH na Closing vanwege de margin verplichtingen, stelt ZEH N.V. zich garant voor de verplichtingen van ZEH Ficus Holding B.V. (als verkoper onder de SPA) en heeft ZEH N.V. een zogenaamde "Keep Well Statement" afgegeven aan EP Nederland. In deze Keep Well Statement verplicht ZEH N.V. zichzelf om tot 1 april 2024 (a) geen dividend uit te keren aan haar aandeelhouders zonder toestemming van EPPE (de moeder van EP Nederland) en (b) geen capex investeringen te doen van meer dan € 40 mln. per jaar. Op deze verplichtingen zijn twee uitzonderingen bedongen, namelijk dat ZEH N.V. in 2023 maximaal € 100 mln. dividend mag uitkeren aan haar aandeelhouders en dat capex investeringen voor de kerncentrale (bijvoorbeeld reparatie) onbeperkt zijn toegestaan.

ZEH is inmiddels vrij van schulden en heeft een liquiditeitspositie opgebouwd van € 1,3 mld. Op grond hiervan kunnen we de maximale dividenduitkering doen.

Een doorkijk naar het volgende dividend

De aandeelhouders kunnen, na afloop van de beperkingen uit het Keep well statement in 2024 een grote dividenduitkering tegemoet zien.

De exacte hoogte daarvan kunnen we pas in 2024 bepalen. Deze wordt voornamelijk bepaald door enerzijds de ontwikkeling van de resultaten bij ZEH en anderzijds de ontwikkeling van de verplichting ten aanzien van EPZ. Voor het jaar 2023 is een winstverwachting voor ZEH in het budget afgegeven van € 213 mln. voor 2023 en € 141 mln. voor het jaar 2024. Dit was gebaseerd op de elektriciteitsprijzen zoals deze bekend waren per 30 juni 2022. Zoals reeds eerder met u is gedeeld, is ZEH restrictiever geworden met betrekking tot het inlocken van posities. Hierdoor is het liquiditeitsrisico afgenomen maar staan we meer bloot aan de ontwikkelingen in de markt. Inmiddels zijn huidige prijzen meer dan gehalveerd en is de winstverwachting voor 2023 dan ook teruggebracht tot € 104 mln. en verwachten we nu voor 2024 een netto resultaat van € 144 mln., zijnde een beperkte stijging. Dit zal een factor spelen in het eerder afgegeven verwachte superdividend.

De andere component in het dividendbeleid is de verplichting ten aanzien van EPZ. Deze bestaat voor een groot deel uit doorlopende exploitatiekosten die sterk onderhevig zijn aan de inflatieontwikkeling.

We zien dus van twee kanten druk komen op het verwachte superdividend te betalen in 2024. Waar we eerder een verwachting van € 500 mln. tot € 750 mln. hebben afgegeven, lijkt nu de onderkant van deze range het best haalbare maar zoals reeds eerder gezegd zijn de ontwikkelingen volatiel en zullen we definitieve cijfers in 2024 opmaken inclusief het voorstel voor dividend.

Aan: Aandeelhouders van ZEH NV
Van: Frank Verhagen
Datum: mei 2023
Onderwerp: Plan van aanpak ZEH

Inleiding

Nu de verkoop van de Wholesale-activiteiten is afgerond, is het tijd om te reflecteren op de resterende activiteiten van ZEH N.V. (verder ook: "ZEH"). In dit memo beschrijven we, conform uw verzoek, wat er nog over is en hoe verstandig én in lijn met de aandeelhoudersstrategie met deze activiteiten kan worden omgegaan.

Met een kundig en dynamisch team werkt ZEH aan de belangenbehartiging, continuïteit en waarde-optimalisatie van de verschillende deelnemingen. De organisatie van ZEH kenmerkt zich als een compacte beheerorganisatie met een platte organisatiestructuur. Beheer van de financiële middelen en van het aandeelhoudersbelang vertalen zich in rollen en verantwoordelijkheden op het gebied van financiën en control, risicomanagement, treasury, contract- en relatiebeheer en regievoering. ZEH bestaat momenteel uit 8,0 FTE.

De resterende organisatie en bedrijfsonderdelen na verkoop

Na verkoop van Wholesale bestaat de ZEH portefeuille uit:

- een aanzienlijke financiële positie;
- het 70% belang in N.V. EPZ (de kerncentrale);
- het 50% belang in BMC Moerdijk B.V. (de biomassacentrale);
- de PPA Gemini (elektriciteitscontract voor de afname van stroom uit een groot windpark);
- de belangen in SET Fund I en SET Fund II; Dit zijn beperkte investeringsfondsen in Energietransitie start-ups nog voortvloeiende uit de verplichtingen van een eerdere bedrijfsduurverlenging van de kerncentrale.
- het 50% belang in NPG Willebroek N.V. (een zonnepark in België). Ook beheert ZEH nog enkele activa en restdossiers uit het verleden zoals diverse percelen grond en een niet meer in gebruik zijnde elektriciteitskabel en rioolpersleiding.

Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij

Adres

Poelendaeesingel 10
4335 JA Middelburg

Contact

info@zeh.nl

Bankrelatie

IBAN NL78 INGB 0650 9431 12
BIC INGBNL2A

KvK en BTW

KvK Middelburg nr. 22031457
BTW nr. NL007961042B01

ZEH.nl

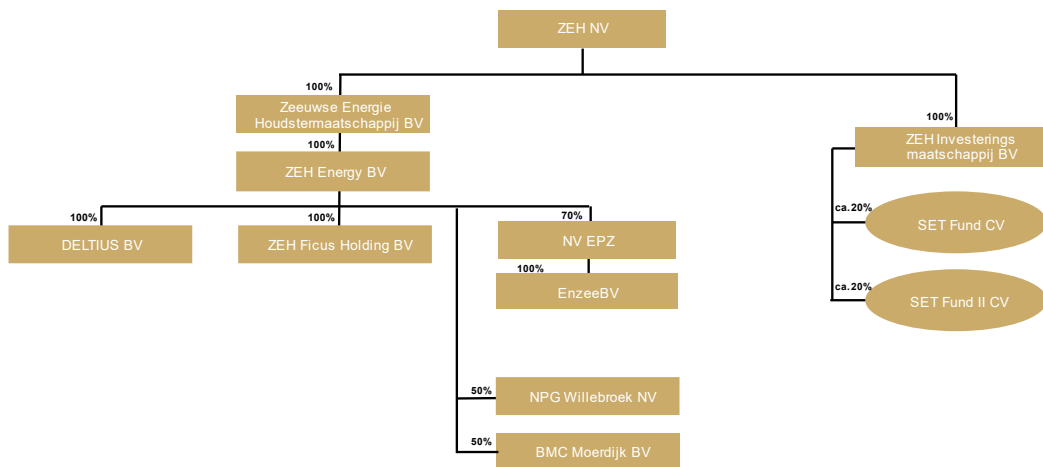
ZEH heeft na verkoop de volgende taken:

- Het houden van de aandelen EPZ, BMC en zonnepark Willebroek en alle activiteiten welke samenhangen met dit aandeelhouderschap
- Het zorgdragen dat de productie van EPZ en het Gemini windpark middels een PPA via een derde partij (PZEM Energy Company B.V. (verder ook: "PEC", nu onderdeel van EPH)) naar de markt wordt gebracht. Hieronder vallen alle activiteiten welke hiermee samenvallen zoals de administratieve afwikkeling alsmede de vaststelling van een hedging strategie passend bij het gewenste risicoprofiel
- Het toezien op de belangen in de SET fondsen
- De PPA van het Gemini windpark kan op een later moment alsnog worden overgedragen aan PEC. Dit zal pas gebeuren na overleg met PEC en de aandeelhouders van Gemini
- Het vereenvoudigen van de vennootschapsrechtelijke structuur. Door alle reorganisaties, transacties en het staken van activiteiten is een aantal vennootschappen binnen de ZEH-structuur overbodig geworden. Dit ziet op Deltius B.V., ZEH Ficus Holding B.V. en een dubbele holding-structuur (Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij B.V. en ZEH Energy B.V.).
- Het afwickelen van de laatste ZEH grondposities nadat is vastgesteld dat deze geen strategische waarde voor ZEH (meer) hebben.
- Het beheer van de liquide middelen die ZEH als onder meer aandeelhouder van EPZ dient aan te houden. Onder dit beheer valt het vinden van een rendement passend bij het beoogde risicobeleid. Ook het bepalen van de overliquiditeit en daarmee de dividendruimte valt onder de ZEH-activiteiten. Overigens is ZEH op korte termijn beperkt in de mogelijkheden tot het doen van een dividenduitkering. Dit in verband met de afspraken die er in het kader van Wholesale zijn gemaakt. Deze afspraken gelden tot en met april 2024.
- Het bevorderen van nucleaire energie in Nederland in afstemming met EPZ en vanzelfsprekend met de publieke aandeelhouders van ZEH. Dit vanuit de doelstelling het waarde behoud van het EPZ-belang te maximaleren en passend binnen de kaders van de aandeelhoudersstrategie.

De vennootschappelijke structuur laat zich als volgt schetsen

Vennootschappelijke Structuur Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij N.V.

april 2023



Hoewel het hier nog een complexe structuur lijkt, zijn de voornaamste bedrijfsactiviteiten beperkt tot het belang in EPZ, BMC, en het Gemini-contract. De Gemini contract partij is ZEH Energy BV. Deltius BV en ZEH Ficus Holding BV zijn na de verkoop van Wholesale momenteel lege BV's. ZEH Investeringsmaatschappij BV bevat de belangen in de zogenaamde SET fondsen. Dit zijn investeringsfondsen aangegaan in het kader van de eerdere bedrijfsduurverlenging van de kerncentrale. Het belang in NPG Willebroek NV betreft een aandelenbelang in een ouder zonnepark in België. In dit park is ZEH de 50% aandeelhouder zonder operationele betrokkenheid.

Overige activiteiten welke niet direct uit het schema zijn af te lezen zijn de zogenaamde restdossiers zoals resterende grondstukken en bijvoorbeeld een oudere en niet meer in bedrijf zijnde elektriciteitskabel in de Westerschelde, een leidingendam en een persleiding en deze vallen onder ZEH NV. De restdossiers inclusief de belangen in de SET fondsen vereisen toezicht maar vormen niet de hoofdactiviteiten. Deze betreffen zoals reeds gesteld het belang in EPZ, BMC en de Gemini PPA. Het zijn dan ook deze drie activiteiten waar we in dit memo dieper op ingaan.

De governance van het achterblijvende deel

Van ZEH is de corporate governance bepaald door de wetgeving, jurisprudentie en ook door de Nederlandse corporate governance code. ZEH N.V. is ook na de verkoop een structuurvennootschap in de zin van artikel 2:154 van het Nederlandse Burgerlijk Wetboek gebleven. ZEH zal aan de criteria voor een structuurvennootschap blijven voldoen. Deze hebben betrekking op het geplaatst kapitaal en het aantal medewerkers waar ook de afhankelijke vennootschappen (EPZ) worden meegeteld. Dit betekent dat de huidige structuur van het hebben van een Raad van Commissarissen gehandhaafd wordt. Ook blijft de omvang van de RvC gelijk omdat de RvC in 2017 reeds in omvang is teruggebracht en nu een minimale omvang heeft van drie personen. Omdat op ZEH het structuurregime van toepassing is, is EPZ een naamloze vennootschap waarop een structuurregime niet van toepassing is. EPZ zelf heeft daarom geen (verplichte) Raad van Commissarissen. Ook voor de toekomst zal dit niet veranderen. Na de verkoop van de Wholesale-activiteiten is de wijze van aansturing van EPZ ongewijzigd gebleven. De door EPZ aan ZEH geleverde elektriciteit, wordt door ZEH geleverd aan het verkochte Wholesale onderdeel. Het zogenaamde marktrisico van de kerncentrale, alsmede alle rechten en verplichtingen uit de tolling-overeenkomst blijven bij ZEH Energy B.V.. Ook de stroom geproduceerd door BMC wordt door PEC naar de markt gebracht. Hier rust het marktrisico door de structuur van de PPA bij BMC en komt het effect hiervan indirect via het resultaat van BMC bij ZEH terecht.

De voornaamste activiteiten en deelnemingen in meer detail

EPZ

ZEH is voor 70% aandeelhouder in EPZ NV en is ook partij bij het Convenant-2034 (daarin is het openhouden van de huidige kerncentrale tot 2034 geregeld). Het toezien op EPZ en het te gelde maken van de productie van EPZ is de belangrijkste verantwoordelijkheid van ZEH. Veel van de uitvoerende activiteiten zijn aan de verkochte Wholesale activiteiten uitbesteed maar de verantwoordelijkheid en het economisch risico op deze activiteiten blijven bij ZEH. EPZ zal tot 2033 in gebruik blijven en indien een voor alle partijen passende oplossing wordt gevonden blijft de centrale zelfs langer open in lijn met de wens van de regering. De aandeelhouders van ZEH moedigen een eerdere verkoop van het belang in EPZ aan op grond van hun strategie. ZEH zal zich komende jaren inzetten voor bedrijfsduurverlenging. Dit vanuit oogpunt van waarde maximalisatie voor de aandeelhouders en de invulling van de doelstellingen van de Rijksoverheid. In dit kader kan ZEH ook een bijdrage leveren aan de eventuele nieuwbouw om ook hier invulling te geven aan de doelstellingen vanuit de Rijksoverheid maar wel binnen de kaders van de strategie van onze aandeelhouders.

De risico's van het belang in EPZ zijn met name gelegen in langere perioden met elektriciteitsprijzen die onder de kostprijs van de centrale liggen. De kosten worden doorbelast aan ZEH dus bij een onvoldoende dekking kan ZEH verlieslatend worden. Het tweede risico is gelegen in het feit dat de centrale langdurig buiten werking kan komen door een gebrek. In zo een dergelijke situatie zullen de kosten blijven doorlopen zonder dat daar inkomsten tegenover staan. In het ergste geval moet dan

zelfs tot een vroegtijdige sluiting worden overgegaan. Dit zijn risico's die niet verder gemitigeerd kunnen worden. Voor deze constructie is in het verleden gekozen en de betrokken contractspartijen zullen hier niet zonder meer wijzigingen in aan willen brengen. De conclusie is derhalve dat zolang ZEH / ZEH Energy B.V. een belang heeft in de kerncentrale, zal het risico dat de kerncentrale met zich meebrengt (waaronder het marktrisico en risico op (langdurige) uitval van de kerncentrale) bij ZEH liggen.

Omdat ZEH gezien haar omvang, activiteiten en rating geen toegang zal hebben tot de kapitaalmarkten, zal ZEH op eigen reserves moeten kunnen vertrouwen om eventuele verliezen of tegenvallers uit hoofde van additioneel vereiste investeringen te kunnen betalen. Het is om deze reden dat ZEH te allen tijde over afdoende financiële middelen moeten kunnen beschikken. Het bestaande Treasury beleid, gevat in het Treasury statuut, van ZEH is primair gericht op het vermijden van risico's en zal in stand blijven.

BMC

Ook de BMC centrale in Moerdijk is niet mee verkocht met de Wholesale-activiteiten. De centrale kan bij interesse in feite alleen aan de andere aandeelhouder worden verkocht. Dit drukt de prijs. In eerdere gesprekken kon niet tot een voor beide partijen acceptabele waardering worden gekomen. De afweging is dan ook geweest naar behoud van aandeelhouderswaarde te streven versus een verkoop.

De activiteiten aangaande het naar de markt brengen van de geproduceerde elektriciteit is door BMC uitbesteed aan de verkochte Wholesale-activiteiten. In dit geval loopt de PPA niet via ZEH maar is direct gesloten tussen BMC en PEC. De rol voor ZEH is dan ook beperkt tot het aandeelhouderschap en alles wat daarbij komt kijken. BMC heeft financieel goede jaren achter de rug en vervult een belangrijke maatschappelijke rol door mestoverschotten te verbranden. De huidige mestdiscussie kan de toekomst van BMC beïnvloeden.

Het risico voor ZEH en daarmee de achterliggende aandeelhouders is beperkt tot de investering. Er is immers geen bijstortverplichting. Op dit moment is de verwachting dat de centrale open kan blijven tot de afloop van de huidige subsidieperiode welke loopt tot 2028. In eerste instantie was de centrale gebaseerd op een subsidie periode van 10 jaar welke is verlengd met nog eens 10 jaar tot 2028. In de opmaat naar de nu voorziene sluitingsdatum van 2028 zal een besluit aan de aandeelhouders worden voorgelegd voor sluiting of verdere continuering. Uiteraard zal het voorstel moeten passen binnen de dan geldende aandeelhoudersstrategie en daarop ook beoordeeld worden.

Gemini

Het Gemini belang bestaat uit een contract. In dit contract verplicht ZEH zich tot het afnemen van de stroom uit het windpark en brengt dit naar de markt. Om invulling te kunnen blijven geven aan de contractuele verplichting is een serviceovereenkomst afgesloten met de verkochte Wholesale-activiteiten. Het contract is niet overgedragen bij de verkoop van de Wholesale-activiteiten omdat dit alleen met actieve medewerking van Gemini kan worden overgedragen aan een andere contractpartij. Wij hebben Gemini de optie gegeven om indien gewenst over te stappen naar PEC. Momenteel is EPH in gesprek met Gemini om te bepalen of Gemini zich kan vinden in EPH als de contractpartij. Mocht Gemini niet willen overstappen dan loopt het contact tot 2030 met een eenzijdige optie voor ZEH dit contract op te zeggen in 2027. Richting 2027 zal een voorstel aan de aandeelhouders worden voorgelegd hoe om te gaan met deze optie, de optie benutten op basis van de informatie dan bekend of het contract uitdienen tot 2030.

Diversen

Onder de overige belangen valt het 50% belang in NPG Willbroek een Belgisch zonnepark van bescheiden omvang waar een jaarlijks dividend uitkomt. Verdere zaken betreffen hier het eigendom van een oude hoogspanningskabel in de Westerschelde en een resterende persrioolleiding en enkele laatste stukken grond nog in ons bezit. Voor ook deze laatste percelen zoeken we een passende nieuwe eigenaar.

Samenvattend

Er is een ZEH-organisatie nodig om met name het aandeelhouderschap in EPZ en BMC te behartigen en de contractuele verplichtingen uit hoofde van het Gemini contract na te komen. Dit zal in ieder geval tot het begin van de amovering in 2033 nodig zijn maar wellicht ook voor de periode van 15 jaar gedurende de amovering. ZEH streeft ernaar om in lijn met de huidige aandeelhoudersstrategie tot een vervroegde overdracht van het EPZ belang te komen.

Tot dat moment blijven we invulling geven aan de behartiging van de portefeuille van duurzame opwek op een verantwoordelijk en financieel verantwoorde wijze. De energie-portefeuille van ZEH draagt een aanzienlijk steentje bij aan de energietransitie door de CO₂-neutrale opwek. Deze opwek is op dit moment volledig in Zeeuwse handen en is iets waar we als bedrijf trots op mogen zijn.

Vragen Commissie Bestuur 8 september 2023

Wim Kok, SGP-fractie, over Brief GS van 18 juli 2023 over jaarstukken ZEH, Evides en GBE Aqua over boekjaar 2022 (359587), agendapunt 9.1

Vragen Commissie Bestuur	Antwoorden
<p>Op de agenda van de commissie Bestuur op 8 september aanstaande staat bij punt 8 de Brief GS van 18 juli 2023 over jaarstukken ZEH, Evides en GBE Aqua over boekjaar 2022 (359587). Wij hebben vooraf de volgende technische vragen:</p>	
<p>1. In de stukken komt geregeld de koop van de aandelen Evides door GBE Aqua terug. Voor de financiering is door de GBE Aqua een lening aangetrokken waar de Provincie garant voor staat. Hoe beoordeelt GS de mail van een burger d.d. 15 augustus 2023 (361094) waarin vragen over deze garantstelling worden gesteld vanuit 'staatssteun' en voorziet GS dat zij tot (aanvullende) actie dient over te gaan?</p>	<p>Op grond van extern juridisch advies is door GS de huidige constructie en werkwijze toegepast. Er wordt niet aan alle 4 de (cumulatieve) criteria van art. 107 VWEU voldaan, zodat geen sprake is van een verplichte notificatie bij de EC. GS zijn dan ook niet voornemens om de garantstelling alsnog te melden bij de EC.</p>
<p>2. Bijlage 6/pagina 5: bij BMC is het risico beperkt tot de investering. Hoe groot is deze investering en hoe groot het (financiële) risico? Stel dat BMC morgen failliet gaat, wat betekent dit in financiële zin voor ZEH?</p>	<p>ZEH heeft een belang van 50% in BMC. Per 30 juni 2023 bedraagt de boekwaarde van de deelneming €15 mln. en die van de uitstaande lening €2,4 mln. Dat is op dit moment de maximale afwaardering in financiële zin.</p>
<p>3. Bijlage 6/pagina 6: bij Gemini staat geen analyse van de (financiële) risico's terwijl dit daarvoor bij EPZ en BMC keurig is weergegeven. Graag vernemen wij de risico's in een vergelijkbare analyse alsnog.</p>	<p>Het Gemini contract is financieel aantrekkelijk maar niet zonder risico. Het contract is onder normale omstandigheden winstgevend maar kan onder bepaalde omstandigheden ook verlieslatend worden. Dit is het geval indien de daadwerkelijk onbalans groter wordt dan de door de overheid hiervoor toegekende vergoeding. Deze vergoeding wordt door technische factoren bepaald maar ook door de locatie van het park ten opzichte van de overige Nederlandse windparken. Tot op heden is deze factor altijd in het voordeel van Gemini en de contractpartij uitgevallen maar dit is geen garantie.</p>

Vragen Commissie Bestuur 8 september 2023

Vervolg vragen Wim Kok (SGP), over Brief GS van 18 juli 2023 over jaarstukken ZEH, Evides en GBE Aqua over boekjaar 2022 (359587), agendapunt 9.1

Vragen Commissie Bestuur	Antwoorden
In reactie op het antwoord van GS op onze eerder gestelde vragen, specifiek het antwoord op de 3e vraag inzake het Gemini hebben wij de volgende vervolg vragen:	
4. Hoe groot is de mogelijke financiële impact van dit contract op de resultaten van ZEH? Wij zien graag een aantal scenario's vanuit de aanwezige onbalans op basis van de energieprijzen afgelopen 2 jaar.	Omdat ZEH op dit moment juist druk bezig is met de overdracht van het contract (nog als onderdeel van de verkoop Wholesale) kunnen we op dit moment geen informatie delen over de verwachte winstgevendheid van dit contract. Mocht de overdracht van het contract onverhoopt niet doorgaan dan zullen we hier apart op terugkomen.
5. Welke investering is met dit contract gemoeid en stel dat Gemini (contract) 'omvalt' wat is dan de financiële impact c.q. 'desinvestering'?	Het contract heeft geen boekwaarde c.q. hier is geen investering mee gemoeid geweest.

Vragen Commissie Bestuur 8 september 2023

Vragen Wouter Versluijs (D66), over Brief GS van 18 juli 2023 over jaarstukken ZEH, Evides en GBE Aqua over boekjaar 2022 (359587), agendapunt 9.1

Vragen Commissie Bestuur	Antwoorden
<p>1. Wanneer wordt duidelijk hoe groot het superdividend in 2024 zal zijn? Wanneer wordt over het uitkeren van superdividend beslist?</p>	<p>Normaliter ontvangen Provinciale Staten de stukken van de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA) ter kennisname nadat de AvA heeft plaatsgevonden. Voor 2024 is hier voor het dividendvoorstel een afwijkende afspraak gemaakt. Op verzoek van Provinciale Staten is aan Deloitte de opdracht verstrekt om een second opinion uit te voeren op twee dividendvoorstellen door ZEH. De eerste heeft plaatsgevonden op het dividendvoorstel van 2021 en de tweede op het voorstel 2023.</p> <p>In het eerste kwartaal van 2024 zal dit dividendvoorstel worden verzonden aan Provinciale Staten, inclusief de second opinion zoals uitgevoerd door Deloitte. In de AvA in juni 2024 zal er een besluit worden genomen over dit dividendvoorstel.</p>
<p>2. We lezen dat er 42,5 miljoen euro dividend ZEH is uitgekeerd aan de provincie na de AvA en dat de provincie 44,4 miljoen euro heeft overgemaakt naar GBE Aqua voor het aflossen van de lening die is aangegaan bij het in publieke handen krijgen van het waterbedrijf.</p> <p>a. Is bekend of de andere aandeelhouders hun dividend uit ZEH hebben overgemaakt aan GBE Aqua?</p> <p>b. Hoeveel euro resteert er nog van de oorspronkelijke lening uit 2021?</p>	<p>Alle aandeelhouders van ZEH die tevens aandeelhouder zijn in GBE Aqua hebben hun dividend overgemaakt aan GBE Aqua. Deze afspraken zijn vastgelegd in de door de aandeelhouders van GBE Aqua ondertekende aandeelhoudersovereenkomst.</p> <p>Op de vaste geldlening resteert er nog een bedrag van € 176,6 mln.</p>
<p>3. In de beleidsnota verbonden partij uit 2021 staat op blz. 13 "<i>Als de provincie ten minste 25% van de aandelen in een deelneming houdt en daarnaast ook sprake is van significant financieel risico voor de provincie, wordt in principe een aandeelhoudersstrategie vastgesteld. Deze strategie wordt opgesteld op initiatief van Gedeputeerde Staten en ter vaststelling voorgelegd aan Provinciale Staten.</i>" en op blz. 18 staat "<i>Voor privaatrechtelijke verbonden partijen gaat het om de artikelen 158 (bevoegdheden GS; wensen en bedenkingen) en 167 (informatie- en verantwoordingsplicht; wensen en bedenkingen) uit de Provinciewet en de artikelen 15 en 36 uit het BBV.</i>"</p> <p>Welke van de twee uitgangspunten geldt voor het vaststellen van een nieuwe aandeelhoudersstrategie ZEH? Wordt dat een proces van wensen en bedenkingen of gaan Provinciale Staten een nieuwe aandeelhoudersstrategie vaststellen?</p>	<p>De herijkte aandeelhoudersstrategie ZEH wordt ter vaststelling voorgelegd aan Provinciale Staten.</p>

Vragen Commissie Bestuur 8 september 2023

Vragen Gerwi Temmink (PvdA-GL), over Brief GS van 18 juli 2023 over jaarstukken ZEH, Evides en GBE Aqua over boekjaar 2022 - 359587, agendapunt 9.1

Vragen Commissie Bestuur	Antwoorden
<p>Kan GS nog eens goed duidelijk (laten) maken waarom binnen ZEH lege BV's aangehouden worden?</p> <p>Wat is de bedoeling daarvan?</p> <p>En voor hoe lang blijft dit zo?</p>	<p>Alle BV's die geliquideerd konden worden zijn inmiddels ook geliquideerd.</p> <p>De term lege BV's wordt gehanteerd omdat er geen activiteiten meer plaatsvinden in deze BV's. In deze BV's worden nog laatste rechten en verplichtingen afgewikkeld. Na afwikkeling van deze rechten en verplichten worden ook deze BV's zo snel mogelijk geliquideerd.</p>

Provinciale Staten van Zeeland
t.a.v. de voorzitter

Onderwerp	Zaaknummer	Behandeld door	Verzonden
Afronding verkoop Wholesale	138206		

Middelburg, 28 februari 2023

Geachte voorzitter,

Op 25 januari 2023 is de verkoop van PZEM Energy Company en PZEM Pipe (gezamenlijk de PZEM Wholesale activiteiten) definitief geworden.

In de brief van Gedeputeerde Staten van 19 oktober 2022 (*zaaknummer 115971*) bent u geïnformeerd over de details van deze transactie. Op dat moment was de exacte hoogte van de verkoopprijs nog niet bekend. Het bod van EPH zou naar verwachting rond de € 205 miljoen zijn, waarvan € 150 miljoen de vaststelde ondernemingswaarde was. Van deze € 150 miljoen was een bedrag van € 20 miljoen nog variabel tot het moment van afronding van de transactie. Dit bedrag was afhankelijk van de behaalde hedge resultaten door PZEM.

Nu het boekjaar is afgerond en de verkooptransactie tot een closing is gekomen, is duidelijk dat het variabele (hedge) resultaat uiteindelijk € 10 miljoen hoger is geworden, waardoor de totale ondernemingswaarde is uitgekomen op € 160 miljoen.

Daarnaast bestond de koopprijs voor € 55 miljoen uit een vergoeding voor het werkkapitaal en netto-kaspositie. Dit bedrag is bij de closing vastgesteld op € 153 miljoen. Dit betreft een door de koper één op één betaald bedrag voor het werkkapitaal en is daarmee geen verbetering van de transactieopbrengst.

Verder is een bedrag van maximaal € 20 miljoen afhankelijk van de toekomstige waarde van PZEM over 2023 en 2024. Dit is de zogenoemde 'earn out'.

In de brief van 19 oktober was een verwacht boekverlies gecommuniceerd van ongeveer € 148 miljoen. Nu de totale ondernemingswaarde € 10 miljoen hoger is geworden komt het verwachte boekverlies voor ZEH op ongeveer € 130 - €135 miljoen. Het boekverlies komt ten laste van het resultaat in 2022.

In **bijlage 1** bij deze brief is bovenstaande door PZEM nader uitgewerkt.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,

drs. J.M.M. Polman, Voorzitter

drs. L.M.L.M. Prevaes, waarnemend secretaris

Bijlagen:

1. Notitie afronding verkoop Wholesale activiteiten PZEM

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.

NOTITIE

aan De aandeelhouders van PZEM NV
van
onderwerp Afronding verkoop Wholesale activiteiten van PZEM NV
datum 5 februari 2023

Op 25 januari 2023 is de akte gepasseerd bij de notaris en hiermee is de verkoop van PZEM Energy Company B.V. ('PEC') en PZEM Pipe B.V. (gezamenlijk de PZEM Wholesale activiteiten) definitief geworden.

De koopprijs c.q. de ondernemingswaarde was ten tijde van de informatiesessie op 16 november 2022 nog niet definitief. Deze was destijds ingeschat op circa € 150 mln. en bestond uit een bedrag van circa € 110 mln. dat al vaststond, een bedrag van €20 mln. dat deels nog variabel was tot het moment van afronding van de transactie ('closing') en een earn-out van maximaal € 20 mln. over 2023 en 2024.

Het variabele deel tot closing is uiteindelijk € 30 mln. geworden en is daarmee ruim € 10 mln. hoger uitgevallen dan was verondersteld. Dit is nu in de onderstaande tabel als vast opgenomen als onderdeel van de € 140 mln. Deze verbetering komt met name door het intelligent hedgen van de Sloe Centrale in de maand december. Als onderdeel van het koopprijsmechanisme was overeengekomen dat het behaalde hedge resultaat voor de jaren 2023 en 2024 boven een referentieprijs en binnen vastgestelde volumes toekomt aan de verkopende partij.

Naast de hogere ondernemingswaarde was de vergoeding voor de meegeleverde werkkapitaalposities en de kaspositie uiteindelijk significant hoger, doordat de liquiditeitsbehoefte van PEC sterk is toegenomen richting eind 2022 door dalende energieprijzen. Aangezien het meegeleverde werkkapitaal ten tijde van de closing accounts datum (31 december 2022) boven het vastgestelde referentieniveau één op één is betaald door koper is dit per saldo geen echte verbetering van de transactieopbrengst. Wel is er hierdoor meer kapitaal binnengekomen op de closing datum en is het in de toekomst nog te ontvangen werkkapitaal voortvloeiende uit de reeds verkochte volumes voor de kerncentrale en de daarmee samenhangende margin posities navenant kleiner.

Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij

Adres

Poelendaeesingel 10
4335 JA Middelburg

Contact

info@zeh.nl

Bankrelatie

IBAN NL78 INGB 0650 9431 12
BIC INGBNL2A

KvK en BTW

KvK Middelburg nr. 22031457
BTW nr. NL007961042B01

ZEH.nl

Bedragen in miljoen €	Informatiesessie			Closing		
	(deels)			(deels)		
	Vast	Variabel	Totaal	Vast	Variabel	Totaal
Ondernemingswaarde	110	40	150	140	20	160
Vergoeding voor werkkapitaal en netto-kaspositie	55	-	55	153	-	153
Koopprijs voor de aandelen	165	40	205	293	20	313

Op basis van het voorgaande en de voorlopige jaarcijfers per eind 2022 is de verwachte ondernemingswaarde, inclusief de nog variabele earn-out over de jaren 2023-2024 van maximaal € 20 mln., uiteindelijk uitgekomen op € 160 mln en bedraagt het verwachte resulterende boekverlies circa € 130-135 mln.

Komende maanden wordt in samenwerking met de PEC medewerkers de jaarrekening over 2022 opgesteld. Uit dit proces kunnen nog aanpassingen volgen welke ook een effect kunnen hebben op het uiteindelijke boekresultaat op de verkoop van Wholesale. Het kan bijvoorbeeld zijn dat de voorziening voor verlieslatende contracten minder groot zal hoeven te zijn als gevolg van de verbeterde vooruitzichten en marktcondities, waardoor het 2022 resultaat van PZEM verbetert en tegelijkertijd het boekverlies op de verkooptransactie hoger wordt (per saldo dus alleen een boekhoudkundige impact en geen cash-impact). Daarnaast vinden er momenteel nog gesprekken plaats aangaande de positionering van het Gemini contract.

Met een groet,

Vragen Commissie Bestuur 8 september 2023

Wim Kok, SGP-fractie, over Brief GS van 28 februari 2023 over Afronding verkoop Wholesale en officiële naamswijziging naar ZEH - 289115

Vragen Commissie Bestuur	Antwoorden
<p>1. In de brief van 27-01-2023 geeft GS aan dat PZEM (juister ZEH) voor de zomer met een plan van aanpak komt. Wat is de status hier van? Hierin ook graag de status van het Gemini contract betrekken zoals in de notitie van ZEH d.d. 05-02-2023 op pagina 2 benoemd.</p>	<p>Het plan van aanpak resterende bedrijfsonderdelen ZEH is als bijlage toegevoegd aan de brief van GS van 18 juli 2023 over jaarstukken ZEH, Evides en GBE Aqua over boekjaar 2022 – (dossiernummer: 359587). Deze staat ter informatie op de agenda van de commissie bestuur van 8 september 2023. Ook de update Gemini is in dit plan van aanpak opgenomen.</p>
<p>2. In dezelfde brief geeft GS aan zelf aan de slag te gaan met de herijking van de aandeelhoudersstrategie. Wat is de status en welke tijdslijnen ziet GS voor zich?</p>	<p>Het uitgangspunt is om de herijkte aandeelhoudersstrategie in de Provinciale Staten vergadering van 15 december 2023 aan u voor te leggen.</p>
<p>3. In de informatiebijeenkomst op 27-01-2023 is op slide 24 een 'Werkwijze in 2023' genoemd. Wat is hier de status van?</p>	<p>Het dividendvoorstel ZEH is als bijlage toegevoegd aan de brief van GS van 18 juli 2023 over jaarstukken ZEH, Evides en GBE Aqua over boekjaar 2022 – (dossiernummer: 359587). Voor 2024 is het uitgangspunt om het dividendvoorstel met PS te delen voordat de AvA ZEH hier een besluit over neemt.</p>
<p>4. Zijn er verder nog ontwikkelingen rondom de verkoop van PZEM dan wel ZEH die in dit kader vooruitlopend op de commissie Bestuur gedeeld kunnen worden?</p>	<p>ZEH heeft inmiddels de finale afwikkeling met EPH afgerond. Hier lag een gedetailleerde audit aan ten grondslag. Op basis hiervan heeft een nabetaling plaats gevonden aan ZEH van € 14,2 mln. Dit is geen transactie- of verkoopresultaat maar een effect van het feit dat de daadwerkelijke 2022 resultaten hoger zijn uitgevallen dan ten tijde van de verkoop werd verwacht. De initiële koopsom was namelijk vastgesteld op basis van een verwacht resultaat.</p>

Vragen Commissie Bestuur 8 september 2023

Vragen Gerwi Temmink (PvdA-GL), over Brief GS van 28 februari 2023 over Afronding verkoop Wholesale en officiële naamswijziging naar ZEH – 289115, agendapunt 9.2

Vragen Commissie Bestuur	Antwoorden
<p>Kan GS nog eens uitleggen waarom het een deel van de 50 miljoen euro dividend ZEH zelf moet terugvragen bij de belasting (zijnde de 7,5 milj ingehouden dividendbelasting)?</p>	<p>Het aandelenpakket van ZEH is toegedeeld aan de niet-ondernemings sfeer van de Provincie Zeeland. Dit is het geval als deze niet is opgenomen in de 'normale aangifte'. Deze systematiek geldt voor alle aandeelhouders van ZEH. In dat geval dient er dividendbelasting te worden ingehouden door ZEH welke de aandeelhouders afzonderlijk kunnen terugvragen bij de belastingdienst.</p>
<p>Hoe zeker is het dat dit geld inderdaad naar de provincie komt?</p>	<p>Deze systematiek is als zodanig afgestemd met de belastingdienst en wordt al gehanteerd sinds de eerste dividenduitkering van ZEH (in ieder geval vanaf 2007). Het teruggaaf verzoek is door de Provincie Zeeland op 28 juni 2023 ingediend bij de belastingdienst en op 1 augustus 2023 is dit verzoek geaccepteerd.</p>
<p>En op welke termijn kunnen we dat verwachten?</p>	<p>Normaliter ontvangen we dit bedrag binnen 4 maanden terug van de belastingdienst.</p>
<p>Wat kunnen redenen zijn waarom dit bedrag onverhoopt niet (volledig) aan de provincie wordt terugbetaald?</p>	<p>Het is in al die jaren nog nooit voorgekomen dat we teruggevraagde dividendbelasting niet hebben ontvangen van de belastingdienst.</p>
<p>Hoe groot wordt die kans (in percentages) gedacht?</p>	<p>Nihil (0%), het is in al die jaren nog nooit voorgekomen dat we teruggevraagd dividendbelasting niet hebben ontvangen van de belastingdienst.</p>

Provinciale staten van Zeeland
t.a.v. de Voorzitter

Onderwerp	Zaaknummer	Behandeld door	Verzonden
Medewerkeronderzoek 2023	279281		

Middelburg, 14 maart 2023

Geachte voorzitter,

Via deze brief informeren wij u over de resultaten van het medewerker onderzoek wat in januari 2023 heeft plaatsgevonden binnen de ambtelijke organisatie.

Het werkbelevingsonderzoek onder het personeel vormt een tweejaarlijks meetinstrument waarin objectieve, organisatie brede informatie wordt verzameld over de betrokken- en bevlogenheid van het personeel. Bij deze onderzoeken worden de resultaten tevens vergeleken met de andere provincies. De resultaten worden gebruikt bij het verder ontwikkelen van de ambtelijke organisatie, alsmede ten aanzien van het te voeren personeelsbeleid.

De belangrijkste conclusies uit het onderzoek wat begin dit jaar is uitgevoerd zijn:

- Medewerkers zijn positief over vrijheid en vertrouwen in het hybride werken. Er is wel ruimte voor duidelijkere afspraken en verbinding met elkaar houden.
- Er is een sterke verbetering te zien op leiderschap van zowel direct leidinggevende als van programma-, en opgavemanagers. Integrale samenwerking blijft een uitdaging.
- Medewerkers ervaren een inclusieve cultuur binnen de teams en zijn tevreden over het beleid op het gebied van duurzaamheid en inclusiviteit.
- Er is een positieve trend in duidelijkheid van opgaven en resultaatgerichtheid, maar medewerkers blijven kritisch over deze manier van werken.
- Medewerkers zijn betrokken en trots om voor Zeeland (zowel gebied als organisatie) te werken. De vertrekintentie van medewerkers is laag.

Bijgevoegd aan deze brief treft u het rapport met daarin de onderzoeksresultaten.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,

drs. J.M.M. Polman, voorzitter

drs. L.M.L.M. Prevaes, waarnemend secretaris

Bijlagen:

1. Resultaten medewerker onderzoek 2023

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.

internet
spiegel

in samenwerking met
Effectory

De resultaten van Medewerker onderzoek 2023 voor Provincie Zeeland



Inhoud

1. De resultaten aflezen
2. Employee Net Promoter Score
3. Thema's
4. Resultaten op de vragen
5. Onderwerpen die je medewerkers noemen



De resultaten aflezen



De kern van het onderzoek

Begin van je onderzoekstraject!



Een korte gids: Pictogrammen

Deze pictogrammen vertegenwoordigen de door jou geselecteerde vergelijkingsbenchmarks.

Huidig onderzoek

De huidige onderzoeksscores worden blauw gemarkeerd en vergeleken met een of meer van de onderstaande items.

Vorige onderzoek

Toont de scores van het vorige onderzoek.

Benchmark

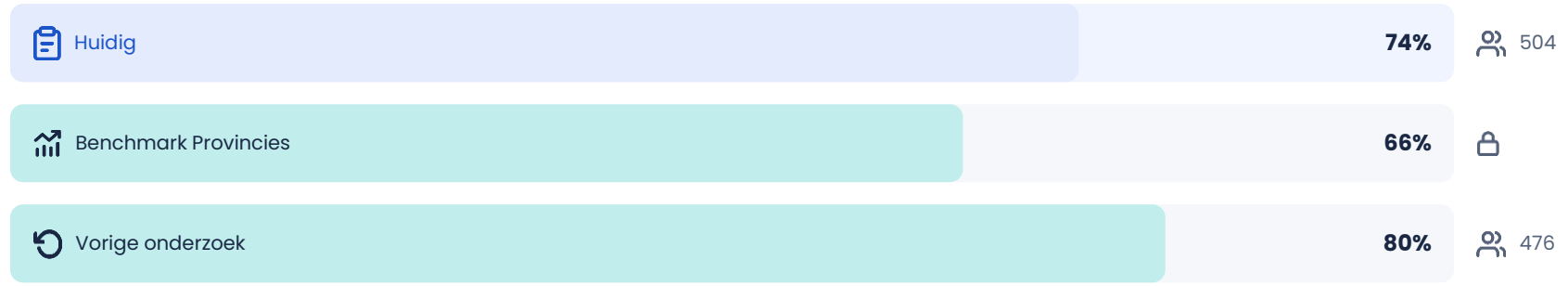
vergelijkt de huidige scores met die van je geselecteerde benchmark. Deze kan branchespecifiek, landspecifiek of aangepast zijn.

Top 3-benchmark

Toont de scores van de drie best presterende bedrijven in de geselecteerde benchmark.

Responspercentage en vergelijking

Je algehele responspercentage vergeleken met de vorige scores en benchmarkscores



Vragen die opvallen



Wat goed gaat

Ik ben trots om voor het gebied Zeeland te werken **8.1**

De samenwerking tussen mij en mijn collega's is goed **8.0**

In mijn team voel ik me vrij om aan te geven als ik thuis/ op kantoor wil werken **8.0**

Mijn direct leidinggevende toont respect voor mijn persoonlijke gevoelens **7.8**

Ik ervaar voldoende eigen regie over mijn werkdag door het beleid van de Provincie Zeeland rondom het hybride werken **7.8**



Wat je kunt verbeteren

Ik ga regelmatig in gesprek met collega's over wat opgave gestuurd werken voor ons werk betekent **3.9**

De toekomstvisie van de Provincie Zeeland inspireert me **5.5**

In mijn team maken we duidelijke afspraken wanneer we thuis of op kantoor werken **5.6**

Ik ervaar het werken in opdrachten als positief **5.6**

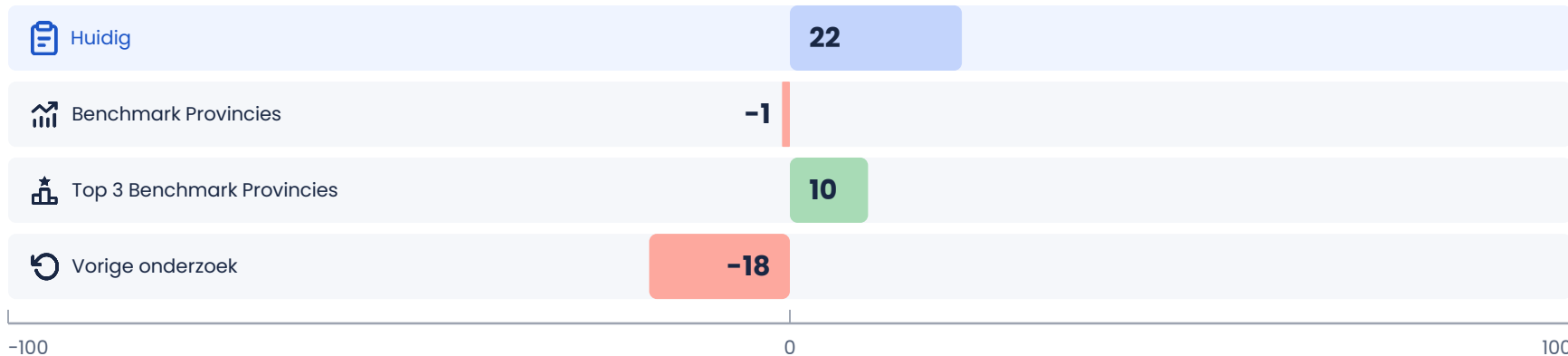
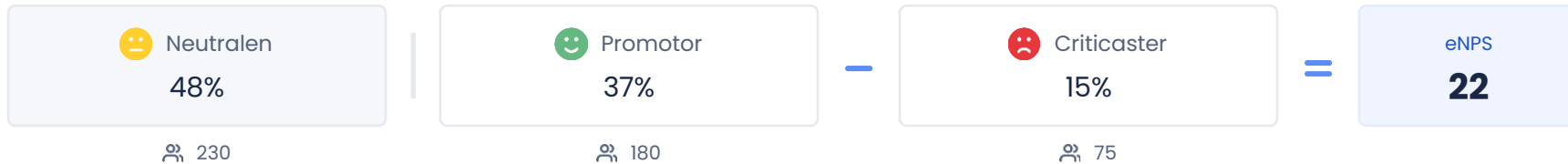
Ik ervaar een goede samenwerking tussen verschillende teams **5.7**

Employee Net Promoter Score



eNPS en benchmarkvergelijking

De eNPS laat zien in welke mate de medewerkers je organisatie zouden aanbevelen als goede werkgever.



Thema's

Binnen thema's worden verschillende gerelateerde vragen gecombineerd tot één score. Ze meten verschillende aspecten die belangrijk zijn voor het succes van de organisatie.

1. Aandacht i.g. hybride werken
2. Faciliteiten hybride werken
3. Sociale isolatie
4. Inclusie
5. Betrokkenheid samenleving
6. Loyaliteit
7. Werkgeverschap
8. Inclusiviteit

Een korte gids: De resultaten aflezen

Vergeleken items en scoreberekening

Beoordeling op schaal van 0-10

Bij gesloten vragen moeten deelnemers een van de onderstaande antwoordopties selecteren, met een overeenkomstige score van 0 tot 10. De totale score van de organisatie wordt vervolgens berekend op basis van het gemiddelde van alle punten per vraag.

Mogelijke antwoorden	Score
Helemaal mee eens	10
Mee eens	7.5
Niet mee eens/ niet mee oneens	5
Mee oneens	2.5
Helemaal mee oneens	0

Voorbeeld van vraagscore

De vraagscore is het gemiddelde van alle antwoorden van de deelnemers.

Deelnemer 1	5
Deelnemer 2	10
Vraagscore	7.5

Voorbeeld van themascore

De themascore is het gemiddelde van de bijbehorende vragen.

Vraag 1	7.5
Vraag 2	8.5
Themascore	8

Een korte gids: De resultaten aflezen

Verschillen in scores en hoe de resultaten worden vergeleken

 De huidige onderzoeksscore is ten minste 1.5 punten lager.

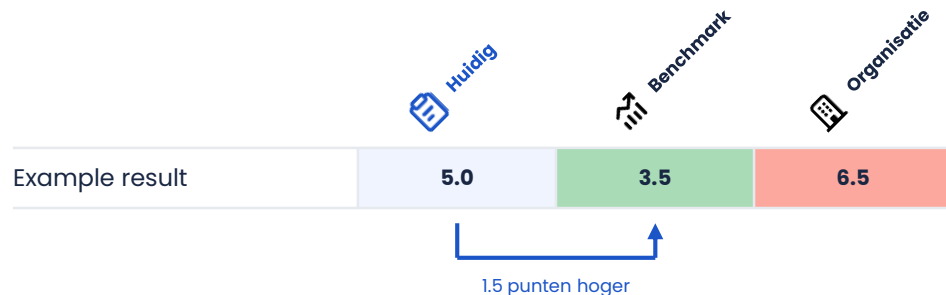
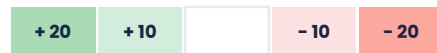
 De huidige onderzoeksscore is ten minste 0.7 punten lager.

 Niet relevant omdat het verschil kleiner is dan 0.7 punten.

 De huidige onderzoeksscore is ten minste 0.7 punten hoger.





 De huidige onderzoeksscore is ten minste 1.5 punten hoger.

Meerkeuzeresultaten worden vergeleken met absolute percentages



Scores op de thema's

Vergeleken met benchmarks

	 Huidig	 Benchmark Provincies	 Top 3 Benchmark Provincies	 Vorige onderzoek
Aandacht i.g. hybride werken	6.7	-	-	-
Faciliteiten hybride werken	7.1	-	-	-
Sociale isolatie	6.8	-	-	-
Inclusie	7.5	-	-	-
Betrokkenheid samenleving	6.3	-	-	-
Loyaliteit	7.6	7.3	7.6	6.9
Werkgeverschap	6.6	6.5	6.6	-
Inclusiviteit	6.9	6.8	6.9	-
 respondenten	504	-	-	476

Aandacht l.g. hybride werken (1)

De module aandacht leidinggevende richt zich op de mate waarin de leidinggevende aandacht heeft voor het welzijn van de individuele medewerker en of hij/zij de samenwerking in het team bevordert in een situatie waarin hybride wordt gewerkt.

Huidig
Benchmark Provincies
Top 3 Benchmark Provincies
Vorige onderzoek

Themascore

6.7

-

-

-

De afgelopen maand had mijn leidinggevende aandacht voor mijn welzijn

6.7

-

-

-

De afgelopen maand had mijn leidinggevende aandacht voor wat ik zei

7.1

-

-

-

De afgelopen maand slaagde mijn leidinggevende erin om mij en mijn collega's te laten samenwerken

6.1

-

-

-

 respondenten

504

-

-

476


Faciliteiten hybride werken (1)

	Huidig	Benchmark Provincies	Top 3 Benchmark Provincies	Vorige onderzoek
Themascore	7.1	-	-	-
Ik ben tevreden over de voorzieningen vanuit de organisatie om thuis goed en gezond te werken	7.4	-	-	-
Ik heb voldoende ICT-middelen tot mijn beschikking om hybride te kunnen (samen)werken	7.6	-	-	-
Ik heb een goede werkplek thuis	7.2	-	-	-
Ik heb makkelijk toegang tot andere locaties met werk- en ontmoetingsplekken voor hybride werken	6.4	-	-	-
 respondenten	504	-	-	476

Sociale isolatie (1)

De module sociale isolatie gaat over de mate waarin medewerkers sociale contacten ervaren.


Themascore

	Huidig	Benchmark Provincies	Top 3 Benchmark Provincies	Vorige onderzoek
Themascore	6.8	-	-	-
Ik mis het informele contact met mijn collega's	6.1	-	-	-
Ik mis de emotionele steun van mijn collega's	6.7	-	-	-
Ik voel mij geïsoleerd	7.6	-	-	-
 respondenten	504	-	-	476

Inclusie (1)

De module inclusie gaat over in hoeverre de medewerker zich erbij voelt horen in het team.

Themascore

	Huidig	Benchmark Provincies	Top 3 Benchmark Provincies	Vorige onderzoek
Themascore	7.5	-	-	-
Ik voel me een gewaardeerd lid van mijn team	7.8	-	-	-
Ik voel me verbonden met mijn team	7.5	-	-	-
Ik ervaar dat mijn teamleden echt om mij geven	7.1	-	-	-
 respondenten	504	-	-	476

Betrokkenheid samenleving (1)

De module betrokkenheid bij de samenleving gaat over de verbondenheid van de organisatie met de samenleving, wat tot uitdrukking komt in bijdragen aan de samenleving door te weten wat er in de samenleving speelt en daarop in te spelen.

Huidig
Benchmark Provincies
Top 3 Benchmark Provincies
Vorige onderzoek

Themascore

Themascore	Huidig	Benchmark Provincies	Top 3 Benchmark Provincies	Vorige onderzoek
In deze organisatie stellen we onszelf voortdurend de vraag hoe ons werk bijdraagt aan de samenleving	6.3	-	-	-
In deze organisatie zijn we ons bewust van wat er speelt in de samenleving	6.5	-	-	-
In deze organisatie spelen we in op gebeurtenissen in de samenleving	6.6	-	-	-
 respondenten	504	-	-	476

Loyaliteit (1)

Loyaliteit gaat over de bereidheid om bij de organisatie te blijven werken.

Themascore

	Huidig	Benchmark Provincies	Top 3 Benchmark Provincies	Vorige onderzoek
Vergeleken met andere organisaties, is werken voor de Provincie Zeeland overwegend positief	7.6	7.4	7.7	6.9
Ik heb weinig redenen om bij de Provincie Zeeland weg te gaan	7.5	7.2	7.5	6.9
Er zijn veel redenen om bij de Provincie Zeeland te blijven werken	7.6	7.3	7.7	6.9
 respondenten	504	-	-	476

Werkgeverschap (1)

Organisaties die werk maken van werkgeverschap bieden hun medewerkers een werkomgeving waarin zij zich thuis en geaccepteerd voelen. Zo'n werkomgeving leidt ertoe dat je medewerkers zich meer verbonden voelen met hun collega's en je organisatie.

Huidig
Benchmark Provincies
Top 3 Benchmark Provincies
Vorige onderzoek

Themascore

	Huidig	Benchmark Provincies	Top 3 Benchmark Provincies	Vorige onderzoek
Ik ben tevreden over de Provincie Zeeland als organisatie	6.6	6.5	6.6	-
Ik word gewaardeerd door de Provincie Zeeland	7.4	7.7	8.1	6.4
de Provincie Zeeland gebruikt de ideeën en suggesties van medewerkers om te verbeteren	7.1	7.0	7.1	5.7
De toekomstvisie van de Provincie Zeeland inspireert me	6.2	5.8	6.0	-
	5.5	5.2	5.5	-
respondenten	504	-	-	476

Inclusiviteit (1)

In een inclusieve bedrijfscultuur is er aandacht voor gelijkheid en diversiteit binnen de organisatie. Het is daarbij belangrijk dat medewerkers gelijke kansen hebben en gelijk behandeld worden, ongeacht achtergrond.

Huidig
Benchmark Provincies
Top 3 Benchmark Provincies
Vorige onderzoek

Themascore

6.9 6.8 6.9 -

de Provincie Zeeland is toegewijd aan het ondersteunen van een cultuur van inclusie	6.7	6.2	6.8	5.4
Ik ben tevreden met de maatregelen die mijn organisatie neemt ter bevordering van gelijkheid, inclusiviteit en diversiteit	6.8	6.7	6.9	-
Achtergrond (leeftijd, geslacht, afkomst, seksuele geaardheid et cetera) is niet van invloed op hoe men in mijn organisatie behandeld wordt	7.0	7.1	7.2	-
 respondenten	504	-	-	476

Resultaten op de vragen

De volgende vragen en de bijbehorende scores zijn ingedeeld in specifieke topics die relevant zijn voor Provincie Zeeland.

Leiderschap

	Huidig	Vorige onderzoek	Benchmark Provincies	Top 3 Benchmark Provincies
Mijn direct leidinggevende zorgt voor goede samenwerking tussen medewerkers	6.6	5.5	6.9	7.8
Mijn direct leidinggevende toont respect voor mijn persoonlijke gevoelens	7.8	7	7.9	8.3
Mijn direct leidinggevende stimuleert me om mijn handelen vanuit verschillende invalshoeken te bekijken	6.8	5.9	6.8	7.4
Mijn direct leidinggevende maakt duidelijk wat het me zal opleveren als ik doe wat vereist is	5.8	4.8	5.4	5.7
Mijn direct leidinggevende heeft een goed beeld van wat onze teamdoelstellingen zijn	6.8	5.8	7	7.7
Mijn direct leidinggevende geeft leiding door het goede voorbeeld te geven	6.8	6	6.8	7.3
respondenten	504	476	-	-

Werken in programma's/ opgaven

	Huidig	Vorige onderzoek	Benchmark Provincies	Top 3 Benchmark Provincies
Mijn opgave-/ programmamanager zorgt voor goede samenwerking tussen medewerkers	6.6	6	-	-
Mijn opgave-/ programmamanager toont respect voor mijn persoonlijke gevoelens	7.7	7.3	-	-
Mijn opgave-/ programmamanager stimuleert me om mijn handelen vanuit verschillende invalshoeken te bekijken	6.9	6.2	-	-
Mijn opgave-/ programmamanager maakt duidelijk wat het me zal opleveren als ik doe wat vereist is	5.9	4.7	-	-
Mijn opgave-/ programmamanager heeft een goed beeld van wat onze teamdoelstellingen zijn	7.5	6.6	-	-
Mijn opgave-/ programmamanager geeft leiding door het goede voorbeeld te geven	7	6.3	-	-
respondenten	504	476	-	-

Samenwerking

	Huidig	Vorige onderzoek	Benchmark Provincies	Top 3 Benchmark Provincies
De samenwerking tussen mij en mijn collega's is goed	8	7.8	-	-
Mijn collega's helpen om het werk gedaan te krijgen	7.8	7.5	-	-
Mijn collega's spreken mij er op aan als iets niet goed gaat	6.8	6.6	-	-
respondenten	504	476	-	-




Werken in opdrachten

	Huidig	Vorige onderzoek	Benchmark Provincies	Top 3 Benchmark Provincies
Ik heb een duidelijke opdrachtbeschrijving	6.7	6.2	-	-
Ik weet welke resultaten er van mij worden verwacht	7.3	6.8	7.1	7.3
Ik ervaar het werken in opdrachten als positief	5.6	5.3	-	-
respondenten	504	476	-	-

Integrale samenwerking

	Huidig	Vorige onderzoek	Benchmark Provincies	Top 3 Benchmark Provincies
Binnen mijn werkomgeving pakken we opgaven integraal aan	6.1	5.7	-	-
Ik ervaar een goede samenwerking tussen verschillende teams	5.7	5.1	5.7	7
De samenwerking met collega's van andere teams/afdelingen is goed	6.4	5.9	6.6	7
respondenten	504	476	-	-

Opgave gestuurd werken

	 Huidig	 Vorige onderzoek	 Benchmark Provincies	 Top 3 Benchmark Provincies
de Provincie Zeeland is naar buiten gericht (denk hierbij aan inwoners en bedrijven)	6.3	5.7	-	-
In mijn werk zoek ik actief naar coalities met externe partners	6.9	6.8	-	-
Samen met collega's spreek ik regelmatig over hoe wij samenwerken met externe partners	6.5	6.5	-	-
Ik ga regelmatig in gesprek met collega's over wat opgave gestuurd werken voor ons werk betekent	3.9	3.9	-	-
Het werken aan maatschappelijke opgaven helpt ons om meer concrete resultaten te behalen	6.2	5.2	-	-
respondenten	504	476	-	-

Betrokkenheid samenleving

	Huidig	Vorige onderzoek	Benchmark Provincies	Top 3 Benchmark Provincies
In deze organisatie stellen we onszelf voortdurend de vraag hoe ons werk bijdraagt aan de samenleving	5.9	-	-	-
In deze organisatie zijn we ons bewust van wat er speelt in de samenleving	6.5	-	-	-
In deze organisatie spelen we in op gebeurtenissen in de samenleving	6.6	-	-	-
respondenten	504	476	-	-

Inclusie

	Huidig	Vorige onderzoek	Benchmark Provincies	Top 3 Benchmark Provincies
Ik voel me een gewaardeerd lid van mijn team	7.8	-	-	-
Ik voel me verbonden met mijn team	7.5	-	-	-
Ik ervaar dat mijn teamleden echt om mij geven	7.1	-	-	-
respondenten	504	476	-	-

Inclusief werkklimaat

	Huidig	Vorige onderzoek	Benchmark Provincies	Top 3 Benchmark Provincies
de Provincie Zeeland is toegewijd aan het ondersteunen van een cultuur van inclusie	6.7	5.4	6.2	6.8
Ik ben tevreden met de maatregelen die mijn organisatie neemt ter bevordering van gelijkheid, inclusiviteit en diversiteit	6.8	-	6.7	6.9
Achtergrond (leeftijd, geslacht, afkomst, seksuele geaardheid et cetera) is niet van invloed op hoe men in mijn organisatie behandeld wordt	7	-	7.1	7.2
respondenten	504	476	-	-

Loyaliteit

	Huidig	Vorige onderzoek	Benchmark Provincies	Top 3 Benchmark Provincies
Vergeleken met andere organisaties, is werken voor de Provincie Zeeland overwegend positief	7.6	6.9	7.4	7.7
Ik heb weinig redenen om bij de Provincie Zeeland weg te gaan	7.5	6.9	7.2	7.5
Er zijn veel redenen om bij de Provincie Zeeland te blijven werken	7.6	6.9	7.3	7.7
Ik heb in de afgelopen 3 maanden concrete actie ondernomen om ander werk te krijgen of ga dat de komende 3 maanden doen				
<i>Nee</i>	82%	78%	75%	78%
<i>Ja, binnen de Provincie Zeeland</i>	11%	15%	18%	0%
<i>Ja, buiten de Provincie Zeeland</i>	10%	12%	12%	0%
respondenten	504	476	-	-

Werkgeverschap

	Huidig	Vorige onderzoek	Benchmark Provincies	Top 3 Benchmark Provincies
Ik ben tevreden over de Provincie Zeeland als organisatie	7.4	6.4	7.7	8.1
Ik word gewaardeerd door de Provincie Zeeland	7.1	5.7	7	7.1
de Provincie Zeeland gebruikt de ideeën en suggesties van medewerkers om te verbeteren	6.2	-	5.8	6
De toekomstvisie van de Provincie Zeeland inspireert me	5.5	-	5.2	5.5
Ik ben trots om voor het gebied Zeeland te werken	8.1	-	-	-
Hoe waarschijnlijk is het dat je de Provincie Zeeland als werkgever zou aanbevelen aan vrienden en kennissen?	22	-18	-1	10
respondenten	504	476	-	-

Hybride werken bij Provincie Zeeland

	Huidig	Vorige onderzoek	Benchmark Provincies	Top 3 Benchmark Provincies
Ik ben positief over hybride werken	7.6	6.4	6.3	6.8
De gebouwen nodigen uit tot hybride werken	5.8	4.9	-	-
Ik ervaar voldoende eigen regie over mijn werkdag door het beleid van de Provincie Zeeland rondom het hybride werken	7.8	-	-	-
respondenten	504	476	-	-

Hybride werken bij Provincie Zeeland (2)

Door het hybride werken zijn we ook meer digitaal gaan werken. Wat heb jij nodig om nog beter met de digitale systemen te kunnen werken? Je kunt meerdere opties kiezen.

	Huidig	Vorige onderzoek	Benchmark Provincies	Top 3 Benchmark Provincies
Beschikbaarheid van een helpdesk	34%	-	-	-
Trainingen	15%	-	-	-
Duidelijke introductie/ handleiding	28%	-	-	-
Verminderen van hoeveelheid systemen	36%	-	-	-
Betere synergie van verschillende systemen	42%	-	-	-
Duidelijkheid over toegevoegde waarde van systeem	24%	-	-	-
Anders, namelijk	17%	-	-	-
respondenten	504	476	-	-

Faciliteiten hybride werken

	Huidig	Vorige onderzoek	Benchmark Provincies	Top 3 Benchmark Provincies
Ik ben tevreden over de voorzieningen vanuit de organisatie om thuis goed en gezond te werken	7.4	-	-	-
Ik heb voldoende ICT-middelen tot mijn beschikking om hybride te kunnen (samen)werken	7.6	-	-	-
Ik heb een goede werkplek thuis	7.2	-	-	-
Ik heb makkelijk toegang tot andere locaties met werk- en ontmoetingsplekken voor hybride werken	6.4	-	-	-
respondenten	504	476	-	-

Hybride werken met collega's

	Huidig	Vorige onderzoek	Benchmark Provincies	Top 3 Benchmark Provincies
In mijn team maken we duidelijke afspraken wanneer we thuis of op kantoor werken	5.6	-	-	-
In mijn team voel ik me vrij om aan te geven als ik thuis/ op kantoor wil werken	8	-	-	-
In mijn team maken we duidelijke afspraken hoe we effectief met elkaar kunnen vergaderen	6	-	-	-
Ik voel me verbonden met mijn collega's in de hybride manier van werken	6.1	-	-	-
respondenten	504	476	-	-

Aandacht leidinggevende bij hybride werken

	Huidig	Vorige onderzoek	Benchmark Provincies	Top 3 Benchmark Provincies
De afgelopen maand had mijn leidinggevende aandacht voor mijn welzijn	6.7	-	-	-
De afgelopen maand had mijn leidinggevende aandacht voor wat ik zei	7.1	-	-	-
De afgelopen maand slaagde mijn leidinggevende erin om mij en mijn collega's te laten samenwerken	6.1	-	-	-
respondenten	504	476	-	-

Sociale isolatie

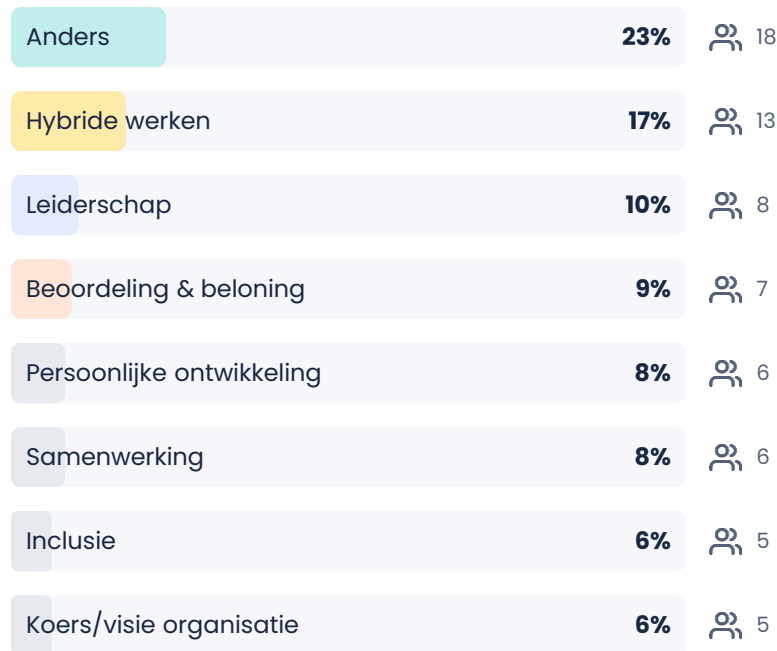
	Huidig	Vorige onderzoek	Benchmark Provincies	Top 3 Benchmark Provincies
Ik mis het informele contact met mijn collega's	6.1	-	-	-
Ik mis de emotionele steun van mijn collega's	6.7	-	-	-
Ik voel mij geïsoleerd	7.6	-	-	-
respondenten	504	476	-	-

Onderwerpen die je medewerkers noemen

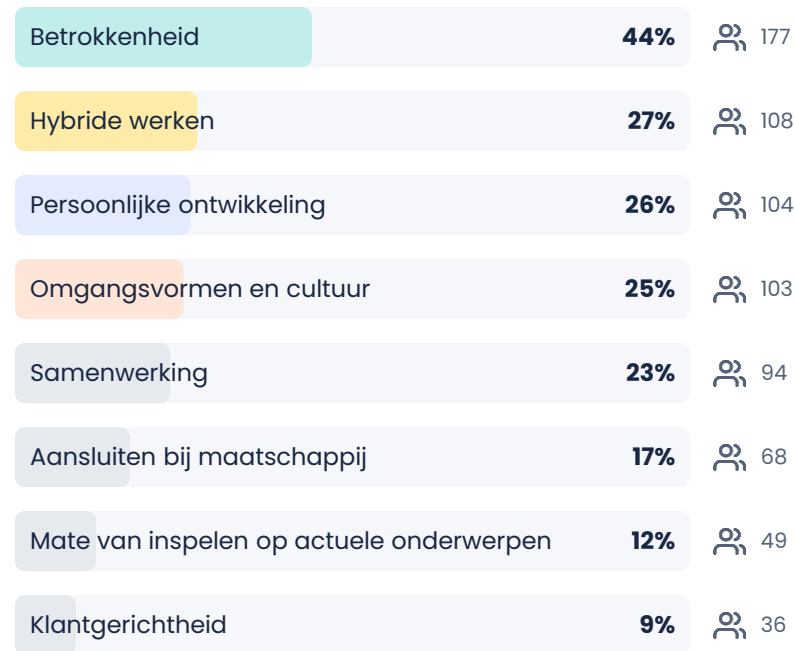
Ontdek waar ze het meest trots op zijn en waar ze ruimte zien voor groei.

Binnen Provincie Zeeland

Top 8 onderwerpen om trots op te zijn

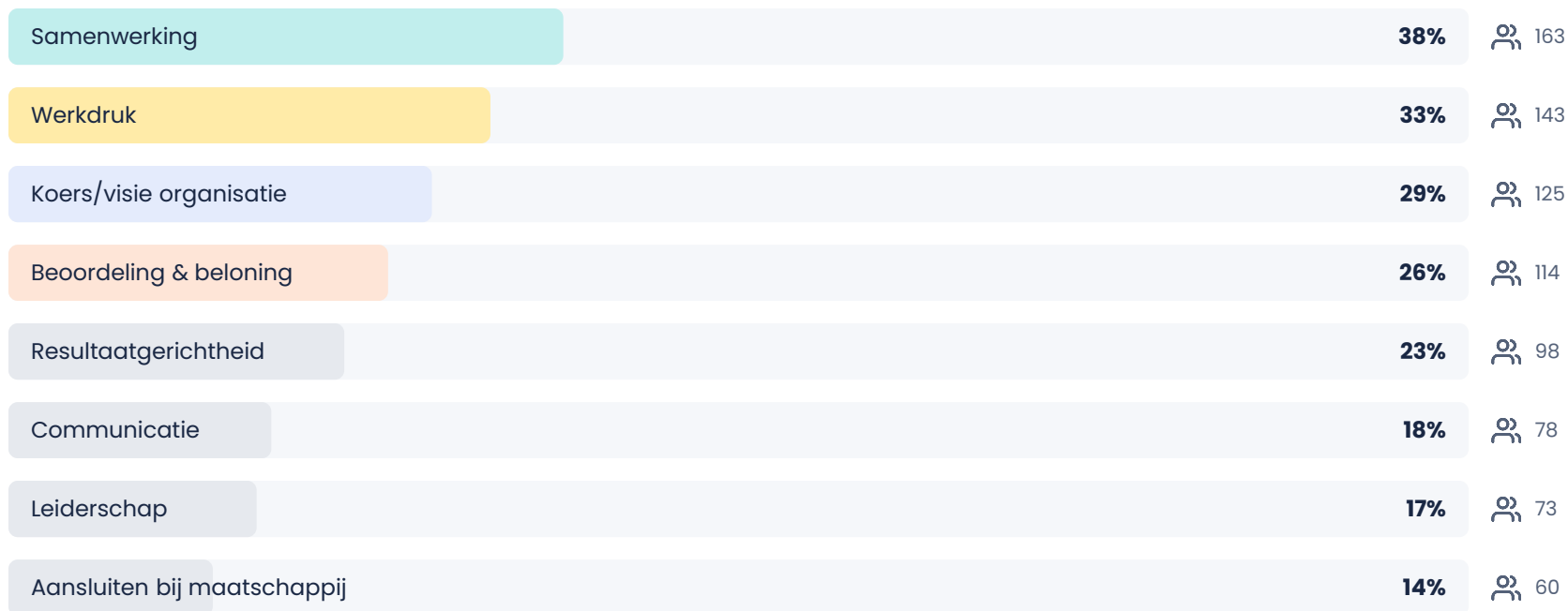


Top 8 onderwerpen om trots op te zijn



Binnen Provincie Zeeland

Top 8 aandachtsgebieden



Vragen Commissie Bestuur 26 mei 2023

BBB, Christine Govaert, over Brief GS van 14 maart 2023 over Medewerkersonderzoek 2023 - 297926, agendapunt 105

Vragen Commissie Bestuur	Antwoorden
<p>Uit het Medewerkers onderzoek komt naar voren dat medewerkers content zijn met de mogelijkheid om thuis/hybride te werken maar dat er ook duidelijke afspraken gemaakt moeten worden. Met name ook om de verbinding tussen de collega's te behouden. Daarnaast wordt aangegeven dat integrale samenwerking een uitdaging is.</p> <p>1. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat ambtenaren in grote lijnen weten van elkaar waar aan gewerkt wordt? Plus hoe kunnen we bovenstaande problemen tackelen?</p>	<p>Hoewel integraal werken een belangrijk element is in de sturingsprincipes van de ambtelijke organisatie vraagt dit continue aandacht. De resultaten van het recent uitgevoerde werkbelevingsonderzoek onder het personeel tonen dat ook aan. Het bevorderen van integraal werken betekent meer dan enkel afspraken op het gebied van structuur en sturing.</p> <p>Er zijn de afgelopen periode meerdere acties ondernomen om integraal werken in de organisatie te stimuleren. Een van de acties die hierop is gericht, is het actief stimuleren van verbinding binnen de organisatie en tussen collega's. Dat is enerzijds nodig vanuit de ontwikkeling van hybride werken en tevens een gevolg van de (aanzienlijke) ontwikkeling die op dit moment gaande is in het personeelsbestand. Daarmee zet de organisatie in op zowel collegiaal informeren over elkaars takenpakket alsook het persoonlijke aspect (elkaar kennen).</p> <p>Over hybride werken geldt het beleid dat iedere medewerker minimaal de helft van zijn werktijd werkzaam is op kantoor. Daarnaast zijn diverse</p>

Vragen Commissie Bestuur	Antwoorden
	<p>instrumenten en voorzieningen aangebracht in de organisatie en haar kantoorpanden om collegiale uitwisseling te bevorderen. Voorbeelden hiervan zijn het sociaal intranet, netwerk- en ontmoetingsruimtes, alsook teamontwikkeling en maandelijkse ontmoetingsmomenten voor het personeel.</p> <p>Overigens merken wij graag op dat toenemend belang van integraal werken niet enkel aandacht vraagt binnen de ambtelijke organisatie. Kijkend naar alle maatschappelijke ontwikkelingen op dit moment (waaronder de landelijke transitie), dan vragen deze de komende periode een uitdagende puzzel omdat rekening moet worden gehouden met de samenhang van verschillende functies in een gebied met beperkte omvang. Het zorgt voor uitdagingen het maken van integrale afwegingen in het politieke besluitvormingsproces en daarmee ook integrale samenwerking binnen de ambtelijke organisatie.</p>

Vragen Commissie Bestuur 8 september 2023

Wim Kok, SGP-fractie, over Brief GS van 14 maart 2023 over Medewerkeronderzoek 2023 - 297926, agendapunt 10

Vragen Commissie Bestuur	Antwoorden
<p>1. In de brief van GS staan de belangrijkste conclusies van het onderzoek. Wat wil GS concreet gaan oppakken en binnen welk tijdsbestek?</p>	<p>De onderzoeksresultaten van het onderzoek in januari 2023 laten op bijna alle thema's een positieve ontwikkeling lieten zien ten opzichte van het vorige onderzoek in 2020 . Naast het borgen van de dingen die goed gaan zoals, 'medewerkers zijn betrokken en trots om voor Zeeland (zowel gebied als organisatie) te werken' en 'medewerkers ervaren een inclusieve cultuur binnen de teams', is er ook aandacht voor de genoemde verbeterpunten.</p> <p>De resultaten van het onderzoek zijn besproken in de organisatie en verbeterpunten zijn/worden planmatig door het management van de ambtelijke organisatie opgepakt. De afgelopen maanden is uitvoering gegeven aan het opvolgen van die verbeterpunten waarbij tips en suggesties van medewerkers een plek kregen, zoals bijvoorbeeld:</p> <p>Integraal samenwerken: Er zijn de afgelopen periode meerdere acties ondernomen om integraal werken in de organisatie te stimuleren. Een van de acties die hierop is gericht, is het actief stimuleren van verbinding binnen de organisatie en tussen collega's. Dat is enerzijds nodig vanuit de ontwikkeling van hybride werken en tevens een gevolg van de (aanzienlijke) ontwikkeling die op dit moment gaande is in het personeelsbestand. Daarmee zet de organisatie in op zowel collegiaal informeren over elkaars takenpakket alsook het persoonlijke aspect (elkaar kennen).</p> <p>Hybride werken: Medewerkers zijn positief over de vrijheid en vertrouwen over het hybride werken. Tegelijkertijd blijkt er behoefte te zijn aan duidelijkere afspraken en in verbinding zijn met collega's. Over hybride werken geldt het beleid dat iedere medewerker minimaal de helft van zijn werktijd werkzaam is op kantoor. Daarnaast zijn diverse instrumenten en voorzieningen aangebracht in de organisatie en haar kantoorpanden om collegiale uitwisseling te bevorderen. Voorbeelden hiervan zijn het sociaal intranet, netwerk- en ontmoetingsruimtes, alsook teamontwikkeling en maandelijkse ontmoetingsmomenten voor het personeel.</p> <p>Aantrekkelijk werkgeverschap: Uit (imago-)onderzoek blijkt dat er nog een wereld te winnen is als het gaat om bekendheid van provincies ten opzichte van gemeenten en de Rijksoverheid. Daarom is de afgelopen drie jaar gewerkt aan de voorbereiding van een gezamenlijk banenplatform van de provincies. Het doel van de campagne is meer bekendheid van de provincie als werkgever. Daarnaast werken we momenteel aan een</p>

Vragen Commissie Bestuur	Antwoorden
	<p>arbeidsmarktcampagne die dit najaar te zien zal zijn. Respons en ideeën uit het medewerkers onderzoek leverden hier input voor.</p>
<p>2. Begin 2020 is in de Cie Bestuur en de Statenvergadering gesproken over het personeelsbeleid n.a.v. een onderzoek van de Rekenkamer. In dit onderzoek is gekeken naar externe inhuur en naar uitbesteding met als conclusie dat een (nieuw) kader nodig is. Wat is hier de status van? Is het mogelijk hier over te rapporteren in cijfers?</p>	<p>Op basis van aanbeveling van de Rekenkamer is in 2022 een afwegingskader gemaakt. Het afwegingskader geeft de ambtelijke organisatie en vooral management handvatten wanneer ze, door omstandigheden gedwongen of doordat zich een situatie voordoet, een besluit moet nemen over externe inhuur of uitbesteden van een activiteit. Het afwegingskader geeft daarbij richting in welk werk past bij welk type externe inhuur.</p> <p>Het afwegingskader kan ook worden ingezet om alle provinciale activiteiten te toetsen, bijvoorbeeld om efficiëncymogelijkheden te onderzoeken. Over de totstandkoming van het kader is gerapporteerd in de jaarrekening 2022.</p> <p>Over de omvang van externe inhuur wordt gerapporteerd via de paragraaf bedrijfsvoering in de jaarrekening. Over de omvang en samenstelling van uitbesteding zijn geen meer gedetailleerde/ gespecificeerde gegevens beschikbaar.</p>
<p>3. In dit verband is in 2020 ook gesproken over de strategische personeelsplanning gezien m.n. de leeftijd van het personeel en de ervaring die ons hier in de komende 5 jaar gaat verlaten. Wat is de huidige verwachting op dit punt en welke acties zijn of worden er ondernomen? Juist in de afgelopen jaren zijn een aantal grotere Rijksopgaven naar de Provincie gekomen die om kwaliteit en kwantiteit in personeel gaan vragen. Wat is het plan?</p>	<p>De komende vijf jaar vindt er een forse uitstroom plaats van AOW-gerechtigd personeel (60 fte). De afgelopen vier jaren is reeds met groot effect geïnvesteerd in het menselijk kapitaal. In de periode van 2018 tot en met heden stroomden ruim 200 nieuwe medewerkers in. Mede door een strategie te hanteren waarbij nieuw personeel veelal voor langere termijn aan de organisatie wordt verbonden, kon een groot deel van het personeelsvraagstuk worden opgelost.</p> <p>Daarbij heeft de provincie en daarmee ook de ambtelijke organisatie te maken met steeds complexere opgaven die integraal en vanuit verschillende disciplines moeten worden aangepakt. Met de inrichting op de transities gaat de organisatie een nieuwe fase in qua haar ontwikkeling. Een fase die vernieuwing en intensivering qua aanpak vraagt gezien de toenemende vraag aan nieuw personeel en tegelijkertijd grote krapte op de arbeidsmarkt. De organisatie heeft hierin de afgelopen jaren daarin al forse stappen gezet. Enkele voorbeelden zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • N.a.v. goede gesprekken met 62+ers hebben wij tijdig inzicht in vertrekplannen van medewerkers, waardoor wij weloverwogen keuzes kunnen maken om posities al dan niet opnieuw in te vullen • Er is inzicht in sleutelposities en zijn gericht aan de slag met potentiële opvolgers dan wel treffen organisatorische maatregelen om continuïteit op deze posities te borgen. • Aanbieden van traineeplekken op gebieden waar vanuit SPP specifieke vraag is t.a.v. tijdige opvolging. • Gericht opleiden en ontwikkelen op toekomstig benodigde competenties

Vragen Commissie Bestuur	Antwoorden
	Daarnaast bereiden wij ons voor op de uitvoering van de grote landelijke transitie, echter zijn wij daarbij ook in afwachting van de inhoudelijke uitkomst van de landelijke verkiezingen en regeerakkoord, alsmede bijbehorende noodzakelijke financiële middelen daarvoor.

Besluitenlijst Commissie Bestuur

Datum	23-06-2023
Tijd	9:00 - 11:15 uur
Locatie	Statenzaal
Voorzitter	C.L.M. van den Berge
Link naar videotulen	Commissie Bestuur (royalcast.com)
Aanwezig zijn de leden:	A.L. Boone, M.A. Boone - Tuijnman, J.J. van Burg, D. de Clerck, C.A.H.M. Govaert, G. Heijkoop, J.P.P. Hinssen, C. Jacobusse, T.A.O. Janssens, J.L. Kool-Blokland, R. de Roon, B.A. Schutz, H.G.A. Steur, G.W.A. Temmink, G. van Unen en W. Versluijs
Verder zijn aanwezig:	J. de Bat, A.J. van der Maas en B.L.L. van der Velde (GS), A.M. Dees-de Vries en M.A. van 't Westeinde (leden AV IPO) en M.E. Trimpe (commissiegriffier)
Afwezig zijn de leden:	M. Bos, W.H. Kok en E.J.A. Koppejan

1 **Opening en mededelingen van de voorzitter**

De voorzitter opent de vergadering en heet de aanwezigen welkom.

2 **Vaststellen agenda**

Conclusie: de agenda wordt vastgesteld.

3 **Informatie-uitwisseling, d.w.z.:**

3.1 **Vast terugkerend agendapunt: IPO**

Afdoeningsvoorstel: behandelen (informereren / controleren)

Er zijn vragen ingediend door de fractie van BBB. De antwoorden zijn geplaatst in iBabs.

Toezegging gedeputeerde Van der Maas: Ik zal het rapport 'Elke regio telt' van de Raad voor de Leefomgeving toezenden aan de commissie.

Conclusie: de commissie geeft een aantal punten aan de Zeeuwse leden van de AV IPO mee ten behoeve van de AV-vergadering op 27 juni 2023.

3.2 **Mededelingen van gedeputeerden**

Afdoeningsvoorstel: informeren

Conclusie: er zijn geen mededelingen.

3.3 **Vragen van commissieleden over het nieuws van de dag**

Afdoeningsvoorstel: informeren

Vraag van mevrouw Van Unen (SP) over PFAS, naar aanleiding van een bericht in de pers over een schikking met 3M. Antwoord door gedeputeerde Van der Velde.

3.4 Andere vragen van commissieleden over onderwerpen die niet op de agenda staan

Afdoeningsvoorstel: informeren

Conclusie: er zijn geen andere vragen.

4 Gelegenheid om in te spreken

Conclusie: er zijn geen insprekers

5 Statenvoorstel 8e wijziging begroting 2023 Provincie Zeeland - 339209

Afdoeningsvoorstel: behandelen (kaderstellen)

Er zijn vragen ingediend door de fractie van BBB. De antwoorden zijn geplaatst in iBabs.

Conclusie: de commissie vindt het statenvoorstel voldoende onderbouwd voor behandeling door Provinciale Staten. De commissie adviseert het voorstel te agenderen als hamerstuk.

6 Brief GS van 6 juni 2023 over wind in de zeilen - 339211

Afdoeningsvoorstel: behandelen (informeren/controleren)

Er zijn vragen ingediend door de fracties van D66, PvdA-GL en BBB. De antwoorden zijn geplaatst in ibabs.

Toezeggingen gedeputeerde Van der Velde:

1. Ik zal de geuite zorgen over de Kenniswerf overbrengen aan het team van uitvoeringsregisseur Riedstra.
2. Ik zal de uitvoeringsregisseur Riedstra vragen om in de volgende voortgangsrapportage uitgebreid aandacht te geven aan wat nodig is van partijen zoals ProRail om de 60 minuten reistijdsverkortings te behalen.

Conclusie: de brief met voortgangsrapportage is voldoende behandeld.

7 Concept besluitenlijst van vergadering van 26 mei 2023

Afdoeningsvoorstel: vaststellen

Conclusie: de besluitenlijst wordt vastgesteld.

8 Toezeggingenlijst

Afdoeningsvoorstel: informeren en instemmen met advies PS-toezegging nr. 179 als afgehandeld te beschouwen en af te voeren.

Conclusie: de commissie stemt in met het advies PS-toezegging nr. 179 als afgehandeld te beschouwen en af te voeren.

9 Volgende vergadering: vrijdag 8 september 2023, 9.00 uur

10 Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering om 11.15 uur.

100 Ingekomen stukken ter kennisneming en informatie

Conclusie: de commissie neemt kennis van het ingekomen stuk.

101 Brief GS van 23 mei 2023 over advies artikel 12 rapport 2021-2022 Vlissingen - 333896

Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming

Er zijn vragen ingediend door de fractie van BBB. De antwoorden zijn geplaatst in iBabs.

Laatst gewijzigd: 4 september 2023

Toezeggingenlijst commissie Bestuur 8 september 2023

Commissie (Bestuur)						
nr	COM	Bestuurder	datum vergadering	onderwerp	actie door	voortgang
1	Bestuur	Van der Maas	23-6-2023	N.a.v. IPO: Ik zal het rapport 'Elke regio telt' van de Raad voor de Leefomgeving toezenden aan de commissie.		
2	Bestuur	Van der Velde	23-6-2023	N.a.v. voortgangsrapportage Wind in de Zeilen: Ik zal de geuite zorgen over de Kenniswerf overbrengen aan het team van uitvoeringsregisseur Riedstra.		
3	Bestuur	Van der Velde	23-6-2023	N.a.v. voortgangsrapportage Wind in de Zeilen: Ik zal de uitvoeringsregisseur Riedstra vragen om in de volgende voortgangsrapportage uitgebreid aandacht te geven aan wat nodig is van partijen zoals ProRail om de 60 minuten reistijdsverkortung te behalen.		

PS toezeggingen						
nr	COM	Bestuurder	Datum vergadering	Onderwerp	Actie door	Voortgang
83	Bestuur	De Bat	17-3-2017	N.a.v. Toetsingskader grote projecten DIP-121: Ik zal ervoor zorgen dat het Toetsingskader grote projecten minstens één keer per twee jaar wordt geëvalueerd.		Eenmaal per jaar wordt de aansturing van de grote projecten geëvalueerd en vindt reflectie plaats tussen Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten. Jaarlijks wordt het werken volgens het kader grote

PS toezeggingen						
nr	COM	Bestuurder	Datum vergadering	Onderwerp	Actie door	Voortgang
						projecten geëvalueerd en besproken in Gedeputeerde Staten.
109	Bestuur	Pijpelink	11-6-2021	N.a.v. Motie 22 ingediend door het lid Verburg (CU) over Instelling Werkgroep Provinciale Beleidsdata GS zullen PS proactief informeren over de vorderingen en resultaten in het oprichtingsproces van de Data Alliantie, de onderzoeksthema's en de provinciale rol daarbij.		Voortgang gemeld via brief GS van 15 februari 2022 met afdoening diverse toezeggingen en moties, geagendeerd voor vergadering commissie Bestuur op 11 maart 2022.
190	Bestuur	Van der Maas	3-2-2023	N.a.v. Statenvoorstel Visie op Participatie - 231431: GS zullen zich bij District Antwerpen en op andere plaatsen laten informeren over het concept 'Burgerbegroting' en PS informeren over de bevindingen.		

Moties						
nr	COM	Bestuurder	Datum vergadering	Onderwerp	Actie door	Voortgang
2	Bestuur	Pijpelink	21-4-2023	Babijn (PvZ, mede namens D66) over Mantelzorgvriendelijke Werkgever Draagt het college op: De provinciale organisatie op de kortst mogelijke termijn officieel mantelzorgvriendelijk te maken en als bewijs een erkenning aan te vragen, en zich vervolgens bestuurlijk in te zetten om hetzelfde te bewerkstelligen bij alle Zeeuwse gemeenten die nog geen erkenning hebben en het Waterschap.		

Aan de voorzitter van Provinciale Staten van Zeeland
p.a. Statengriffie

Onderwerp
Meicirculaire 2023 Provinciefonds

Zaaknummer
139891

Behandeld door

Verzonden

Middelburg, 13 juni 2023

Geachte voorzitter,

Met deze brief informeren wij u over de uitkomsten van de meicirculaire 2023 van het provinciefonds. Het provinciefonds is de belangrijkste inkomstenbron van de Provincie Zeeland. Doorgaans verstrekt het Rijk op drie momenten, via circulaire, informatie over de ontwikkeling van het provinciefonds: in mei op basis van de Voorjaarsnota van het Rijk; in september op basis van de Miljoenennota en in december op basis van de Najaarsnota van het Rijk. De uitkering van het provinciefonds bestaat uit een **algemene** uitkering en **decentralisatie** uitkeringen.

Algemene uitkering

De ontwikkeling van de algemene uitkering provinciefonds wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de uitgaven van het Rijk. Door de afgesproken normeringssystematiek (gezamenlijk trap op, trap af) hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van de algemene uitkering uit het provinciefonds en dus op de budgettaire ruimte van de provincie. De jaarlijkse toename of afname van het provinciefonds die voortvloeit uit deze normeringssystematiek wordt het **accres** genoemd. De hoogte van de algemene uitkering kan ook muteren door veranderingen in de verdeelmaatstaven zoals het aantal inwoners en aandeel oeverlengte.

De gevolgen van de algemene uitkering van deze meicirculaire komen neer op de volgende mutaties:

2023 +/- € 2,1 miljoen;
2024 +/- € 3,5 miljoen;
2025 +/- € 3,2 miljoen;
2026 +/- € 2,9 miljoen;
2027 +/- € 7,0 miljoen;

De uitsplitsing van deze extra middelen zijn als volgt:

Onderwerp	2023	2024	2025	2026	2027
Accres, wijziging maatstaven, gewichten, uitkeringsfactor en taakmutaties	1,0	3,5	3,2	2,9	7,0
BTW compensatie afrekening 2022	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	2,1	3,5	3,2	2,9	7,0

Ons voorstel is om deze hogere uitkering, onder aftrek van het jaarlijks aanvullen van de stelpost provinciefonds tot het maximum van € 3 miljoen, toe te voegen aan de budgettaire ruimte.

Accres

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van het accres. Het accres is voor de jaren tot en met 2025 geactualiseerd op basis van de ontwikkeling van de rijksuitgaven (de zogenoemde trap-op-trap-af-systematiek). In het coalitieakkoord is besloten om het accres vanaf 2026 niet langer te koppelen aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Voor 2026 en verder is het accres gesplitst in een vaststaand volumedeel en een loon- en prijsdeel dat per circulaire wordt geactualiseerd op basis van de laatste inzichten van het Centraal Planbureau (CPB) over de loon- en prijsontwikkeling.

Nieuw is dat het kabinet, als uitwerking van het coalitieakkoord, éézijdig besloten heeft dat het gemeente- en provinciefonds vanaf 2027 (in afwijking dus van uitgangspunt dat nieuwe systematiek in 2026 zou ingaan) geïndexeerd worden op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). De volumeontwikkeling van de fondsen wordt gebaseerd op een historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp, waardoor de fondsen minder schommelen. In de Miljoenennota 2024 worden voor 2027 en verder de cijfers op basis van deze systematiek berekend en opgenomen op basis van de op dat moment meest actuele gegevens. Deze uitkomsten worden verwerkt in de septembercirculaire 2023, in deze circulaire is de koppeling aan bbp vanaf 2027 dus nog niet verwerkt.

Bij Miljoenennota 2023 heeft het kabinet aanvullend eenmalig € 100 miljoen voor provincies beschikbaar gesteld voor 2026, vooruitlopend op de nieuwe financieringssystematiek. Dit bedrag komt vanaf 2027 nu structureel beschikbaar. Daarnaast worden de fondsen vanaf 2027 geïndexeerd op basis van de ontwikkeling van het bbp. Voorlopig is hiervoor aanvullend budget gereserveerd van € 15 miljoen in 2027 en € 30 miljoen in 2028. Door deze 2 toevoegingen aan het provinciefonds stijgt de uitkering in 2027 harder dan de jaren 2023 tot en met 2026.

BTW compensatie afrekening

Overschotten en tekorten in het BTW compensatiefonds worden verrekend in de algemene uitkering van het provinciefonds. In de praktijk blijkt dat doorgaans sprake is van overschotten in het BTW compensatiefonds die uiteindelijk ten gunste van de algemene uitkering komen. Dit overschot in het BTW compensatiefonds wordt de 'ruimte onder het plafond BCF' genoemd. Bij de Miljoenennota in september 2022 werd de ruimte onder het plafond voor 2022 geraamd op € 62 miljoen. Bij de definitieve afrekening blijkt deze ruimte te zijn toegenomen met € 27 miljoen. Dit overschot wordt toegevoegd aan het provinciefonds. Voor Zeeland betekent dit een bedrag van afgerond € 1,1 miljoen.

Negatieve afrekening 2022

Los van de uitkeringen 2023 en verder vindt jaarlijks een afrekening plaats over het voorgaand jaar. Dit komt voor 2022 door de definitieve vaststelling van het aantal opcenten MRB. Deze wijkt af van de prognose uit de decembercirculaire 2022. Deze bijstelling wordt via de verdeelsleutel verrekend via de provinciefondsuitkering. De afrekening van het provinciefonds pakt voor Zeeland negatief uit voor een bedrag van € 0,2 miljoen.

Decentralisatie- en integratie-uitkeringen

Via het provinciefonds ontvangt de Provincie ook decentralisatie uitkeringen. Deze uitkeringen hebben een eigen verdeling per Provincie. In tegenstelling tot specifieke doeluitkeringen hoeft over de besteding van deze decentralisatie uitkeringen geen verantwoording aan het Rijk te worden afgelegd en zijn de uitkeringen ook niet geormerkt. Decentralisatie uitkeringen zijn vaak wel verbonden met een zeker doel maar hoeven niet aan dit doel uitgegeven te worden.

De volgende decentralisatie uitkering wordt ontvangen in 2023:

Hergebruik stedelijk afvalwater; Op 5 juni 2020 is de EU-verordening inzake minimumeisen voor hergebruik van effluent (EC-richtlijn 2020/741) gepubliceerd in het publicatieblad van de EU. Deze verordening zal drie jaar na publicatie van toepassing zijn. De verordening heeft de volgende doelstellingen:

- Bevorderen hergebruik van (gezuiverd) stedelijk afvalwater voor agrarische toepassingen (circulaire economie).
- Harmonisatie van eisen met het oog op de interne markt voor de afzet van producten geteeld met hergebruikt water.
- Beschermen van de volksgezondheid en het milieu.

Aan de verordening zijn implementatieaspecten verbonden. Een daarvan betreft het aanwijzen van een bevoegd gezag voor de vergunningsverlening, toezicht en handhaving op de (milieubelastende) activiteit; 'het hergebruik van effluent in de landbouw'.

De provincies worden gezien als de meest passende overheid om deze rol van bevoegd gezag op zich te nemen. Voor Zeeland betekent dit een uitkering van € 20.833 per jaar voor 2023 tot en met 2027.

Financiële verwerking van de meicirculaire/hoogte stelpost provinciefonds.

Conform de financiële verordening komen positieve effecten ten gunste van de stelpost provinciefonds tot de stelpost een saldo van € 3 miljoen bereikt. De stelpost provinciefonds is onder meer gevormd om negatieve effecten uit circulaire te kunnen opvangen. Daarnaast wordt uit deze stelpost de indexering van de begroting (indexering materiële budgetten en structurele kostensubsidies aan instellingen), als ook eventuele CAO stijgingen gedekt. Het resterende effect uit de circulaire wordt toegevoegd aan de budgettaire ruimte. Voor het jaar 2023 geldt dat het saldo per eind 2023 moet zijn ingezet. In de najaarsnota 2023 zal een voorstel gedaan worden om deze beschikbare middelen in te zetten.

De financiële effecten op de provinciale begroting zien er dan als volgt uit:

Effecten meicirculaire op stelpost provinciefonds en budgettaire ruimte x € 1 mln					
	2023	2024	2025	2026	2027
Accres meicirculaire inclusief vrijval ruimte plafond BTW compensatiefonds 2022 en actualiseren maatstaven en taakmutaties	2,1	3,5	3,2	2,9	7,0
financiële effecten meicirculaire	2,1	3,5	3,2	2,9	7,0
Beschikbaar in stelpost provinciefonds (na voorstel voorjaarsbijstelling 2023)	3,3	2,5	2,5	2,5	2,5
verwerking meicirculaire ten gunste van de stelpost provinciefonds	0,0	0,5	0,5	0,5	0,5
Beschikbaar in stelpost provinciefonds na verwerking meicirculaire	3,3	3,0	3,0	3,0	3,0
Beschikbare budgettaire ruimte (na voorstel voorjaarsbijstelling 2023)	1,0	4,0	4,4	5,3	30,9
verwerking meicirculaire ten gunste van de budgettaire ruimte	2,1	3,0	2,7	2,4	6,5
Stand budgettaire ruimte na verwerking meicirculaire	3,1	7,0	7,1	7,7	37,4

De verwerking van deze meicirculaire wordt betrokken in de volgende reguliere begrotingswijziging.

Meicirculaire in relatie tot het voorliggend financieel meerjarenperspectief.

In de voorjaarsbijstelling hebben wij een actueel financieel perspectief geschetst. Deze meicirculaire vergroot dit perspectief. Echter, er blijft sprake van onzekerheden. Dit betreft onzekerheden op het gebied van onze inkomsten, zoals de herverdeling provinciefonds en wijziging in de financieringssysteem. Maar ook knelpunten bij de uitvoering van onze wettelijke taken. Te denken valt aan extra benodigde middelen voor het onderhoud en vervanging van infrastructuur, openbaar vervoer, milieutaken, CAO-ontwikkeling en inflatie. Tevens schets de minister in de meicirculaire de onzekerheden over het accres van 2027 en verdere jaren. In de miljoenennota 2024, die naar verwachting vertaald zal worden in de septembercirculaire 2023, zal het accres van 2027 bijgesteld worden op basis van de hiervoor beschreven BBP-systeem, waarbij de meest actuele cijfers gebruikt zullen worden. Dat geeft op dit moment onzekerheden over de stabiliteit van het accres vanaf 2027.

In de zomer- of najaarsnota zullen we nader ingaan op deze ontwikkelingen. Dit kan betekenen dat we een voorstel zullen doen om de stelpost provinciefonds verder op te hogen.

In deze zomer- of najaarsnota wegen we de ambities uit het nieuwe coalitieakkoord én andere ontwikkelingen af tegen de beschikbare ruimte.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,

drs. J.M.M. Polman, voorzitter

drs. M.C.J. Franken, secretaris-algemeen directeur

Bijlagen:

1. Meicirculaire 2023 Provinciefonds

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.



Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Provinciefonds

Meircirculaire 2023



- Gedeputeerde Staten van de provincies
- Dagelijks bestuur van het Interprovinciaal Overleg

DGOBDR/ Bestuur, Financiën
en Regio's

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon
eventuele vragen per e-mail
postbus.gf@minbzk.nl

circulaire

Datum
31 mei 2023

Kenmerk
2023- 0000285705

Onderwerp	meicirculaire provinciefonds 2023
Doelstelling	bekendmaking van beleid en het geven van informatie
Juridische grondslag	
Relaties met andere circulaire's	decembercirculaire 2022 (2022-0000678404); septembercirculaire 2022 (2022-0000522394); meicirculaire 2022 (2022-0000259109)
Ingangsdatum	31 mei 2023
Geldig tot	1 juli 2024

Voorwoord

Voor u ligt de meicirculaire provinciefonds 2023. Deze circulaire informeert u over de provinciefondsuitkeringen voor 2023 en verder, gebaseerd op de voorjaarsbesluitvorming van het Rijk.

De politiek-bestuurlijke zaken worden in hoofdstuk 1 belicht. De circulaire is in belangrijke mate een financieel-technisch document. Vooral de latere hoofdstukken richten zich op de doelgroep van financieel specialisten.

Ik wens u veel succes toe bij de uitvoering van uw taken.

Mede namens de Staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst,
De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

Hanke Bruins Slot

Inhoudsopgave

1	Hoofdpunten	1
1.1	Inleiding	1
1.2	Algemene uitkering	1
1.3	Decentralisatie-uitkeringen	3
2	Algemene uitkering	4
2.1	Inleiding	4
2.2	Wijzigingen in de omvang en verdeling van de algemene uitkering	4
1.	<i>Accres</i>	5
2.	<i>Plafond BTW-compensatiefonds</i>	8
3.	<i>Financieringssystematiek</i>	10
4.	<i>Projecten verkeer en vervoer</i>	10
5.	<i>Generieke Digitale Infrastructuur</i>	10
6.	<i>Uitvoeringskosten PAS meldingen</i>	10
7.	<i>Bodembescherming</i>	11
8.	<i>Aanvalsplan grutto</i>	11
2.3	Maatstaven, gewichten en uitkeringsfactoren	11
3	Decentralisatie-uitkeringen	14
3.1	Inleiding	14
3.2	Omvang en verdeling decentralisatie-uitkeringen	14
1.	<i>Regionale Energie Strategieën (RES)</i>	15
2.	<i>Hergebruik stedelijk afvalwater</i>	15
3.	<i>Gebiedsbiografie Noord-Holland</i>	16
4.	<i>Natuurtop</i>	16
4	Overige mededelingen	17
4.1	Inleiding	17
4.2	Provinciefondstotalen, bevoorschotting en nominale ontwikkelingen	17
4.3	Landelijk gemiddelde kengetal belastingcapaciteit	18
4.4	Integraal overzicht financiën provincies	18
4.5	Website provinciefinanciën: www.findo.nl	18
	Bijlagen	21
	Bijlage 1 Ontwikkeling algemene uitkering 2023-2028	22
	Bijlage 2 Overzicht decentralisatie-uitkeringen 2023 - 2028	23
	Bijlage 3 Bedragen per eenheid 2022	24
	Bijlage 4 Overzicht provinciespecifieke vaste bedragen 2022	25
	Bijlage 5 Volumina maatstaven 2022	26
	Bijlage 6 Overzicht decentralisatie-uitkeringen 2022 per provincie	27
	Bijlage 7 Verdeling provinciefondsuitkeringen 2022	31
	Bijlage 8 Bevoorschotting 2022	32
	Bijlage 9 Berekening provinciale opbrengt per opcent MRB 2022	33

Bijlage 10 Bedragen per eenheid 2023	34
Bijlage 11 Overzicht provinciespecifieke vaste bedragen 2023	35
Bijlage 12 Volumina maatstaven 2023	36
Bijlage 13 Overzicht decentralisatie-uitkeringen 2023 per provincie	37
Bijlage 14 Verdeling provinciefondsuitkeringen 2023	40
Bijlage 15 Bevoorschotting uitkeringsjaar 2023	41
Bijlage 16 Berekening provinciale opbrengst per opcent MRB 2023	43
Bijlage 17 Bedragen per eenheid 2024	44
Bijlage 18 Overzicht provinciespecifieke vaste bedragen 2024	45
Bijlage 19 Volumina maatstaven 2024	46
Bijlage 20 Overzicht decentralisatie-uitkeringen 2024 per provincie	47
Bijlage 21 Verdeling provinciefondsuitkeringen 2024	49
Bijlage 22 Overzicht meerjarige decentralisatie-uitkeringen.....	50
Bijlage 23 Toelichting maatstaven provinciefonds 2023 en verder	51
Bijlage 24 Overzicht overboekingen 2022 BTW-compensatiefonds.....	52

1 Hoofdpunten

1.1 Inleiding

Deze circulaire informeert provincies over de provinciefondsuitkeringen. Het provinciefonds is een belangrijke inkomstenbron van de provincies. Daarnaast bepalen factoren als belastingopbrengsten, provinciale rentelasten en dividendopbrengsten mede de financiële ruimte van provincies. Zij vallen echter buiten het bestek van deze circulaire.

Provincies ontvangen in principe op drie tijdstippen in het jaar informatie over de provinciefondsuitkeringen: in mei op basis van de Voorjaarsnota, in september op basis van de Miljoenennota en in december, ter afronding van het lopende jaar, op basis van de Najaarsnota. De informatie is steeds onder het voorbehoud van parlementaire goedkeuring.

De indeling van de circulaire is afgestemd op de soorten uitkeringen die het provinciefonds kent: de algemene uitkering en de decentralisatie-uitkeringen.

1.2 Algemene uitkering

Accres

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van het accres. In deze circulaire is een nieuwe accresraming opgenomen voor de jaren 2023 en verder. Daarnaast is de definitieve afrekening van de accrestranche 2022 verwerkt. Het accres wordt voor de jaren tot en met 2025 geactualiseerd op basis van de ontwikkeling van de rijksuitgaven (de zogenoemde trap-op-trap-af-systematiek). In deze meicirculaire wordt de loon- en prijs-tranche van 2023 vastgezet.

In het coalitieakkoord is besloten om het accres vanaf 2026 niet langer te koppelen aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Voor 2026 en verder is het accres gesplitst in een vaststaand volumedeel en een loon- en prijsdeel dat per circulaire wordt geactualiseerd op basis van de laatste inzichten van het Centraal Planbureau (CPB) over de loon- en prijsontwikkeling.

Het kabinet heeft, als uitwerking van het coalitieakkoord, besloten dat het gemeente- en provinciefonds vanaf 2027 geïndexeerd worden op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). Uitgangspunt is dat de fondsen (gemeente- en provinciefonds) meerjarig de ontwikkeling van het nominaal bbp volgen. De volumeontwikkeling van de fondsen wordt gebaseerd op een historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp, waardoor de fondsen minder schommelen. De indexatie voor inflatie volgt die van het lopende jaar, waardoor de fondsen reëel 'op niveau' blijven. De grondslagen waarover deze indexatie berekend wordt, worden op gelijke wijze bepaald als de huidige grondslagen, waarover vanaf 2026 de huidige loon- en prijsindexatie wordt berekend. In de Miljoenennota 2024 worden voor 2027 en verder de cijfers op basis van de bbp-

systematiek berekend en opgenomen op basis van de op dat moment meest actuele gegevens. In deze circulaire is de koppeling aan bbp vanaf 2027 dus nog niet verwerkt.

Een toelichting op de accresontwikkelingen is opgenomen in paragraaf 2.2.1 van deze circulaire en meer in detail in paragraaf 4.6 en in bijlage 9 van de Voorjaarsnota 2023.

Plafond BTW-compensatiefonds

Verder informeert deze circulaire over de definitieve afrekening van de ruimte onder het plafond van het BTW-compensatiefonds (BCF) over 2022. Bij Miljoenennota 2023 werd de ruimte onder het plafond voor 2022 geraamd op € 61,639 miljoen. Bij de definitieve afrekening blijkt deze ruimte te zijn toegenomen met € 27,169 miljoen. Dit overschot wordt toegevoegd aan het provinciefonds.

Eenmalige extra prijsbijstelling 2022

In 2022 is de inflatie na het uitkomen van het CEP 2022 aanzienlijk gestegen. Daarom heeft het kabinet bij Najaarsnota 2022 besloten om eenmalig een structurele prijsbijstelling over 2022 uit te keren. Deze extra prijsbijstelling zal worden gebaseerd op CEP 2023, waarbij gekeken gaat worden naar de inflatieontwikkeling over 2022 (t.o.v. CEP 2022 (T-1)). Bij de berekening zijn de nieuwe grondslagen op basis van Miljoenennota 2023 gehanteerd om aan te sluiten bij de reguliere uitkering van de prijsbijstelling 2023 komend voorjaar. Het provinciefonds wordt tot 2026 geïndexeerd via de trap-op-trap-af systematiek en beweegt daardoor mee met de ontwikkeling van het accresrelevante deel van de rijksuitgaven. De structurele prijsbijstelling loopt hierin mee.¹

Financieringssystematiek medeoverheden

In het coalitieakkoord heeft het kabinet een nieuwe financieringssystematiek voor medeoverheden aangekondigd met als doel een stabiele(re) financiering en meer autonomie voor medeoverheden. Bij Miljoenennota 2023 heeft het kabinet aanvullend eenmalig € 1 miljard voor gemeenten en € 0,1 miljard voor provincies beschikbaar gesteld voor 2026, vooruitlopend op de nieuwe financieringssystematiek. Dit bedrag, opgeteld € 1,1 miljard, komt vanaf 2027 structureel beschikbaar. Daarnaast worden de fondsen vanaf 2027 geïndexeerd op basis van de ontwikkeling van het bbp. Hiermee wordt een stabiele, solide en duurzame financiële basis geboden. Voorlopig is hiervoor aanvullend budget gereserveerd van € 150 miljoen in 2027 en € 300 miljoen in 2028 voor gemeenten en van € 15 miljoen in 2027 en € 30 miljoen in 2028 voor provincies. Tezamen komt het extra budget voor gemeenten en provincies in 2027 volgens de huidige raming uit op € 1,3 miljard.

In het coalitieakkoord is opgenomen dat bij het uitwerken van een nieuwe financieringssystematiek, de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied

¹ [Kamerstukken II, 2022-2023, 35 350, nr1, p.18](#)

wordt betrokken. Bij het provinciaal belastinggebied wordt in 2030 een systeem van Betalen Naar Gebruik (BNG) ingevoerd. De opcenten op de motorrijtuigenbelasting (MRB) in huidige vorm (belasting op autobezit) komt dan te vervallen, waardoor in 2030 de noodzaak voor een alternatief belastinggebied (opcenten op betalen naar gebruik of een geheel nieuw belastingmiddel) ontstaat. Er wordt in samenspraak met het IPO gezien welk alternatief belastinggebied wenselijk is ter vervanging van het huidige.²

1.3 Decentralisatie-uitkeringen

De circulaire bevat voor uitkeringsjaar 2023 en verder ook een aantal wijzigingen in de decentralisatie-uitkeringen. Het gaat zowel om de aanpassing van bestaande als om nieuwe uitkeringen. In hoofdstuk 3 is een compleet overzicht opgenomen.

² [Kamerstukken II, 2022-2023, 36 350, nr. 1, p.13](#)

2 Algemene uitkering

2.1 Inleiding

Binnen het provinciefonds is de algemene uitkering de grootste component. Het bedrag aan algemene uitkering wordt verdeeld over de provincies via maatstaven, zoals het inwonertal van een provincie, een aan de maatstaven gekoppeld gewicht (bedrag per eenheid) en de uitkeringsfactor (de voor alle provincies gelijke vermenigvuldigingsfactor). Die drie componenten zijn aan wijzigingen onderhevig. Dit hoofdstuk geeft informatie over de aanleiding voor die wijzigingen en over de uitwerking ervan. Paragraaf 2.2 bevat informatie over wijzigingen in de verdeling als gevolg van de ontwikkeling van de omvang van de algemene uitkering en informatie over overige verdeelaspecten. Paragraaf 2.3 informeert de provincies over een aantal gegevens voor de berekening van de algemene uitkering, te weten: maatstaven, gewichten en uitkeringsfactoren.

De algemene uitkering is vrij besteedbaar voor provincies. Eventuele opmerkingen die over de algemene uitkering in deze circulaire worden gemaakt, zijn niet meer dan voorbeelden die illustreren met welke kosten provincies geconfronteerd worden. Dit inzicht is ook van belang voor de Tweede Kamer. Met de betreffende teksten wordt niet beoogd het bestedingsdoel nader te omschrijven, of op welke wijze dan ook de middelen te oormerken.

2.2 Wijzigingen in de omvang en verdeling van de algemene uitkering

Tabel 2.2.1 bevat de wijzigingen in de omvang van de algemene uitkering over de periode 2023 tot en met 2028 ten opzichte van de decembercirculaire 2022. Het betreft achtereenvolgens:

1. Algemene mutaties
Deze mutaties hebben betekenis voor de financiële ruimte van de provincies, zonder veranderingen in het takenpakket.
2. Taakmutaties
Deze mutaties hebben betrekking op taakmutaties bij provincies en hebben corresponderende gevolgen voor inkomsten of uitgaven.

Tabel 2.2.1 geeft een totaalbeeld van de mutaties in de omvang van de algemene uitkering van circulaire op circulaire. De mutaties hebben betrekking op 2023 en verder en worden onder de tabel toegelicht. In bijlage 1 zijn de mutaties uit tabel 2.2.1 samengenomen met de mutaties uit eerdere circulaires. Deze bijlage geeft een totaalbeeld van de mutaties van jaar op jaar.

In de bijlagen 7, 14 en 21 kunt u zien hoe de algemene uitkering in de uitkeringsjaren 2022, 2023 en 2024 over de provincies is verdeeld.

Tabel 2.2.1 Mutaties algemene uitkering 2023-2028 (bedragen in duizenden euro's)						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand decembercirculaire 2022	2.943.285	3.145.068	3.219.357	3.118.146	3.114.012	3.114.012
algemene mutaties						
1) Accres	35.383	101.117	96.355	92.224	95.021	199.070
2) Plafond BTW-compensatiefonds	27.169					
3) Financieringssystematiek					100.000	100.000
4) Projecten verkeer en vervoer	-6.186	-6.186	-6.186	-6.186	-6.186	-6.186
5) Generieke Digitale Infrastructuur	-740					
taakmutaties						
6) Uitvoeringskosten PAS meldingen	4.085					
7) Bodembescherming	1.427					
8) Aanvalsplan grutto	1.125					
stand deze circulaire	3.005.548	3.239.999	3.309.526	3.204.184	3.302.847	3.406.896

Toelichting

1. Accres

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van het accres. In deze circulaire is een nieuwe accresraming opgenomen voor de jaren 2023 en verder. Daarnaast is de definitieve afrekening van de accrestranche 2022 verwerkt. Het accres wordt voor de jaren tot en met 2025 geactualiseerd op basis van de ontwikkeling van de rijksuitgaven (de zogenoemde trap-op-trap-af-systematiek).

In het coalitieakkoord Rutte IV is besloten om het accres vanaf 2026 niet langer te koppelen aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Voor 2026 en verder is het accres gesplitst in een vaststaand volumedeel en een loon- en prijsdeel dat per circulaire wordt geactualiseerd op basis van de laatste inzichten van het CPB over de loon- en prijsontwikkeling. In de meicirculaire van het lopend jaar wordt de loon- en prijs-tranche van het lopend jaar vastgezet.

In de Voorjaarsnota 2023 is besloten dat het gemeente- en provinciefonds vanaf 2027 geïndexeerd worden op basis van de ontwikkeling van het bbp. Uitgangspunt is dat de fondsen (gemeente- en provinciefonds) meerjarig de ontwikkeling van het nominaal bbp volgen. De volumeontwikkeling van de fondsen wordt gebaseerd op een historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp, waardoor de fondsen minder schommelen. De indexatie voor inflatie volgt die van het lopende jaar, waardoor de fondsen reëel 'op niveau' blijven. De grondslagen waarover deze indexatie berekend wordt, worden op gelijke wijze bepaald als de huidige grondslagen, waarover vanaf 2026 de huidige loon- en prijsindexatie wordt berekend. Hiervoor is aanvullend budget geraamd van € 15 miljoen in 2027 en € 30 miljoen in 2028. Dit bedrag betreft het verschil tussen de reeds gereserveerde LPO-middelen en een inschatting van de benodigde middelen om op basis van bbp te indexeren. In de Miljoenennota 2024 worden de cijfers op basis van de op dat moment meest actuele gegevens berekend, opgenomen en toegelicht. In de onderstaande tabellen is de koppeling aan bbp vanaf 2027 dus nog niet verwerkt.

Tabel 2.2.2 toont de procentuele accresraming voor 2023 tot en met 2025 en de

ontwikkeling hiervan ten opzichte van de raming in de afgelopen septembercircularre. Voor 2023 tot en met 2025 betreft de ontwikkeling nog een raming. Voor 2022 is het percentage definitief vastgesteld op basis van het Financieel Jaarverslag Rijk 2022. Meer toelichting op de accresontwikkeling is voor 2022 te vinden in bijlage 9 van het Financieel Jaarverslag Rijk. Voor 2023 en verder is deze informatie te vinden in bijlage 9 bij de Voorjaarsnota 2023. In 2023 en 2024 stijgt het accrespercentage. Dit is grotendeels het gevolg van de gestegen loon- en prijsontwikkeling in de rijksuitgaven. Daarnaast zijn ook andere rijksuitgaven gestegen zoals de rentelasten en de uitgaven samenhangend met de kabinetsreactie op de parlementaire enquêtecommissie aardgaswinning Groningen. In 2025 daalt het accrespercentage licht ten opzichte van de raming in september. Dit komt omdat de uitgaven in 2024 relatief meer stijgen dan in 2025, waardoor de jaar-op-jaar-ontwikkeling kleiner wordt.

Tabel 2.2.2 Actuele raming accressen provinciefonds 2022-2025 (in procenten)

Accres provinciefonds (in procenten)	2022	2023	2024	2025
Stand septembercircularre 2022	7,0%	9,0%	7,2%	6,2%
Mutatie jaarlijkse tranches	0,3%	0,8%	2,2%	-0,3%
Stand meicircularre 2023	7,3%	9,8%	9,4%	5,9%

Tabel 2.2.3 toont de accresraming in miljoenen euro's voor 2023 tot en met 2025 en de ontwikkeling hiervan ten opzichte van de raming in de afgelopen septembercircularre. De mutatie van de tranches volgt uit de hierboven beschreven ontwikkelingen. De onderste regel toont het cumulatief accres vanaf 2022.

Tabel 2.2.3 Actuele raming accressen provinciefonds 2022-2025 (in miljoenen euro's)

Accres provinciefonds (in miljoenen)	2022	2023	2024	2025
Stand tranches septembercircularre 2022	178	257	215	198
Mutatie jaarlijkse tranches	7	21	73	-5
Stand tranches meicircularre 2023	185	278	288	193
Cumulatief accres vanaf 2022	185	463	751	944

Voor het jaar 2026 is het accres gesplitst in een vaststaand volumedeel en een deel dat bijgesteld wordt op basis van de loon- en prijsontwikkeling.

Tabel 2.2.4 toont het vaststaande volumedeel. Omdat dit volume-accres vorig jaar is vastgezet, zijn deze bedragen niet gewijzigd ten opzichte van de septembercircularre.

Tabel 2.2.4 Volume-accres

In miljoenen euro	2026	2027	2028
Tranche 2026	123	123	123
Totaal volume-accres	123	123	123

De loon- en prijsontwikkeling in het accres vanaf 2026 wordt bijgesteld met een

gecombineerde index op basis van de CPB-indices voor de loonvoet sector overheid, de prijsontwikkeling materiele overheidsconsumptie (IMOC) en de prijsontwikkeling bruto overheidsinvesteringen (IBOI). Hierbij wordt een verdeling van 60/20/20 tussen loon, consumptie en investeringen aangehouden. De individuele indexen worden in procenten met één cijfer achter de komma bijgehouden, de gecombineerde index wordt bijgehouden met twee cijfers achter de komma. De indices worden bijgesteld op basis van de CEP-raming van het CPB in het voorjaar en op basis van de MEV-raming in september. Tabel 2.2.5 toont de ontwikkeling van de indices tussen de MEV-raming van september 2022 en de CEP-raming van afgelopen voorjaar. Hierin is te zien dat de loon- en prijsontwikkeling meerjarig gestegen is ten opzichte van de vorige raming.

Tabel 2.2.5 Loon- en prijsindices CPB

In procenten	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand CPB-raming septembercirculaire '22	4,12%	3,38%	3,30%	3,10%	3,10%	
mutatie	0,42%	0,84%	0,88%	0,48%	0,12%	
Stand CPB-raming meicirculaire '23	4,54%	4,22%	4,18%	3,58%	3,22%	3,22%

Tabel 2.2.6 toont de loon- en prijstranches gebaseerd op de CPB-cijfers uit de CEP-raming. Naast de reguliere tranches is ook een aanvullende tranche 2022 opgenomen. De loon- en prijstranche van 2022 is conform de reguliere systematiek in voorjaar van 2022 definitief vastgesteld op basis van de CEP-cijfers van het CPB. Na het uitkomen van het CEP 2022 is de prijsontwikkeling aanzienlijk gestegen. Daarom heeft het kabinet bij Najaarsnota 2022 besloten om bij Voorjaarsnota 2023 eenmalig een extra structurele prijsbijstelling over 2022 uit te keren. In de Najaarsnota is ook een voorlopige inschatting van dit bedrag opgenomen. In de Voorjaarsnota is deze extra prijsbijstelling definitief berekend. De gehanteerde grondslag hierbij is dezelfde als voor de lpo-tranche 2023, om aan te sluiten bij de reguliere lpo-tranche. Meer toelichting en cijfermatige onderbouwing bij de berekening van het lpo-acces is te vinden in bijlage 9: acces gemeentefonds en provinciefonds van de Voorjaarsnota 2023.

Het rechter blok in de tabel toont de mutaties in de lpo-tranches ten opzichte van de stand in de septembercirculaire 2022. Omdat de septembercirculaire tot 2027 liep, is 2028 niet opgenomen in deze tabel. In de tabel is te zien dat de tranches meerjarig hoger zijn geworden. Dit is voornamelijk het gevolg van de hogere geraamde loon- en prijsontwikkeling door het CPB.

Tabel 2.2.6 Stand loon-en- prijsaccres

Bijstelling lpo-accres 2026 en verder in miljoenen	Huidige stand			Mutatie ten opzichte van septembercirculaire '22	
	2026	2027	2028	2026	2027
In miljoenen euro					
Aanvullende tranche prijs 2022	10	10	10	10	10
Lpo-tranche 2023	126	120	120	12	11
Lpo-tranche 2024	122	117	117	25	24
Lpo-tranche 2025	126	121	121	28	27
Lpo-tranche 2026	113	108	108	17	17
Lpo-tranche 2027		101	101		7
Lpo-tranche 2028			104		nvt

Tabel 2.2.7 toont het totaal cumulatief accres vanaf 2022. Voor de jaren tot 2025 komen de bedragen overeen met die in tabel 2.2.3. Voor de jaren 2026 tot en met 2028 komt het volume-accres overeen met tabel 2.2.4 en het lpo-accres met de standen in tabel 2.2.6.

Tabel 2.2.7 Totaal cumulatief accres vanaf 2022

In miljoenen euro	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Tranche 2022	185	185	185	185	178	177	177
Aanvullend prijs-accres 2022					10	10	10
Tranche 2023		278	278	278	126	120	120
Tranche 2024			288	288	122	117	117
Tranche 2025				193	126	121	121
Tranche 2026 (volume+ loon- en prijs)					235	231	231
<i>w.v. volume</i>					123	123	123
<i>w.v. loon- en prijs</i>					113	108	108
Tranche 2027						101	101
Tranche 2028							104
Cumulatief accres vanaf 2022	185	463	751	944	798	878	982

2. Plafond BTW-compensatiefonds

De ontwikkeling van het BCF en het bijbehorende plafond leiden conform het Financieel Akkoord Rijk, de Verenging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Interprovinciaal Overleg (IPO) met ingang van 2015 tot een toename of afname van de algemene uitkering van de fondsen. Bij Miljoenennota 2023 werd de ruimte onder het plafond voor 2022 geraamd op € 61,639 miljoen. Bij de definitieve afrekening blijkt deze ruimte te zijn toegenomen met € 27,169 miljoen. Dit overschot wordt toegevoegd aan het provinciefonds.

Het plafond van het BCF is sinds 2015 gekoppeld aan de accrespercentages zoals die volgen uit de normeringssystematiek voor het gemeentefonds en provinciefonds. Het plafond wordt daarnaast aangepast voor taakmutaties (zoals decentralisaties) die gepaard gaan met toevoegingen of onttrekkingen aan het BCF. Als het plafond overschreden wordt,

komt het verschil ten laste van het gemeentefonds en het provinciefonds. Bij een realisatie lager dan het plafond komt het verschil ten gunste van het gemeentefonds en provinciefonds.

Tot en met de meicirculaire 2022 werd de toevoeging of uitname over het gemeente- en provinciefonds verdeeld conform de gerealiseerde aandelen van de gezamenlijke gemeenten en provincies in het BCF. Echter doordat de VNG heeft ingestemd met het voorstel van het kabinet om het volumedeel van het accres voor de periode 2022-2025 vast te zetten en het IPO niet, worden het gemeente- en provinciefonds per 2022 op verschillende wijze geïndexeerd. Het volume-acres 2022-2025 voor het gemeentefonds is vastgesteld bij de Voorjaarsnota 2022 en wordt alleen nog gewijzigd naar aanleiding van de LPO-ontwikkeling, terwijl het accres voor het provinciefonds meebeweegt met de Rijksuitgaven.

Door de verschillende wijze van indexering van het gemeente- en provinciefonds zal de indexering van het gemeentefonds -deel van het BCF-plafond verschillen van de indexering van het provinciefonds-deel van het BCF-plafond. Daarom wordt de afrekening van de ruimte onder het BCF-plafond voortaan apart verrekend met respectievelijk het gemeente- en provinciefonds. Daartoe zullen de taakmutaties vanuit het Rijk naar het gemeente- en provinciefonds apart worden bijgehouden.

Onderstaande tabel bevat een cijfermatig overzicht van de realisatie 2022:

Tabel plafond BCF 2022 (bedragen x € 1.000)		
	Stand Meicirculaire 2023	Stand Septembercirculaire 2022
	2022	2022
BCF Plafond totaal	4.224.559	4.143.394
Plafondaandeel provincies	493.822	466.295
w.v. stand septembercirculaire 2022	466.295	
w.v. taakmutaties	26.348	
w.v. toevoeging accres	1.170	
Uitgaven provincies	405.005	404.656
Ruimte onder het plafond provincies	88.808	61.639

Bijlage 24 bevat zoals gebruikelijk een overzicht van alle mutaties van het plafond BCF die verband houden met taakverschuivingen tussen gemeenten en provincies enerzijds en het Rijk anderzijds voor 2022. Het gaat om alle overboekingen die betrekking hebben op de periode tussen de septembercirculaire en de meicirculaire. Er een ondergrens gehanteerd van € 0,1 miljoen.

3. Financieringssystematiek

Bij Miljoenennota 2023 heeft het kabinet aanvullend eenmalig € 1 miljard voor gemeenten en € 0,1 miljard voor provincies beschikbaar gesteld voor 2026, vooruitlopend op de nieuwe financieringssystematiek. Dit bedrag, opgeteld € 1,1 miljard, komt vanaf 2027 structureel beschikbaar. Van dit bedrag zal een deel worden afgestort in het BCF. Dit zal worden verwerkt in de septembercirculaire.

4. Projecten verkeer en vervoer

In 2016 zijn de middelen voor de Brede Doel Uitkering (BDU) Verkeer en vervoer toegevoegd aan het provinciefonds ([paragraaf 3.1 en 3.2](#) van de meicirculaire 2015). Daaronder waren ook opgenomen de middelen voor de Projecten verkeer en vervoer. De middelen voor de Projecten verkeer en vervoer zijn in de periode 2016 tot en met 2020 uitgekeerd in de vorm van een decentralisatie-uitkering. Deze decentralisatie-uitkering is door de Algemene Rekenkamer als onrechtmatig aangemerkt. Sinds 2021 worden de Projecten verkeer en vervoer gefinancierd via een specifieke uitkering. In verband daarmee zijn de resterende middelen voor 2021 en verder teruggeboekt naar de begroting van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) (meicirculaire 2021, paragraaf 3.2-1). Bij deze terugboeking is de compensatie van opgebouwde indexatie per abuis niet overgeheveld. In de decembercirculaire van 2022 ([paragraaf 2.2-1](#)) is de indexatie voor 2021 en 2022 alsnog overgeheveld naar de begroting van het ministerie van IenW. Middels deze mutatie is de indexatie voor 2023 en verder overgeheveld (€ 6,2 miljoen) van de algemene uitkering van het provinciefonds naar de begroting van het ministerie van IenW.

5. Generieke Digitale Infrastructuur

Een centrale financiering draagt bij aan de gewenste bredere deelname en een hoger gebruik van de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI). Tot en met 2022 werden de kosten voor het beheer en exploitatie van de GDI doorbelast aan de afnemers, zoals gemeenten en provincies. Deze doorbelasting leidde tot onzekerheid over de bijdragen die gemeenten en provincies moesten doen aan de GDI. Vanaf het begrotingsjaar 2023 wordt de financiering van de GDI ondergebracht bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties (BZK). Om dat mogelijk te maken is in de Programmeringsraad GDI, waar de VNG en het IPO zitting in hebben, afgesproken dat alle gebruikers van de GDI een bijdrage geleverd aan de centrale financiering door het ministerie van BZK. Voor de provincies betekent dit dat er in 2023 in totaal € 0,7 miljoen van de algemene uitkering van het provinciefonds naar de begroting van het ministerie van BZK wordt overgeheveld.

6. Uitvoeringskosten PAS meldingen

In 2021 hebben Rijk en provincies afspraken gemaakt over de verdeling van de kosten die de provincies maken om de activiteiten van ondernemers met zogenaamde PAS-meldingen te legaliseren. Ondernemers met PAS-meldingen waren tijdens het Programma Aanpak

Stikstof (PAS) vrijgesteld van de vergunningsplicht vanwege een beperkte stikstofdepositie. De Raad van State oordeelde in mei 2019 dat het [PAS](#) in strijd was met de Europese Habitatrichtlijn en dat deze ondernemers alsnog een vergunning moesten aanvragen. In 2023 wordt voor de uitvoeringskosten van deze PAS meldingen een bedrag van € 4,1 miljoen beschikbaar gesteld.

De verdeling is gebaseerd op het aantal legalisatieverzoeken en vindt plaats via de provinciespecifieke vaste bedragen (zie bijlage 11 van deze circulaire).

7. Bodembescherming

Voor apparaatskosten bodembescherming wordt de algemene uitkering van 2022 voor provincies van € 1,4 mln. gecontinueerd voor 2023. Deze continuering maakt onderdeel uit van de bestuurlijke afspraken bodem en ondergrond 2023 tot en met 2030, die eind 2022 zijn gemaakt tussen het ministerie van IenW, het IPO, de VNG en de Unie van Waterschappen (UvW). Het betreft een tegemoetkoming in de kosten van het ambtelijk apparaat dat zorgdraagt voor het uitvoeren van de taken die de Wet bodembescherming toekent aan bevoegde gezagen (gemeenten en provincies).

De verdeling vindt plaats via de provinciespecifieke vaste bedragen (zie bijlage 11 van deze circulaire) op dezelfde wijze als in 2022.

8. Aanvalsplan grutto

Een onderdeel van het Aanvalsplan grutto is het uitbreiden en verzwaren van het agrarisch natuur- en landschapbeheer (ANLb) in de zogenaamde grutto-kansgebieden. In het Nationaal Strategisch Plan voor het Gemeenschappelijk landbouwbeleid 2023-2027 zijn middelen voor extra beheer via het ANLb voorzien. Provincies zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het ANLb waar het zwaar beheer voor het Aanvalsplan grutto onderdeel van uitmaakt. Voor de periode 2023-2027 is in totaal € 8,7 miljoen beschikbaar gesteld voor de zeven weidevogelprovincies. Nu wordt het bedrag voor 2023 uitgekeerd (€ 1,1 miljoen). De middelen voor 2024 tot en met 2027 volgen naar alle waarschijnlijkheid in 2024.

De verdeling is gebaseerd op de spreiding van de 36 grutto-kansgebieden over de weidevogelprovincies en vindt plaats via de provinciespecifieke vaste bedragen (zie bijlage 11 van deze circulaire).

2.3 Maatstaven, gewichten en uitkeringsfactoren

De berekening van de algemene uitkering bestaat uit de vermenigvuldiging van het aantal eenheden van alle maatstaven met het bijbehorende gewicht per maatstaf (bedrag per eenheid). De som van deze producten, de zogenaamde uitkeringsbasis, wordt vervolgens vermenigvuldigd met de uitkeringsfactor (zie uitleg verderop in deze paragraaf). Hierna wordt achtereenvolgens ingegaan op de maatstaven, de bedragen per eenheid en de

uitkeringsfactor.

Maatstaven

De bijlagen 5, 12 en 19 bevatten de volumina van de maatstaven voor respectievelijk de uitkeringsjaren 2022, 2023 en 2024. De toelichting op de maatstaven vanaf 2023 kunt u vinden in bijlage 23 van deze circulaire.

Maatstaf MRB

De berekening van de maatstaf MRB 2022 staat in bijlage 9 en is definitief geworden.

De meest recente informatie over de MRB betreft ramingen met betrekking tot de provinciale opcenten op de MRB voor 2023, afkomstig van de Belastingdienst. De provinciale MRB-tarieven 2023 zijn al wel definitief. De raming van de volumina voor de maatstaf MRB over 2023 is te vinden in bijlage 16.

Bij de raming van de opbrengst per opcent MRB voor 2024 is voor de raming van het volume van de maatstaf in 2024 is uitgegaan van de landelijke mutatie van het volume van de maatstaf van 2023 ten opzichte van 2022. De geraamde volumina 2024 van de maatstaf MRB zijn te vinden in bijlage 19.

Bedragen per eenheid

In de bijlagen 3, 10 en 17 staan de bedragen per eenheid voor respectievelijk de uitkeringsjaren 2022, 2023 en 2024. Daarnaast ontvangen provincies ook provinciespecifieke vaste bedragen. Deze zijn te vinden in respectievelijk de bijlagen 4, 11 en 18. De provinciespecifieke vaste bedragen over 2022 zijn ten opzichte van de decembercirculaire 2022 ongewijzigd.

De provinciespecifieke vaste bedragen over 2023 zijn ten opzichte van de decembercirculaire 2022 gewijzigd door respectievelijk de taakmutaties Uitvoeringskosten PAS meldingen (zie paragraaf 2.2-6), Bodembescherming (zie paragraaf 2.2-7 en Aanvalsplan grutto (zie paragraaf 2.2-8).

De bedragen per eenheid en de provinciespecifieke vaste bedragen over 2024 worden in deze circulaire voor het eerst gepresenteerd en zijn opgenomen in respectievelijk de bijlagen 17 en 18. De provinciespecifieke vaste bedragen over 2024 zijn veranderd ten opzichte van die in uitkeringsjaar 2023 door de afboeking van de taakmutatie Programma Natuur ([zie septembercirculaire 2022 paragraaf 2.2-5](#)) en door verdeling van de reeds geboekte taakmutaties Wet Open Overheid (structureel en incidenteel) (zie meicirculaire 2021 ([paragraaf 2.2-4](#)) en septembercirculaire 2021 ([paragraaf 2.3-2](#)) en de terugboeking van de taakmutaties Uitvoeringskosten PAS meldingen, Bodembescherming en Aanvalsplan grutto.

Uitkeringsfactor

De uitkeringsfactor is de voor alle provincies gelijke vermenigvuldigingsfactor. Om de uitkeringsfactor te berekenen wordt de som van de algemene uitkering, de MRB-maatstaf en het veronderstelde rendement op eigen vermogen (totaal circa € 4,0 miljard) gedeeld door de uitkeringsbasis (circa € 3,5 miljard). De – landelijke - uitkeringsbasis is berekend door van alle maatstaven de aantallen te vermenigvuldigen met het bijbehorende bedrag per eenheid; er is ook een uitkeringsbasis voor elke provincie (het product van de provinciale aantallen en de bedragen per eenheid). De uitkeringsfactor verschilt per uitkeringsjaar en ligt voor de jaren 2023 tot en met 2028 tussen de 1,288 en 1,432.

Het verloop van de uitkeringsfactoren over de periode 2022-2028 is opgenomen in tabel 2.3.1. Voor de periode 2023-2028 geldt dat de uitkeringsfactor voorlopig is.

Tabel 2.3.1 Ontwikkeling uitkeringsfactor 2022-2028

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Uitkeringsfactor	1,217	1,288	1,361	1,408	1,378	1,404	1,432

De uitkeringsfactor voor het uitkeringsjaar 2022 is ten opzichte van de decembercirculaire 2022 gestegen van 1,216 naar 1,217, een toename met +0,001. Dit komt doordat het definitief aantal opcenten MRB hoger is uitgevallen dan de prognose. De uitkeringsfactor over 2022 is definitief.

Het verschil met de septembercirculaire 2022 in de uitkeringsfactoren vanaf 2023 wordt voor het overgrote deel verklaard door de nieuwe gegevens over het accres en het BCF (zie paragraaf 2.2). Voor het jaar 2023 geldt een stijging van de uitkeringsfactor ten opzichte van de septembercirculaire 2022 van 1,275 naar 1,288; een stijging met 13 punten. De stijging is het gevolg van enerzijds het actualiseren van de maatstaven, waardoor de uitkeringsfactor met 2 punten daalt, en anderzijds de toevoeging van respectievelijk het accres en de ruimte onder het BCF, die samen met de overige mutaties, de uitkeringsfactor met 15 punten doet stijgen.

Bij de berekening van de uitkeringsfactor vanaf 2025 is uitgegaan van een trendmatige groei van de maatstaf aantal inwoners met 0,6%, de maatstaf miljoenen inwoners met 1,2%, de maatstaf aantal inwoners in landelijke gebieden met -0,1%, de maatstaf aantal inwoners vervoerregio met 0,9% en de maatstaf aandeel binnenwater met 1,1%. Voor de MRB ten slotte is een jaarlijkse groei gehanteerd van 0,6%.

3 Decentralisatie-uitkeringen

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat mededelingen over de decentralisatie-uitkeringen. Deze uitkeringen maken net als de algemene uitkering deel uit van het provinciefonds, maar hebben een eigen verdeling over de provincies.

Decentralisatie-uitkeringen zijn net als de algemene uitkering beleids- en bestedingsvrij en er vindt geen verantwoording naar het Rijk plaats, zoals bij specifieke uitkeringen wel het geval is. Eventuele opmerkingen die over decentralisatie-uitkeringen gemaakt worden in deze circulaire, zijn niet meer dan voorbeelden die illustreren met welke kosten provincies geconfronteerd worden. Dit inzicht is ook van belang voor de Tweede Kamer. Met de betreffende teksten wordt niet beoogd het bestedingsdoel nader te omschrijven, of op welke wijze dan ook de middelen te oormerken.

Paragraaf 3.2 informeert over de wijzigingen in de decentralisatie-uitkeringen en over de omvang en de verdeling ervan.

3.2 Omvang en verdeling decentralisatie-uitkeringen

Tabel 3.2.1 bevat de mutaties in de decentralisatie-uitkeringen ten opzichte van de decembercirculaire 2022 over de periode 2023 tot en met 2028. De mutaties hebben betrekking op 2023 en verder en worden onder de tabel toegelicht.

Bijlage 2 bevat het integrale overzicht van de decentralisatie-uitkeringen en de daarmee gemoeide bedragen over de periode 2023 tot en met 2028. In de bijlagen 13, 20 en 22 kunt u zien hoe alle decentralisatie-uitkeringen in de verschillende uitkeringsjaren over de provincies zijn verdeeld. De bedragen van de decentralisatie-uitkeringen over uitkeringsjaar 2022 staan in bijlage 6 en veranderen niet meer.

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
stand septembercirculaire 2022	53.038	52.759	51.084	51.084	22.206	
Mutaties decembercirculaire	-	-	-	-	-	
Stand decembercirculaire 2022	53.038	52.759	51.084	51.084	22.206	22.206
Mutaties deze circulaire						
1) Regionale Energie Strategieën	2.619					
2) Hergebruik stedelijk afvalwater	250	250	250	250	250	
3) Gebiedsbiografie Noord-Holland	41					
4) Natuurtop	20					
stand deze circulaire	55.968	53.009	51.334	51.334	22.456	22.206

Toelichting

1. Regionale Energie Strategieën (RES)

Een belangrijke mijlpaal in het Klimaatakkoord op weg naar 2030 is het opstellen, beleidsmatig verankeren en uitvoeren van de Regionale Energie Strategieën (RES). Voor de ondersteuning van dit proces zijn destijds door het Rijk middelen beschikbaar gesteld aan de RES-regio's voor drie jaar tot eind 2021. Voor 2022 is afgelopen jaar een aanvullend bedrag beschikbaar gesteld ([zie paragraaf 3.2-2 van de meicirculaire 2022](#)). Aangezien het RES-traject nog een doorlooptijd kent tot 2030 is er ook voor de komende jaren geld beschikbaar gesteld voor de ondersteuning van dit proces. Voor 2023 heeft het kabinet voor de provincies eenmalig aanvullend € 2,6 miljoen beschikbaar gesteld. Dit bedrag zal via de in eerdere jaren gehanteerde verdeelsystematiek uitgekeerd worden.

De verdeling over de provincies voor de decentralisatie-uitkering is opgenomen in bijlage 13 van deze circulaire.

2. Hergebruik stedelijk afvalwater

Op 5 juni 2020 is de EU-verordening inzake Minimeisen voor hergebruik van effluent (EC-richtlijn 2020/741) gepubliceerd in het publicatieblad van de EU. Deze verordening zal drie jaar na publicatie van toepassing zijn. De verordening heeft de volgende doelstellingen:

- Bevorderen hergebruik van (gezuiverd) stedelijk afvalwater voor agrarische toepassingen (circulaire economie).
- Harmonisatie van eisen met het oog op de interne markt voor de afzet van producten geteeld met hergebruikt water.
- Beschermen van de volksgezondheid en het milieu.

Aan de verordening zijn implementatieaspecten verbonden. Een daarvan betreft het aanwijzen van een bevoegd gezag voor de vergunningsverlening, toezicht en handhaving op de (milieubelastende) activiteit; 'het hergebruik van effluent in de landbouw'. De provincies worden gezien als de meest passende overheid om deze rol van bevoegd gezag op zich te nemen.

Specifiek betekent dit:

- In de periode 2023 tot en met 2027 ontvangen provincies gezamenlijk in totaal jaarlijks een uitkering van € 250.000 per jaar. Dit bedrag zal gelijkmatig over de provincies worden verdeeld.
- In de jaren daarna worden leges en/of heffingen gebruikt om de kosten voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) te dekken.

Een overzicht van de toegekende bedragen is te vinden in de bijlagen 13, 20 en 22.

3. Gebiedsbiografie Noord-Holland

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Welzijn (OCW) stelt in 2023 eenmalig € 41.000 beschikbaar aan de provincie Noord-Holland voor het maken van een gebiedsbiografie NOVEX-gebied Noordzeekanaalgebied. Een gebiedsbiografie is een instrument dat de ontstaansgeschiedenis, de opbouw en de bestaande kwaliteiten van een gebied in kaart brengt en een perspectief geeft op hoe hier mee kan worden omgegaan bij de herinrichting van een gebied. De gebiedsbiografie kan diverse regionale processen, zoals de totstandkoming van het ontwikkelperspectief met relevante partijen, voeden.

4. Natuurtop

De Agenda Natuurinclusief, gepresenteerd op de Natuurtop van 17 juni 2022, richt zich op het versterken van de natuur overal in Nederland, niet alleen in de natuurgebieden. Het realiseren van een goede basiskwaliteit van onze natuur is daarbij het uitgangspunt. Dit is een gezamenlijk initiatief van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), het IPO en de provincie Flevoland. Door onverwacht hogere kosten is in 2023 de bijdrage aan de provincie Flevoland eenmalig verhoogd met € 20.000.

4 Overige mededelingen

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat diverse mededelingen over de provinciefinanciën. Paragraaf 4.2 bevat mededelingen over het provinciefonds die zowel betrekking hebben op de algemene uitkering als op de decentralisatie-uitkeringen. Vervolgd wordt met mededelingen op het terrein van de provinciefinanciën.

4.2 Provinciefondstotalen, bevoorschotting en nominale ontwikkelingen

Provinciefondstotalen

Tabel 4.2.1 bevat een overzicht van de provinciefondstotalen 2023 – 2028. In de tabel zijn de bedragen uit de hoofdstukken 2 en 3 bij elkaar gebracht.

Tabel 4.2.1 Provinciefondstotalen 2023-2028 (bedragen in duizenden euro's)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Algemene uitkering	3.005.548	3.239.999	3.309.526	3.204.184	3.302.847	3.406.896
Decentralisatie-uitkeringen	55.968	53.009	51.334	51.334	22.456	22.206
Totaal	3.061.516	3.293.008	3.360.860	3.255.518	3.325.303	3.429.102

Bevoorschotting

In bijlage 8 kunt u zien wat voor de bevoorschotting van het uitkeringsjaar 2022 de financiële effecten zijn ten opzichte van de standen in de decembercirculaire 2022 als gevolg van de definitieve afrekening van de MRB-maatstaf 2022. Dit zijn de nog te verrekenen bedragen. De bedragen worden met de termijnbedragen 2023 van 3 juli 2023 verrekend.

De termijnbedragen 2023 staan in bijlage 15. De termijnbedragen in deze bijlage gelden tot en met 25 september 2023 (termijn 39) en worden betaalbaar gesteld vanaf 3 juli 2023. De betalingen van de voorschotten vinden plaats op de door de provincies aangegeven rekeningen.

De voorschotbedragen 2023 zoals opgenomen in bijlage 15 zullen, conform de septembercirculaire 2023, met ingang van 2 oktober 2023 (termijn 40) aan de geactualiseerde omvang en verdeling van het provinciefonds worden aangepast. U wordt hierover geïnformeerd in de septembercirculaire 2023.

Voor de volledigheid: aan de berekening van de voorschotten kunnen geen rechten worden ontleend voor de definitieve vaststelling van de uitkeringen.

Nominale ontwikkelingen

De algemene uitkering is via het accres afhankelijk van de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven (accresrelevante uitgaven; ARU) waarin rekening is gehouden met loon- en prijsontwikkelingen. Daarmee is de algemene uitkering in de meerjarenraming uitgedrukt in

het prijspeil van het betreffende jaar ofwel in lopende prijzen. De decentralisatie-uitkeringen kennen geen correctie voor loon- en prijsontwikkelingen en betreffen nominale bedragen.

Het is van belang dat provincies in hun ramingen rekening houden met de loon- en prijsontwikkelingen. Om provincies die niet beschikken over eigen loon- en prijsindexen te faciliteren bij het omgaan met loon- en prijsontwikkelingen is tabel 4.2.2 opgenomen. De tabel bevat een aantal loon- en prijsindicatoren die het CPB onderscheidt voor de overheidssector. De cijfers zijn ontleend aan de meest recente publicaties van het CPB. Voor nadere informatie verwijzen wij naar de regelmatig bijgestelde prognoses op de website van het CPB ([CPB](#)), met name de rubriek Centraal Economisch Plan 2023.

Tabel 4.2.2 Prijsindexen CPB* CEP 2023

mutaties per jaar in %	2023	2024	2025	2026	2027	2028**
Prijs bruto binnenlands product (pbbp)	6,2	3,0	2,8	2,7	2,5	2,5
Prijs nationale bestedingen (pnb)	6,1	2,8	2,5	2,4	2,3	2,3
Nationale consumentenprijsindex (cpi)	3,0	3,1	2,5	2,4	2,3	2,3
Loonvoet sector overheid	4,0	5,2	5,8	4,8	4,2	4,2
Prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers	3,5	4,7	5,4	4,5	3,9	3,9
Prijs bruto overheidsinvesteringen (iboi)	4,8	1,6	1,9	1,9	1,9	1,9
Prijs overheidsconsumptie, netto materieel (imoc)	5,9	3,9	1,6	1,6	1,6	1,6

* toelichting/verduidelijking bij de kerngegevens is te vinden op: <https://www.cpb.nl/artikel/toelichting-bij-kerngegevenstabel>

** cijfers 2027 zijn doorgetrokken naar 2028

4.3 Landelijk gemiddelde kengetal belastingcapaciteit

In de meicirculaire wordt jaarlijks de benodigde informatie voor de berekening van het kengetal belastingcapaciteit opgenomen zoals aangegeven in de ministeriele regeling over de berekeningswijze van de financiële kengetallen (Besluit Begroting en Verantwoording). Voor provincies gaat het om het (ongewogen) landelijk gemiddelde aantal opcenten van alle provincies. Het laatst bekende gemiddelde aantal opcenten bedraagt voor 2023 (jaar t-1) 84,7. In de begroting en het jaarverslag 2023 (jaar t) van provincies kan dit gemiddelde worden gebruikt voor de berekening van het kengetal belastingcapaciteit in de verschillende jaren.

4.4 Integraal overzicht financiën provincies

Net als vorig jaar zal de minister van BZK het jaarlijkse Integraal Overzicht Financiën Provincies naar beide Kamers sturen. Het overzicht zal ingaan op de financiële positie, inkomsten, uitgaven en de getrouwheid en rechtmatigheid van de verantwoording van provincies over 2022.

4.5 Website provinciefinanciën: www.findo.nl

De gegevens in de online database met informatie over de financiën van decentrale overheden (www.findo.nl) worden op regelmatige basis geactualiseerd. De Iv3-data, zoals die door gemeenten en provincies zijn aangeleverd bij het CBS, zijn bijgewerkt tot en met de begroting van 2023. De originele begrotingen en jaarstukken van gemeenten en

provincies tot en met 2021 (jaarrekeningen) en 2023 (begrotingen) zijn aan de website toegevoegd. Door deze informatie en openbare documenten op één plaats beschikbaar te stellen, wil het ministerie van BZK bijdragen aan de transparantie en openbaarheid van de financiën van decentrale overheden.

Het Iv3-informatievoorschrift 2023 voor provincies is [hier](#) te downloaden.

Bijlagen

Bijlage 1 Ontwikkeling algemene uitkering 2023-2028

Ontwikkeling algemene uitkering 2023-2028 (bedragen in duizenden euro's)

Uitkeringsjaar	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Uitkeringen voorafgaand jaar	2.757.786	3.005.548	3.239.999	3.309.526	3.204.184	3.302.847
algemene mutaties						
Accres tranche 2022 (incidenteel)	7.148	-7.148				
Accres tranche 2022 (structureel)	7.148			-7.148		
Accres	277.657	287.988	192.850	-138.872	80.238	104.049
Plafond BTW-compensatiefonds	-49.955	-27.169				
Opschalingskorting (coalitieakkoord)	10.000	10.000	10.000	-40.000		
Finaancieringssystematiek					100.000	
Generieke Digitale Infrastructuur	-1.480	740				
Minder provincies	-10.000	-10.000	-10.000			
Eenmalige rijksbijdrage				80.000	-80.000	
Onderzoeksbudget provinciefonds	84					
Projecten verkeer en vervoer	6.187					
taakmutaties						
Wet Open Overheid (structureel)	677	677	677	678		
Wet Open Overheid (incidenteel)	187				-1.575	
Programma Natuur	-4.298	-14.000				
Opercenten MRB (coalitieakkoord)			-124.000			
Bodembescherming		-1.427				
Cyberweerbaarheid	-803					
Uitvoeringskosten PAS meldingen	4.085	-4.085				
Aanvalsplan grutto	1.125	-1.125				
stand deze circulaire	3.005.548	3.239.999	3.309.526	3.204.184	3.302.847	3.406.896

Bijlage 2 Overzicht decentralisatie-uitkeringen 2023 - 2028

Overzicht van decentralisatie-uitkeringen (bedragen in duizenden euro's)

Uitkeringsjaar	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Vindplaats
Waddenfonds	28.878	28.878	28.878	28.878			juncirc. 2012, § 3.9
Monumentenzorg	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	sepcirc. 2017, H3
Fryske Akademie	1.559	1.559	1.559	1.559	1.559	1.559	sepcirc. 2020, H3
Drugsdumpingen	1.000	1.000					sepcirc. 2020, H3
Versterking omgevingsveiligheidsdiensten	675	675					sepcirc. 2020, H3
Na-ijlende effecten mijnbouw	647	647	647	647	647	647	deccirc. 2021, H3
Wet gebruik Friese taal	150						meicirc. 2020, H3
DINGtiid	29						meicirc. 2021, H3
Fries in het MBO	100						meicirc. 2022, H3
Regionale Energie Strategieën	2.619						meicirc. 2023, H3
Hergebruik stedelijk afvalwater	250	250	250	250	250		meicirc. 2023, H3
Gebiedsbiografie Noord-Holland	41						meicirc. 2023, H3
Natuurtop	20						meicirc. 2023, H3
Totaal decentralisatie-uitkeringen	55.968	53.009	51.334	51.334	22.456	22.206	

Bijlage 3 Bedragen per eenheid 2022

Overzicht verdeelmaatstaven en bedragen per eenheid 2022

Uitkeringsfactor	1,217
Maatstaf	Bedrag per eenheid 2022
Inwoners	166,74
Miljoenen inwoners	-17,82
Inwoners landelijk gebied	64,47
Inwoners vervoerregio	-91,35
Aandeel binnenwater	3,05
Oeverlengte	436,77
Opcenten MRB	-65,90
Rendement eigen vermogen	per provincie verschillend, zie bijlage 14
Provinciespecifiek vast bedrag	per provincie verschillend, zie bijlage 11

Bijlage 4 Overzicht provinciespecifieke vaste bedragen 2022

	Provinciespecifiek vast bedrag 2022 deccirc 2022	Mutatie deze circulaire	Provinciespecifiek vast bedrag 2022 deze circulaire
Groningen	53.896.067,22		53.896.067,22
Fryslân	46.157.126,69		46.157.126,69
Drenthe	48.464.915,25		48.464.915,25
Overijssel	34.699.018,53		34.699.018,53
Gelderland	71.371.426,04		71.371.426,04
Utrecht	53.089.316,79		53.089.316,79
Noord-Holland	50.724.086,86		50.724.086,86
Zuid-Holland	52.017.187,29		52.017.187,29
Zeeland	45.605.158,19		45.605.158,19
Noord-Brabant	47.556.672,33		47.556.672,33
Limburg	45.738.005,05		45.738.005,05
Flevoland	49.533.525,36		49.533.525,36

NB De bedragen in deze tabel zijn zoals gebruikelijk gepresenteerd exclusief uitkeringsfactor

Bijlage 5 Volumina maatstaven 2022

Volumina 2022

	Inwoners	Miljoenen inwoners	Inwoners landelijk gebied	Inwoners vervoerregio	Aandeel binnenwater	Oeverlengte	Opcenten motorrijtuigen belasting	Rendement eigen vermogen	Provinciespecifiek vast bedrag
Groningen	590.170	348.301	312.650	0	1.786.578	60.336	668.188,06	1	1
Fryslân	654.019	427.741	438.370	0	2.444.304	111.594	836.518,85	1	1
Drenthe	497.743	247.748	335.780	0	872.409	53.676	668.107,62	1	1
Overijssel	1.171.910	1.373.373	534.090	0	3.626.311	72.489	1.473.446,44	1	1
Gelderland	2.110.472	4.454.092	948.590	0	7.380.468	82.162	2.609.267,13	1	1
Utrecht	1.369.873	1.876.552	335.030	0	6.639.238	74.159	1.810.972,63	1	1
Noord-Holland	2.909.827	8.467.093	523.460	1.605.370	16.578.231	169.578	3.384.470,72	1	1
Zuid-Holland	3.753.944	14.092.096	550.470	2.418.408	50.805.223	194.636	3.904.903,94	1	1
Zeeland	386.767	149.589	248.780	0	2.113.253	40.311	524.402,38	1	1
Noord-Brabant	2.592.874	6.722.996	1.013.770	0	9.324.440	89.305	3.503.707,80	1	1
Limburg	1.118.302	1.250.599	528.120	0	3.448.248	29.270	1.432.952,15	1	1
Flevoland	<u>434.771</u>	<u>189.026</u>	<u>139.220</u>	<u>0</u>	<u>2.978.844</u>	<u>38.793</u>	<u>676.233,30</u>	<u>1</u>	<u>1</u>
Totaal	17.590.672	39.599.206	5.908.330	4.023.778	107.997.547	1.016.309	21.493.171,02	12	12

Bijlage 6 Overzicht decentralisatie-uitkeringen 2022 per provincie

Verdeling decentralisatie-uitkeringen 2022

	Monu- mentenzorg	Waddenfonds	Na-ijlende effecten mijnbouw	Wet gebruik Friese taal	Fryske Akademie	Drugsdumpingen
Groningen	1.083.818	9.626.000	0	0	0	9.872
Fryslân	1.348.915	9.626.000	0	150.000	1.559.000	9.872
Drenthe	738.935	0	0	0	0	17.358
Overijssel	1.658.409	0	0	0	0	28.588
Gelderland	2.680.834	0	0	0	0	135.271
Utrecht	2.292.840	0	0	0	0	34.203
Noord-Holland	2.562.441	9.626.000	0	0	0	49.176
Zuid-Holland	2.326.942	0	0	0	0	116.555
Zeeland	913.307	0	0	0	0	30.460
Noord-Brabant	2.325.655	0	0	0	0	380.455
Limburg	1.938.949	0	647.000	0	0	176.447
Flevoland	<u>128.955</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>11.743</u>
Totaal	20.000.000	28.878.000	647.000	150.000	1.559.000	1.000.000

Verdeling decentralisatie-uitkeringen 2022 (vervolg)

	Versterking omgevings- veiligheids- diensten	DINGtiid	Regionale Energie Strategieën	Erfgoed Deal	Fries in het MBO	Vernieuwde aanpak gebiedsgericht werken
Groningen	30.000	0	0	0	0	0
Fryslân	26.000	29.000	0	353.000	200.000	0
Drenthe	17.000	0	418.894	0	0	0
Overijssel	42.000	0	918.210	359.000	0	0
Gelderland	78.000	0	0	533.000	0	124.000
Utrecht	32.000	0	0	0	0	0
Noord-Holland	76.000	0	1.062.014	0	0	0
Zuid-Holland	168.000	0	0	63.000	0	0
Zeeland	31.000	0	0	0	0	0
Noord-Brabant	114.000	0	0	0	0	0
Limburg	50.000	0	0	0	0	0
Flevoland	<u>11.000</u>	<u>0</u>	<u>278.008</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Totaal	675.000	29.000	2.677.126	1.308.000	200.000	124.000

Verdeling decentralisatie-uitkeringen 2022 (vervolg)

	Uitvoerings- kosten klimaat akkoord	Wildbeheer Limburg	Weerbaar bestuur kleine gemeenten	Aanpak vakantieparken	Opgaven landelijk gebied
Groningen	294.840	0	400.000	100.000	25.000
Fryslân	306.180	0	400.000	0	0
Drenthe	238.140	0	400.000	200.000	0
Overijssel	408.240	0	400.000	0	0
Gelderland	691.740	0	400.000	0	0
Utrecht	362.880	0	400.000	0	0
Noord-Holland	697.410	0	400.000	0	0
Zuid-Holland	958.230	0	400.000	0	0
Zeeland	215.460	0	400.000	0	0
Noord-Brabant	873.180	0	400.000	0	0
Limburg	430.920	23.000	400.000	0	0
Flevoland	<u>192.780</u>	<u>0</u>	<u>400.000</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Totaal	5.670.000	23.000	4.800.000	300.000	25.000

Verdeling decentralisatie-uitkeringen 2022 (vervolg)

	Natuur inclusief na-isoleren	Inkomstendering toeltunnels	NOVEX-gebied De Peel	Religieus erfgoed	Totaal
Groningen	327.273	0	0	0	11.896.803
Fryslân	505.515	0	0	0	14.513.482
Drenthe	327.273	0	0	0	2.357.600
Overijssel	560.361	0	0	20.661	4.395.469
Gelderland	821.792	0	0	0	5.464.637
Utrecht	561.362	0	0	0	3.683.285
Noord-Holland	754.703	0	0	0	15.227.744
Zuid-Holland	761.955	225.000	0	0	5.019.682
Zeeland	333.000	485.000	0	0	2.408.227
Noord-Brabant	861.035	0	0	0	4.954.325
Limburg	630.109	0	41.000	0	4.337.425
Flevoland	<u>275.500</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>1.297.986</u>
Totaal	6.719.878	710.000	41.000	20.661	75.556.665

Bijlage 7 Verdeling provinciefondsuitkeringen 2022

Verdeling provinciefondsuitkeringen 2022

	Uitkeringsbasis	Algemene uitkering bruto (kolom 1 * uf)	OEM / vermogen	MRB-capaciteit	Algemene uitkering netto (kolom 2 t/m 4)	Decentralisatie- uitkeringen	Totale uitkeringen provinciefonds (kolom 5 en 6)
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Groningen	198.052.852	240.956.757	-8.803.660	-44.033.593	188.119.504	11.896.803	200.016.307
Fryslân	232.043.663	282.310.947	-15.806.425	-55.126.592	211.377.930	14.513.482	225.891.412
Drenthe	174.796.364	212.662.249	-3.364.478	-44.028.292	165.269.479	2.357.600	167.627.079
Overijssel	282.783.836	344.042.892	-28.769.476	-97.100.120	218.173.296	4.395.469	222.568.765
Gelderland	463.451.529	563.848.367	-57.073.141	-171.950.704	334.824.522	5.464.637	340.289.159
Utrecht	322.301.271	392.120.931	-6.786.948	-119.343.096	265.990.887	3.683.285	269.674.172
Noord-Holland	396.752.148	482.699.994	-18.256.839	-223.036.620	241.406.535	15.227.744	256.634.279
Zuid-Holland	481.362.985	585.639.956	-2.481.924	-257.333.170	325.824.862	5.019.682	330.844.544
Zeeland	147.519.916	179.476.942	-10.021.375	-34.558.117	134.897.450	2.408.227	137.305.677
Noord-Brabant	492.891.733	599.666.160	-46.093.443	-230.894.344	322.678.373	4.954.325	327.632.698
Limburg	267.267.317	325.165.051	-23.792.099	-94.431.547	206.941.405	4.337.425	211.278.830
Flevoland	153.663.405	186.951.287	-105.754	-44.563.774	142.281.759	1.297.986	143.579.745
Totaal	3.612.887.019	4.395.541.533	-221.355.562	-1.416.399.969	2.757.786.002	75.556.665	2.833.342.667

Bijlage 8 Bevoorschotting 2022

Bevoorschotting uitkeringsjaar 2022

	Nog te verrekenen bedragen 2022		
	<i>algemene uitkering 2022 (1)</i>	<i>stand decembercirculaire 2022 (2)</i>	<i>nog te betalen/ te ontvangen</i>
Groningen	188.119.504	188.402.640	-283.136
Fryslân	211.377.930	211.557.008	-179.078
Drenthe	165.269.479	165.365.076	-95.597
Overijssel	218.173.296	218.241.579	-68.283
Gelderland	334.824.522	334.908.094	-83.572
Utrecht	265.990.887	266.160.941	-170.054
Noord-Holland	241.406.535	242.038.569	-632.034
Zuid-Holland	325.824.862	324.447.306	1.377.556
Zeeland	134.897.450	135.084.680	-187.230
Noord-Brabant	322.678.373	323.436.713	-758.340
Limburg	206.941.405	206.694.691	246.714
Flevoland	142.281.759	<u>141.448.705</u>	<u>833.054</u>
Totaal	2.757.786.002	2.757.786.002	0

Bijlage 9 Berekening provinciale opbrengt per opcent MRB 2022

Provinciale opbrengt per opcent MRB voor uitkeringsjaar 2022

	(1) <i>Opbrengst opcenten MRB 2022 definitief</i>	(2) <i>Opcenten 2022</i>	(3) <i>Opbrengst opcenten MRB 2022 per opcent (k.1 : k.2)</i>
Groningen	63.143.771,74	94,5	668.188,06
Fryslân	72.777.140,05	87,0	836.518,85
Drenthe	61.465.901,18	92,0	668.107,62
Overijssel	117.728.370,40	79,9	1.473.446,44
Gelderland	236.399.601,71	90,6	2.609.267,13
Utrecht	140.350.379,06	77,5	1.810.972,63
Noord-Holland	229.805.561,62	67,9	3.384.470,72
Zuid-Holland	358.470.181,45	91,8	3.904.903,94
Zeeland	43.158.315,96	82,3	524.402,38
Noord-Brabant	278.895.141,08	79,6	3.503.707,80
Limburg	113.346.515,00	79,1	1.432.952,15
Flevoland	<u>55.586.377,40</u>	82,2	<u>676.233,30</u>
Totaal	1.771.127.256,65		21.493.171,02

Bijlage 10 Bedragen per eenheid 2023

Overzicht verdeelmaatstaven en bedragen per eenheid 2023

Uitkeringsfactor	1,288
Maatstaf	Bedrag per eenheid 2023
Inwoners	166,74
Miljoenen inwoners	-17,82
Inwoners landelijk gebied	64,47
Inwoners vervoerregio	-91,35
Aandeel binnenwater	3,05
Oeverlengte	436,77
Opcenten MRB	-65,90
Rendement eigen vermogen	per provincie verschillend, zie bijlage 21
Provinciespecifiek vast bedrag	per provincie verschillend, zie bijlage 18

Bijlage 11 Overzicht provinciespecifieke vaste bedragen 2023

	Provinciespecifiek vast bedrag 2023	Mutatie Uitvoeringskosten PAS meldingen	Mutatie Bodemsanering	Mutatie Aanvalsplan grutto	Provinciespecifiek vast bedrag 2023
	sepcirc 2022	deze circulaire	deze circulaire	deze circulaire	deze circulaire
Groningen	53.765.392,22	257.145,37	-18.904,38	72.759,25	54.076.392,46
Fryslân	45.648.078,49	291.928,32	131.323,64	291.123,18	46.362.453,63
Drenthe	47.942.112,03	160.250,01	132.774,12	0,00	48.235.136,16
Overijssel	34.361.594,66	417.395,38	-93.898,28	121.323,39	34.806.415,15
Gelderland	70.703.165,70	288.201,57	217.365,01	24.282,07	71.233.014,35
Utrecht	52.744.679,66	195.032,96	151.724,77	121.323,39	53.212.760,78
Noord-Holland	50.405.828,55	202.486,45	98.024,40	121.323,39	50.827.662,79
Zuid-Holland	51.264.308,49	249.691,88	474.998,89	121.323,39	52.110.322,65
Zeeland	45.598.103,97	69.565,90	-144.728,12	0,00	45.522.941,75
Noord-Brabant	46.841.701,39	650.938,03	290.734,52	0,00	47.783.373,94
Limburg	45.703.364,33	207.455,44	-134.286,87	0,00	45.776.532,90
Flevoland	49.350.142,60	181.368,23	2.802,36	0,00	49.534.313,19

NB De bedragen in deze tabel zijn zoals gebruikelijk gepresenteerd exclusief uitkeringsfactor

Bijlage 12 Volumina maatstaven 2023

Volumina 2023

	Inwoners	Miljoenen inwoners	Inwoners landelijk gebied	Inwoners vervoerregio	Aandeel binnenwater	Oeverlengte	Opcenten motorrijtuigen belasting	Rendement eigen vermogen	Provinciespecifiek vast bedrag
Groningen	590.170	348.301	312.650	0	1.786.578	60.336	670.846,39	1	1
Fryslân	654.019	427.741	437.300	0	2.444.304	111.594	840.229,89	1	1
Drenthe	497.743	247.748	334.830	0	872.409	53.676	670.652,17	1	1
Overijssel	1.171.910	1.373.373	532.950	0	3.626.311	72.489	1.479.349,19	1	1
Gelderland	2.110.472	4.454.092	941.280	0	7.380.468	82.162	2.619.354,84	1	1
Utrecht	1.369.873	1.876.552	331.860	0	6.639.238	74.159	1.829.974,81	1	1
Noord-Holland	2.909.827	8.467.093	522.780	1.605.370	16.578.231	169.578	3.409.425,63	1	1
Zuid-Holland	3.753.944	14.092.096	545.750	2.418.408	50.805.223	194.636	3.933.124,35	1	1
Zeeland	386.767	149.589	248.780	0	2.113.253	40.311	524.908,87	1	1
Noord-Brabant	2.592.874	6.722.996	1.006.350	0	9.324.440	89.305	3.525.990,10	1	1
Limburg	1.118.302	1.250.599	526.230	0	3.448.248	29.270	1.441.687,34	1	1
Flevoland	434.771	189.026	138.020	0	2.978.844	38.793	675.182,48	1	1
Totaal	17.590.672	39.599.206	5.878.780	4.023.778	107.997.547	1.016.309	21.620.726,06	12	12

Bijlage 13 Overzicht decentralisatie-uitkeringen 2023 per provincie

Verdeling decentralisatie-uitkeringen 2023

	Monu- mentenzorg	Waddenfonds	Na-ijlende effecten mijnbouw	Wet gebruik Friese taal	Fryske Akademie
Groningen	1.083.818	9.626.000	0	0	0
Fryslân	1.348.915	9.626.000	0	150.000	1.559.000
Drenthe	738.935	0	0	0	0
Overijssel	1.658.409	0	0	0	0
Gelderland	2.680.834	0	0	0	0
Utrecht	2.292.840	0	0	0	0
Noord-Holland	2.562.441	9.626.000	0	0	0
Zuid-Holland	2.326.942	0	0	0	0
Zeeland	913.307	0	0	0	0
Noord-Brabant	2.325.655	0	0	0	0
Limburg	1.938.949	0	647.000	0	0
Flevoland	<u>128.955</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Totaal	20.000.000	28.878.000	647.000	150.000	1.559.000

Verdeling decentralisatie-uitkeringen 2023 (vervolg)

	Drugsdumpingen	Versterking Omgevingsveiligheids- diensten	DINGtiid	Fries in het MBO	Regionale Energie Strategieën
Groningen	9.872	30.000	0	0	0
Fryslân	9.872	26.000	29.000	100.000	0
Drenthe	17.358	17.000	0	0	423.873
Overijssel	28.588	42.000	0	0	855.529
Gelderland	135.271	78.000	0	0	0
Utrecht	34.203	32.000	0	0	0
Noord-Holland	49.176	76.000	0	0	1.054.702
Zuid-Holland	116.555	168.000	0	0	0
Zeeland	30.460	31.000	0	0	0
Noord-Brabant	380.455	114.000	0	0	0
Limburg	176.447	50.000	0	0	0
Flevoland	<u>11.743</u>	<u>11.000</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>284.664</u>
Totaal	1.000.000	675.000	29.000	100.000	2.618.768

Verdeling decentralisatie-uitkeringen 2023 (vervolg)

	Hergebruik stedelijk afvalwater	Gebiedsbiografie Noord-Holland	Natuurtop	Totaal
Groningen	20.833	0	0	10.770.523
Fryslân	20.833	0	0	12.869.620
Drenthe	20.833	0	0	1.217.999
Overijssel	20.833	0	0	2.605.359
Gelderland	20.833	0	0	2.914.938
Utrecht	20.833	0	0	2.379.876
Noord-Holland	20.833	41.000	0	13.430.152
Zuid-Holland	20.833	0	0	2.632.330
Zeeland	20.833	0	0	995.600
Noord-Brabant	20.833	0	0	2.840.943
Limburg	20.833	0	0	2.833.229
Flevoland	<u>20.833</u>	<u>0</u>	<u>20.000</u>	477.195
Totaal	249.996	41.000	20.000	55.967.764

Bijlage 14 Verdeling provinciefondsuitkeringen 2023

Verdeling provinciefondsuitkeringen 2023

	Uitkeringsbasis	Algemene uitkering bruto (kolom 1 * uf)	OEM / vermogen	MRB-capaciteit	Algemene uitkering netto (kolom 2 t/m 4)	Decentralisatie- uitkeringen	Totale uitkeringen provinciefonds (kolom 5 en 6)
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Groningen	198.233.178	255.321.850	-8.803.660	-44.208.777	202.309.413	10.770.523	213.079.936
Fryslân	232.180.007	299.044.941	-15.806.425	-55.371.150	227.867.366	12.869.620	240.736.986
Drenthe	174.505.339	224.760.691	-3.364.478	-44.195.978	177.200.235	1.217.999	178.418.234
Overijssel	282.817.737	364.265.704	-28.769.476	-97.489.112	238.007.116	2.605.359	240.612.475
Gelderland	462.841.842	596.134.496	-57.073.141	-172.615.484	366.445.871	2.914.938	369.360.809
Utrecht	322.220.345	415.015.769	-6.786.948	-120.595.340	287.633.481	2.379.876	290.013.357
Noord-Holland	396.811.884	511.088.737	-18.256.839	-224.681.149	268.150.749	13.430.152	281.580.901
Zuid-Holland	481.151.822	619.717.521	-2.481.924	-259.192.895	358.042.702	2.632.330	360.675.032
Zeeland	147.437.699	189.897.910	-10.021.375	-34.591.495	145.285.040	995.600	146.280.640
Noord-Brabant	492.640.067	634.514.237	-46.093.443	-232.362.748	356.058.046	2.840.943	358.898.989
Limburg	267.183.997	344.129.642	-23.792.099	-95.007.196	225.330.347	2.833.229	228.163.576
Flevoland	153.586.829	197.817.912	-105.754	-44.494.525	153.217.633	477.195	153.694.828
Totaal	3.611.610.745	4.651.709.410	-221.355.562	-1.424.805.849	3.005.547.999	55.967.764	3.061.515.763

Bijlage 15 Bevoorschotting uitkeringsjaar 2023

Bevoorschotting uitkeringsjaar 2023

	Verleende voorschotten termijn 1 t/m 26			Te verlenen voorschotten termijn 27 t/m 50		
	<i>Algemene uitkering</i>	<i>Decentralisatie-uitkeringen</i>	<i>Totaal uitkeringen provinciefonds*</i>	<i>Algemene uitkering</i>	<i>Decentralisatie-uitkeringen</i>	<i>Totaal uitkeringen provinciefonds**</i>
Groningen	103.619.776	5.589.844	109.209.620	98.689.637	5.180.679	103.870.316
Fryslân	116.317.448	6.681.376	122.998.824	111.549.918	6.188.244	117.738.162
Drenthe	90.653.056	402.116	91.055.172	86.547.179	815.883	87.363.062
Overijssel	121.211.038	899.080	122.110.118	116.796.078	1.706.279	118.502.357
Gelderland	186.708.288	1.504.932	188.213.220	179.737.583	1.410.006	181.147.589
Utrecht	147.046.276	1.226.706	148.272.982	140.587.205	1.153.170	141.740.375
Noord-Holland	136.025.032	6.403.072	142.428.104	132.125.717	7.027.080	139.152.797
Zuid-Holland	180.493.872	1.357.980	181.851.852	177.548.830	1.274.350	178.823.180
Zeeland	74.440.366	506.870	74.947.236	70.844.674	488.730	71.333.404
Noord-Brabant	181.256.400	1.466.452	182.722.852	174.801.646	1.374.491	176.176.137
Limburg	114.898.186	1.462.448	116.360.634	110.432.161	1.370.781	111.802.942
Flevoland	<u>77.838.514</u>	<u>78.884</u>	<u>77.917.398</u>	<u>75.379.119</u>	<u>398.311</u>	<u>75.777.430</u>
Totaal	1.530.508.252	27.579.760	1.558.088.012	1.475.039.747	28.388.004	1.503.427.751

* De bedragen in deze kolom zijn gelijk aan 26 maal het totale bevoorschottingsbedrag uit de septembercirculaire 2022.

** De bedragen zijn het verschil van de overeenkomstige bedragen in bijlage 14 en deze bijlage.

Te verlenen voorschotten op de uitkeringen over 2023 vanaf 3 juli 2023 (termijn 27 t/m 39*)

	<i>Algemene uitkering</i>	<i>Decentralisatie- uitkeringen</i>	<i>Totaal uitkeringen provinciefonds</i>
Groningen	4.112.068	215.862	4.327.930
Fryslân	4.647.913	257.844	4.905.757
Drenthe	3.606.132	33.995	3.640.127
Overijssel	4.866.503	71.095	4.937.598
Gelderland	7.489.066	58.750	7.547.816
Utrecht	5.857.800	48.049	5.905.849
Noord-Holland	5.505.238	292.795	5.798.033
Zuid-Holland	7.397.868	53.098	7.450.966
Zeeland	2.951.861	20.364	2.972.225
Noord-Brabant	7.283.402	57.270	7.340.672
Limburg	4.601.340	57.116	4.658.456
Flevoland	<u>3.140.797</u>	<u>16.596</u>	<u>3.157.393</u>
Totaal	61.459.988	1.182.834	62.642.822

* De bedragen in deze bijlage zijn gelijk aan de bedragen in bijlage 15 gedeeld door 24.

Bijlage 16 Berekening provinciale opbrengst per opcent MRB 2023

Provinciale opbrengst per opcent MRB voor uitkeringsjaar 2023

	(1) <i>Opbrengst opcenten MRB 2023 Prognose</i>	(2) <i>Opcenten 2023</i>	(3) <i>Opbrengst opcenten MRB 2023 per opcent (k.1 : k.2)</i>
Groningen	64.200.000	95,7	670.846,39
Fryslân	73.100.000	87,0	840.229,89
Drenthe	61.700.000	92,0	670.652,17
Overijssel	118.200.000	79,9	1.479.349,19
Gelderland	243.600.000	93,0	2.619.354,84
Utrecht	145.300.000	79,4	1.829.974,81
Noord-Holland	231.500.000	67,9	3.409.425,63
Zuid-Holland	376.400.000	95,7	3.933.124,35
Zeeland	43.200.000	82,3	524.908,87
Noord-Brabant	284.900.000	80,8	3.525.990,10
Limburg	116.200.000	80,6	1.441.687,34
Flevoland	<u>55.500.000</u>	82,2	<u>675.182,48</u>
Totaal	1.813.800.000		21.620.726,06

Bijlage 17 Bedragen per eenheid 2024

Overzicht verdeelmaatstaven en bedragen per eenheid 2024

Uitkeringsfactor	1,361
Maatstaf	Bedrag per eenheid 2024
Inwoners	166,74
Miljoenen inwoners	-17,82
Inwoners landelijk gebied	64,47
Inwoners vervoerregio	-91,35
Aandeel binnenwater	3,05
Oeverlengte	436,77
Opercenten MRB	-65,90
Rendement eigen vermogen	per provincie verschillend, zie bijlage 21
Provinciespecifiek vast bedrag	per provincie verschillend, zie bijlage 18

Bijlage 18 Overzicht provinciespecifieke vaste bedragen 2024

	Provinciespecifiek vast bedrag 2023 deze circulaire	Mutatie Uitvoeringskosten PAS meldingen	Mutatie Bodemsanering	Mutatie Aanvalsplan grutto	Mutatie Programma Natuur deze circulaire	Mutatie Wet Open Overheid deze circulaire	Provinciespecifiek vast bedrag 2024 deze circulaire
Groningen	54.076.392,46	-257.145,37	18.904,38	-72.759,25	-507.647,71	38.742,35	53.296.486,86
Fryslân	46.362.453,63	-291.928,32	-131.323,64	-291.123,18	-1.185.837,09	40.532,41	44.502.773,81
Drenthe	48.235.136,16	-160.250,01	-132.774,12	0,00	-1.185.004,29	36.355,11	46.793.462,85
Overijssel	34.806.415,15	-417.395,38	93.898,28	-121.323,39	-1.519.331,33	40.731,47	32.882.994,80
Gelderland	71.233.014,35	-288.201,57	-217.365,01	-24.282,07	-1.447.526,66	50.926,83	69.306.565,87
Utrecht	53.212.760,78	-195.032,96	-151.724,77	-121.323,39	-645.297,93	44.709,72	52.144.091,45
Noord-Holland	50.827.662,79	-202.486,45	-98.024,40	-121.323,39	-1.041.776,00	41.576,92	49.405.629,47
Zuid-Holland	52.110.322,65	-249.691,88	-474.998,89	-121.323,39	-897.392,66	49.335,09	50.416.250,92
Zeeland	45.522.941,75	-69.565,90	144.728,12	0,00	-513.930,45	33.520,54	45.117.694,06
Noord-Brabant	47.783.373,94	-650.938,03	-290.734,52	0,00	-1.507.029,00	48.639,49	45.383.311,88
Limburg	45.776.532,90	-207.455,44	134.286,87	0,00	-642.268,76	40.184,98	45.101.280,55
Flevoland	49.534.313,19	-181.368,23	-2.802,36	0,00	-523.423,97	32.077,91	48.858.796,54

NB De bedragen in deze tabel zijn zoals gebruikelijk gepresenteerd exclusief uitkeringsfactor

Bijlage 19 Volumina maatstaven 2024

Volumina 2024

	Inwoners	Miljoenen inwoners	Inwoners landelijk gebied	Inwoners vervoerregio	Aandeel binnenwater	Oeverlengte	Opcenten motorrijtuigen belasting	Rendement eigen vermogen	Provinciespecifiek vast bedrag
Groningen	590.170	348.301	312.650	0	1.786.578	60.336	674.871,47	1	1
Fryslân	654.019	427.741	437.300	0	2.444.304	111.594	845.271,27	1	1
Drenthe	497.743	247.748	334.830	0	872.409	53.676	674.676,08	1	1
Overijssel	1.171.910	1.373.373	532.950	0	3.626.311	72.489	1.488.225,29	1	1
Gelderland	2.110.472	4.454.092	941.280	0	7.380.468	82.162	2.635.070,97	1	1
Utrecht	1.369.873	1.876.552	331.860	0	6.639.238	74.159	1.840.954,66	1	1
Noord-Holland	2.909.827	8.467.093	522.780	1.605.370	16.578.231	169.578	3.429.882,18	1	1
Zuid-Holland	3.753.944	14.092.096	545.750	2.418.408	50.805.223	194.636	3.956.723,10	1	1
Zeeland	386.767	149.589	248.780	0	2.113.253	40.311	528.058,32	1	1
Noord-Brabant	2.592.874	6.722.996	1.006.350	0	9.324.440	89.305	3.547.146,04	1	1
Limburg	1.118.302	1.250.599	526.230	0	3.448.248	29.270	1.450.337,46	1	1
Flevoland	<u>434.771</u>	<u>189.026</u>	<u>138.020</u>	<u>0</u>	<u>2.978.844</u>	<u>38.793</u>	<u>679.233,57</u>	<u>1</u>	<u>1</u>
Totaal	17.590.672	39.599.206	5.878.780	4.023.778	107.997.547	1.016.309	21.750.450,41	12	12

Bijlage 20 Overzicht decentralisatie-uitkeringen 2024 per provincie

Verdeling decentralisatie-uitkeringen 2024

	Monu- mentenzorg	Waddenfonds	Na-ijlende effecten mijnbouw	Fryske Akademie
Groningen	1.083.818	9.626.000	0	0
Fryslân	1.348.915	9.626.000	0	1.559.000
Drenthe	738.935	0	0	0
Overijssel	1.658.409	0	0	0
Gelderland	2.680.834	0	0	0
Utrecht	2.292.840	0	0	0
Noord-Holland	2.562.441	9.626.000	0	0
Zuid-Holland	2.326.942	0	0	0
Zeeland	913.307	0	0	0
Noord-Brabant	2.325.655	0	0	0
Limburg	1.938.949	0	647.000	0
Flevoland	<u>128.955</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Totaal	20.000.000	28.878.000	647.000	1.559.000

Verdeling decentralisatie-uitkeringen 2024 (vervolg)

	Drugsdumpingen	Versterking Omgevingsveiligheids- diensten	Hergebruik stedelijk afvalwater	Totaal
Groningen	9.872	30.000	20.833	10.770.523
Fryslân	9.872	26.000	20.833	12.590.620
Drenthe	17.358	17.000	20.833	794.126
Overijssel	28.588	42.000	20.833	1.749.830
Gelderland	135.271	78.000	20.833	2.914.938
Utrecht	34.203	32.000	20.833	2.379.876
Noord-Holland	49.176	76.000	20.833	12.334.450
Zuid-Holland	116.555	168.000	20.833	2.632.330
Zeeland	30.460	31.000	20.833	995.600
Noord-Brabant	380.455	114.000	20.833	2.840.943
Limburg	176.447	50.000	20.833	2.833.229
Flevoland	<u>11.743</u>	<u>11.000</u>	<u>20.833</u>	<u>172.531</u>
Totaal	1.000.000	675.000	249.996	53.008.996

Bijlage 21 Verdeling provinciefondsuitkeringen 2024

Verdeling provinciefondsuitkeringen 2024

	Uitkeringsbasis	Algemene uitkering bruto (kolom 1 * uf)	OEM / vermogen	MRB-capaciteit	Algemene uitkering netto (kolom 2 t/m 4)	Decentralisatie- uitkeringen	Totale uitkeringen provinciefonds (kolom 5 en 6)
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Groningen	197.453.272	268.813.711	-8.803.660	-44.474.030	215.536.021	10.770.523	226.306.544
Fryslân	230.320.327	313.559.057	-15.806.425	-55.703.377	242.049.255	12.590.620	254.639.875
Drenthe	173.063.665	235.609.599	-3.364.478	-44.461.154	187.783.967	794.126	188.578.093
Overijssel	280.894.317	382.410.699	-28.769.476	-98.074.047	255.567.176	1.749.830	257.317.006
Gelderland	460.915.393	627.492.146	-57.073.141	-173.651.177	396.767.828	2.914.938	399.682.766
Utrecht	321.151.675	437.217.235	-6.786.948	-121.318.912	309.111.375	2.379.876	311.491.251
Noord-Holland	395.389.851	538.285.398	-18.256.839	-226.029.236	293.999.323	12.334.450	306.333.773
Zuid-Holland	479.457.750	652.735.788	-2.481.924	-260.748.052	389.505.812	2.632.330	392.138.142
Zeeland	147.032.451	200.170.595	-10.021.375	-34.799.043	155.350.177	995.600	156.345.777
Noord-Brabant	490.240.005	667.414.795	-46.093.443	-233.756.924	387.564.428	2.840.943	390.405.371
Limburg	266.508.744	362.826.120	-23.792.099	-95.577.239	243.456.782	2.833.229	246.290.011
Flevoland	<u>152.911.312</u>	<u>208.174.100</u>	<u>-105.754</u>	<u>-44.761.492</u>	<u>163.306.854</u>	<u>172.531</u>	<u>163.479.385</u>
Totaal	3.595.338.764	4.894.709.243	-221.355.562	-1.433.354.683	3.239.998.998	53.008.996	3.293.007.994

Bijlage 22 Overzicht meerjarige decentralisatie-uitkeringen

Overzicht meerjarige decentralisatie-uitkeringen

	Monumenten- zorg	Waddenfonds	Na-ijlende effecten mijnbouw	Fryske Akademie	Hergebruik stedelijk afvalwater
	2025-2028	2025-2026	2025-2028	2025-2028	2025-2027
Groningen	1.083.818	9.626.000	0	0	20.833
Fryslân	1.348.915	9.626.000	0	1.559.000	20.833
Drenthe	738.935	0	0	0	20.833
Overijssel	1.658.409	0	0	0	20.833
Gelderland	2.680.834	0	0	0	20.833
Utrecht	2.292.840	0	0	0	20.833
Noord-Holland	2.562.441	9.626.000	0	0	20.833
Zuid-Holland	2.326.942	0	0	0	20.833
Zeeland	913.307	0	0	0	20.833
Noord-Brabant	2.325.655	0	0	0	20.833
Limburg	1.938.949	0	647.000	0	20.833
Flevoland	<u>128.955</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>20.833</u>
Totaal	20.000.000	28.878.000	647.000	1.559.000	249.996

Bijlage 23 Toelichting maatstaven provinciefonds 2023 en verder

Opcenten motorrijtuigenbelasting

Het ministerie van Financiën verstrekt de gegevens over de opbrengst van de opcenten die per provincie worden geheven op de motorrijtuigenbelasting. De definitieve opbrengstgegevens van uitkeringsjaar t worden gebruikt.

Rendement eigen vermogen

Verondersteld rendement voor iedere provincie gebaseerd op een bestuurlijke afspraak in 2011 over het verwachte rendement per provincie uit aandelen energiebedrijven.

Provinciespecifiek vast bedrag

Eén eenheid voor iedere provincie.

Inwoners provincie

Het aantal inwoners van de provincie op 1 januari van het uitkeringsjaar.

Miljoenen inwoners

Het aantal inwoners in een provincie vermenigvuldigd met het aantal inwoners van de provincie uitgedrukt in miljoenen inwoners, beiden op 1 januari van het uitkeringsjaar.

Aandeel binnenwater

Het aantal hectaren binnenwater in de provincie gedeeld door het totaal aantal hectaren in de provincie. Dit getal wordt vermenigvuldigd met 100 en vervolgens met het aantal inwoners in de provincie op 1 januari van het uitkeringsjaar.

Oeverlengte

De totale lengte in hectometers van de oevers van het binnenwater in de provincie in uitkeringsjaar t.

Inwoners vervoerregio

Het aantal inwoners van de provincie op 1 januari van het uitkeringsjaar dat woont in een vervoerregio die rechtstreeks door het Rijk gefinancierd wordt.

Inwoners landelijk gebied

Het aantal inwoners van binnen de provincie gelegen landelijk gebied op 1 januari van het uitkeringsjaar.

Bijlage 24 Overzicht overboekingen 2022 BTW-compensatiefonds

Overboekingen BCF (PF)

Omschrijving	Departement	bedrag in € 1.000	Circulaire
Rijnlandroute	IenW	12.404	
Flexibele inzet woningbouw (2e tranche)	BZK	5.600	
Deltaprogramma Zoetwater fase 2	IenW	1.689	n.v.t. (SPUK I&W)
Versnellingsvoorstellen Provincies	LNV	1.495	
SPUK Schone Luchtakkoord (2e tranche)	IenW	1.328	n.v.t. (SPUK I&W)
Deltaprogramma Zoetwater fase 2 - Programma Zandgronden	IenW	1.218	
Versnellingsvoorstellen Gelderland	LNV	729	
SPUK Woondeals	BZK	521	n.v.t. (SPUK BZK)
Bermmaatregelen N-wegen	IenW	390	n.v.t. (SPUK I&W)
Deltaprogramma Zoetwater fase 2 - Deltaplan Hoge Zandgronden	IenW	386	n.v.t. (SPUK I&W)
SPUK Ontzorgingsprogramma Maatschappelijk Vastgoed	BZK	340	n.v.t. (SPUK BZK)
Uitvoeringskosten Gebiedsgerichte aanpak Noord-Nederland	LNV	216	
SPUK NOVI gebieden	BZK	171	n.v.t. (SPUK BZK)
Correctie afdracht IJsseldelta fase 2	FIN	-364	
Overig	Div.	222	
Totaal		26.348	

Deze brochure is een uitgave van:
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
BFR/Bekostiging Binnenlands Bestuur
Postbus 20011 | 2500 EA Den Haag

Mei 2023

Aan de voorzitter van Provinciale Staten van Zeeland
t.a.v. de Statengriffie

Onderwerp
Herijking provinciefonds

Zaaknummer
340760

Behandeld door

Verzonden

Middelburg, 13 juni 2023

Geachte voorzitter,

De afgelopen periode hebben wij u met regelmaat geïnformeerd over het proces van herijking van het Provinciefonds. Zoals bij u bekend is in opdracht van het ministerie van BZK door het onderzoeksbureau CEBEON gewerkt aan een nieuw verdeelmodel voor het provinciefonds. In dit traject zijn ook de provincies geconsulteerd. Dit heeft ertoe geleid dat begin 2023 door CEBEON het concept-ontwerp voor een nieuw verdeelmodel is opgeleverd.

Vervolgens zijn de afgelopen maanden in IPO-verband diverse ambtelijke en bestuurlijke overleggen over dit nieuwe verdeelmodel gevoerd. Omdat de uitkomsten van het concept-ontwerp van CEBEON substantiële herverdeeleffecten voor provincies met zich mee brengt ten opzichte van het huidige model (met als basisjaar 2020) van plus of min 20% is hierover tussen provincies nog geen overeenstemming bereikt.

In de vergadering van het IPO Bestuur van 8 juni jl. hebben de twaalf provincies naar aanleiding daarvan bijgevoegde brief aan de fondsbeheerder vastgesteld en afgesproken deze brief ook met alle Provinciale Staten te delen. Wij verwijzen u korthedshalve naar deze brief, die we als bijlage hebben toegevoegd. In deze brief roepen de provincies het Rijk op om gezamenlijk te overleggen om tot een nieuw verdeelmodel te komen dat kan rekenen op een gezamenlijk draagvlak.

Wij houden u op de hoogte van het vervolgproces.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,

drs. J.M.M. Polman, voorzitter

drs. M.C.J. Franken, secretaris-algemeen directeur

Bijlagen:

1. IPO brief Verdeelmodel Provinciefonds d.d. 5 juni 2023

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
T.a.v. mevrouw mr.drs. H.G.J. Bruins Slot
Postbus 20011
2500 EA 's-GRAVENHAGE

uw brief van	uw kenmerk	ons kenmerk	datum
		FIN 11494/2023	8 juni 2023
onderwerp			
Verdeelmodel Provinciefonds			

Geachte mevrouw Bruins Slot,

De twaalf provincies nemen als partners van het rijk, de gemeenten en de waterschappen, verantwoordelijkheid voor de grote transities en maatschappelijke opgaven in Nederland. Van verduurzaming, wonen, bereikbaarheid tot de complexe opgave in het landelijk gebied. Zonder de provincies kan het rijk deze opgaven en de nationale ambities niet realiseren. Die samenwerking vereist adequate financiële verhoudingen. Deze randvoorwaarde wordt ons inziens momenteel onvoldoende ingevuld. Dit ondanks de daarover eerder afgesproken spelregels. Dit leidt tot een disbalans tussen opgaven c.q. taken en de daarvoor benodigde voldoende, stabiele meerjarige financiële middelen. Dat baart ons, zoals u bekend, grote zorgen. Het leidt tot risico's voor kwaliteit en tempo van uitvoering van genoemde opgaven.

Er is (te) veel onzekerheid over de financiële toekomst van de provincies. De korting op het Provinciefonds is doorgevoerd en de opschalingskorting is nog niet definitief afgeschaft. Het rijk kiest ervoor de grote transities te financieren met incidentele fondsen waarbij geen rekening wordt gehouden met daaruit voortvloeiende structurele kosten. De voorgestelde nieuwe manier van indexeren houdt onvoldoende rekening met de ontwikkeling van provinciale kosten. Hoe het nieuwe provinciale belastinggebied per 2030 er uit ziet, en hoe dat zich verhoudt tot alle decentrale belastingen voor onze inwoners, is evenzo niet duidelijk.

Dit tegen de achtergrond van bestaande en verder oplopende tekorten. Denk aan openbaar vervoer, natuur, de regierol op de grote transities, infrastructuur en onderhoud, cultuur, regionale economie.

Inlichtingen bij : 
Email : 
Bijlagen : 0

Gegeven de noodzakelijke aanpak van complexe opgaven en gegeven de grote financiële uitdagingen, en in de wetenschap dat het rijk voornemens is minder middelen aan de decentrale overheden te doen toekomen, is de provincies gevraagd met het rijk samen te werken aan een nieuw verdeelmodel voor het Provinciefonds. De facto het verdelen van de schaarste. Sinds november 2022 hebben de twaalf provincies gezamenlijk – met en zonder betrokkenheid van het rijk – intensief gesproken, zowel ambtelijk als bestuurlijk.

Langs deze weg informeren we u over het standpunt van de gezamenlijke provincies over het lopende proces voor een nieuw verdeelmodel voor het Provinciefonds.

In 2021 heeft u opdracht gegeven aan het adviesbureau Cebeon om een nieuw verdeelmodel voor het Provinciefonds uit te werken. Belangrijke aanleiding hiervoor lag in de bestuurlijke wens om een aantal 'weeffouten' in het bestaande verdeelmodel te corrigeren. In januari 2023 heeft Cebeon een ontwerp voor een nieuw verdeelmodel gepresenteerd. Daarna is een proces gestart van overleg tussen uw ministerie en de gezamenlijke provincies om te bezien of dit voorstel op steun van de twaalf provincies zou kunnen rekenen. In de afgelopen maanden hebben de provincies zich daarnaast ook onderling gebogen over een eerlijke en stabiele verdeling van de structurele middelen die zij van het Rijk ontvangen.

Het voorstel van Cebeon voor een herverdeling van de middelen uit het Provinciefonds roept wisselende reacties op bij de twaalf provincies, zowel voor wat betreft de onderbouwing als de uitkomsten. De uitgangspunten voor het nieuwe verdeelmodel worden door de meeste provincies herkend. De operationele uitwerking en de keuzes rond de verrekening van de eigen middelen en het eigen belastinggebied roepen echter veel vragen en bij meerdere provincies ook kritiek op. De herverdeeleeffecten van het voorstel zijn bovendien zeer fors. Voor sommige provincies betekent dit een erkenning van de structurele problemen die al lange tijd worden ervaren. De evenzo reële uitdagingen van andere provincies worden juist groter, zeker in het licht van bovengeschetste omstandigheden.

De voorgenomen korting op het Provinciefonds staat, in combinatie met de herverdeling van het Provinciefonds, bovendien haaks op het recent uitgebrachte advies 'Elke Regio telt'. De discussie over een eerlijke verdeling van de middelen uit het Provinciefonds is niet los te zien van de bredere discussie over een gelijkwaardig voorzieningenniveautussen regio's, en van alle in deze brief neergelegde financiële vraagstukken.

Het door Cebeon voorgestelde model leidt tot effecten die voor een deel van de provincies niet te dragen zijn. Het realiseren van een nieuw verdeelmodel voor de provincies is verre van een technische model-exercitie.

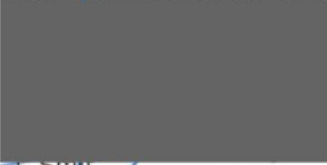
Het totaal van de financiële verhoudingen verdient de volle aandacht en wij dringen er – met grote urgentie – op aan dat er in goede samenwerking en goed overleg duidelijkheid geboden wordt over een stabiele meerjarenfinanciering in relatie tot de opgaven en taken waar de provincies voor gesteld zijn. Dat achten wij een rechtvaardige invulling van de bepalingen van de Wet Financiële Verhoudingen. Wij dringen ook aan op een adequate, inzichtelijke meerjarige doorrekening van het door Cebeon voorgestelde model. De provincies hebben een model nodig dat een meerjarige doorrekening kent welke voorziet in rechtvaardige financiële verhoudingen met oog voor de opgaven waar de provincies voor staan. Wij verzoeken om spoedig overleg voor het bespreken van de ontstane tekorten. De nieuwe Staten en Colleges hebben duidelijkheid nodig.

Wij nodigen u graag uit voor een nader overleg met de gedeputeerden financiën van de twaalf provincies, en vernemen tevens graag hoe u voornemens bent het proces

ter realisatie van een nieuw verdeelmodel tot een gedragen afronding te brengen.

Een eensluitende brief is ook gestuurd aan staatssecretaris van Fiscaliteit de heer M.L.A. van Rij.

Met vriendelijke groet,
INTERPROVINCIAAL OVERLEG



J. Smit
Voorzitter IPO

Voorzitter van Provinciale Staten van Zeeland
Postbus 6001
4330 LA MIDDELBURG

Onderwerp	Zaaknummer	Behandeld door	Verzonden
Jaarstukken NV Economische Impuls Zeeland 2022	327797		

Middelburg, 26 juni 2023

Geachte voorzitter,

Hierbij zenden wij u, conform de door u in 2021 vastgestelde nota verbonden partijen, ter kennisname het jaarverslag en de jaarrekening van de N.V. Economische Impuls Zeeland (Impuls) 2022 en de jaarrekening van het Investeringsfonds Zeeland B.V. 2022. De betreffende stukken hebben geen aanleiding gegeven tot het maken van opmerkingen in de Algemene vergadering van Aandeelhouders.

Impuls is de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) voor Zeeland. In een breed economisch netwerk zet deze organisatie zich in voor een sterke, duurzame en inclusieve Zeeuwse economie en werkgelegenheid. Impuls maakt onderdeel uit van een landsdekkend netwerk van ROM's. De strategie en positionering zijn aangescherpt vanuit de drie kerncompetenties (3 i's) van Impuls: innoveren, investeren en internationaliseren.

Het in het jaarverslag 2022 opgenomen overzicht van 11 concrete cases geeft een goed inzicht in de werkzaamheden van Impuls (met filmpjes, achtergrondverhalen en ondernemers aan het woord) en de spreiding van de activiteiten over Zeeland.

Jaarverslag 2022

Trends en ontwikkelingen

Impuls helpt bedrijven inspelen op een continu veranderende omgeving. Het jaar 2022 kende tal van situaties waar bedrijven mee te maken kregen; de oorlog in Oekraïne, de energie- en grondstoffencrisis, de veranderende geopolitiek, in gevallen het tekort aan geschikte bedrijfslocaties, de krapte op de arbeidsmarkt. Het zijn allemaal factoren die gevolgen hebben voor de toekomstbestendigheid van bedrijven. Investeren in innovaties was gelukkig wel mogelijk, onder andere door de (financiële) groei van de innovatiefondsen (bijdrage Wind in de Zeilen).

Impuls heeft in 2022 relatief veel aandacht besteed aan het opzetten van een ecosysteem van ondernemers; een omgeving waarin startups en gevestigde bedrijven kunnen groeien en versterken. Bij het uitbouwen van investeringsprojecten heeft onze ROM de keuze gemaakt om minder focus op het aantal gevestigde bedrijven en het aantal arbeidsplaatsen te leggen, maar meer op toegevoegde waarde voor onze regio (van volume naar value). Impuls beoogt namelijk waarde toe te voegen aan onze maatschappij; het versterken van de economische structuur in Zeeland, verduurzaming, en het versterken van ondernemende ecosystemen. In het Jaarverslag is ook aandacht voor risicomanagement.

Jaarrekening 2022 Impuls:

Over 2022 heeft Impuls een negatief resultaat behaald van € 6.092 na belastingen. Dit is € 148.000 lager dan in 2021.

De daling van het resultaat wordt voornamelijk veroorzaakt door een stijging van de personeelskosten en een stijging van de overige bedrijfskosten. Hier tegenover staat een stijging van de bedrijfsopbrengsten.

Het aan Impuls toerekenbare resultaat van de deelneming IFZ is € 42.000 negatief. Dit als gevolg van een negatief resultaat van deze deelneming in 2022. Deze deelneming zal de komende jaren naar verwachting negatieve resultaten blijven laten zien vanwege de kosten van de investeringen. Pas op langere termijn zijn als gevolg van exits positieve resultaten te verwachten.

Bedrijfsvoering Impuls

Het resultaat voor de bedrijfsvoering van Impuls zelf, zonder de deelneming in het IFZ, is € 36.000 positief.

Investeringsfonds Zeeland BV (IFZ)

Om de innovatiekracht en financieringsinfrastructuur (fondsen) te versterken zijn de financiële regelingen voor innovatiefinanciering Vroege fasefinanciering (VFF), InnoGo!, Zeeuws Investeringsfonds (ZIF) en het Zeeuws Participatiefonds (ZPF) ondergebracht in het Investeringsfonds Zeeland BV (IFZ). Hierdoor is een krachtig financieringsinstrument ontstaan dat aan de meeste vragen uit het innovatieve Zeeuwse bedrijfsleven kan voorzien. Het Investeringsfonds Zeeland heeft drie aandeelhouders: Rijk, Provincie Zeeland en Impuls. Impuls verzorgt het fondsmanagement, de administratie en levert de uitvoerend bestuurder.

IFZ is verantwoordelijk voor de uitvoering van de drie Zeeuwse participatiefondsen (ZPF), InnoGo!, VFF en het Fonds Verblijfsrecreatie Zeeland. Derhalve maken deze fondsen onderdeel uit van de jaarrekening van IFZ. De hoofdactiviteiten omvatten zorgdragen voor (aanwas van) nieuwe aanvragen, uitvoeren analyse en due diligence, (af)sluiten c.q. verstrekken van financieringen, begeleiding van de participaties en realiseren van exits na afloop van de indicatieve investeringsperiode van 7-10 jaar. Opbrengsten zijn te verwachten bij een succesvolle exit van een participatie, dus bij verkoop van een participatie tegen een aantrekkelijke prijs die boven de investeringswaarde ligt. Daarnaast worden renteopbrengsten gerealiseerd op de leningen. Er wordt gestreefd naar een exitwaarde van minimaal twee keer de instapwaarde.

De fondsen van IFZ leveren een belangrijke bijdrage aan het innovatie-ecosysteem in Zeeland. De strategie van IFZ is erop gericht middels revolverend financieren een positieve bijdrage te leveren aan de structuurversterking van de Zeeuwse economie. De projecten richten zich hoofdzakelijk op investeringen in innovatieve startups, scale-ups en mkb ondernemingen die impact maken in Zeeland, waarbij zoveel mogelijk aansluiting wordt gezocht met de meerjarenstrategie van Impuls Zeeland. Dit leidt tot verduurzaming en een groter innovatievermogen van de Zeeuwse economie en draagt bij aan creatie en behoud van directe en indirecte werkgelegenheid. In toenemende mate wordt ingezet op het maken van impact, het leveren van een bijdrage aan de energie- en grondstoffentransitie en creatie en behoud van hoogwaardige werkgelegenheid. Verder wordt steeds meer aangesloten bij de trend "from volume to value", waarbij het meer van belang is in de juiste bedrijven te investeren dan sec. de investerings- en overige kwantitatieve targets te behalen.

In 2022 hebben de ZPF fondsen aan vier bedrijven financiering verstrekt in de vorm van participaties en/of leningen, voor een totaalbedrag van € 5,9 miljoen. Vanuit InnoGo! zijn aan acht bedrijven leningen verstrekt voor een totaalbedrag van bijna € 1,5 miljoen. Daarnaast zijn vier bedrijven ondersteund met advies en begeleiding en toegang tot kennis en netwerk. Vanuit het Investeringsfonds Zeeland zijn inmiddels 150 bedrijven geholpen met een impact op de directe werkgelegenheid van 803 arbeidsplaatsen.

Zowel vanuit het Fonds Verblijfsrecreatie Zeeland als het eind 2022 gestarte regionaal fonds Vroege fasefinanciering zijn in 2022 één lening verstrekt.

Jaarrekening 2022 IFZ:

Het investeringsfonds Zeeland BV (IFZ) sluit het jaar 2022 af met een negatief resultaat van € 178.551. IFZ is een revolverend fonds. In 2022 heeft er bij IFZ en haar deelnemingen geen verkoop van een participatie plaatsgevonden. Het resultaat bedroeg in 2021 negatief € 145.226 tegenover een negatief resultaat in 2020 van € 262.961.

Het negatieve resultaat is onder meer tot stand gekomen door enkele incidentele ontwikkelingen. Zo heeft er in 2022 een afwaardering van een participatie plaatsgevonden voor een bedrag van € 264.000 en heeft er een kapitaalstorting bij een participatie voor een bedrag van € 75.000 plaatsgevonden.

Het negatieve resultaat komt ten laste van de overige reserves van het IFZ. De overige reserves zijn in 2022 voldoende van omvang om dit negatieve resultaat op te vangen.

Gevolgen waardering deelneming IFZ op provinciale balans:

Het verlies van IFZ komt ten laste van het eigen vermogen van het IFZ en heeft voor 2022 geen gevolgen voor de waardering van het IFZ op de provinciale balans. Door met name de eerdere extra vermogensinbreng van het rijk van € 20 miljoen (Wind in de Zeilen) is de huidige (reële) marktwaarde van het provinciaal aandeel in IFZ hoger dan de verkrijgingsprijs. Zolang de marktwaarde van het provinciaal aandeel in IFZ hoger is dan de verkrijgingsprijs (van het provinciaal aandeel) hebben de door IFZ geleden verliezen geen gevolgen voor de waardering van IFZ op de provinciale balans.

Aandeelhouderschap Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) in Impuls

EZK is sinds 2018 aandeelhouder in het Investeringsfonds Zeeland BV en is dus alleen aandeelhouder van de entiteit waarin de investeringsactiviteiten zijn ondergebracht en niet in de moederonderneming NV Economische Impuls. Dit wijkt af van de eigendomspositie die EZK bij andere ROM's heeft. Voor een gelijk landelijk speelveld is het daarom van belang dat het Rijk toetreedt als aandeelhouder in Impuls Zeeland (de moedermaatschappij van het Investeringsfonds Zeeland BV). De toetreding van het Rijk als aandeelhouder van Impuls heeft met name door de voorgenomen aanpassing van de aandeelhoudersinstructie voor de ROM's door het Rijk, vertraging opgelopen.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,
namens deze,

Drs. J.J.P. Verhage
Afdelingsmanager Financiën

U wordt verzocht om in uw correspondentie steeds het zaaknummer te vermelden.

Bijlagen:

1. Jaarverslag en jaarrekening 2022 Impuls
2. Jaarrekening 2022 IFZ BV

IMPULS ZEELAND

Jaarrekening 2022



impulszeeland.nl



Impuls
Zeeland

INHOUDSOPGAVE

Financiële positie	3
BESTUURSVERSLAG	4
Bestuursverslag	5
JAARREKENING 2022	6
Balans per 31 december 2022	7
Winst- en verliesrekening over 2022	9
Kasstroomoverzicht over 2022	10
Algemene toelichting	11
Grondslagen voor financiële verslaggeving	12
Toelichting op balans	15
Toelichting op winst- en verliesrekening	21
Overige toelichtingen	25
OVERIGE GEGEVENS	30
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	31

FINANCIËLE POSITIE

KENGETALLEN FINANCIËLE POSITIE

Liquiditeit

Uit de liquiditeit blijkt in hoeverre een onderneming aan haar financiële verplichtingen op korte termijn kan voldoen. Met behulp van onderstaande kengetallen kan een inzicht worden verkregen in de liquiditeitspositie van de onderneming.

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
	kengetal	kengetal
Current ratio (vlottende activa / kortlopende schulden)	1,34	1,45
Quick ratio (vlottende activa minus voorraden / kortlopende schulden)	1,34	1,45

Solvabiliteit

Uit de solvabiliteit blijkt het weerstandsvermogen van een onderneming. Hoe hoog deze solvabiliteit moet zijn, hangt af van de aard van de onderneming. Hiervoor kunnen geen algemeen geldende normen worden gegeven. Met behulp van onderstaande kengetallen kan een inzicht worden verkregen in de solvabiliteit van de onderneming.

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
	%	%
Solvabiliteitsratio I (eigen vermogen / totaal vermogen)	73	71
Solvabiliteitsratio II (eigen vermogen / vreemd vermogen)	273	239

Rentabiliteit

De rentabiliteit van het eigen vermogen bestaat uit een rentevergoeding voor het gebruik van het eigen vermogen en een vergoeding voor het nemen van risico's (ondernemersrisico). Met behulp van onderstaande kengetallen kan een inzicht worden verkregen in de rentabiliteit van het eigen vermogen in de onderneming.

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
	%	%
Rentabiliteit eigen vermogen (resultaat na belasting / gemiddeld eigen vermogen)	-0,1	1,8

BESTUURSVERSLAG

BESTUURSVERSLAG

Referentie naar plaats van beschikbaarheid

Voor het bestuursverslag wordt verwezen naar het separaat opgestelde jaarverslag.

JAARREKENING 2022

BALANS PER 31 DECEMBER 2022

ACTIVA

(Voor resultaatbestemming)

	€	31-12-2022 €	€	31-12-2021 €
Vaste activa				
Materiële vaste activa (1)				
Verbouwing	56.984		18.529	
Andere vaste bedrijfsmiddelen	177.272		41.866	
		234.256		60.395
Financiële vaste activa (2)				
Andere deelnemingen	8.838.840		7.059.648	
		8.838.840		7.059.648
Vlottende activa				
Vorderingen (3)				
Handelsdebiteuren	328.204		227.605	
Overlopende activa	912.105		742.590	
		1.240.309		970.195
Liquide middelen (4)		3.311.146		3.480.433
Totaal		13.624.551		11.570.671

PASSIVA

(Voor resultaatbestemming)

	€	31-12-2022 €	€	31-12-2021 €
Eigen vermogen (5)				
Aandelenkapitaal	150.000		150.000	
Wettelijke reserves	8.838.840		7.059.648	
Overige reserves	991.281		807.593	
Onverdeeld resultaat	-6.092		141.550	
		9.974.029		8.158.791
Vorzieningen (6)				
Voorziening verlieslatende contracten	56.259		166.039	
Voorziening voor projectrisico's	196.556		186.294	
		252.815		352.333
Kortlopende schulden (7)				
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	250.032		228.443	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	275.294		235.511	
Overlopende passiva	2.872.381		2.595.593	
		3.397.707		3.059.547
Totaal		13.624.551		11.570.671

WINST- EN VERLIESREKENING OVER 2022

	2022		Begroting		2021	
	€	€	€	€	€	€
Overige bedrijfsopbrengsten	6.019.516		7.166.271		5.637.888	
Projectkosten	-1.598.995		-2.938.869		-1.666.757	
Brutomarge (8)		4.420.521		4.227.402		3.971.131
Personeelskosten (9)	3.538.837		3.572.151		3.134.085	
Afschrijvingen en waardeverminderingen (10)	36.428		31.500		21.575	
Overige bedrijfskosten (11)						
Huisvestingskosten	129.222		123.000		97.301	
Out of pocketkosten	226.569		270.000		238.986	
Telefonie en internet	17.551		16.000		15.841	
ICT	69.657		40.000		53.733	
Organisatiekosten	192.758		50.000		57.091	
Accountant en RvC	75.909		55.000		57.815	
Communicatie	87.446		61.000		73.185	
Som der kosten		4.374.377		4.218.651		3.024.648
Bedrijfsresultaat		46.144		8.750		221.519
Financiële baten en lasten (12)		-8.470		8.750		-14.862
Resultaat voor belastingen		37.674		-		206.657
Belastingen (13)		-1.628		-		-30.833
Aandeel in het resultaat deelnemingen (14)		-42.138		-161.627		-34.274
Resultaat na belastingen		-6.092		-161.627		141.550

KASSTROOMOVERZICHT OVER 2022

Indirecte methode	2022	2021
	€	€
Bedrijfsresultaat	46.144	221.519
Aanpassing voor afschrijvingen	36.428	21.575
Mutatie van voorzieningen	-99.518	2.992
Mutatie van handelsdebiteuren	-100.599	366.522
Mutatie van overige vorderingen	-169.515	15.052
Mutatie van handelscrediteuren	21.589	-228.166
Mutatie van overige kortlopende schulden (excl. schulden kredietinstellingen)	328.983	248.248
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	63.512	647.742
Ontvangen interest	637	5
Betaalde interest	-9.107	-14.867
Betaalde winstbelasting	-14.040	-30.833
Kasstroom uit operationele activiteiten	41.002	602.047
Investeringsactiviteiten	-210.289	-11.610
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-210.289	-11.610
Mutatie in liquide middelen	-169.287	590.437

ALGEMENE TOELICHTING

Belangrijkste activiteiten

NV Economische Impuls Zeeland, statutair gevestigd te Vlissingen heeft ten doel:

1. het versterken van de structuur van de Zeeuwse economie door het initiëren, participeren, faciliteren, en uitvoeren van programma's en projecten, het aantrekken van bedrijven en investeringen van elders, het bevorderen van (buitenlandse)handel, de promotie van de economie van Zeeland en het begeleiden en financieren van ondernemingen die willen innoveren;
2. het oprichten en verwerven van, het deelnemen in, het samenwerken met, het besturen van, alsmede het (doen) financiering van andere ondernemingen, in welke rechtsvorm ook;
3. het beheren van en het beschikken over goederen, het verstrekken en aangaan van geldleningen en het stellen van zekerheden, ook voor schulden van anderen;
4. het verrichten van al hetgeen met het voorgaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

Locatie feitelijke activiteiten

NV Economische Impuls Zeeland is feitelijk gevestigd te Vlissingen en is ingeschreven bij het handelsregister onder nummer 22064282.

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van NV Economische Impuls Zeeland zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

GRONDSLAGEN VOOR FINANCIËLE VERSLAGGEVING

ALGEMEEN

Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Algemene grondslagen voor waardering activa en passiva

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten, tenzij anders vermeld.

Algemene grondslagen bepaling resultaat

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING ACTIVA

Materiële vaste activa

Overige materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen.

Financiële vaste activa

Deelnemingen

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming.

Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Wanneer de vennootschap geheel of ten dele instaat voor schulden van de desbetreffende deelneming, respectievelijk de feitelijke verplichting heeft de deelneming (voor haar aandeel) tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening gevormd. Bij het bepalen van de omvang van deze voorziening wordt rekening gehouden met reeds op vorderingen op de deelneming in mindering gebrachte voorzieningen voor oninbaarheid.

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn in het algemeen gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING PASSIVA

Voorzieningen

Een voorziening wordt gevormd voor een verplichting waarvan het waarschijnlijk is dat zij zullen moeten worden afgewikkeld en waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten. De omvang van de voorziening wordt bepaald door de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de betreffende verplichtingen en verliezen per balansdatum af te wikkelen. Voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overige voorzieningen

Voorziening voor projectrisico's

Een substantieel deel van de opbrengsten van de vennootschap bestaan uit opbrengsten uit projecten. Deze opbrengsten stelt de subsidiegever na afloop van het project definitief vast. Omdat alle uitgaven voor het project dan al gedaan zijn, loopt Impuls een financieel risico als niet alle projectuitgaven goedgekeurd worden. In verband hiermee is besloten om een voorziening te vormen voor dit risico.

Voorziening voor verlieslatende contracten

Onder een verlieslatend contract wordt verstaan een overeenkomst waarin de onvermijdbare kosten om aan de contractuele verplichtingen te voldoen de verwachte voordelen uit de overeenkomst overtreffen. De onvermijdbare kosten van een verlieslatend contract zijn de kosten die ten minste moeten worden gemaakt om van de overeenkomst af te komen, dat wil zeggen de laagste van enerzijds de kosten bij het voldoen aan de verplichtingen en anderzijds de vergoedingen of boetes bij het niet voldoen aan de verplichtingen.

De voorzieningen hebben een overwegend langlopend karakter.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

GRONDSLAGEN VOOR BEPALING RESULTAAT

Overige bedrijfskosten

De kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Belastingen

De vennootschapsbelasting wordt berekend tegen het geldende tarief over het resultaat van het boekjaar, waarbij rekening wordt gehouden met permanente verschillen tussen de winstberekening volgens de jaarrekening en de fiscale winstberekening, en waarbij actieve belastinglatenties (indien van toepassing) slechts worden gewaardeerd voor zover de realisatie daarvan waarschijnlijk is.

Aandeel in resultaat deelnemingen

Als resultaat van deelnemingen waarin invloed van betekenis wordt uitgeoefend op het zakelijke en financiële beleid, wordt opgenomen het aan de vennootschap toekomende aandeel in het resultaat van deze deelnemingen. Dit resultaat wordt bepaald op basis van de bij NV Economische Impuls Zeeland geldende grondslagen voor waardering en resultaatbepaling. Bij deelnemingen waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, wordt het dividend als resultaat aangemerkt.

TOELICHTING OP BALANS

MATERIËLE VASTE ACTIVA (1)

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Verbouwing	56.984	18.529
Andere vaste bedrijfsmiddelen	177.272	41.866
	<u>234.256</u>	<u>60.395</u>

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de materiële vaste activa gedurende het boekjaar weer:

	Verbouwing	Andere vaste bedrijfs- middelen	Totaal
	€	€	€
Boekwaarde 1 januari 2022			
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	59.335	109.845	169.180
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-40.806	-67.979	-108.785
	<u>18.529</u>	<u>41.866</u>	<u>60.395</u>
Mutaties 2022			
Investerings	47.298	162.991	210.289
Desinvesteringen	-	-9.769	-9.769
Afschrijving op desinvesteringen	-	8.682	8.682
Afschrijvingen	-8.843	-26.498	-35.341
	<u>38.455</u>	<u>135.406</u>	<u>173.861</u>
Boekwaarde 31 december 2022			
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	106.633	263.067	369.700
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-49.649	-85.795	-135.444
	<u>56.984</u>	<u>177.272</u>	<u>234.256</u>
Afschrijvingspercentage (gemiddeld)	20,0	20,0	

FINANCIËLE VASTE ACTIVA (2)

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Andere deelnemingen		
Investeringsfonds Zeeland B.V. te Middelburg (23,6%)	8.838.840	7.059.648
Totaal	<u>8.838.840</u>	<u>7.059.648</u>

NV Economische Impuls Zeeland, te Vlissingen

Andere deelnemingen - Investeringsfonds Zeeland B.V. te Middelburg (23,6%)

	2022	2021
	€	€
Stand 1 januari	7.059.648	3.949.222
Aandeel in het resultaat	-42.138	-34.274
Directe vermogensmutaties	1.821.330	3.144.700
Stand 31 december	<u>8.838.840</u>	<u>7.059.648</u>

De directe vermogensmutaties hebben betrekking op directe vermogensmutaties (agiostortingen) bij de deelneming Investeringsfonds Zeeland B.V.

Deze vermogensmutaties leiden tot een toename van de waardering van het belang van de vennootschap. Deze toename kan gezien worden als een vermogensverschuiving tussen de verschillende aandeelhouders van Investeringsfonds Zeeland B.V. en wordt om die reden in het eigen vermogen van de vennootschap verwerkt in plaats van via het resultaat.

VORDERINGEN (3)

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Handelsdebiteuren	328.204	227.605
Overlopende activa		
Nog te ontvangen subsidies	788.729	605.054
Nog te ontvangen bedragen	54.380	42.232
Vooruitbetaalde bedragen en vooruitontvangen facturen	63.502	89.810
Waarborgsommen	5.494	5.494
	<u>912.105</u>	<u>742.590</u>
Totaal	<u>1.240.309</u>	<u>970.195</u>

Toelichting

Een voorziening voor vermoedelijke oninbaarheid van de debiteuren wordt niet noodzakelijk geacht.

LIQUIDE MIDDELEN (4)

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
	€	€
<i>Banktegoeden</i>		
Rabobank rekening-courant	566.139	3.030.713
Rabobank spaarrekening	2.376.786	106.572
Rabobank rekening-courant - Smart Delta Resources (SDR)	503	343.071
Rabobank spaarrekening - Smart Delta Resources (SDR)	367.524	-
	<u>3.310.952</u>	<u>3.480.356</u>
 Kasmiddelen	 194	 77
Totaal	<u><u>3.311.146</u></u>	<u><u>3.480.433</u></u>

Niet ter vrije beschikking

Onder de liquide middelen zijn de bankrekeningen van ten name van het SDR project verantwoord, deze kunnen alleen voor het SDR project worden aangewend. De overige liquide middelen staan ter vrije beschikking van de vennootschap.

EIGEN VERMOGEN (5)

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Aandelenkapitaal	150.000	150.000
Wettelijke reserves	8.838.840	7.059.648
Overige reserves	991.281	807.593
Onverdeeld resultaat	-6.092	141.550
Totaal	<u>9.974.029</u>	<u>8.158.791</u>

Aandelenkapitaal

Het geplaatst kapitaal van de vennootschap bedraagt € 150.000. Het totaal aantal geplaatste aandelen is 150.000 à nominaal € 1,00

Wettelijke reserves

Onder de wettelijke reserves zijn opgenomen:

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Uitsplitsing wettelijke reserves		
Wettelijke reserve deelnemingen	8.838.840	7.059.648
Totaal	<u>8.838.840</u>	<u>7.059.648</u>

VOORZIENINGEN (6)

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Voorziening verlieslatende contracten	56.259	166.039
Voorziening voor projectrisico's	196.556	186.294
Totaal	<u>252.815</u>	<u>352.333</u>

Toelichting

In de Algemene vergadering van Aandeelhouders is afgesproken dat het bestuur van de vennootschap met de aandeelhouders in overleg zou treden over de voorziening voor verlieslatende contracten. In verband met de beoogde herstructurering heeft dit overleg nog niet plaatsgevonden.

Voorziening verlieslatende contracten

Het verloop van de post is als volgt:

	2022	2021
	€	€
Stand 1 januari	166.039	204.190
Gebruik van voorziening	-109.780	-38.151
Stand 31 december	<u>56.259</u>	<u>166.039</u>

NV Economische Impuls Zeeland, te Vlissingen

Medio 2020 is er een contract aangegaan met Investeringsfonds Zeeland B.V. inzake beheerkosten omtrent de COL Leningen. In het contract is overeengekomen dat de vergoeding voor de werkzaamheden die in rekening gebracht wordt niet meer kan bedragen dan hetgeen Investeringsfonds Zeeland B.V. als vergoeding ontvangt vanuit het Ministerie van Economische Zaken voor de beheer van de COL Leningen. Uit de inschatting die gemaakt is voor het aantal uren dat benodigd is voor het beheer blijkt dat de afspraken omtrent de vergoeding vanuit het Ministerie van Economische Zaken niet dekkend zullen zijn. Derhalve is sprake van een verlieslatend contract en is een voorziening gevormd voor de ingeschatte toekomstige verliezen.

Van de voorziening wordt naar verwachting een bedrag ad € 9.456 binnen één jaar afgewikkeld. De verwachte omvang van de voorziening dat na 5 jaar wordt afgewikkeld is € 0.

Voorziening voor projectrisico's

Het verloop van de post is als volgt:

Voorziening voor projectrisico's

	2022	2021
	€	€
Stand 1 januari	186.294	145.151
Toename van voorziening	10.262	41.143
Stand 31 december	<u>196.556</u>	<u>186.294</u>

Van de voorziening wordt naar verwachting een bedrag ad € 155.685 binnen één jaar afgewikkeld. Het restant wordt naar verwachting binnen 5 jaar afgewikkeld.

KORTLOPENDE SCHULDEN (7)

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	250.032	228.443
Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Vennootschapsbelastingsschulden	5.955	18.367
Omzetbelastingsschulden	49.334	59.022
Loonheffing- en premieschulden	220.005	158.122
	<u>275.294</u>	<u>235.511</u>
Overlopende passiva		
Vakantiegeld	128.715	100.148
Vakantiedagen	75.484	50.286
Nog te betalen kosten	127.029	128.626
Vooruitontvangen subsidies	2.533.168	2.309.033
Vooruitgefactureerde bedragen	7.500	7.500
Netto loon te betalen	485	-
	<u>2.872.381</u>	<u>2.595.593</u>
Totaal	<u>3.397.707</u>	<u>3.059.547</u>

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN VERPLICHTINGEN

Betalingen ter verkrijging van (gebruiks)rechten

Huurovereenkomst Habitat Projectontwikkeling

Impuls huurt kantoorruimte op de Kenniswerf in Vlissingen van Habitat Projectontwikkeling BV. Hiervoor is een huurovereenkomst aangegaan met een looptijd van vijf jaar tot 15 mei 2024. De kale huurprijs bedraagt totaal op maandbasis per januari 2023 € 7.454 en de servicekosten € 290 per maand. Het voorschot G.W.E. bedraagt € 700.

Huurovereenkomst Toshiba

Impuls huurt sinds 1 december 2018 een kopieerapparaat van Toshiba. Hiervoor is een huurovereenkomst aangegaan met een looptijd van 6 jaar. De huurprijs bedraagt € 122 per maand (prijspeil 2022).

Huurovereenkomst De Koffieboer

Per 29 juli 2021 is een vijfjarige huurovereenkomst aangegaan met De Koffieboer voor de huur van een koffieapparaat. De huurprijs bedraagt € 396 per kwartaal (prijspeil 2022). Daarnaast is per 22 november 2022 een vijfjarige huurovereenkomst aangegaan voor een koffieapparaat voor de benedenverdieping. Huurprijs per kwartaal tot 22 november 2027 bedraagt € 171.

Operationele leases

Operationele lease Hiltermann

Per april 2021 is een leasecontract afgesloten bij Hiltermann Lease Group voor 4 jaar voor een Peugeot 208. De leaseprijs per maand bedraagt € 487 (prijspeil 2022).

Overige niet in de balans opgenomen verplichtingen

Subsidie Provincie Zeeland (voorwaardelijke verplichting)

Aan de reguliere integrale kosten subsidie van de provincie Zeeland zijn inhoudelijke resultaatafspraken gekoppeld. Pas ná vaststelling door de provincie Zeeland van de mate waarin deze resultaten 2022 behaald zijn, wordt de subsidie definitief vastgesteld en vindt eventuele afrekening plaats. Het geheel aan activiteiten en behaalde resultaten over deze jaren van Impuls overziend, lijkt het de directie aannemelijk dat de subsidie zal worden vastgesteld op het in de subsidiebeschikking toegezegde bedrag van € 1.422.749 over 2022.

TOELICHTING OP WINST- EN VERLIESREKENING

OMZET EN BRUTOMARGE (8)

	2022	2021
	€	€
Overige bedrijfsopbrengsten		
Resultaatsubsidie Provincie Zeeland	1.422.749	1.390.800
Resultaatsubsidie Economische Zaken	566.251	332.000
Projectopbrengsten	2.765.916	2.594.612
Opbrengsten detachering medewerkers aan deelnemingen	660.691	724.964
Bijdragen gemeenten	409.909	401.512
Bijdragen kennisinstellingen	31.500	31.500
Dow Benelux	12.500	12.500
Pilot Trade and Innovate	150.000	150.000
	<u>6.019.516</u>	<u>5.637.888</u>
Som der bedrijfsopbrengsten	<u>6.019.516</u>	<u>5.637.888</u>
Projectkosten		
Gefinancierd via projectsubsidies	1.698.513	1.663.765
Mutaties voorziening projectrisico's	10.262	41.143
Mutatie voorziening verlieslatend contract COL Leningen	-109.780	-38.151
	<u>1.598.995</u>	<u>1.666.757</u>
Brutomarge (brutobedrijfsresultaat)	<u>4.420.521</u>	<u>3.971.131</u>

Overige bedrijfsopbrengsten

De totale resultaatsubsidie van de Provincie Zeeland bedraagt volgens de beschikking d.d. 1 februari 2022 € 1.671.688. Hiervan is € 150.000 verantwoord als opbrengsten Pilot Trade and Innovate. Daarnaast is € 98.939 hiervan verantwoord onder de projectopbrengsten bestaande uit aanjaagmiddelen van Zeeland in Stroomversnelling, aanjagen en begeleiden van partijen naar Europese programma's (OP-Zuid) en aanjagen en begeleiden van partijen naar Kennis- en innovatienetwerken.

De totale resultaatsubsidie van Economische Zaken bedraagt volgens de beschikking d.d. 25 november 2022 € 586.250. Hiervan is € 20.000 verantwoord onder de projectopbrengsten inzake Investor Relations programma.

PERSONEELSKOSTEN (9)

	2022	2021
	€	€
<i>Lonen en salarissen</i>		
Bruto lonen	2.407.079	2.077.442
Mutatie vakantiegeldverplichting	175.291	152.158
Mutatie reservering vakantiedagen	25.199	-4.408
Ontvangen ziekengelduitkeringen	-149.517	-49.184
Inhouding ouderschapsverlof	-15.046	-19.209
	<u>2.443.006</u>	<u>2.156.799</u>
<i>Sociale lasten</i>		
Premie sociale verzekeringen	385.536	296.916
<i>Pensioenlasten</i>		
Pensioenlasten	421.144	403.167
<i>Andere personeelskosten</i>		
Inhuur externen voor overige taken	66.455	31.344
Reis- en verblijfkosten	103.905	43.486
Opleidingskosten	40.690	81.366
Kosten werving en selectie	5.811	16.350
Overige	33.676	19.360
Ziekteverzuimverzekering	36.364	59.988
Thuiswerkfaciliteiten	2.250	25.309
	<u>289.151</u>	<u>277.203</u>
Totaal	<u>3.538.837</u>	<u>3.134.085</u>

AFSCHRIJVINGEN EN WAARDEVERMINDERINGEN (10)

	2022	2021
	€	€
Afschrijving op materiële vaste activa	35.341	21.001
Boekresultaat op materiële vaste activa	1.087	574
Totaal	<u>36.428</u>	<u>21.575</u>

OVERIGE BEDRIJFSKOSTEN (11)

	2022	2021
	€	€
Huisvestingskosten		
Huur pand (incl. energie en servicekosten)	94.576	80.905
Overige huisvestingskosten	34.646	16.396
	<u>129.222</u>	<u>97.301</u>
Out of pocketkosten		
Out of pocketkosten	226.569	238.986
	<u>226.569</u>	<u>238.986</u>
Telefonie en Internet		
Telefonie en internet	17.551	15.841
ICT		
Software, systeembeheer en advies	69.657	53.733
Organisatiekosten		
Kantoorkosten	20.494	8.655
Congressen/seminars	1.005	975
Catering en vergaderkosten	11.823	7.112
Assuranties	3.883	3.950
Advieskosten	147.883	35.864
Overige kosten	7.670	535
	<u>192.758</u>	<u>57.091</u>
Accountant en RvC		
Vergoeding voor de Raad van Commissarissen incl. reiskosten	60.000	40.000
Accountantskosten, kosten opstellen jaarrekeningen en financiële adviezen	15.909	17.815
	<u>75.909</u>	<u>57.815</u>
Communicatie		
Communicatiekosten	87.446	73.185
	<u>87.446</u>	<u>73.185</u>
Totaal	<u><u>799.112</u></u>	<u><u>593.952</u></u>

FINANCIËLE BATEN EN LASTEN (12)

	2022	2021
	€	€
Rentebaten banken	637	5
Bankkosten	-977	-968
Rentelasten banken	-8.080	-13.295
Rentelasten belastingdienst	-50	-604
Financiële baten en lasten (saldo)	-8.470	-14.862

BELASTINGEN (13)

	2022	2021
	€	€
<i>Vennootschapsbelasting</i>		
Vennootschapsbelasting huidig boekjaar	4.510	30.833
Vennootschapsbelasting voorgaande jaren (carry-back 2017)	-2.882	-
Belastingen resultaat	1.628	30.833

Toelichting

Het resultaat voor belastingen bedraagt € 37.674.

Verminderd met investeringsaftrek (€ 9.278) vermeerderd met beperkt aftrekbare kosten (€ 1.670) leidt dit tot een belastbaar bedrag van € 30.066. Hierover is € 4.510 vennootschapsbelasting verschuldigd. Het effectieve belastingtarief is daarmee 12,0%.

Het toepasselijk belastingtarief bedraagt 15% tot € 395.000.

Het effectieve belastingtarief over 2021 bedroeg 14,9%.

AANDEEL IN RESULTAAT DEELNEMINGEN (14)

	2022	2021
	€	€
<i>Aandeel in resultaat van andere deelnemingen</i>		
Aandeel resultaat Investeringsfonds Zeeland B.V.	-42.138	-34.274
Totaal	-42.138	-34.274

OVERIGE TOELICHTINGEN

WERKNEMERS

Het gemiddelde aantal werknemers gedurende het boekjaar bij NV Economische Impuls Zeeland bedroeg:

Gemiddeld aantal werknemers over periode	2022	2021
	fte	fte
Werkzaam binnen Nederland	34,0	31,0

RESULTAATBESTEMMING

Resultaatbestemming

De algemene vergadering heeft de bestemming van het resultaat over het boekjaar 2021 vastgesteld conform het daartoe gedane voorstel.

Voorstel resultaatbestemming

De directie stelt aan de algemene vergadering voor het resultaat over het boekjaar 2022 ten bedrage van € -6.092 geheel ten laste van de overige reserves te brengen.

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zijn geen relevante gebeurtenissen na balansdatum.

WNT-VERANTWOORDING 2022

De WNT is van toepassing op NV Economische Impuls Zeeland. Het voor NV Economische Impuls Zeeland toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2022 € 216.000 voor bestuurders, € 32.400 voor de Voorzitter van de Raad van Commissarissen en € 21.600 voor Leden van de Raad van Commissarissen.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.

NV Economische Impuls Zeeland, te Vlissingen

Gegevens 2022	
bedragen x € 1	J.D. ten Voorde
Functiegegevens	Algemeen Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2022	1/1 t/m 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	176.693
Beloningen betaalbaar op termijn	36.672
<i>Subtotaal</i>	<i>213.365</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	216.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	213.365
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t. N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.
Gegevens 2021	
bedragen x € 1	J.D. ten Voorde
Functiegegevens	Algemeen Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2021	1/1 t/m 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	172.589
Beloningen betaalbaar op termijn	30.587
<i>Subtotaal</i>	<i>203.176</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	209.000
Bezoldiging	203.176

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12
Niet van toepassing bij NV Economische Impuls Zeeland

NV Economische Impuls Zeeland, te Vlissingen

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

Gegevens 2022						
bedragen x € 1	J.W. Weck		H. Bijl		E.A.A. E	
Functiegegevens	Voorzitter		Lid		Lid	
Aanvang en einde functievervulling in 2022	1/1 t/m 31/12		1/1 t/m 31/12		1/1 t/m 31/12	
Bezoldiging						
Bezoldiging	16.000		12.000		12.000	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	32.400		21.600		21.600	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.		N.v.t.		N.v.t.	
Bezoldiging	16.000		12.000		12.000	
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.		N.v.t.		N.v.t.	
Gegevens 2021						
bedragen x € 1	J.W. Weck		H. Bijl		E.A.A. E	
Functiegegevens	Voorzitter		Lid		Lid	
Aanvang en einde functievervulling in 2021	1/1 t/m 31/12		1/1 t/m 31/12		1/1 t/m 31/12	
Bezoldiging						
Bezoldiging	16.000		12.000		12.000	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	31.350		20.900		20.900	

1d. Topfunctionarissen met een totale bezoldiging van € 1.800 of minder

Niet van toepassing bij NV Economische Impuls Zeeland

1e. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van meer dan € 1.800

Niet van toepassing bij NV Economische Impuls Zeeland

1f. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van meer dan € 1.800 waarop de anticumulatie bepaling van toepassing is

Niet van toepassing bij NV Economische Impuls Zeeland

1g. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van € 1.800 of minder waarop de anticumulatiebepaling van toepassing is

Niet van toepassing bij NV Economische Impuls Zeeland

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen

Niet van toepassing bij NV Economische Impuls Zeeland

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2022 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

ONDERTEKENING

Vlissingen, 21 april 2023

DIRECTIE

Naam

Handtekening

J.D. ten Voorde

RAAD VAN COMMISSARISSEN

Naam

Handtekening

J.W. Weck

H. Bijl

E.A.A. Engels

M.A. de Bruine

OVERIGE GEGEVENS

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan de directie van NV Economische Impuls Zeeland

Verklaring over de in het rapport opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2022 van NV Economische Impuls Zeeland te Vlissingen gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van NV Economische Impuls Zeeland op 31 december 2022 en van het resultaat over 2022 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW, de Algemene subsidieverordening Zeeland 2013, het Algemeen subsidiebesluit Zeeland 2013, de regeling controleprotocol subsidies behorende bij het Kaderbesluit Nationale EZ-subsidies en de regeling nationale EZ-subsidies, de in verleningsbeschikkingen opgenomen specifieke eisen en de Regeling controleprotocol WNT 2022.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2022;
2. de winst- en verliesrekening over 2022; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van NV Economische Impuls Zeeland zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2022 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT- plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het rapport opgenomen ander informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, deze bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens;
- de WNT-verantwoording.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens en alle informatie bevat die op grond van de bepalingen bij en krachtens de WNT vereist is.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720, de Algemene subsidieverordening Zeeland 2013, het Algemeen subsidiebesluit Zeeland 2013, de regeling controleprotocol subsidies behorende bij het Kaderbesluit Nationale EZ-subsidies en de regeling nationale EZ-subsidies, de in verleningsbeschikkingen opgenomen specifieke eisen en de Regeling controleprotocol WNT 2022. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW en met de bepalingen bij en krachtens de WNT. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteit te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Middelburg, 21 april 2023

Rijkse Accountants & Adviseurs
namens deze,





JAARVERSLAG 2022

Impuls Zeeland



Impuls
Zeeland

INHOUD

1. BESTUURSVERSLAG	3	4. GOVERNANCE	43
VOORWOORD DICK TEN VOORDE	4	DIRECTIE	44
VERSLAG RVC	6	DE RAAD VAN COMMISSARISSEN (RVC)	45
TRENDS EN ONTWIKKELINGEN IN 2022	7	STAKEHOLDERS	46
NIEUWE MERKENSTRATEGIE, HELDERE POSITIONERING	8	INTERNE AUDIT	47
WAARDECREATIEMODEL	12	RISICO MANAGEMENT	48
IMPACT REPORTING	14	5. FINANCIËLE RESULTATEN 2022	50
2. INHOUDELIJKE RAPPORTAGE 2022	15	2022 IN CIJFERS	51
INNOVEREN	17	OPBRENGSTEN IMPULS	52
INVESTEREN	25	FINANCIËN NA 2022	53
INTERNATIONALISEREN	28	RISICO'S	54
3. INTERNE ORGANISATIE	34	6. OVER DIT VERSLAG	55
ORGANISATIE STRUCTUUR	35	BIJLAGEN	
HRM-BELEID	37	BIJLAGE 1: PROJECTENOVERZICHT	
ETHIEK EN INTEGRITEIT	40	BIJLAGE 2: RVC NEVENFUNCTIES	
ECONOMISCHE VEILIGHEID	41	BIJLAGE 3: CASES	
		BIJLAGE 4: JAARREKENING NV ECONOMISCHE IMPULS ZEELAND	
		BIJLAGE 5: GECONSOLIDEERDE JAARREKENING INVESTERINGSFONDS ZEELAND B.V.	

1. BESTUURSVERSLAG

2022: EEN EXTRA IMPULS

Een jaar loopt altijd anders dan je vooraf verwacht. 2022 was daar zeker een duidelijk voorbeeld van. De oorlog in Oekraïne, met alle crises van dien, had niemand voorzien maar had een grote impact op alles. 2022 was dan ook meer dan ooit een jaar waarin een ontwikkelingsmaatschappij nodig is die flexibiliteit toont en in staat is om in te spelen op de actualiteit. Met trots kan ik terugkijkend op 2022 concluderen dat Impuls Zeeland zich als die ontwikkelingsmaatschappij heeft laten zien.

Crisis zet aan tot innovatie

Een crisis is niet alleen een bedreiging. Een crisis biedt vaak ook kansen. Zo zagen we in 2022 dat de energiecrisis een impuls gaf aan de energietransitie. Deze transitie was al eerder ingezet en onderdeel van onze activiteiten, maar de sterk stijgende energieprijzen brachten deze ontwikkeling in een stroomversnelling. Aan ons was het de taak om deze kans te grijpen en bedrijven bij te staan in hun transitie. Dat deden we.

Niet alleen energiecrisis

In 2022 was het echter niet alleen de energiecrisis waarmee we te maken kregen. Ook de stikstofcrisis bracht een versnelde ontwikkeling met zich mee, bijvoorbeeld in de vorm van elektrificatie van industriële machines. En zo zorgde de crisis op de arbeidsmarkt voor extra aandacht voor automatisering en robotisering. Stuk voor stuk bewegingen die al ingezet waren, maar nu een extra impuls kregen doordat meer en meer bedrijven gemotiveerd raakten om stappen te zetten.

Mooie voorbeelden

Mooie voorbeelden van Zeeuwse bedrijven die we in 2022 hielpen een versnelde transitie te realiseren, zijn Fundex Equipment en Herder. Fundex Equipment ontwerpt en produceert multifunctionele

EEN IMPULS VOOR...

DE ZEEUWSE ECONOMIE



funderingsmachines en levert deze vanuit Zeeland over de hele wereld. Dit bedrijf heeft nu substantiële stappen gezet in de elektrificatie van zijn heimachines.

Herder is wereldwijd marktleider op het gebied van sloot-, beplanting- en bermonderhoud. Dit bedrijf, met een grote Amerikaanse moeder, ontwerpt en produceert eigen machines. In 2022 concentreerde het zijn wereldwijde elektrificatie-activiteiten en -ontwikkelingen in Middelburg. Dit leidde tot een stevige groei van hoogwaardige werkgelegenheid, precies midden in de relevante transitie-ontwikkelingen. De energietransitie biedt grote kansen voor bedrijven die daar slim op inspelen!

Beloften waarmaken

Dit zijn slechts twee van de vele projecten waar Impuls Zeeland in 2022 een bijdrage aan leverde. Ondanks alle crises hebben we kunnen waarmaken wat we ons dit jaar in de projecten tot doel hadden gesteld. Hier en daar door wat naar links of rechts bij te sturen en wat meer of minder gas te geven dan vooraf gepland. Dat hoort bij flexibel inspelen op de actualiteit.

Bedrijventerreinen

De actualiteit is ook een tekort aan geschikte ruimte voor bedrijven. Impuls Zeeland signaleert dit sinds 2019 en meldde dat bij de provincie en gemeenten. Het tekort aan kwalitatief goede bedrijventerreinen, vooral het aanbod qua voldoende vierkante meters met de juiste milieu-categorie, is inmiddels zorgelijk geworden. Vanuit deze constatering is dit onderwerp regelmatig op de bestuurlijke agenda van zowel provincie als gemeenten gezet.

Ecosystemen

Op de agenda van Impuls Zeeland stond in 2022 het opzetten van een ecosysteem voor ondernemers, oftewel het creëren van een omgeving waarin startups en gevestigde bedrijven kunnen groeien en bloeien. Dit is een complex proces. Vaak betekent het dat meerdere partijen samenwerken om een geïntegreerde

en duurzame omgeving te creëren. Ecosystemen kunnen bovendien uit verschillende partijen bestaan, waaronder organisaties, bedrijven, overheden en kennisinstellingen, maar ook fysieke infrastructuur, financiering en leiderschap.

Om een succesvol ecosysteem op te zetten, is het belangrijk om de juiste partners te selecteren en samen te werken aan gemeenschappelijke doelen en een gezamenlijke agenda. Daarnaast is het van belang om te zorgen voor transparantie, vertrouwen en open communicatie tussen alle partners. Tot slot is het zaak om het ecosysteem voortdurend te monitoren en aan te passen zodat het blijft evolueren en voldoen aan de behoeften van alle belanghebbenden.

In 2022 hebben we in dit kader belangrijke stappen gezet. We zijn actief geweest in het opzetten, toepassen en uitdragen van ecosystemen in de Zeeuwse topsectoren. De ecosystemen laten zien welke spelers er in een sector betrokken zijn, welke er een mogelijke rol kunnen spelen in een specifiek vraagstuk en aan welke elementen gewerkt kan worden. Met behulp van een vast frame-work brachten we deze netwerken en elementen helder in kaart. Nu kunnen we vanuit dit bredere perspectief naar projecten kijken en dit ook uitdragen naar andere betrokkenen.

Samenwerking

Onder die betrokkenen horen ook partijen van buiten Zeeland. In 2022 hebben we bijvoorbeeld veel tijd en energie gestoken in de versterking van de samenwerking met andere regionale ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's). Het doel is om te leren van elkaars best practices en samen op te trekken in overkoepelende vraagstukken zoals groeifondsvoorstellen en landelijke ondersteuningsregelingen. In 2022 hebben we hiervoor een solide basis gelegd die we in de komende jaren verder zullen uitbouwen.

Volume to value

Bij het uitbouwen van onze investeringsprojecten legden we voorheen de focus op kwantiteit. Inmiddels leggen we de nadruk bij de acquisitie en ondersteuning van bedrijven steeds meer op kwaliteit. In 2022 heeft dit echt vorm gekregen door scherpere keuzes te maken bij het wel of niet actief begeleiden van bepaalde projecten. De keuze die hieraan ten grondslag ligt, is om beter te kunnen bepalen welke projecten van waarde zijn en impact genereren op de ecosystemen binnen Zeeland. Dit sluit naadloos aan op ons waardecreatiemodel en waar Impuls voor staat. Dat betekent dus ook minder focus op het aantal gevestigde bedrijven en het aantal gecreëerde arbeidsplaatsen en juist meer focus op de toegevoegde waarde voor de Zeeuwse economie.

Basis voor toekomst

In 2022 hebben we, ondanks of misschien wel dankzij de crisis, een impuls gegeven aan toekomstige ontwikkelingen. We streven ernaar deze ontwikkelingen in de komende jaren op eenzelfde tempo voort te zetten. Graag wil ik mijn dank uitspreken aan alle hardwerkende collega's van Impuls. Het afgelopen jaar hebben we veel veranderingen doorgevoerd en ons aangepast aan nieuwe manieren van werken. De flexibiliteit, inzet en het aanpassingsvermogen van onze medewerkers waren van onschatbare waarde om in onzekere tijden kansen te blijven benutten en stappen te zetten naar een toekomst bestendig Zeeland.



Dick ten Voorde
Algemeen directeur

IMPULS ZEELAND ONTWIKKELT IN KWANTITEIT EN KWALITEIT

Als Raad van Commissarissen spelen we binnen Impuls Zeeland een rol op het kruispunt van economie, duurzaamheid en de doorwerking naar de regio Zeeland. Vooral het laatste aspect mag extra belicht worden. Zeeland verdient in meerdere opzichten een plek in het spotlicht, onder meer vanwege de grote industriële spelers, het economisch belang, het toerisme, de visserij en tal van lokale innovaties. Dit alles bij elkaar maakt dat de ontwikkelingsagenda van Zeeland alle aandacht verdient en daarin speelt Impuls Zeeland een belangrijke rol.

Waardering voor kennis en expertise

Het is niet aan ons als RvC om daaraan invulling te geven, dat is aan de directie en medewerkers. Wij staan vooral opgesteld om mee te denken, als sparringpartner op te treden, kritische vragen te stellen en toezicht te houden. We delen onze kennis en mening graag, zonder overigens hiermee voor de voeten van de directeur en medewerkers te willen lopen. We houden vooral vinger aan de pols en dat is maar beperkt nodig.

Vergaderingen

Minimaal vijf keer per jaar komen we samen om actualiteiten te bespreken rondom enkele meer standaard onderwerpen zoals personeelszaken, de begroting, het jaarplan en -verslag en het accountantsoordeel. Daarnaast zijn we intensief betrokken bij actuele thema's en strategievorming.

Oekraïne

Een bijzonder actueel thema in 2022 was de oorlog in Oekraïne, met als gevolg stijgende energieprijzen en een versnelling van de energietransitie. Dit had op nagenoeg alle sectoren grote impact. Op kleine

spelers, maar ook op de grote industrieën. Hun continuïteit en verduurzaming is van grote invloed op Zeeland en dus een belangrijk punt van aandacht voor ons als RvC.

Aandeelhouderschap EZK

Een andere belangrijke actualiteit die in 2022 onze aandacht vroeg, was het voorgenomen aandeelhouderschap van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat in Impuls Zeeland en de ontwikkelingen die dit met zich meebrengt op het gebied van het Investeringsfonds Zeeland.

We werden het afgelopen jaar door directie en medewerkers steeds goed op de hoogte gebracht van de ontwikkelingen en gaven daarop onze input en adviezen: 'We zien dit, zo denken we daarover, dit is in het belang van Zeeland en Impuls Zeeland, dus houdt daar en daar rekening mee.' Bij iedere volgende terugkoppeling zagen we dat onze feedback ter harte was genomen.

Onze kennis

In voorkomende gevallen worden we als afzonderlijke RvC-leden ook wel eens gevraagd om op specifieke thema's onze kennis te delen. Ieder van ons heeft namelijk zo zijn eigen achtergrond en specialisme. Die zetten we graag in als dat nuttig is. Het mooie is dat we met z'n drieën de triple helix vertegenwoordigen, wat onze input en discussies extra interessant en waardevol maakt.

Actualiteiten

Andersom nemen er medewerkers van Impuls Zeeland deel aan onze vergaderingen om toelichting te geven op actuele zaken. Het helpt ons een beeld te vormen

van waar de medewerkers in de praktijk mee bezig zijn. Het voorgenomen aandeelhouderschap, maar ook de initiatieven in het verduurzamen van het toerisme, waren daar in 2022 goede voorbeelden van.

Groei

De verduurzaming in het toerisme werd mede mogelijk gemaakt door een groei in stimuleringsgelden en zo gold dat voor meer thema's. In de zeven jaar dat ik nu deel uitmaak van de RvC, zijn de fondsen waar Impuls Zeeland mee werkt behoorlijk gegroeid. Van enkele miljoenen toen ik startte, tot een veelvoud nu. Het mooie van Impuls Zeeland, vind ik, is hoe directie en medewerkers deze groei oppakken. Ik zie Impuls Zeeland echt in positieve zin ontwikkelen, niet alleen in kwantiteit, maar zeker ook in kwaliteit. De steeds complexere wereld waarin we opereren vraagt daar ook om en Impuls Zeeland beweegt er heel goed in mee. Het is mooi en interessant om daarop toe te zien en deel te zijn van die ontwikkelingen in het belang van Zeeland.



Edie Engels
Vicevoorzitter RvC

TRENDS EN ONTWIKKELINGEN IN 2022

Impuls Zeeland opereert in een continu veranderende omgeving waar we bedrijven zo goed mogelijk op helpen inspelen. Dit doen we door ondernemers met onze kennis, ons netwerk en onze fondsen te ondersteunen in ontwikkelingsvraagstukken. 2022 was meer dan ooit een jaar waarin dat nodig was en gevraagd werd.

Oorlog in Oekraïne

Belangrijke ontwikkelingsvraagstukken kwamen in 2022 sterker naar voor n.a.v. de oorlog in Oekraïne. Deze door Rusland geïnitieerde strijd zette de wereld op zijn kop.

Energiecrisis

Allereerst schoten de energieprijzen door het dak. Dit creëerde meer awareness en motivatie bij overheden en ondernemers om innovatieve energiebesparende technieken te ondersteunen en toe te passen. Daarin pakten we onze, al eerder ingezette, rol.

Grondstoffencrisis

Ook de grondstofprijzen, die sinds corona al fors opgelopen waren, stegen door de oorlog nog verder door en de beschikbaarheid van de grondstoffen nam nog verder af. Bedrijven waren hierdoor meer dan ooit genoodzaakt om anders na te denken over de manier waarop ze hun productie- en logistieke processen moeten organiseren. Het zorgde onder meer voor meer aandacht voor circulaire verdienmodellen, met Impuls Zeeland als waardevolle sparringpartner, initiator en ondersteuner.

Investeren in innoveren

Voor het doorvoeren van dergelijke innovaties is geld nodig, maar de portemonnee van ondernemers in diverse branches was al fors geraakt door corona. Door de toename van de omvang van de fondsen kon Impuls Zeeland innovatieve Zeeuwse startups, scale-ups en het mkb blijven financieren. Zo waren

middelen beschikbaar voor innovaties, verduurzaming in onder meer de toeristische sector en ondersteuning van ondernemers in de vorm van vouchers voor digitalisering.

Geopolitieke gevolgen

De manier waarop we daarnaast naar internationale handel keken, veranderde ook door de oorlog in Oekraïne. Het gaf aanleiding om onze aandacht voor bepaalde wereldregio's te verschuiven en meer in te steken op een nog bredere geografische spreiding in betrouwbare toeleveranciers. In de tussentijd kon een groot aantal internationaliseringsprojecten gelukkig wel blijven doorlopen.

Tekort aan geschikte bedrijfsgronden

Onderdeel van internationaliseren is ook het helpen vestigen van internationaal opererende bedrijven in Zeeland. Sinds 2019 signaleerde Impuls Zeeland al een stijgende vraag naar bedrijfsgronden en een niet aansluitend bedrijfsterreinaanbod. In 2022 liepen we in dit kader tegen steeds grotere uitdagingen aan. Interessante kansen werden hierdoor gemist.

Krapte arbeidsmarkt

Tot slot vormde in 2022 de toenemende krapte op de arbeidsmarkt een uitdaging voor bedrijven. Waar de vergrijzing in Zeeland doorzette en de aanwas nog achterbleef, was er in toenemende mate interesse bij ondernemers voor innovaties in automatisering, robotisering en digitalisering. Impuls Zeeland ondersteunde deze ontwikkelingen onder meer via Digitaal Doen Zeeland.

Zo zorgden diverse crises en ontwikkelingen in 2022 dus voor een extra impuls in innoveren, investeren en internationaliseren en hebben we bedrijven kunnen helpen om belangrijke stappen te zetten in hun toekomstbestendigheid.



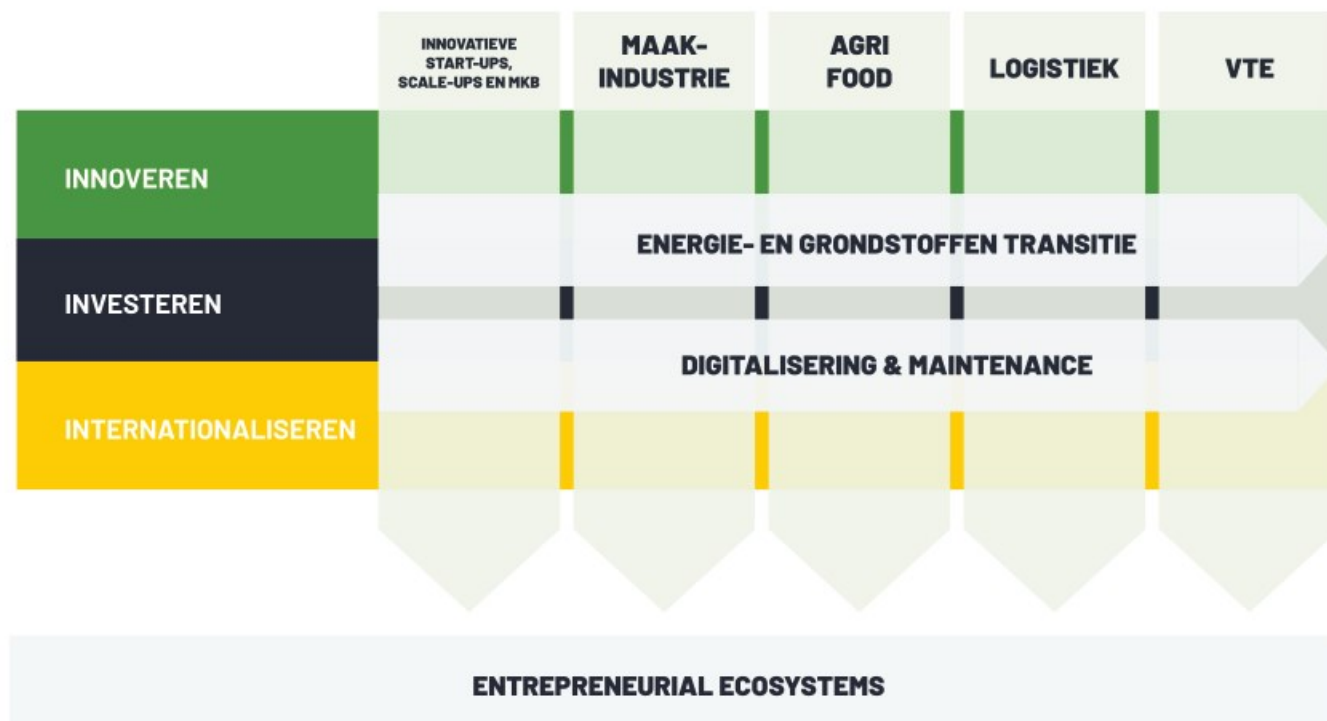
NIEUWE MERKENSTRATEGIE, HELDERE POSITIONERING

We doen heel veel binnen Impuls, maar hoe zorgen we dat het ook voor onze doelgroep helder is wat we doen? Impuls Zeeland ging in 2022 met dit vraagstuk aan de slag. We werkten aan een nieuwe merkenstrategie om Impuls beter op de kaart te zetten bij onze doelgroep. Bij de vernieuwde merkenstrategie hoorde een nieuwe huisstijl, het aanscherpen van onze missie, visie en kernwaarden en duidelijke communicatie over onze

kerncompetenties: de 3 I's: innoveren, investeren en internationaliseren.

In 2022 hielpen we ondernemers met deze drie aspecten van ondernemerschap. Dat doen we al jaren, maar dit jaar voor het eerst zo duidelijk onder deze drie noemers, de 3 I's. Het maakt voor de buitenwereld duidelijker wat we als Impuls Zeeland doen.

Tegelijkertijd moet het ook duidelijk zijn dat deze drie pijlers niet op zich staan, maar nauw verbonden zijn met elkaar. Het zijn als instrumenten die afzonderlijk en in samenhang ingezet kunnen worden bij ieder ontwikkelingsvraagstuk.



Figuur 1: strategie Impuls Zeeland

Missie

Ieder idee, iedere beweging, heeft een eerste impuls nodig. Wij, Impuls Zeeland, zorgen voor deze impuls rond innoveren, investeren en internationaliseren in Zeeland. Met onze kennis, diensten en netwerk geven we een stimulans aan ontwikkelingen die bijdragen aan de Zeeuwse economie. Dat doen we als betrokken en bevolgen verbinder en sparringpartner voor jou als ambitieuze ondernemer. Samen gaan we voor het beste resultaat en creëren we maximale impact.

Visie

Wij streven naar een duurzame ontwikkeling van Zeeuwse bedrijven en de regionale economie. Met bedrijven, overheden en kennisinstellingen ontwikkelen en versterken we ecosystemen: we brengen specialisaties uit verschillende sectoren bij elkaar in programma's en projecten. Ons ultieme doel? Jou als ondernemer helpen met innovatie en ontwikkeling zodat we samen komen tot een sterk, duurzaam en toekomstbestendig Zeeland.

Onze kernwaarden

Ondernemend

Bevolgen, gedreven, proactief en initiatiefrijk

Verbindend

Samen maximale impact creëren

Resultaatgericht

Actie, stappen zetten, gaan voor het beste resultaat

Betekenisvol

Helpen het verschil te maken

Toegankelijk

Betrokken en makkelijk benaderbaar

EEN IMPULS VOOR...

DUURZAME ONTWIKKELING



ONZE KERNCOMPETENTIES



INNOVEREN

We helpen ondernemers bij het omzetten van ideeën naar toekomstbestendige innovaties op het gebied van verduurzaming, digitalisering en circulariteit in diverse Zeeuwse topsectoren. Dit doen we door middel van het ontwikkelen van programma's en projecten en het vinden van financiering daarbij.

"Impuls Zeeland heeft enorm geholpen om ons bedrijf naar een hoger niveau te tillen."

Remco van Leeuwen - Provispo



INVESTEREN

We ondersteunen ambitieuze ondernemers die willen investeren in duurzame en innovatieve ideeën. Wij bieden financiering en brengen je in contact met de juiste connecties binnen ons netwerk. Met onze kennis, ervaring, diverse vouchers en fondsen helpen wij je bij een snelle start en optimale groei van jouw bedrijf.

"Ik zou iedere ondernemer in Zeeland aanraden om contact op te nemen met Impuls Zeeland, zij brengen je hoe dan ook verder."

Linsie Meijer - Sophyn Greens



INTERNATIONALISEREN

We ondersteunen Zeeuwse bedrijven met internationale ambities en begeleiden (inter)nationale ondernemers bij het vestigen en uitbreiden in Zeeland. We helpen nieuwe afzetmarkten te vinden en verbinden ondernemers met elkaar én met potentiële opdrachtgevers of samenwerkingspartners. Door grenzeloos ondernemen, creëren we samen een duurzame en sterkere Zeeuwse economie.

"Het is voor ons belangrijk dat we hulp van Impuls Zeeland krijgen. Impuls heeft de contacten die wij nodig hebben gewoon op de plank liggen. Hierdoor kunnen wij veel sneller contact leggen met buitenlandse partners en houden we de focus op ons bedrijf."

Wim de Rijder - Famateq

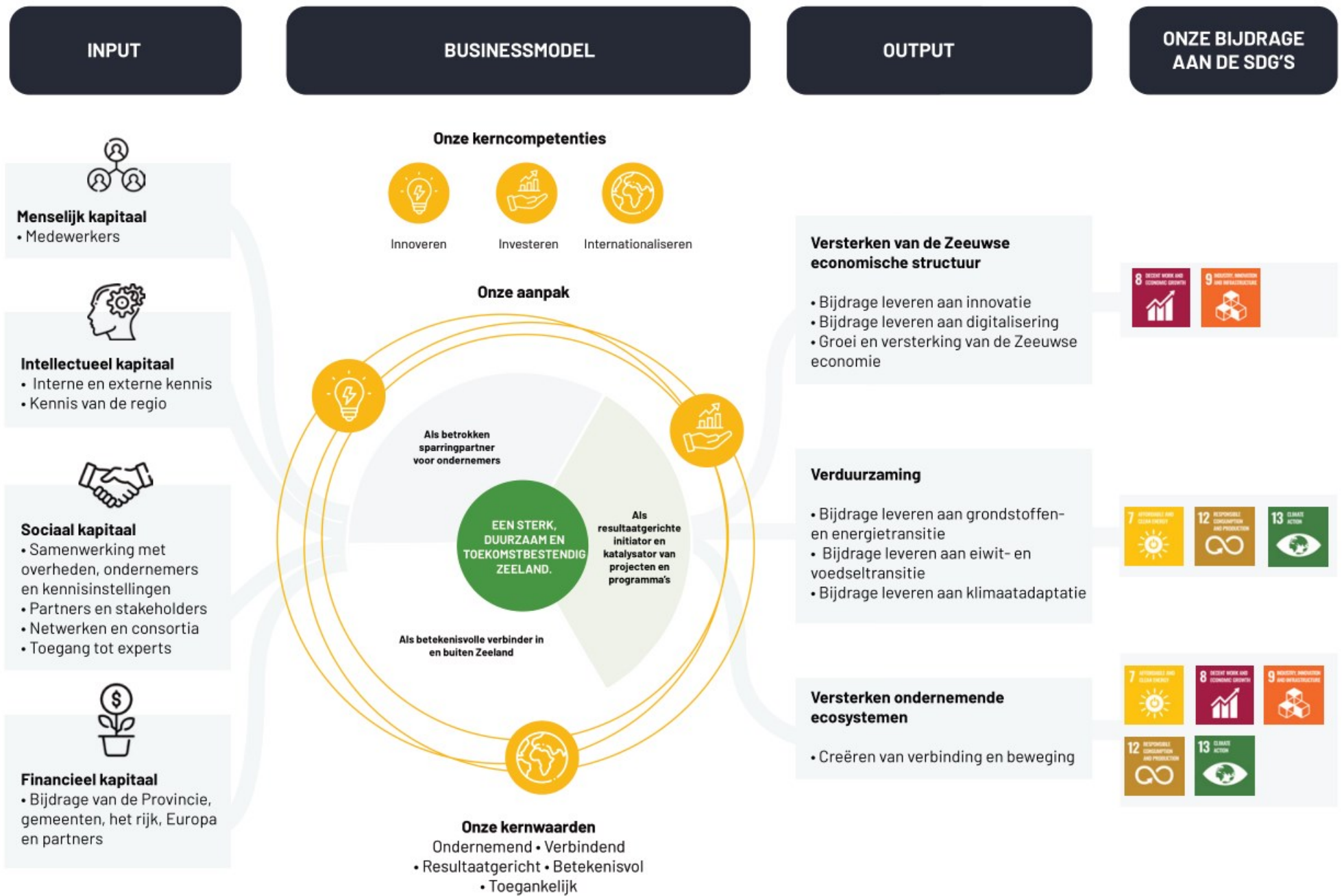


WAARDECREATIEMODEL

We zetten de kapitalen die ons ter beschikking worden gesteld zo efficiënt mogelijk in met als resultaat een zo groot mogelijke maatschappelijke bijdrage. De beoogde maatschappelijke bijdrage hebben we vormgegeven in ons waardecreatiemodel (figuur 2). Dit model maakt duidelijk welke kapitalen we benutten, hoe we daarmee omgaan, hoe we er waarde aan toevoegen en wat dat de maatschappij kan opleveren. Deze bijdrage hebben we onderverdeeld in de door ons gekozen mondiale doelstellingen Sustainable Development Goals (SDG's).

Ons waardecreatiemodel is uitgebreid met ons businessmodel. Onze kerncompetenties, aanpak en kernwaarden staan centraal en geven aan hoe we onze activiteiten uitvoeren en op welke wijze. Door maximaal gebruik te maken van onze vier kapitalen, creëren we maximale impact die bijdraagt aan ons doel en aan de SDG's.

Bekijk het waardecreatiemodel op de volgende pagina.



Figuur 2: waardecreatiemodel

IMPACT DOOR TE INVESTEREN, INNOVEREN EN INTERNATIONALISEREN

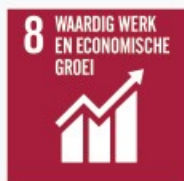
Impuls is een impact gedreven organisatie waarbij SDG's centraal staan. De onderstaande SDG's zijn door Impuls Zeeland en de Raad van Commissarissen (RvC) vastgesteld. Met onze kerncompetenties willen wij hieraan een bijdrage leveren.

Deze SDG's staan centraal in ons jaarverslag. Impuls draagt hieraan bij via haar rol in de projecten. In de bijlagen is een projectenoverzicht opgenomen (bijlage 1). Per project is steeds één primaire SDG gekozen. Dit is een versimpeling van de werkelijkheid, want projecten dragen vaak aan meerdere SDG's bij. Dit geldt ook voor de casussen die in dit jaarverslag worden toegelicht.



SDG 7: Betaalbare en duurzame energie

De ontwikkeling en het gebruik van technologieën voor energiebesparing en hernieuwbare energiebronnen zijn een wezenlijk middel om energieverbruik en de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen te verminderen. Dit heeft een positief effect op onze welvaart.



SDG 8: Waardig werk en economische groei

Economische groei is pas duurzaam als kapitaal, arbeid en grondstoffen verantwoordelijk worden ingezet en als winsten en inkomens eerlijk verdeeld worden tussen burgers en bedrijven.



SDG 9: Industrie, innovatie en infrastructuur

SDG 9 streeft ernaar de mobiliteit en infrastructuur te verbeteren, en de nadelen ervan – zoals tijdverlies als gevolg van files, onveiligheid in het verkeer en druk op het milieu – te verminderen. Ook moet het bedrijfsleven innoveren en verduurzamen.



SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie

Duurzame productie en consumptie, met een efficiënter gebruik van grondstoffen, verlaagt de druk op het milieu en vermindert de afhankelijkheid van die grondstoffen.



SDG 13: Klimaatactie

SDG 13 is gericht op de aanpak van door mensen veroorzaakte klimaatcrisis. In 2015 is het Parijs-akkoord tot stand gekomen dat beoogt klimaatverandering en de nadelige effecten daarvan te verminderen. De effecten van klimaatverandering vormen een bedreiging voor mens en natuur.

IMPACT REPORTING

Impuls Zeeland is katalysator en partner voor bedrijven om te werken aan toekomstbestendigheid. In 2021 zijn wij, in samenwerking met andere ontwikkelingsmaatschappijen, gestart om onze maatschappelijke impact in kaart te brengen. In 2022 hebben we onderzocht hoe we onze maatschappelijke bijdrage kunnen laten zien en hoe we deze kunnen integreren in onze processen om zo onze maatschappelijke waarde te kunnen vergroten. Als gevolg hiervan hebben we ons waardecreatiemodel verder bijgewerkt.

Vanuit het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) zijn voor vier maatschappelijke thema's missies benoemd en kernachtig omschreven. In samenspraak met o.a. de Topsectoren en regio's zijn deze vertaald naar kennis- en innovatieagenda's. De inzet van een regionale ontwikkelingsmaatschappij (ROM) kan een versnellende functie hebben bij de realisatie hiervan.

Wij hebben als doel een bijdrage te leveren aan de volgende missie: Werken aan een sterk, duurzaam en toekomstbestendig Zeeland. Door onze activiteiten dragen we ook bij aan het behalen van SDG's 7, 8, 9, 12 en 13. In de profilering van Impuls Zeeland krijgen onze missies vanaf 2022 een grote rol. De zichtbaarheid voor deze missies en de resultaten die hierin worden behaald, wordt vergroot.

EEN IMPULS VOOR...

EEN STERK,
DUURZAAM EN
TOEKOMSTBESTENDIG
ZEELAND



2. INHOUDELIJKE RAPPORTAGE 2022

OVERZICHT CASES

- 1 COROOS - KAPELLE**
Kapelse landbouw gebruikt voor het eerst zuiver proceswater van Coroos tijdens droogte
- 2 OESTERDAM - THOLEN**
Unieke innovatie op vakantiepark in Tholen zorgt voor extra beleving
- 3 WESTDUIN - VLISSINGEN**
Strandhotel Westduin geeft afval een herbestemming
- 4 BLUE DEAL - NEELTJE JANS**
Gezamenlijk werken aan de versterking van schelpdieren als bouwsteen van een gezond en duurzaam menu
- 5 LIVING LAB - VLISSINGEN OOST**
Geslaagde proof of concept van autonome terminaltrekker op drukke containerterminal
- 6 BAYCK - TERNEUZEN**
Bayck - de fiets is pas het begin
- 7 SOPHYN GREENS - ELLEMEET**
Veggiepasta uit reststromen: circulair én gezond!
- 8 THORIZON**
Nucleaire energie als onderdeel van duurzame energiemix
- 9 SCHELDE EXOTECH - RITTHEM**
Een belangrijke speler in de (Zeeuwse) energietransitie
- 10 ILLUXTRON**
Zeeuwse ondernemers laten matchen met de juiste internationale partners
- 11 DUTCH BARGAIN**
Dutch Bargain wereldberoemd in Zeeland



* Vestigt naar verwachting in Borsele

INNOVEREN

We helpen ondernemers bij het omzetten van ideeën naar toekomstbestendige innovaties op het gebied verduurzaming, digitalisering en circulariteit in diverse Zeeuwse topsectoren. Dit doen we door middel van het ontwikkelen van programma's en projecten en het vinden van financiering daarbij.

43

Lopende innovatieprojecten

€21,5 mln

Totale projectomvang lopende innovatieprojecten voor Zeeland

In 2022 hebben we samen met onze partners invulling gegeven aan de activiteiten uit het jaarplan binnen de Zeeuwse sectoren en thema's. Deze activiteiten sluiten nauw aan bij het landelijke Topsectoren-beleid en bij het provinciale Economische Uitvoeringsprogramma. Onze activiteiten en projecten zijn verspreid over alle Zeeuwse gemeenten. Met de gekozen thema's binnen onze strategie (figuur 1: strategie Impuls Zeeland) dragen wij bij aan de Sustainable Development Goals (figuur 2: waardecreatiemodel).

Innovatieve startups, scale-ups en mkb

Externe ontwikkelingen, met name de oorlog in Oekraïne en de daarmee samenhangende energiecrisis, hebben bijgedragen aan de urgentie om in te spelen op de hoge energie- en grondstofprijzen. Daarmee is onze ondersteuning aan bedrijven op dit punt belangrijker geworden. Onder meer via de volgende projecten en programma's dragen we hieraan bij: Symbiose for Growth MKB; Aanjaagprogramma Innovatie Toerisme; bijdrage aan Regionale Energiestrategie (RES), het Zero Emissie project binnen de logistiek en het platform Smart Delta Resources.

Daarnaast hebben we het afgelopen jaar extra ingezet op de thema's digitalisering en robotisering om bedrijven toekomstgericht te laten zijn en tevens een oplossing te bieden voor het nijpende personeelstekort. De lopende projecten hebben daaraan bijgedragen: Digitaal Doen Zeeland, Aanjaagprogramma Innovatie Toerisme en Autonomoos Transport. Het Zuid-Nederlands brede project EDIH (European Digital Innovation Hubs) wil ondernemers in de maakindustrie, logistiek en agri-food verwerkende industrie ondersteunen bij hun digitaliseringsopgaven. Daarnaast is een project ontwikkeld specifiek gericht op het gebied van digitalisering en robotisering van de agri-food sector.



Creëren van ecosystemen

In 2022 zijn we gestart om te werken met het ecosysteemmodel van Stam (zie figuur 3: Ecosysteem ontwikkeling volgens het STAM-model). Dit betreft een meer systematische aanpak van ecosysteembenadering. In dit model wordt naar verschillende elementen gekeken die een bijdrage leveren aan een optimaal ondernemend ecosysteem. Impuls is partner geworden van het landelijke ESMEE-project waarin onderzoek wordt gedaan hoe ondernemende ecosystemen kunnen bijdragen

aan maatschappelijke uitdagingen. Alle regionale ontwikkelingsmaatschappijen in Nederland nemen deel aan dit project, samen met Universiteit Utrecht en hogescholen. Impuls deelt dit ecosysteem-denken met stakeholders in Zeeland zodat gewerkt wordt aan een gezamenlijke agenda.

Onderstaand figuur geeft een weergave van de belangrijkste acties van Impuls in 2022 binnen de verschillende ecosystemen. Deze worden op de volgende pagina's verder beschreven.



ENTREPRENEURIAL ECOSYSTEM ELEMENTS	VTE	LOGISTIEK	MAAK-INDUSTRIE	AGRI FOOD	INNOVATIEVE START-UPS, SCALE-UPS EN MKB	GENERIEK
NETWORKS	TUA/TOZ	ZEELAND CONNECT	SDR, RES, KICMPI	FOODELTA, TASKFORCE, SCHELPOERSECTOR	CIRCULAIR BOUWEN	
LEADERSHIP						ECONOMIC BOARD
FINANCE	FONDS VRIJETIJDSECONOMIE		ENERGIEFONDS		ZPF, INNOGO	
TALENT	HOSPITALITY PACT					
KNOWLEDGE						
SUPPORT SERVICES / INTERMEDIARIES						
DEMAND						
PHYSICAL INFRASTRUCTURE		FIELDLAB AUTONOOM TRANSPORT	WATERSTOF-NETWERK		DE KAAP, OMC	
CULTURE						
FORMAL INSTITUTIONS				BLUE DEAL		

Figuur 3: Ecosysteemontwikkeling volgens het STAM-model

Netwerken (networks)

Netwerken spelen een belangrijke rol bij het overdragen van kennis, het delen van middelen en het verbinden van ondernemers met de juiste partners en middelen. Door de interacties tussen verschillende spelers te vergemakkelijken, kunnen netwerken effectiever bijdragen aan het creëren van een gunstig klimaat voor ondernemerschap en innovatie. Het afgelopen jaar heeft Impuls samen met provincie Zeeland en Campus Zeeland vooral ingezet op de ontwikkeling van het netwerk. Hierin heeft Impuls een coördinerende rol gespeeld bij de Kennis- en Innovatienetwerken. Ook hebben we een aantal specifieke netwerken ondersteund bij hun projectontwikkeling. Impuls is bijvoorbeeld strategisch partner van Food Delta Zeeland en Circulair Bouwen, en penvoerder van Zeeland Connect, TUA-TOZ, Energy port en Smart Delta Resources.

Investeren in Innoveren (finance)

In het ecosysteemmodel is financiering niet alleen afkomstig van traditionele financiële instellingen, zoals banken en venture capitalists, maar ook van andere bronnen, zoals crowdfunding, angel investors, overheidsprogramma's en subsidies. Het is belangrijk om een diversiteit aan financieringsmogelijkheden beschikbaar te stellen voor ondernemers, afhankelijk van hun specifieke behoeften en stadia van ontwikkeling. Impuls heeft de afgelopen periode haar fondsen opgebouwd tot een bedrag van ongeveer € 50 mln. voor financiering van innovatieve startups en doorgroeiers. In 2022 is Impuls gestart met een verkenning naar de haalbaarheid van een transitiefonds in Zeeland, welke in eerste instantie gericht zal zijn op de energie- en grondstoffentransitie, met als doel om verduurzaming bij bedrijven te versnellen. Daarnaast heeft Impuls haar activiteiten voortgezet om bedrijven te begeleiden naar provinciale, nationale en Europese subsidieprogramma's. Dit in nauwe samenwerking met onze kerncompetentie Investeren.

Kennisinfrastructuur (talent and knowledge)

Het succes van ondernemerschap en innovatie is niet alleen afhankelijk van de aanwezigheid van een getalenteerde en goed opgeleide beroepsbevolking. Ook het creëren van een klimaat dat talent aantrekt en behoudt, door bijvoorbeeld het stimuleren van innovatieve werkomgevingen, het creëren van mogelijkheden voor professionele ontwikkeling en het ondersteunen van sociale netwerken speelt mee. Kennis is niet uitsluitend afkomstig van formele onderwijsinstellingen, maar tevens uit praktijkervaring en ervaringen uit andere sectoren.

Samen met partners werkt Impuls aan de doorontwikkeling van de kennisinfrastructuur in Zeeland. Hiervoor werken we structureel samen met Campus Zeeland, de Zeeuwse kennisinstellingen en netwerken. Impuls heeft bijvoorbeeld een bijdrage geleverd aan het ingediende Regio Deal-voorstel gericht op het aantrekken van talent. Impuls blijft daarnaast meewerken aan een verdere uitbouw van de kennisinfrastructuur naar een campus of innovatie-district waarin innovatie met het bedrijfsleven plaatsvindt. Zo is Impuls partner bij de doorontwikkeling van De KAAP. Dit ontwikkel-, test- en democentrum in Vlissingen richt zich op het ontwikkelen en testen van innovaties. Zo is bijvoorbeeld het fieldlab Zephyros hier gevestigd, een initiatief dat zich richt op onderhoud van windturbines op zee. Eind 2022 is het Joint Research Center Zeeland geopend en ook zijn de plannen voor het Delta Climate Center vergevorderd. Impuls sluit hier met haar kerntaken op aan, met name op valorisatie van kennis bij het bedrijfsleven.



Formele instanties (formal institutions)

Door samen te werken kunnen instanties op verschillende niveaus zorgen voor een coherent en effectief beleidskader voor ondernemerschap en economische ontwikkeling. Middels deze samenwerkingen kunnen instanties kennis en middelen delen, beleid op elkaar afstemmen en synergiën creëren.

Binnen het ecosysteem spelen overheden en wetgeving een belangrijke rol. Afstemming en samenwerking kan versnellend werken om gezamenlijke doelen te bereiken. Binnen het toeristische ecosysteem speelt Impuls een centrale rol als verbinder. We werken samen met gemeenten, toeristische sector en provincie in de vormgeving en vertaling van het gezamenlijk opgestelde toekomstperspectief Bestemming Zeeland 2030. Hierin wordt gewerkt met een thematische aanpak met prioritering op inhoudelijke thema's en gezamenlijke programmering van projecten met HZ Kenniscentrum Kusttoerisme. Binnen de agrifood sector is de Blue Deal Duurzame Schelpdierkweek getekend door de schelpdiersector, Het Rijk, provincie Zeeland, natuurorganisaties en Impuls Zeeland. Samen gaan deze partijen aan de slag met natuur-inclusieve schelpdierkweek in de Noordzee.

TRANSITIES EN SECTOREN

Toekomstbestendig ondernemen is van cruciaal belang voor bedrijven die willen blijven groeien en gedijen in een snel veranderende zakelijke omgeving. Door te investeren in duurzame initiatieven, toekomstgerichte technologieën en flexibiliteit, kunnen bedrijven hun concurrentiepositie versterken en hun toekomst veiligstellen.

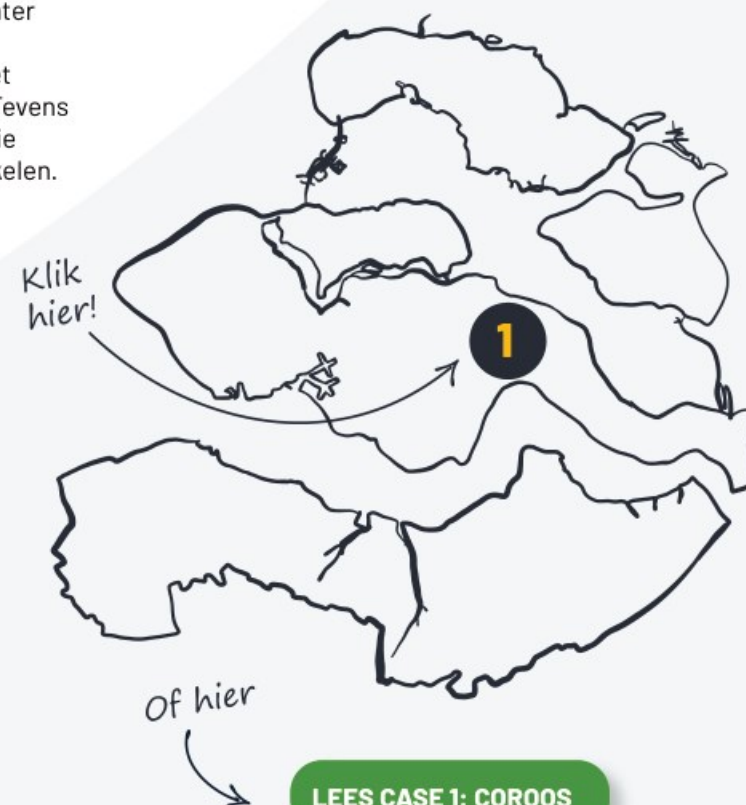
Grondstof- en Energietransitie

De hoge energieprijzen hebben de reeds lopende initiatieven van Impuls op het vlak van energiebesparing en -opslag een stimulans gegeven. Impuls heeft het afgelopen jaar verkend hoe energieopslag kan worden benut om bedrijven minder afhankelijk te maken van het elektriciteits- en gasnet. Middels enkele proefprojecten is in een paar gemeenten gestart met verkenningen voor energieopslag voor gebruik door bedrijven. Impuls verwacht dat de lage energieprijzen niet zullen terugkomen, dus dat vermindering van het gebruik een belangrijk thema blijft, evenals verduurzaming van energie.

Ook in 2022 was Impuls lid van de regiepartners van de Zeeuwse Regionale Energiestrategie en leverde meer dan 1 fte capaciteit voor het programma Gebouwde omgeving. Impuls is daarnaast in 2022 penvoerder geweest van Smart Delta Resources en Energyport Zeeland.

Wereldwijd is de vraag naar grondstoffen in 2022 toegenomen en dit zal de komende jaren niet veranderen. Daarom werkte Impuls samen met mkb, kennisinstellingen, overheden en maatschappelijke organisaties in 2022 aan het slimmer omgaan met de beschikbare en reeds bestaande grondstoffen. Ook de komende jaren zetten we dit voort. Hierbij heeft Impuls een constante focus op het bijdragen aan de realisatie van een volledig circulaire economie in Zeeland in 2050.

In diverse projecten heeft Impuls bijgedragen aan het stimuleren van een circulaire economie. Zoals de projecten FACET voor een circulaire vrijetijdseconomie en het project Symbiose for Growth waarin bijvoorbeeld de businesscase rondom hergebruik van zoet water van **Coroos** voor de landbouw is gerealiseerd. In 2022 heeft Impuls bovendien bijgedragen aan het Kennis- en Innovatienetwerk Circulair Bouwen. Tevens zijn vouchers verstrekt aan mkb-ondernemers die circulaire producten of innovaties willen ontwikkelen.



Digitalisering & maintenance

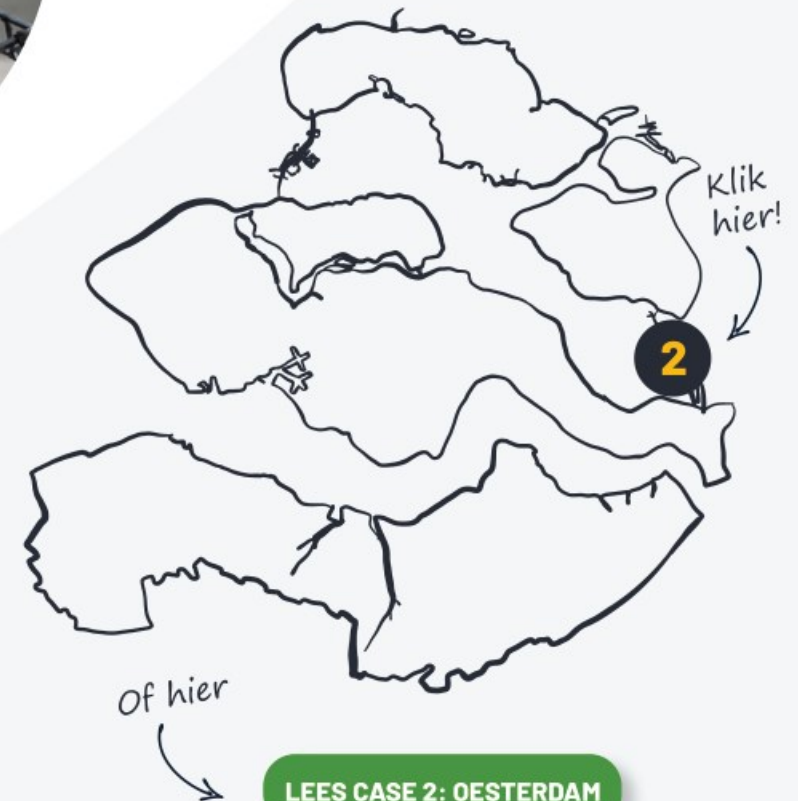
Digitalisering speelt een steeds belangrijkere rol voor bedrijven en ondernemers in de huidige economie. Het biedt bedrijven de mogelijkheid om hun processen efficiënter en effectiever te maken en zo de arbeidsproductiviteit te verhogen, hun klanten beter te bedienen en nieuwe markten te betreden.

In 2022 heeft Impuls verder invulling gegeven aan de uitvoering van de MKB-Deal Digitaal Doen Zeeland. Dit project is gericht op het ondersteunen van het Zeeuwse mkb met digitalisering door het organiseren van inspiratiebijeenkomsten en workshops, het individueel begeleiden van ondernemers en een voucherregeling. Er wordt actief samengewerkt met de K&I netwerken, met name met KicMPi. Gezamenlijk zijn verschillende bijeenkomsten georganiseerd rond bijvoorbeeld het gebruik van Virtual- en Augmented Reality en het inzetten van robots en drones. Ook is in 2022 het project European Digital Innovation Hub (EDIH) ontwikkeld en opgestart. Hierin maakt Impuls onderdeel uit van een Zuid-Nederlands samenwerkingsverband van ROM's. Vanuit het EDIH project zal Impuls de komende jaren opnieuw mkb-ondernemers in de food, chemie en maakindustrie ondersteunen met hun digitaliseringsprojecten.



“Veranderen is lastig, dus je moet anderen overtuigen van het nut en het gemak van digitalisering.”

Steven Verver • Terra Inspectieering



HOOFDLIJNEN SECTOREN

Per sector beschrijven we de belangrijkste ontwikkelingen en resultaten. In de bijlagen is een compleet projectenoverzicht opgenomen van lopende en nieuw ontwikkelde projecten (bijlage 1).

Vrijtijdseconomie (VTE)

In 2022 hebben we ondernemers via diverse voucherprogramma's ondersteund bij kleine innovatievraagstukken en grote, integrale planvormingsopgaven. Daarnaast hanteerden we een programmatische aanpak binnen het Aanjaagprogramma Innovatie. Dit programma richt zich op brede bewustwording van de transities (klimaat, energie) en ondersteuning aan ondernemers bij thema's als digitalisering, biodiversiteit en nieuwe verdienmodellen. Ook ondersteunden we ondernemers met pilotprojecten om nieuwe technieken uit te testen en toe te passen; in het project ZGRID op het gebied van een energiemanagementsysteem en binnen het project Duurzaam water rondom waterbesparing en hergebruik.

Het Fonds Verblijfsrecreatie Zeeland bood financiering aan een aantal bedrijven en breidde haar scope uit naar dagattracties en horecabedrijven zodat ook deze subsectoren met financieringsbehoefte terecht konden bij Impuls.

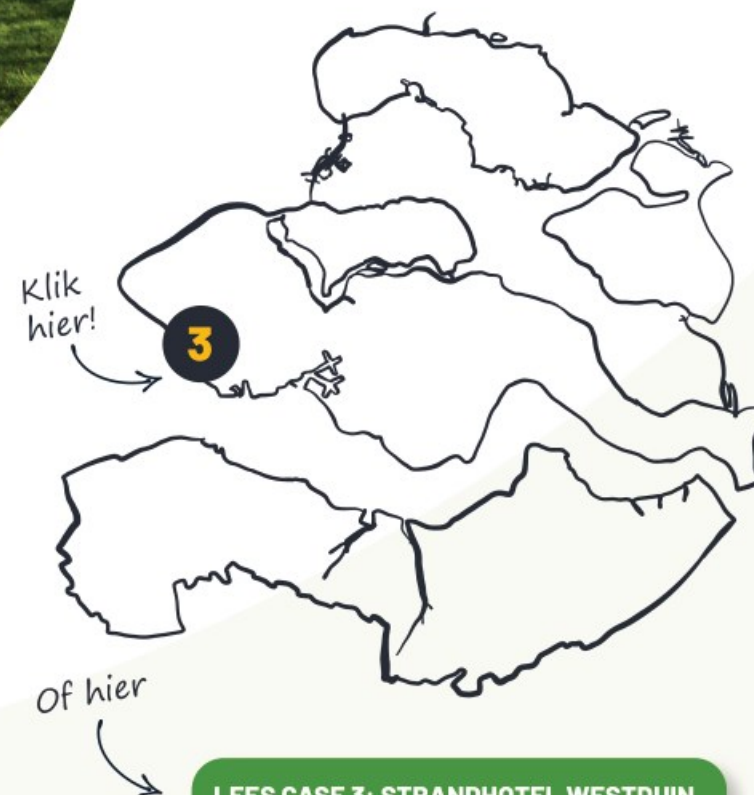
Binnen het project FACET zijn 20 bedrijven uit de toeristische sector ondersteund bij vraagstukken op het gebied van nieuwe circulaire oplossingen voor hun bedrijf (op gebied van afval, water en inkoop).

Verder zijn de voorbereidingen gestart voor twee Interreg projecten. Het project Beleefbare Schelde is ontwikkeld met partners en gehonoreerd. Een tweede project richt zich op verduurzaming van toeristische bedrijven en wordt in 2023 ingediend binnen het Interreg North Sea Region programma.



"Een goed plan is goud waard. Nu we dankzij het Fonds Verblijfsrecreatie dit mooie plan hebben liggen, kunnen we veel gericht aan de toekomst van ons bedrijf bouwen. We hebben er zin in!"

Rosa Samsom-Glas • Zilt bij Zee



LEES CASE 3: STRANDHOTEL WESTDUIN

Agrifood

We stimuleren innovatie door het initiëren en faciliteren van bedrijven en overkoepelende organisaties in de diverse agrifood-sectoren. In 2022 hebben we samen met de gehele eiwitketen in Zeeland en als strategisch partner van het food- en innovatienetwerk van Food Delta Zeeland, een bijdrage geleverd aan de totstandkoming van 'Protein Delta Zeeland'. Ook waren we mede-initiatiefnemer van de Blue Deal Schelpdierensector.

De focus in de agrifood-projecten lag in 2022 op innovaties in de eiwittransitie (van dier naar plant én van land naar zee) en op robotica en digitalisering in de landbouw, aquacultuur en voedselverwerkende industrie.

We hebben 2 ondernemers begeleid in het Business Innovation Program Food. Hierin lag de aandacht op het toepassen van robotisering en Artificial Intelligence in de landbouw. Daarnaast is een One Single Hub subsidie toegekend om het Business Innovation Program Food verder door te ontwikkelen en professionaliseren.

Om innovatieve ondernemers die bijdragen aan een duurzamer en gezonder voedselsysteem zo optimaal mogelijk te ondersteunen, is Impuls Zeeland partner geworden van Fastlane, een groeiprogramma voor ondernemers richting een schaalbaar businessmodel.

De voedseltransitie speelt natuurlijk niet alleen in Zeeland en dus neemt Impuls ook een verbindende rol in naar organisaties en netwerken buiten onze provincie. We helpen (internationale) ondernemers met business development, financiering en vestigingsondersteuning in de thema's eiwittransitie, robotica, digitalisering en smart farming. En we werken samen met het landelijke ROM-netwerk aan deze overkoepelende thema's in de agrifood-sector. Dit jaar is in Interreg Vlaanderen-Nederland het project "Smart farming & food processing" volledig voorbereid en geselecteerd voor het indienen van een definitieve projectaanvraag.



"Het Business Innovation Programma Food helpt om prioriteiten te stellen en daardoor als startende ondernemer de beperkte tijd optimaal te gebruiken."

Arjen den Hamer - Precisionwise

BEKIJK VIDEO

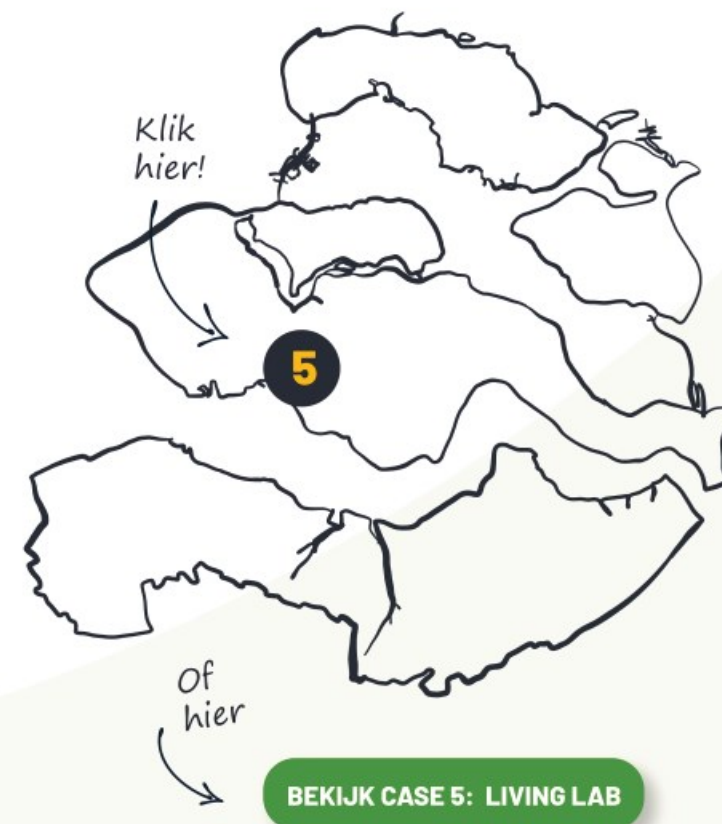




Logistiek

Voor de logistieke sector is het Kennis- en Innovatienetwerk **Zeeland Connect** een belangrijke pijler. Impuls is hiervan penvoerder en heeft in 2022 samen met partners verder gewerkt aan de invulling van de strategische programmalijnen. Impuls heeft uitvoering gegeven aan de projecten Zero Emissie en Autonomoos Transport.

Binnen het Dare2Share project zijn innovatievragen van bedrijven opgelost door studenten Logistiek. Ook heeft Impuls bijgedragen aan ondernemersbijeenkomsten rondom wegtransport en de verladerskring waarin bundeling van goederenstromen centraal staat. Een van de voorbeelden is de verdere opschaling van de Agrifood+ Express tussen Zeeland en Flevoland waarin een 'gekoelde' binnenvaartverbinding is gerealiseerd die wegtransport verminderd.



INVESTEREN

We ondersteunen ambitieuze ondernemers die binnen Zeeland willen investeren in duurzame en innovatieve ideeën. Wij bieden financiering vanuit onze eigen innovatiefondsen en brengen ze in contact met de juiste connecties rondom andere financieringsmogelijkheden.

19

Aantal bedrijven

€5,7 mln

Totale investering

Onze taken

Vanuit het cluster Investeren worden innovatieve startups, scale-ups en mkb-bedrijven in Zeeland gefinancierd en begeleid (figuur 4: financieringsmogelijkheden). De taken van het cluster omvatten onder meer het verstrekken van financieringen aan deze doelgroepen vanuit onze eigen fondsen InnoGo!, Zeeuws Participatiefonds en Fonds Verblijfsrecreatie Zeeland, het uitvoeren van een aanjaagrol voor diverse innovatiesubsidies (Zeeland in Stroomversnelling, OP Zuid, MIT Zuid en Crossroads) en daarnaast verbinden we onder andere via de Financieringstafel ondernemers aan andere financiers. Dit alles in nauw verband met Internationaliseren en Innoveren.

Onze focus

De focus vanuit Investeren ligt de laatste jaren steeds meer op verduurzaming en het creëren van impact op de Zeeuwse economie. Gezien de zeer krappe arbeidsmarkt ligt de nadruk iets minder op het creëren van hoogwaardige werkgelegenheid.

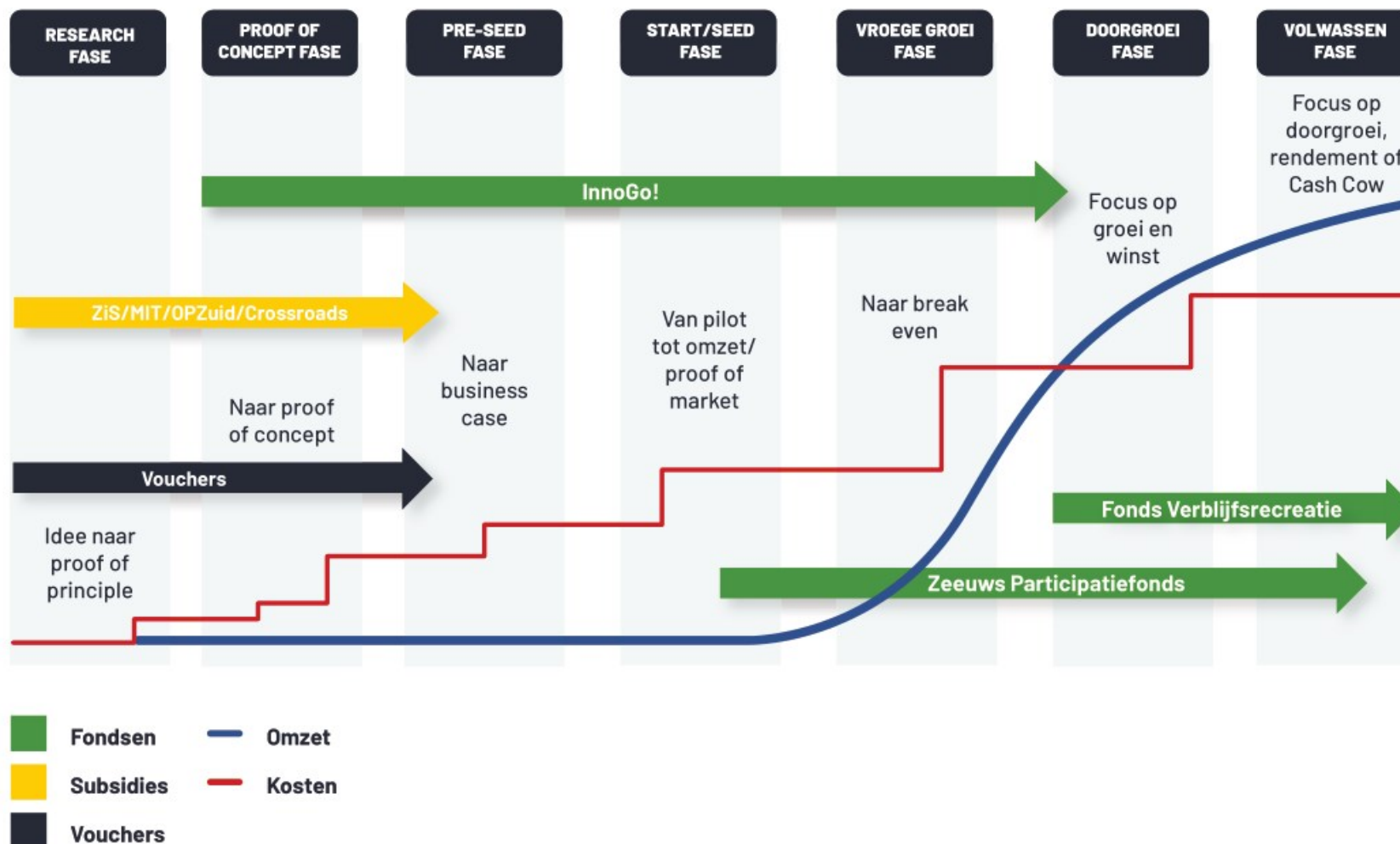


LEES CASE 6: BAYCK

LEES CASE 7: SOPHYN GREENS

FINANCIERINGSMOGELIJKHEDEN

In figuur 4 is te zien bij welke fase van innovatie de diverse financieringsmogelijkheden van Impuls zouden kunnen passen.



Figuur 4: Financieringsmogelijkheden

Verstrekke bedragen

In 2022 is vanuit de fondsen InnoGo!, Zeeuws Participatiefonds en Fonds Verblijfsrecreatie een totaalbedrag van € 5.695.000,- verstrekt aan 19 bedrijven, als volgt verdeeld over de fondsen:

FONDS	AANTAL BEDRIJVEN	BEDRAG INVESTERING
InnoGo!	11	€1.195.000
Fonds Verblijfsrecreatie Zeeland	2	€450.000
Zeeuws Participatiefonds	6	€4.050.000
Totaal	19	€5.695.000

Overige bijzonderheden

Verder wordt in toenemende mate ingezet op waardecreatie bij de portfoliobedrijven, om via deze weg een bijdrage te leveren aan een toekomstbestendig Zeeland.

Tenslotte vervullen de medewerkers een netwerkfunctie, bijvoorbeeld door middel van de financieringstafel, via Zeeland Financial Matching en door het onderhouden en uitbreiden van contacten met bedrijven in de doelgroep, intermediairs, andere financiers en de overige ROM's, inclusief Invest-NL.



Klik hier

[LEES CASE 8: THORIZON](#)

* Vestigt naar verwachting in Borsele

INTERNATIONALISEREN

We ondersteunen Zeeuwse bedrijven met internationale ambities (International Trade) en begeleiden (inter)nationale ondernemers bij het vestigen en uitbreiden in Zeeland (Foreign Direct Investment). We helpen nieuwe afzetmarkten te vinden in het buitenland en verbinden ondernemers met elkaar én met potentiële, internationale opdrachtgevers of samenwerkingspartners. Op deze manier creëren we samen een duurzame en sterkere Zeeuwse economie.

7

Bedrijven gevestigd

433

Arbeitsplaatsen

€51,3 mln

investeringsvolume

Krachtenbundeling

Invest in Zeeland valt sinds 2022 onder Impuls Zeeland en vormt het team Foreign Direct Investment. Samen met het team International Trade geeft het invulling aan de kerncompetentie Internationaliseren. Op deze manier zijn de krachten van Invest in Zeeland en Impuls Zeeland gebundeld en treden we naar buiten als overkoepelend, sterk merk met een duidelijke dienstverlening. Alle middelen van Invest in Zeeland, zoals de website en social kanalen, zijn inmiddels samengevoegd met de middelen van Impuls Zeeland.



INVEST | IN
ZEELAND



Impuls
Zeeland

FOREIGN DIRECT INVESTMENT (FDI)



Foreign Direct Investment (FDI)

Aantrekken nieuwe bedrijven

Impuls Zeeland versterkt de Zeeuwse economie door het aantrekken van (buitenlandse) bedrijven die een aanvulling zijn op de (Delta)regio, ketens versterken en voldoende kwaliteit en substantie hebben om een duurzame bedrijfsvestiging te realiseren.

Behoud en uitbreiding bestaande bedrijven

Daarnaast ligt de focus op het behoud van de bedrijven in deze regio en het bieden van ondersteuning bij uitbreidingsinvesteringen. Door contact te onderhouden met de gevestigde bedrijven in de regio en hen regelmatig te bezoeken, komen deze uitbreidingsinvesteringen vroegtijdig in beeld en worden signalen over het vestigingsklimaat (regionaal en nationaal) opgepakt, geregistreerd en op het juiste niveau onder de aandacht gebracht. Het gaat hierbij om regionale bedrijven of bedrijven met een grote economische impact waarvan het moederbedrijf zich in het buitenland bevindt.

Invest in Holland netwerk

Impuls Zeeland is partner in het Invest in Holland netwerk. Dit netwerk is een landelijk dekkend samenwerkingsverband van veertien organisaties met als gedeeld doel het duurzaam versterken van de Nederlandse economie door het aantrekken en behouden van buitenlandse investeringen voor Nederland. Samen werken we aan het uitvoeren van de nationale acquisitiestrategie 'Invest in Holland 2020-2025' die bestaat uit de vier pijlers: acquisitie op sterktes, investor relations, vestigingsklimaat en samenwerking in het netwerk. Nationaal en internationaal zoeken we met name afstemming met ander ROM's, met Nederland Distributieland (NDL/Holland International Distribution Council) en Netherlands Foreign Investment Agency (NFIA). Samen vormen deze partners het Invest in Holland netwerk.

Zeeland als vestigingsregio

Voor een succesvolle acquisitie is een voortdurende promotie van Zeeland als vestigingsregio voor bedrijven noodzakelijk. Door de (inter)nationale onbekendheid van de kwaliteiten van de provincie en hardnekkige vooroordelen, komt Zeeland bij veel investeringsprojecten nog niet op de locatielijst voor. Een forse inzet op de promotie van de regio als aantrekkelijke vestigingslocatie voor bedrijven blijft daarom noodzakelijk. Datzelfde geldt voor het voortdurend bekend maken van de geboden dienstverlening aan bedrijven en partners binnen en buiten de regio.

Zeeland ligt strategisch tussen Rotterdam en Antwerpen met een congestievrije infrastructuur en heeft binnen de provincie zelf korte lijnen tussen het bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden voor het opzetten van innovatieve samenwerkingsverbanden. De hoge kwaliteit van leven in Zeeland maakt dat deze provincie een goed vestigingsklimaat heeft.

Focusgebieden

In 2022 werd vanuit Impuls Zeeland continu deelgenomen aan de sectorteam Chemie, Food (inclusief focusteam "eiwittransitie"), Energie (inclusief focusteam Clean Tech Energy) en Nationale Acquisitie Teams (NAT) Food. Binnen deze teams werken diverse Nederlandse regio's samen die voor de betreffende sector een sterke positie hebben. Zij formuleren nationale (deel)proposities op basis van regionale input en bundelen de aanwezige acquisitiekracht. Voor de sector Logistiek is er een Nationaal Acquisitieoverleg (NAO); ook daaraan neemt Impuls Zeeland deel.

In Zeeland zijn we sterk in de topsectoren chemie, agrifood, logistiek en energie. Ons strategisch onderzoek, in samenwerking met het adviesbureau FDI Center Berlijn, wijst uit dat na verdieping hier een viertal subsectoren echt kansrijk zijn, te weten: chemische recycling (plastic to feedstock), plant based meat substitutes, land based aquaculture en insect farming. Vanuit die visie richten we onze acquisitie met name op deze pijlers.



Resultaten 2022

In 2022 zijn verschillende bedrijven dieper verankerd in de Zeeuwse economie en zijn bestaande clusters versterkt door de komst van nieuwe bedrijven. In 2022 is nadruk gelegd op focusgebieden. Impuls kijkt naar bedrijven die meehelpen aan het creëren van een sterk, duurzaam en toekomstbestendig Zeeland.

In 2022 zijn er diverse bedrijven gevestigd in Zeeland. Een voorbeeld hiervan is Alamo Group (Votex Middelburg). Votex is een Nederlandse fabrikant van machines die gebruikt worden voor het beheer en onderhoud van openbaar groen, tuinen en parken. Het bedrijf heeft veel ervaring op het gebied van het ontwikkelen en produceren van specialistische machines voor groenbeheer. Tevens is in Middelburg flink geïnvesteerd in R&D.



INTERNATIONAL TRADE



International Trade

In economisch onzekere tijden is het voor de continuïteit en groei van mkb-bedrijven van belang om kansen te spreiden over diverse afzetmarkten. Onderzoek toont aan dat internationaal actieve ondernemingen sneller groeien qua werkgelegenheid dan regionaal opererende ondernemingen. De geboden arbeidsplaatsen hebben daarbij een hogere arbeidsproductiviteit, bieden een meer constante werkgelegenheid en voegen per arbeidsplaats meer waarde toe. Op dit moment wordt al een groot deel van de omzet door mkb in het buitenland gerealiseerd. Door dit nog verder te stimuleren, kan een meer competitieve Zeeuwse economie worden gecreëerd. Kortom, internationalisering wordt steeds belangrijker.

Onze focus

In 2022 kon de focus steeds beter gericht worden op internationale handelsbevordering. Beurzen en evenementen konden steeds vaker live doorgang vinden en de focus werd vanuit strategisch oogpunt meer en meer gericht op de voor Zeeland belangrijke exportlanden zoals België, Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk.

De geopolitieke veranderingen gaven in het afgelopen jaar al aanleiding om de bakens enigszins te verschuiven naar andere markten/landen. Betrouwbare (toe)leveranciers zijn "key" voor de internationale handel. Via het Enterprise Europe Network (EEN), waar we in 2022 bij zijn aangesloten, ondersteunen we bedrijven bij het vinden van internationale zakenpartners. Er zijn het afgelopen jaar al verschillende profielen opgemaakt waarmee we Zeeuwse ondernemers hebben gekoppeld aan bijvoorbeeld nieuwe leveranciers.

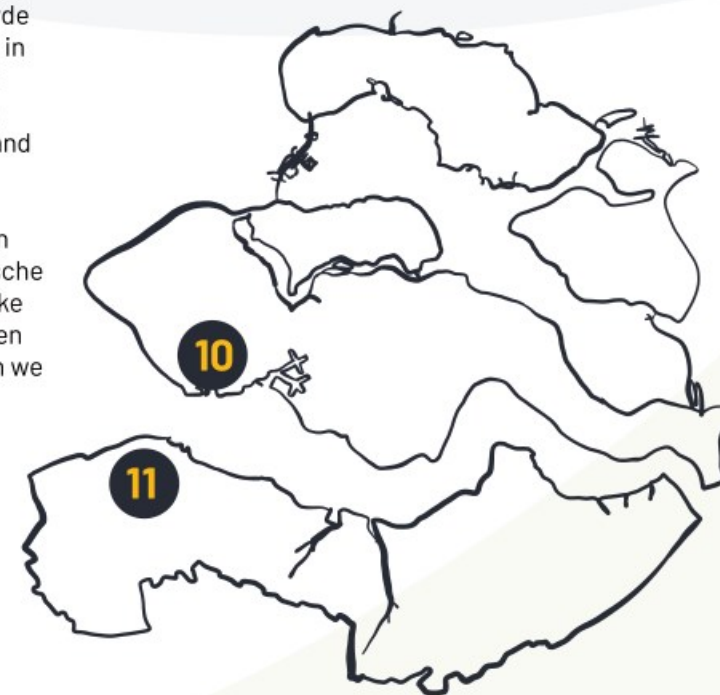
Netwerk TINL

Wij bundelen de krachten van publieke organisaties om ondernemers beter te ondersteunen op internationale markten door middel van het Trade & Innovate NL-netwerk (TINL). Dit netwerk verbindt Nederlandse

ondernemers met elkaar en met opdrachtgevers uit het buitenland. Impuls Zeeland is sinds 2020 toegetreden tot dit netwerk en werkt hierin samen met 11 regionale partners.

De kennis, ervaring en laagdrempeligheid van het Trade and Innovate NL-netwerk maakt dat er snel geschakeld en samengewerkt wordt tussen de verschillende partners. Zo sloten Zeeuwse ondernemers zich eerder dit jaar aan bij een door het Limburgse LIOF georganiseerde handelsmissie naar de Fruit Logistica in Berlijn. Samen met de BOM, VNO-NCW, NLinBusiness en NBSO Lyon organiseerde Impuls Zeeland een evenement rondom zakendoen in Frankrijk. Omroep Zeeland heeft hier aandacht aan besteed. Dichter bij huis was er een grote opkomst van Zeeuwse ondernemers bij de door Impuls Zeeland georganiseerde zomerborrel. Case Dutch Bargain

In 2022 bezochten we gericht 51 Zeeuwse bedrijven die internationaal actief (willen) zijn op de strategische markten. Deze activiteiten vallen onder het landelijke Trade Relations Programma van TINL. Voor bedrijven met gemeenschappelijke interesses organiseerden we in 2022 twee fysieke netwerkevents.



Klik!



LEES CASE 10: ILLUXTRON

LEES CASE 11: DUTCH BARGAIN

3. INTERNE ORGANISATIE

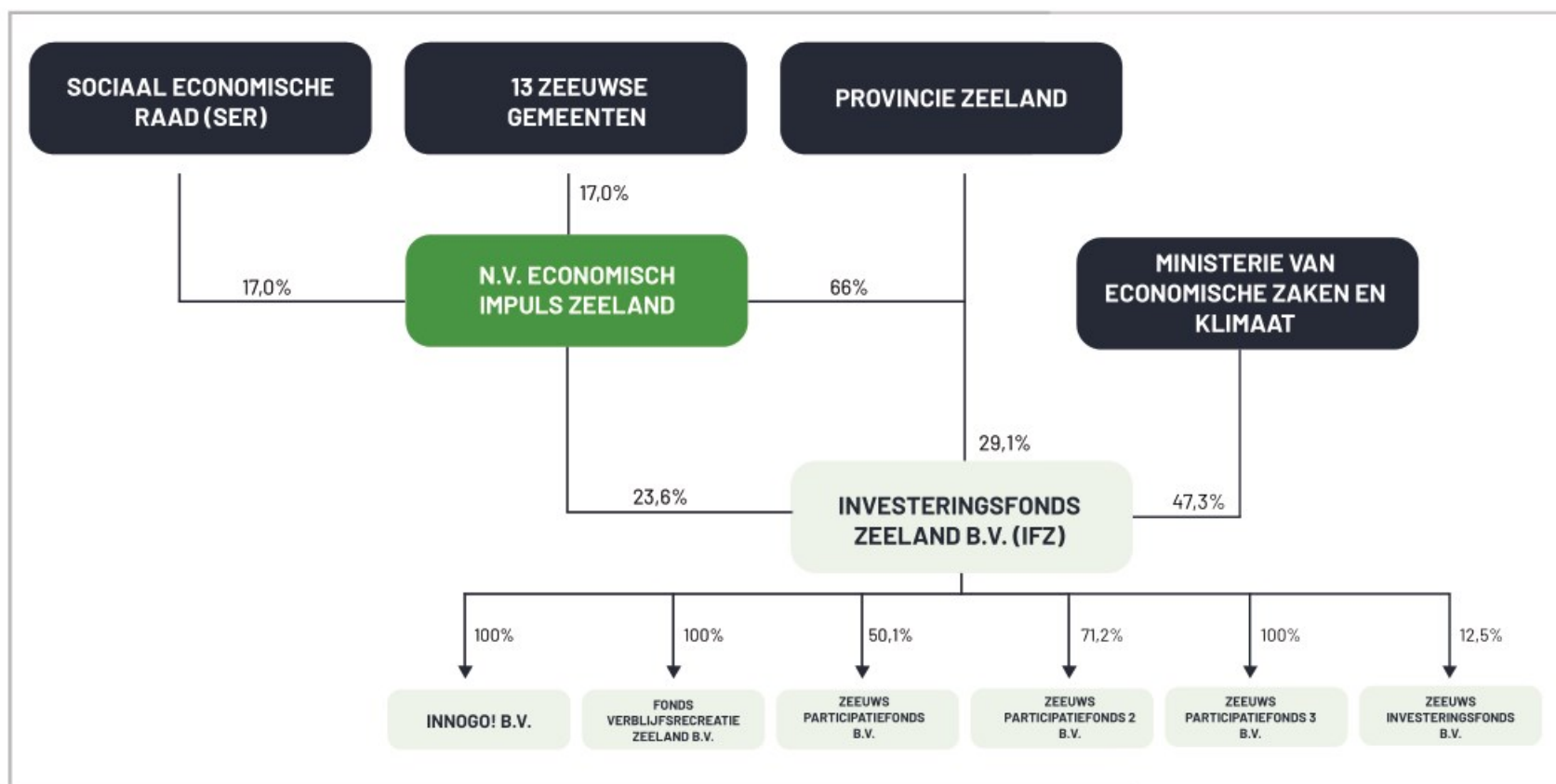
ORGANISATIESTRUCTUUR

De N.V. Economische Impuls Zeeland (Impuls) kent een dualistisch bestuursmodel met een scheiding tussen directie (enig bestuurder de heer J.D. ten Voorde) en toezichthouders, de raad van commissarissen. In de statuten, welke voor het laatst zijn gewijzigd op 20 januari 2021, zijn de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de directie, raad van commissarissen en algemene vergadering vastgelegd inclusief een aftredingsschema.

Aandeelhouders

In 2022 zijn er twee aandeelhoudersvergaderingen gehouden waarvoor alle aandeelhouders zijn uitgenodigd. Er hebben zich in 2022 geen wijzigingen in de aandeelhoudersstructuur voorgedaan (figuur 5). Naast Provincie Zeeland (66%) en Sociale Economische Raad Zeeland (17%) zijn dit de 13 Zeeuwse gemeenten. In het afgelopen boekjaar hebben er diverse gesprekken plaatsgevonden rondom het toetreden

van het Ministerie van Economische Zaken (EZK) als aandeelhouder van Impuls, daar waar EZK nu nog medeaandeelhouder is in Investeringsfonds Zeeland B.V. (IFZ). Deze gesprekken zijn in een vergevorderd stadium. De wijzigingen in het aandeelhouderschap zullen – indien partijen elkaar vinden – leiden tot statutenwijzigingen van Impuls en IFZ.



Figuur 5: Aandeelhoudersstructuur 2022

Governance

De governance van Impuls is onder meer vastgelegd in de statuten en reglementen voor directie en raad van commissarissen. Daarnaast hebben alle medewerkers van Impuls een code of conduct ondertekend ter borging van de integriteit van de organisatie. De code of conduct is opnieuw beoordeeld en vastgesteld op 16 december 2022.

IFZ

Impuls heeft op dit moment een aandelenbelang van 23,6% in IFZ. IFZ is meerderheidsaandeelhouder in een 5-tal investeringsfondsen (InnoGo B.V., Zeeuws Participatiefonds BV, Zeeuws Participatiefonds 2 B.V, Zeeuws Participatiefonds 3 B.V. en het Fonds Verblijfsrecreatie B.V.). Het fondsmanagement van deze fondsen wordt uitgevoerd door medewerkers van Impuls. Bij de ZPF-fondsen en FVZ zijn adviserende investeringscommissies ingesteld; bij InnoGo is er een deskundigencommissie. Tenslotte is IFZ minderheidsaandeelhouder in het Zeeuws Investeringsfonds B.V. Dit betreft een fund-to-fund investering.

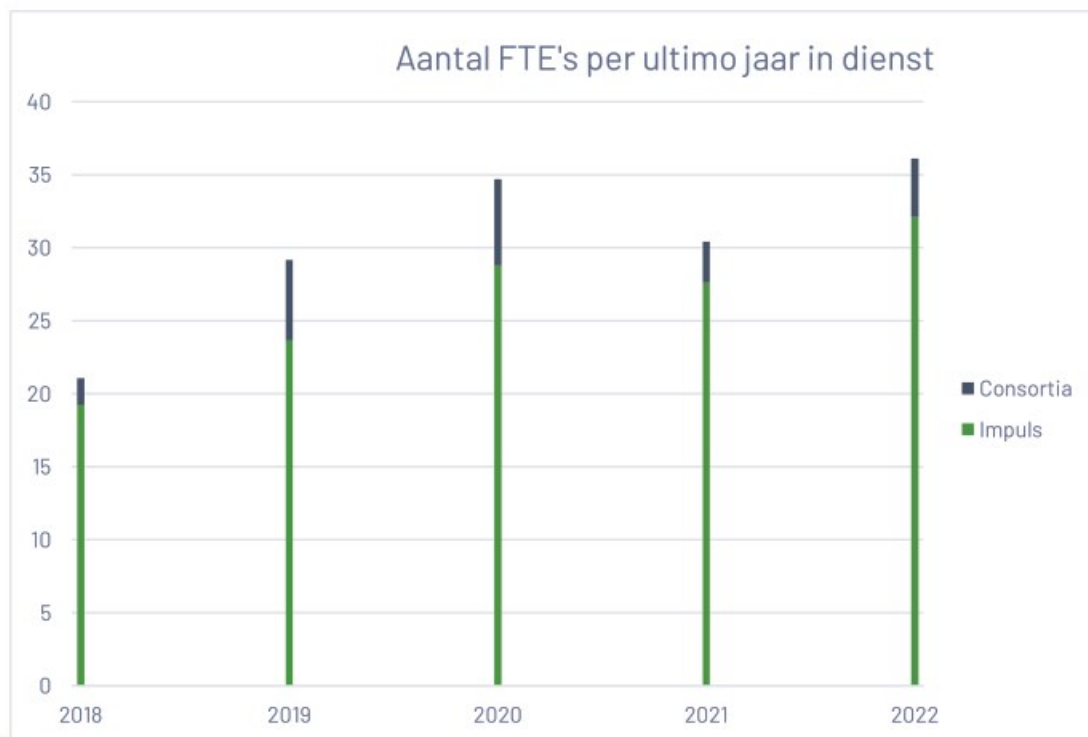
De overige aandelen van IFZ berusten nu bij Provincie Zeeland (29,1%) en EZK (47,3%). Bij de hiervoor vermelde beoogde wijziging van het aandeelhouderschap van Impuls zal gelijktijdig IFZ een 100% dochtermaatschappij van Impuls worden. Hiermee wordt de structuur eenvoudiger en meer transparant.

HRM-BELEID

Impuls, een groeiende organisatie

Het afgelopen jaar hebben wij nieuwe collega's verwelkomd. We zijn gegroeid naar gemiddeld 34,0 FTE over 2022 (2021: 31,0) en ultimo 2022 tot 52 medewerkers, daarvan zijn 43 medewerkers (36,1 FTE, 2021: 30,4) in dienst bij Impuls en 9 mensen werken op basis van inhuur. Hiervan zijn 4 FTE (2021: 2,8 FTE) in dienst van consortia.

Voor een kennisintensieve organisatie als Impuls zijn medewerkers ons belangrijkste kapitaal. We hechten daarom veel waarde aan het bieden van een prettige, uitdagende en inclusieve werkomgeving waarin medewerkers zich kunnen ontwikkelen.



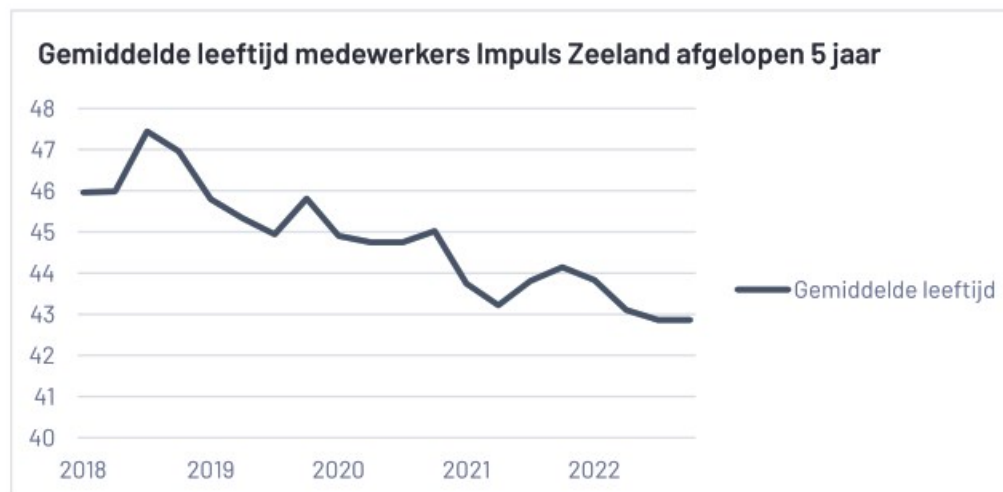
Grafiek 1. Aantal medewerkers in dienst 2021-2022 gesplitst in Consortia en Impuls

Diversiteit en inclusiviteit

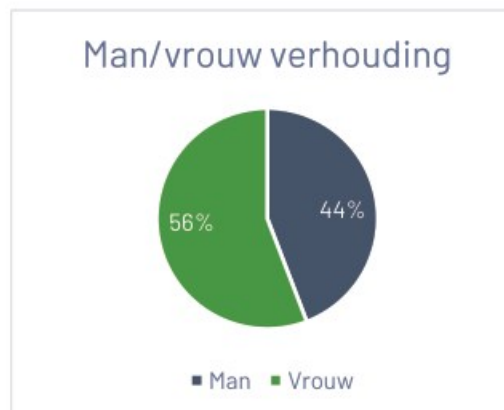
ROM's, waaronder Impuls, hebben een beleid voor diversiteit en inclusie, waarbij aandacht is voor alle aspecten en persoonskenmerken waarop mensen van elkaar verschillen (zoals genderidentiteit, leeftijd, etniciteit, arbeidshandicaps en seksuele oriëntatie). Binnen Impuls geven we daar invulling aan door een divers samengesteld personeelsbestand. De verhouding man/vrouw is met 44/56% stabiel, ook is er een goede verdeling qua opleidingsniveau en -achtergrond, ervaring en leeftijd.

Regionale ontwikkelingsmaatschappijen hebben diversiteit en inclusiviteit mede hoog op het lijstje staan omdat dit een positieve invloed kan hebben binnen een bedrijfscultuur en indirect kan leiden naar meer innovatie. Ook voor portfoliobedrijven is D&I een belangrijk onderwerp. We nemen deel in de ROM overkoepelende werkgroep D&I en hebben nu ook binnen Impuls een werkgroep samengesteld.

Het bestuur, de raad van commissarissen en het management behoren zodanig te zijn samengesteld dat er een goede balans bestaat tussen deskundigheid, ervaring, competenties, persoonlijke kwaliteiten, leeftijd, genderidentiteit, nationaliteit, (culturele) achtergrond en -voor wat betreft de raad van commissarissen- onafhankelijkheid. In 2022 was de vertegenwoordiging van vrouwen 33,33% in de RvC en 40% binnen het MT. Hiermee voldoen we aan ons minimum streven van 33,33% vrouwen aan de (sub)top.



Grafiek 2. Gemiddelde leeftijd van medewerkers Impuls afgelopen 5 jaar



Grafiek 3. Man/vrouw verhouding per ultimo 2022

Training en opleiding. Traineeships

Impuls vindt het belangrijk dat iedere medewerker zich kan ontwikkelen. Naast individuele kennisgerichte trainingen zijn we in 2022 gestart met een training cybersecurity voor alle medewerkers. In oktober werd er een Studium Generale editie inzake Business Intelligence en Ecosysteemontwikkeling gehouden. Ook zijn teamsessies gehouden op basis waarvan we onze kerncompetenties en kernwaarden bepaald hebben. In 2022 is onze eerste trainee gestart binnen het cluster Innoveren.

Gezondheid en welzijn

Impuls wil een organisatie zijn waar productiviteit en vitaliteit van medewerkers samengaan. Een werkgroep met vertegenwoordigers vanuit de gehele organisatie is aan de slag gegaan met de ontwikkeling en implementatie van het Huis van Werkvermogen. Het Huis van Werkvermogen is opgebouwd uit een viertal verdiepingen: gezondheid, competenties, normen en waarden en werkomstandigheden. Eén van de redenen om met het Huis van Werkvermogen aan de slag te gaan, is het hoge ziekteverzuim in 2022. Er zijn in 2022 ook twee medewerkers met zwangerschapsverlof gegaan.

Aandacht voor werkplezier

Eind 2021 is een medewerkerstevredenheidsonderzoek uitgevoerd. De uitkomsten waren zeer positief. Met de verbeterpunten zijn we in 2022 aan de slag gegaan. Zo hebben we een onboardingprogramma voor nieuwe medewerkers ingevoerd, zijn processen verduidelijkt en is ons kantoor aangepast om zo ergonomisch en hybride mogelijk te werken.

ETHIEK EN INTEGRITEIT

Gedragcode

Impuls streeft integer en ethisch handelen van al haar medewerkers na. We hanteren hiervoor de code of conduct. De code wordt jaarlijks bijgesteld waar nodig en vastgesteld door onze RvC. Tijdens het jaarlijkse voortgangsgesprek met de medewerker bespreken we de Code en ondertekent de medewerker deze. Ook externe medewerkers, de directeur en de Raad van Commissarissen tekenen en bespreken jaarlijks de code of conduct.

Vertrouwensregeling

Impuls Zeeland wil voor alle medewerkers een veilige en gezonde werkplek creëren waarbij ongewenste omgangsvormen en ander ongewenst gedrag, op welk niveau dan ook, niet wordt geaccepteerd. Dit jaar heeft Impuls Zeeland een beleid opgesteld om ongewenst gedrag en ongewenste omgangsvormen te voorkomen en bestrijden.

Duidelijke communicatie over wat in de organisatie wel en niet geoorloofd is, heeft een belangrijke preventieve werking. Impuls heeft dit jaar 2 vertrouwenspersonen aangesteld, een man en een vrouw. Werknemers kunnen een beroep doen op de steun van deze vertrouwenspersonen en zij bieden praktische en emotionele ondersteuning aan personen die geconfronteerd worden met (seksuele) intimidatie, machtsmisbruik, pesterijen, agressie, geweld of discriminatie en geven advies aan personeelsleden die beroepshalve geconfronteerd worden met dergelijke grensoverschrijdende en ongewenste omgangsvormen. 100% vertrouwelijkheid is hierbij het uitgangspunt.

Arbeidsconflicten tussen medewerker en leidinggevende of directie vallen niet onder de regeling vertrouwenspersoon. Indien een klacht intern niet kan worden opgelost, kan een externe vertrouwenspersoon of klachtencommissie worden ingeschakeld.

Dit jaar zijn geen meldingen geweest van ongewenste omgangsvormen.

ECONOMISCHE VEILIGHEID

Investeren

Nederland is een hoogontwikkeld en innovatief land met een open economie. Dat biedt zakelijk gezien kansen, maar maakt ons ook vatbaar voor spionage, sabotage en ongewenste buitenlandse inmenging. Het is van belang de economische veiligheid te waarborgen door activiteiten die de Nederlandse belangen bedreigen tijdig te onderkennen en tegen te gaan. Bij het cluster Investeren wordt in het due diligenceonderzoek voorafgaand aan de investeringsbeslissing actief onderzocht welke aandeelhouders actief zijn in het bedrijf. Dit onderzoek vindt eveneens plaats bij toetreding van een of meer nieuwe aandeelhouders in de bestaande portfoliobedrijven. Tenslotte wordt bij desinvesteringen actief beoordeeld aan welke aandeelhouder(s) het aandelenbelang wordt overgedragen.

Acquisitie

Bij acquisitietrajecten wordt zorgvuldig gekozen welke projecten prioriteit krijgen. De focus ligt op projecten die impact hebben en meerwaarde bieden aan de regio Zeeland en bijdragen aan bestaande of nieuwe ecosystemen. Het creëren van banen en investeringsvermogen is minder belangrijk geworden. Economische veiligheid is een belangrijk aandachtspunt bij het aantrekken van investeringsprojecten. Impuls Zeeland kijkt daarom of deze mogelijk invloed hebben op de economische veiligheid van Nederland, met name op het gebied van vitale infrastructuur en technologische industrie die vallen onder dual-use en strategische goederen. Bij potentieel gevoelige FDI-projecten wordt overleg gevoerd met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (NFIA) over mogelijke gevolgen voor de economische veiligheid.

Handelsrelaties

De vatbaarheid van onze open economie kan leiden tot onder andere ongewenste buitenlandse inmenging. Dat is een reden te meer om ook alert te blijven op het creëren van nieuwe of het uitbreiden van bestaande handelsrelaties waarbij hulp wordt gezocht vanuit het Zeeuwse mkb. Impuls Zeeland zal in deze situaties zeer terughoudend zijn met haar dienstverlening.

Ketenaansprakelijkheid

De keten van Impuls omvat om te beginnen de leveranciers waar Impuls (en IFZ en onderliggende investeringsfondsen) producten en diensten inkoop. In de keten vallen ook bedrijven waar Impuls mee samenwerkt in de diverse investerings-, acquisitie- en innovatieprojecten. De keten gaat vervolgens door tot en met de bedrijven waarin door de fondsen van Impuls wordt geïnvesteerd en de bedrijven die Impuls begeleidt.

Inkoopbeleid

Investerings in bedrijven

De bedrijven waarin Impuls investeert, houden zich voor een groot deel bezig met duurzaamheid. Dit is immers een belangrijke pijler vanuit de strategie van Impuls.

Tijdens het investeringstraject wordt actief getoetst in hoeverre maatschappelijke impact en duurzaamheid onderdeel zijn van de 'businesscase'. Dit wordt onder meer beoordeeld in gesprekken met het managementteam en in hoeverre hieraan aandacht is besteed in het businessplan. Tevens wordt voor iedere nieuwe investering een zogenaamde Impact Pathway opgesteld, waarin de maatschappelijke output en outcome in kaart wordt gebracht. Daarnaast wordt tijdens het 'due diligence' onderzoek voorafgaand aan de investering getoetst of de bestuurders geen antecedenten achter hun naam hebben en of het bedrijf geen zaken doet met malafide bedrijven, landen op de sanctielijst en/of bepaalde sectoren. Tevens wordt aandacht besteed aan milieurisico's en mensenrechtenrisico's.

Indien het Impuls bekend is dat bij potentiële participaties of partners in projecten sprake is van bijvoorbeeld schending van de mensenrechten, omkoping en corruptie, niet naleven van wet- en regelgeving of grote milieurisico's, heeft dat tot gevolg dat Impuls niet zal investeren in het bedrijf of niet zal samenwerken in een project. Indien blijkt dat dit bij

bestaande participaties of samenwerkingspartners speelt, wordt een actief desinvesteringsbeleid gevoerd of wordt zo snel mogelijk afscheid genomen van deze partij. Zodoende onderschrijft Impuls de ILO en OESO richtlijnen. Daarnaast verwachten wij van onze ketenpartners dat zij misstanden rondom mens en milieu te allen tijde willen voorkomen.

Inkoop voor Impuls zelf

Als relatief kleine organisatie kent Impuls zelf via de inkoop van producten en diensten nauwelijks materiële impact of risico's vanuit duurzaamheidsperspectief. Vanzelfsprekend probeert Impuls bij de inkoop van producten en diensten de principes van duurzaam inkopen maximaal toe te passen. Zo hebben we het afgelopen jaar onze kantoortuin en vergaderruimtes ingericht met refurbished meubilair. Echter, Impuls heeft hiervoor nog geen formeel duurzaamheidsbeleid geformuleerd.

In het inkoopproces zijn momenteel nog geen waarborgen ingebouwd om toeleveranciers met een verhoogd risicoprofiel te identificeren en er is tevens niet vastgesteld hoe te handelen indien toeleveranciers zich niet houden aan interne of externe codes. Indien misstanden aan het licht komen, zullen wij te allen tijde in gesprek gaan met de desbetreffende partij, met als doel de relatie af te bouwen. Dit scenario is tot nu toe nog niet voorgekomen. Om die reden hebben wij nog geen herstelprocedures vastgesteld voor wanneer er sprake is van misstanden in de keten.

4. GOVERNANCE

GOVERNANCE

De Nederlandse Corporate Governance Code richt zich op de governance van beursgenoteerde vennootschappen en biedt een handvat voor het reguleren van de verhoudingen tussen het bestuur, de raad van commissarissen en de (algemene vergadering van) aandeelhouders. Op 8 december 2016 is de herziene Code gepubliceerd, die per 1 januari 2017 in werking is getreden. Hoewel Impuls geen beursgenoteerde onderneming is, volgen wij de Nederlandse Corporate Governance Code waar van toepassing.

Directie

Het bestuur van Impuls Zeeland wordt gevormd door algemeen directeur Dick ten Voorde. Het Management team (MT) ondersteunt de bestuurder. Het MT van Impuls Zeeland vergadert wekelijks.

De bestuurder heeft, in afwijking van de Nederlandse Corporate Governance Code, een contract voor onbepaalde tijd. De publicatieplicht zoals opgenomen in de Wet Normering Topinkomens (WNT) is van toepassing op de bezoldiging van zowel de directie als de Raad van Commissarissen (RvC) van Impuls. De bezoldiging van de directeur en de RvC past binnen de wettelijke kaders van de WNT. De jaarrekening bevat nadere verantwoordingsinformatie zoals door de WNT vereist.

De taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de directeur zijn vastgelegd in het Directiereglement.

Het MT-team bestaat uit:



Peter Bijkerk
Manager Innoveren



Wies Buysrogge
Manager Innoveren



Edwin van Houte
Manager Investeren



Albert Meiresonne
Manager
Internationaliseren



Maïke Lemain
Corporate Controller

DE RAAD VAN COMMISSARISSEN (RvC)

De Raad van Commissarissen houdt toezicht op het bestuur van Impuls Zeeland. De RvC vergadert vijf keer per jaar met het bestuur van Impuls over onder andere de volgende onderwerpen: personeel, begroting, jaarplan, jaarverslag, aandeelhoudersbeleid, jaarrekening, de meerjarenstrategie en actuele interne en externe ontwikkelingen. Eén keer per jaar vindt er een zelfevaluatie van de RvC plaats. Hieruit zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen.

Profiel RvC

De RvC bestaat uit drie commissarissen: voorzitter Jan Willem Weck, vicevoorzitter Edie Engels en Hester Bijl. Het mooie aan deze samenkomst van professionals is dat zij de triple helix vertegenwoordigen. Jan Willem Weck bekleedde diverse topmanagementfuncties bij meerdere Nederlandse ministeries. Edie Engels heeft ruime werk- en bestuurlijke ervaring in het bedrijfsleven, met name in de bedrijfstakken chemische industrie, afvalverwerking en visserij. En Hester Bijl heeft een lange staat van dienst in leidinggevende functies in onderwijs en wetenschap, waaronder bij TU Delft, Leiden University en TNO (Zie bijlage 2 voor Nevenfuncties RvC). De RvC heeft formeel geen secretaris benoemd, deze rol wordt vervuld door de officemanager en de directeur samen.

Nieuwe commissaris

Op basis van het aftredingsschema zal de heer Engels in 2023 afscheid nemen. In aanloop naar dat afscheid zochten we in 2022 tijdig naar een vervanger en hebben deze ook gevonden. In januari 2023 is de heer M.A. de Bruine benoemd als zijn vervanger. De RvC zal tijdelijk uit vier personen bestaan tot het moment dat de heer Engels aftreedt.



Jan Willem Weck
Voorzitter



Edie Engels
Vicevoorzitter



Hester Bijl
Commissaris

STAKEHOLDERS

Impuls is een organisatie die bij uitstek partijen verbindt. Stakeholdermanagement en ecosysteemontwikkeling spelen een belangrijke rol. Wij onderscheiden de volgende stakeholders.

Aandeelhouders

Impuls voert regulier overleg met de aandeelhouders: gemeente, Provincie en Rijk op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Daarnaast zijn er twee aandeelhoudersvergaderingen per jaar. Ter voorbereiding op de vaststelling van het jaarplan in december gaat Impuls in gesprek met de aandeelhouders over de inhoud.

Stakeholders in de regio

Impuls richt haar activiteiten en dienstverlening primair op het innovatief mkb en grootbedrijf. Impuls werkt op strategisch, tactisch en operationeel gebied samen met de volgende instellingen:

- Innovatief mkb en grootbedrijf
- Triple helix organisaties in Zeeland zoals de Economic Board, Food Delta Zeeland, Campus Zeeland, Smart Delta Resources, KicMPi en Zeeland Connect
- North Sea Port
- Belangenverenigingen zoals VNO-NCW, Recron, Hiswa, ZMF
- Kennisinstellingen in Zeeland: HZ University of Applied Sciences, Scalda, University College Roosevelt en Hoornbeeck College

Een mooi voorbeeld van samenwerking met het bedrijfsleven is de deelname van de ZLM, PZEM en Zeeuwse verzekeringen in de fondsen van Impuls.

Stakeholders buiten de regio

In toenemende mate onderhoudt Impuls contacten buiten Zeeland op triple helix niveau. Zo zijn er verschillende contacten met kennisinstellingen, het bedrijfsleven en ministeries en uitvoerende overheidsdiensten zoals EZK, LNV, I&W, Invest-NL en RVO. Het laatste jaar heeft veel nadruk gelegen op de samenwerking met andere ROM's voor zowel internationaliseren, investeren als innoveren. Ook in het buitenland worden contacten gelegd voor internationalisering en innovatie via het TINL en het Invest in Holland netwerk.

Een mooi voorbeeld hiervan is de gezamenlijke financiering van Thorizon met Invest-NL via de ROM Range Extender.

INTERNE AUDIT

Omdat de Raad van Commissarissen van Impuls niet uit meer dan vier leden bestaat, heeft Impuls geen aparte auditcommissie ingesteld. Alle relevante onderwerpen zoals jaarrekening, accountantsverslag, bevindingen tussentijdse controle van de accountant inclusief aanbevelingen en opvolging daarvan worden besproken in de RvC-vergaderingen.

De interne controlefunctie is belegd bij de Corporate Controller. Jaarlijks stelt de Corporate Controller een controleplan op waarin is vastgelegd welke processen in dat jaar getoetst worden. Een aantal processen, zoals het inkoopproces en de salarisverwerking, worden jaarlijks getoetst. Bevindingen worden teruggekoppeld aan de desbetreffende medewerkers en het MT. De accountant maakt gebruik van de interne controlewerkzaamheden. Jaarlijks wordt de opvolging van de bevindingen van de accountant uit de tussentijdse controle gerapporteerd aan het MT en besproken in de RvC-vergadering.

RISICO MANAGEMENT

Doel

Voor Impuls is het van belang om ons Risicomanagement duidelijker vorm te geven en vast te leggen. De groei van Impuls vraagt namelijk om meer inzicht en handvatten en als ontwikkelingsmaatschappij opereren we bovendien in een risicovolle omgeving doordat we ons zowel qua financiering van start en scale-ups als bij het uitvoeren van innoverende projecten begeven op het gebied van vernieuwingen. Dit brengt meer onzekerheden met zich mee en hierdoor is het werken met risico's een dagdagelijkse taak.

Proces

Impuls heeft eind 2020 het Risicomanagement geformaliseerd met als doel om zowel de directie als de RvC tijdig te informeren alsmede meer inzicht en handvatten te geven (zie figuur 7:risicomodel).

Het doel is om de risico's die effect kunnen hebben op de doelstellingen van Impuls te herkennen, beoordelen en beheersen. Twee maal per jaar wordt door de medewerkers, onder begeleiding van de afdeling financiën, een inventarisatie uitgevoerd. De risico's worden verwerkt in het risicoregister van Impuls, beoordeeld door het management en samengevat in een lijst met de voor Impuls meest zwaarwegende risico's.

De medewerkers identificeren en beschrijven de risico's en voorzien deze van een score en een beheersmaatregel. De score wordt bepaald door de kans en het effect te waarderen volgens de staffel (figuur 6). Dankzij de scores kunnen de risico's worden gerangschikt en beter worden gevolgd.

Mede door het formaliseren van het risicomanagement zijn medewerkers zich meer bewust geworden van eventuele risico's op projecten en voor de organisatie. Door het proces tweemaal per jaar te doorlopen, blijft

het management en de directie van Impuls op de hoogte van die invloeden. Het resultaat van dit proces wordt tweemaal per jaar gerapporteerd aan de RVC. Hiermee houden zij een goed beeld op Impuls om hun taken te kunnen uitvoeren.

Risico's

Op het gebied van continuïteit speelden er in 2022 risico's met betrekking tot de COVID-19 pandemie, gevolgd door een sterk groeiende inflatie en nog steeds een krapte op de arbeidsmarkt. Sinds het voorjaar van 2022 hebben we bij Impuls van COVID-19 geen nadelige gevolgen meer ondervonden, grotendeels doordat de meeste bedrijven en mensen zich goed hadden weten aan te passen aan de nieuwe manieren van werken en overleggen.

De in 2022 groeiende inflatie gaf in het tweede deel van het jaar wel druk. Niet alleen op de eigen financiën, maar ook binnen de bestaande projecten was dit merkbaar qua inkopen en de in te zetten uren. Bij gelijkblijvende subsidies en inhoudelijke doelstellingen gaf dit af en toe uitdagingen, maar hier is goed op geanticipeerd.

Op het gebied van de organisatorische risico's kwam de werkdruk als risico naar boven. Hierop is in 2022

gereageerd met het verder uitwerken van het HR-beleid. Dit heeft helaas niet kunnen voorkomen dat een aantal van onze collega's tijdelijk zijn uitgevallen waardoor enkele projecten vertraging hebben opgelopen. We hebben in overleg met de subsidieverstrekking de looptijd kunnen aanpassen.

2023

Na de laatste inventarisatie, september 2022, zijn er in januari 2023 geen grote wijzigingen naar voren gekomen.

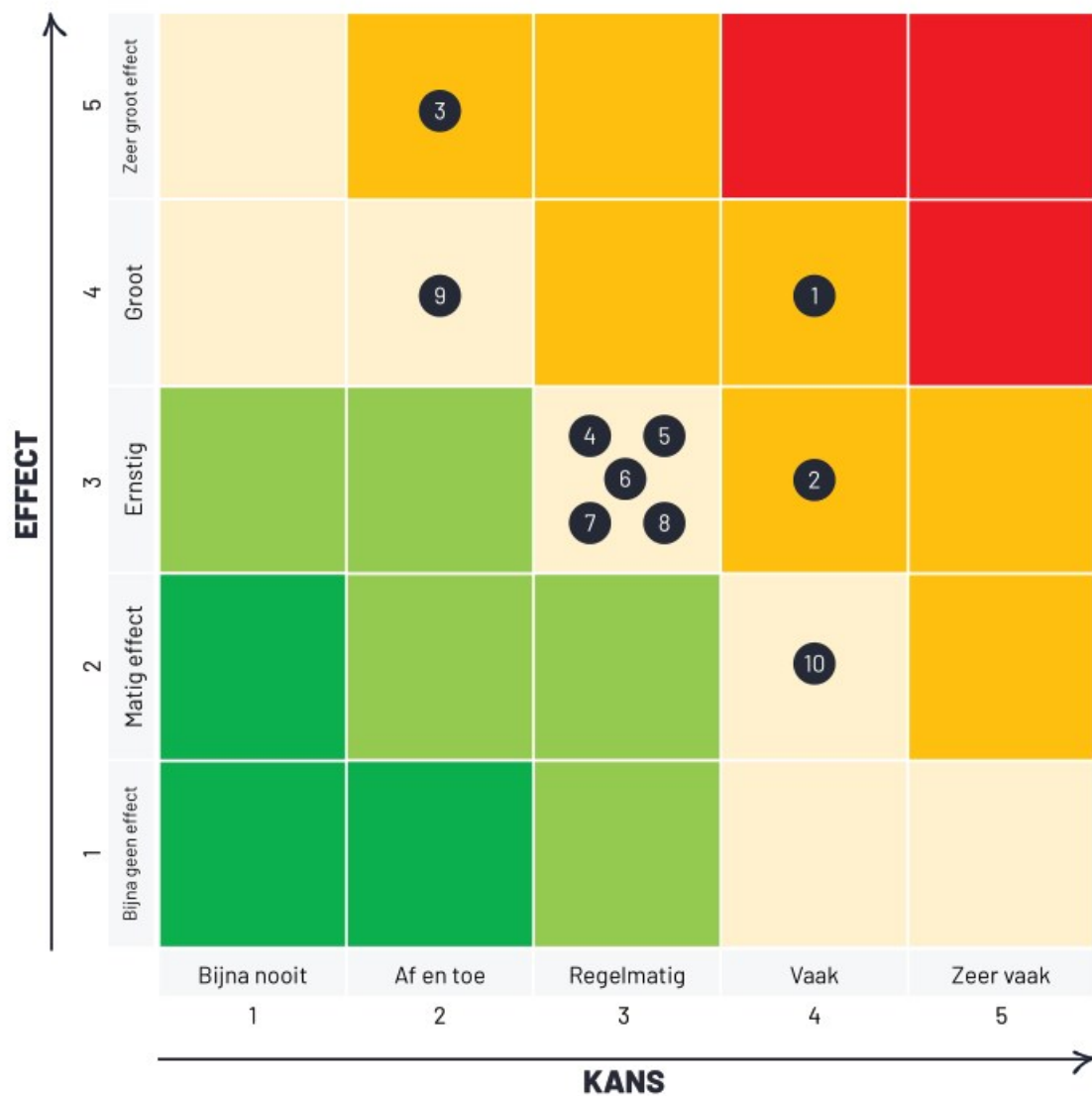
Kans	De kans dat dit zich in een jaar of in een project voordoet.	Effect	Het effect op het project of de organisatie als het zich voordoet.
1	Bijna nooit	1	Bijna geen effect
2	Af en toe	2	Matig effect
3	Regelmatig	3	Ernstig
4	Vaak	4	Groot
5	Zeer vaak	5	Zeer groot (desastreus) effect

Figuur 6: staffel risicomanagement

Concrete acties 2023

- Als gevolg van de druk op de begroting door de toenemende inflatie zijn wij nog kritischer op onze kosten en activiteiten.
- Het verder vormgeven van het HR-beleid onder andere door de implementatie van het huis van werkvermogen.
- Clusteroverschrijdende acties opzetten voor projectontwikkeling en business development.

RISICOMODEL



Figuur 7: Risicomodel

LEGENDA

Continuiteit

- 1 Inflatie impact
- 2 Groeiende krapte op de arbeidsmarkt in Zeeland
- 3 Geen / te weinig vervolprojecten om vaste medewerkers te betalen
- 4 Niet voldoende bedrijfsgrond
- 5 Grotere internationale concurrentie op leadgeneratie
- 6 Dynamische politieke omgeving
- 7 Hanteerbaarheid Consortia
- 8 Stikstofdiscussie

Organisatie

- 9 Niet voldoen aan wet- en regelgeving

Procedures

- 10 Niet op de hoogte van wat er speelt bij ondernemer door gebrek aan informatie uitwisseling (intern + extern)

Kans	De kans dat dit zich in een jaar of in een project voordoet.	Effect	Het effect op het project of de organisatie als het zich voordoet.
1	Bijna nooit	1	Bijna geen effect
2	Af en toe	2	Matig effect
3	Regelmatig	3	Ernstig
4	Vaak	4	Groot
5	Zeer vaak	5	Zeer groot (desastreus) effect

5. FINANCIËLE RESULTATEN 2022

2022 IN CIJFERS

Verklaring resultaat

Economisch gezien is er in 2022 veel veranderd en met name de inflatie heeft gezorgd voor een scherpe budgetbewaking.

Het financieel resultaat voor resultaat deelnemingen van NV Economische Impuls Zeeland bedraagt positief € 36.046 (na resultaat deelneming € -6.092). Hierbij is op te merken dat in het positieve resultaat een vrijval zit van de COL-voorziening ad € 110k.

Verder is de EZK-subsidie verhoogd in het jaar 2022 naar € 566k (2021: € 332k). Deze verhoging is eind 2022 verstrekt.

De toename van de kosten (buitenom inflatie) betreft voornamelijk eenmalige advieskosten rondom het aandeelhouderstraject (ca. 90k) en aanpassing van de pensioenregeling (ca. 37k).



36,1

Ultimo jaar aantal FTE's
2022 incl. consortia
(2021: 30,4)



NV ECONOMISCHE IMPULS ZEELAND

-6K

Nettoresultaat
(2021: 142k)

1,34

Current ratio
(2021: 1,45)

73

Solvabiliteit
(2021: 71)

13,6 mln

Balanstotaal
(2021: 11,6 mln)



INVESTERINGSFONDS ZEELAND B.V. (23,6%)

-179K

Nettoresultaat
(2021: -145k)

20,19

Current ratio
(2021: 115,19)

95

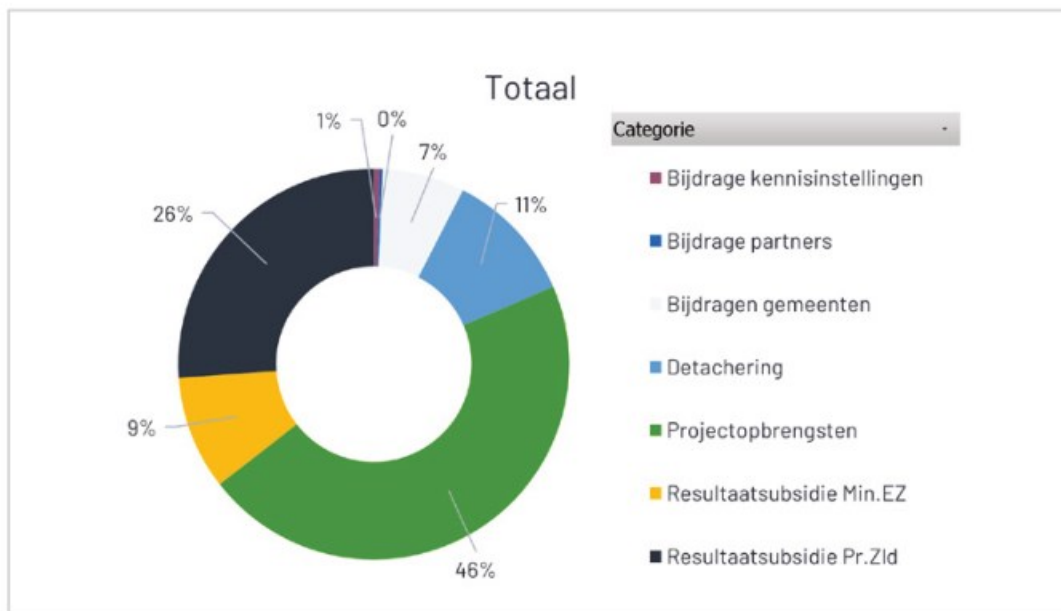
Solvabiliteit
(2021: 98)

41,0 mln

Balanstotaal
(2021: 32,2 mln)

Investeringsfonds Zeeland B.V. wordt geconsolideerd weergegeven met de onderliggende entiteiten (fondsen). Er is geen sprake van consolidatie tussen Investeringsfonds Zeeland B.V. en NV Economische Impuls Zeeland.

OPBRENGSTEN IMPULS



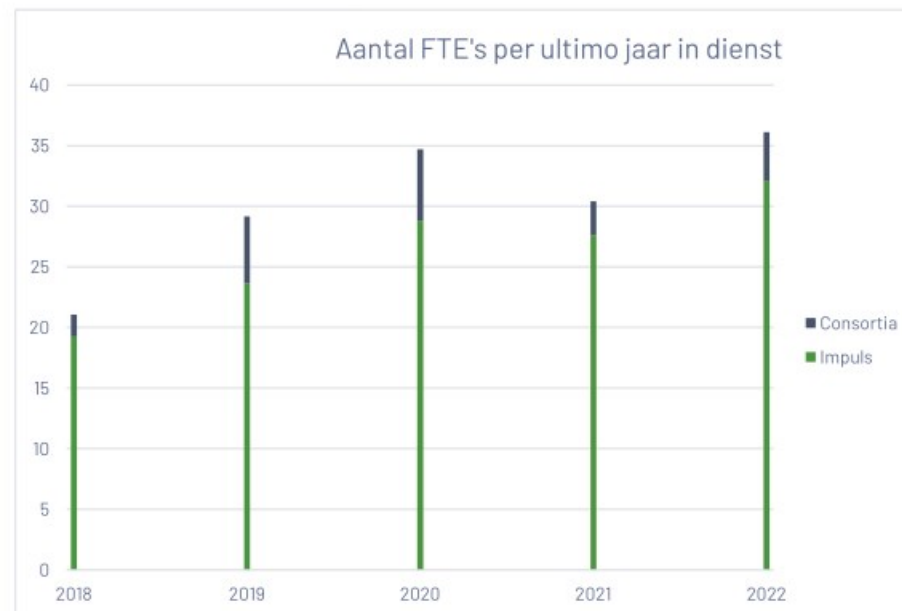
Grafiek 5: Opbrengsten Impuls

Opbrengsten

De opbrengsten bestaan voor 46% (2021: 59%) uit projectopbrengsten. Opvallend is de verlaging in 2022. Dit heeft te maken dat de resultaatsubsidie van EZK is toegenomen en de projectopbrengsten zijn met name door ziekteverzuim lager dan verwacht. In overeenstemming met de subsidieverstrekkers zijn een aantal van deze projecten inmiddels verlengd.

Inhuur

Wegens hoog ziekteverzuim zijn enkele functies tijdelijk ingevuld door externe inhuur. Tevens hebben enkele projecten vertraging opgelopen wegens langdurig ziekteverzuim. In overeenstemming met de subsidieverstrekkers is een aantal van deze projecten verlengd.



Grafiek 6: Aantal FTE's per ultimo jaar in dienst

FINANCIËN NA 2022

Toekomst

Het was voor het jaar 2023 lastig om de begroting sluitend te krijgen. Dit vanwege hoge CAO verhogingen, grotere kostenstijgingen als gevolg van inflatie en het ontwikkelen van nieuwe projecten waar (nog) geen projectinkomsten tegenover staan. In 2023 worden de kosten hierdoor sterk gemonitord.

RISICO'S

In het jaarverslag is het risicomanagement van Impuls Zeeland toegelicht. In de matrix zijn de belangrijkste risico's ingeschat naar kans en effect. Een sterk groeiende inflatie en krapte op de arbeidsmarkt blijven in 2022 op het gebied van continuïteit de belangrijkste risico's.

De belangrijkste onzekerheid van Impuls is de continuïteit van de projectinkomsten. Als Europese landelijke en regionale overheden hun beleidsprioriteiten wijzigen, kan dat (negatieve) gevolgen hebben voor Impuls. Impuls anticipeert hierop door te werken met een flexibele schil van externe medewerkers.

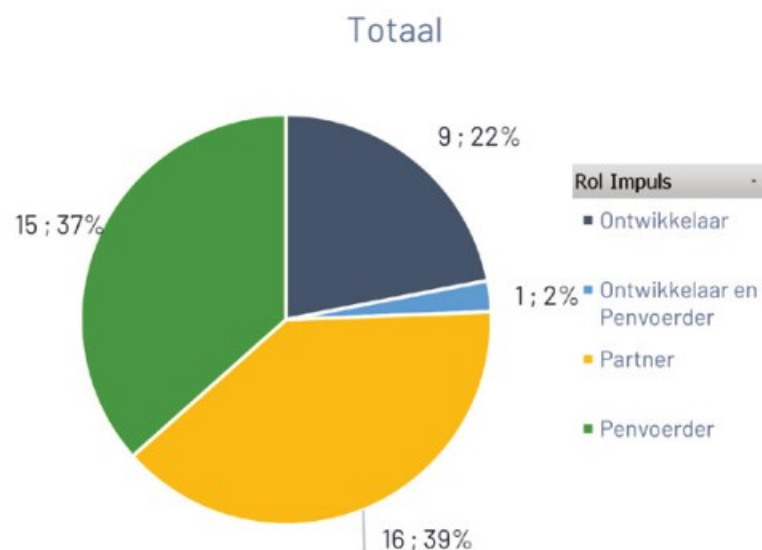
Het risico op oninbaarheid van uitstaande vorderingen is tot op heden minimaal geweest. Het merendeel van de vorderingen is op Europese overheden, Ministeries, de Provincie, Zeeuwse gemeenten of participanten. Zij komen hun betalingsverplichtingen goed na en betalen binnen de afgesproken betalingstermijn. De vennootschap maakt geen gebruik van afgeleide financiële instrumenten.

Met betrekking tot wet- en regelgeving zijn er momenteel geen ontwikkelingen die een risico zouden kunnen vormen. De ontwikkelingen worden gevolgd en indien nodig worden het beleid en de interne procedures hierop aangepast.

De bovengenoemde risico's en onzekerheden hebben naar verwachting geen invloed op de continuïteit van de onderneming.

Gecontroleerde jaarrekeningen

De jaarrekening van NV Economische Impuls Zeeland en de geconsolideerde jaarrekening van Investeringsfonds Zeeland B.V. zijn voorzien van een goedgekeurde accountantsverklaring. Beide jaarrekeningen zijn in de bijlagen opgenomen (zie bijlage 4 en 5).



Grafiek 9: Rollen Impuls

OVER DIT VERSLAG

Verslaggevingsbeleid

Het jaarverslag is opgesteld volgens de principes van het Integrated Reporting Framework. Ons waardecreatiemodel staat in het jaarverslag centraal. Hierdoor willen wij onze maatschappelijke impact en waarde laten zien. Wij zijn intern bezig om steeds meer focus te brengen in ons jaarverslag.

De jaarrekening van NV Economische Impuls Zeeland en de geconsolideerde jaarrekening van Investeringsfonds Zeeland B.V. zijn opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de 'Richtlijnen voor de jaarverslaggeving', die zijn uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. Onze verslaggeving wordt extern gewaardeerd. Zo beoordeelt het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat ons verslag via de Transparantiebenchmark.

Over het jaarverslag

In het jaarverslag zijn zowel de activiteiten van NV Economische Impuls Zeeland als Investeringsfonds Zeeland B.V. en haar deelnemingen verwerkt.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: PROJECTENOVERZICHT

Nr.	Projectnaam	Projectomschrijving	Ontwikkelingen en resultaten	Pijler	Rol Impuls	Partners	SDG's primair	Overige SDG	Totale projectomvang	Looptijd
1	Zeeland Financial Matching	Zeeland Financial Matching is opgezet om de groei- en innovatieplannen van Zeeuwse studenten, startups, scale-ups en innovatief mkb t/m 15 FTE te stimuleren en te faciliteren. Door middel van de innovatievouchers willen wij innovatie stimuleren door een deel van de externe kosten te vergoeden binnen het groei- en/of innovatietraject.	Ten opzichte van de afgelopen jaren is Zeeland Financial Matching in 2022 veranderd. De focus qua doelgroep ligt meer op kleinere bedrijven waar de voucher echt toegevoegde waarde heeft. Daarnaast is de voucherregeling niet enkel in te zetten voor het schrijven van een businessplan of subsidieaanvraag, maar voor het stimuleren van innovatie in de breedste zin van het woord. Verwacht wordt dat hiermee een bedrag van minimaal € 2,4 miljoen financiering wordt gerealiseerd.	Investeren	Penvoerder	Overheden Provincie Zeeland	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	8. Waardig werk en economische groei	€ 146.826	Januari 2022 - December 2022 (Verlenging 2023 aangevraagd)
2	Pilot Bedrijfsopvolging	Een pilotproject gericht op bedrijfsopvolging van familiebedrijven, waarin Impuls Zeeland samen met haar projectpartners onderzoekt op welke manier Zeeuwse familiebedrijven kunnen worden ondersteund bij bedrijfsopvolging.	In 2022 is de pilot ontwikkeld, in 2023 zal de pilot worden uitgevoerd. In de pilot wordt een tool ontwikkeld en getest om te ervaren of het familiebedrijven helpt alle elementen van het bedrijfsopvolgingsproces inzichtelijk te krijgen. Verder onderzoeken we de behoefte aan een community en een voucherregeling bij Zeeuwse familiebedrijven. Er kunnen 5 bedrijven deelnemen aan de pilot.	Investeren	Penvoerder	Bedrijven Crossminds, Schipper Accountants & De Personeelsstrategie Overheden Provincie Zeeland Overige partners	8. Waardig werk en economische groei		€ 56.100	Oktober 2022 - Juni 2023
3	Fonds Verbilijfsrecreatie Zeeland	Dit fonds is bedoeld voor de campings die willen investeren in kwaliteitsverbetering, verduurzaming en innovatie van hun bedrijf, passend binnen de richtlijnen van de Zeeuwse Kustvisie.	In 2022 hebben we in het kader van dit project zo'n 20 gesprekken gevoerd met ondernemers. Er is in 2022 een aanvullende financiering verstrekt van € 350.000 en in totaal is er nu € 1.450.000 verstrekt aan 3 campings. Er is een pilot gestart met een Fondsbijdrage van € 275.000 uit de Regio Deal. Het doel is om te onderzoeken of er vanuit de markt behoefte is om de scope van FVZ te verbreden naar dagattracties, waterrecreatiebedrijven en kleinere campings. De looptijd van de pilot is 1 jaar en in 2022 is er 1 lening van € 100.000 verstrekt.	Investeren	Fondsbeheerder	Bedrijven Banken (AbnAmro en Rabobank), PZEM (financier) en HISWA RECRON Overheid Provincie Zeeland en EZK	7. Betaalbare en duurzame energie	12. verantwoorde productie en consumptie	€ 8.000.000	Van 2019 - 2034
4	Financieringstafel West-Brabant/Zeeland	Zeeland en West-Brabant hebben met de Financieringstafel een gezamenlijk netwerk opgezet voor ondernemers en bedrijven met een uitdagende businesscase en het zoeken van een financiering hiervoor. De financiers brengen kennis, netwerk en financierings- en subsidiemogelijkheden in om ondernemers verder te helpen met hun vraagstuk.	In 2022 zijn 7 tafels georganiseerd en hebben 3 Zeeuwse bedrijven gepitcht. Totaal is er € 150.000 verstrekt aan financiering en is een subsidietraject gehonoreerd. De toegevoegde waarde van de tafel ligt vooral in het netwerk en het delen van kennis door de deelnemers.	Investeren	Partner	Overheid Provincie Zeeland, REWIN, ZIIN, BOM en RVD Bedrijven Banken	8. Waardig werk en economische groei	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	€ 26.822	Doerlopend
5	Aanragen ZIS	Voor projecten die de structuur van de Zeeuwse economie versterken, kan subsidie aangevraagd worden via de Aanjaagregeling Zeeland in Stroomversnelling. Subsidie kan alleen worden aangevraagd door een samenwerkingsverband bestaande uit minimaal drie partijen, waaronder ten minste één onderneming en één kennispartner (consortium) werkzaam binnen de Zeeuwse toepsectoren: Havens & Logistiek; Industrie en Maintenance; Water en Energie; Vrijtijdseconomie; Agrofood en Seafood; Zorg.	In 2022 zijn er 5 aanvragen voor Haalbaarheidsonderzoeken ingediend (in 2021: 20) waarvan er 3 zijn gehonoreerd met een subsidiebedrag van €123.000. In de openstellingen voor Demonstratieprojecten zijn in januari en juli totaal 10 aanvragen ingediend (in 2021: 14) en 7 projecten gehonoreerd: €1.119.000 subsidie. De spreiding qua toekenning over de verschillende toepsectoren: Agri- en Seafood: 6 projecten, Water en Energie: 2, Havens & Logistiek: 1 en Vrijtijdseconomie: 1. In de openstelling voor de Human Capital Agenda in maart zijn 6 projecten ingediend en 4 gehonoreerd: € 180.000 Eur subsidie. In november zijn er 6 plannen ingediend, de besluitvorming hierover loopt nog. De kwaliteit van de projectplannen wordt door de begeleiding van Impuls verbeterd, waardoor ook de kans op toekenning van de subsidie stijgt. Tevens beoordeelt Impuls de mate van innovatie en relevantie van consortia.	Investeren	Partner	Overheden Provincie Zeeland	8. Waardig werk en economische groei	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	€ 49.469	
6	Aanragen OP-Zuid	Zuid-Nederland heeft met het EFRO-programma 2021-2027 (OPZuid) de ambitie uitvoering te geven aan de RIS3-prioriteiten en zo de regionale kracht op economie, ondernemerschap en innovatie te benutten en te versterken met maatschappelijke en economische impact als doel. Dit houdt in: bijdragen aan innovatieve oplossingen op de 5 transities die in Zuid-Nederland én mondiaal spelen: energie, klimaat, grondstoffen, landbouw & voeding en gezondheid.	Impuls heeft gezorgd voor leadgeneratie, contacten met Projectmanagers en toetsen van kaders. In totaal hebben er zo'n 40 adviesgesprekken plaatsgevonden waarbij de kaders in de verschillende transities zijn getoetst en de kwaliteit van het consortium is beoordeeld. Er zijn 5 aanvragen vanuit Zeeland ingediend (Landbouw & Voeding 2, Energietransitie 1 en Klimaattransitie 2). Besluitvorming hierover volgt in 2023.	Investeren	Partner	Overheden Provincie Zeeland	7. Betaalbare en duurzame energie	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	€ 16.490	
7	InnoBo! (incl. VFF)	InnoBo! is een fonds dat innovatieve Zeeuwse startups en mkb financiert. Het verstrekt (converteerbare) leningen t/m €350.000,-. Daarnaast biedt het toegevoegde waarde voor de ondernemer door het netwerk beschikbaar te stellen en coaching en begeleiding te bieden.	In 2022 heeft Impuls 11 ondernemers toegelaten tot het fonds. Vier ondernemers worden enkel begeleid. Aan zeven ondernemers is een investering toegezegd voor een totaal bedrag van €1.195.000,-. Daarnaast wordt een apart fonds binnen InnoBo! geadmineistreerd, genaamd Vroege Fase Financiering (VFF) Zeeland. In 2022 is €2 mln. aan middelen opgehaald, waarvan ca. €1,7 mln. de komende drie jaar in de markt gezet moet worden. VFF Zeeland moet binnen 14 jaar afgewikkeld zijn.	Investeren	Fondsbeheerder	Overheden Provincie Zeeland, Ministerie van Economische Zaken & Klimaat & RVO Overige partners Dockwize	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	8. Waardig werk en economische groei	€ 6.966.734	Doerlopend
8	Zeeuws Participatiefonds	Het Zeeuws Participatiefonds investeert risicodragend kapitaal in innovatieve startende en groeiende mkb-bedrijven met een substantiële impact op de Zeeuwse economie en werkgelegenheid.	Er is in 2022 gesproken met 38 bedrijven die interesse hadden in een investering vanuit het ZPF. In totaal zijn 6 bedrijven gefinancierd voor een totaalbedrag van €4,05 mln. Door eerder toegezegde fondsmiddelen is de fondsomvang van het ZPF opnieuw gestegen.	Investeren	Fondsbeheerder	Bedrijven ZLM Verzekeringen, De Zeeuwse Verzekeringen, ABN AMRO Participaties & Rabobank Overheden Provincie Zeeland & Ministerie van Economische Zaken & Klimaat	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	8. Waardig werk en economische groei	€25.000.000 (groeit naar €30.000.000)	Doerlopend
9	Aanragen Kennis- en innovatienetwerken	Impuls heeft een rol als aanjager van de Kennis- en innovatienetwerken met als doel het stimuleren van samenwerking tussen de netwerken en verkennen van kansen voor gezamenlijke projectontwikkeling.	In 2022 heeft Impuls meerdere bijeenkomsten georganiseerd voor de netwerkmanagers onder meer op het gebied van kansen voor Europese subsidies (i.s.m. Europaloket Provincie Zeeland) en rondom de thema's digitalisering en robotisering. Samen met Dockwize en Provincie Zeeland is een inspiratietour georganiseerd langs faciliteiten in het ecosysteem (JRCZ, De KAAP, OMD, corrosie lab). Daarnaast is Impuls in 2022 actief betrokken geweest bij meerdere netwerken als penvoerder (Zeeland Connect, TUA-TOZ) of strategisch partner (Fooddelta Zeeland, Circulair Bouwen).	Innoveren	Partner	Fooddelta Zeeland Zeeland Connect TUA-TOZ Schelde Safety Network Fieldlab Zephyros MPI Circulair bouwen Digital Health Zeeland Dockwize Provincie Zeeland Campus Zeeland	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	8. Waardig werk en economische groei	€ 32.980	2022

Nr.	Projectnaam	Projectomschrijving	Ontwikkelingen en resultaten	Pijler	Rol Impuls	Partners	SDG's primair	Overige SDG	Totale projectomvang	Looptijd
10	Smart Delta Resources Nederland	In Smart Delta Resources (SDR) hebben energie- en grondstof-intensieve bedrijven in de Vlaams-Nederlandse Schelde-Deltaregio de krachten gebundeld binnen een unieke, grensoverschrijdende samenwerking van industrie, haven en overheden. SDR werkt aan crossborder oplossingen die de industrie in de regio duurzaam en circulair maken. Dit gebeurt met innovatieve programma's die gericht zijn op CO2-reductie, duurzame grondstoffen en groene energie. Together for a future-proof industry!	De noodzakelijke overgang naar een klimaatneutrale samenleving en de grote bijdrage van de industrie aan deze transitie domineert de maatschappelijke en politieke agenda. Deze urgentie leeft onder de leden van Smart Delta Resources al geruime tijd. Niet voor niets werkt de industrie in onze regio al jaren intensief grensoverschrijdend samen met de haven en overheden om de transitie naar een klimaatneutrale economie, gebaseerd op duurzame energie en grondstoffen, te realiseren. Zo heeft Smart Delta Resources in 2022 concrete projecten gelanceerd op het vlak van elektrificatie, waterstof, warmte en CO2-afvang en -opslag in de prioritaire programma's Hydrogen Delta, Carbon Connect Delta, Heat Delta en Spark Delta. Ook de benodigde infrastructuur voor waterstof en elektriciteit is in samenwerking met o.a. Gasunie en TenneT een belangrijke stap dichterbij gekomen. Impuls is clusterorganisatie voor het platform SDR	Innoveren	Pervoerder	Air Liquide, Air Products, Cargill, Cosun Beet Company, Dow, Evides Industriewater, Gasunie, Impuls Zeeland, Lamb Weston/Meijer, North Sea Port, Ørsted, Provincie Zeeland, PZEM, Trinseo, VoltH2, Vopak, Yara en Zeeland Refinery.	13. Klimaatactie	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	€ 1.225.000	doorlopend
11	Circulaire keten "het 4-de substraat"	Het ontwikkelen van een alternatief voor veen door gebruikmaking van circulaire reststromen uit de agrifood sector. Groeisubstraten zijn een belangrijk onderdeel in de productie van tuinbouwgewassen. Jiffy Group wil deze keten ontwikkelen met Zeeuwse toeleveranciers. In de huidige situatie is veen nog steeds de belangrijkste grondstof voor Jiffy. Voor de (nabije) toekomst zoekt Jiffy naar nieuwe hernieuwbare, circulaire en duurzame grondstoffen in Zeeland.	Het doel van het project is het bouwen en ontwikkelen van een keten van Zeeuwse leveranciers voor het verkrijgen (van een innovatief mengsel) van plantaardige vezels die vergelijkbare eigenschappen hebben als veen. Impuls Zeeland begeleidt het proces (samen met Dockwize) voor het opzetten van de circulaire keten met Zeeuwse bedrijven en de ontwikkeling van het nieuwe 4-de substraat. In 2022 is gestart met verkennen van de (technologische) haalbaarheid en zijn eerste bijeenkomsten met Zeeuwse partijen georganiseerd.	Innoveren	Ontwikkelaar	Jiffy Group, Dockwize, ComGoed, Cradle Crops, Proefboerderij Rusthoeve, HZ University of Applied Sciences	13. Klimaatactie	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	ca. € 50.000	2022
12	Programma Symbiosis4Growth	Symbiosis4Growth (S4G) zoekt kansen voor industriële symbiose voor het mkb in Zeeland en West-Brabant. Door bedrijven aan elkaar te koppelen, kunnen concrete samenwerkingskansen ontstaan om (rest)materialen, energie, kennis, capaciteit, faciliteiten en innovatie met elkaar uit te wisselen. Deze uitwisselingen kunnen leiden tot kostenbesparing, leveren een positieve bijdrage aan het milieu en stimuleren innovatie.	In Zeeland ligt de focus op de realisatie van industriële symbiose en slimme mogelijkheden om samenwerking op duurzame energiesystemen te signaleren en uit te voeren. Dit levert CO2-besparing, kostenreductie en een sterkere cohesie tussen de bedrijven onderling in een attractieve werkomgeving op. Daarnaast draagt het bij aan de economische groei en duurzame innovatie in de regio. In 2022 heeft de nadruk gelegen op de uitwerking van businesscases en is de financiering geregeld voor verlenging van het programma.	Innoveren	Partner	REWIn, RVO, Provincie Zeeland, Midpoint, BOM en Provincie Noord-Brabant.	13. Klimaatactie	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	€ 144.800	Januari 2022 - december 2024
13	Biovoice	BioVoice is het programma voor biobased & circulaire innovatie. Binnen BioVoice worden grote(re) bedrijven, start-ups en scale-ups samengebracht. Het doel is om de transitie naar een biobased- en circulaire economie voor bedrijven in Zeeland te versnellen.	Het project is eind 2022 afgerond. In 2022 zijn er geen nieuwe challenges georganiseerd, maar zijn de MKB partijen verder begeleid. Dockwize en Impuls hebben plannen gemaakt om het concept door te ontwikkelen in het programma "Zeeland Unlocked". In 2023 zal afhankelijk van financiering gestart worden met Zeeland Unlocked.	Innoveren	Partner	Dockwize, REWIn, Green Chemistry Campus B.V..	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	8. Waardig werk en economische groei	€ 200.000	2020-2022
14	Smart Energy Hub Woonboulevard Poortvliet	De ontwikkeling van een Smart Energy Hub in Tholen die ervoor dient om de infrastructuur voor een lokale energie-gemeenschap te ontwikkelen. Hierbij staat Woonboulevard Poortvliet centraal als producent en gebruiker van zelfopgewekte energie vanuit PV op dak. Hierbij wordt voorzien in een centraal gelokaliseerde flow-batterij die uitgebreid kan worden en tevens energie zou kunnen leveren aan bijvoorbeeld een laadplein, andere omliggende mkb-bedrijven en een woonwijk.	De innovatie van deze Smart Energy Hub is de integrale aanpak waarbij de combinatie wordt gemaakt met o.a. opwekking via lokale zonne-energie, opslag met flow-batterijen, slimme opslagsystemen en lokaal gebruik van energie waarbij vraag en aanbod zo optimaal mogelijk op elkaar worden afgestemd, congestie op het net tegengaan wordt en op lokaal en regionaal niveau tussen de actieve deelnemers energie wordt uitgewisseld en afgerekend. Om dit te kunnen doen, wordt er voorzien in een Energie Management Systeem met een intelligente en actieve aansturing. Naast de ontwikkeling van een eerste blauwdruk zijn in 2022 een verkenning van de oplossingsrichtingen voor de businesscase en de contouren voor een demoproject voor uitvoering in 2023 uitgewerkt en ingevuld.	Innoveren	Ontwikkelaar	Gemeente Tholen, Duration Energy, ZEBRA, Woonboulevard Poortvliet, diverse MKB en Stedin.	7. Betaalbare en duurzame energie	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	ca. € 50.000	2022
16	Regionale Energiestrategie	Binnen de RES coördineren partijen de plannen om Zeeland energieneutraal te maken in 2050; de invulling van het Klimaatakkoord van Parijs. Er is in 2022 gestart met de uitvoering hiervan. Er is een ambitie voor de opwekking van hernieuwbare energie en een opgave voor verduurzaming van energie in de gebouwde omgeving. In de gebouwde omgeving ligt de focus vooralsnog op energiebesparing voor gebouwen en bedrijven, waaronder ook bedrijfsprocessen.	Onder de vlag van het Zeeuws Energieakkoord, is een Expertplatform voor bedrijven opgezet, waar bedrijven die energie willen besparen, bijv. door procesoptimalisatie, gebruik van kunnen maken. In het eerste jaar wisten zonder veel publiciteit al 70 bedrijven het platform te vinden en zijn goede successen geboekt. Voor de woningelgenaren is een groot isolatieprogramma in de maak, dat vanaf 2023 zal worden uitgevoerd. Momenteel wordt hiervoor een werkstructuur opgezet in overleg met de Zeeuwse gemeenten. Verder zijn er allerlei activiteiten uitgevoerd om de bewustwording van huizenbezitters m.b.t. verduurzaming te verbeteren en hen van de juiste informatie te voorzien. Impuls levert de programmamanager Gebouwde omgeving en levert 2 dagen capaciteit voor projectmanagement van het Expertplatform.	Innoveren	Partner	Provincie, Gemeenten, waterschap Scheldestromen, Stedin	13. Klimaatactie	12. verantwoorde productie en consumptie	€ 117.063	Doorlopend
16	Zoetwaterproject Coroos	Doel van het project is om het proceswater van Coroos beschikbaar te maken voor de landbouw.	In 2022 is een vergunning door het waterschap verstrekt om een deel van het proceswater van Coroos in de sloten rondom het bedrijf te laten stromen. Boeren die zich vooraf hebben gemeld als deelnemer konden hiervan gebruikmaken. De meeste boeren hebben het water met een tankauto opgehaald, maar één van de deelnemende boeren heeft een extra (tijdelijke) verbinding gemaakt met de sloten die aan zijn perceel grenzen, waardoor hij veel profijt heeft gehad van het water. Het hele project betreft een proef van drie jaar en de komende periode wordt onderzocht of het mogelijk is om leidingen aan te leggen zodat de boeren, en mogelijk ook andere partijen, eenvoudiger gebruik kunnen maken van het proceswater.	Innoveren	Ontwikkelaar	Coroos, gemeente Kapelle, Provincie Zeeland, Waterschap Scheldestromen, agrarische ondernemers, ZLTO	13. Klimaatactie	12. Verantwoorde productie en consumptie	€ 50.000	2019-2024
17	K&I netwerk Circulair Bouwen	De partners dragen de kennis over circulair bouwen zo breed mogelijk uit in de Zeeuwse bouwsector. De partners werken aan het opzetten van een kennisplatform, het verkennen van de mogelijkheden voor een marktplaats voor tweedehands bouwmaterialen voor professionals en het ontwikkelen van gezamenlijke circulaire bouwconcepten met ontwerpers, architecten en bouwbedrijven	Er zijn meerdere goed bezochte bijeenkomsten en excursies geweest, georganiseerd door het netwerk. Verder heeft men zich beziggehouden met de ontwikkeling van een structuur om het netwerk op eigen benen te laten staan. Eind 2022 is de werving van betalende leden ingezet en het ziet er naar uit dat het vanaf 2023 grotendeels zelfstandig kan functioneren.	Innoveren	Partner	RDH, Marsaki, HZ University of Applied Sciences	13. Klimaatactie	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	€ 50.000	2019-2023

Nr.	Projectnaam	Projectomschrijving	Ontwikkelingen en resultaten	Pijler	Rol Impuls	Partners	SDG's primair	Overige SDG	Totale projectomvang	Looptijd
18	Digitaal Doen Zeeland	Digitaal Doen Zeeland is een project met als doel het Zeeuwse mkb te helpen met digitalisering. We doen dit door ondernemers te informeren en enthousiast te maken over de mogelijkheden die digitalisering biedt, ze te begeleiden in hun ontwikkeling en door vouchers ter beschikking te stellen. Digitaal Doen Zeeland is een MKB Deal tussen het Rijk en de Provincie Zeeland. Impuls is initiatiefnemer en verantwoordelijk voor de uitvoering.	2022 was het tweede uitvoeringsjaar voor Digitaal Doen Zeeland. In deze periode is een communicatiecampagne uitgevoerd rond digitalisering, zijn ca 12 bijeenkomsten en workshops georganiseerd rond diverse "digitale" thema's, zijn 8 van de 10 investeringsvouchers toegekend aan mkb-bedrijven, en zijn ca. 15 ondernemers individueel begeleid in hun ontwikkeling.	Innoveren	Ontwikkelaar en Pervoerder	MKB Breed Provincie Zeeland RVO	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	8. Waardig werk en economische groei	€ 419.962	2021-2023
19	EDIH (European Digital Innovation Hub)	Het EDIH-project is een samenwerking tussen ROM's en kennisinstellingen in Zuid-Nederland en maakt deel uit van een groter Europees netwerk aan digital innovation centers. Het doel van de EDIH is het mkb helpen met digitalisering en specifiek ondernemers die industriële productie hebben: food, procesindustrie, maskindustrie, scheepsbouw, logistiek, etc. We doen dit door ondernemers te informeren, adviseren en financieren en door het ontwikkelen van testfaciliteiten.	2022 stond in het teken van de ontwikkeling van het project, subsidieaanvragen bij Digital Europe, RVO en de provincies, en het vormen van een consortium. Impuls heeft hier een actieve bijdrage aan geleverd. Eind 2022 is het project opgestart met een initiële looptijd van 3 jaar gevolgd door een geplande verlenging van nog eens 4 jaar.	Innoveren	Partner	MKB bedrijven in AgroFood, Industrie, Onderhoud, Logistiek.	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	8. Waardig werk en economische groei	ca. € 200.000	2022-2024
20	Taskforce en Blue Deal Schelpdiersector	Doel van de taskforce is om de missie van de schelpdiersector te realiseren. Deze bestaat uit het vergroten van de markt enerzijds en de productie nearshore (op zee) anderzijds. Stap voor stap wordt nu vorm gegeven aan de invulling van de Blue Deal Roadmap door diverse werkgroepen. Impuls faciliteert de Taskforce en de overkoepelende Blue Board.	Op 17 maart 2022 is tijdens de Schelpdierconferentie de Blue Deal met betrokken partijen ondertekend. Impuls heeft het proces en de inhoud van de Blue Deal gefaciliteerd. Ook in 2022 vervulde Impuls de rol van secretaris van de Taskforce. Daarnaast is o.a. een bijdrage geleverd aan de investeringsagenda van de sector, is er meege gedacht in een brede communicatiestrategie om de vraag naar mosselen te laten toenemen en is er meegeholpen aan het bezoek van een brede LNV-delegatie.	Innoveren	Partner	Vereniging Schelpdierhandel, PO Mossel, mosselbedrijven, LNV, Provincie Zeeland, ZMF, RVO	12. Verantwoorde productie en consumptie	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	nvt	Doorlopend
21	Pilots Voordelta en Noordzee	Doel is om via pilots naar grootschalige demo's te gaan voor de teelt van mosselen (en andere schelpdieren) in de Voordelta en wellicht op de langere termijn ook binnen de windmolensparken (indien een business case mogelijk is). Diverse innovatieve pilots met uiteenlopende trekkers zijn in voorbereiding (deels) met financiële ondersteuning vanuit het mosselconvenant. Samen met de PO Mossel faciliteert Impuls het overleg en de coördinatie tussen de pilots en met de overheden.	In samenwerking met de PO Mossel zijn enkele afstemmingsmeetings georganiseerd over de opzet van pilots in de Voordelta en in het Borssele windpark. Ook zijn gezamenlijke overleggen gevoerd met Rijkswaterstaat. Vergunningstrajecten zijn door de diverse betrokken bedrijven in gang gezet. De eerste pilots gaan naar verwachting in het voorjaar van 2023 het water in.	Innoveren	Ontwikkelaar	PO Mossel, Vereniging Schelpdierhandel, Roem, Krijn-Verwijs, Steketee, Dutch Seaweed Group, OOS, LNV, provincie, RVO, RWS, NGO's e.a.	12. Verantwoorde productie en consumptie	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	pm	Doorlopend
22	Business Innovation Food Programma (BIFP)	Het Business Innovation Program Food (BIFP) is een programma voor ondernemers in de agrifoodsector die toegewijd zijn een kansrijk idee om te zetten in een nieuw verdienmodel. Deelname staat open voor bedrijven die met dit idee bijdragen aan het versnellen van de transitie naar een duurzaam en gezond voedselsysteem.	Dit jaar hebben 2 start-ups deelgenomen aan het programma. Precisionwise, (onkruisbestrijding d.m.v. toepassen robotisering en AI in de landbouw) en AI Zeeland (toepassing Artificial Intelligence bij het sorteren van peren).	Innoveren	Partner	Gezamenlijke Regionale Ontwikkelings Maatschappijen (ROM's), Stichting Samen Tegen Voedselverspilling, Invest-NL, Rabobank en Food Valley	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	12. Verantwoorde productie en consumptie	€ 10.000	Doorlopend
23	Voedselwaarde overleg	Impuls neemt deel aan het Voedselwaarde-overleg van de gezamenlijke ROM's en zoekt de verbinding met het IPO-herstelprogramma van de provincies. In het overleg wordt samengewerkt in de overkoepelende thema's binnen de agrifood sector.	Voor het verder professionaliseren van het BIP Food is One Single hub subsidie toegekend. Hiermee zal het programma verder worden ontwikkeld en zal het beter aansluiten op bestaande supportprogramma's en het ecosysteem. In 2022 is de samenwerking gestart InvestNL en FoodValley in het Fastlane programma. Het Fastlane programma is een programma dat goed aansluit op BIP Food en gericht op een latere fase, namelijk voor bedrijven die al market fit hebben en zich richten op een schaalbaar business model.	Innoveren	Partner	Gezamenlijke Regionale Ontwikkelings Maatschappijen (ROM's)	12. Verantwoorde productie en consumptie	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	nvt	Doorlopend
24	Protein Delta Zeeland	De verdere ontwikkeling van Zeeland tot Protein Delta met als missie: duurzame eiwitten van het land en uit de zee op je bord waarbij voor de consument toegevoegde waarde is gerealiseerd.	Subsidie-aanvraag in voorbereiding. Consortia vorming met samenwerkende partners om 4 concrete projecten uit te voeren.	Innoveren	Ontwikkelaar	FoodDelta Zeeland	12. Verantwoorde productie en consumptie	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	nvt	In ontwikkeling
25	Smart Farming en Food Processing	Project richt zich op de inzet van automatisering en autonome robots voor onkruidbestrijding, precisiebemesting en herkenning en beheersing van gewasziekten voor de landbouw in Zeeland. Op het gebied van Smart Food processing projecten op smart automatisering van foodhandling processen in de productie van voedingsmiddelen en de aquacultuur sector.	Het project is door het Interreg VI-NI programma geselecteerd en is verder uitgewerkt tot een definitieve aanvraag die eind november 2022 is ingediend. In februari 2023 volgt besluitvorming subsidie.	Innoveren	Ontwikkelaar	Breda Robotics (pervoerder), Holland Robotics, High Tech NL, Impuls Zeeland, Avans Hogeschool, Fontys, Bemas, ILVO, Inagro, Boeren Bond, Flanders Food, Flanders Make, Vives Hogeschool, ZLTO	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	12. Verantwoorde productie en consumptie	nvt	mei 2023 - april 2028
26	Pasta uit reststromen	Dit project versterkt de innovatiekracht binnen de agrifood-sector en voorkomt verspilling van reststromen. Sophyn Greens heeft het afgelopen jaar het Proof of Concept ontwikkeld voor het verwerken van groente- en fruitreststromen naar hoogwaardige pasta. Binnen dit project wil het consortium demonstreren dat het mogelijk is om met bestaande verwerkte groente- en fruitreststromen op commerciële schaal pasta te produceren.	Dit versterkt de economische structuur binnen Zeeland omdat de gehele keten, van het verbouwen van de gewassen tot en met het eindproduct dat in de winkel ligt, in Zeeland wordt uitgevoerd. Het consortium draagt bij aan het gezonder maken van vedsel door producten te ontwikkelen met een hoog percentage groente. We hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van het consortium en geholpen in de subsidiebegeleiding voor het demonstratieproject in de regio Zeeland in Stroomversnelling.	Innoveren	Ontwikkelaar	Sophyn Greens, Trifonius, PeelPioneers, VersPlus, HAS Hogeschool	12. Verantwoorde productie en consumptie	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	€ 412.000	Nov 2022 - okt 2024
27	Vervaat vision technologie	Vervaat wil met zijn bielenroolmachines het verlies van grondstoffen minimaliseren. Dit project beoogt de economische en technische haalbaarheid te toetsen van een vision camera systeem op de bielenrooler voor het meten van kwaliteitsdata en het voorkomen van snijverlies.	Impuls heeft geholpen in de zoektocht naar nieuwe partners (bedrijven, kennisinstelling). Dit heeft geleid tot nieuwe samenwerking in het projectconsortium. Daarnaast is geholpen in de opzet van het projectplan met ondersteuning voor succesvolle indiening bij Zeeland in Stroomversnelling. Het haalbaarheidsproject wordt momenteel opgeschaald naar een demonstratieproject.	Innoveren	Ontwikkelaar	Vervaat, Famateq, JADS, Hogeschool Zeeland	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	12. Verantwoorde productie en consumptie	€ 300.000	Okt 2021 - dec 2022

Nr.	Projectnaam	Projectomschrijving	Ontwikkelingen en resultaten	Pijler	Rol Impuls	Partners	SDG's primair	Overige SDG	Totale projectomvang	Looptijd
28	Slimme Peren	Het doel van dit project is de demonstratie van een innovatief, autonoom robotsorteer- en verpakkingsstelsel voor peren waaraan kunstmatige intelligentie is toegevoegd.	Samen met Food Delta Zeeland heeft Impuls bijgedragen aan de opzet van het projectplan en geadviseerd over de opzet van het consortium. Het project is begin 2022 goedgekeurd als demonstratieproject in het programma Zeeland In Stroomversnelling. Het project is momenteel in uitvoering.	Innoveren	Ontwikkelaar	Fruit Packing Zeeland, Vogelaaar-Vredelhof, Burg Machinefabriek, Artificial Intelligence Zeeland, FoodDelta Zeeland, HZ University en JADS	12. Verantwoorde productie en consumptie	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	€ 500.000	Oktober 2021 - december 2023
29	Vouchers voor circulaire- biobased en energiezuinige Initiatieven	Impuls verstrekt mkb-vouchers aan Zeeuwse ondernemers die innovatieve plannen hebben op het gebied van circulaire economie of energietransitie. Deze voucherregeling is mogelijk gemaakt door Provincie Zeeland.	In 2022 zijn in totaal vijf vouchers toegekend en 3 vouchers zijn succesvol afgerond. De vouchers gericht op de energietransitie zien we toenemen naast lokale initiatieven in grondstoffenhergebruik en innovaties in biobased toepassingen. De voucherregeling is door de Provincie verlengd tot 31 december 2023	Innoveren	Pervoerder	Provincie Zeeland	13. Klimaatactie	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	€ 255.000	januari 2020 - december 2023
30	5G Blueprint	5G-Blueprint heeft als doel het ontwerpen en valideren van de technische architectuur en bedrijfs- en bestuursmodellen voor ononderbroken grensoverschrijdend (BE-NL) tele-opererend vervoer op basis van 5G-connectiviteit. Het project zal geavanceerde gebruiksscenario's voor geconnecteerde en geautomatiseerde mobiliteit testen en valideren, zoals het op afstand bedienen van vrachtwagens, auto's, pods en binnenvaartschepen. De resultaten van het project zullen dienen als de blauwdruk voor transportoplossingen in de logistieke sector en daarbuiten.	Impuls treedt op als verbinder tussen het project en de Zeeuwse bedrijven. Vanuit dat oogpunt zijn wij ook aangewezen als Site lead binnen dit project voor Vlissingen-Oost en denken we regelmatig mee over logistieke vraagstukken. We leggen in dit project verbinding met het project Living Lab autonoom transport voor de openbare weg tests. Er is in 2022 getest met een Tele-operated voertuig in Eindhoven, bestuurd vanuit Tsjechië. Daarnaast zijn er uitgebreide testen uitgevoerd in de Sloehaven in Vlissingen om verschillende teleoperated systemen te testen i.c.m. met praktische bruikbaarheid van het 5G netwerk. De testen zijn bij Lineage Logistics en in nauwe samenwerking met North Sea Port uitgevoerd. Impuls was facilitator. Verder is ingezet op communicatie over de projectactiviteiten	Innoveren	Partner	Lineage Logistics Verbrugge Zeeland Terminals BV MSP Onions B.V. HZ University of Applied Sciences North Sea Port Netherlands N.V.	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	8. Waardig werk en economische groei	€ 892.607	2020-2023
31	Zero Emissie Transport Zeeland	Het doel van het project is het ontwikkelen van een Innovation Community Zero Emissie Transport binnen het platform Zeeland Connect waarbinnen overheid, bedrijfsleven en HZ University gezamenlijk innoveren op het gebied van Zero Emissie Transport. Dit is een complexe opgave omdat technologie, overheidsbeleid en markt voor zero-emissie oplossingen continu in beweging zijn. Daarnaast is ook procesinnovatie in logistieke processen nodig omdat zero-emissie voertuigen niet 1-op-1 passen in de huidige logistieke operaties van bedrijven.	Er zijn inmiddels 15 TCO-rapporten opgeleverd en er is een nieuwe wervingcampagne gestart om de laatste bedrijven aan het project te koppelen voor deelname aan TCO-scans. Ook is er een opzet gemaakt om waterstof en alternatieve brandstoffen op te nemen in het TCO-model. In 2022 is er meer focus gelegd op Clean Energy Hub tankstations (breder dan alleen waterstof/tankstations). Er is een enquête afgenomen onder tankstation-exploitanten in Zeeland voor het gebruik van alternatieve brandstoffen en de ontwikkeling van Clean Energy Hubs. Projectpartner 'Afslag Rilland' heeft de eerste Clean Energy Hub van Zeeland ontwikkeld met HVO100 aan de pomp en 300kw sneladen. Voor het Living Lab zero emissie zijn diverse acties ingezet en komen proffreitten steeds beter op gang. Inmiddels is de BMW i3 en Laaptaal geleverd bij Scalda en hier is het onderwijsprogramma op aangepast. De voorbereidingen zijn gelegd om een promotievideo bij Scalda te maken. Het werkpakket transitie laadinfrastructuur is gestart, de 5 casestudies op het bedrijventerrein zijn afgerond.	Innoveren	Pervoerder	HZ University of Applied Sciences, Scalda Stedin, Transport en Logistiek Nederland Samen Groep Beheer B.V., Transport- en Containerbedrijf Wielmaker B.V., Automotions Groep, Gemeente Goes Delmeco Group B.V., Gemeente Schouwen-Duiveland, Gemeente Terneuzen, Sagro Holding Zeeland B.V., H4A, Zeeuwse Reinigingsdienst B.V., Afslag Rilland B.V.	13. Klimaatactie	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	€ 2.691.823	2020-2023
32	Living Lab Autonoom Transport	Het project Living Lab Autonoom Transport Zeeland ontwikkelt een open innovatiesysteem waarin logistieke bedrijven, technologieaanbieders voor autonome voertuigen, wegbeheerders en kennisinstellingen gezamenlijk innoveren en experimenteren met autonome voertuigen met mixed traffic in real-life logistieke operaties en op de openbare weg.	In 2022 is intensief getest op het terrein van Lineage Logistics. Daarnaast is in mei het autonome voertuig gepresenteerd aan de lokale en landelijke pers. Na de succesvolle tests op de terminal van Lineage Logistics heeft Terberg een voorstel geschreven om gezamenlijk met wegbeheerders en HZ University of Applied Sciences het werkpakket verder vorm te geven en hopelijk een creatieve manier te vinden om op de openbare weg te rijden. In 2022 is ook een safety case plan geschreven op basis waarvan we in Q1 2023 workshops gaan organiseren. Door de toegekende projectverlenging van 1 jaar is er voldoende tijd om de deliverables te behalen. Samen met HZ hebben we een planning opgesteld om deze deliverables op te leveren.	Innoveren	Pervoerder	VDL Steelweld B.V., HZ University of Applied Sciences Lineage Logistics, Verbrugge Terminals B.V. Terberg Benschop B.V., MSP Onions B.V. Van Keulen Transport B.V., DCT B.V. Mapsvex Logistics B.V., North Sea Port Netherlands N.V., REWIND West-Brabant NV	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	8. Waardig werk en economische groei	€ 2.852.154	2019-2023
33	Zeeland Connect	Het logistiek samenwerkingsverband Zeeland Connect versterkt de logistieke sector in Zeeland door het delen van kennis, door (het werken aan) bewustwording van een snel veranderende logistiek en door het aanjagen van en uitvoering geven aan strategische programmalijnen.	Het toekomstbestendig vormgeven van het netwerk is gerealiseerd door verschillende events, de verdere uitbouw van het relatiebestand, het vergroten van de publiciteit voor het initiatief en de uitrol van de jaarplannen innovatielijnen. Het CEO diner zorgde voor een ontmoetingsplek voor ondernemers en stakeholders en kennisoverdracht. Het jaarcongres On Tour is verzet naar voorjaar 2023.	Innoveren	Pervoerder	Lineage, Verbrugge, Wielmaker, Automotions, HZ University of Applied Sciences, North Sea Port, Topsector Logistiek	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	13. Klimaatactie	€ 126.000	doorlopend
34	Synchromodaal transport	Doel van dit project is om het netwerk van samenwerkende verladere in Zeeland te versterken en uit te breiden, onder meer door het opbouwen van een database met de belangrijkste in- en uitgaande ladingstromen van verschillende bedrijven. Dit moet leiden tot het bundelen van goederenstromen, het opzetten van nieuwe diensten en connecties/bestemmingen en het onder de aandacht brengen van modal shift bij (mkb-)bedrijven die kostenefficiënt is en de CO2-footprint verlaagt.	We blijven bezig om aanvullende lading te zoeken voor de AgriFood+ Express. Daarnaast oriënteren we op andere modal shift verbindingen waar bedrijven samenwerken. In 2022 is een nieuwe werkgroep gestart met HZ, EvoFenedex, Topsector Logistiek, Verbrugge, Lineage, 3MCT, DFDS, BCTN en Katoen Natie. De verladingskring Kanaalzone heeft 4 succesvolle bijeenkomsten gehad en is een plan ontwikkeld om ook verladingskringen in andere regio's in Zeeland te organiseren. Ook zijn 2 netwerkbijschijven wegtransport georganiseerd. Als logistiek makelaar van de topsector brengen we de modal shift regeling onder de aandacht bij bedrijven. Daarnaast is er in samenwerking met North Sea Port een opdracht uitgezet voor het inventariseren, onderzoeken en verder ontwikkelen van goederenstromen in containers van en naar het achterland (Brabant en Limburg) van de Zeeuwse (zee)havens.	Innoveren	Pervoerder	Lineage, Verbrugge, Katoen Natie, 3MCT/ Vlaeynatie, DOW, Yara, Outokumpu, Heros, Ovet, ICL-IP, Ravago, HZ, Provincie, North Sea Port, Stichting Connekt, TLN	13. Klimaatactie	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	€ 40.000	2021-2023
35	Dare2Share	Doel van het project is het beter ontsluiten van hbo-kennis en capaciteit (Human Capital) voor het mkb in de logistieke sector. Logistieke vraagstukken en innovaties van bedrijven worden gekoppeld aan studenten. In een pool komen studenten en bedrijven samen om onderling uit te wisselen en samen te werken, waardoor meerdere bedrijven profijt hebben van de uitkomsten. Daarnaast wordt er door verschillende onderwijsinstellingen gezocht naar partnerleveranciers die kunnen helpen bij de innovatievraagstukken.	Door verlenging zijn er in 2022 extra matchmaking rondes georganiseerd. Hierin zijn onder meer de volgende bedrijven geholpen: Van Keulen Transport, Euro Mit Staal, Mawilpex, Diverto, Elopak, Dierenverblijf.com, Madisol en Bakon Food Equipment. Totaal zijn er 29 bedrijven ondersteund en 41 studenten gekoppeld aan innovatievraagstukken van het Zeeuwse bedrijfsleven. Daarnaast is er volop gewerkt aan promotie van de logistieke sector, bijvoorbeeld door samenwerking met technasium en rondleiding door de haven.	Innoveren	Partner	Zeeland Connect, HZ University of Applied Sciences, Scalda, Fontys Hogescholen, ELCL Limburg, Connekt, KennisDC Logistiek	8. Waardig werk en economische groei	€ 2.010.879	2019-2022	
36	ISHY	Project is gericht op de implementatie van hybride- en waterstoftechniek in havens en schepen. Het voornaamste doel van het project ISHY is het ontwikkelen, testen en valideren van businesscases voor de implementatie van hybride- en waterstoftechniek in havens en schepen.	In 2021 is de scope van het project gewijzigd. De beoogde ombouw bleek economisch niet haalbaar in het Zeeuwse project. Voor Zeeland is het project kleiner geworden qua scope. Impuls blijft het project volgen met als doel kennisdeling en kansen verkennen voor toekomstige waterstof- en energieprojecten in Zeeland.	Innoveren	Partner	Yerseke Engine Services, Vera Cruz Shipping bvba, Rondvaartbedrijf Zilvermewu BV, GED Aqua, Hybrid Maritime Ltd, Zepp.Solutions BV, Katholieke Hogeschool Vives Zuid, Technische Universiteit Delft, Universit� Polytechnique Hauts-de-France, Solent University, WaterstofNet, Lloyd's Register EMEA en Parkwind	13. Klimaatactie	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	€ 117.213	2019-2023

Nr.	Projectnaam	Projectomschrijving	Ontwikkelingen en resultaten	Pijler	Rol Impuls	Partners	SDG's primair	Overige SDG	Totale projectomvang	Looptijd
37	Zeeland Waterstoffand	De ontwikkeling van een universeel waterstof transport en wissel-/opslagsysteem ten behoeve van de veilige distributie van gecompriëerde waterstof (CH2). Doelstelling is om de transitie naar groene waterstof binnen de Zeeuwse industrie te versnellen door [wissel-/bevoorrading van kleine industrie, H2-tankstations en binnenvaart mogelijk te maken. Hierbij is het de ambitie om veilig transport van waterstof over zowel water, per spoor en middels zwaar transport mogelijk te maken.	Vanwege het stoppen van het Zeeuwse deel van het ISHY project zijn er in dit project wat partners (waaronder de lead partner) uitgestapt. In 2022 is er een nieuw consortium gevormd met de lead partner uit Zeeland. Er wordt een tankwisselsysteem ontworpen. De toepassing ervan is nu breder dan alleen voor de scheepvaart.	Innoveren	Partner	Blue H, Vitrite, VoltH2, YES, De Poorter	7. Betaalbare en duurzame energie	13. Klimaatactie	€ 1.208.888	2021-2023
38	Verkenning vervolg OP-Zuid project: Zero Emissie Transport (ZET) en Living Lab Autonoom Transport Zeeland (LLATZ)	ZET en LLATZ lopen beiden 31-12-2023 af. Er moest gezocht worden naar een vervolg om deze twee belangrijke thema's binnen de logistiek vorm te geven binnen de logistieke sector.	ZET: in 2022 hebben we de voorbereiding getroffen voor de ontwikkeling van de Truck Academy. Vervoerders moeten om de energietransitie succesvol door te gaan veel kennis hebben over dit thema. Deze kennis is niet voldoende aanwezig en om vervoerders in beweging te krijgen is het van belang dat kennis wordt bijgebracht. Omdat er onder chauffeurs een weerstand heerst tegen elektrische vrachtwagens willen we deze wegnemen door het ontwikkelen van een project waarin we chauffeurs op een laagdrempelige manier kennis laten maken met het rijden in een elektrische vrachtwagen. Daarnaast kan de truck twee dagen in de week ingezet worden door logistieke bedrijven om ervaring op te doen met elektrisch transport (sociale innovatie). Dit heeft geleid tot het indienen van een ZIS-demo waarvan de uitslag later bekend wordt. LLATZ: we hebben succesvolle tests en demo's gedaan met autonome terminal trekkers op afgeloten terrein de volgende stap is de openbareweg op de gaan. In 2022 hebben we een concrete basis gekregen om samen met Einride testen te gaan doen op de openbareweg in Vlissingen-Oost. In 2023 zullen er gesprekken plaatsvinden tussen Einride, de Provincie, North SeaPort en wegbeheerders. Indien dit project valt, kijkt heel de wereld naar Zeeland.	Innoveren	Partner	ZET, Truck Academy; HCMP, Stedin, Provincie, Zeeland Connect, ZET, DEK; Bluekens EV, DEK opleidingen, Agrismolaad, Zuid West logistiek, HZ University of Applied Sciences, van Keulen, LLATZ; Einride, Terberg special vehicles, SPS.	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	Nvt		2022
39	Dare2Connect	Doel van het project is de ontwikkeling van geautomatiseerde "decision support"-systemen voor digitale platformen op de markt. Met het digitale platform kunnen voor- en natransport van containers in Zeeland van en naar de zeehavens efficiënter en schoner worden uitgevoerd. Exporteurs kunnen zelf boeken zonder tussenkomst van expediteur; verladers krijgen inzicht in CO2-uitstoot die elke optie genereert en kunnen daarop hun keuze baseren; logistieke partners kunnen digitaal data uitwisselen en er zijn mogelijkheden voor de uitwisseling van lege containers tussen importeurs en exporteurs.	In 2022 heeft Impuls als matchmaker partijen bijeen gebracht en gesprekken gevoerd om trials binnen het project te starten. Impuls speelt verder een rol bij het delen van opgedane kennis uit het project.	Innoveren	Partner	HelloContainer, Dacomex, HZ University of Applied Sciences, UC Group (I-share)	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	13. Klimaatactie	€ 443.203	2021-2023
40	Energy Port Zeeland (EPZ)	Het Platform Energy Port Zeeland maakt het mogelijk om samenwerkingen tot stand te brengen in de Zeeuwse offshore windmarkt. Het platform is de plek waar professionals uit het onderwijs, de overheid en het bedrijfsleven elkaar zowel offline als online ontmoeten, ideeën uitwisselen en samen initiatieven rondom de groeiende Zeeuwse wind op zee-sector opzetten.	Impuls heeft in 2022 het penvoerderschap overgenomen. In 2022 is de samenwerking met Fieldlab Zephyros verder geïntensiveerd. Zephyros is aangesloten bij het kernteam en er zijn diverse events samen georganiseerd (o.a. in de KAAP). De go-live bijeenkomst van de Vestas nacelle heeft plaatsgevonden. Er is een Offshore Community Rondvaart georganiseerd en een succesvolle ontbijtsessie. Ook is de eerste innovatietafel georganiseerd rondom renewable energy in Zeeland en is er een plan gemaakt om deze sessies in 2023 structureel op de agenda te zetten. We sloten af met een eindejaarsbijeenkomst. Er zijn afspraken gemaakt rondom financiering en invulling door de partners. Het penvoerderschap is goed verlopen en daarmee is Impuls penvoerder gebleven.	Innoveren	Penvoerder	Eneco, Ørsted, HZ University of Applied Sciences, Scaldia, North Sea Port Netherlands N.V., Provincie Zeeland, Fieldlab Zephyros	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	13. Klimaatactie	€ 25.000	jan 2022 - dec 2022
41	Aanjaagprogramma Innovatie Toerisme	Ondersteunen van ondernemers in de vrijetijdsector en aanjagen van innovatie gericht op verduurzaming en toekomstbestendig ondernemerschap.	Het aanjaagprogramma heeft een breed inspiratieprogramma en een ondersteuningsprogramma. In de vorm van bijeenkomsten, ronde tafel gesprekken, ondernemersverhalen en inspiratietoetsen zijn ondernemers geïnspireerd rond thema's zoals verduurzaming, digitalisering, energie en biodiversiteit. Er zijn duurzaamheidsplans toegekend aan 7 toeristische bedrijven. Daarnaast zijn 6 ondernemers gestart met een innovatietraject o.a. rond de thema's circulariteit, herstructurering, versterken landschappelijke waarden en beleevingsconcepten. Daarnaast zijn integrale planvormingstrajecten gestart met 6 ondernemers.	Innoveren	Penvoerder	Bedrijven: toeristische ondernemers Kennisinst., HZ KCKT Overheid: Provincie Zeeland Overig: TOZ	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	13. Klimaatactie	€ 1.185.714	2021-2023
42	Detailhandel/ winkelgebieden	Impuls participeert in de ambtelijke Z4-overleggen. Samen met de gemeenten wordt gekeken hoe de winkelgebieden toekomstbestendig kunnen worden gemaakt.	In 2022 hebben we deelgenomen aan het Z4-overleg, waarbij we delen welke ondersteuningsprogramma's we hebben voor ondernemers en de kansen die deze kunnen bieden voor de Z4-gemeenten. Daarnaast verkennen we kansen tot samenwerking, bijvoorbeeld bij ontwikkeling van nieuwe projecten.	Innoveren	Partner	Kennisinstellingen: HZ KCKT Overheden: gemeente Boez, Middelburg, Terneuzen, Vlissingen, Provincie Zeeland	8. Waardig werk en economische groei	Nvt		Doorlopend
43	Pilot Duurzaam Watergebruik	Ontwikkelen van systemen gericht op het duurzaam (her)gebruik van water door recreatiebedrijven in Zeeland. Hierbij wordt ook gekeken naar de gastbeleving en het verdienmodel van de ondernemers.	In 2022 zijn concrete stappen gezet om de watercyclus op drie Zeeuwse recreatiebedrijven te verkleinen. Bij één van de bedrijven is een eigen afvalwaterzuiveringsinstallatie gerealiseerd en opgestart die eind 2022 gestart is met testen. Als de testresultaten positief zijn zal de full scale installatie begin 2023 worden opgestart, waarna het gezuiverde water ingezet zal worden voor toiletspoeling en irrigatiewater. Een ander bedrijf richt zich op het zuiveren en hergebruiken van douchewater. Het definitieve ontwerp was eind 2022 gereed. Het systeem zal begin 2023 opgestart worden. De 3 pilot richt zich op het zuiveren van douchewater tot toiletspoelwater. De resultaten zijn in december 2022 verzameld. Op basis hiervan wordt begin 2023 besloten of het systeem op grote schaal in het Strandpark zal worden toegepast.	Innoveren	Penvoerder	Bedrijven: Camping Olmenweid, Camping Weltevreden, Camping de Zeeuwse Kust Kennisinstellingen: HZ KCKT	13. Klimaatactie	8. Waardig werk en economische groei	€ 486.119	2021-2023
44	FACET	Toerisme speelt een belangrijke rol in de regionale economie. Naast inkomsten brengt het echter ook massa gebruik van bronnen met zich mee wat een druk kan leggen op soms toch al beperkte grondstoffen en ook zorgt voor meer afval/afvalverwerking. Alhoewel de vraag naar duurzaam toerisme toeneemt, zien we vooral nog een lineaire benadering. Doel van FACET is om mkb-ondernemers in de VTE-sector te stimuleren de transitie naar een circulaire bedrijfsvoering te laten maken.	Vanuit Impuls zijn er 20 vouchers van €10.000,- verstrekt om Zeeuwse mkb-ondernemers in de VTE-sector te begeleiden in hun transitie naar een circulaire bedrijfsvoering. Dit ging over diverse thema's: afval, energie, duurzame verpakking, circulair bouwen, water verminderen/hergebruiken en gezamenlijke inkoop. Met behulp van een expert heeft de ondernemer een bedrijfsplan gekregen met concrete actiepunten voor implementatie. Er hebben VTE-ondernemers door heel Zeeland meegedaan uit diverse sub-sectoren: van (mini) camping tot dagrecreatie, tot hotels en restaurants. De laatste pilots worden momenteel afgerond maar tot op heden zitlen de geschatte vervolginvesteringen op ca € 6,5 mln. Alle resultaten van ondernemers worden gedeeld (o.a. via bedrijfsbezoeken, via de webiste en via een boekje met ondernemersverhalen) en zijn vrij opvraagbaar voor iedereen.	Innoveren	Penvoerder	Bedrijven: De Paardekraek Kennisinstellingen: HZ IKCKT, KCOI, Bouwkunde), University of Greenwich Overheden: Adème, Norfolk County Council Overig: Blauwe Cluster, Westtoer	13. Klimaatactie	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	€ 4.215.015	2020-2023

Nr.	Projectnaam	Projectomschrijving	Ontwikkelingen en resultaten	Pijler	Rol Impuls	Partners	SDG's primair	Overige SDG	Totale projectomvang	Looptijd
46	Innovatievouchers gemeenten Noord-Beveland, Veere, Schouwen-Duiveland, Tholen, Kapelle	Uitvoering programma innovatievouchers voor bedrijven in de vrijetijdsector (dagattracties, horeca, watersport, verblijf) gericht op ondersteuning op het gebied van toekomstbestendigheid en verduurzaming.	Met diverse bedrijven in de sector hebben we verkennende gesprekken gevoerd. Dat heeft in 2022 geleid tot 3 nieuwe Innovatietrajecten bij toeristische ondernemers in de gemeenten Veere en Schouwen-Duiveland. In 2022 zijn ook reeds lopende trajecten afgerond. Binnen een vouchertraject zijn bedrijven aan de slag gegaan met nieuwe concepten, het toepassen van verduurzaming/circulariteit binnen het bedrijf, algemene kwaliteitsverbetering of het opstellen van een toekomstvisie. De voucherregeling voor Noord-Beveland, Veere en Tholen is dit jaar ook afgerond. Voor Schouwen-Duiveland wordt een nieuwe voucherregeling ontwikkeld. De regeling voor Kapelle is in 2022 opgestart en loopt nog door tot 2024.	Innoveren	Pervoerder	Bedrijven: toeristische bedrijven in de gemeenten Noord-Beveland, Veere, Schouwen-Duiveland, Tholen en Kapelle Overheden: gemeenten Noord-Beveland, Veere, Schouwen-Duiveland, Tholen en Kapelle	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	13. Klimaatactie	€ 21.000	2022-2023
46	Marketingstrategie toerisme Zeeland	Procesbegeleiding toeristische marketingstrategie Zeeland.	De toeristische marketing strategie die in 2021 is opgesteld wordt verder uitgewerkt. Impuls heeft in 2022 de procesbegeleiding opgepakt, een kernteam geformeerd met themacoördinatoren en een uitvoeringsplan voor 2022 opgesteld en in uitvoering gebracht. In 2023 wordt dit verder doorontwikkeld in een marketing en promotieplan voor 2023-2024.	Innoveren	Pervoerder	Impuls Zeeland, Kenniscentrum kusttoerisme en Provincie Zeeland	8. Waardig werk en economische groei		€ 215.500	2022-2023
47	Overlegstructuren	Ecosysteemontwikkeling, afstemming met regionale overheden en samenwerkingsverbanden.	In 2022 hebben we verschillende ondernemers platforms bijgewoond zoals Platform Schouwen-Duiveland, Noord-Beveland. Daarnaast hebben we actief deelgenomen in de werkgroep Voortdurend Vernieuwen van Schouwen-Duiveland waarbij met ondernemers en gemeente gezamenlijk is gewerkt aan een uitvoeringsplan op de thema's diversiteit & kwaliteit in de sector.	Innoveren	Partner	Impuls Zeeland, overheden, ondernemers, kenniscentrum kusttoerisme	8. Waardig werk en economische groei		nvt	nvt
48	Planvormingsvouchers	Voucherprogramma voor integrale planvorming bij toeristische bedrijven.	Aan 11 toeristische bedrijven is een planvorming voucher toegekend waarbij de ondernemers aan de slag zijn gegaan met een toekomstvisie voor hun bedrijf. De voucher wordt ingezet voor integrale planontwikkeling middels het inzetten van externe expertise. Thema's zoals verduurzaming, bedrijfsvoering, klimaat, circulariteit, energie en biodiversiteit maken onderdeel uit van de planvorming. De vouchertrajecten worden in 2023 afgerond.	Innoveren	Pervoerder	overheden: Provincie Zeeland, gemeenten en bedrijven: de gehele vrijetijdsector	8. Waardig werk en economische groei	13. Klimaatactie	€ 350.000	2021-2023
48	Toeristische mobiliteit	Aanpak van het ontwikkelen van duurzame toeristische mobiliteitsconcepten.	Deelname in provinciale kerngroep toeristische mobiliteit waar we samen met Kenniscentrum Kusttoerisme en provincie Zeeland kennis op het thema ontwikkelen en conceptontwikkeling bij toeristische ondernemers aanpakken.	Innoveren	Partner	Provincie Zeeland en Kenniscentrum kusttoerisme	7. Betalbare en duurzame energie		nvt	2023
50	TOZ	Toeristisch Ondernemend Zeeland (TOZ) is een samenwerkingsverband van toeristische brancheorganisaties. TOZ zorgt voor een collectief geluid, een sterke lobby en meer resultaat voor de sector. TOZ werkt met sectorale koepelthema's en belangenbehartiging.	TOZ heeft bijgedragen aan de totstandkoming van de gebiedsvisies, Bestemming 2030 en uitvoering strategische thema's. TOZ heeft gewerkt aan afstemming, informatie uitwisselen en het delen van kennis.	Innoveren	Pervoerder	Overheden: Provincie Zeeland, Gemeenten Bedrijven: Toeristische Brancheorganisaties (Hiswa-Recron, KHN, VeKaBo, DAZ) Kenniscentrum: HZ Kenniscentrum Kusttoerisme Onderwijs: Scaldia	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	13. Klimaatactie	€ 580.470	2022 - 2024
51	TUA	Toeristische Uitvoeringsalliantie (TUA) is een gezamenlijke netwerkorganisatie van Impuls en HZ Kenniscentrum Kusttoerisme. Middels een meerjarig strategisch uitvoeringsprogramma wordt gezamenlijk gewerkt aan projecten gericht op de toekomstbestendigheid van de sector.	In 2022 is samen met de Provincie Zeeland, gemeenten en de vrijetijdsector gewerkt aan de ontwikkeling van het toekomstbeeld Bestemming Zeeland 2030 en de bijbehorende actie-agenda. Daarnaast is in 2022 ingezet op bewustwording en bekendheid rond het thema toeristische mobiliteit. In de vorm van webinars, ondernemersverhalen en ronde tafelgesprekken is het thema breder onder de aandacht gebracht bij ondernemers. De bedoeling is om in 2023 concreet met ondernemers aan de slag te gaan met duurzame vervoersconcepten. Op het gebied van watersport maakt Impuls deel uit van kerngroep waterrecreatie om aan de slag te gaan met Actieagenda Waterrecreatie.	Innoveren	Pervoerder	overheden: Provincie Zeeland, gemeenten bedrijven: toeristische ondernemers	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	8. Waardig werk en economische groei	€ 402.345	2022-2024
52	Investor Relation Programma	Vanuit het Investor Relations (IR) programma wordt structureel een groot deel van de in Zeeland gevestigde bedrijven met een buitenlandse moeder bezocht. Het bezoeken van deze bedrijven heeft als doel signalen over het vestigingsklimaat te monitoren, nieuwe leads te identificeren en de bedrijven passend advies en ondersteuning te bieden bij vestigings- en uitbreidingsvraagstukken.	Het IR-programma is een nationaal initiatief waarin elke ROM deelneemt en waaruit dus ook een beeld ontstaat over het Nederlandse vestigingsklimaat in het geheel. Ook in 2022 zijn deze gesprekken waardevol gebleken en worden de uitkomsten hiervan beschreven in de jaarlijkse IR-rapportage. Het gaat in Zeeland om zo'n 90 bedrijven met in totaal een kleine 10.000 fte. De korte lijntjes met de lokale overheden en de bereikbaarheid worden door bedrijven als grootste voordelen gezien in Zeeland. De grootste uitdagingen voor de vestiging en uitbreiding van (internationale) bedrijven ligt in de schaarste van bedrijfsgronden, krapte op de arbeidsmarkt, de gestegen energieprijzen en de stikstofproblematiek. Hierbij moet wel aangetekend worden dat deze uitdagingen voor alle regio's in Nederland gelden en Zeeland niet specifiek afwijkt op deze punten. Meer details over het vestigingsklimaat staan in de IR-jaarrapportage die gedeeld is met de stakeholders.	Internationaliseren	Partner	NFIA	8. Waardig werk en economische groei	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	€ 40.000	Jaarlijks doorlopend (projectomvang per jaar)
53	Trade Relations Programma jaar 3	Het voeren van gesprekken met mkb-ondernemers over hun plannen, wensen en belemmeringen op het gebied van internationalisering. RVO treedt namens het ministerie van Buitenlandse Zaken op als opdrachtgever van de regiopartner (RDM's). RVO coördineert het programma en verzorgt de jaarrapportage.	Het Trade Relations Programma (TRP) is een nationaal initiatief waarin elke ROM deelneemt. Het TRP zorgt ervoor dat er structureel 1-op-1-gesprekken met ondernemers gevoerd worden en informatie opgehaald wordt over internationalisering. Dit programma is uniek in het publiek-private ecosysteem van handelsbevordering en internationale innovatiesamenwerking. Wij zien dat er voor de ondernemers volop andere zorgen bij gekomen zijn in 2022. De gestegen prijzen van (container) vervoer, gebrek aan grondstoffen en stijgende grondstofprijzen zorgen voor behoorlijke verstoringen in de toeleveringsketen. Ondernemers kampen met onzekerheid en operationele problemen. Door de gestegen energieprijzen lopen zij ook grotere financiële risico's. De structurele aanpak van het TRP-programma zorgt voor een bestendige relatie met deze ondernemers. Hierdoor zijn we goed op de hoogte van wat er bij hen speelt en kunnen we ze helpen bij het mitigeren van deze zaken, bijvoorbeeld door het aanbieden van vouchers of door hen te helpen bij het zoeken naar samenwerkingsverbanden en/of leveranciers.	Internationaliseren	Partner	TINL	8. Waardig werk en economische groei	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	€ 43.750	april 2022 - december 2022

Nr.	Projectnaam	Projectomschrijving	Ontwikkelingen en resultaten	Pijler	Rol Impuls	Partners	SDG's primair	Overige SDG	Totale projectomvang	Looptijd
54	Enterprise Europe Network	Om de kansen van het innovatieve mkb in het buitenland te vergroten, hebben de regionale ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's) in Nederland hun krachten gebundeld binnen het Enterprise Europe Network (EEN). Ondernemers krijgen hiermee één aanspreekpunt voor hun internationaliseringsvraagstukken. Enterprise Europe Network Nederland ondersteunt met praktische informatie en advies over innoveren en internationaliseren.	Enterprise Europe Network (EEN) is het grootste support-netwerk voor organisaties met internationale ambities. EEN helpt ondernemers, onderzoeksinstituten, universiteiten, technologiecentra en instellingen voor bedrijfs- en innovatieontwikkeling kosteloos met het vinden van partners wereldwijd. Het netwerk bestaat uit meer dan 600 organisaties in ruim 88 landen. In Nederland nemen alle ROM's deel aan dit netwerk. EEN helpt met: * wereldwijd zakenpartners vinden; * advies over innovatie en de meerwaarde van jouw technologie; * bemiddelen bij technologische samenwerking; * informatie over Europese wet- en regelgeving, waaronder CE-markering; * informatie over Europese programma's en fondsen en over de Europese Investeringsbank; * advies over mkb-financiering; * begeleiding bij digitaliseren, verduurzamen of deelnemen aan Europese R&D-projecten. Medio 2022 is dit project opgestart met het informeren over de kansen die EEN biedt. Al vrij snel werden de eerste resultaten geboekt in de vorm van matchmaking.	Internationaliseren	Partner	EEN	8. Waardig werk en economische groei	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	€ 489.906	Januari 2022 - juni 2024
55	Brexit Adjustment Reserve (BAR)	Sinds 1 februari 2020 is het Verenigd Koninkrijk (VK) officieel geen lid meer van de Europese unie en is daarmee ook geen onderdeel meer van de interne Europese markt. De gevolgen hiervan zijn de afgelopen tijd zichtbaar geworden. Ondernemers ervaren door de Brexit negatieve gevolgen.	De BAR bestaat uit 2 onderdelen: Het EU-handelprogramma en een compensatie voor gemaakt kosten a.g.v. de Brexit. Impuls Zeeland heeft de opdracht gekregen getroffen Zeeuwse ondernemers te identificeren en te informeren over de BAR. Zij heeft dit gedaan door de inzet van social media, adverteren, de organisatie van voorlichtingsbijeenkomsten en het in gesprek gaan met ondernemers. In totaal zijn 5 Zeeuwse ondernemingen toegelaten tot het EU-Handelsprogramma waardoor zij toegang krijgen tot de verschillende ondersteuningsmogelijkheden die het programma biedt.	Internationaliseren	Pervoerder	RVD	8. Waardig werk en economische groei	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	€ 50.000	juni 2022- oktober 2022
56	Trade en Innovate	Het bevorderen van handel en het opbouwen van nieuwe handelsrelaties bij het Zeeuwse bedrijfsleven door middel van voorlichtingsbijeenkomsten, het bijwonen dan wel organiseren van inkomende en uitgaande handelsmissies en het realiseren van matchmaking tussen potentiële handelspartners.	Impuls Zeeland heeft 2 Grenzeloos Ondernemen events georganiseerd bij Zeeuwse ondernemingen op lokatie. Beide hebben tot doel: samenbrengen en informeren. In april is Impuls met een groep ondernemers naar de Fruit Logistica in Berlijn geweest en in november organiseerden wij een netwerkborrel tijdens de Interpom in Kortrijk, België. Voor het eerst namen wij samen met een onderneming deel aan een export accelerator program. Wij namen eveneens deel aan landelijke exportevents, bezochten internationale handelsdagen, ontvingen de Duitse ambassadeur in NL en onderhielden contacten met ambassades en buitenlandse handelskantoren.	Internationaliseren	Pervoerder	Provincie Zeeland, RVD (TINL)	8. Waardig werk en economische groei	9. Industrie, Innovatie en Infrastructuur	€ 750.000	Januari 2022 - december 2022

BIJLAGE 2: NEVENFUNCTIES RVC



Jan Willem Weck (Voorzitter)

Benoemd sinds: 1-1-2017

- Lid Raad van Commissarissen Energie Beheer Nederland BV (EBN)
- Lid Bestuur "Talent naar de Top"
- Voorzitter RvT "Buddy Netwerk"
- Moderator Comeniusleergangen



Edie Engels (Commissaris, tevens vicevoorzitter)

Benoemd sinds: 1-1-2016

- Voorzitter van de Producenten Organisatie van de Nederlandse Mosselcultuur
- Commissaris van de Rabobank Zeeuws-Vlaanderen
- Dagelijks Bestuurslid van de Zeeuwse Milieufederatie, momenteel penningmeester
- Lid van de Raad van Advies van Twinnovate BV



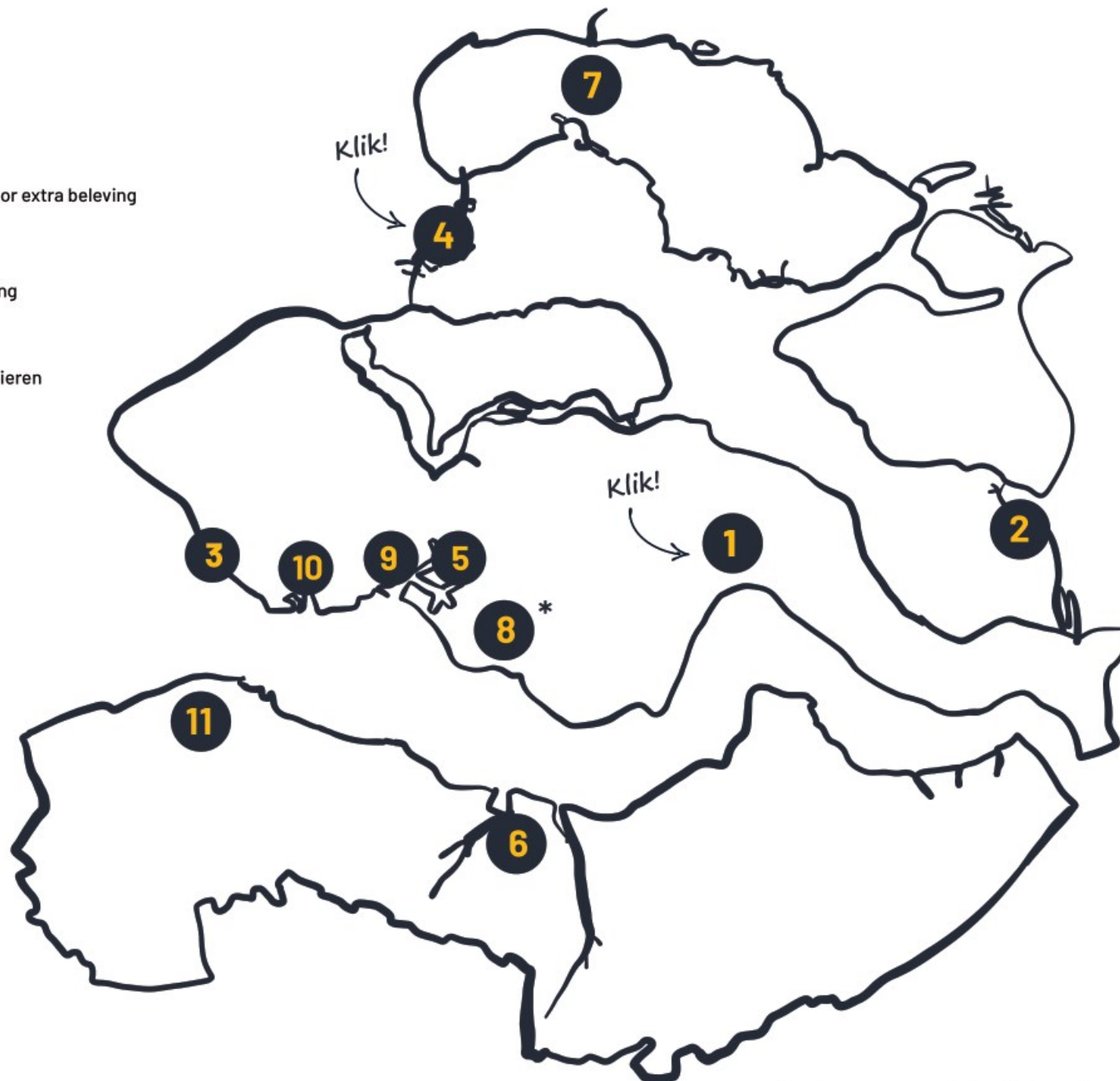
Hester Bijl (Commissaris)

Benoemd sinds: 1-1-2021

- Rector Magnificus van Universiteit Leiden
- Lid van de Raad van Toezicht van TNO
- Lid van het bestuur van Stichting Leiden Bioscience Park

BIJLAGE 3: CASES

- 1** **COROOS - KAPELLE**
Kapelse landbouw gebruikt voor het eerst zuiver proceswater van Coroos tijdens droogte
- 2** **OESTERDAM - THOLEN**
Unieke innovatie op vakantiepark in Tholen zorgt voor extra beleving
- 3** **WESTDUIN - VLISSINGEN**
Strandhotel Westduin geeft afval een herbestemming
- 4** **BLUE DEAL - NEELTJE JANS**
Gezamenlijk werken aan de versterking van schelpdieren als bouwsteen van een gezond en duurzaam menu
- 5** **LIVING LAB - VLISSINGEN OOST**
Geslaagde proof of concept van autonome terminaltrekker op drukke containerterminal
- 6** **BAYCK - TERNEUZEN**
Bayck - de fiets is pas het begin
- 7** **SOPHYN GREENS - ELLEMEET**
Veggiepasta uit reststromen: circulair én gezond!
- 8** **THORIZON**
Nucleaire energie als onderdeel van duurzame energiemix
- 9** **SCHELDE EXOTECH - RITTHEM**
Een belangrijke speler in de (Zeeuwse) energietransitie
- 10** **ILLUXTRON**
Zeeuwse ondernemers laten matchen met de juiste internationale partners
- 11** **DUTCH BARGAIN**
Dutch Bargain wereldberoemd in Zeeland



* Vestigt naar verwachting in Borsele

CASE 1: COROOS

KAPELSE LANDBOUW GEBRUIKT VOOR HET EERST ZUIVER PROCESWATER VAN COROOS TIJDENS DROOGTE

Groenteconservenbedrijf Coroos in Kapelle gebruikt dagelijks veel zoetwater voor het wassen en koken van groente en fruit. Het bedrijf gaf in 2019 tijdens een bijeenkomst van het Impuls Zeeland programma Symbiosis4Growth aan dat hun proceswater wellicht interessant is voor andere (agrarische) bedrijven. Na een eerste verkenning door Impuls bleek er al snel behoorlijke interesse te zijn van omliggende landbouwbedrijven.

Impuls heeft vervolgens samen met de gemeente Kapelle en Coroos een samenwerking opgezet met de provincie Zeeland, Waterschap Scheldestromen, landbouwbedrijven, VAM Watertechniek en ZLTO. De landbouwsector gaf eerder aan dat het proceswater zuiver genoeg moet zijn voor gebruik als toepassing in de landbouw. Aangezien Coroos gedurende het jaar veel verschillende gewassen verwerkt, is het water een jaar lang geanalyseerd. Daaruit bleek dat het water goed toe te passen was in de landbouw. Na deze positieve uitkomst hebben Impuls en de provincie een haalbaarheidsonderzoek gefinancierd om te verkennen op welke manier het water in de landbouw ingezet kan worden.

EEN IMPULS VOOR...

COROOS



13 KLIMAATACTIE



Klik!



In de media:

[OMROEP ZEELAND: AARDAPPELEN VAN BOER WILLEM GERED...](#)

[OMROEP ZEELAND: DORSTIGE KAPELSE BOEREN KRIJGEN ZOET...](#)



[TERUG NAAR OVERZICHT](#)

[TERUG NAAR PAGINA 20](#)

CASE 2: OESTERDAM

UNIEKE INNOVATIE OP VAKANTIE-PARK IN THOLEN ZORGT VOOR EXTRA BELEVING

Oesterdam Resort uit Tholen was op 19 oktober te gast en host tijdens het evenement van Digitaal Doen Zeeland. 8 regionale bedrijven demonstreerden toepassingen op het gebied van virtual reality (VR) en augmented reality (AR). Dit zijn technologieën die een gebruiker kunnen meenemen in een virtuele wereld, of die elementen en informatie kunnen toevoegen aan de echte wereld. VR en AR kunnen toegepast worden bij het trainen van medewerkers, meekijken op afstand tijdens montage of reparatiewerken of het organiseren van virtuele evenementen.

Als vakantiepark was de Oesterdam op zoek naar een manier om jonge gasten op het park te entertainen. Tijdens het event heeft Oesterdam Resort kennisgemaakt met Imagine Creative Agency, een in Tholen gevestigde ontwikkelaar van AR-applicaties. Dit heeft geleid tot een samenwerking tussen beide bedrijven. Het Oesterdam Resort heeft Imagine Creative Agency opdracht gegeven om een AR-applicatie te ontwikkelen voor kinderen. Binnen de toeristische branche is dit een unieke innovatie, nooit eerder werd aan een bestaand vakantiepark extra beleving toegevoegd op deze manier. Voor deze ontwikkeling heeft het bedrijf een Digitaal Doen Voucher aangevraagd. De applicatie zal in het voorjaar van 2023 in gebruik worden genomen.

EEN IMPULS VOOR...

OESTERDAM



klik!



In de media:

[PZC: OESTERDAM RESORT LANCEERT APP DIE JE DOOR DE...](#)

[MEER INFO OVER DIGITAAL DOEN ZEELAND](#)



[TERUG NAAR OVERZICHT](#)

[TERUG NAAR PAGINA 21](#)

CASE 3: STRANDHOTEL WESTDUIN

STRANDHOTEL WESTDUIN GEEFT AFVAL EEN HERBESTEMMING

Strandhotel Westduin, onderaan de duinen in Koudekerke, verwelkomt jaarlijks circa 55.000 gasten. Duurzaamheid speelt al jaren een rol bij Strandhotel Westduin en wordt op verschillende manieren reeds toegepast.

Met behulp van ons Interreg 2 Zeeën project FACET kon het hotel verder werken aan hun duurzame ambitie op het gebied van afval. Zo veel gasten betekent namelijk ook veel afval van bijvoorbeeld koffiedrab en sinaasappelschillen. Kunnen wij van deze afvalstroom ook een grondstof maken?

Impuls heeft samen met Operations Manager Andrea Wesdorp en Hoofd Technische Dienst Hein Walschaerts gekeken naar circulaire oplossingen en het hotel in contact gebracht met een duurzaamheidscoach. Met deze coach is de huidige situatie in kaart gebracht. Vervolgens is het hotel in gesprek gegaan met afvalverwerkers uit de regio om kritisch te kijken naar de kansen van duurzame afvalverwerking. Er blijken talloze oplossingen te zijn als je goed gescheiden inzamelt en uiteindelijk zijn er afgelopen jaar verschillende stappen gezet. De sinaasappelschillen gaan naar een vergister die de schillen omzet in biogas. De koffiedrab wordt ingezet als bodemverrijker in de ecologische tuin van het hotel. Daar worden vergeten Zeeuwse planten, bloemen en struiken gekweekt. Het ultieme doel is om de sinaasappelschillen te verwerken tot een nieuw eindproduct wat het hotel zelf kan gebruiken. Deze optie zal de komende tijd verder onderzocht worden.

EEN IMPULS VOOR...



STRANDHOTEL WESTDUIN

12 VERANTWOORDE
CONSUMPTIE
EN PRODUCTIE



Klik!



[MEER INFO OVER INTERREG 2 ZEEËN PROJECT FACET](#)



[TERUG NAAR OVERZICHT](#)

[TERUG NAAR PAGINA 22](#)

CASE 4: BLUE DEAL

GEZAMENLIJK WERKEN AAN DE VERSTERKING VAN SCHELPDIEREN ALS BOUWSTEEN VAN EEN GEZOND EN DUURZAAM MENU

Voedselproductie gaat gepaard met ca. 30% van de globale CO₂-uitstoot en aantasting van de biodiversiteit. Belangrijke bronnen van duurzaam en gezond voedsel zijn mosselen en oesters. Schelpdieren kennen een veel lagere CO₂-footprint dan dierlijk eiwit van land en zijn vergelijkbaar met plantaardige eiwitten, zo blijkt uit onderzoek. Schelpdierewit kan bijdragen aan het reduceren van zogenaamde welvaartsziekten. Teeltlocaties van schelpdieren zorgen ook voor vergroting van de biodiversiteit, onder andere door het aantrekken van vissen en vogels. De Verenigde Naties en de Europese Commissie bepleiten dan ook uitbreiding van de schelpdierkweek en -consumptie.

De uitbreiding van de kweek vraagt veel innovatiekracht, zowel op het gebied van techniek als regelgeving. Het effectief invullen daarvan vereist afstemming en samenwerking tussen sector, provinciale en landelijke overheid en natuurorganisaties (Zmf). In de Blue Deal zijn tijdens de Schelpdierenconferentie de ambities voor Nederland vastgelegd en ondertekend door bovenstaande partijen en Impuls Zeeland. In samenwerking met de sector heeft Impuls de totstandkoming van dit document gefaciliteerd, waaronder het schrijven van de deal en het opzetten van de taskforce. De Blue Deal bestaat uit

vier gezamenlijke actielijnen: het op korte termijn opzetten van pilots voor mosselteelt in de voordelta, de opschaling van deze pilots naar zogenaamde natte eiwitkavels, het stimuleren van de vraagzijde en het opzetten van een investeringsagenda voor opschaling van de teelt, verduurzaming van de vloot en verdere automatisering van verwerkingsprocessen. Financiering van deze investeringsagenda vraagt om een robuuste positie van de schelpdiersector in het landelijke beleid (voedselvisie, eiwittransitie, klimaat).

EEN IMPULS VOOR...

BLUE DEAL



Klik!



[LEES HIER DE BLUE DEAL](#)



[TERUG NAAR OVERZICHT](#)

[TERUG NAAR PAGINA 23](#)

CASE 5: LIVING LAB

GESLAAGDE PROOF OF CONCEPT VAN AUTONOME TERMINALTREKKER OP DRUKKE CONTAINERTERMINAL

Vanuit het triple helix netwerk hebben Zeeland Connect en Impuls gezamenlijk het Living Lab Autonomo Transport Zeeland ontwikkeld. Binnen dit project is een innovatiesysteem opgezet waarin logistieke bedrijven, technologieaanbieders voor autonome voertuigen, wegbeheerders en kennisinstellingen gezamenlijk innoveren en experimenteren met een autonoom voertuig.

Dit project is uniek in Nederland. Zeeland biedt de geschikte ruimte en faciliteiten om deze innovatie te testen. Het Living Lab richt zich op een breed scala aan innovaties die nodig zijn om de voertuigen in een logistieke operatie veilig en rendabel te kunnen inzetten. Het Living Lab is belangrijk voor Nederlandse technologiebedrijven als VDL en Terberg die wereldwijd koplopers zijn in de ontwikkeling van autonome voertuigen voor logistieke operaties en om een antwoord te vinden op het personeelstekort. Met een Living Lab binnen Nederland kunnen bedrijven hun R&D versnellen en buitenlandse partners naar Nederland halen voor doorontwikkeling van de technologie van het rijden van autonome voertuigen in mixed traffic (verkeerssituaties met onverwachte weggebruikers als personenauto's, voetgangers en fietsers). Daarnaast kan Zeeland door dit project op de kaart gezet worden

als dé locatie om deze autonome innovaties te testen. Er is immers veel ruimte en de wegen zijn relatief rustige.

Impuls is penvoerder van dit project en levert de hoofdprojectleider. We zijn verantwoordelijk voor de samenwerking tussen partners, maar ook voor de berichtgeving naar de sector en de buitenwereld toe. In mei organiseerde Impuls samen met Zeeland Connect een evenement in Middelburg waarbij alle betrokkenen werden uitgenodigd en een update kregen. Daarna werd op het terrein van Lineage Logistics een geslaagde demonstratierit uitgevoerd.

EEN IMPULS VOOR...

LIVING LAB



12 VERANTWOORDE
CONSUMPTIE
EN PRODUCTIE



In de media:

NOS: ZO ZIET EEN RITJE MET EEN ZELFRIJDENDE...



[TERUG NAAR OVERZICHT](#)

[TERUG NAAR PAGINA 24](#)

CASE 6: BAYCK

BAYCK - DE FIETS IS PAS HET BEGIN

Van prototype naar productie is geen eenvoudige stap. Angelo Jansen stond eind 2019 voor deze uitdaging met zijn bedrijfsconcept Bayck. Bayck is een modulaair samen te stellen elektrische fiets, maar ook een transportconcept met een missie: de verbindingen met het openbaar vervoer in en naar steden toe verbeteren. In 2019 kwam Angelo in contact met Impuls. Tijdens het gesprek dat plaatsvond, werden de ambitieuze toekomstplannen besproken. Via een Bayck-app moet het mogelijk worden de fietsen in te zetten als first- of last mile oplossing in combinatie met lange afstandsmobiliteit en het openbaar vervoer. Door middel van sensoren wordt de fiets gevolgd in geval van diefstal en ook wordt aangegeven wanneer er onderhoud nodig is. Daar houdt het niet op, want via een USB-poort in de accu kan de batterij ook als powerbank fungeren. Gebruikers kunnen op deze manier hun telefoon of andere elektrische apparatuur opladen.

Om de business case te kunnen delen met financiers ontving Bayck een Zeeland Financial Matching voucher. Met behulp van de voucher kwam er een goed businessplan om in aanmerking te komen voor financiering. Via het Zeeuws Participatiefonds en de Corona-overbruggingslening heeft Impuls tot drie keer toe geïnvesteerd in Bayck en zijn wij voor 40%

aandeelhouder. Het concept draagt namelijk bij aan het verduurzamen en economisch versterken van Zeeland. Sinds een jaar zijn de fietsen van Bayck te koop via de marketplace van Decathlon in België en Frankrijk. Via het platform van Decathlon kunnen consumenten een complete fiets samenstellen en kopen en is Bayck verantwoordelijk voor de levering.



EEN IMPULS VOOR...

BAYCK



9 INDUSTRIE,
INNOVATIE EN
INFRASTRUCTUUR



Klik!



[LEES HIER MEER OVER ONZE FONDSSEN EN VOUCHERS](#)



[TERUG NAAR OVERZICHT](#)

[TERUG NAAR PAGINA 25](#)

CASE 7: SOPHYN GREENS

VEGGIEPASTA UIT RESTSTROMEN: CIRCULAIR ÉN GEZOND!

Sophyn Greens is opgericht in 2020 door ondernemer en voedingsdeskundige Linsie Meijer. Zij heeft een gedroogde pasta ontwikkelt die 35% verse groente bevat en brengt dat op de markt onder het merk Sophini. Momenteel wordt deze op kleine schaal geproduceerd. Hierdoor moeten de grondstoffen (groenten) bij groothandels gehaald worden. Het doel is echter om de productie binnen 3-6 maanden op te schalen en reststromen van Zeeuwse bodem direct van de boer te gebruiken.

Linsie pitchte in augustus 2022 haar plan voor de Financieringstafel met als doel kennis en financiering op te halen. Bankiers, RVO, Impuls Zeeland en adviseurs reageerden enthousiast en hebben diverse acties in gang gezet om Linsie te helpen. Zo heeft Impuls de ondernemer begeleid bij een aanvraag voor innovatiesubsidie 'Zeeland in Stroomversnelling' zodat getest kon worden of de reststromen geschikt zijn voor het maken van pasta in grote volumes. In deze fase was financiering nodig om aan de HACCP normen te voldoen, maar ook om het product in de supermarkten te krijgen en de marketing rond het product vorm te geven. Hiervoor is allereerst een solide businessplan nodig. Door het verstrekken van de voucher Zeeland Financial Matching kon dit businessplan opgesteld worden.

Vervolgens diende het businessplan als input voor de aanvraag van een lening uit het InnoGo! Fonds. Met deze lening kan in het certificeringstraject (HACCP), de aanschaf van machines en apparatuur en aanpassingen aan de (nieuwe) productielocatie worden geïnvesteerd. Op deze manier kan de productiecapaciteit opgeschaald worden en als gevolg de omzet worden verhoogd. In dit traject bieden de fondsmanagers van InnoGo! de ondernemer ook advies, begeleiding en toegang tot het netwerk van Impuls. Dit ondernemersverhaal illustreert dan ook goed hoe Impuls een startende ondernemer bij meerdere fases van het innovatietraject (financiële) ondersteuning kan bieden.



EEN IMPULS VOOR...



SOPHYN GREENS

12 VERANTWOORDE
CONSUMPTIE
EN PRODUCTIE



Kijktip!

[VIDEO SOPHYN GREENS/FINANCIERINGSTAFEL...](#)

[PZC: LINSIE MAAKT VEGGIEPASTA UIT GROENTERESTEN...](#)



[TERUG NAAR OVERZICHT](#)

[TERUG NAAR PAGINA 25](#)

CASE 8: THORIZON

NUCLEAIRE ENERGIE ALS ONDERDEEL VAN DUURZAME ENERGIEMIX

We werken toe naar een CO2-neutrale samenleving en industrie in 2050. Alternatieven voor fossiele brandstoffen zoals wind- en zonne-energie en het gebruik van restwarmte dragen hieraan bij. Een andere manier om de CO2-uitstoot te beperken, is door middel van kernenergie. Dit lijkt omstrede aangezien er nucleaire reststromen vrijkomen. Daarnaast dient te allen tijde de veiligheid te worden geborgd. Echter, energieopwekking met kernenergie draagt niet bij aan het broeikas-effect en heeft zelfs een groen label vanuit Europa gekregen.

Kernenergie kan een belangrijke bijdrage leveren aan de klimaatdoelstellingen, zeker als het gaat om nieuwe vormen van kernenergie. Zo werkt het Nederlandse bedrijf Thorizon aan de innovatieve ontwikkeling van een reactor die opereert met behulp van gesmolten zout (Molten Salt Reactor -MSR). Deze gesmolten-zouttechnologie brengt voordelen met zich mee op het gebied van circulariteit, veiligheid en toepasbaarheid.

Het nucleair afval van bestaande kerncentrales kan als grondstof dienen. Dit draagt bij aan oplossing van het klassieke probleem van dit kernafval. Daarnaast kan een MSR-centrale draaien op thorium. De grondstof thorium komt drie keer zoveel voor in de aardkorst als uranium en leidt na toepassing tot nucleaire reststromen die maar relatief kort radioactief zijn. Een bijkomend voordeel is dat een MSR-centrale inherent veilig is: er kan geen melt-down plaatsvinden. Een extra meerwaarde is dat MSR- centrales naast elektriciteit

ook hoogwaardige warmte kunnen produceren tot ca. 500 graden. Energie-intensieve bedrijven kunnen deze warmte direct inzetten in hun productieproces.

Een praktisch voordeel is dat de innovatieve MSR-centrales relatief kleinschalig kunnen worden ingezet. Hierdoor kan maatwerk worden geleverd om per locatie in energiebehoefte te voorzien.

Thorizon is een spin-off van de Nuclear Research Group (NRG); de oprichters zochten funding om de groeifases te doorlopen. Impuls Zeeland heeft samen met een consortium van andere financiers vanuit het Zeeuws Participatiefonds geïnvesteerd in de onderzoekfase die zich richt op component- en materiaalontwikkeling, veiligheidsmodellering en voorbereidende werkzaamheden die nodig zijn voor de bouw. De intentie van Impuls Zeeland is dat de eerste testunit in Zeeland wordt opgezet en opgeschaald wordt naar een volwaardige unit voor productie.

EEN IMPULS VOOR...

THORIZON



7 BETAALBARE EN
DUURZAME
ENERGIE



In de media:

PZC: EEN KERNCENTRALE DIE NUCLEAIR AFVAL...



[TERUG NAAR OVERZICHT](#)

[TERUG NAAR PAGINA 27](#)

CASE 9: SCHELDE EXOTECH

SCHELDE EXOTECH – EEN BELANGRIJKE SPELER IN DE (ZEEUWSE) ENERGIETRANSITIE

Schelde Exotech is een bedrijf gevestigd in Vlissingen-Oost dat gespecialiseerd is in het ontwerpen, fabriceren en installeren van hoogwaardige apparatuur voor de procesindustrie. Het bedrijf levert onder andere onderdelen voor de nucleaire, petrochemische en hernieuwbare energie-industrie. Schelde Exotech is in 1998 opgericht uit een samenvoeging van Schelde MT products, Schelde AKF en Schelde Ketelbouw, en is sindsdien uitgegroeid tot een belangrijke speler op de markt. Door hun expertise in deze niche helpt Schelde Exotech de energietransitie te versnellen en is het een waardevolle partij in het havengebied.

De belangrijkste uitdaging voor Schelde Exotech was het vinden van de juiste vestigingslocatie voor hun groeiende bedrijf. Impuls Zeeland heeft Schelde Exotech daarom geholpen bij het vinden van hun nieuwe vestigingslocatie. Ook heeft Impuls Zeeland geholpen met het leggen van relevante contacten in het netwerk, zoals een introductie naar Verbrugge en potentiële investeerders. Dankzij de nauwe samenwerking met overheden konden wij grip houden op het vergunningsproces. Impuls blijft nauw samenwerken met Schelde Exotech om hun verdere groei en ontwikkeling te ondersteunen.

EEN IMPULS VOOR...

SCHELDE EXOTECH



CASE 10: ILLUXTRON

ZEEUWSE ONDERNEMERS MATCHEN MET DE JUISTE INTERNATIONALE PARTNERS

Illuxtron International is een verlichtingsfabrikant die zich specialiseert in LED-verlichtingsoplossingen. De productie- en designfaciliteiten zijn in Nederland gevestigd en het bedrijf werkt samen met sociale werkplaatsen voor de assemblage van de producten. Omdat de Nederlandse afzetmarkt te klein is voor dit type product, heeft het bedrijf ook afnemers in België, Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. Illuxtron gaf aan dat de prijzen voor de import van aluminium uit China te hoog werden en de aanvoerlijnen te lang. Aan een alternatief had het bedrijf al gedacht, namelijk importeren vanuit Turkije, maar waar begin je met zoeken naar de juiste leverancier?

De International Trade managers van Impuls introduceerden het Enterprise Europe Network (EEN) bij Illuxtron. EEN is het grootste supportnetwerk voor organisaties met internationale ambities. EEN helpt ondernemers, onderzoeksinstituten, universiteiten en technologiecentra kosteloos met het vinden van partners wereldwijd. Het netwerk bestaat uit circa 600 organisaties verdeeld over 56 landen. Via het EEN netwerk is de ondernemer succesvol in contact gebracht met potentiële leveranciers uit Turkije.

EEN IMPULS VOOR...

ILLUXTRON



CASE 11: DUTCH BARGAIN

DUTCH BARGAIN BREIDT UIT NAAR BUITENLAND

Dutch Bargain is een Zeeuws biermerk dat sinds 2011 wordt gebrouwen in het Zeeuws-Vlaamse Groede. In 2016 sleepten de brouwers op de World Beer Awards de eerste prijs binnen voor het beste bier ter wereld. Inmiddels is Dutch Bargain een begrip in Zeeland en als het aan het team van het bedrijf ligt, ook wereldwijd. Dutch Bargain wil met zijn bieren een bijdrage leveren aan de internationale biercultuur. Om voldoende omzet te kunnen draaien, moet er een bepaald aantal liters geproduceerd en verkocht worden. De Nederlandse markt is voor het bedrijf uit Groede al bekend terrein, dus werd er een nieuwe afzetmarkt in het buitenland gezocht en ontstond de vraag: hoe bepaal je welk land voor jouw diensten of producten een geschikt exportland is?

Mede-eigenaar Marc Menue en Salesmanager Tjeb Witteveen zijn door Impuls Zeeland gekoppeld aan het Export Exelerator program. Dit is een initiatief van Trade and Innovate NL in samenwerking met andere ROM's. Het programma is speciaal opgezet voor midden- en kleinbedrijven met een stevige positie op de Nederlandse markt die een groeistrategie volgen en structureel een positie op buitenlandse markten willen realiseren. De zes groepssessies brachten niet alleen verheldering, maar uiteindelijk ook een sterke exportfocus op Noord-Frankrijk. De eerste contacten met een bierimporteur uit Noord-Frankrijk zijn al gelegd. Naar alle waarschijnlijkheid zullen de bieren van Dutch Bargain opgenomen worden in het assortiment en verder gedistribueerd worden in Lille en omstreken.

EEN IMPULS VOOR...

DUTCH BARGAIN



BEKIJK DE VIDEO OVER DUTCH BARGAIN

Kijktip!



BIJLAGE 4: JAARREKENING NV ECONOMISCHE IMPULS ZEELAND

BIJLAGE 5: GECONSOLIDEERDE JAARREKENING INVESTERINGSFONDS ZEELAND B.V.



NV Economische Impuls Zeeland

Edisonweg 37 D1
4382 NV Vlissingen

T 0118 724 900
E info@impulszeeland.nl

KVK 22064282
BTW NL817994373B01

impulszeeland.nl

Disclaimer

Dit is een uitgave in eigen beheer van N.V. Economische Impuls Zeeland (Impuls Zeeland). Aan deze uitgave is de grootst mogelijke zorg en aandacht besteed. Wij zijn echter niet aansprakelijk voor eventuele onjuistheden of onvolkomenheden in de inhoud. Niets uit deze uitgave mag worden gekopieerd tenzij daarvoor toestemming is verleend door Impuls Zeeland. Copyrights 2023.

INVESTERINGSFONDS ZEELAND

Jaarrekening 2022



impulszeeland.nl



INHOUDSOPGAVE

ACCOUNTANTSVERSLAG	3
BESTUURSVERSLAG	5
Bestuursverslag	6
GECONSOLIDEERDE JAARREKENING 2022	12
Geconsolideerde balans per 31 december 2022	13
Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2022	15
Algemene toelichting	16
Grondslagen voor financiële verslaggeving	18
Toelichting op geconsolideerde balans	21
Toelichting op geconsolideerde winst- en verliesrekening	25
Overige toelichtingen	28
ENKELVOUDIGE JAARREKENING 2022	29
Enkelvoudige balans per 31 december 2022	30
Enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2022	32
Algemene toelichting	33
Grondslagen voor financiële verslaggeving	34
Toelichting op enkelvoudige balans	35
Toelichting op enkelvoudige winst- en verliesrekening	42
Overige toelichtingen	44
OVERIGE GEGEVENS	45
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	46

BIJLAGE

ACCOUNTANTSVERSLAG

Aan de directie van
Investeringsfonds Zeeland B.V.
Edisonweg 37d
4382 NV Vlissingen

Goes, 10 maart 2023

Geachte directie,

Opdracht

Ingevolge uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2022 van Investeringsfonds Zeeland B.V. te Middelburg gecontroleerd. De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur van de entiteit. Het is onze verantwoordelijkheid een controleverklaring inzake de jaarrekening te verstrekken. De controleverklaring is opgenomen onder de Overige gegevens.

BESTUURSVERSLAG

Jaarverslag Investeringsfonds Zeeland B.V. 2022

Bij deze biedt het bestuur het jaarverslag van Investeringsfonds Zeeland B.V. (IFZ) aan over het jaar 2022. De jaarrekening is gecontroleerd door Accountants- en Adviesgroep Rijkse uit Middelburg. De controleverklaring is aan de jaarrekening toegevoegd.

1. Organisatie

IFZ omvat de investeringsactiviteiten onder management van Impuls Zeeland. IFZ is (mede) aandeelhouder en uitvoerder van InnoGo! B.V., Zeeuws Participatiefonds 1, 2 en 3, InnoGo! B.V. en Fonds Verblijfsrecreatie Zeeland B.V.. In 2022 is het project InnoGo! uitgezakt vanuit IFZ naar een separate B.V., waarvan IFZ 100% aandeelhouder is.

Verder wordt sinds 2020 vanuit IFZ uitvoering gegeven aan het instrument Corona Overbruggings Lening (COL). De COL een samenwerkingsverband tussen het Ministerie van EZK, het Ministerie van Financiën, Techleap en alle ROM's. Dit instrument is in 2020 ontwikkeld en gelanceerd met het doel startups, scaleups en innovatief MKB die door de corona crisis zijn geraakt te ondersteunen door een overbruggingsfinanciering beschikbaar te stellen. De uitvoering en kassiersfunctie van deze regeling is belegd bij de ROM's. Deze regeling is in 2021 gesloten.

Tenslotte is IFZ aandeelhouder van het Zeeuws Investeringsfonds B.V (Fund-to-Fund investering).

Er zijn geen personen werkzaam bij IFZ. Van de zeven personeelsleden die direct uitvoering geven aan de hierboven genoemde projecten heeft iedereen een dienstverband bij Impuls Zeeland. De personeelslasten van deze medewerkers worden doorberekend aan IFZ.

De fondsen van IFZ leveren een belangrijke bijdrage aan het innovatie-ecosysteem in Zeeland. De overheid zet in toenemende mate in op revolverend financieren. De financieringsinstrumenten van IFZ zijn op dit principe gestoeld.

2. Strategie

De strategie van IFZ is erop gericht middels revolverend financieren een positieve bijdrage te leveren aan de structuurversterking van de Zeeuwse economie. De projecten richten zich hoofdzakelijk op investeringen in innovatieve startups, scaleups en mkb ondernemingen die impact maken in Zeeland, waarbij zoveel mogelijk aansluiting wordt gezocht met de meerjaren strategie en projecten/initiatieven vanuit (de andere clusters van) Impuls Zeeland.

Dit leidt tot verduurzaming en een groter innovatievermogen van de Zeeuwse economie en draagt bij aan creatie en behoud van directe en indirecte werkgelegenheid. In toenemende mate wordt ingezet op van impact, het leveren van een bijdrage aan de energie- en grondstoffentransitie en creatie en behoud van hoogwaardige werkgelegenheid. Verder wordt steeds meer aangesloten bij de trend "from volume to value", waarbij het meer van belang is in de juiste bedrijven te investeren dan sec. de investerings- en overige kwantitatieve targets te behalen.

In 2020 is vanuit het compensatiepakket Wind in de Zeilen een bijdrage van in totaal € 20 miljoen overeengekomen, welke toekomt aan de fondsen InnoGo! en Zeeuws Participatiefonds. Deze middelen zijn onder meer bedoeld voor het financieren van toekomstige spin-offs uit het nog te vormen Delta Kenniscentrum, voor het kunnen verstrekken van grotere tickets aan innovatieve startups en daarnaast voor het aantrekken en financieren van nieuwe of bestaande kennisintensieve bedrijven in Zeeland. In 2021 is dit geformaliseerd. De stand van zaken omtrent de compensatiemiddelen Wind in de Zeilen wordt in een aparte paragraaf nader toegelicht.

Hiernaast is in 2021 overeenstemming bereikt over een storting van in totaal € 5,4 miljoen in het kader van fondsversterking van de ROM's. Deze middelen zijn als volgt opgebouwd: € 2,7 miljoen vanuit EZ. Dit volledige bedrag is in 2021 ontvangen en is bedoeld voor versterking van het vermogen van het ZPF. De provincie brengt eveneens € 2,7 miljoen in, echter in drie termijnen waarvan er twee termijnen van € 1,5 miljoen zijn overgemaakt, eveneens voor vermogensversterking ZPF. De resterende € 1,2 miljoen wordt in 1 tranche in 2023 overgemaakt.

Er wordt continue verder gezocht naar middelen om de in eigen beheer zijnde fondsomvang te verder vergroten, dit om te kunnen voldoen aan vragen vanuit de markt. Dit heeft in 2022 onder meer geleid tot een extra storting van De Zeeuwse Verzekeringen in het Zeeuws Participatiefonds 2 van in totaal € 100.000,-. Daarnaast wordt constant gewerkt aan het vergroten van het netwerk van ondernemers, andere financiers en overige relevante partijen.

Alle bedrijven in de portefeuille vallen onder de Nederlandse of Zeeuwse topsectoren.

Bij de beoordeling van leads wordt rekening gehouden met normen van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Hierbij wordt door IFZ mede gebruik gemaakt van de opgetuigde governance rondom het aangaan van participaties. Ketenverantwoordelijkheid krijgt vanuit de projecten als volgt de aandacht: voordat een financiering wordt verstrekt, worden tijdens de due diligence een aantal aspecten onder de loep genomen, te weten de ondernemer (antecedentenonderzoek), het type activiteiten van het bedrijf, de bestaande leveranciers en klanten en daarnaast de landen waarin deze actief zijn en het businessmodel wordt getoetst door het fondsmanagement, de investerings- of deskundigencommissie en het bestuur. Ook wordt bij het ZPF periodiek middels een vragenlijst gemonitord of er wijzigingen zijn in deze situatie.

3. Structuur en Governance

3.1 Structuur

De gesprekken rondom het toetreden van EZK als aandeelhouder in Impuls, welke worden gevoerd tussen het ministerie van EZK, de provincie Zeeland, de Zeeuwse gemeenten, SER Zeeland, Impuls en IFZ zijn in een vergevorderd stadium. Dit betekent dat – bij positieve besluitvorming – het ministerie van EZK aandeelhouder zal worden in Impuls, en dat IFZ een 100% deelneming van Impuls zal worden. De aandelen van de SER in Impuls worden verder om niet overgedragen aan de gemeenten. De transactie zal naar verwachting met terugwerkende kracht tot 1 januari 2023 worden doorgevoerd.

Tenslotte hebben de aandeelhouders van IFZ in 2021 het besluit genomen om het project InnoGo! uit te laten zakken naar een separate B.V., waarvan IFZ 100% aandeelhouder is. Deze uitzakking is reeds gerealiseerd in 2022.

3.2 Governance

Afspraken rondom governance, rapportageverplichtingen etc. zijn vastgelegd in de statuten, de door aandeelhouders opgestelde en ondertekende bestuursovereenkomsten en aandeelhoudersinstructie. Hiernaast is het IFZ lid van de Nederlandse Vereniging voor Participatiemaatschappijen (NVP) en houdt zich aan de NVP gedragscode. De geplande toetreding van EZK als aandeelhouder in Impuls zal gepaard gaan met een statutenwijziging bij Impuls en IFZ. De huidige punten van besluitvorming van de AvA IFZ worden na toetreding van EZK in Impuls belegd bij de AvA van Impuls.

De bestuurder van IFZ is de naamloze vennootschap Impuls Zeeland, bestuurder van Impuls is dhr. J.D. ten Voorde. Als aandeelhoudersvertegenwoordiger namens Impuls treedt dhr. P.C. Bijkerk op in de aandeelhoudersvergaderingen van IFZ. Er zijn twee aandeelhoudersvergaderingen per jaar waarin o.m. de strategie, het jaarplan, begroting, jaarrekening, tussentijdse rapportage en belangrijke ontwikkelingen worden besproken en vastgesteld. Er wordt tevens een separate voortgangsrapportage opgesteld over deze fondsen, welke tijdens de aandeelhoudersvergadering aan de aandeelhouders wordt verstrekt en toegelicht. Daarnaast vindt regelmatig (informeel) overleg plaats met de aandeelhouders. De onderdelen van besluitvorming die tot en met 2022 plaats heeft gevonden door de AvA IFZ, zullen na de toetreding van EZK als aandeelhouder van Impuls worden verlegd naar de AvA van Impuls.

Besluitvorming bij InnoGo! vindt plaats doordat het fondsmanagement investeringsvoorstellen te goedkeuring inbrengen in de deskundigencommissie. De deskundigencommissie bestaat uit 8 onafhankelijke personen, namelijk mevr. V. Jongepier, mevr. M. Baarends-Schroevers, dhr. G. Berendsen, dhr. G. van Liere, dhr. M. Klijn, dhr. I. Wong, dhr. J. van Leijden en dhr. R. v/d Berg. De deskundigencommissie formuleert een advies aan de bestuurder van IFZ, De bestuurder, dhr. J.D. ten Voorde neemt op basis van deze adviezen het investeringsbesluit.

Het Fonds Verblijfsrecreatie Zeeland beschikt over een investeringscommissie (IC), bestaande uit drie personen: mw. S. Bal-Roose (voorzitter), Dhr. H. J Mensink en dhr. T. Peeters. De IC voorziet de investeringsvoorstellen van het fondsmanagement van een advies. De bestuurder, dhr. J.D. ten Voorde neemt op basis van deze adviezen het investeringsbesluit.

Het bestuur de ZPF-en bestond in 2022 uit de heer O. Monshouwer (voorzitter bestuur, niet uitvoerend bestuurder), de heer R. van den Berg (niet uitvoerend bestuurder) en de heer J.D. ten Voorde (uitvoerend bestuurder). Tevens is bij het Zeeuws Participatiefonds een investeringscommissie (IC) geïnstalleerd, de voorzitter van deze commissie is de heer J. Heijnsdijk (Directeur Grootzakelijk Rabobank regio Zuidwest). De voorzitter van het IC is aanwezig bij de boardmeetings. Vast lid van het IC is mw. K. Lanting, zelfstandig arbeids- en organisatiepsycholoog. Hiernaast wordt per casus een materiedeskundige aangesteld. De voornaamste rol van het IC is het adviseren van het bestuur bij het beoordelen van investeringsvoorstellen die door het fondsmanagement worden ingebracht.

Het fondsmanagement van InnoGo!, de Zeeuwse Participatiefondsen en het Fonds Verblijfsrecreatie Zeeland wordt geleverd door Impuls Zeeland.

De bestuurder van IFZ vertegenwoordigt IFZ tenslotte in de algemene aandeelhoudersvergaderingen van het Zeeuws Investeringsfonds B.V.

IFZ beschikt momenteel niet over een eigen Raad van Commissarissen. Nadat EZK als aandeelhouder is toetreden in Impuls en IFZ daardoor een 100% dochter van Impuls wordt, zal de RvC van Impuls tevens toezicht gaan houden op IFZ. De Raad van Commissarissen van Impuls is inmiddels versterkt met een commissaris welke beschikt over ruime ervaring rondom investeringsfondsen.

4 Doelstellingen en resultaten

De doelstellingen zijn per project in het jaarplan opgenomen. De resultaten van het de fondsen zijn nader toegelicht in jaarrekeningen en jaarverslagen van desbetreffende fondsen.

4.1 Bedrijven en werkgelegenheid

Zie de tabel hieronder voor het aantal bedrijven en de werkgelegenheid per ultimo 2021, waarbij de werkgelegenheid voor de COL niet tot de rapportagecriteria behoort:

Project	Aantal bedrijven	werkgelegenheid
Fonds Verblijfsrecreatie Zeeland B.V.	4	18
InnoGo!	124	352
Zeeuws Participatiefonds 1,2 en 3 B.V.	19	419
Zeeuws Investeringsfonds B.V. (bijdrage aan Zeeland)	2	32
Corona Overbruggings Lening (COL)	13	NB
TOTAAL	162	821

De COL wordt uitgevoerd vanuit IFZ, de overige fondsen zijn separate entiteiten, hiervan is een aparte jaarrekening incl. jaarverslag beschikbaar.

4.2 Corona overbruggingslening

De COL regeling is in 2021 gesloten. In de jaarrekening is een separate pagina opgenomen waarin het verloop van deze middelen blijkt. Aangezien IFZ met betrekking tot de COL slechts de rol van uitvoerder en kassier heeft, zijn deze leningen niet in de balans van de jaarrekening van IFZ opgenomen. De kosten en opbrengsten (beheervergoeding) zijn wel zichtbaar in de verlies- en winstrekening van IFZ.

Verder is als bijlage bij de jaarrekening een specificatie opgenomen van de uitstaande leningenbedragen inzake de COL, welke wordt voorzien van een rapport van bevindingen, dat door de accountant wordt opgesteld.

4.2 Financiële resultaten

Het resultaat na belastingen van Investeringsfonds Zeeland B.V. over 2022 is gelijk aan € 178.551 negatief, ten opzichte van een geconsolideerd resultaat na belastingen van € 145.226 negatief in 2021. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door een gedeeltelijke afwaardering van Q-Aviation B.V. van € 263.889 naar een bedrag van € 111.111.

De financiële resultaten worden nader toegelicht in de separate jaarverslagen van InnoGo!, Zeeuws Participatiefonds, Zeeuws Participatiefonds 2, Zeeuws Participatiefonds 3 en het Fonds Verblijfsrecreatie Zeeland.

5 Verslaglegging

In de geconsolideerde jaarrekening van IFZ zijn InnoGo!, het Zeeuws Participatiefonds, Zeeuws Participatiefonds 2, Zeeuws Participatiefonds 3 B.V. en Fonds Verblijfsrecreatie Zeeland opgenomen. In de jaarrekeningen van InnoGo!, het Zeeuws Participatiefonds 1,2 en 3 en het Fonds Verblijfsrecreatie Zeeland is per fonds een separaat bestuursverslag opgenomen.

Om de belangrijkste risico's van IFZ in kaart te brengen en te mitigeren waar mogelijk, is in 2020 gestart met het implementeren van een risicomanagement systeem. Hierbij wordt aangesloten bij het risicomanagement proces van Impuls Zeeland.

Er wordt – in lijn met Impuls Zeeland – gewerkt aan een rapportage op de maatschappelijke uitdagingen en de bijdrage aan de Sustainable Development Goals (SDG's).

6 Verantwoording Wind in de Zeilen

In deze paragraaf is een separate verantwoording rondom de fondsmiddelen welke zijn en worden ontvangen in het kader van Wind in de Zeilen over het jaar 2022 opgenomen.

6.1 Bestuursovereenkomst en afspraken

Op 18 februari 2021 zijn de afspraken rondom de fondsmiddelen Wind in de Zeilen bekrachtigd middels de ondertekening van de “Bestuursovereenkomst Wind in de Zeilen Innovatiefinanciering”.

De afspraken zijn op hoofdlijnen als volgt weer te geven:

Het Rijk zal een bijdrage leveren van in totaal € 20 miljoen in Investeringsfonds Zeeland B.V. middels agiostortingen in de jaren 2020-2023, verspreid over vier jaarlijkse tranches van € 5 miljoen.

Het bedrag van € 20 miljoen zal door Investeringsfonds Zeeland B.V. ter verhoging van de volgende fondsen worden aangewend:

- InnoGo!: € 3,5 miljoen, waarvan € 3,15 miljoen bestemd is voor versterking van het fondsvermogen en € 0,35 miljoen in de vorm van een subsidie aan Investeringsfonds Zeeland B.V, ter dekking van extra kosten uitvoering van het programma InnoGo! voor de periode 2021-2027, ofwel € 0,05 miljoen per jaar.
- Zeeuws Participatiefonds 2 B.V.: een kapitaalstorting van € 1,5 miljoen.
- Zeeuws Participatiefonds 3 B.V.: een kapitaalstorting van € 15 miljoen.

6.2 Status per ultimo 2022

Per ultimo 2022 is een bedrag van € 15 miljoen, gelijk aan tranche 1 tot en met 3 van de bestuursovereenkomst ontvangen door Investeringsfonds Zeeland B.V.. Dit is als volgt verdeeld (bedragen in euro):

		TOTAAL	InnoGo! subsidie	InnoGo! BTW	InnoGo! Fonds	ZPF 2 Fonds	ZPF 3 Fonds
Tranche 1 WIZ	ontvangen	5.000.000	72.314	15.186	787.500	375.000	3.750.000
Tranche 2 WIZ	ontvangen	5.000.000	72.314	15.186	787.500	375.000	3.750.000
Tranche 3 WIZ	ontvangen	5.000.000	72.314	15.186	787.500	375.000	3.750.000
TOTAAL		10.000.000	144.628	30.372	1.575.000	750.000	7.500.000

Hiervan is een bedrag van € 50.000 inclusief BTW aangewend voor de dekking van de begeleidingskosten InnoGo! WiZ in 2022. Daarnaast hebben tot en met 2022 de volgende investeringen plaatsgevonden:

ZPF

<u>Bedrijf</u>	<u>Investeringsbedrag</u>	<u>Uitgeboekt</u>	<u>Activiteiten</u>
Alta Carbon Utilisation	€ 2.500.000	€ 1.250.000	Productie van cyclische carbonaten, proces zorgt voor aanzienlijke CO2-reductie
Thorizon	€ 1.500.000	€ 855.263	Ontwikkeling nieuwe generatie kernreactoren
Allyourz	€ 400.000	€ 400.000	Toeristisch platform
Electrauvision	€ 1.500.000	€ 1.500.000	Ontwikkeling bouwmachine met meerdere aandrijvingsmogelijkheden (waterstof, energie & diesel)

InnoGo!

<u>Bedrijf</u>	<u>Investeringsbedrag</u>	<u>Uitgeboekt</u>	<u>Activiteiten</u>
Sealution	€ 75.000	€ 75.000	IoT-oplossingen voor de maritieme sector
Offshore Warning Systems	€ 100.000	€ 50.000	Verlichting op (offshore) windmolens
Qmedic	€ 350.000	€ 250.000	Medisch apparaat dat hersenen stimuleert om chronische pijn te bestrijden
The Content Exchange	€ 350.000	€ 350.000	Platform om nieuwsitems (artikelen, foto's en video's) tussen schrijvende en publicerende media uit te wisselen
Ecolands	€ 350.000	€ -	Platform om vrijwillige carbon credits beschikbaar te stellen voor mkb en particulieren

Tevens worden momenteel gesprekken gevoerd met diverse leads. In 2023 worden wederom diverse investeringen verwacht.

Middelburg, 10 maart 2023

J.D. ten Voorde
Bestuurder n.v. Economische Impuls Zeeland

Impuls Zeeland is bestuurder van Investeringsfonds Zeeland B.V.

GECONSOLIDEERDE JAARREKENING 2022

GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2022

ACTIVA

(Voor resultaatbestemming)

	€	31-12-2022 €	€	31-12-2021 €
Vaste activa				
Immateriële vaste activa (1)				
Goodwill	12.100		14.300	
		12.100		14.300
Financiële vaste activa (2)				
Participaties	7.764.459		3.872.348	
Overige vorderingen (langlopend)	8.095.110		6.854.441	
		15.859.569		10.726.789
Vlottende activa				
Vorderingen (3)				
Belastingvorderingen	28.216		7.751	
Overige vorderingen	890.376		411.095	
Overlopende activa	347.991		164.525	
		1.266.583		583.371
Liquide middelen (4)		23.937.192		20.887.535
Totaal		41.075.444		32.211.995

Investeringsfonds Zeeland B.V., te Middelburg

PASSIVA

(Voor resultaatbestemming)

	€	31-12-2022 €	€	31-12-2021 €
Groepsvermogen				
Eigen vermogen rechtspersoon	37.452.709		29.913.761	
Aandeel van derden in het groepsvermogen	1.649.335		1.661.838	
		39.102.044		31.575.599
Langlopende schulden (5)				
Andere obligaties en onderhandse leningen	725.000		450.000	
		725.000		450.000
Kortlopende schulden (6)				
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	151.252		39.524	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	42.373		-2.760	
Overlopende passiva	1.054.775		149.632	
		1.248.400		186.396
Totaal		41.075.444		32.211.995

GECONSOLIDEERDE WINST- EN VERLIESREKENING OVER 2022

		2022		2021
	€	€	€	€
Overige bedrijfsopbrengsten	785.598		734.086	
Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten	-64.767		-377.460	
Brutomarge (7)		720.831		356.626
Afschrijvingen en waardeverminderingen (8)	178.566		96.332	
Overige bedrijfskosten (9)				
Kantoorkosten	595.087		379.560	
Algemene kosten	72.284		45.989	
Som der kosten		845.937		521.881
Bedrijfsresultaat		-125.106		-165.255
Financiële baten en lasten (10)		-55.894		-51.600
Resultaat voor belastingen		-181.000		-216.855
Belastingen (11)		-10.054		-
Aandeel in resultaat deelnemingen (12)		-		-1.920
Resultaat na belastingen		-191.054		-218.775
Aandeel van derden in het resultaat		-12.503		-73.549
Nettoresultaat na belasting		-178.551		-145.226

ALGEMENE TOELICHTING

Belangrijkste activiteiten

De activiteiten van Investeringsfonds Zeeland B.V., statutair gevestigd te Middelburg bestaan voornamelijk uit:

- het bevorderen van de economische ontwikkeling in de regio Zeeland door het opereren als participatiemaatschappij en het in verband daarmee direct of indirect investeren van gelden in ondernemingen en vennootschappen die een bijdrage kunnen leveren aan de economische ontwikkeling in de regio Zeeland;
- het op enigerlei wijze deelnemen in of zich op andere wijze interesseren bij, het besturen van en het toezichthouden op ondernemingen en vennootschappen;
- het verlenen van overige diensten, in het bijzonder, maar niet daartoe beperkt, voor de uitvoering en ontwikkeling van projecten op economisch terrein in de regio Zeeland,

en al hetgeen met vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

De activiteiten van de groep betreffen het verstrekken van hoog risicodragend kapitaal aan startende en doorstartende ondernemers in Zeeland.

Locatie feitelijke activiteiten

Investeringsfonds Zeeland B.V. is feitelijk gevestigd op Edisonweg 37 d 1 te Vlissingen en is ingeschreven bij het handelsregister onder nummer 61034142.

Grondslag consolidatie

In de geconsolideerde jaarrekening van Investeringsfonds Zeeland B.V. zijn de financiële gegevens verwerkt van de tot de groep behorende maatschappijen en andere rechtspersonen waarop een overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend of waarover de centrale leiding wordt gevoerd. De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld met toepassing van de grondslagen voor de waardering en de resultaatbepaling van Investeringsfonds Zeeland B.V.. De financiële gegevens van de groepsmaatschappijen en de andere in de consolidatie betrokken rechtspersonen en vennootschappen zijn volledig in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen onder eliminatie van de onderlinge verhoudingen en transacties. Belangen van derden in het vermogen en in het resultaat van groepsmaatschappijen zijn afzonderlijk in de geconsolideerde jaarrekening tot uitdrukking gebracht.

Consolidatiekring

De resultaten van nieuw verworven groepsmaatschappijen en de andere in de consolidatie meegenomen rechtspersonen en vennootschappen worden geconsolideerd vanaf de overnamedatum. Op die datum worden de activa, voorzieningen en schulden gewaardeerd tegen de reële waarden. De betaalde goodwill wordt geactiveerd en afgeschreven over de economische levensduur. De resultaten van afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie verwerkt tot het tijdstip waarop de groepsband wordt verbroken.

Investeringsfonds Zeeland B.V., te Middelburg

Overzicht geconsolideerde belangen

Naam rechtspersoon	Vestigingsplaats	% kapitaal
Zeeuws Participatiefonds B.V.	Middelburg	50,1
Zeeuws Participatiefonds 2 B.V.	Middelburg	71,2
Zeeuws Participatiefonds 3 B.V.	Vlissingen	100,0
Fonds Verblijfsrecreatie Zeeland B.V.	Vlissingen	100,0
InnoGo B.V.	Vlissingen	100,0

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van Investeringsfonds Zeeland B.V. zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

GRONDSLAGEN VOOR FINANCIËLE VERSLAGGEVING

ALGEMEEN

Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Algemene grondslagen voor waardering activa en passiva

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten, tenzij anders vermeld.

Algemene grondslagen bepaling resultaat

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING ACTIVA

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van afschrijvingen. Er wordt rekening gehouden met bijzondere waardeverminderingen; dit is het geval als de boekwaarde van het actief (of van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort) hoger is dan de realiseerbare waarde ervan.

Financiële vaste activa

De participaties zijn gewaardeerd op basis van verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde. De leningen die zijn verantwoord onder de financiële vaste activa worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde.

Bijzondere waardeverminderingen en noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht op de participaties respectievelijk leningen. Deze bijzondere waardeverminderingen en voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de participaties respectievelijk leningen. Door het bestuur wordt jaarlijks ingeschat of de financiële vaste activa afgewaardeerd moeten worden. Deze inschatting gebeurt op basis van de financiële informatie van de ondernemingen waarin wordt geparticipeerd en waar gelden aan zijn uitgeleend, gesprekken met de ondernemers en het betaalgedrag ten aanzien van aflossingen en rente.

De doelstelling van de vennootschap is het verstrekken van hoog risicodragend kapitaal. Het eigen vermogen van de ondernemingen waarin wordt geparticipeerd en waar gelden aan zijn uitgeleend is in de meeste gevallen negatief. De schatting van de waarde van het verstrekte kapitaal is sterk afhankelijk van de realisatie van toekomstige kasstromen door de desbetreffende ondernemingen.

Doordat sprake is van veelal jonge ondernemingen met een relatief nieuw product of nieuwe dienst ontbreekt betrouwbare cijfermatige onderbouwing van deze toekomstige kasstromen. De schatting van de waarde wordt daarom mede gebaseerd op sterke en zwakke eigenschappen van de ondernemer en de onderneming.

Bovenstaande brengt met zich mee dat er sprake is van een grote schattingsonzekerheid ten aanzien van de waardering van de participaties en de verstrekte leningen.

Latente belastingvorderingen

Latente belastingvorderingen worden opgenomen voor verrekenbare fiscale verliezen en voor verrekenbare tijdelijke verschillen tussen de waarde van de activa en passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en de in deze jaarrekening gevolgde waarderingsgrondslagen anderzijds, met dien verstande dat latente belastingvorderingen alleen worden opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er toekomstige fiscale winst zal zijn waarmee de tijdelijke verschillen kunnen worden verrekend en verliezen of nog niet gebruikte fiscale verrekeningsmogelijkheden kunnen worden gecompenseerd. Het bedrag van de verrekenbare verliezen van de gehele groep bedraagt ultimo boekjaar € 1.300.743. Het bedrag van de verrekenbare verliezen van de vennootschap bedraagt ultimo boekjaar € 40.786.

De berekening van de latente belastingvorderingen geschiedt tegen de op het einde van het verslagjaar geldende belastingtarieven dan wel tegen de in komende jaren geldende tarieven, voor zover deze al bij wet zijn vastgesteld.

Latente belastingvorderingen worden gewaardeerd op nominale waarde.

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde inclusief transactiekosten indien materieel. De vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Indien er geen sprake is van agio of disagio en transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de vorderingen, onder aftrek van voorzieningen wegens oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING PASSIVA

Langlopende schulden

Langlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de langlopende schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Langlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Indien er geen sprake is van agio of disagio of transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

GRONDSLAGEN VOOR BEPALING RESULTAAT

Overige bedrijfskosten

De kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Belastingen

De vennootschapsbelasting wordt berekend tegen het geldende tarief over het resultaat van het boekjaar, waarbij rekening wordt gehouden met permanente verschillen tussen de winstberekening volgens de jaarrekening en de fiscale winstberekening, en waarbij actieve belastinglatenties (indien van toepassing) slechts worden gewaardeerd voor zover de realisatie daarvan waarschijnlijk is.

Aandeel in resultaat deelnemingen

Als resultaat van deelnemingen waarin invloed van betekenis wordt uitgeoefend op het zakelijke en financiële beleid, wordt opgenomen het aan de vennootschap toekomende aandeel in het resultaat van deze deelnemingen. Dit resultaat wordt bepaald op basis van de bij Investeringsfonds Zeeland B.V. geldende grondslagen voor waardering en resultaatbepaling. Bij deelnemingen waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, wordt het dividend als resultaat aangemerkt.

TOELICHTING OP GECONSOLIDEERDE BALANS

IMMATERIËLE VASTE ACTIVA (1)

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
	€	€
Goodwill	12.100	14.300
Totaal	<u>12.100</u>	<u>14.300</u>

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de immateriële vaste activa gedurende het boekjaar weer:

	<u>Goodwill</u>
	€
Boekwaarde 1 januari 2022	
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	22.000
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-7.700
	<u>14.300</u>
Mutaties 2022	
Afschrijvingen	-2.200
	<u>-2.200</u>
Boekwaarde 31 december 2022	
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	22.000
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-9.900
	<u>12.100</u>

Toelichting

Deze goodwill is in 2018 ontstaan bij de verwerving van Zeeuws Participatiefonds B.V. en Zeeuws Participatiefonds 2 B.V.

FINANCIËLE VASTE ACTIVA (2)

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
	€	€
Participaties	7.764.459	3.872.348
Overige vorderingen (langlopend)	8.095.110	6.854.441
Totaal	<u>15.859.569</u>	<u>10.726.789</u>

Investeringsfonds Zeeland B.V., te Middelburg

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de financiële vaste activa gedurende het boekjaar weer:

	Participaties	Overige vorderingen (langlopend)	Totaal
	€	€	€
Boekwaarde 1 januari 2022	3.872.348	6.854.441	10.726.789
Mutaties 2022			
Investeringsen	1.486.263	-	1.486.263
Terugneming van waardeverminderingen	75.000	-	75.000
Kortlopend deel 1-1-2022 InnoGo! leningen (a.g.v. uitzakken naar nieuwe vennootschap)	-	503.295	503.295
Verstreckte leningen	-	4.501.500	4.501.500
Aflossingen	-	-879.123	-879.123
Mutatie voorziening dubieuze vorderingen	-	-27.180	-27.180
Kwijtscheldingen	-	-17.447	-17.447
Waardevermindering van participaties	-263.889	-	-263.889
Conversie leningen	2.594.737	-1.950.000	644.737
Aflossing volgend boekjaar	-	-890.376	-890.376
	<u>3.892.111</u>	<u>1.240.669</u>	<u>5.132.780</u>
Boekwaarde 31 december 2022	<u>7.764.459</u>	<u>8.095.110</u>	<u>15.859.569</u>

VORDERINGEN (3)

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Belastingvorderingen		
Omzetbelasting	28.216	7.751
Overige vorderingen		
Kortlopend deel langlopende vorderingen	890.376	411.095
Overlopende activa	347.991	164.525
Totaal	<u>1.266.583</u>	<u>583.371</u>

LIQUIDE MIDDELEN (4)

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Banktegoeden	23.937.192	20.887.535
Totaal	<u>23.937.192</u>	<u>20.887.535</u>

Investeringsfonds Zeeland B.V., te Middelburg

Toelichting

De per 31 december 2022 aanwezige liquide middelen staan ter vrije beschikking aan de onderneming, met uitzonderingen van een bedrag ad. € 262.045. Deze middelen zijn bestemd om te storten in deelneming Zeeuws Investeringsfonds B.V. respectievelijk om te besteden aan de beheerkosten inzake de COL.

Rabobank bankrekening NL61RABO0355117800 ten name van Investeringsfonds Zeeland B.V. inzake COL wordt gebruikt voor alle betalingsverkeer tussen de Staat en Leningnemer dat op welke wijze dan ook verband houdt met het verstrekken van Overbruggingskredieten aan Ondernemers (COL). Op deze bankrekening is een pandrecht gevestigd, tot zekerheid voor de nakoming van de verplichting tot terugbetaling (aflossing) van de geldleningen van de Staat der Nederlanden. Op het saldo van de bankrekening is een bedrag van € 348.597 in mindering gebracht, dit betreffen ontvangen rente en aflossingen die nog terug betaald moeten worden aan de Staat der Nederlanden.

LANGLOPENDE SCHULDEN (5)

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Andere obligaties en onderhandse leningen		
PZEM N.V.	725.000	450.000
Totaal	<u>725.000</u>	<u>450.000</u>

Looptijd

Van het totaalbedrag aan langlopende schulden heeft een bedrag van € 725.000 een resterende looptijd van langer dan 5 jaren.

Andere obligaties en onderhandse leningen - PZEM N.V.

	2022	2021
	€	€
Hoofdsom begin boekjaar	450.000	100.000
Opgenomen gelden	275.000	350.000
Hoofdsom einde boekjaar	<u>725.000</u>	<u>450.000</u>
Stand 31 december	<u>725.000</u>	<u>450.000</u>

De totale hoofdsom van deze schuld bedraagt maximaal € 3.000.000.

De hoofdsom kan worden opgenomen in afzonderlijke leningen. De opname van een lening vindt plaats nadat de vennootschap een getekend trekkingsverzoek heeft ingediend bij de geldverstrekker. De looptijd is 15 jaar met ingang van 10 december 2020.

De totale hoofdsom kan in de periode tot 31 december 2026 toenemen tot maximaal € 3.000.000.

Daarna zal de totale hoofdsom van de opgenomen leningen over een periode van 9 jaar, tot uiterlijk 31 december 2035, worden afgelost.

De aflossingen zullen na overleg medio 2027 worden vastgesteld voor de periode van 2027 tot en met 2035. De intentie is om de leningen lineair al te lossen middels een jaarlijkse aflossing op 31 december van ieder jaar, voor het eerst op 31 december 2027.

Investeringsfonds Zeeland B.V., te Middelburg

Het rentepercentage bedraagt 1%
Er zijn geen zekerheden verstrekt.

KORTLOPENDE SCHULDEN (6)

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
	€	€
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	151.252	39.524
Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Vennootschapsbelastingenschulden	10.054	-
Omzetbelastingenschulden	32.319	-2.760
	<u>42.373</u>	<u>-2.760</u>
Overlopende passiva	1.054.775	149.632
Totaal	<u><u>1.248.400</u></u>	<u><u>186.396</u></u>

TOELICHTING OP GECONSOLIDEERDE WINST- EN VERLIESREKENING

OMZET EN BRUTOMARGE (7)

	2022	2021
	€	€
<i>Overige bedrijfsopbrengsten</i>		
Projectopbrengsten Ministerie van Economische Zaken (COL)	61.804	116.355
Projectopbrengsten Fonds Verblijfsrecreatie Zeeland	70.000	75.000
Projectopbrengsten InnoGo!	278.882	237.500
Rente leningen	374.912	305.231
	<u>785.598</u>	<u>734.086</u>
Som der bedrijfsopbrengsten	<u>785.598</u>	<u>734.086</u>
<i>Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten</i>		
Projectkosten COL	58.107	68.257
Projectkosten Fonds Verblijfsrecreatie Zeeland	45.610	54.220
Projectkosten InnoGo! WiZ	-	35.511
Projectkosten InnoGo!	-	219.472
Mutatie voorziening uitstaande gelden InnoGo! (achtergebleven in Investeringsfonds Zeeland B.V.)	-38.950	-
	<u>64.767</u>	<u>377.460</u>
Brutomarge (brutobedrijfsresultaat)	<u>720.831</u>	<u>356.626</u>

Overige bedrijfsopbrengsten

In verband met het uitzakken van de InnoGo! activiteiten zijn de projectkosten InnoGo! Wiz en de projectkosten InnoGo! vanaf 2022 verantwoord onder de overige bedrijfskosten (begeleidingskosten).

AFSCHRIJVINGEN EN WAARDEVERMINDERINGEN (8)

	2022	2021
	€	€
Afschrijving op immateriële vaste activa	2.200	2.200
Overige waardeveranderingen van vaste activa	176.366	94.132
<i>Overige waardeveranderingen van vaste activa</i>		
Mutatie waardering participaties	188.889	89.449
Mutatie voorziening dubieuze vorderingen en kwijtscheldingen InnoGo!	-12.523	4.683
	<u>176.366</u>	<u>94.132</u>
Totaal	<u>178.566</u>	<u>96.332</u>

OVERIGE BEDRIJFSKOSTEN (9)

	2022	2021
	€	€
<i>Kantoorkosten</i>		
Kantoorbehoeften	3.613	2.349
Begeleidingskosten	563.571	364.741
Automatiseringskosten	4.805	4.589
Communicatiekosten / bijeenkomsten	11.071	3.334
Contributies en abonnementen	8.018	2.920
Verzekering	1.095	908
Overige	2.278	719
Opleidingskosten	636	-
	<u>595.087</u>	<u>379.560</u>
<i>Algemene kosten</i>		
Accountantskosten	27.197	16.779
Advieskosten	45.087	29.210
	<u>72.284</u>	<u>45.989</u>
Totaal	<u>667.371</u>	<u>425.549</u>

Toelichting

In verband met het uitzakken van de InnoGo! activiteiten zijn de projectkosten InnoGo! Wiz en de projectkosten InnoGo! vanaf 2022 verantwoord onder de overige bedrijfskosten (begeleidingskosten).

De stijging van de accountantskosten wordt met name veroorzaakt door werkzaamheden in verband met het uitzakken van het project InnoGo! naar een separate B.V.

De stijging van de advieskosten wordt veroorzaakt door advocaatkosten die gemaakt zijn inzake de lening vanuit InnoGo! aan Demacq en de voorgenomen exit van Zeeuws Participatiefonds m.b.t. Lubo International.

FINANCIËLE BATEN EN LASTEN (10)

	2022	2021
	€	€
Rentebaten banken	3.537	3
Rentelasten en bankkosten	-54.801	-50.039
Rentelasten langlopende schulden	-4.630	-1.564
Financiële baten en lasten (saldo)	<u>-55.894</u>	<u>-51.600</u>

BELASTINGEN (11)

	2022	2021
	€	€
Vennootschapsbelasting huidig boekjaar	10.054	-
Belastingen resultaat	<u>10.054</u>	<u>-</u>

AANDEEL IN RESULTAAT DEELNEMINGEN (12)

	2022	2021
	€	€
<i>Aandeel in resultaat groepsmaatschappijen</i>		
Aandeel resultaat Zeeuws Participatiefonds 2 B.V.	-	-2.552
Aandeel resultaat Zeeuws Participatiefonds B.V.	-	632
Totaal	<u>-</u>	<u>-1.920</u>

Toelichting

Bovenstaande resultaten in deelnemingen zijn verwateringsresultaten die zijn ontstaan als gevolg van agiostortingen.

OVERIGE TOELICHTINGEN

WERKNEMERS

Toelichting gemiddeld aantal werknemers

Gedurende het jaar 2022 waren er geen werknemers in dienst op basis van een volledig dienstverband. De personeelsleden welke actief zijn bij Investeringsfonds Zeeland B.V. en haar deelnemingen zijn in dienst van N.V. Economische Impuls Zeeland.

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zijn geen relevante gebeurtenissen na balansdatum.

ENKELVOUDIGE JAARREKENING 2022

ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2022

ACTIVA

(Voor resultaatbestemming)		31-12-2022		31-12-2021
	€	€	€	€
Vaste activa				
Immateriële vaste activa (1)				
Goodwill	12.100		14.300	
		12.100		14.300
Financiële vaste activa (2)				
Deelnemingen in groeps- maatschappijen	33.262.919		16.112.379	
Participaties	1.175.277		1.169.277	
Overige vorderingen (langlopend)	31.150		1.110.124	
		34.469.346		18.391.780
Vlottende activa				
Vorderingen (3)				
Groepsmaatschappijen	375.000		375.000	
Belastingvorderingen	-		2.053	
Overige vorderingen	7.800		407.195	
Overlopende activa	4.287		33.479	
		387.087		817.727
Liquide middelen (4)		2.630.291		11.609.457
Totaal		37.498.824		30.833.264

PASSIVA

(Voor resultaatbestemming)

	€	31-12-2022 €	€	31-12-2021 €
Eigen vermogen (5)				
Aandelenkapitaal	4.237		4.237	
Agio	38.216.191		30.471.717	
Overige reserves	-589.168		-416.967	
Onverdeeld resultaat	-178.551		-145.226	
		37.452.709		29.913.761
Kortlopende schulden (6)				
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	40.251		3.442	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	3.209		-	
Overlopende passiva	2.655		916.061	
		46.115		919.503
Totaal		37.498.824		30.833.264

ENKELVOUDIGE WINST- EN VERLIESREKENING OVER 2022

		2022		Begroting		2021
	€	€	€	€	€	€
Overige bedrijfsopbrengsten	131.804		14.959		460.512	
Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten	-57.617		-		-382.143	
Brutomarge (7)		35.237		14.959		78.369
Afschrijvingen en waardeverminderingen (8)	2.200		19.169		2.200	
Overige bedrijfskosten (9)	70.126		102.854		75.795	
Som der kosten		72.326		122.023		17.995
Bedrijfsresultaat		1.861		-107.064		374
Financiële baten en lasten (10)		-7.816		-10.000		-18.497
Resultaat voor belastingen		-5.955		-117.064		-18.123
Aandeel in het resultaat deelnemingen (11)		-172.596		-		-127.103
Resultaat na belastingen		<u>-178.551</u>		<u>-117.064</u>		<u>-145.226</u>

ALGEMENE TOELICHTING

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van Investeringsfonds Zeeland B.V. zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

GRONDSLAGEN VOOR FINANCIËLE VERSLAGGEVING

ALGEMEEN

De enkelvoudige jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling voor de enkelvoudige jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening zijn gelijk. Deelnemingen in groepsmaatschappijen worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaarde in overeenstemming met paragraaf van de geconsolideerde jaarrekening.

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING ACTIVA

Financiële vaste activa

Deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode (nettovermogenswaarde). Wanneer 20% of meer van de stemrechten uitgebracht kan worden, wordt ervan uitgegaan dat er invloed van betekenis is.

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming. Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover Investeringsfonds Zeeland B.V. in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de deelneming, dan wel het stellige voornemen heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt hiervoor een voorziening getroffen. De eerste waardering van gekochte deelnemingen is gebaseerd op de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van acquisitie. Voor de vervolgwaaarding worden de grondslagen toegepast die gelden voor deze jaarrekening, uitgaande van de waarden bij eerste waardering.

Als resultaat wordt verantwoord het bedrag waarmee de boekwaarde van de deelneming sinds de voorafgaande jaarrekening is gewijzigd als gevolg van het door de deelneming behaalde resultaat. Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of actuele waarde. Als resultaat wordt in aanmerking genomen het in het verslagjaar gedeclareerde dividend van de deelneming, waarbij niet in contanten uitgekeerde dividenden worden gewaardeerd tegen reële waarde.

De onder financiële vaste activa opgenomen vorderingen worden initieel gewaardeerd tegen de reële waarde onder aftrek van transactiekosten (indien materieel). Vervolgens worden deze vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, welke in het algemeen gelijk is aan de nominale waarde. Bij de waardering wordt rekening gehouden met eventuele waardeverminderingen.

GRONDSLAGEN VOOR BEPALING RESULTAAT

Aandeel in resultaat deelnemingen

Als resultaat van deelnemingen waarin invloed van betekenis wordt uitgeoefend op het zakelijke en financiële beleid, wordt opgenomen het aan de vennootschap toekomende aandeel in het resultaat van deze deelnemingen. Dit resultaat wordt bepaald op basis van de bij Investeringsfonds Zeeland B.V. geldende grondslagen voor waardering en resultaatbepaling. Bij deelnemingen waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, wordt het dividend als resultaat aangemerkt.

TOELICHTING OP ENKELVOUDIGE BALANS

IMMATERIËLE VASTE ACTIVA (1)

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
	€	€
Goodwill	12.100	14.300
Totaal	<u>12.100</u>	<u>14.300</u>

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de immateriële vaste activa gedurende het boekjaar weer:

	<u>Goodwill</u>
	€
Boekwaarde 1 januari 2022	
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	22.000
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-7.700
	<u>14.300</u>
Mutaties 2022	
Afschrijvingen	-2.200
	<u>-2.200</u>
Boekwaarde 31 december 2022	
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	22.000
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-9.900
	<u>12.100</u>
Afschrijvingspercentage	10,0

Toelichting

Deze goodwill is in 2018 ontstaan bij de verwerving van Zeeuws Participatiefonds B.V. en Zeeuws Participatiefonds 2 B.V.

FINANCIËLE VASTE ACTIVA (2)

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Deelnemingen in groepsmaatschappijen		
Zeeuws Participatiefonds B.V. te Middelburg (50,1%)	363.160	380.099
Zeeuws Participatiefonds 2 B.V. te Middelburg (71,2%)	3.183.719	3.172.920
Zeeuws Participatiefonds 3 B.V. te Vlissingen (100%)	19.842.984	9.584.855
Fonds Verblijfsrecreatie Zeeland B.V. te Vlissingen (100%)	3.267.946	2.974.505
InnoGo! B.V. (100%)	6.605.110	-
	<u>33.262.919</u>	<u>16.112.379</u>
Participaties		
Zeeuws Investeringsfonds (12,5%)	1.175.277	1.169.277
Overige vorderingen (langlopend)	31.150	1.110.124
Totaal	<u>34.469.346</u>	<u>18.391.780</u>

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de financiële vaste activa gedurende het boekjaar weer:

	Deelnemingen in groeps- maatschappijen	Participaties	Overige vorderingen (langlopend)	Totaal
	€	€	€	€
Boekwaarde 1 januari 2022	16.112.379	1.169.277	1.110.124	18.391.780
Mutaties 2022				
Investerings	17.323.136	6.000	-	17.329.136
Terugneming van waardeverminderingen	-	-	-50.000	-50.000
Aflossingen	-	-	-7.150	-7.150
Desinvesteringen door uitzakken	-	-	-1.014.024	-1.014.024
Aandeel in resultaat deelnemingen	-172.596	-	-	-172.596
Kortlopend deel	-	-	-7.800	-7.800
	<u>17.150.540</u>	<u>6.000</u>	<u>-1.078.974</u>	<u>16.077.566</u>
Boekwaarde 31 december 2022	<u>33.262.919</u>	<u>1.175.277</u>	<u>31.150</u>	<u>34.469.346</u>

VORDERINGEN (3)

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Groepsmaatschappijen		
Rekening-courant Zeeuws Participatiefonds 2 B.V.	375.000	375.000
Belastingvorderingen		
Omzetbelasting	-	2.053
Overige vorderingen		
Te ontvangen aflossingen	7.800	407.195
Overlopende activa		
Nog te ontvangen bedragen	3.953	33.145
Vooruitbetaalde bedragen	334	334
	<u>4.287</u>	<u>33.479</u>
Totaal	<u>387.087</u>	<u>817.727</u>

Toelichting

Over de rekening-courant vordering op Zeeuws Participatiefonds 2 B.V. wordt geen rente gerekend. Er zijn geen zekerheden overeengekomen en er is geen aflossingsschema opgesteld.

LIQUIDE MIDDELEN (4)

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Banktegoeden		
Rabobank rekening-courant	357.988	9.242.677
Rabobank spaarrekening	2.010.258	295.383
Rabobank inzake Zeeuws Investeringsfonds B.V. *	149.502	155.732
Rabobank inzake Corona-overbruggingsleningen (COL) *	112.543	197.792
Rabobank inzake Wind in de Zeilen	-	1.717.873
Totaal	<u>2.630.291</u>	<u>11.609.457</u>

Toelichting

De per 31 december 2022 aanwezige liquide middelen staan ter vrije beschikking aan de onderneming, met uitzonderingen van de rekeningen die met een * zijn aangegeven. Deze middelen zijn bestemd om te storten in deelneming Zeeuws Investeringsfonds B.V. respectievelijk om te besteden aan de beheerkosten inzake de COL.

Investeringsfonds Zeeland B.V., te Middelburg

Rabobank bankrekening NL61RABO0355117800 ten name van Investeringsfonds Zeeland B.V. inzake COL wordt gebruikt voor alle betalingsverkeer tussen de Staat en Leningnemer dat op welke wijze dan ook verband houdt met het verstrekken van Overbruggingskredieten aan Ondernemers (COL). Op deze bankrekening is een pandrecht gevestigd, tot zekerheid voor de nakoming van de verplichting tot terugbetaling (aflossing) van de geldleningen van de Staat der Nederlanden. Op het saldo van de bankrekening is een bedrag van € 348.597 in mindering gebracht, dit betreffen ontvangen rente en aflossingen die nog terug betaald moeten worden aan de Staat der Nederlanden.

EIGEN VERMOGEN (5)

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Aandelenkapitaal	4.237	4.237
Agio		
Agioreserve Staat der Nederlanden en Provincie Zeeland	13.771.763	13.496.763
Agioreserve Zeeuws Investeringsfonds	1.322.291	1.322.291
Agioreserve Wind in de Zeilen	14.737.500	9.825.000
Agioreserve Fondsversterking ROM's	4.200.000	3.000.000
Agioreserve InnoGo!fonds	3.354.637	2.827.663
Agioreserve Vroege Fase Financiering	830.000	-
	<u>38.216.191</u>	<u>30.471.717</u>
Overige reserves	-589.168	-416.967
Onverdeeld resultaat	-178.551	-145.226
Totaal	<u>37.452.709</u>	<u>29.913.761</u>

Aandelenkapitaal

Het geplaatst kapitaal van de vennootschap bedraagt € 4.237. Het totaal aantal geplaatste aandelen is 4.237 à nominaal € 1.

De aandelen worden beheerd door de volgende aandeelhouders:

De Staat der Nederlanden (2.004)

Provincie Zeeland (1.233)

N.V. Economische Impuls Zeeland (1.000)

Agio

Het agio omvat de opbrengsten uit de uitgifte van aandelen voor zover deze hoger zijn dan het nominale bedrag van de aandelen.

Agioreserve Staat der Nederlanden en Provincie Zeeland

Deze agioreserve is ontstaan door stortingen boven de nominale waarde van de aandelen door de Staat der Nederlanden (€ 6.497.996) en de Provincie Zeeland (€ 7.273.767). De agiostorting in 2022 betreft het door de provincie Zeeland beschikbaar gestelde bedrag voor het Fonds Verblijfsrecreatie Zeeland B.V.

Agioreserve Zeeuws Investeringsfonds

Deze Agioreserve is in 2018 gevormd door de omzetting van de verplichtingen uit hoofde van de deelneming in Zeeuws Investeringsfonds B.V.. Deze verplichting was aan de vennootschap opgelegd door de Provincie Zeeland.

Agioreserve Wind in de Zeilen

Deze agioreserve is in 2021 gevormd in verband met de bestuursovereenkomst Wind in de Zeilen Innovatiefinanciering. In deze overeenkomst is vastgelegd dat Investeringsfonds Zeeland in totaal een bedrag van € 20 miljoen ontvangt, waarvan € 19,7 miljoen is bestemd voor versterking van de fondsen InnoGo!, Zeeuws Participatiefonds 2 B.V. en Zeeuws Participatiefonds 3 B.V. Deze agioreserve betreft

Investeringsfonds Zeeland B.V., te Middelburg

de agiostortingen van tranche 1, 2 en 3 van de totaal vier tranches. In 2023 zal nog een tranche van € 4.912.500 worden ontvangen welke ten gunste komt van deze agioreserve.

Agioreserve Fondsversterking ROM's

Deze agioreserve is in 2021 gevormd in verband met het addendum op de bestuursovereenkomst Wind in de Zeilen Innovatiefinanciering. In dit addendum is vastgelegd dat Investeringsfonds Zeeland B.V. in totaal een bedrag van € 5,4 miljoen ontvangt via agiostortingen, waarvan € 4,9 miljoen is bestemd voor Zeeuws Participatiefonds 3 B.V. en € 0,5 miljoen voor Zeeuws Participatiefonds 2 B.V.. In 2023 zal nog een tranche van € 1,2 miljoen worden ontvangen.

Agioreserve InnoGo!fonds

Deze Agioreserve is in 2018 gevormd door de omzetting van de verplichtingen uit hoofde van het project InnoGo!. Deze verplichting was aan de vennootschap opgelegd door de Provincie Zeeland. In verband met het uitzakken van de activiteiten van het project InnoGo! in de nieuw opgerichte deelneming (100%) InnoGo! B.V. is deze agioreserve eveneens uitgezakt naar InnoGo! B.V..

Afwaarderingen, afboekingen en renteontvangsten op de verstrekte leningen, zoals verantwoord onder de Financiële vaste activa, worden ten laste cq ten gunste van het resultaat gebracht.

Via de resultaatbestemming zullen deze bedragen in principe gemuteerd worden op deze Agioreserve. Daarnaast wordt tevens rekening gehouden met een eventuele vordering op de Provincie Zeeland, welke als rechtstreekse vermogensmutatie in de agioreserve verantwoord wordt (in het boekjaar € nihil) uit hoofde van de verplichting van de Provincie Zeeland, zoals overeengekomen in de bestuursovereenkomst van juni / juli 2018, om het InnoGo! fonds gedurende een periode van vijf jaar (te rekenen vanaf 1 januari 2018) op ten minste € 2 miljoen te zullen houden. Bij het bepalen van deze € 2 miljoen is rekening gehouden met de schuld aan Zeeuws Participatiefonds B.V. zoals verantwoord onder de langlopende schulden ultimo 2018 in Investeringsfonds Zeeland B.V..=

Agioreserve Vroege Fase Financiering

Deze agioreserve is in 2022 gevormd door de storting van de provincie Zeeland in verband met het project Vroege fase financiering, wat in 2022 is toegekend en vanuit InnoGo! B.V. wordt uitgevoerd.

KORTLOPENDE SCHULDEN (6)

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	40.251	3.442
Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Omzetbelastingsschulden	3.209	-
<i>Overlopende passiva</i>		
Accountantskosten	2.603	3.100
Advieskosten	-	850
Rente- en bankkosten	52	4.790
Vooruitontvangen bedragen / subsidies	-	103.306
Overige	-	54.015
Nog te storten aandelenkapitaal Zeeuws Participatiefonds 2 B.V.	-	750.000
	<u>2.655</u>	<u>916.061</u>
Totaal	<u>46.115</u>	<u>919.503</u>

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN VERPLICHTINGEN

Fiscale eenheid

De rechtspersoon maakt deel uit van een fiscale eenheid voor de omzetbelasting en is uit dien hoofde hoofdelijk aansprakelijk voor de belastingschuld van de fiscale eenheid als geheel.

TOELICHTING OP ENKELVOUDIGE WINST- EN VERLIESREKENING

OMZET EN BRUTOMARGE (7)

	2022	2021
	€	€
Overige bedrijfsopbrengsten		
Projectopbrengsten Ministerie van Economische Zaken (COL)	61.804	116.355
Projectopbrengsten Fonds Verblijfsrecreatie Zeeland	70.000	75.000
Projectopbrengsten InnoGo!	-	237.500
Rente leningen InnoGo!	-	31.657
	<u>131.804</u>	<u>460.512</u>
Som der bedrijfsopbrengsten	<u>131.804</u>	<u>460.512</u>
Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten		
Projectkosten COL	58.107	68.257
Projectkosten Fonds Verblijfsrecreatie Zeeland	45.610	54.220
Projectkosten WiZ	-	35.511
Projectkosten InnoGo!	-38.950	219.472
Mutatie voorziening uitstaande gelden InnoGo!	-7.150	4.683
	<u>57.617</u>	<u>382.143</u>
Brutomarge (brutobedrijfsresultaat)	<u>74.187</u>	<u>78.369</u>

AFSCHRIJVINGEN EN WAARDEVERMINDERINGEN (8)

	2022	2021
	€	€
Afschrijving op immateriële vaste activa	2.200	2.200
Totaal	<u>2.200</u>	<u>2.200</u>

OVERIGE BEDRIJFSKOSTEN (9)

	2022	2021
	€	€
<i>Kantoorkosten</i>		
Kantoorbehoeften	11	-5
Begeleidingskosten	54.691	64.469
Automatiseringskosten	608	1.570
Communicatiekosten / bijeenkomsten	3.564	51
Verzekering	334	334
Contributies en abonnementen	1.330	-
Opleidingskosten	636	-
Overige kantoorkosten	-	391
	<u>61.174</u>	<u>66.810</u>
<i>Algemene kosten</i>		
Accountantskosten	3.863	658
Advieskosten	5.089	8.327
	<u>8.952</u>	<u>8.985</u>
Totaal	<u><u>70.126</u></u>	<u><u>75.795</u></u>

FINANCIËLE BATEN EN LASTEN (10)

	2022	2021
	€	€
Rentebaten banken	131	3
Rentelasten banken	-7.947	-18.500
Financiële baten en lasten (saldo)	<u><u>-7.816</u></u>	<u><u>-18.497</u></u>

AANDEEL IN RESULTAAT DEELNEMINGEN (11)

	2022	2021
	€	€
<i>Aandeel in resultaat groepsmaatschappijen</i>		
Zeeuws Participatiefonds B.V.	-16.939	-20.411
Zeeuws Participatiefonds 2 B.V.	10.799	-132.600
Zeeuws Participatiefonds 3 B.V.	-241.870	37.106
Fonds Verblijfsrecreatie Zeeland B.V.	18.441	-11.198
InnoGo! B.V.	56.973	-
Totaal	<u><u>-172.596</u></u>	<u><u>-127.103</u></u>

OVERIGE TOELICHTINGEN

WERKNEMERS

Toelichting gemiddeld aantal werknemers

Gedurende het jaar 2022 waren er geen werknemers in dienst op basis van een volledig dienstverband. De personeelsleden welke actief zijn bij Investeringsfonds Zeeland B.V. en haar deelnemingen zijn in dienst van N.V. Economische Impuls Zeeland.

RESULTAATBESTEMMING

Resultaatbestemming

De algemene vergadering heeft de bestemming van het resultaat over het boekjaar 2021 vastgesteld conform het daartoe gedane voorstel.

Voorstel resultaatbestemming

De directie stelt aan de algemene vergadering voor het resultaat over het boekjaar 2022 ten bedrage van € -178.551 een bedrag ad. € 53.045 ten gunste van de Agioreserve InnoGo! te brengen (dit bestaat uit de mutatie in de voorziening InnoGo! ad. € 5.373 (bate) en de ontvangen rente op de leningen InnoGo! ad. € 47.672 (bate)) en het restant ad. € 231.596 ten laste van de overige reserves te brengen.

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zijn geen relevante gebeurtenissen na balansdatum.

ONDERTEKENING

Vlissingen, 10 maart 2023

Naam	Functie	Rechtspersoon	Handtekening
J.D. ten Voorde	Bestuurder	N.V. Economische Impuls Zeeland	

OVERIGE GEGEVENS

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan de directie van Investeringsfonds Zeeland B.V.

Verklaring over de in het rapport opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van Investeringsfonds Zeeland B.V. te Middelburg gecontroleerd. Naar ons oordeel geeft de in dit rapport opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Investeringsfonds Zeeland B.V. op 31 december 2022 en van het resultaat over 2022 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2022;
2. de geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2022; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Investeringsfonds Zeeland B.V. zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Benadrukking van bepaalde aangelegenheden

Wij vestigen de aandacht op de grondslagen voor de waardering van de financiële vaste activa in de toelichting van de jaarrekening, waarin de (schattings)onzekerheid uiteengezet is met betrekking tot de waardering van de participaties en verstrekte leningen. Deze situatie doet geen afbreuk aan ons oordeel.

Verklaring over de in het rapport opgenomen ander informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het rapport andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse

Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het management voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit.
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de

onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de governance belaste personen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Goes, 10 maart 2023

Rijkse Accountants & Adviseurs
namens deze



BIJLAGE

BIJLAGE FINANCIËLE VASTE ACTIVA**Overige vorderingen (langlopend)**

Bedrijf	31-12-2021	Uitzakking naar InnoGo B.V.	Aflossingen	Voorziening dubieuze debiteuren	Aflossingen volgend boekjaar*	31-12-2022
InnoGo Leningen	1.110.124	-1.014.024	-7.150	-50.000	-7.800	31.150
	1.110.124	-1.014.024	-7.150	-50.000	-7.800	31.150

* Aflossingen die verwacht worden in 2023 worden op de balans gepresenteerd onder Overige vorderingen (kortlopend)

Er is nog 1 InnoGo lening in Investeringsfonds Zeeland BV. Deze is voor Demacq Holding B.V. met een rente percentage van 5%.

Provinciale Staten van Zeeland
t.a.v. de Statengriffie**Onderwerp**
jaarrekening 2022 North Sea Port SE**Zaaknummer**
200972**Behandeld door****Verzonden**

Middelburg, 4 juli 2023

Geachte voorzitter,

Hierbij ontvangt u de jaarrekening 2022 van North Sea Port SE, overeenkomstig het deelnemingenbeleid, ter kennisname. De jaarrekening 2022 is vastgesteld in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van North Sea Port SE, gehouden op 23 juni 2023.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

De accountant geeft een oordeel met beperking.

Omdat de fiscale waardering van de Nederlandse activiteiten van North Sea Port is gebaseerd op een inschatting op basis van de lopende gesprekken met de belastingdienst en als gevolg van het ontbreken van toetsbare onderbouwingen van deze inschatting, heeft de accountant niet voldoende en geschikte controle-informatie kunnen verkrijgen omtrent de waardering van de latente belastingvordering inzake de Nederlandse activiteiten per 31 december 2022 en de hiermee samenhangende posten in de jaarrekening van North Sea Port SE. Deze (tijdelijke) onzekerheid heeft, evenals bij de jaarrekening over 2021, geleid tot een oordeel met beperking m.b.t. de jaarrekening 2022.

3

Toelichting: Met ingang van 1 januari 2017 is North Sea Port Netherlands N.V. onderworpen aan de vennootschapsbelasting (Vpb). Bij de start van de belastingplicht moeten alle posities worden gewaardeerd tegen de waarde in het economisch verkeer. North Sea Port heeft een inschatting gemaakt van de fiscale waardering en is hierover in gesprek met de belastingdienst. Door North Sea Port is aangifte gedaan over de jaren 2017-2020. Er is nog steeds geen overeenstemming met de belastingdienst over de fiscale waardering en de ingediende aangiftes! Met de Belastingdienst is recent het voornemen uitgesproken niet terug te vallen in details over waarderingsmethoden, maar dat partijen op hoofdlijnen constructief en met hernieuwde energie proberen tot een oplossing te komen.

Consolidatiegroep North Sea Port SE

In de geconsolideerde jaarrekening van North Sea Port SE zijn de financiële gegevens verwerkt van de tot de groep behorende maatschappijen en andere vennootschappen waarin beslissende zeggenschap wordt uitgeoefend.

Resultaten/ontwikkelingen

North Sea Port heeft een zeer goed resultaat neergezet over 2022. Het beste jaar ooit! Dit is opmerkelijk na Brexit, twee coronajaren, de impact van de oorlog Oekraïne-Rusland en de energiecrisis. North Sea Port heeft in deze onzekere tijden een nieuw recordjaar geboekt, deels door de opbouw van extra voorraden, deels door groei in diverse goederensoorten wat onder meer aangeeft dat de industrie op peil blijft.

- het resultaat voor belastingen komt uit op € 47,7 miljoen, een stijging van 8% t.o.v. 2021 (€ 43,1 miljoen).
- de totale omzet over 2022 bedroeg € 124,7 miljoen (2021: €113,1 miljoen). Van die € 124,7 miljoen werd € 74,5 miljoen aan Nederlandse zijde gerealiseerd.
- de nautische omzet nam in 2022, ten opzichte van 2021, toe met € 8,6 miljoen door hogere overslagvolumes en aangepaste kortingsregels.
- de omzet via huur en erfpacht nam door gronduitgiftes, prijsindexeringen en herziening contracten toe met € 1,9 miljoen. In 2022 werd 38,4 hectare aan grond uitgegeven.
- de bedrijfslasten stegen met € 5,7 miljoen door met name meer personeelskosten en onderhoudskosten).
- de solvabiliteit uitgedrukt in een percentage van het balanstotaal bedraagt 65% (2021: 58,8%).
- de totale toegevoegde waarde in het havengebied is € 12,2 miljard waarvan € 7,0 miljard direct.
- in het totale havengebied is sprake van 102.525 banen (direct en indirect), waarvan 37.868 in Zeeland.
- ultimo 2022 bedroeg de financieringspositie van North Sea Port € 224 miljoen; de garantstelling door de Nederlandse garanten bedroeg € 380 miljoen.
- ultimo 2022 bedroeg de financieringspositie van WarmCO2 € 58,3 miljoen; de garantstelling door de Nederlandse garanten bedroeg € 65 miljoen.

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

- Nieuwe sluis Terneuzen

In de jaarrekening worden de financiële, strategische en operationele risico's benoemd. Een financieel risico is de hoogte van de bijdrage van North Sea Port Flanders aan de Nieuwe Sluis. De bijdrage aan de Nieuwe Sluis is gekoppeld aan de bijdrage van het Vlaams Gewest. In het projectbudget is een risicoreservering opgenomen. Echter, het is nog onzeker of deze risicoreserve voldoende is voor onvoorziene uitgaven (onder andere mogelijke meerkosten voor hogere verwerkingskosten van afgegraven grond door gewijzigde milieuregelgeving). Ook is de uiteindelijke allocatie van de meerkosten en het deel dat ten laste van het Vlaams Gewest komt onzeker voor North Sea Port.

In de loop van 2022 is bevestigd dat de CEF-subsidie voor het maximale bedrag van € 48.095.000 verleend wordt aan het project. Deze 100% toekenning is pro rata te verdelen over de projectpartners. Vanuit dat standpunt heeft NSP Flanders € 2,9 miljoen te veel bijgedragen in het verleden. Deze gunstige ontwikkeling zal een eventuele extra bijdrage gedeeltelijk kunnen compenseren.

Gelet op voornoemde onzekerheden bestaat voor North Sea Port geen helder beeld en kan geen betrouwbare inschatting worden gemaakt van een mogelijke herijking van haar aandeel in de bijdrage aan de Nieuwe Sluis.

(Tijdens het fusieproces zijn er door zowel Havenbedrijf Gent als door Zeeland Seaports zaken gemeld, zogenaamde geormerkte issues, die financiële consequenties tot gevolg zouden kunnen hebben voor het fusiebedrijf. De bouw van de Nieuwe Sluis Terneuzen is een geormerkt issue. Afgesproken is dat de Nederlandse aandeelhouders, indien de meerkosten boven een bepaalde waarde uitkomen, hiervoor worden gecompenseerd via preferent dividend. Feitelijk is dit pas op het moment dat dividend uitgekeerd kan worden, conform eerdere afspraken na afloop van de garantieperiode in 2028).

- WarmCO2

In 2023 hebben de aandeelhouders van WarmCO2 c.v. besloten om het eigen vermogen van de deelneming te versterken met een kapitaalinjectie van maximaal € 6 miljoen. Dit bedrag wordt naar rato van het belang ingebracht, wat voor North Sea Port tot een kapitaalstorting van maximaal € 4,8 miljoen in 2023 leidt.

Bestemming resultaat

North Sea Port stelt voor om het resultaat over het boekjaar 2022 ten gunste van de overige reserves te brengen, rekening houdend met een verplichte mutatie in de wettelijke reserve deelnemingen. Het ten laste brengen van de reserves is terecht omdat er een afspraak is tussen North Sea Port en haar aandeelhouders dat er geen dividend wordt uitgekeerd zolang sprake is van een garantstelling.

Corporate Governance Code

North Sea Port SE past voor zover mogelijk vrijwillig de principes van Nederlandse Corporate Governance Code toe, waarbij vanwege het grensoverschrijdend karakter van de groep ook rekening wordt gehouden met de Belgische regelgeving.

Verwachtingen 2023

North Sea Port verwacht voor 2023 een minder jaar, maar wel een degelijk jaar. Met een goederenoverslag via zeevaart die in de vier kwartalen een gelijkaardig volume kent als in 2022 en die goed boven 70 miljoen ton uitkomt. De hoop is dat de energieprijzen dalen. De verwachting is dat de investeringen op een gelijkaardig niveau blijven aanhouden.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,

drs. J.M.M. Polman, voorzitter

drs. M.C.J. Franken, secretaris-algemeen directeur

Bijlagen:

1. Bestuursverslag 2022 North Sea Port SE
2. Jaarrekening 2022 North Sea Port SE inclusief accountantsverklaring

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.



Deel 2:
JAAARREKENING 2022
North Sea Port SE

North Sea Port SE
Westkade 89
4551 CE Sas van Gent
KvK 71594752

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 12 mei 2023

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Geconsolideerde jaarrekening	
1. Geconsolideerde balans per 31-12-2022	4
2. Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2022	5
3. Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2022	6
4. Grondslagen voor de financiële verslaglegging	8
5. Toelichting op de geconsolideerde balans per 31-12-2022	26
6. Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen	38
7. Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening 2022	47
Vennootschappelijke jaarrekening	
8. Vennootschappelijke balans per 31-12-2022	59
9. Vennootschappelijke winst- en verliesrekening over 2022	60
10. Grondslagen voor de financiële verslaglegging	61
11. Toelichting op de vennootschappelijke balans per 31-12-2022	62
12. Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen	66
13. Toelichting op de vennootschappelijke winst- en verliesrekening 2022	67
14. Gebeurtenissen na balansdatum	70
Ondertekening van de jaarrekening	
15. Ondertekening van de jaarrekening	71
Deel 3: Overige gegevens	
16. Statutaire bepaling inzake de resultaatbestemming	73
17. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	74

Geconsolideerde balans

Geconsolideerde winst- en verliesrekening

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

Geconsolideerde balans per 31-12-2022

(voor resultaatbestemming, bedragen * € 1.000)

		31-12-2022	31-12-2021
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	1	858	1.016
Materiële vaste activa	2	670.093	658.740
Financiële vaste activa	3	197.528	205.740
		868.479	865.497
Vlottende activa			
Vorderingen en overlopende activa	4	50.913	45.392
Beleggingen	5	500	30.146
Liquide middelen	6	13.231	25.675
		64.644	101.213
Totaal activa		933.123	966.710
Groepsvermogen			
Aandeel North Sea Port	7	566.341	530.636
Aandeel derden	7	310	288
Te bestemmen resultaat	7	35.221	35.705
		601.872	566.629
Voorzieningen	8	7.391	8.319
Langlopende schulden	9	205.051	223.705
Kortlopende schulden en overlopende passiva	10	118.809	168.057
Totaal passiva		933.123	966.710

Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2022

(bedragen * € 1.000)

		2022	2021
Netto-omzet	11	108.746	98.280
Overige bedrijfsopbrengsten	11	15.907	14.856
Totaal bedrijfsopbrengsten		124.653	113.135
Kosten van grond- en hulpstoffen	12	2.262	2.573
Personeelslasten	13	26.865	23.717
Afschrijvingen	14	13.761	13.522
Overige bedrijfslasten	15	25.410	22.489
Totaal bedrijfslasten		68.298	62.301
Bedrijfsresultaat		56.355	50.834
Resultaat deelnemingen	16	277	258
Financiële baten en lasten	17	-8.950	-8.029
Aandeel derden		-22	-8
Resultaat voor belastingen		47.660	43.056
Belastingen	18	-12.439	-7.351
Resultaat na belastingen		35.221	35.705

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2022

(bedragen * € 1.000)

	2022	2021
Bedrijfsresultaat	56.355	50.834
Aanpassingen voor:		
- Afschrijvingen	13.761	13.260
- Mutatie vaste activa	0	487
- Mutatie in voorzieningen	-928	-365
	12.833	13.382
Mutaties in werkkapitaal:		
- Handelsvorderingen	-6.912	-10.185
- Handelscrediteuren	-6.955	3.567
- Overige vorderingen	1.391	3.859
- Overige schulden	3.545	-21.416
	-8.931	-24.175
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten:		
- Ontvangen rente	1.759	1.426
- Betaalde rente	-8.730	-7.578
- Betaalde vennootschapsbelasting	-23.664	0
	-30.636	-6.152
Kasstroom uit operationele activiteiten	29.622	33.889
Investerings:		
- Immateriële vaste activa	-318	-219
- Materiële vaste activa	-37.974	-14.984
- Financiële vaste activa	0	0
	-38.292	-15.203
Desinvesteringen	15.474	3.403
Mutatie effecten	29.646	19.723
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	6.828	7.923
Mutatie eigen vermogen	0	0
Aflossingen langlopende schuld/bankkredieten	-48.894	-272.054
Ontvangsten langlopende schulden/bankkredieten	0	245.000
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-48.894	-27.054

	2022	2021
Operationele kasstroom	29.622	33.889
Investeringskasstroom	6.828	7.923
Financieringskasstroom	-48.894	-27.054
Kaastroomontwikkeling in boekjaar	-12.444	14.758
Beginsaldo liquide middelen	25.675	7.640
Liquide middelen VCB	0	3.277
Eindsaldo liquide middelen	<u>13.231</u>	<u>25.675</u>
Mutatie liquide middelen	-12.444	14.758

North Sea Port SE heeft geen bedragen direct ten laste van het eigen vermogen gebracht. Als gevolg hiervan is geen totaaloverzicht resultaat opgesteld.

Grondslagen voor de financiële verslaglegging

Grondslagen voor de financiële verslaggeving

Algemeen

North Sea Port SE is een naar Nederlands recht opgerichte Europese vennootschap die zich bezig houdt met:

- ontwikkeling en beheer van havengebied van Vlissingen tot Gent
- veilige en efficiënte afhandeling van het scheepvaartverkeer
- zorgdragen voor nautische en maritieme orde en veiligheid

North Sea Port SE is statutair gevestigd te Westkade 89, 4551 CE Sas van Gent. De feitelijke activiteiten vinden plaats in de havens van Gent, Vlissingen en Terneuzen. Het Kamer van Koophandel nummer van North Sea Port SE is 71594752.

De grondslagen voor de enkelvoudige jaarrekening zijn gelijk aan de grondslagen voor de geconsolideerde jaarrekening.

Stelselwijziging

North Sea Port Netherlands hanteert bij de activering van nieuwe investeringen een toerekeningsmethodiek met bouwrente. Deze methode wordt niet gehanteerd door North Sea Port Flanders. Ter bevordering van de consistentie van de bepaling van de materiële activa is besloten om het toerekenen van bouwrente met ingang van boekjaar 2022 niet langer uit te voeren. Er is een beoordeling gemaakt van de mate waarin de afgelopen 5 boekjaren bouwrente werd toegevoegd aan de materiële vaste activa. Gebleken is dat de afgelopen jaren geen substantiële bedragen (€ 83K) in verband met bouwrente werden geactiveerd. Om die reden is niet overgegaan tot aanpassing van de vergelijkende cijfers.

Per 1 januari 2022 is de herziene richtlijn "De winst-en-verliesrekening" (RJ 270) van kracht. De wijzigingen hierin hebben geen impact op het vermogen en resultaat van North Sea Port SE. In beginsel dient een stelselwijziging retrospectief te worden verwerkt, inclusief aanpassing van de vergelijkende cijfers (RJ 140). RJ 270.7 geeft echter een keuzemogelijkheid als gevolg van een overgangsbepaling om de stelselwijziging prospectief te verwerken. North Sea Port SE heeft gebruik gemaakt van deze overgangsbepaling.

Aanpassing vergelijkende cijfers

Om beter aan te sluiten op de verslaggevingsregels werden in de vergelijkende cijfers 2021 de volgende aanpassingen uitgevoerd: geactiveerde software North Sea Port Flanders werd overgeboekt van materiële vaste activa naar immateriële vaste activa (netto € 577K) en een kortlopende schuld in verband met een sanering werd verschoven naar de voorzieningen (€ 6.798K).

Grondslagen voor de consolidatie

In de geconsolideerde jaarrekening van North Sea Port SE zijn de financiële gegevens verwerkt van de tot de groep behorende maatschappijen en andere vennootschappen waarin beslissende zeggenschap wordt uitgeoefend.

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld met toepassing van de grondslagen voor de waardering en de resultaatbepaling van North Sea Port SE.

De groepsmaatschappijen zijn geconsolideerd volgens de integrale methode, waarbij vermogen en resultaat voor 100% in de consolidatie worden opgenomen. In het geval dat het belang in een groepsmaatschappij minder dan 100% bedraagt, wordt het aandeel van derden afzonderlijk in de balans en de winst- en verliesrekening tot uiting gebracht. Resultaten uit transacties met groepsmaatschappijen worden volledig geëlimineerd.

Groepsverhoudingen:

De vennootschap is eigendom van Vlaamse en Nederlandse overheden, beide nationaliteiten voor 50%

Aandehouder	Aantal aandelen	Percentage stemrecht in AvA	
Stad Gent	1.455.600	48,52%	
Gemeente Evergem	900	0,03%	
Gemeente Zelzate	150	0,01%	
Provincie Oost-Vlaanderen	43.350	1,45%	
	1.500.000		50,00%
Gemeente Borsele	250.000	8,33%	
Gemeente Terneuzen	250.000	8,33%	
Gemeente Vlissingen	250.000	8,33%	
Provincie Zeeland	750.000	25,00%	
	1.500.000		50,00%
Totaal	3.000.000		100,00%

Geconsolideerde maatschappij	Statutaire zetel	Aandeel kapitaal
North Sea Port Netherlands N.V.	Terneuzen	100%
North Sea Port Flanders N.V. van publiekrecht	Gent	100%
WarmCO2 C.V.	Terneuzen	80%
WarmCO2 Beheer B.V.	Terneuzen	80%
North Sea Port Netherlands Beheer B.V.	Terneuzen	100%
Van Citters Beheer B.V.	Terneuzen	100%
WarmCO Invest B.V.	Rotterdam	100%
BlakoWi Groene Kracht B.V.	Terneuzen	100%

Niet-geconsolideerde maatschappij	Statutaire zetel	Aandeel kapitaal
Valuepark Terneuzen C.V.	Terneuzen	50,00%
Valuepark Terneuzen Beheer B.V.	Terneuzen	50,00%
Zeeland Airport B.V.	Middelburg	3,57%
FSP Exploitatie B.V.	Vlissingen	33,33%
Flushing Service Park C.V.	Vlissingen	33,33%

Algemene grondslagen opstelling geconsolideerde jaarrekening

De geconsolideerde jaarrekening is op 12 mei 2023 opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek en de richtlijnen uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. Dit houdt in dat North Sea Port SE voorziet zijn activiteiten in de voorzienbare toekomst voort te zetten.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva gewaardeerd op nominale waarde.

Saldering van vorderingen en schulden vindt uitsluitend plaats als het juridisch mogelijk is en het stellige voornemen bestaat om het saldo als zodanig of beide posten simultaan af te wikkelen.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Geamortiseerde kostprijs

De geamortiseerde kostprijs wordt bepaald door middel van de effectieve-rentemethode verminderd met eventuele afboekingen (direct, dan wel door het vormen van een voorziening) wegens bijzondere waardeverminderingen of oninbaarheid. In de berekening wordt rekening gehouden met agio of disagio op het moment van verkrijging en transactiekosten en honoraria die een integraal onderdeel van de effectieve rentevoet zijn.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Op iedere balansdatum wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het individueel actief vastgesteld, als het een actief betreft die zelfstandig kasstromen genereert. Voor activa die niet zelfstandig (voldoende) kasstromen genereren en afhankelijk zijn van de kasstromen van andere activa of groepen van activa, wordt de realiseerbare waarde bepaald voor de kasstroom genererende eenheid waarvan de betreffende actief deel uitmaakt.

Een kasstroom genererende eenheid is de kleinste identificeerbare groep (toegerekende) activa die zelfstandig kasstromen genereert die grotendeels onafhankelijk zijn van de kasstromen uit andere activa of groepen van activa. Kasstroom genererende eenheden worden onderscheiden op basis van de economische samenhang tussen activa en het genereren van externe kasstromen en niet op basis van afzonderlijke juridische entiteiten.

Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief of de kasstroom genererende eenheid waartoe een actief behoort, hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder waardeverminderingsverlies wordt direct als last verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

Een voorheen opgenomen waarderingsverlies wordt teruggenomen, indien de afname van de waardevermindering verband houdt met een objectieve gebeurtenis na afboeking, tot maximaal het bedrag dat benodigd is om het vaste actief te waarderen op de geamortiseerde kostprijs ten tijde van de terugname als geen sprake zou zijn geweest van een bijzondere waardevermindering. Het teruggenomen verlies dient in de winst- en verliesrekening te worden verwerkt.

Oordelen en schattingen

Bij de toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van North Sea Port SE zich diverse oordelen en schattingen. De belangrijkste oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen zijn:

Interest Rate Swap

De effectiviteit van de interest rate swaps wordt onder meer beoordeeld op basis van de verwachte lange termijn financieringsbehoefte die volgt uit de strategische ambities in het geconsolideerde businessplan. Hierin zijn schattingen gemaakt ten aanzien van economische ontwikkelingen en de effecten hiervan op de resultaten van de onderneming, op de investeringen en op de financieringsbehoefte. Deze schattingen worden gebruikt om een kwantitatieve analyse te maken ter vaststelling of er mogelijk sprake is van een ineffectief deel van de interest rate swaps. Indien de financieringsbehoefte in werkelijkheid lager blijkt te zijn dan de gedane schattingen, kan dit leiden tot (toekomstige) ineffectiviteit die op dat moment in het resultaat verantwoord dient te worden, indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Mogelijke afwijkingen op verwachtingen kunnen niet worden uitgesloten en worden jaarlijks structureel beoordeeld. In 2021 werden extra rentekosten genomen in verband met ineffectiviteit van de derivatenportefeuille. Deze correctie werd in 2022 geëvalueerd, zie toelichting bij de rentelasten.

Afschrijvingen en restwaarde

De afschrijvingstermijnen zijn gebaseerd op de verwachte economische levensduur van de activa. De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn opgenomen in de toelichting op de post Materiële vaste activa. Gedurende het jaar wordt getoetst of zich zodanige wijzigingen hebben voorgedaan in inschattingen en veronderstellingen van activa dat een aanpassing van de gebruiksduur en / of restwaarde noodzakelijk is. Een dergelijke aanpassing wordt toekomstgericht doorgevoerd.

Bedrijfswaarde en impairment analyse

Jaarlijks wordt op basis van interne en externe indicatoren de beoordeling uitgevoerd of aanwijzingen aanwezig zijn dat vaste activa aan een bijzondere waardevermindering onderhevig zijn. Als dit het geval is, wordt de realiseerbare waarde (hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde) van de betreffende activa bepaald. De realiseerbare waarde wordt bepaald voor de activa die tot de onderscheiden kasstroomgenererende eenheden worden gerekend.

De bedrijfswaarde wordt bepaald aan de hand van toekomstige kasstromen. In bepaalde mate zijn deze gebaseerd op inschattingen. Deze schattingen worden jaarlijks getoetst aan de realisatie en de ontwikkelingen. Als de realiseerbare waarde lager blijkt te zijn dan de boekwaarde, dan zal een afboeking van de activa plaatsvinden ten laste van de resultatenrekening.

Voorziening uit non activiteitsregelingen en pensioenregelingen

De schattingselementen betreffen vooral de te hanteren rentepercentages, verwachte deelname aan de regelingen, waaronder ontslag- en overlijdenskansen. Voor North Sea Port Flanders worden ook aannames gemaakt voor de evolutie van de wettelijke regelingen voor statutaire pensioenen over de basisbijdrage en de responsabiliseringsbijdrage.

Fiscale positie (Vennootschapsbelasting)

Met ingang van 1 januari 2017 zijn North Sea Port Netherlands N.V. en haar 100% Nederlandse deelnemingen onderworpen aan vennootschapsbelasting (Vpb). North Sea Port is al langere tijd bezig met de voorbereidingen op de invoering van de vennootschapsbelasting. De fiscale wetgeving dwingt bij de start van de belastingplicht om alle balansposities te waarderen tegen de waarde in het economisch verkeer. North Sea Port heeft een inschatting gemaakt van de fiscale waardering en is hierover in gesprek met de Belastingdienst. Ondertussen heeft North Sea Port aangifte gedaan over de jaren 2017-2021 op basis van pleitbare standpunten. Er is momenteel nog geen overeenstemming met de Belastingdienst over de fiscale waardering van activa en passiva en de ingediende aangiftes. Op dit moment is North Sea Port in onderhandeling met de belastingdienst over de fiscale openingsbalans. Tot op heden is het dus nog niet gelukt nadere afspraken met de Belastingdienst over de openingsbalans te maken. Tegelijkertijd is er geen reden de gemaakte veronderstellingen ten aanzien van de fiscale positie, zoals die ultimo 2021 al bestonden, te heroverwegen. Tijdens het overleg met de Belastingdienst is het voornemen uitgesproken niet terug te vallen in details over waarderingmethoden, maar dat partijen op hoofdlijnen constructief en met hernieuwde energie proberen tot een oplossing te komen. North Sea Port heeft gekozen voor een scenario van bepaling van de fiscale positie, ter zake North Sea Port Netherlands N.V., waarbij ook het voorzichtigheidsprincipe is toegepast en rekening is gehouden met de huidige situatie waarbij de gesprekken nog lopen. Latente belastingvorderingen dan wel belastingverplichtingen zijn op basis van het gekozen scenario in de jaarrekening verwerkt.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd op het bedrag van de verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere verminderingsen. De jaarlijkse afschrijvingen bedragen een vast percentage van de bestede kosten, zoals nader in de toelichting op de balans gespecificeerd. De economische levensduur wordt jaarlijks beoordeeld. Het betreft geactiveerde software.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, vermeerderd met de kosten van gebruiksklaar maken, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere verminderingsen. Investeringsubsidies in verband met de aanschaf van (materiële) vaste activa worden in mindering gebracht op de kostprijs van het betreffende actief. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

De materiële vaste activa in aanbouw (onderhanden werk) zijn in de balans opgenomen tegen de per balansdatum daaraan bestede kosten van materiaal en diensten.

Waardering kasstroom genererende eenheden

Onder een kasstroom genererende eenheid wordt verstaan de kleinste identificeerbare groep die kasstromen genereert. In de exploitatie van North Sea Port worden de volgende kasstroom genererende eenheden onderscheiden:

- haven- en grondbedrijf in exploitatie North Sea Port Netherlands & Flanders
- project glastuinbouw Terneuzen
- niet in exploitatie genomen gronden

Bij het alloceren van bedrijven zijn de havengebieden van Gent, Vlissingen en Terneuzen complementair in plaats van concurrerend. De meest passende locatie wordt aan de klant aangeboden. Ook is de organisatie van North Sea Port administratief en organisatorisch zo ingericht dat het haven- en grondbedrijf als één exploitatie wordt behandeld. Het haven- en grondbedrijf worden geïntegreerd waarbij opbrengsten in het grondbedrijf soms worden ingezet om haveninfra te financieren of vice versa. Deze kasstroombeterende eenheid kent ook één gelijk verdienmodel, namelijk haven- en kadegelden en grondinkomsten. Ook de managementstructuur en de rapportagelijnen zijn gericht op de geïntegreerde exploitatie van het haven- en grondbedrijf.

In de niet in exploitatie genomen gronden kunnen de volgende deelgebieden (KGE's) onderscheiden worden:

- gronden Westelijke Kanaaloever
- gronden Axelse Vlakte III
- gronden natuurcompensatie/koppelingsgebieden

De eenheden kennen voorsnog geen exploitatie en zijn tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde gewaardeerd.

Indien het management impairment indicatoren onderkent voor de activa van de kasstroom genererende eenheid, wordt op balansdatum getoetst of er sprake is van een bijzondere waardevermindering (impairment). In die situatie wordt de directe opbrengstwaarde van het actief geschat op basis van taxatie. De bedrijfswaarde wordt berekend met behulp van DCF-modellen. Een last uit hoofde van bijzondere waardevermindering wordt geboekt indien de boekwaarde van een actief of van de kasstroom genererende eenheid groter is dan de realiseerbare waarde. Bijzondere waardeverminderingen worden ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht.

Teneinde de bedrijfswaarde te bepalen worden de geschatte toekomstige kasstromen contant gemaakt op basis van een disconteringsvoet die de huidige marktverwachtingen ten aanzien van de verwachtingswaarde van geld en de specifieke risico's van het actief weerspiegelt. In deze disconteringsvoet is rekening gehouden met de kosten vreemd vermogen en een winst- en risico opslag.

Rekening houdend met actuele onzekerheden die spelen mbt de levering van Warmte en CO2 en de doorkijk naar een nieuwe prijsstrategie, zal WarmCO2 de impairment van € 20,3 mln uit 2012 niet geheel of gedeeltelijk terugnemen. Voor 2023 wordt er vanuit gegaan dat de aandeelhouders tekorten aanvullen zodat aan de aflosverplichtingen jegens financiers kan worden voldaan.

Financiële vaste activa

Deelnemingen

Deelnemingen in groepsmaatschappijen en overige deelnemingen waarin de groep invloed van betekenis uitoefent op het zakelijke en financiële beleid worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaardemethode. Invloed van betekenis wordt in ieder geval verondersteld aanwezig te zijn bij een aandeelhoudersbelang van meer dan 20% van de aan de aandelen verbonden stemrechten.

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor North Sea Port SE.

Overeenkomstig de nettovermogenswaarde methode worden de deelnemingen in de balans opgenomen tegen het aandeel van North Sea Port in de nettovermogenswaarde vermeerderd met haar aandeel in de resultaten van de deelnemingen en haar aandeel in de directe mutaties in het eigen vermogen van de deelnemingen vanaf het moment van verwerving, bepaald volgens de grondslagen zoals vermeld in deze jaarrekening, verminderd met haar aandeel in de dividenduitkeringen van de deelnemingen. In de winst-en-verliesrekening wordt het aandeel van North Sea Port in het resultaat van de deelnemingen opgenomen. Indien en voor zover North Sea Port niet zonder beperking uitkering van de positieve resultaten aan haar kan bewerkstelligen, worden de resultaten in een wettelijke reserve opgenomen. Haar aandeel in de rechtstreekse vermogensvermeerderingen en –verminderingen van de deelnemingen wordt ook in de wettelijke reserve opgenomen.

Indien de waarde van de deelneming volgens de netto-vermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Hierbij worden andere langlopende belangen in de deelneming die feitelijk worden aangemerkt als een onderdeel van de netto-investering, ook meegenomen. Indien en voor zover geheel of ten dele voor de schulden van de deelneming wordt ingestaan respectievelijk een feitelijke verplichting bestaat de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening opgenomen.

Deelnemingen waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen de kostprijs verminderd met bijzondere waardeverminderingen. Het dividend wordt als resultaat aangemerkt en verwerkt onder de financiële baten en lasten.

Verstreckte leningen en overige vorderingen

De onder financiële vaste activa opgenomen leningen en overige vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde plus transactiekosten. Na de eerste verwerking worden de verstreckte leningen en overige vorderingen gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs volgens de effectieve rentemethode. Baten en lasten worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt via het amortisatieproces.

Latente belastingvorderingen

Voor belastbare tijdelijke verschillen tussen de commerciële en fiscale balanswaardering, wordt een latente belastingverplichting opgenomen. Voor alle verrekenbare tijdelijke verschillen tussen de commerciële en fiscale balanswaardering en voor beschikbare voorwaartse verliescompensatie wordt een latente belastingvordering opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er fiscale winst beschikbaar zal zijn voor verrekening. De latente belastingvorderingen en -verplichtingen worden opgenomen onder de financiële vaste activa respectievelijk voorzieningen.

De waardering van latente belastingverplichtingen en -vorderingen wordt gebaseerd op de fiscale gevolgen van de door de vennootschap, per balansdatum, voorgenomen wijze van realisatie of afwikkeling van activa, voorzieningen, schulden of overlopende passiva. Hierbij wordt uitgegaan van het geldende belastingtarief. De latente belastingverplichtingen en vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. De latente belastingvorderingen en -verplichtingen worden gesaldeerd indien de vennootschap een in rechte afdwingbaar recht heeft om actuele belastingvorderingen te salderen met actuele belastingverplichtingen en de uitgestelde belastingvorderingen en de uitgestelde belastingverplichtingen verband houden met winstbelastingen die betrekking hebben op dezelfde fiscale eenheid en door dezelfde belastingautoriteit worden geheven.

North Sea Port Netherlands NV

Met ingang van 1 januari 2017 zijn North Sea Port Netherlands N.V. en haar 100% Nederlandse deelnemingen onderworpen aan vennootschapsbelasting (Vpb). North Sea Port is al langere tijd bezig met de voorbereidingen op de invoering van de vennootschapsbelasting. De fiscale wetgeving dwingt bij de start van de belastingplicht om alle balansposities te waarderen tegen de waarde in het economisch verkeer. North Sea Port heeft een inschatting gemaakt van de fiscale waardering en is hierover in gesprek met de Belastingdienst. Ondertussen heeft North Sea Port aangifte gedaan over de jaren 2017-2021 op basis van pleitbare standpunten. Er is momenteel nog geen overeenstemming met de Belastingdienst over de fiscale waardering van activa en passiva en de ingediende aangiftes. Op dit moment is North Sea Port in onderhandeling met de belastingdienst over de fiscale openingsbalans. Tot op heden is het dus nog niet gelukt nadere afspraken met de Belastingdienst over de openingsbalans te maken. Tegelijkertijd is er geen reden de gemaakte veronderstellingen ten aanzien van de fiscale positie, zoals die ultimo 2021 al bestonden, te heroverwegen. Tijdens het overleg met de Belastingdienst is het voornemen uitgesproken niet terug te vallen in details over waarderingmethoden, maar dat partijen op hoofdlijnen constructief en met hernieuwde energie proberen tot een oplossing te komen. North Sea Port heeft gekozen voor een scenario van bepaling van de fiscale positie, ter zake North Sea Port Netherlands N.V., waarbij ook het voorzichtigheidsprincipe is toegepast en rekening is gehouden met de huidige situatie waarbij de gesprekken nog lopen. Latente belastingvorderingen dan wel belastingverplichtingen zijn op basis van het gekozen scenario in de jaarrekening verwerkt.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, welke gelijk kan zijn aan de nominale waarde, onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Beleggingen

North Sea Port heeft een deel van haar liquide middelen belegd. Deze middelen waren gereserveerd om de bijdrage aan de Zeesluis in Terneuzen te kunnen doen. Inmiddels heeft North Sea Port de volledige geplande bijdrage geleverd inclusief de bijdrage die oorspronkelijk voor 2022 werd voorzien. De resterende beleggingen zullen worden aangewend om eventuele meerkosten van de zeesluis op te vangen. Op 31-12-2022 zijn alle uitzettingen geplaatst met 100% kapitaalsgarantie, dit houdt in dat op eindvervaldag minimaal het ingelegde kapitaal terugontvangen wordt indien er geen faillissement van de uitgever is. Beleggingen zijn gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Door de aandeelhouder bepaalde voorwaarden voor de beleggingen zijn vastgelegd in het beleggingskader van North Sea Port Flanders.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. De liquide middelen bestaan uit banktegoeden en kasgelden.

Langlopende schulden

Opgenomen rentedragende leningen en schulden worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De langlopende schulden hebben een looptijd van meer dan een jaar. De op korte termijn (binnen een jaar) verschuldigde aflossingen worden opgenomen onder de kortlopende schulden.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd indien op balansdatum in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De omvang van de voorziening wordt bepaald door de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichtingen en verliezen per balansdatum af te wikkelen. Indien van toepassing worden voorzieningen opgenomen tegen de contante waarde.

Voorziening voor opruimingskosten en saneringen

Deze voorziening is gevormd naar aanleiding van besluiten van de vennootschap om binnen afzienbare tijd specifiek aanwijsbare activa buiten gebruik te stellen, te verwijderen of te saneren en waarvoor wetgeving dat in voorkomende gevallen vereist. De omvang van de voorziening wordt mede bepaald aan de hand van ervaringscijfers van eerdere opruimingen en saneringen.

De voorziening is gewaardeerd op de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting vereist zullen zijn om de verplichting af te wikkelen.

Pensioenen en overige personeelsregelingen

Richtlijn 271 gaat uit van de 'Verplichtingenbenadering'. Dit heeft als consequentie dat indien de rechtspersoon (additionele) verplichtingen heeft, die in rechte of feitelijk afdwingbaar zijn, er mogelijk een voorziening getroffen dient te worden, bijvoorbeeld in geval van de pensioenregeling en non-activiteitsregelingen. North Sea Port Netherlands kent een zogenaamde toegezegde pensioenregeling. De pensioenuitvoerder past eenzelfde (Defined Benefit) systeem toe. North Sea Port Netherlands heeft echter geen bijstortverplichting. Dit betekent dat zij aan de pensioenuitvoerder premies betaalt die daarmee de pensioenverplichting aan de werknemers van North Sea Port Netherlands voor eigen risico tot zich neemt. Daarom verwerkt North Sea Port Netherlands de pensioenregeling in de jaarrekening als een Defined Contribution. Behalve de betaling van premies heeft North Sea Port Netherlands geen verdere verplichtingen uit hoofde van deze pensioenregeling. Voor verplichtingen in het kader van non-activiteitsregelingen (w.o. WW/VUT uitkeringen) wordt een voorziening getroffen.

De medewerkers van North Sea Port Netherlands zijn deelnemer aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP). De dekkingsgraad van het pensioenfonds was per 31-12-2022 110,9. (2021: 110,6%).

De medewerkers van North Sea Port Flanders nemen deel in Ethias Pensioenfonds (*defined benefit*) en een AXA pensioenverzekering (*defined contribution*).

Defined Benefit pensioenverzekering

De dekkingsgraad op 31-12-2022 van het Ethias pensioenfonds is zowel voor de 1ste pijler als voor de 2de pijler (contractuele medewerkers) voldoende om de verbintenissen bij onveranderde regelgeving in de toekomst 100% te dekken.

Voor de statutaire personeelsleden is de eerste pijler het wettelijk pensioen dat wordt gedragen door een groepsverzekering en een bijdragefonds. Voor North Sea Port Flanders wordt het beheer van de fondsen uitgevoerd door een pensioenverzekeraar.

De regels voor de uitbetaling zijn bepaald in het statuut en zijn identiek als in de andere openbare statuten.

Voor het vast benoemde personeel van de lokale besturen bestaan er vijf pensioenstelsels of pools. De wet van 6 augustus 1993 betreffende de pensioenen van het vast benoemde personeel van de lokale besturen maakt een onderscheid tussen vijf pensioenstelsels :

- pool 1: het gemeenschappelijk pensioenstelsel van de lokale besturen;
- pool 2: het stelsel van de nieuw bij de Rijksdienst aangesloten besturen;
- pool 3: het stelsel van de bij een verzorgingsinstelling aangesloten besturen;
- pool 4: het stelsel van de besturen met een eigen pensioenkas;
- pool 5: het fonds voor de pensioenen van de geïntegreerde politie.

North Sea Port Flanders behoort tot pool 2.

De pensioenbijdragen voor de eerste pijler zijn tweeledig : een basisbijdrage en een responsabiliseringsbijdrage. De basisbijdrage is een wettelijk vastgelegd percentage (44% vanaf 2023) op de statutaire loonmassa. De responsabiliseringsbijdrage wordt berekend op het verschil tussen de basisbijdrage en de reële pensioenlast (indien groter) maal een responsabiliseringscoëfficiënt. Deze bijdragecoëfficiënt ligt nu op 50% (is ook het minimum) en is federaal vastgelegd. Op deze responsabiliseringsbijdrage is een korting van 50% opgenomen in het regeerakkoord van de Vlaamse regering, wat loopt van 2019 tot en met 2024. De bijdrage na deze periode is onzeker en een wijziging in deze bijdrage kan derhalve leiden tot een toekomstige voorziening. Hiervoor is momenteel echter nog geen enkele aanwijzing in deze richting.

Er zijn voorzieningen getroffen voor toekomstige betalingen inzake de bijdrage in non-activiteitsregelingen. De omvang van de verplichtingen wordt bepaald door het contant maken van de geschatte toekomstige kasstromen, rekening houdend met verwachte salarisontwikkelingen en overlijdenskansen alsmede de inflatieveronderstellingen. Hierbij wordt uitgegaan van de rentetarieven die gelden voor hoge kwaliteit-ondernemingsobligaties.

Voor de contractuele personeelsleden is er, naast hun wettelijk pensioen (door de overheid uitgekeerd), een tweede pensioenpijler voorzien. Dit pensioenfonds wordt ook beheerd door een pensioenverzekeraar en dit met onderstaande modaliteiten :

- Gelijkschakeling van de pensioenen tussen de contractuelen en statutairen binnen North Sea Port Flanders.
- Tegemoetkoming voor contractuelen bovenop de ziekte-uitkering bij arbeidsongeschiktheid.

Deze 2^{de} pijler verzekering is uitdovend, alle nog niet getransfereerde contractuelen werden in de loop van 2022 overgeheveld naar de AXA verzekering.

Defined Contribution pensioenverzekering

De contractuele medewerkers van North Sea Port Flanders worden voortaan enkel nog aangesloten bij deze defined contribution verzekering. De individuele en vrije reserves volstaan nog steeds om aan de verplichtingen te voldoen.

De mutaties aan de voorziening overige personeelsregelingen wordt verantwoord onder de personeelslasten in de winst- en verliesrekening.

De jubileumvoorziening wordt gewaardeerd tegen nominale waarde.

Grondslag afkoop erfpacht

Voor huurders van terreinen bestaat de mogelijkheid om erfpacht in één keer, voor de gehele contractuur, tegen de contante waarde af te kopen. Het afkoopbedrag wordt berekend op basis van de erfpachtprijs op het afkoopmoment, een indexering voor de komende jaren en een rentepercentage waartegen contant wordt gemaakt. De ontvangen afkoopsommen zijn opgenomen onder de langlopende schulden. De afgekochte erfpacht wordt lineair ten gunste van de erfpachttopbrengsten gebracht.

Grondslag kortlopende schulden

Bij de eerste opname van kortlopende schulden worden deze opgenomen tegen reële waarde verminderd met (in geval van een financiële verplichting die niet tegen reële waarde, met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening, is opgenomen) de direct daaraan toe te rekenen transactiekosten. Na de eerste waardering worden de kortlopende schulden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs volgens de effectieve-rentemethode. Winst of verlies worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen zodra de verplichtingen niet langer op de balans worden opgenomen, alsmede via het amortisatieproces.

Herrubricering naar voorziening

Op basis van schattingselement in de verplichting heeft een herrubricering plaatsgevonden van langlopende schulden (vooruitontvangen) naar voorzieningen. De vergelijkende cijfers zijn tevens hierop aangepast voor een bedrag van € 6,8 miljoen.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Netto-omzet

Onder netto-omzet wordt verstaan de opbrengst van de in het verslagjaar verleende diensten onder aftrek van de in het jaar verstrekte en verrekenende kortingen en de over de omzet geheven belastingen. Deze opbrengsten hebben voor het overgrote deel betrekking op havengelden en inkomsten uit verhuur van terreinen.

Bij erfpacht-, huur- en concessiecontracten worden de betalingen lineair over de erfpachtperiode ten gunste van het resultaat verwerkt, tenzij toerekening aan de periode waarop de betaling betrekking heeft meer representatief is. Contracten worden over het algemeen aangegaan voor een periode van 30 jaar en bevatten verlengingsopties.

Netto bedrijfslasten

Kosten

De kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. (Voorzienbare) verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden en overigens wordt voldaan aan de voorwaarden voor het opnemen van voorzieningen.

Personeelslasten

De uit de arbeidsvoorwaarden voortvloeiende kosten voor lonen, salarissen en sociale lasten worden verantwoord in de winst- en verliesrekening.

Afschrijvingen

Per activacategorie zijn de afschrijvingstermijnen vastgesteld op de (geschatte) economische levensduur en volgens de lineaire afschrijvingsmethode tot nihil afgeschreven. De afschrijvingstermijn is gebaseerd op de verwachte economische levensduur van de activa. De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn uiteengezet bij de toelichting op de Materiële vaste activa. Gedurende het jaar wordt getoetst of zich zodanige wijzigingen hebben voorgedaan in schattingen en veronderstellingen van activa dat een aanpassing van de gebruiksduur noodzakelijk is. Een dergelijke aanpassing wordt toekomstgericht doorgevoerd. Op gronden wordt niet afgeschreven.

Kosten van groot onderhoud

Voor periodiek groot onderhoud wordt de componentenmethode toegepast waarbij groot onderhoud afzonderlijk wordt geactiveerd en afgeschreven.

Activering vindt plaats indien de uitgave voldoet aan de criteria van activering cf. RJ 212.206.

De normale lopende kosten in het kader van exploitatie en beheer van activa worden in het jaar van uitgaaf ten laste van de exploitatie gebracht. Hierbij moet worden gedacht aan uitgaven die, gelet op het vorenstaande, niet voor activering in aanmerking komen, alsmede aan jaarlijks terugkerende kosten, die op zich wel tot grote uitgaven leiden, doch naar aard en karakter als jaar-instandhoudingskosten moeten worden aangemerkt waaronder jaarlijks terugkerend regulier baggerwerk teneinde de toegankelijkheid van de havens en veilig scheepvaartverkeer te borgen.

Aandeel resultaat derden

Als aandeel resultaat derden wordt opgenomen het aan de vennootschap toekomende aandeel in het resultaat van de deelnemingen die meegenomen worden in de geconsolideerde jaarrekening. Dit resultaat wordt bepaald op basis van de bij North Sea Port geldende grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.

Vennootschapsbelasting

De belastingen worden berekend op basis van het verantwoorde resultaat uitgaande van het geldende belastingtarief. Voor belastbare tijdelijke verschillen tussen de commerciële en fiscale balanswaardering, wordt een latente belastingverplichting opgenomen. Voor alle verrekenbare tijdelijke verschillen tussen de commerciële en fiscale balanswaardering en voor beschikbare voorwaartse verliescompensatie wordt een latente belastingvordering opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er fiscale winst beschikbaar zal zijn voor verrekening. De latente belastingvorderingen en -verplichtingen worden opgenomen onder de financiële vaste activa respectievelijk voorzieningen.

De waardering van latente belastingverplichtingen en -vorderingen wordt gebaseerd op de fiscale gevolgen van de door de vennootschap, per balansdatum, voorgenomen wijze van realisatie of afwikkeling van activa, voorzieningen, schulden of overlopende passiva. Hierbij wordt uitgegaan van het geldende belastingtarief. De latente belastingverplichtingen en vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. De latente belastingvorderingen en -verplichtingen worden gesaldeerd indien de vennootschap een in rechte afdwingbaar recht heeft om actuele belastingvorderingen te salderen met actuele belastingverplichtingen en de uitgestelde belastingvorderingen en de uitgestelde belastingverplichtingen verband houden met winstbelastingen die betrekking hebben op dezelfde fiscale eenheid en door dezelfde belastingautoriteit worden geheven.

North Sea Port Netherlands NV

Met ingang van 1 januari 2017 zijn North Sea Port Netherlands N.V. en haar 100% Nederlandse deelnemingen onderworpen aan vennootschapsbelasting (Vpb). North Sea Port is al langere tijd bezig met de voorbereidingen op de invoering van de vennootschapsbelasting. De fiscale wetgeving dwingt bij de start van de belastingplicht om alle balansposities te waarderen tegen de waarde in het economisch verkeer. North Sea Port heeft een inschatting gemaakt van de fiscale waardering en is hierover in gesprek met de Belastingdienst. Ondertussen heeft North Sea Port aangifte gedaan over de jaren 2017-2021 op basis van pleitbare standpunten. Er is momenteel nog geen overeenstemming met de Belastingdienst over de fiscale waardering van activa en passiva en de ingediende aangiftes. Op dit moment is North Sea Port in onderhandeling met de belastingdienst over de fiscale openingsbalans. Tot op heden is het dus nog niet gelukt nadere afspraken met de Belastingdienst over de openingsbalans te maken. Tegelijkertijd is er geen reden de gemaakte veronderstellingen ten aanzien van de fiscale positie, zoals die ultimo 2021 al bestonden, te heroverwegen. Tijdens het overleg met de Belastingdienst is het voornemen uitgesproken niet terug te vallen in details over waarderingmethoden, maar dat partijen op hoofdlijnen constructief en met hernieuwde energie proberen tot een oplossing te komen. North Sea Port heeft gekozen voor een scenario van bepaling van de fiscale positie, ter zake North Sea Port Netherlands N.V., waarbij ook het voorzichtigheidsprincipe is toegepast en rekening is gehouden met de huidige situatie waarbij de gesprekken nog lopen. Latente belastingvorderingen dan wel belastingverplichtingen zijn op basis van het gekozen scenario in de jaarrekening verwerkt.

De fiscale eenheid North Sea Port SE is opgebouwd uit de volgende entiteiten:

Fiscale entiteiten	Fiscale eenheid	Belang
North Sea Port SE	FE	100%
North Sea Port Netherlands NV <i>Opgenomen in fiscale eenheid North Sea Port SE</i>	FE	100%
North Sea Port Netherlands Beheer BV <i>Beschikking 25/7/2017</i>	FE	100%
Van Citters Beheer BV <i>Beschikking 25/7/2017</i>	FE	100%
WarmCO2 CV <i>Resultaten worden fiscaal toegerekend aan vennoten</i>	transparant	79%
Blakowi Groene kracht BV <i>Gevoegd in fiscale eenheid</i>	FE	100%
WarmCO Invest BV <i>Gevoegd in fiscale eenheid</i>	FE	100%
WarmCO2 Beheer BV <i>Zelfstandig belastingplichtig</i>	deelneming	80%
Flushing Service Park BV <i>Belang 33% behorend vennoot in Flushing Service Park CV</i>	deelneming	
Valuepark Terneuzen CV <i>Commanditair belang North Sea Port Netherlands 50%</i>	transparant	50%
Flushing Service Park CV	transparant	33,33%

Grondslagen voor de waardering van financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden zowel primaire financiële instrumenten, zoals vorderingen en schulden, als financiële derivaten verstaan. De financiële instrumenten worden gewaardeerd volgens de geamortiseerde kostprijs.

Derivaten

Het beleid van North Sea Port is om een deel van de renterisico's effectief af te dekken en North Sea Port maakt hierbij gebruik van afgeleide financiële instrumenten die niet beursgenoteerd zijn en waarvan de onderliggende waarde niet beursgenoteerd is.

North Sea Port houdt geen financiële instrumenten voor handelsdoeleinden en geeft deze ook niet uit. Initiële waardering vindt plaats tegen kostprijs (of lagere marktwaarde). North Sea Port voldoet aan de voorwaarden die zijn opgesteld in RJ 290 om kostprijshedge-accounting toe te kunnen passen en past dit ook toe. Indien de hedgerelatie effectief is, blijven waardeveranderingen van de derivaten off-balance. De mate van effectiviteit van de afgesloten derivaten, Interest Rate Swaps, wordt jaarlijks getoetst door het vergelijken van de kritische kenmerken van het hedge-instrument en de afgedekte positie. Indien deze kenmerken niet geheel overeenkomen, is er een indicatie van een mogelijk ineffectief deel en wordt een kwantitatieve ineffectiviteitsmeting uitgevoerd.

Hierbij wordt de verandering van de reële waarde van het afgesloten derivaat vergeleken met de reële waardeverandering van een hypothetisch derivaat waarvan de kritische kenmerken exact overeenkomen met de afgedekte positie(s). Indien het instrument (deels) ineffectief is, wordt dit deel zonder kostprijshedge-accounting gewaardeerd op kostprijs of lagere marktwaarde en wordt de waardemutatie van het ineffectieve deel ten laste of bij mogelijk latere terugname ten gunste van de winst- en-verliesrekening gebracht in de financiële baten en lasten.

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Er is onderscheid aangebracht tussen de operationele, investerings- en financieringsactiviteiten. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Geactiveerde rentekosten zijn opgenomen in de kasstroom uit investeringsactiviteiten.

Grondslagen voor leasing (lessee)

De beoordeling of een overeenkomst een lease bevat, vindt plaats op grond van de economische realiteit op het tijdstip van het aangaan van het contract. Het contract wordt aangemerkt als leaseovereenkomst als de nakoming van de overeenkomst afhankelijk is van het gebruik van een specifiek actief of de overeenkomst het recht van gebruik van een specifiek actief omvat.

Verplichtingen met betrekking tot operationele leasing worden verwerkt in de winst- & verliesrekening over de looptijd van het contract. De verplichtingen zijn opgenomen onder de niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen.

Grondslagen voor rente

Renteopbrengsten worden tijdsevenredig in de winst-en-verliesrekening verwerkt rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost, indien hun bedrag bepaalbaar is en hun ontvangst waarschijnlijk. De nettobetalingen die North Sea Port doet uit hoofde van de afgesloten SWAP overeenkomsten worden als rentekosten verantwoord.

Rentelasten worden geactiveerd voor kwalificerende activa gedurende de periode van vervaardiging van het actief. De te activeren rente wordt berekend op basis van de intern gewogen gemiddelde rentevoet van de langlopende leningen van North Sea Port, gecorrigeerd voor de verhouding vreemd vermogen / totaal vermogen. Indien sprake is van projectfinanciering wordt de te activeren rente berekend op basis van het voor deze financiering geldende rentepercentage.

Rentelasten worden toegevoegd aan langlopende schulden of voorzieningen waarvan de balanswaarde wordt bepaald op basis van een contante waarde berekening.

Toelichting op de geconsolideerde balans

Toelichting op de geconsolideerde balans

1. Immateriële vaste activa

De post immateriële vaste activa heeft betrekking op software:

	2022	2021
Verkrijgingsprijs per 1-1	6.924	6.706
Cumulatieve afschrijvingen per 1-1	<u>-5.908</u>	<u>-5.712</u>
Boekwaarde per 1-1	1.016	993
Investeringen	118	219
Overboekingen	200	0
Afschrijvingen	<u>-476</u>	<u>-196</u>
Boekwaarde per 31-12	858	1.016
Verkrijgingsprijs per 31-12	7.242	6.924
Cumulatieve afschrijvingen per 31-12	<u>-6.384</u>	<u>-5.908</u>
Boekwaarde per 31-12	858	1.016
Afschrijvingspercentages	20%	20%

Met ingang van 2022 worden ook de kosten van software die voorheen door North Sea Port Flanders onder de materiële vaste activa werden geactiveerd onder deze rubriek opgenomen. De vergelijkende cijfers 2021 werden aangepast.

2. Materiële vaste activa

De post materiële vaste activa heeft betrekking op gronden, gebouwen, havenwerken, onderhanden werk en andere bedrijfsmiddelen:

	2022	2021
Verkrijgingsprijs per 1-1	976.051	964.870
Cumulatieve afschrijvingen per 1-1	<u>-317.310</u>	<u>-304.246</u>
Boekwaarde per 1-1	658.740	660.625
Investerings	38.196	49.414
Overboekingen	-223	-34.430
Waardeverminderingen	0	0
Desinvesteringen	-13.336	-3.804
Afschrijvingen	<u>-13.285</u>	<u>-13.065</u>
Boekwaarde per 31-12	670.093	658.740
Verkrijgingsprijs per 31-12	1.000.689	976.051
Cumulatieve afschrijvingen per 31-12	<u>-330.596</u>	<u>-317.310</u>
Boekwaarde per 31-12	670.093	658.740

Onderstaand is de splitsing van de post materiële vaste activa per categorie gegeven:

	Gronden en gebouwen	Haven werken	Andere bedr middelen	Onderhanden werk
Verkrijgingsprijs per 1-1	437.504	449.195	76.652	12.699
Cumulatieve afschrijvingen per 1-1	-7.045	-250.547	-59.719	0
Boekwaarde per 1-1	430.459	198.648	16.933	12.699
Investeringen	54	2.578	262	35.302
Overboekingen	7.610	9.781	1.584	-19.197
Waardeverminderingen	0	0	0	0
Desinvesteringen	-12.612	-700	-24	0
Afschrijvingen	-614	-9.770	-2.901	0
Boekwaarde per 31-12	424.897	200.537	15.854	28.804
Verkrijgingsprijs per 31-12	432.557	460.854	78.474	28.804
Cumulatieve afschrijvingen per 31-12	-7.659	-260.317	-62.620	0
Boekwaarde per 31-12	424.897	200.537	15.854	28.804
Afschrijvingspercentages	0 - 10%	1 - 40%	4 - 33,33%	0%

Het onderhanden werk betreft uitsluitend activa in aanbouw ten behoeve van de eigen bedrijfsvoering van North Sea Port.

Uit te geven gronden (hectare)	31-12-2022	31-12-2021
Nederland	503	514
België	199	160
	702	674

De voorraad uit te geven gronden per 31-12-2022 bevat tevens gecommiteerde gronden, waarvan bekend is dat deze in 2023 tot een uitgifte zullen leiden. De post uit te geven gronden betreft het netto uitgeefbare areaal, exclusief niet uitgeefbare elementen zoals leidingstraten en bufferzones.

Voor het Belgische deel is ook nog 69 ha (eind 2021 55 ha) uitgeefbare grond in huur van het Vlaams Gewest.

Bedrijfswaarde kasstroom genererende eenheden

KGE North Sea Port

Met betrekking tot het haven- en grondbedrijf in exploitatie is vastgesteld dat er geen aanwijzingen zijn uit interne en externe informatiebronnen om tot een impairment over te gaan. Dit is bevestigd uit de reguliere update van de bedrijfswaarde, waarbij is vastgesteld dat de indirecte opbrengstwaarde (contante waarde van toekomstige kasstromen) van deze KGE boven de boekwaarde van de materiële vaste activa ligt.

Na sanering van het Thermphos terrein is de grondpositie weer volwaardig uitgeefbaar geworden. Er zijn geen indicaties van impairment op de oorspronkelijke boekwaarde in de grondpositie.

KGE Glastuinbouw

Rekening houdend met de nog benodigde investeringen en de reeds gecontracteerde verkoopprijzen ligt de boekwaarde van de resterende grond onder de geschatte verkoopwaarde. De grond per 31-12-2022 gewaardeerd op € 12,01 per m2.

KGE niet in exploitatie genomen gronden

Binnen de niet in exploitatie genomen gronden onderscheiden we de volgende deelgebieden:

- gronden natuurcompensatie
- gronden Westelijke Kanaaloever
- gronden Axelse Vlakte III

Deze eenheden kennen vooralsnog geen exploitatie en zijn in de jaarrekening 2022 tegen verwervingsprijs of op basis van (lagere) taxatie gewaardeerd.

De gronden natuurcompensatie, Westelijke Kanaaloever en Axelse Vlakte III zijn gewaardeerd op basis van landbouwwaarde. In 2022 zijn geen specifieke ontwikkelingen geweest voor deze gronden. Ook vanuit externe bronnen (bijv. heffingen) zijn geen aanwijzingen voor waardevermindering ontvangen. Derhalve is voor deze gronden geen impairment vereist en zal de boekwaarde per 31 december 2022 gehandhaafd worden.

3. Financiële vaste activa

De post financiële vaste activa heeft voornamelijk betrekking op deelnemingen, een latente belastingvordering, kortlopende beleggingen en een verstrekte hypotheek:

	Deelne- mingen	Latente belast.vord.	Overige FVA	Totaal
Boekwaarde per 1-1	10.915	188.567	6.258	205.740
Hypotheek u/g	0	0	-1.375	-1.375
Lening u/g	0	0	-77	-77
Overige mutaties	0	0	-686	-686
Aandeel resultaat deelnemingen	277	0	0	277
Mutatie actieve belastinglatentie	0	-6.351	0	-6.351
Boekwaarde per 31-12	11.192	182.216	4.120	197.528
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	0	0	0	0

De mutatie onder overige financiële vaste activa heeft betrekking op de afname van de beleggingen met een looptijd langer dan een jaar: afname van € 1,5 mln in 2022. Tevens werd de hypotheek u/g volledig afgelost.

Van de latente belastingvordering is € 6.749 K kortlopend.

Actieve latentie North Sea Port Netherlands

De mutatie van de actieve belastinglatentie heeft betrekking op de herrekenende positie per 31-12-2022, met inachtneming van de toekomstige belastingvoordelen. De acute belastingschuld van € 17,0 mln per 1-1-2022, verantwoord onder kortlopende schulden, werd in de loop van het boekjaar geheel afgewikkeld. Op dit moment is er nog geen akkoord bereikt met de belastingdienst.

Actieve latentie North Sea Port Flanders

De actieve latentie is voornamelijk gevormd op basis van de fiscale overgangswet voor havens in 2018. De fiscaal vrijgestelde afschrijvingen van vast actief herwaarderingen en bepaalde kapitaalsubsidies worden jaarlijks herrekenend. In 2022 is er een vrijval van € 5.539K.

Deelnemingen:

	31-12-2022	31-12-2021
Valuepark Terneuzen C.V.	7.148	6.952
Valuepark Terneuzen Beheer B.V.	14	13
Flushing Service Park B.V.	1	1
Flushing Service Park C.V.	3.968	3.888
Zeeland Airport B.V.	62	62
Totaal	11.192	10.915

Overige financiële vaste activa:

	31-12-2022	31-12-2021
Hypotheek u/g	0	1.375
Lening u/g	212	290
Overige Financiële Vaste activa	2.407	3.093
Beleggingen >1j	1.500	1.500
Totaal	4.120	6.258

De hypotheek u/g is volledig afgelost.

De post Lening u/g betreft op het havengeld verleende korting. Met de debiteur zijn afspraken gemaakt over terugbetaling van de korting.

De overige financiële vaste activa betreft minderheidsparticipaties in TMVW (€ 2.283.598), Ethias, waterdistributeur VMW en Jobpunt/Poolstok. Daarnaast is een financiële borg aan OVAM (BE) opgenomen.

4. Vorderingen en overlopende activa

	31-12-2022	31-12-2021
Debiteuren	31.358	24.432
Af: voorziening dubieuze debiteuren	-52	-38
	31.305	24.393
Vorderingen op participanten en deelnemingen	13.896	17.340
Overige vorderingen	329	906
Belastingen en premies sociale verzekeringen	2.070	836
Overlopende activa	3.313	1.917
	50.913	45.392

De vorderingen op participanten en deelnemingen betreft een verstrekte kasgeldlening aan Valuepark Terneuzen. Over de kasgeldlening wordt de werkelijke rente (op basis van euribor + opslag) inclusief een garantiEVERGOEDING van 0,8% doorberekend. De looptijd van de vorderingen en overlopende activa is korter dan een jaar

5. Beleggingen

Overzicht beleggingen met een looptijd korter dan een jaar:

	Rendement	Koers 31-12-2022	Markt waarde	Nominale waarde
Business account	0,00%	100,00%	500	500
			<u>500</u>	<u>500</u>

De beleggingen hebben een looptijd van minder dan een maand. De beleggingen staan geheel ter vrije beschikking van de vennootschap.

6. Liquide middelen

	31-12-2022	31-12-2021
Bank Nederlandse Gemeenten	6.674	5.585
Bank BNP Paribas	3.401	8.765
Bank Van Lanschot	0	1.005
Rabobank	0	3.277
Overige banken	3.151	7.040
Kas	4	4
	<u>13.231</u>	<u>25.675</u>

De liquide middelen staan geheel ter vrije beschikking van de vennootschap. De mutaties in de liquide middelen zijn opgenomen in het kasstroomoverzicht.

7. Groepsvermogen

	2022	2021
Aandeel rechtspersoon in het eigen vermogen:		
Stand per 1-1	566.341	530.636
Aandeel resultaat rechtspersoon	35.221	35.705
	<u>601.562</u>	<u>566.341</u>
Aandeel van derden in het eigen vermogen:		
Stand per 1-1	288	280
Aandeel derden in resultaat	22	8
Stand per 31-12	<u>310</u>	<u>288</u>

8. Voorzieningen

	31-12-2022	31-12-2021
Voorziening afscheidspremie	69	104
Voorziening getrouwheidspremie	167	188
Pensioenvoorziening	156	234
Saneringsvoorziening	6.885	7.289
Jubileumvoorziening	113	105
Voorziening juridische geschillen	0	400
	<u>7.391</u>	<u>8.319</u>

In onderstaand overzicht is per voorziening het verloop in 2022 inzichtelijk gemaakt. De voorzieningen zijn overwegend langlopend van aard.

	Afscheidspremie	Getrouwheidspremie	Pensioenen
Stand per 1-1	104	188	234
Terugneming	0	0	0
Besteding	-35	-20	-78
Toevoeging	0	0	0
Stand per 31-12	<u>69</u>	<u>167</u>	<u>156</u>

	Jubileum voorz	Sanering	Geschillen
Stand per 1-1	105	7.289	400
Terugneming	0	0	-400
Besteding	0	-403	0
Toevoeging	8	0	0
Stand per 31-12	113	6.885	0

9. Langlopende schulden

	31-12-2022 Totaal	31-12-2022 > 5 jaar	31-12-2021 Totaal	31-12-2021 > 5 jaar
Vaste geldleningen	171.583	106.250	185.850	106.250
Rollover leningen	38.022	20.833	44.099	20.833
Waarborg financiering	-5.361	-1.068	-6.783	-1.068
Afkoop erfpacht	473	370	499	370
Overige langlopende schulden	333	333	40	40
	205.051	126.719	223.705	126.426

	Vaste geld- leningen	Rollover leningen	Waarborg financiering	Afkoop erfpacht
Stand per 1-1	185.850	44.099	-6.783	499
Aflossing lening	-11.517	-6.077	0	0
Beëindiging afkoop erfpacht defensie	0	0	0	0
Overboeking naar kortlopend	-2.750	0	0	0
Overige mutaties	0	0	0	-26
Toerekening verg. publieke taken	0	0	-556	0
Toerekening waarborgsom financiering	0	0	1.978	0
Stand per 31-12	171.583	38.022	-5.361	473

	Overig langlopend
Stand per 1-1	40
Overige mutaties	293
Stand per 31-12	333

De waarborg financiering betreft de aan de Nederlandse aandeelhouders in 2011 betaalde vergoeding ten behoeve van de garantstelling voor het vreemd vermogen tot het jaar 2028 conform afgesproken staffel. De waarborg financiering betreft een totaalbedrag van € 36 mln onder aftrek van een vergoeding voor publieke taken ad € 10 mln met een looptijd tot en met 2028. De vrijval van deze waarborg binnen 12 maanden na afloop van het boekjaar bedraagt € 1.423K.

10. Kortlopende schulden en overlopende passiva

	31-12-2022	31-12-2021
Lening BNG - herfinanciering	0	14.411
Schulden aan kredietinstellingen - Nederland	74.361	88.500
Schulden aan kredietinstellingen - België	533	533
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	6.589	13.544
Schulden aan verbonden partijen	0	-41
Belastingen en premies sociale verzekeringen	569	18.017
Vooruitgefactureerde omzet	14.893	13.292
Nog te betalen door VCB	0	3.819
Overige schulden	2.737	4.693
Overlopende passiva	19.128	11.289
	<u>118.809</u>	<u>168.057</u>

De kortlopende schulden hebben een looptijd < 1 jaar.

De post schulden aan kredietinstellingen betreft kasgeldleningen die onder garantie van de Nederlandse aandeelhouders worden aangetrokken. Het garantieplafond bedraagt € 380 mln. De kasgeldleningen worden aangetrokken op basis van een langjarige kasgeldkrediet arrangement met als grondslag Euribor + variabele opslag. Daarnaast staan de Nederlandse aandeelhouders secundair garant voor een bedrag van € 65 mln i.v.m. schulden van WarmCO2 C.V. De primaire garantstelling voor deze schulden is afgegeven door North Sea Port SE.

In 2022 werden voorlopige aanslagen vennootschapsbelasting opgelegd en werd de te betalen positie uit hoofde van vennootschapsbelasting, die in de beginbalans aanwezig was, volledig afgewikkeld.

De overlopende passiva betreffen voornamelijk nog te ontvangen facturen inzake kosten en investeringen gedurende het boekjaar en kostenegalisatie inzake het havenafvalplan.

Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Financiële instrumenten risicobeheersing

Algemeen

De in deze toelichting opgenomen gegevens verschaffen informatie die behulpzaam is bij het inschatten van de omvang van risico's die verbonden zijn aan zowel de in de balans opgenomen als de niet in de balans opgenomen financiële instrumenten.

North Sea Port maakt gebruik van CAPS en SWAPS om renterisico's af te dekken. Kaders en richtlijnen zijn opgenomen in het Treasurystatuut.

North Sea Port past kostprijs-hedge-accounting toe. Deze instrumenten blijven derhalve off balance.

De financiële instrumenten van North Sea Port, anders dan derivaten, dienen ter financiering van de operationele activiteiten van North Sea Port of vloeien direct uit deze activiteiten voort. North Sea Port maakt daarnaast gebruik van swaps om renterisico's af te dekken. Kaders, richtlijnen en spelregels zijn geformuleerd in het Treasury Statuut. De berekende marktwaarde van deze derivaten bedraagt ultimo 2022 -/- € 3 mln (2021 -/- € 20,2 mln). North Sea Port past kostprijs-hedge-accounting toe (zie paragraaf 'Derivaten').

Renteswaps

Per einde boekjaar heeft North Sea Port contracten inzake renteswaps uitstaan met een marktwaarde per 31-12-2022 van -/- € 3 mln. North Sea Port heeft uit hoofde van de renteswap geen bijstortverplichtingen en loopt uit dien hoofde derhalve geen liquiditeitsrisico. Op grond van het contract betaalt North Sea Port per kwartaal rente over een per periode vastgesteld notional amount. Dit nominale bedrag is € 113,9 mln per 31-12-2022. De te betalen vaste rente is gemiddeld 3,99%. Daarnaast ontvangt North Sea Port een marktrente gelijk aan 3-maands Euribor over dit nominale bedrag. De renteswap dient ter dekking van het renterisico dat North Sea Port loopt op haar variabel rentende leningen die uitstaan bij kredietinstellingen alsmede de lange termijn financieringsbehoefte. Deze financieringsbehoefte, die volgt uit de strategische ambities van North Sea Port, wordt naar de huidige inzichten als zeer waarschijnlijk ingeschat. De condities van de renteswap stemmen bijna geheel overeen met die van de betreffende leningen.

Swap positie per 31-12	Coupon	Markt waarde	Nominale waarde
<u>Swaps tbv North Sea Port Netherlands:</u>			
01/12/2004 - 02/01/2025	4,23%	-748	27.500
01/07/2008 - 01/04/2024	4,62%	-460	20.800
25/09/2006 - 01/01/2027	4,38%	-1.691	38.000
31/12/2014 - 29/12/2023	2,22%	91	10.000
<u>Swaps tbv Valuepark Terneuzen:</u>			
01/11/2005 - 02/01/2026	4,01%	-237	8.500
<u>Swaps tbv WarmCO2:</u>			
01/10/2010 - 01/10/2024	2,91%	-24	9.100
		-3.069	113.900
	2022		2021
Vaste geldleningen per 31-12	179.916		194.183
Rolloverleningen en kasgeldleningen per 31-12	104.050		138.677
Totaal portefeuille per 31-12	283.966		332.860
Af: vaste geldleningen	-179.916		-194.183
Af: afgedekt middels derivaten	-113.900		-155.516
Restant portefeuille met variabele rente	-9.850		-16.839
Hedgeratio per 31-12	103%		105%

De looptijd van de derivaten is mede afgestemd op het verwachte verloop van de toekomstige financieringsbehoefte, waaronder de kasgeldleningen.

Volgens de statuten van North Sea Port dient minimaal 60% van de totale portefeuille tegen een rentevast periode langer dan 1 jaar afgedekt te worden. Deze hedgeratio bedraagt per 31 december 2022 103% ten opzichte van 105% ultimo 2021.

In 2022 werden de swapcontracten ten behoeve van deelneming Valuepark gedeeltelijk afgekocht. De reductie van de hoofdsom van de Valuepark contracten bedraagt € 18,2 mln. De verschuldigde unwind premie is bij Valuepark in rekening gebracht.

Op basis van de meerjarenprognose mag verondersteld worden dat de hoofdsom van de afgedekte positie (leningen met variabele rente) groter zal zijn dan de totale hoofdsom van de swapportefeuille. Momenteel is daarvan geen sprake door vertraging in het investeringsprogramma. Naar verwachting is sprake van een tijdelijke situatie die zal normaliseren na uitvoering van grote projecten zoals kademuur Quarleshaven. North Sea Port verwacht daarom dat de ingezette instrumenten (interest rate swaps) over de afgesloten looptijd alsnog effectief zullen zijn.

Omdat de Euribor basis en betaaldatum van de swaps en afgedekte positie niet geheel overeenkomen, wordt periodiek een kwantitatieve ineffectiviteitsmeting uitgevoerd waarbij de cumulatieve reële waardeveranderingen van dit hypothetische derivaat worden vergeleken met de cumulatieve reële waardeveranderingen van het werkelijke derivaat. De conclusies van de ineffectiviteitstoets zijn: de kwalitatieve analyse inzake de hedge effectiviteit laat zien dat er een kwantitatieve toetsing nodig is van de hedge relaties, daar er bij de kwalitatieve toetsing mismatches zijn vastgesteld voor verschillende kritische kenmerken. De kwantitatieve toets resulteert in een hedge ineffectiviteit van € 155K, die verantwoord en toegelicht is in de jaarrekening.

Risico's

De belangrijkste financiële marktrisico's zijn:

Renterisico

Het beleid van North Sea Port is erop gericht dat minimaal 60% van het renterisico op opgenomen leningen is gebaseerd op een vaste rente. Bij het bepalen van het renterisico op opgenomen leningen kan North Sea Port rekening houden met beschikbare liquiditeiten die het renterisico van variabel rentende leningen kunnen neutraliseren. North Sea Port maakt gebruik van derivaten zoals renteswaps om het renterisico te beperken. Renterisico's worden centraal beheerd. Het aanhouden van renteposities is gereguleerd en speculatieve posities worden niet ingenomen. Zie ook de toelichting hierboven bij financiële instrumenten risicobeheersing.

Valutarisico

North Sea Port is hoofdzakelijk werkzaam in Nederland en België. Derhalve is er een beperkt valutarisico.

Tegenpartij kredietrisico

North Sea Port handelt enkel met kredietwaardige partijen en heeft procedures opgesteld om de kredietwaardigheid te bepalen. Tevens heeft North Sea Port richtlijnen opgesteld om de omvang van het kredietrisico bij elke partij te beperken. Bovendien bewaakt North Sea Port voortdurend haar vorderingen en hanteert de groep een strikte aanmaanprocedure. Door de bovenstaande maatregelen is het kredietrisico voor North Sea Port beperkt. Verder zijn er geen belangrijke concentraties van kredietrisico binnen North Sea Port.

North Sea Port heeft vorderingen verstrekt aan maatschappijen waarin wordt deelgenomen. Bij deze partijen is geen historie van wanbetaling bekend.

Liquiditeitsrisico

North Sea Port maakt gebruik van meerdere banken en beschikt over een verscheidenheid aan financieringsarrangementen waaruit leningen kunnen worden opgenomen.

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Samenwerking met DOW Benelux in Valuepark Terneuzen

North Sea Port en Dow Benelux hebben een samenwerkingsovereenkomst gesloten om gezamenlijk de ontwikkeling van de Mosselbanken en de Braakmanpolder ter hand te nemen. De partners hebben besloten hun samenwerking te doen plaatsvinden in een speciaal voor dat doel opgerichte vennootschap; Valuepark Terneuzen C.V. Valuepark Terneuzen heeft de Braakmanpolder van North Sea Port Netherlands tegen kostprijs in eigendom verworven inclusief de reeds in dit gebied gedane investeringen. De Mosselbanken blijven echter eigendom van Dow Benelux, maar Valuepark Terneuzen verwerft het recht om op de Mosselbanken terreinen aan derden in erfpacht uit te geven. In de samenwerkingsovereenkomst worden de rechten en plichten van beide partners beschreven.

Borgstelling Valuepark Terneuzen c.v.

Op basis van de samenwerkingsovereenkomst met Dow Benelux B.V. staat North Sea Port borg voor de nakoming van de verplichtingen volgend uit de aan Valuepark Terneuzen C.V. verleende kredietfaciliteit. Op basis van het bedrijfsplan Valuepark bedraagt de maximale vreemd vermogenspositie € 70,2 mln (jaar 2027). North Sea Port staat per 31-12-2022 borg voor maximaal € 14 mln, namelijk 100% van de financieringspositie van Valuepark Terneuzen C.V.

Milieumaatregelen

Op verschillende locaties binnen het beheersgebied is sprake van bodemverontreiniging. Van de aard en de omvang hiervan bestaat geen volledige inventarisatie. Of en in hoeverre hieraan toekomstige financiële consequenties zijn verbonden is onder meer afhankelijk van mogelijk noodzakelijk blijvende werkzaamheden en/of milieumaatregelen, mede in relatie tot ontwikkelingen in de op dat moment vigerende regelgeving. Daarbij geldt dat de eventuele kosten van sanering in rekening zijn bij de voormalig erfpachter of huurder. Voor de verontreiniging van deze overige gronden, rechtstreeks in bezit van North Sea Port, is dan ook geen voorziening gevormd. Een uitzondering is gemaakt voor de uit te voeren saneringswerkzaamheden in de Buitenhaven in Vlissingen, zie ook saneringsvoorziening in de toelichting op de balans. Tegenover deze sanering staat een eenmalige opbrengst van een afgekocht erfpachtrecht in 2021.

Nieuwe Sluis

Eind 2017 is gestart met de bouw van de Nieuwe Sluis Terneuzen. North Sea Port Netherlands N.V. draagt een vooraf overeengekomen bedrag bij van € 6 mln. North Sea port Flanders N.V. zal een bedrag van 88,6 miljoen euro bijdragen (berekend op 15% van de bouwbijdrage van het Vlaams Gewest). De beide bijdragen zijn in de groeps cijfers van 2017 reeds verwerkt als verplichting. North Sea Port participeert in de Stuurgroep en houdt in deze hoedanigheid gedetailleerd zicht op werkzaamheden en projectkosten. De bijdragen van North Sea Port Netherlands én van North Sea Port Flanders zijn inmiddels volledig voldaan. Ook de oorspronkelijk voor 2022 geplande termijn is in 2021 afgewikkeld, zie onderstaand schema (bedragen x € mln.):

2019 (betaald)	2020 (betaald)	2021 (betaald)	2022 (betaald in 2021)
€25,7	€28,7	€19,7	€ 14,7

De bijdrage van de Belgische entiteit kan wijzigen indien de bouwbijdrage van het Vlaams Gewest wijzigt.

De bouw van infrastructurele werken brengt inherente risico's met zich. Of en wanneer alsmede in welke mate deze risico's zich voor doen is onzeker. In het projectbudget is een risicoreservering inbegrepen. De risicoreservering is bestemd voor onvoorziene uitgaven waaronder "Verzoeken tot Wijziging" alsmede inherente risico's.

Het voortschrijdend inzicht ter zake de toereikendheid van de risicoreserve wordt mede verkregen op basis van schattingen (RJ 252.201). Deze schattingen zijn gebaseerd op onzekere verwachtingen en scenario's (RJ 252.508).

De eventuele meerkosten uit hoofde van Verzoeken tot Wijziging kunnen ten laste van de risicoreservering van het project worden gebracht dan wel specifiek ten laste van een van de betrokken partners in het project. De uiteindelijke allocatie van de meerkosten en mitsdien het deel dat ten laste van het Vlaams Gewest komt is voor North Sea Port onzeker (RJ 252.201).

In de loop van 2022 is bevestigd dat de CEF-subsidie voor het maximaal bedrag van € 48.095.000 verleend wordt aan het project. Deze 100% toekenning is pro rata te verdelen over de projectpartners. Vanuit dat standpunt heeft NSP Flanders € 2,9 mln te veel bijgedragen in het verleden. Deze gunstige ontwikkeling zal een eventuele extra bijdrage gedeeltelijk kunnen compenseren.

Gelet op voornoemde onzekerheden bestaat voor North Sea Port geen helder beeld en kan geen betrouwbare inschatting worden gemaakt van een mogelijke herijking van haar aandeel in de bijdrage aan de nieuwe sluis.

Samenwerkingsovereenkomst WarmCO2 en garantstelling

North Sea Port Netherlands en Yara Sluiskil hebben een samenwerking onder de naam WarmCO2 met als doel de ontwikkeling van glastuinbouw te ondersteunen met of door het verstrekken van warmte en CO2. North Sea Port staat direct voor € 65 mln garant voor de door banken verstrekte financiering aan de deelneming WarmCO2 c.v. In de verzelfstandigingsovereenkomst en de garantie- en dienstverleningsovereenkomst is vastgelegd dat het primaire risico voor de financiering bij North Sea Port ligt en het secundaire risico bij de Nederlandse aandeelhouders van North Sea Port. Warmco Beheer BV is als beherend vennoot aansprakelijk voor de schulden van de CV jegens derden.

In 2023 hebben de aandeelhouders van WarmCO2 c.v. besloten om het eigen vermogen van de deelneming te versterken met een kapitaalinjectie van maximaal € 6 mln. Dit bedrag wordt naar rato van het belang ingebracht, wat voor North Sea Port tot een kapitaalstorting van maximaal € 4,8 mln in 2023 leidt.

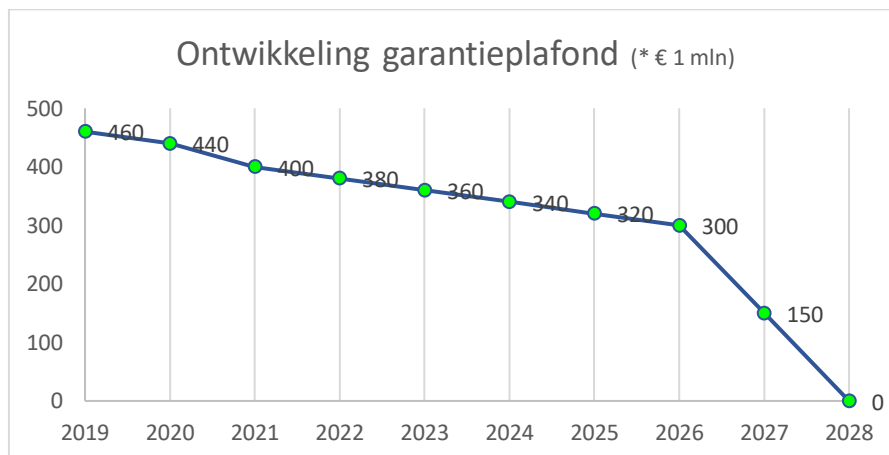
Garantieovereenkomst 2019/opheffing GR Zeeland Seaports

Het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Zeeland Seaports (GR) heeft de Gemeenschappelijke Regeling op 26 juni 2019 te ontbonden. Sinds de ontbinding staan de afzonderlijke Nederlandse Gemeenten en de Provincie Zeeland direct garant voor de schulden van North Sea Port Netherlands. De banken waarderen deze garantie gelijk aan de garantie afgegeven door de Gemeenschappelijke Regeling.

Voorafgaand aan de daadwerkelijke opheffing heeft de GR haar aandelen in North Sea Port SE overgedragen aan individuele deelnemers naar rato van ieders deelname in de GR. Dit betekent dat de provincie Zeeland 25 % van de aandelen van de Holding heeft verkregen, de Gemeenten Terneuzen, Borsele en Vlissingen ieder 8,33%. Hierdoor is direct aandeelhouderschap ontstaan voor de deelnemers in de GR en is er sprake van gelijkwaardigheid met de Vlaamse aandeelhouders in de Holding.

De opheffing van de GR heeft tot gevolg dat de overgedragen bevoegdheden "van rechtswege" terugkeerden naar de afzonderlijke gemeenten. Dit betekent dat de gemeenteraden en de colleges van B&W voorafgaand aan daadwerkelijke opheffing van de GR zelf een Havenverordening en -reglement hebben vastgesteld en daarnaast de noodzakelijke aanwijzings- en mandaatbesluiten hebben genomen. De notariële afwikkeling heeft plaatsgevonden op 26 juni 2019. Op die datum is de bestaande garantie- en dienstverleningsovereenkomst vervangen door een nieuwe Garantieovereenkomst 2019.

Na ondertekening van de Garantieovereenkomst 2019 ziet het garantieplafond er als volgt uit:



North Sea Port Netherlands NV verplicht zich verder de bedrijfsvoering zodanig in te richten dat op zo kort mogelijke termijn deze garanties afgebouwd worden. Het bedrag voor de garantstelling van € 26 mln is opgenomen onder de langlopende schulden als 'Waarborg financiering' voor € 36 mln onder aftrek van € 10 mln, welke ook vermeld staat onder langlopende schulden als 'Vergoeding voor publieke taken'. In 2021 heeft een herfinanciering plaatsgevonden waarbij de garantie overgaat in een hypothecaire zekerheid. De garantie zoals hierboven aangegeven blijft van toepassing gedurende deze periode.

Belastingverplichtingen

Het hoofd van de fiscale eenheid is hoofdelijk aansprakelijk jegens de Belastingdienst voor de schulden van de deelnemers in de fiscale eenheid.

Dispuut afwikkeling faillissement Zalco

In 2019 is een voorziening van € 400K gevormd. Na een gunstige uitspraak van het gerechtshof is besloten om deze voorziening te laten vrijvallen in 2022. In beginsel heeft North Sea Port na het arrest van het gerechtshof een vordering van € 1.394K te vermeerderen met wettelijke rente vanaf 2016. Uit het oogpunt van voorzichtigheid is geen vordering opgenomen in deze zaak, omdat de kans bestaat dat de zaak -mogelijk- in cassatie alsnog in een andere richting ontwikkelt.

Project Quarleshaven

In 2022 is North Sea Port gestart met de herontwikkeling van de kade en aangrenzend terrein aan de Quarleskade in Vlissingen. Ondanks het feit dat het project past binnen de reguliere bedrijfsvoering van het havenbedrijf, is sprake van een hoger investeringsniveau dan gebruikelijk in de range € 45-50mln. Met het oog op de onzekerheden bij inkoop van bouwmaterialen en ongebruikelijke prijsstijgingen wordt het project met hogere mate van intensiteit bewaakt door North Sea Port.

Stockage days

Met een van de klanten in Vlissingen werd in 2022 een contractuele afspraak gemaakt over betaling van de erfpachtvergoeding op basis van feitelijk gebruik (stockage days) van het terrein. Dit is een continuering van de bestaande praktijk die reeds enkele jaren voor deze klant wordt toegepast.

Restproducten sanering Van Citters Beheer

Na de sanering van het voormalig Thermphos terrein resteert een voorraad slakken van 136.700 ton. In de jaarrekening van VCB werd in 2021 een voorziening gevormd van € 2 mln voor het afvoeren van deze restproducten. Inmiddels is duidelijk geworden dat de slakken bruikbaar zijn voor infrastructurele werken in de haven, zodat de voorziening bij VCB in 2022 kon vrijvallen. De slakken vertegenwoordigen op zich geen waarde en werden om die reden niet gewaardeerd in de balans. De restproducten zijn niet op korte termijn inzetbaar (bij gebrek aan geschikte natte projecten), zodat een toekomstscenario denkbaar is waarin de slakken niet bruikbaar zijn en afgevoerd moeten worden naar een afvalverwerker. Indien het havenbedrijf toestemming ontvangt van het bevoegd gezag om de producten ook voor droge werken in te zetten wordt het aantal mogelijke toepassingen aanzienlijk ruimer en zal de voorraad sneller verwerkt kunnen worden.

Operationele leaseverplichtingen

De aangegane lease- en huurverplichtingen per 31 december 2022 zijn als volgt:

	Totaal	< 1 jaar	1 - 5 jaar	> 5 jaar
Bedrijfswagens	115	17	98	0
Kantoor North Sea Port SE	6	6	0	0
	<u>121</u>	<u>23</u>	<u>98</u>	<u>0</u>

Vanaf 31-03-2023 is de huur van het kantoorpand van de SE te Sas van Gent opzegbaar met inachtnaam van een opzegtermijn van 1 jaar.

Lopende claims en geschillen

Per balansdatum heeft North Sea Port meerdere juridische geschillen onderhanden met verschillende partijen. Deze geschillen zijn onderdeel van lopende juridische procedures. Er wordt geen uitstroom van middelen verwacht in het kader van lopende claims en geschillen.

Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening

Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening

11. Totaal bedrijfsopbrengsten

	2022	2021
Nautische omzet	49.882	41.302
Erfpacht en huur	58.863	56.978
Overige opbrengsten	15.907	14.856
Totaal bedrijfsopbrengsten	124.653	113.135

	2022 Nederland	2022 België	2021 Nederland	2021 België
Nautische omzet	28.844	21.039	22.493	18.809
Erfpacht en huur	34.219	24.644	34.451	22.527
Overige opbrengsten	11.481	4.427	12.321	2.535
Totaal omzet	74.544	50.109	69.265	43.871
	124.653		113.135	

De nautische omzet is met 20,8% toegenomen, door hogere overslagvolumes, minder afdracht en aangepaste kortingsregels. De grondomzet stijgt in 2022 met 3,3% door nieuwe uitgiften en prijsindexeringen. De resterende looptijd van de erfpacht-, huur- en concessiecontracten is overwegend langer dan 5 jaar.

Overige opbrengsten:

	2022	2021
Omzet WarmCO2	7.249	6.874
Verhuur bedrijfsmiddelen	2.111	1.451
Toerekening vergoeding uitvoering publieke taken	1.962	1.962
Erfpachtrecht defensie	0	3.222
Overige baten	4.586	1.347
	15.907	14.856

De overige baten stijgen door grondtransacties.

12. Kosten van grond- en hulpstoffen

	2022	2021
Kostprijs ingekochte warmte en CO2	2.262	2.573

13. Personeelslasten

Personeelslasten:

	2022	2021
Lonen en salarissen	15.803	14.419
Sociale lasten	6.595	6.215
Overige personeelslasten	4.467	3.084
	<u>26.865</u>	<u>23.717</u>

Lonen en salarissen:

	2022	2021
Brutosalarissen	15.836	14.502
Vergoeding TZO	88	87
VUT/WW-uitkeringen	81	47
Doorberekende personeelskosten	<u>-202</u>	<u>-217</u>
	15.803	14.419

Het aantal fte bedraagt 214,6 ultimo 2022 (217,5 fte 2021). Het aantal fte bij North Sea Port Flanders bedraagt 122,9 ultimo 2022 (125,4 fte 2021). Het aantal fte bij North Sea Port Netherlands bedraagt 93,9 ultimo 2022 (92,1 fte 2021).

Sociale lasten:

	2022	2021
Pensioenlasten	3.339	3.304
Sociale lasten	3.252	2.887
Eindheffingen	<u>4</u>	<u>24</u>
	6.595	6.215

De medewerkers van North Sea Port Netherlands zijn aangesloten bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP). De dekkingsgraad van het pensioenfonds was op 31-12-2022 110,9%. (2021: 110,6%).

De medewerkers van North Sea Port Flanders nemen deel in het Ethias Pensioenfonds. De dekkingsgraad op 31-12-2022 van het pensioenfonds is zowel voor de 1ste pijler als voor de 2de pijler (contractuele medewerkers) voldoende om de verbintenissen bij onveranderde regelgeving in de toekomst 100% te dekken.

Bezoldiging bestuurders:

	2022	2021
Directie	965	888

De vergoeding voor de leden van het Toezichthoudend Orgaan bedraagt € 88K in 2022 (€ 87K in 2021).

Overige personeelslasten:

	2022	2021
Uitzendkrachten en inhuur	2.144	825
Projectmanagement	0	172
Reis- en verblijfkosten	924	577
Opleidingskosten	207	306
Wervingskosten	202	108
Overige personeelskosten	990	1.096
	<u>4.467</u>	<u>3.084</u>

Door het versterken van de organisatie in functie van strategisch plan en prijsstijging valt de post inhuur hoger uit. Daarnaast zijn in deze post extra directiekosten van WarmCO2 opgenomen.

14. Afschrijvingen immateriële en materiële vaste activa

Afschrijvingskosten immateriële vaste activa:

	2022	2021
Afschrijving software	476	196

Afschrijvingskosten materiële vaste activa:

	2022	2021
Afschrijving gebouwen	621	756
Afschrijving haveninfrastructurele werken	10.279	9.635
Afschrijving andere bedrijfsmiddelen	2.384	2.935
	<u>13.285</u>	<u>13.326</u>
Totaal afschrijvingen	13.761	13.522

Onder afschrijving andere bedrijfsmiddelen worden de afschrijvingskosten op de installatie en het leidingwerk van WarmCO2 vermeld.

15. Overige bedrijfslasten

Het totaal van de overige bedrijfslasten bestaat uit onderstaande componenten:

	2022	2021
Onderhoud en beheer	11.552	10.148
Onderzoek en gebiedsontwikkeling	1.013	1.669
Nautische diensten	470	664
Informatisering en automatisering	2.606	2.211
Communicatie-, acquisitie- en representatiekosten	2.676	1.995
Accountants- en advieskosten	1.948	2.624
Diverse overige kosten	5.145	3.178
	<u>25.410</u>	<u>22.489</u>

Onderhoud en beheer:

	2022	2021
Baggerwerken	3.756	1.725
Sporen	273	367
Wegen en terreinen droog	4.615	3.298
Kades en terreinen nat	935	1.152
Bodemsaneringen en sloopkosten	-979	230
Overige beheers- en onderhoudskosten	472	367
Overige kosten haveninfrastructuur	1.210	1.721
Overige bedrijfsmiddelen	1.270	1.289
	<u>11.552</u>	<u>10.148</u>

De stijging ontstaat door gestegen kosten van onderhoudsbaggerwerk. De negatieve post bodemsaneringen houdt verband met de meevaller in de eindafrekening sanering Thermphos.

Onderzoek en gebiedsontwikkeling:

	2022	2021
Duurzaamheid en innovatie	263	898
Onderzoek ogv veiligheid en marktontwikkeling	199	212
Haalbaarheidsonderzoeken	551	405
	<u>1.013</u>	<u>1.669</u>

Door ontvangst van subsidies in 2022 daalt de post duurzaamheid en innovatie ten opzichte van voorgaand jaar.

Nautische diensten:

	2022	2021
Nautische diensten	470	664

Informatisering en automatisering:

	2022	2021
Licenties en onderhoud software	1.144	896
Berichtenverkeer en telefoon	309	330
Onderzoek en advieskosten ICT	123	44
Servicecontracten en kosten infrastructuur	994	900
Overige automatiseringskosten	37	42
	<u>2.606</u>	<u>2.211</u>

Dit betreft kosten voor onderhoud van software, hardware, (glasvezel)infrastructuur, data-communicatie, kopieerapparatuur, servicecontracten voor het nautisch verkeersbegeleidingscentrum en onderzoek en advies ICT.

Communicatie-, acquisitie- en representatiekosten:

	2022	2021
Advertenties en mediacampagnes	15	13
Beurzen e.d.	514	287
Promotiemateriaal	509	470
Sponsoring en donaties	1.069	1.093
Evenementen en representatiekosten	472	110
Reis- en verblijfkosten acquisitie	97	9
Kosten website	0	12
	<u>2.676</u>	<u>1.995</u>

In 2022 werden meer evenementen georganiseerd en werden meer beurzen bezocht.

Accountants- en advieskosten:

	2022	2021
Accountants- en advieskosten	1.948	2.624

De post accountants- en advieskosten betreft onder andere de kosten van de controlerend accountant. De controle van de jaarrekening wordt met ingang van 2019 verzorgd door Deloitte accountants. De kosten van de controle worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Onderstaand overzicht bevat een weergave van de dienstverlening van Deloitte, gebaseerd op daadwerkelijke bestedingen.

	2022	2021
Controle van de jaarrekening	165	158
Andere controleopdrachten	3	0
Adviesdiensten op fiscaal terrein	111	71
Andere niet-controlediensten	14	0
	<u>293</u>	<u>229</u>

Diverse overige kosten:

	2022	2021
Energiekosten	674	410
Huur bedrijfsmiddelen	139	5
Verzekeringen	372	338
Belastingen	1.583	1.568
Overige exploitatiekosten	68	298
Abonnementen, lidmaatschappen en vakliteratuur	300	269
Kantoorbenodigdheden en porti	17	19
Kleine benodigdheden en onderhoud inventaris	50	38
Overige bureaustkosten	1	135
Diverse kosten	1.941	98
	<u>5.145</u>	<u>3.178</u>

De post belastingen betreft onroerend zaak belasting en waterschapslasten. Hierop zijn de aan de klanten doorberekende belastingen in mindering gebracht.

Onder diverse kosten is in 2022 een eenmalig boekverlies van 1.290K opgenomen op de verkoop van opslagloodsen in Vlissingen.

16. Resultaat deelnemingen

	2022	2021
Resultaat Valuepark beheer BV	1	0
Resultaat Valuepark cv	196	262
Resultaat Flushing Service Park	80	-8
Resultaat Zeeland Airport BV	0	4
	<u>277</u>	<u>258</u>

17. Financiële baten en lasten

Rentebaten en soortgelijke opbrengsten:

	2022	2021
Rente verstrekte leningen deelnemingen	1.588	1.137
Vergoedingen garantstelling Valuepark Terneuzen	124	146
Overige rentebaten	47	143
	<u>1.759</u>	<u>1.426</u>

De rente verstrekte leningen deelnemingen betreft de rente van kasgeldleningen die verstrekt zijn aan Valuepark Terneuzen CV. North Sea Port Netherlands ontvangt van Valuepark Terneuzen een vergoeding die de marktconformiteit garandeert van de te betalen rentelasten door de vennootschappen.

Rentelasten en soortgelijke kosten:

	2022	2021
Rente vaste geldleningen	-762	-434
Rente rolloverleningen	-148	438
Rente kasgeldleningen	-1.663	-662
Rente rekening-courant	-6	-26
Derivaten	-4.504	-6.398
Toerekening waarborgsom financiering	-1.978	-2.099
Overige rentelasten en bankkosten	-1.647	-274
	<u>-10.709</u>	<u>-9.454</u>
Totaal financiële baten en lasten	-8.950	-8.029

In de post rente op derivaten werd in 2021 een extra rentelast van € 358K opgenomen in verband met de verwerking van de ineffectiviteit van de hedgepositie. Na beoordeling van deze post in 2022 werd het bedrag verlaagd tot € 155K, zodat een bedrag van € 203K is vrijgevallen ten opzichte van 2021.

In de overige rentelasten is heffingsrente opgenomen voor een bedrag van € 1.633K in verband met de afwikkeling van vennootschapsbelasting vanaf 2017.

18. Belastingen

	2022	2021
Vennootschapsbelasting	-12.439	-7.351

De effectieve belastingdruk bedraagt in 2022 26,1% (voorgaand jaar 17,1%). In onderstaande tabel wordt de relatie tussen de nominale belastingdruk en de effectieve belastingdruk nader uitgewerkt.

	%	2022	%	2021
Winst voor belastingen		47.660		43.056
Belastinglast op basis van gemiddelde nominale tarief NL	25,8%	12.296	25%	10.764
Aanpassing belastinglatentie tgv wijziging nominaal belastingtarief	0,0%	0	-6,9%	-2.970
Fiscaal niet-aftekbare kosten / overige verschillen	0,0%	-18	0,0%	-6
Nagekomen lasten (baten) vorige jaren	0,3%	161	-1,0%	-437
Vennootschapsbelasting	26,1%	12.439	17,1%	7.351

Vennootschappelijke balans

Vennootschappelijke winst- en verliesrekening

Vennootschappelijke balans per 31-12-2022

(voor resultaatbestemming)

		31-12-2022	31-12-2021
Vaste activa			
Materiële vaste activa	1	269	314
Financiële vaste activa	2	601.997	566.656
		602.266	566.970
Vlottende activa			
Vorderingen en overlopende activa	3	0	205
Liquide middelen	4	177	300
		177	505
Totaal activa		602.443	567.475
Eigen vermogen			
Eigen vermogen	5	566.341	530.636
Te bestemmen resultaat	5	35.221	35.705
		601.562	566.341
Vlottende passiva			
Kortlopende schulden	6	881	1.133
Totaal passiva		602.443	567.475

Vennootschappelijke winst- en verliesrekening over 2022

		2022	2021
Personeelslasten	7	97	96
Afschrijvingen	8	44	50
Overige bedrijfslasten	9	-22	69
Totaal bedrijfslasten		120	216
Bedrijfsresultaat		-120	-216
Resultaat deelnemingen	10	35.340	35.716
Resultaat voor belastingen		35.221	35.500
Belastingen	11	0	-205
Resultaat na belastingen		35.221	35.705

Grondslagen voor de financiële verslaggeving

De enkelvoudige jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW. Voor de algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening, de grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.

Toelichting op de vennootschappelijke balans

Toelichting op de vennootschappelijke balans

1. Materiële vaste activa

De post materiële vaste activa heeft betrekking op inrichting en renovatie van het hoofdkantoor van de holding aan de Westkade in Sas van Gent. Het pand wordt met ingang van 2018 gehuurd van de Gemeente Terneuzen. In het contract is een optie tot koop opgenomen.

	2022	2021
Verkrijgingsprijs per 1-1	459	459
Cumulatieve afschrijvingen per 1-1	-146	-96
Boekwaarde per 1-1	314	364
Investeringen	0	0
Afschrijvingen	-44	-50
Boekwaarde per 31-12	269	314
Verkrijgingsprijs per 31-12	459	459
Cumulatieve afschrijvingen per 31-12	-190	-146
Boekwaarde per 31-12	269	314
Afschrijvingspercentages	10%	10%

2. Financiële vaste activa

North Sea Port SE is een naar Nederlands recht opgerichte Europese vennootschap die aan het hoofd staat van een groep met twee in de Benelux gevestigde werkmaatschappijen:

- North Sea Port Flanders, een N.V. naar Belgisch recht met vestigingsplaats Gent
- North Sea Port Netherlands, een N.V. naar Nederlands recht met vestigingsplaats Terneuzen

De jaarrekening van North Sea Port Flanders is opgesteld conform het Belgisch jaarrekeningrecht. Voorafgaand aan de opname in de Nederlandse consolidatiekring heeft de holding een aantal adjustments uitgevoerd op de door North Sea Port Flanders gepubliceerde jaarrekening, zodat de cijfers van de dochter conform de in Nederland aanvaarde grondslagen van waardering en resultaatbepaling in de geconsolideerde jaarrekening worden gepresenteerd.

	31-12-2022	31-12-2021
<u>Deelneming North Sea Port Netherlands N.V.</u>		
Boekwaarde per 1-1	262.759	241.861
Bij: resultaat North Sea Port Netherlands N.V.	19.276	20.898
Boekwaarde per 31-12	282.035	262.759
<u>Deelneming North Sea Port Flanders N.V.</u>		
Boekwaarde per 1-1	303.897	289.080
Bij: resultaat North Sea Port Flanders N.V.	16.064	14.818
Boekwaarde per 31-12	319.962	303.897
Boekwaarde deelnemingen per 31-12	601.997	566.656
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	0	0

North Sea Port SE bezit 100% aandelen in het geplaatste kapitaal van North Sea Port Flanders N.V. van publiek recht -statutaire zetel Gent- en 100% aandelen in het geplaatste kapitaal van North Sea Port Netherlands N.V. -statutaire zetel Terneuzen.

3. Vorderingen en overlopende activa

	31-12-2022	31-12-2021
Belastingen en premies sociale verzekeringen	0	205

4. Liquide middelen

	31-12-2022	31-12-2021
Bank Nederlandse Gemeenten	177	300

De liquide middelen staan geheel ter vrije beschikking van de vennootschap.

5. Eigen vermogen

	2022	2021
Stand per 1-1	566.341	530.636
Aandeel resultaat rechtspersoon	<u>35.221</u>	<u>35.705</u>
Stand per 31-12	601.562	566.341

In onderstaand overzicht is de samenstelling en het verloop van het eigen vermogen weergegeven.

	2022	2021
Gestort aandelenkapitaal	300	300
Agioreserve	174.423	174.423
Wettelijke reserve deelnemingen	70.038	74.453
Overige reserve	285.875	167.072
Aandeel resultaat rechtspersoon	<u>35.705</u>	<u>114.388</u>
Stand eigen vermogen 1-1	566.341	530.636
Wettelijke reserve deelnemingen	-5.599	-4.415
Overige reserve	41.304	118.803
Aandeel resultaat rechtspersoon	<u>-484</u>	<u>-78.683</u>
Mutatie eigen vermogen	35.221	35.705
Gestort aandelenkapitaal	300	300
Agioreserve	174.423	174.423
Wettelijke reserve deelnemingen	64.439	70.038
Overige reserve	327.179	285.875
Aandeel resultaat rechtspersoon	<u>35.221</u>	<u>35.705</u>
Stand eigen vermogen 31-12	601.562	566.341

Bestemming van het resultaat over het boekjaar 2021

De jaarrekening 2021 is vastgesteld in de Algemene Vergadering conform het daartoe gedane voorstel.

Voorstel tot bestemming van het resultaat over het boekjaar 2022

De directie stelt aan de Algemene Vergadering het volgende voor: het resultaat over het boekjaar 2022 wordt ten gunste van de overige reserves gebracht rekening houdend met de verplichte mutatie in de wettelijke reserve deelnemingen.

6. Kortlopende schulden

	31-12-2022	31-12-2021
Schulden aan groepsmaatschappijen	55	1.133

Dit betreft een schuld aan North Sea Port Netherlands N.V. in verband met de investeringen en exploitatiekosten van de holding.

Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

Er zijn voor de vennootschap geen niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen.

Toelichting op de vennootschappelijke winst- en verliesrekening

Toelichting op de vennootschappelijke winst- en verliesrekening

7. Personeelslasten

Lonen en salarissen:

	2022	2021
Ondernemingsraad	1	9
Vergoedingen TZO	96	87
	<u>97</u>	<u>96</u>

De kosten van de bestuurders zijn opgenomen in de deelnemingen en worden gerapporteerd in de toelichting op de personeelslasten in de geconsolideerde winst- en verliesrekening.

8. Afschrijvingen

Afschrijvingslasten:

	2022	2021
Afschrijvingen	44	50

9. Overige bedrijfslasten

Exploitatiekosten holding:

	2022	2021
Onderhoud en beheer	-71	44
Diverse exploitatiekosten, oa huur kantoor	30	9
IT	8	9
Bureaunkosten	2	0
Communicatiekosten	3	0
Controle van de jaarrekening	6	7
	<u>-22</u>	<u>69</u>

De negatieve kosten van onderhoud en beheer ontstaan door toerekening van de huur van het kantoorgebouw in Sas van Gent aan North Sea Port Netherlands.

De controle van de jaarrekening wordt met ingang van 2019 verzorgd door Deloitte accountants. De accountantskosten van de dochters worden effectief verwerkt in de enkelvoudige jaarrekeningen van deze vennootschappen.

10. Resultaat deelnemingen

	2022	2021
Resultaat North Sea Port Netherlands N.V.	19.276	20.898
Resultaat North Sea Port Flanders N.V.	16.064	14.818
	<u>35.340</u>	<u>35.716</u>

11. Belastingen

	2022	2021
Vennootschapsbelasting	0	-205

Gebeurtenissen na balansdatum

Flushing Service Park:

In 2023 heeft North Sea Port Netherlands een voorschot ontvangen van € 11,8 mln inzake de verkoop van de volledige grondpositie van Flushing Service Park. De boekwaarde van deze deelneming bedraagt € 4 mln, zodat in 2023 een incidentele bate van € 7,8 mln zal worden verantwoord, een en ander onder voorbehoud van definitieve afwikkeling van de vennootschap.

Ondertekening van de jaarrekening

Sas van Gent, 12 mei 2023

Directie:

dhr. D. Schalck	mevr. S. Monteyne
dhr. P. Van Parys	dhr. D. Engelhardt

Toezichthoudend orgaan:

mevr. A. Pijpelink	mevr. S. Bracke
dhr. C. Weststrate	dhr. F.J. Watteeuw
dhr. B. Kroon	dhr. A.P. Colpaert
dhr. P.L.B.A. van Geel	mevr. A.E. Vereecke

Deel 3:
Overige gegevens

Statutaire bepalingen inzake de resultaatbestemming

Volgens artikel 26 (pay-out ratio) en artikel 27.1 (winst en uitkeringen) van de statuten is het bestuur bevoegd tot bestemming van de winst die door vaststelling van de jaarrekening is bepaald, zulks onder voorbehoud van de wettelijke bepalingen terzake resultaatbestemming.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan de aandeelhouders en het toezicht houdend orgaan van North Sea Port SE

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Ons oordeel met beperking

Wij hebben de jaarrekening 2022 van North Sea Port SE te Sas van Gent gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening, uitgezonderd de mogelijke effecten van de aangelegenheid beschreven in de paragraaf 'De basis voor ons oordeel met beperking' een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van North Sea Port SE op 31 december 2022 en van het resultaat over 2022 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De geconsolideerde en vennootschappelijke balans per 31 december 2022;
2. De geconsolideerde en vennootschappelijke winst-en-verliesrekening over 2022;
3. Het geconsolideerde kasstroomoverzicht per 2022;
4. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel met beperking

De fiscale waardering van de Nederlandse activiteiten van North Sea Port is gebaseerd op een inschatting op basis van de lopende gesprekken met de belastingdienst. Als gevolg van ontbreken van toetsbare onderbouwingen van deze inschatting, hebben we niet voldoende en geschikte controle-informatie kunnen verkrijgen omtrent de waardering van de latente belastingvordering inzake de Nederlandse activiteiten per 31 december 2022 en de hiermee samenhangende posten in de jaarrekening van North Sea Port SE.

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van North Sea Port SE, zoals vereist in de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel met beperking.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Controle-aanpak frauderisico's

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de entiteit en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop het toezicht houdend orgaan toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode en de klokkenluidersregeling. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

Frauderisico	Uitgevoerde specifieke werkzaamheden	Observatie
Het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management	Het genoemde frauderisico is een verondersteld risico. Wij hebben de volgende werkzaamheden uitgevoerd: <ul style="list-style-type: none">Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij het management en het toezichthoudend orgaan.Wij hebben getoetst of de in het grootboek vastgelegde journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn aangebracht aanvaardbaar zijn.Wij hebben geëvalueerd of de keuze en toepassing van de grondslagen voor financiële verslaggeving door de entiteit, met name die welke betrekking hebben op subjectieve waarderingen en complexe transacties, mogelijk wijzen op frauduleuze financiële verslaggeving.	Bij het uitvoeren van de werkzaamheden zijn geen bevindingen geconstateerd.

	<ul style="list-style-type: none">Wij hebben geëvalueerd of de oordeelsvormingen en beslissingen van het management bij het maken van de in de financiële overzichten opgenomen schattingen wijzen op een mogelijke tendentie bij het management van de entiteit die mogelijk een risico vormt op een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude. De oordeelsvormingen, schattingen en veronderstellingen die mogelijk een belangrijke invloed hebben op de jaarrekening zijn toegelicht in de paragraaf "oordelen en schattingen" van de jaarrekening. Wij hebben (waar van toepassing) een retrospectieve beoordeling uitgevoerd van de oordeelsvormingen en veronderstellingen van het management met betrekking tot significante schattingen die in de jaarrekening van het voorgaande boekjaar zijn opgenomen.	
--	--	--

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Hieruit volgden geen signalen van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Controle-aanpak naleving van wet- en regelgeving

Wij hebben een algemeen inzicht verworven in het wet- en regelgevingskader dat van toepassing is op de entiteit door inlichtingen in te winnen bij het management en het lezen van notulen.

Voor zover materieel voor de jaarrekening, hebben wij op basis van onze risicoanalyse, en rekening houdende met het feit dat het effect van niet-naleving van wet- en regelgeving aanzienlijk varieert, het (vennootschaps)belastingrecht en de vereisten in het kader van Titel 9 van Boek 2 BW aangemerkt als wet- en regelgeving met een directe invloed op de jaarrekening.

Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen omtrent het naleven van de bepalingen van die wet- en regelgeving die gewoonlijk wordt geacht van directe invloed te zijn op de financiële overzichten.

Daarnaast is de entiteit onderworpen aan overige wet- en regelgeving waarvan de gevolgen van niet-naleving een van materieel belang zijnde invloed kunnen hebben op de jaarrekening, bijvoorbeeld ten gevolge van boetes of rechtszaken.

Gezien de aard en complexiteit van de activiteiten van North Sea Port SE, bestaat het risico dat niet wordt voldaan aan de vereisten van deze wet- en regelgeving.

Ten aanzien van deze wet- en regelgeving die geen direct effect hebben op de vaststelling van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening, zijn onze werkzaamheden beperkter.

Naleving van wet- en regelgeving kan van fundamenteel belang zijn voor de operationele aspecten van een entiteit, voor de mogelijkheid van een entiteit om haar activiteiten voort te zetten, dan wel voor het voorkomen van sancties van materieel belang (bijv. het naleven van de voorwaarden van een vergunning voor het uitvoeren van een activiteit, of het naleven van regelgeving betreffende het milieu); niet-naleving van dergelijke wet- en regelgeving kan daarom van materieel belang zijnde invloed hebben op de financiële overzichten. Onze verantwoordelijkheid is beperkt tot het uitvoeren van gespecificeerde controlewerkzaamheden ter bevordering van het identificeren van niet-naleving van wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de financiële overzichten. Onze werkzaamheden ter bevordering van het identificeren van gevallen van niet-naleving van overige wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de financiële overzichten, zijn beperkt tot (i) het management en, in voorkomend geval, de met governance belaste personen vragen of de entiteit dergelijke wet- en regelgeving naleeft; (ii) de eventuele correspondentie met de desbetreffende vergunningverlenende of regelgevende of toezichthoudende instanties inspecteren.

Uiteraard zijn wij gedurende de controle alert op indicaties van (vermoedens) van niet-naleving van wet- en regelgeving.

Tenslotte hebben wij een schriftelijke bevestiging verkregen dat alle bekende gevallen van niet-naleving of vermoede niet-naleving van wet- en regelgeving, ons ter kennis zijn gebracht.

Controle-aanpak continuïteit

Het bestuur heeft de jaarrekening opgemaakt uitgaande van de continuïteit van de bedrijfsvoering.

Onze werkzaamheden om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te evalueren omvatten onder andere:

- Overwegen of de continuïteitsbeoordeling van het bestuur alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van onze controle kennis hebben door kennis te nemen van de notulen en tussentijdse management rapportage's en het bestuur te bevragen over de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten. Hierbij is onder andere aandacht besteed aan de door het management opgestelde (liquiditeits)-prognoses.
- Nagaan of het bestuur gebeurtenissen of omstandigheden heeft geïdentificeerd die gerede twijfe kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de entiteit om haar continuïteit te handhaven (hierna: continuïteitsrisico's).
- Evalueren van de begrote operationele resultaten en daaraan gerelateerde kasstromen voor de boekjaren 2023 en 2024.
- Analyseren of de huidige en de benodigde financiering voor het kunnen continueren van het geheel van de bedrijfsactiviteiten is gewaarborgd, inclusief het voldoen aan relevante convenanten.
- Inwinnen van inlichtingen bij het bestuur over zijn kennis van continuïteitsrisico's na de periode van de door het bestuur verrichte continuïteitsbeoordeling.

Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het bestuur over de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- Het bestuursverslag.
- De overige gegevens.

Uitgezonderd de mogelijke effecten van de aangelegenheid beschreven in de paragraaf 'De basis voor ons oordeel met beperking' zijn wij op grond van onderstaande werkzaamheden van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de entiteit in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de entiteit te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de entiteit haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het toezichthoudend orgaan is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaglegging van de onderneming.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de entiteit haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaet zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met het toezichthoudend orgaan onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Middelburg, 12 mei 2023

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend:

JAAIRSTUKKEN NORTH SEA PORT SE

DEEL 1: BESTUURSVERSLAG 2022

DEEL 2: JAARREKENING 2022

DEEL 3: ANDERE GEGEVENS

JAARSTUKKEN NORTH SEA PORT SE

DEEL 1

BESTUURSVERSLAG 2022

BERICHT VAN HET TOEZICHTHOUDEND ORGAAN VAN NORTH SEA PORT SE

BERICHT VAN HET TOEZICHTHOUDEND ORGAAN VAN NORTH SEA PORT SE

Hierbij biedt het Toezichthoudend orgaan (TZO) van North Sea Port SE het jaarbericht aan waarin de jaarrekening over 2022 is opgenomen.

Het bestuur heeft het bestuursverslag opgesteld. Deloitte Accountants heeft de jaarrekening gecontroleerd en voorzien van een goedkeurende controleverklaring. De Auditcommissie heeft de jaarrekening uitvoerig besproken met de CEO, de CFO en de externe accountant. Vervolgens heeft het Toezichtsorgaan, in aanwezigheid van de externe accountant, het bestuursverslag met het bestuur besproken. De discussies die in dat verband zijn gevoerd, hebben het Toezichtsorgaan ervan overtuigd dat dit verslag aan de voorschriften en aan de eisen van governance en transparantie voldoet. Het vormt een goede basis voor de verantwoording die het Toezichtsorgaan aflegt voor het gehouden toezicht.

Het Toezichthoudend orgaan stemt in met de jaarrekening 2022. Op 23 juni 2023 zal de jaarrekening ter vaststelling aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA) van North Sea Port SE worden voorgelegd.

Het Toezichtsorgaan stelt voor aan de AvA dat aan het bestuur decharge wordt verleend voor het gevoerde beleid, dat aan het Toezichtsorgaan decharge wordt verleend voor het gehouden toezicht en dat de jaarrekening 2022 wordt vastgesteld.

Inleiding

Na COVID-19 pandemie in 2020 en 2021 volgde in 2022 opnieuw een uitdagend jaar waarin het havengebeuren overschaduwde werd door de oorlog in Oekraïne en de energiecrisis. In 2022 werd binnen het kader van de aandeelhoudersstrategie verder gewerkt aan de realisatie van het strategisch plan Connect 2025. Samen met de bedrijven en stakeholders hebben het bestuur en de medewerkers van North Sea Port zich ingezet om de acht programma's van het strategisch plan via projecten en acties verder uit te voeren.

Financiële rapportage en risicomanagement

De oorlog in Oekraïne en de energiecrisis noodzaakten wederom een nauwgezette opvolging van de omzet, overslagcijfers en cashflow via interne controlemechanismen en nauw contact met de bedrijven. Het bestuur heeft op de auditcommissie en het TZO op regelmatige basis ingelicht over de prognosewijzigingen ten opzichte van het budget op basis van de meest recente inzichten. Hiermee beschikte het Toezichtsorgaan steeds over up-to-date informatie.

Het Bestuur heeft het risicoprofiel, de gang van zaken, de financiële situatie en de marktontwikkelingen periodiek toegelicht aan het Toezichtsorgaan. **Strategische ontwikkelingen** Begin 2021 stelden de aandeelhouders van North Sea Port hun aandeelhoudersstrategie voor, die als startpunt diende voor het nieuw strategisch plan dat op 13 oktober 2021 unaniem goedgekeurd werd door de acht aandeelhouders, nadat het eveneens unaniem door het TZO was goedgekeurd op 6 oktober 2021.

In de vergaderingen van het Toezichtsorgaan werd naast de financiële ontwikkelingen door het bestuur ook telkens uitgebreid gerapporteerd over de strategische en commerciële ontwikkelingen binnen de haven. Ook de belangrijke projecten werden besproken, zoals het project Nieuwe Sluis en Rail Ghent Terneuzen.

Havens spelen een belangrijke rol in de noodzakelijke energietransitie. Bestuur en Toezichtsorgaan bespraken nieuwe en lopende projecten rond uitbouw van groene energie, circulariteit en klimaatinvesteringen. Als grootste waterstofhub van de Benelux ontwikkelde North Sea Port een waterstofstrategie waardoor de haven verder zal uitgroeien uit tot een waterstofhub op Europese schaal. De stikstofproblematiek en de invloed die deze heeft op de projecten in de haven, inclusief deze rond de energietransitie, hadden de bijzondere aandacht.

Het Toezichtsorgaan zal zich samen met het Bestuur en alle medewerkers van North Sea Port ook blijven inzetten om dit strategisch plan mee te realiseren en North Sea Port verder op de kaart te zetten als Europese top Haven.

Beoordeling van het Bestuur

Het Toezichtsorgaan beoordeelt jaarlijks het functioneren van het bestuur en zijn individuele leden en stelt de doelstellingen voor het komende jaar vast. De remuneratiecommissie heeft daartoe in 2022 individuele gesprekken gevoerd met de leden van het bestuur en de beoordeling besproken met het Toezichtsorgaan.

Samenstelling

Bij de benoeming van zijn leden streeft het Toezichtsorgaan naar een complementaire samenstelling, met name voor wat betreft de kennisgebieden die relevant zijn voor North Sea Port. Voor de onafhankelijke leden van het TZO werd een profielschets opgemaakt.

Op grond van de statuten van North Sea Port SE en de toepasselijke regelgeving wordt eveneens gewaakt over de genderdiversiteit bij de samenstelling van het TZO, en moet minstens één derde van de vertegenwoordigers uit het andere geslacht bestaan. Ook binnen elke groep van TZO-leden (nl. de groep aangeduid door resp. de Nederlandse of Vlaamse aandeelhouders) mogen niet alle leden van hetzelfde geslacht zijn.

Doordat het mandaat van de heer ██████████ afliep op 29 juni 2022 diende in de vervanging te worden voorzien van een onafhankelijk lid N van het TZO. De Nederlandse aandeelhouders droegen hiervoor de heer Bart Kroon voor. Hij werd benoemd door de Algemene Vergadering van 24 juni 2022 met ingang van 29 juni 2022 als onafhankelijk lid N voor een periode van 4 jaar en vervolgens door het TZO benoemd tot voorzitter van de auditcommissie en lid van de remuneratiecommissie van het TZO.

Ingevolge een afspraak tussen de Nederlandse aandeelhouders trad de heer ██████████ af op de Algemene Vergadering van 24 juni 2022 en werd de heer Kees Weststrate als lid N met een politiek mandaat benoemd.

Voor het overige waren er geen wijzigingen in het TZO: de heer Pieter van Geel is benoemd als onafhankelijk lid N van het TZO, mevrouw Ann Vereecke en de heer Toon Colpaert als onafhankelijk lid V. Langs Vlaamse kant zetelen mevrouw Sofie Bracke en de heer Filip Watteeuw als lid V met een politiek mandaat, langs Nederlandse kant zetelt mevrouw Pijpelink als lid N met een politiek mandaat.

Eind december 2022 was de samenstelling van het TZO als volgt:

- a) Dhr. P.L.B.A. van Geel (voorzitter), als onafhankelijk lid N
- b) Mevr. S. Bracke (vicevoorzitter), als lid V
- c) Dhr. A.P. Colpaert, als onafhankelijk lid V
- d) Dhr. B. Kroon, als onafhankelijk lid N
- e) Mevr. A. Pijpelink, als lid N
- f) Dhr. C. Weststrate, als lid N
- g) Mevr. A.E. Vereecke, als onafhankelijk lid V
- h) Dhr. F.J. Watteeuw, als lid V

Vergaderingen Toezichtsorgaan

Het Toezichtsorgaan kwam in 2022 zesmaal bijeen. De vergaderingen van het Toezichtsorgaan werden steeds in aanwezigheid van het bestuur gehouden.

Auditcommissie

De Auditcommissie heeft in 2022 vijf keer vergaderd. De Auditcommissie rapporteert rechtstreeks aan het Toezichtsorgaan in de reguliere vergadering en de verslagen van de auditcommissie worden aan de TZO leden meegedeeld bij elke TZO-vergadering.

Remuneratiecommissie

In 2022 kwam de remuneratiecommissie driemaal samen. De audit- en remuneratiecommissie worden meestal op dezelfde dag gehouden.

Dankwoord

Het Toezichtsorgaan dankt de bedrijven, de stakeholders en ook de medewerkers en het bestuur van North Sea Port voor de goede samenwerking in 2022.

P.L.B.A. van Geel (voorzitter)

S. Bracke (vicevoorzitter)

A.P. Colpaert

B. Kroon

A. Pijpelink

C. Weststrate

A.E. Vereecke

F.J. Watteeuw

Personalia leden van het TZO (mei 2023)

Naam	Leeftijd	Geslacht	Nationaliteit	Hoofdfunctie	Nevenfuncties	Eerste benoeming	(her) benoemd tot
S. Bracke	43j	V	BE	Schepen van Economie, Handel, Sport en Haven Stad Gent		28.06.2019	politiek mandaat
A.P. Colpaert	73j	M	BE	Gepensioneerd	Lid Raad van Bestuur TUC Rail (Belgian Rail Engineering)	28.06.2019	28.06.2023
P.L.B.A. van Geel	72j	M	NL	Gepensioneerd	Voorzitter Provinciale Raad voor de leefomgeving Noord-Brabant. Voorzitter College voor de Publieke Omroep Voorzitter Adviescommissie Verschillen aanpak Gaswinning Groningen Voorzitter Fundatiebestuur Novamedia Lid RvC ZR	31.01.2020	31.01.2024
B. Kroon	54j	M	NL	Directeur (psum Opus) Solutions Insight BV	Lid van de RvC van Voergroep Zuid Topholding BV Lid van de RvC van Coöperatie AB Werk & Topholding AB Werk BV Lid van de RvC van Woningbouw Corporatie Rhenam Lid van de RvC. Van Fair Trade Original BV Voorzitter Fairtrade Foundation (Stichting Fairtrade Original) Algemeen Directeur Rodruza BV Algemeen Directeur De Zandberg BV Steenfabriek Algemeen Directeur Steenfabriek Rossum	29.06.2022	29.06.2026
A. Pijpelink	48j	V	NL	Gedeputeerde Provincie Zeeland Portefeuille: Water, Natuur en natuurbeleving, Cultuur & Monumenten, Grensoverschrijdende samenwerking in Europa, Personeel & Organisatie		28.06.2019	politiek mandaat
A.E. Vereecke	60j	V	BE	Professor Operations en Supply Chain Management Vlerick Business School en Universiteit Gent	Bestuurder bij Whats Cooking Group NV (via Ann Vereecke BV) Mits goedkeuring door Alg Verg 9 mei: bestuurder bij Tessendero Group NV (via Ann Vereecke BV) Mits goedkeuring door Alg Verg 10 mei: bestuurder bij bpost SA/NV	29.06.2018	29.06.2025
F.J. Watteeuw	60j	M	BE	Schepen van Mobiliteit, Publieke Ruimte en Stedenbouw Stad Gent		28.06.2019	politiek mandaat
C. Weststrate	54j	M	NL	Wethouder Borsele		24.06.2022	politiek mandaat
			NL			29.06.2018	29.06.2022
			NL			29.06.2020	afgetreden als lid TZO met politiek mandaat in Algemene Vergadering van 24 juni 2022

Aanwezigheid 2022

	TZO	AC	RemCom
S. Bracke	4	nvt	nvt
A.P. Colpaert	5	nvt	nvt
P.L.B.A. van Geel	6	nvt	nvt
B. Kroon	4	3	2
A. Pijpelink	4	nvt	nvt
A.E. Vereecke	5	5	3
F.J. Watteeuw	5	nvt	nvt
C. Weststrate	3	nvt	nvt
	2	2	1
	1	nvt	nvt

*zie benoemingstermijn

BESTUURSVERSLAG

Hoofdstuk 1: De haven in cijfers

1.1. Werkgelegenheid en toegevoegde waarde

North Sea Port mikt op duurzame economische bedrijvigheid die een hoge toegevoegde waarde en werkgelegenheid genereert. Zo draagt de haven actief bij aan de welvaart in haar regio en creëert zij waarde voor haar aandeelhouders. North Sea Port denkt actief mee met zijn klanten, partners en stakeholders met het oog op groei en ontwikkeling voor iedereen die bij de haven betrokken is.

Binnen North Sea Port zijn afgerond 550 bedrijven actief in zeer uiteenlopende sectoren. Dat gaat van eenmanszaken tot grote multinationals met duizenden werknemers op de loonlijst. De bedrijven zorgen daarbij voor werk voor vele havenbedrijven, toeleveranciers en dienstverleners. Maar het actieterrein van die ondernemingen reikt in de regel verder dan de grenzen van het havengebied en veel spelers binnen North Sea Port zijn wereldwijd actief.

102.000 jobs

Volgens de meest recente cijfers staat de haven staat voor afgerond 102.000 jobs. Concreet gaat het in totaal om 102.525 (in)directe jobs, waarvan 37.868 in Nederland en 64.657 in België. Voor bijna de helft (50.230 vte) gaat het om mensen die op de eigen loonlijst van de ondernemingen in de haven staan. De indirecte werkgelegenheid (52.295 vte) zit bij toeleveranciers en dienstverleners in transport, beveiliging, IT, schoonmaak, horeca, enz.

Toegevoegde waarde: derde plaats in Europa

North Sea Port genereert in totaal 12,2 miljard euro toegevoegde waarde, waarvan 5,2 miljard onrechtstreeks en 7,0 miljard rechtstreeks. Dat cijfer ligt zeer hoog in vergelijking met andere havens. North Sea Port staat zelfs op de derde plaats in Europa. Het moet alleen Rotterdam en Antwerpen laten voorgaan, maar de twee grootste havens in Europa hebben daarvoor een veelvoud van de maritieme overslag van North Sea Port nodig. Dat North Sea Port zo goed scoort, komt omdat North Sea Port niet alleen een doorvoerhaven is die als doorgeefluik dient voor lading. Heel wat grondstoffen worden behandeld of verwerkt door de sterk uitgebouwde industriële cluster in de haven zelf.

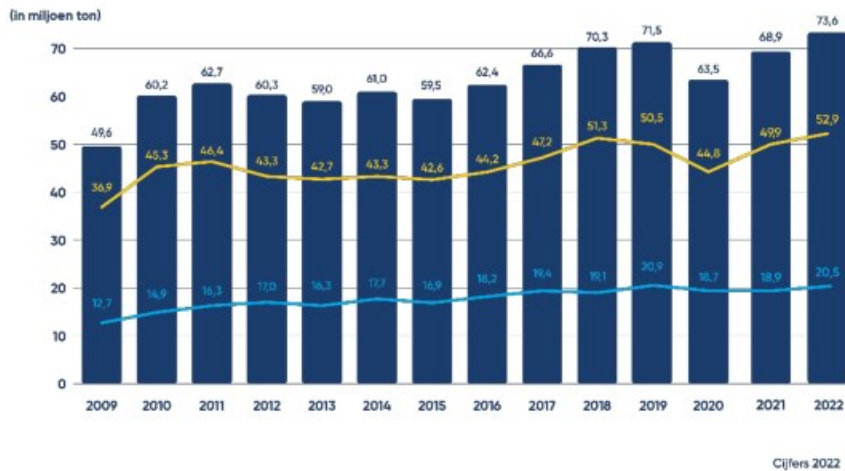
Cijfers Nederland, uit: Havenmonitor van het Ministerie van I&W

Cijfers België, uit: Nationale Bank van België

1.2. Goederenoverslag in 2022: North Sea Port boekt recordjaar sinds vijf jaar fusie

Beste jaar ooit

Na vijf jaar fusie boekt North Sea Port voor 2022 het beste jaar ooit in haar nog prille ontstaansgeschiedenis voor wat de goederenoverslag via zeevaart betreft: een stijging met 7%, nog 3% meer dan het vorige recordjaar 2019. De import nam met 6% toe, de export met 9%. De verhouding import-export is 72%-28%. Met een nieuw recordjaar verstevigt North Sea Port zijn positie als tiende haven van Europa. Best opmerkelijk na Brexit, twee coronajaren, de impact van de oorlog Oekraïne-Rusland en de energiecrisis.



Droge bulk nog steeds in de lift

North Sea Port is van oudsher een echte bulkhaven. Droge bulk kent nog steeds een duidelijke groei, ook ten opzichte van de pre-covidperiode. Vloeibare bulk en stukgoed blijven nog onder het pre-covidniveau.

Droge bulk neemt ook in 2022 meer dan de helft van de goederenoverslag via zeevaart in: 54% (39,9 miljoen ton, +10% tegenover 2021). De groei zat onder meer bij oliehoudende zaden, ruw ijzer, meststoffen en steenkool (+32%) waarvoor omwille van de EU-sancties voor de oorlog Oekraïne-Rusland extra voorraden werden aangelegd. De overslag van graan nam af.

De **vloeibare bulk** is in 2022 goed voor een aandeel van 24% (17,6 miljoen ton, +5%). De stijging was vooral te noteren bij de overslag van biodiesel, diesel, vloeibare meststoffen en kerosine.

Breakbulk staat voor een aandeel van 14% (10 miljoen ton, +5%). De stijging is te zien bij de overslag van staalplaten en bananen (shift vanuit het vervoer met containers).

Het segment **roll on/roll off** (ro/ro) neemt 5% in (3,7 miljoen ton, +2%). Meer vervoer van auto's zorgde voor de toename. Het aandeel van trailers bleef gelijk.

Containers nemen 3% van de overslag via zeevaart in (2,6 miljoen ton, -9%; in TEU is er ook een daling tot 230.000 TEU (-31.000 TEU)). De daling zit bij minder transport van bananen in containers (shift naar het vervoer als break bulk).

Uitgedrukt naar goederensoorten zien we een toename bij de vaste minerale brandstoffen (waaronder steenkool), petroleum en petroleumproducten, producten van de metaalindustrie, ruwe mineralen en bouwmaterialen, meststoffen, voertuigen en machines. Een status quo is er te noteren bij landbouwproducten, voedingsproducten, ertsen en metaalresiduen en chemische producten.

Belangrijkste handelspartners: Verenigde Staten halen Rusland in, handel Oekraïne gehalveerd

Rusland is niet langer de belangrijkste handelspartner wat betreft de goederenoverslag via zeevaart. Met een krimp van 15% (-0,9 miljoen ton, totaal 5,4 miljoen ton) als gevolg van de EU-sancties komt het op de tweede plaats, na de Verenigde Staten die een groei van 27% kennen (+1,3 miljoen ton, totaal 6,3 miljoen ton). Groot-Brittannië neemt de derde plaats in (+4%, +0,2 miljoen ton, totaal 5,2 miljoen ton) gevolgd door Brazilië, Canada, Zweden, Noorwegen, Spanje, Finland. Frankrijk sluit de top tien af.

De handel met Oekraïne is gehalveerd. Omwille van de zoektocht van bedrijven naar andere markten neemt de handel met Canada (+31%), Australië (+123%), Algerije (+42%) en Duitsland (+42%) fel toe.

Europa is goed voor 57% van de handel (-4%), Noord-Amerika voor 15% (+3%), Zuid-Amerika voor 14% (-3%), Afrika 7% (+2%), Azië 4% (+1%) en Oceanië 3% (+1%).

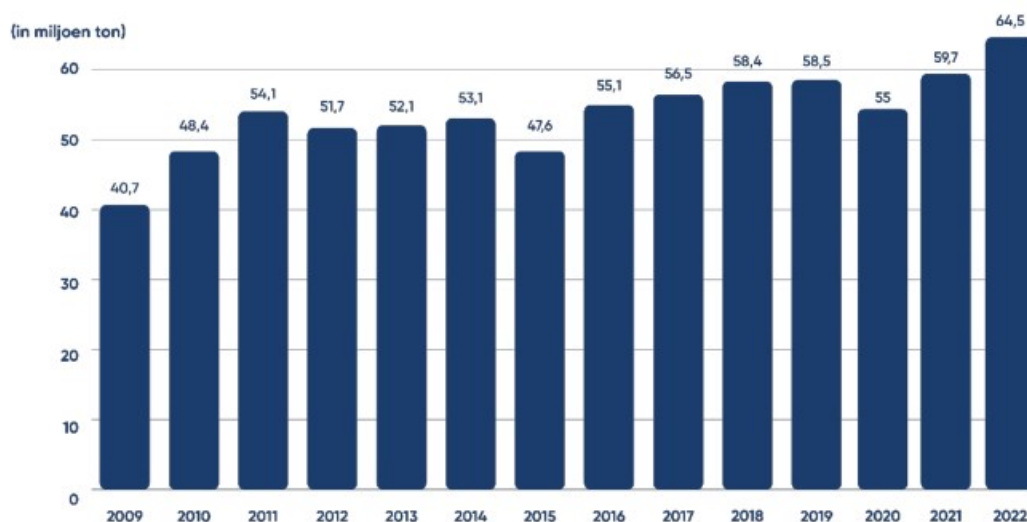


Binnenvaart kent voor tweede jaar op rij recordjaar

Ook de binnenvaartoverslag kende in 2022 een nieuw record: 64,5 miljoen ton, een stijging met 7% (nadat ook al in het jaar daarvoor (2021) er een stijging met 9% was). De import steeg met 8%, de export met 7%. De verhouding import-export is 41%-59%.

Opvallend is dat het vervoer van ro/ro met binnenvaartschepen sterk stijgt tot 0,5 miljoen ton. Ook de overslag van breakbulk via binnenvaart neemt spectaculair toe (+40%, +1 miljoen ton). De overslag van vloeibare bulk groeit (+19%, +5,5 miljoen ton) eveneens. Droge bulk krimpt (-9%; -2,2 miljoen ton) net zoals het vervoer van containers (-9%, -0,2 miljoen ton).

Het recordjaar voor de overslag via binnenvaart staat niet alleen. Maar liefst 58% van het vervoer tussen de haven en het Europese achterland gaat in alle windrichtingen via de binnenwateren.



Cijfers 2022

Met een overslag via zeevaart van 73,6 miljoen ton en via binnenvaart van 64,5 miljoen ton registreert North Sea Port in 2022 een totale overslag van 138,1 miljoen ton tegenover 129,1 miljoen ton in 2021. Dat maakt 9 miljoen ton meer dus. In 2021 was er ook al een stijging met ruim 10 miljoen ton (in vergelijking met 2020).

De verwachting voor 2023

De verwachting was dat in 2022 het coronaverlies van de twee jaren ervoor zou worden goed gemaakt. Dat is ook gebeurd. De oorlog Oekraïne-Rusland en de ermee gepaard gaande energiecrisis schudde de wereldhandel duchtig door elkaar. In deze onzekere tijden weet North Sea Port een nieuw recordjaar te boeken, het beste jaar sedert de fusie vijf jaar geleden. Deels omwille van de opbouw van extra voorraden, deels door groei in diverse goederensoorten wat onder meer aangeeft dat de industrie op peil blijft.

North Sea Port verwacht voor 2023 een minder jaar, maar wel een degelijk jaar. Met een goederenoverslag via zeevaart die in de vier kwartalen een gelijkaardig volume kent en die goed boven 70 miljoen ton uitkomt. De hoop is dat de energieprijzen dalen. De verwachting is dat de investeringen op een gelijkaardig niveau blijven aanhouden.

Ontvangen schepen

Het aantal schepen dat North Sea Port in 2022 ontving is licht gestegen voor zeevaart en gedaald voor binnenvaart.

	Zeevaart	Binnenvaart
2022	9.276	40.645
2021	9.091	40.907
2020	8.832	41.446
2019	9.435	47.351
2018	9.372	39.429

Tarieven en algemene voorwaarden scheepvaart 2022

Voor het gebruik van de haveninfrastructuur zijn er bij North Sea Port algemene voorwaarden en tarieven van toepassing. Om klanten een optimale service te bieden, worden dezelfde tarieven voor het hele grensoverschrijdende havengebied van North Sea Port (Vlissingen, Terneuzen en Gent) gehanteerd. Voor de zeevaart werd er geen inflatiecorrectie toegepast in 2022. Voor de binnenvaart werd er een indexatie van +2,5% toegepast.

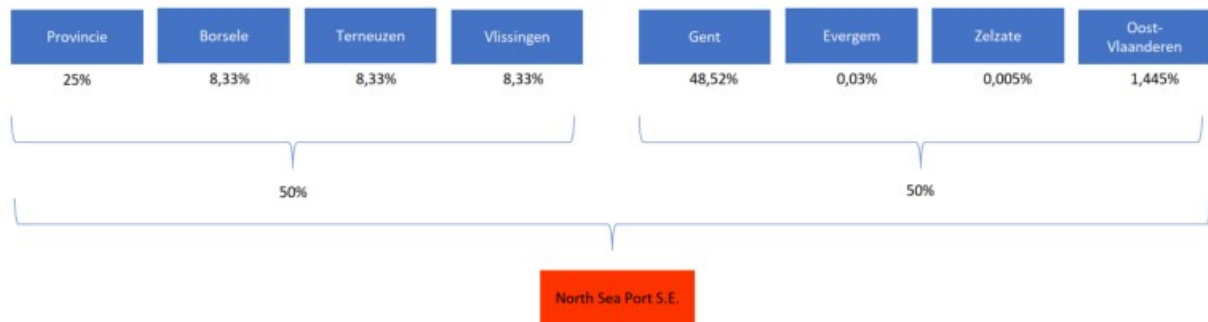
Uitgifte gronden

North Sea Port gaf in 2022 38,4 hectare gronden aan nieuwe en bestaande klanten uit (concessie, erfpacht, verkoop, verhuur).

Hoofdstuk 2: Corporate governance

2.1. Aandeelhoudersstructuur

Het aandeelhouderschap van North Sea Port SE is paritair verdeeld tussen Vlaamse en Nederlandse aandeelhouders en ziet er als volgt uit:



Aan Nederlandse kant is de Provincie Zeeland de grootste aandeelhouder, met vervolgens de gemeenten Borsele, Terneuzen en Vlissingen. Aan Vlaamse kant is de Stad Gent de grootste aandeelhouder, met vervolgens de Provincie Oost-Vlaanderen, de gemeenten Evergem en Zelzate.

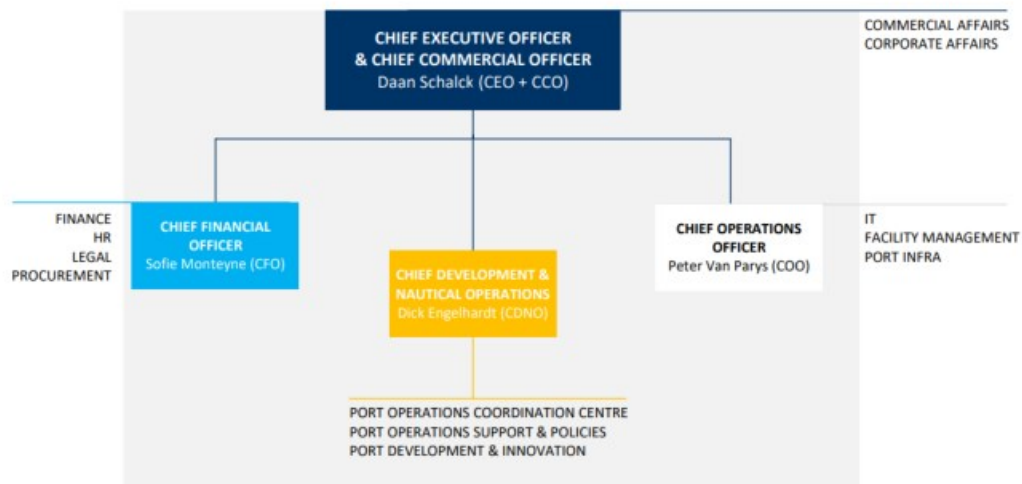
2.2. Organisatie en governance

Organisatiemodel

Het bestuur van North Sea Port bestaat uit 4 personen: Daan Schalck (CEO), Sofie Monteyne (CFO), Dick Engelhardt (Chief development & nautical operations officer) en Peter Van Parys (COO).

Onder de 4 bestuurders staat telkens 1 afdeling, met clusters aangestuurd door 13 clustermanagers, die samen het managementteam vormen. Elk managementteamlid stuurt een geïntegreerd team aan van Nederlandse en Vlaamse medewerkers.

Het organigram ziet er als volgt uit:



Eenheid van leiding

De geïntegreerde werking van de fusiegroep wordt gegarandeerd via de eenheid van leiding die binnen de fusiegroep is ingesteld. Deze eenheid van leiding wordt gegarandeerd door een personele unie in de bestuursorganen van North Sea Port SE, North Sea Port Netherlands en North Sea Port Flanders, waardoor alle beslissingen die op holdingniveau worden genomen op uniforme wijze binnen de fusiegroep worden geïmplementeerd.

Concreet wordt de personele unie ingevuld door de 4 bestuurders. Zij zijn benoemd als de enige leden van de bestuursorganen van North Sea Port Flanders nv van publiek recht (raad van bestuur), North Sea Port Netherlands N.V. (bestuur) en North Sea Port SE (bestuur).

Dualistisch bestuursmodel

North Sea Port SE kent een dualistisch bestuursmodel dat bestaat uit een Toezichthoudend Orgaan (TZO) en een uitvoerend bestuursorgaan (bestuur). Het TZO houdt toezicht op het bestuur en geeft goedkeuring aan bepaalde besluiten van het bestuur (zie hierna).

Het TZO is paritair samengesteld in overeenstemming met het aandeelhouderschap. De helft van de acht TZO-leden wordt aangeduid op voordracht van de Vlaamse aandeelhouders (genaamd leden V), de andere helft op voordracht van de Nederlandse aandeelhouders (genaamd leden N). Per aandeelhoudersgroep worden hierbij telkens minimaal twee onafhankelijken en ten hoogste twee politieke vertegenwoordigers benoemd. Voor de onafhankelijke leden van het TZO is een profielschets opgemaakt.

De Vlaamse Havencommissaris, wiens rol bestaat uit de toetsing van de beslissingen aan het Vlaamse Havendecreet, kan in deze structuur de vergaderingen van het TZO en de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) bijwonen en zijn bevoegdheden uitoefenen. Dit was een vereiste uit het Vlaamse fusiedecreet om de fusie mogelijk te maken. De statuten voorzien een gelijkaardige mogelijkheid voor een afgevaardigde van de Nederlandse overheid.

Besluitvorming

De besluitvorming binnen de groep is opgebouwd in 3 lagen:

- Besluiten waarvoor goedkeuring of een besluit van aandeelhouders benodigd is (Belangrijke Besluiten);
- Besluiten waarvoor goedkeuring of een besluit van het TZO nodig is (Besluiten van Gewicht);
- Besluiten die het bestuur mag nemen zonder goedkeuring van een ander orgaan.

Bij patstelling binnen het bestuur of het TZO, zal het te nemen besluit een niveau hoger worden voorgelegd. Ten aanzien van stemrecht en besluitquorum in de algemene vergadering van de SE voor Belangrijke Besluiten is gekozen voor een hoog quorum van 76%: door dit hoge quorum behouden beide huidige grootaandeelhouders (zowel de provincie Zeeland als de stad Gent) de facto een veto bij belangrijke beslissingen en moeten ook telkens 1 of meer gemeenten meebeslissen. Daarmee zal steeds gezocht moeten worden naar een brede consensus en een breed draagvlak tussen aandeelhouders en zijn er geen coalities mogelijk tussen een te beperkt aantal aandeelhouders.

Belangrijke Besluiten zijn onder andere besluiten over de strategie (inclusief besluiten over investeringen buiten het beheersgebied), dividenduitkeringen en besluiten die meer dan 10% van het balanstotaal betreffen.

Evenwichtige verdeling van de zetels van bestuur en toezichtsorgaan

Het bestuur van de vennootschap bestaat eind 2022 uit 3 mannelijke bestuurders en 1 vrouwelijke bestuurder. Het Toezichtsorgaan bestaat uit 8 leden, waarvan drie vrouwelijke leden, waarmee voor het Toezichtsorgaan wordt voldaan aan de geldende maatschappelijke opvattingen.

Gewenst is dat ook de samenstelling van het bestuur een evenwichtige verhouding tussen mannen en vrouwen moeten vertonen, met ten minste 30% vrouwelijke leden. Indien zich in de toekomst een wijziging van het bestuur voordoet, zal getracht worden een nog meer evenwichtige verdeling te realiseren. Van belang hierbij is dat gelet op het belang van de vennootschap de kwaliteit van eventuele kandidaten voorop staat.

In het management team zijn de vrouwen in de meerderheid. Gelet op het grensoverschrijdend karakter wordt eveneens belang gehecht aan een evenwichtig samengesteld bestuur en management voor wat de kennis en ervaring met zowel het Nederlandse als het Vlaams/Belgische werkveld en politiek-bestuurlijke landschap betreft.

Corporate Governance Code

Het Toezichthoudend Orgaan heeft zich in het Reglement van het TZO voorgenomen voor zover mogelijk de Corporate Governance Code zoals in Nederland bepaald te implementeren, waarbij omwille van het grensoverschrijdend karakter van de groep ook rekening wordt gehouden met de Belgische regelgeving. In de 'pas toe of leg uit'-regeling wordt aangegeven in hoeverre het Toezichthoudend Orgaan de principes en best-practice-bepalingen moet naleven.

In 2022 is de code op de volgende wijze toegepast:

- In dit bestuursverslag wordt aandacht besteed aan financiële resultaten, risico's en risicobeheersing systemen (best-practice-bepalingen 1.2, 1.4.2);
- Transacties waarin tegenstrijdige belangen van bestuurders spelen, hebben zich in 2022 niet voorgedaan (best-practice-bepalingen 2.7);
- Overname van de vennootschap is beschermd door een kwaliteitseis voor het zijn van aandeelhouder en een blokkeringsregeling voor de overdracht van aandelen in de statuten (best-practice-bepaling 4.2.6);
- Er is een verslag van het Toezichtsorgaan opgenomen waarin de best-practice-bepalingen worden toegepast (best-practice-bepalingen 1.1.3, 2.1.2, 2.1.10, 2.2.6, 2.2.7, 2.3.11 en 2.4.4).

Beloningsbeleid

Bij Completion van de fusie op 29 juni 2018 is door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders de bezoldiging van de leden van het Toezichtsorgaan vastgesteld. In de Algemene Vergadering van 28 juni 2019 werd beslist om de verplaatsingsvergoedingen van de TZO leden die nog niet door anderen worden vergoed vast te leggen op het bedrag per kilometer dat jaarlijks door de Belgische overheid wordt bepaald als belastingvrije forfaitaire kilometervergoeding.

In de Algemene Vergadering van 25 juni 2021 werd beslist om de vergoedingen van de onafhankelijke leden van het Toezichtsorgaan te indexeren volgens de Nederlandse consumentenprijsindex.

2.3. Samenwerkingsverbanden en overlegstructuren

In overeenstemming met de fusieovereenkomst is een aandeelhouderscommissie opgericht. Dit is een gemeenschappelijke commissie waarin alle verkozen leden van gemeenteraden, raden en staten en de provincieraad worden uitgenodigd. De taak van de aandeelhouderscommissie is het bieden van een platform voor:

- informeel overleg over (de uitoefening van) aandeelhoudersbevoegdheden in de Holding en
- toelichting over de strategie en ontwikkeling binnen de Fusiegroep en algemene havengerelateerde thema's.

Bilateraal is er op geregelde basis bestuurlijk overleg met de aandeelhouders als bevoegd gezag. In dit overleg is onder meer ruimte voor de bespreking van voorgenomen ontwikkelingen die specifiek het grondgebied van de aandeelhouder betreffen.

In 2022 kwam de aandeelhouderscommissie twee maal bijeen nl. op 31 mei en 7 november 2022.

Ook neemt de CEO van North Sea Port deel aan de vergadering van de raad van bestuur van North Sea Port District (voorheen het Kanaalzonegemeentenoverleg) waarin de overheden in het havengebied gemeenschappelijke beleidsontwikkelingen bespreken en besluiten.

Verder overlegt het Bestuur met zijn stakeholders via de Business Advisory Board (BAB).

Het doel van de BAB is de stakeholders van North Sea Port aan beide kanten van de grens een platform te bieden om door dialoog met het bestuur van North Sea Port invloed uit te oefenen op het beleid en de uitvoering van het beleid. De BAB kan advies geven aan het bestuur van North Sea Port en het bestuur zal op zijn beurt ook beleidsvoornemens aftoetsen bij de BAB. In 2022 is de BAB drie maal samengekomen.

De BAB bestaat uit de onderstaande leden (lijst per 31.12.2022).

North Sea Port

[REDACTED]

PORTIZ

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

(Ovet), voorzitter (roulerend)

(Dow)

(Multraship)

(Damen)

(Verbrugge International)

Plaatsvervangend Portiz:

[REDACTED]

(De Hoop),

Voka-VeGHO

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

(Arcelor Mittal)

(Honda), voorzitter (roulerend)

(Voka-VeGHO)

(Voka)

(Kronos)

(Sea Invest)

(Euro-Silo)

Plaatsvervangend Voka-VeGHO:

[REDACTED]
[REDACTED]

(Volvo Trucks)

(Stukwerkers)

Loodswezen

[REDACTED]
[REDACTED]

(BE)

(NL)

Secretaris BAB North Sea Port

Secretaris: [REDACTED] (Portiz)

2.4. Deelnemingen en verenigingen

Deelnemingen

North Sea Port Netherlands NV (statutaire zetel: Schelpenpad 2, Terneuzen)

Aandeelhouder: North Sea Port SE (100%)

North Sea Port Flanders nv van publiek recht (statutaire zetel: J.F. Kennedylaan 32, Gent)

Aandeelhouder: North Sea Port SE (100%)

North Sea Port Netherlands Beheer BV (statutaire zetel: Schelpenpad 2, Terneuzen)

Aandeelhouder: North Sea Port Netherlands N.V. (100%)

Van Citters Beheer BV (statutaire zetel: Schelpenpad 2, Terneuzen)

Aandeelhouder: North Sea Port Netherlands Beheer BV (100%)

Blakowi Groene Kracht B.V. (statutaire zetel: Schelpenpad 2, Terneuzen)

Aandeelhouder: North Sea Port Netherlands Beheer BV (100%)

WarmCO2 Invest B.V. (statutaire zetel: Schelpenpad 2, Terneuzen)
Aandeelhouder: North Sea Port Netherlands Beheer BV (100%)

Flushing Service Park CV (statutaire zetel: Plaza 6, Moerdijk)
Commanditaire vennoten: North Sea Port Netherlands NV (33,3%), Flushing Service Park BV (66,7%)

FSP Exploitatie BV (statutaire zetel: Plaza 6, Moerdijk)
Aandeelhouders: North Sea Port Netherlands Beheer BV (33,3%), Flushing Service Park BV (66,7%)

Valuepark Terneuzen CV (statutaire zetel: Schelpenpad 2, Terneuzen)
Commanditaire vennoten: North Sea Port Netherlands Beheer BV (50%) en Dow Benelux BV (50%)
Beherend vennoot: Valuepark Terneuzen Beheer BV

Valuepark Terneuzen Beheer BV (statutaire zetel: Schelpenpad 2, Terneuzen)
Aandeelhouders: North Sea Port Netherlands NV (50%), Dow Benelux BV (50%)

WarmCO2 CV statutaire zetel: Schelpenpad 2, Terneuzen)
Commanditaire vennoten: Blakowi Groene Kracht B.V. (39,6%), WarmCO2 Invest BV (39,6%), Yara Nederland BV (19,8%)
Beherend Vennoot: WarmCO₂ beheer B.V. (1%)

WarmCO2 Beheer BV (statutaire zetel: Schelpenpad 2, Terneuzen)
Aandeelhouders: North Sea Port Netherlands N.V. (80%), Yara Nederland BV (20%)

Zeeland Airport BV (statutaire zetel: Calandweg 36, Arnemuiden)
Aandeelhouder: North Sea Port Netherlands N.V. (3,63%)

De Watergroep cvba (mts zetel: Vooruitgangstraat 189, 1030 Brussel)
Aandeelhouder: North Sea Port Flanders nv van publiek recht (1000 aandelen)

Poolstok cvba (mts zetel: Technologielaan 11, 3001 Heverlee)
Aandeelhouder: North Sea Port Flanders nv van publiek recht: (47 aandelen B)

Verenigingen/Stichtingen

Stichting Bio Park Terneuzen (statutaire zetel: Schelpenpad 2, Terneuzen)
North Sea Port Netherlands N.V. rechtstreeks vertegenwoordigd door natuurlijke persoon.

PROVAG (Projectver. aanvullend grondbeleid) (mts zetel J.F. Kennedylaan 32, Gent)
Deelnemer: North Sea Port Flanders nv van publiek recht duidt een bestuurder aan

TMVW/Farys, opdrachthoudende vereniging (mts zetel: Stropstraat 1, 9000 Gent)
Deelnemer: North Sea Port Flanders nv van publiek recht

TMVS/Creat, opdrachthoudende vereniging (mts zetel: Botermarkt 1, 9000 Gent)
Deelnemer: North Sea Port Flanders nv van publiek recht

Hoofdstuk 3: Strategisch plan 'Connect 2025'

De 3 kerntaken

Het havenbedrijf richt zich voor de uitvoering van het strategisch plan 'Connect 2025' op de volgende drie kerntaken:

1. Infrastructuur en ruimte aanbieden
2. Nautische dienstverlening
3. De verbindende regisseur in het havengebied: connecteren

Infrastructuur en ruimte aanbieden

Het aanbieden van haveninfrastructuur en vrije bedrijventerreinen is de eerste taak. Het havenbedrijf staat als 'landlord' in voor de ontwikkeling van de infrastructuur in het havengebied en de regie ervan. In tegenstelling tot vele andere havens, beschikt North Sea Port nog over heel wat strategische terreinreserves die kunnen worden ontwikkeld.

Het havenbedrijf zal klanten bij hun keuze van een vestigingsplaats aansporen om maximaal bij te dragen aan werkgelegenheid, duurzaamheid en klimaat en een financieel gezonde basis.

Het havengebied is 9.100 hectare groot. Binnen het beheersgebied van North Sea Port was tot eind 2022 in totaal 1.642 hectare uitgegeven en is er nog 733 hectare aan uitgeefbare terreinen ter beschikking. De meeste nog uitgeefbare gronden zijn gelegen in het Sloegebied in Vlissingen en het Kluizendok in Gent.

Medio 2022 is het GIS-model vrije gronden geïntroduceerd. In dit Geografisch Informatie Systeem zijn de nog uitgeefbare terreinen door middel van een geautomatiseerd proces in kaart gebracht. Het havenbedrijf beschikt zo steeds over een accuraat beeld van de nog uitgeefbare terreinen.

Nautische dienstverlening

Door de ligging aan de Noordzee biedt North Sea Port een aansluiting op het mondiale maritieme verkeer. De centrale positie in het West-Europese waterwegennet maakt van North Sea Port ook een belangrijke knooppunt voor de binnenvaart in Europa. Deze strategische positie met multimodale ontsluiting zorgt ervoor dat het water in de haven druk wordt bevaren en de vraag naar een efficiënt gebruik en afgestemde nautische dienstverlening hoog is.

Daarom zet North Sea Port hoog in op deze nautische dienstverlening, voor een veilige, vlotte en tijdige scheepvaart. Via het geïntegreerd verkeersmanagement zijn werkafspraken en procedures vastgelegd met alle nautische dienstverleners die in de haven actief zijn. Voor aankomst en vertrek wordt de planning van alle benodigde dienstverlening opgelijnd om te vermijden dat het schip ergens in de keten wordt opgehouden. De haven neemt hierin 24/7 een coördinerende taak op zich, waarbij de vraag en het aanbod van de nautische-logistieke keten op elkaar worden afgestemd.

Voor de binnenvaart wordt gebruik gemaakt van bestaande digitale meldplatformen om de belasting voor de schippers zoveel als mogelijk te beperken.

De verbindende regisseur in het havengebied: connecteren

Een derde - en bijzondere - taak is die van 'connector': de verbindende regisseur in het havengebied. Als gebiedsbeheerder bouwt het havenbedrijf aan een hechte havengemeenschap. Het uitbouwen en verder invullen van deze connector-rol vormt de rode draad in het strategisch plan.

De betrokken partijen zijn enerzijds bedrijven, andere havens zoals Rotterdam en Antwerpen, spoorbeheerders, bedrijven die publieke infrastructuur voor gas en elektriciteit beheren, logistieke ketenpartners, start-ups en kennisinstellingen. Anderzijds zijn dat de Europese, nationale, gewestelijke, provinciale en gemeentelijke overheden.

Hier verwijzen we naar het programma 'Connector van samenwerkende partijen'.

Andere betrokken partijen zijn de omwonenden van het havengebied en de belangenorganisaties (zoals natuur, klimaat).

Hier verwijzen we naar het programma 'Samenwerken met de omgeving: 'license to operate'".

Acht programma's om het strategisch plan te realiseren

Om de drie kerntaken uit te voeren, wil het havenbedrijf acht programma's realiseren.

Investeren in circulaire economie

De circulaire economie is een belangrijke pijler om de ambitie van een klimaatneutraal Europa te kunnen realiseren. Natuurlijke grondstoffen en hulpbronnen worden schaars. Productie en economische groei moeten verduurzamen, energietransitie en circulaire economie gaan daarbij hand in hand. Het havenbedrijf wil de activiteiten in het havengebied gefaseerd transformeren richting een circulaire economie en zet hierbij in op projecten waarbij rest-, afval- en energiestromen als grondstof worden ingezet en op het voorzien van clusterruimte voor deze projecten. De ontwikkelde activiteiten moeten complementair zijn met de zeven speerpuntsectoren zodat deze toekomstgericht kunnen verduurzamen: chemie, staal, bouwmaterialen, energie, automotive, voeding en (vee)voeder, en logistiek met toegevoegde waarde. In 2022 werden de volgende activiteiten gerealiseerd.

Afvalstromen als grondstof

In de circulaire economie worden rest-, afval- en energiestromen een nieuwe grondstof. Het havenbedrijf wil het gebruik van deze hernieuwbare grondstoffen bevorderen. Zo ontstaan er ketens met terugname van goederen of het recycleren van goederen (zoals warm water, stoom, warmte, schroot, bio gebaseerde chemische producten, afvang en gebruik van CO₂ (CCU, Carbon Capture and Utilisation)).

In 2022 zijn er diverse activiteiten opgestart waarbij reststromen worden hergebruikt en omgevormd tot gerecyclede grondstof of waardoor materiaalrecycling wordt verbeterd. Zo werd de biodieselfabriek van Cargill geopend. Ook Steelanol, het CCU-project van ArcelorMittal waarbij hoogovengas omgezet wordt naar bio-ethanol, werd officieel geopend eind 2022. De afvalspeler Veolia zal via een nieuwe innovatieve sorteerlijn zorgen voor meer materiaalrecycling. Evides Industriewater heeft de waterzuivering in het Sloegebied aangepast zodat er voortaan biogas wordt geproduceerd op basis van bedrijfsafvalwaters.

Daarnaast werd er een overzicht gemaakt van de actuele circulaire activiteiten in het havengebied. Die vormen de basis voor de verdere uitbouw van onze waardeketens en voor de monitoring van de groei van de circulaire economie.

In nauwe samenwerking met het havenbedrijf werden de activiteiten van het industrieplatform Smart Delta Resources uitgebreid op het vlak van circulariteit. Op deze manier kunnen bedrijven elkaar voortaan ook via dit platform vinden voor het opstarten van projecten of het inventariseren van kansen voor reststromen zoals warmte, CO₂ en water.

Clusterruimte

Het havenbedrijf wil tegen 2025 een clusterruimte van 150 hectare voor circulaire projecten beschikbaar hebben en minstens 10 innovatieve circulaire activiteiten met innovatieve technologieën of processen aantrekken. Die activiteiten moeten complementair zijn met de zeven speerpuntsectoren.

In North Sea Port is er ruimte voor de ontwikkeling van circulaire projecten. North Sea Port heeft 6 potentiële zones in het havengebied geselecteerd waarbinnen de clusterruimte voor circulaire projecten zal kunnen gerealiseerd worden. De ruimte die nodig is om de circulaire transitie in te zetten wordt zo gegarandeerd.

Eén van de grootste zones valt samen met de ontwikkeling van het bedrijventerrein North-C Circular. Dit terrein van 150 hectare op de rechteroever van het Kanaal Gent-Terneuzen is een samenwerking tussen het havenbedrijf en ArcelorMittal Belgium. De ruimte, voor 90% eigendom van ArcelorMittal Belgium, is bestemd voor circulaire en energieprojecten die zullen bijdragen tot de klimaattransitie

van ArcelorMittal. In 2022 is gestart met de voorbereidingen voor de aanpak van de historische baggerdepots en het uitzetten van de krijtlijnen voor een masterplan. Het opzet is om in 2023, in de schoot van de Vlaamse regering, de goedkeuring van het brownfieldconvenant te realiseren en de omgevingsvergunningsaanvraag in te dienen. In 2024 zou de eerste spade in de grond kunnen gaan. De realisatie neemt wellicht 10 jaar in beslag.

Een andere clusterruimte voor circulaire projecten is het Valuepark Terneuzen (VT). VT is bij uitstek de locatie waar nieuwe initiatieven worden ontplooid die een belangrijke bijdrage zullen leveren aan de duurzame en circulaire transitie van het ambitieuze chemisch cluster van het daar gevestigde bedrijf Dow. VT is een joint venture tussen Dow en het havenbedrijf, waarin beide partijen de handen in elkaar slaan voor de ontwikkeling en realisatie.

Ook buiten deze clusters zijn er verschillende innovatieve circulaire projecten aangekondigd die de komende jaren zullen zorgen voor een groei aan circulaire activiteiten zowel van bestaande als van nieuwe bedrijven. Zo zal Stora Enso een haalbaarheidsstudie uitvoeren naar de ombouw van een productielijn voor gerecycleerd verpakkingskarton. Enough is gestart met innovatieve productie van duurzame proteïnes voor voedingstoepassingen. Daarnaast betreffen heel wat nieuwe circulaire projecten in North Sea Port chemische recycling van plastics of productie van groene energie uit biomassa-afvalstromen.

Verder wordt er ook gezocht naar nieuwe partijen door samenwerking met kennisinstellingen en start-ups die kunnen bijdragen aan de circulariteit.

In samenwerking met kennisinstellingen en bedrijven (vaak in samenwerking met Smart Delta Resources) ondersteunt het havenbedrijf studies die in de toekomst kunnen bijdragen tot nieuwe circulaire activiteiten. Bijvoorbeeld met betrekking tot onderzoek naar de recycling van windturbinebladen, het inventariseren van regionale voedingsstromen voor chemische recycling, het delen van data over waterkwaliteit in functie van circulair watergebruik. Dit resulteert in het permanent blijven opvolgen van diverse aanvragen van vergunningen en subsidies voor circulaire projecten.

Het havenbedrijf blijft verder inzetten op het uitbouwen van een netwerk voor circulaire economie in de regio vanuit de rol van connector. North Sea Port en Smart Delta Resources slaan de handen in elkaar om in mei 2023 de (eerste) 'Circular Industry Day' te realiseren. De Circular Industry Day is een conferentie voor alle betrokken partijen inzake circulaire economie in het havengebied en een momentum om deze met elkaar te verbinden.

Investeren in energieprojecten

De bedrijven in North Sea Port werken actief samen om de transitie te maken naar klimaatneutraliteit in 2050. Energie in de vorm van duurzame waterstof, elektriciteit en warmte nemen hierbij samen met energie-infrastructuur in en om de haven een cruciale plaats in. Samenwerking is hier nodig. Het havenbedrijf speelt als connector een belangrijke rol om projecten te realiseren.

Waterstof

North Sea Port heeft de ambitie om een draaischijf in het Europese waterstofnetwerk te zijn. De grote lokale vraag naar waterstof en de gunstige centrale ligging van North Sea Port in West-Europa maken dit mogelijk. De omschakeling naar CO₂-arme waterstof is noodzakelijk om de meest energie-intensieve clusters zoals staal en chemie klimaatneutraal te kunnen maken. Er wordt hierbij gekeken naar de invoer van groene waterstof en naar het aantrekken van bedrijven voor lokale grootschalige waterstofproductie. Hiervoor is infrastructuur nodig, zoals pijpleidingen om de waterstof tussen bedrijven te verdelen in het havengebied en de aansluiting van deze pijpleidingen op de 'backbone' met andere Europese havens en industriegebieden.

In 2022 werden heel wat stappen gezet om het volgende te kunnen realiseren:

- Rond 2025 zullen er diverse fabrieken voor de productie van groene waterstof gebouwd worden. Goed voor een totaal van meer dan 500 MW. Na 2025 vindt (op basis van de

projecten die nu in ontwikkeling zijn) een snelle opschaling plaats naar een opgesteld vermogen van circa 2 GW in 2030.

- Daarnaast wordt blauwe waterstof, door het afvangen en opslaan/hergebruiken van CO₂, geproduceerd. Dit stelt de industrie in staat om al op korte termijn grote hoeveelheden CO₂ te reduceren.
- Ook import van waterstof zal nodig zijn, deels in de vorm van ammoniak. Ook hiervoor zijn een aantal zeer concrete projecten in ontwikkeling, inclusief de noodzakelijke voorzieningen in de haven.
- Het Nederlandse Gasunie en het Belgische Fluxys werken samen aan de realisatie van de grensoverschrijdende waterstofinfrastructuur. In 2023 wordt de start van de ruimtelijke procedures verwacht. De eerste moleculen zullen vanaf 2026/2027 door dit pijpleidingennetwerk kunnen worden getransporteerd.

Elektrificatie is essentieel

De beschikbaarheid van duurzame stroom, bijvoorbeeld via de aanlanding van windenergie op zee en de ontwikkeling van het hoogspanningsnetwerk (380 kV), zijn essentieel om voor de haven en de industrie elektrificatie mogelijk te maken. Elektrificatie via lokale productie van groene waterstof, maar ook voor de productie van warmte. Elektrificatie maakt bovendien scheepvaart met walstroom mogelijk.

In 2022 werden heel wat stappen gezet om het volgende in de toekomst te kunnen realiseren:

- Voor 2030 wordt er 5,5 GW aan windparken op zee aangeland in Vlissingen.
- Het Nederlandse TenneT en het Belgische Elia investeren in hoogspanningsstations in het havengebied. Die zijn nodig om vraag een aanbod op elkaar af te stemmen.
- Nut en noodzaak voor nieuwe hoogspanningsverbindingen naar Zeeuws-Vlaanderen zijn aangetoond. Naar verwachting start het project formeel in 2023, onder regie van TenneT en het Nederlandse ministerie van Economische Zaken en Klimaat.
- Diverse walstroomaansluitingen worden gerealiseerd. Aansluiting op het net is hier vaak een knelpunt.

Alternatieve brandstoffen

Tegen 2050 moet de zeescheepvaart in Europa 80% minder CO₂ uitstoten, te beginnen met een vermindering van 2% in 2025 en 6% in 2030. Elke vijf jaar zal het emissieplafond lager en lager worden. Ook de binnenvaart zou in de toekomst onder dit plafond kunnen vallen. Om scheepvaart te verduurzamen zijn derhalve alternatieve brandstoffen noodzakelijk. Het havenbedrijf faciliteert momenteel minimaal 7 projecten om schepen in de haven te kunnen laten bunkeren en om bedrijven die duurzame brandstoffen produceren er zich te laten vestigen.

Warmte

Het havengebied beschikt over heel wat restwarmte die kan worden uitgewisseld tussen bedrijven en de omgeving. Het havenbedrijf stimuleert deze warmte-uitwisseling, zorgt voor de nodige ruimte en brengt bedrijven en de netbeheerders hiervoor samen. In zowel het Sloegebied als de Kanaalzone voerden diverse partijen haalbaarheidsstudies uit om restwarmte met de omgeving te koppelen. In 2023 worden die verder opgevolgd.

Wind en zon

Het havenbedrijf ondersteunt wind- en zonne-energieprojecten en is hiervoor het eerste aanspreekpunt en regisseur. De diverse partijen zijn samen goed voor een vermogen van 385 MW voor windenergie en 120 MW voor zonne-energie.

Investeren in klimaat

Om de impact van havenactiviteiten op het klimaat terug te schroeven en uiteindelijk zelfs te neutraliseren, wordt ingezet op energietransitie. Hierbij worden fossiele brandstoffen en grondstoffen ingeruild voor hernieuwbare bronnen. Waterstof en waterstofdragers zullen daar een belangrijke rol in spelen (zie 'Investeren in energie'), net zoals het verder uitbouwen van de circulaire economie (zie 'Investeren in circulaire economie'). Ook staan er investeringen gepland om de bestaande CO₂-uitstoot te reduceren.

Vermindering CO₂-uitstoot

Zowel mondiaal, Europees als landelijk en regionaal wordt de milieu- en klimaatwetgeving strenger, en is er bijvoorbeeld de evolutie naar een CO₂-neutrale economie. De grote Nederlandse energie-intensieve bedrijven in ons havengebied sluiten hierbij aansluitend een convenant af met de overheid om de gezamenlijke doelstellingen vast te leggen. Ook het havenbedrijf ondersteunt de bedrijven in hun vermindering van CO₂-uitstoot in het havengebied door het beschikbaar stellen van ruimte, infrastructuur en ondersteuning in subsidietrajecten.

De totale CO₂-uitstoot van de industrie in het hele havengebied bedraagt anno 2022 21,522 miljoen ton per jaar. Het is onze doelstelling om de CO₂-uitstoot door de afvang en opslag ervan (Carbon Capture and Storage (CCS)) met 3 miljoen ton te verminderen tegen 2025. Om dit mogelijk te maken wordt er minimaal 50 miljoen euro in infrastructuur geïnvesteerd. De afvang en opslag van CO₂ is een noodzakelijke tussenstap om zo snel mogelijk de CO₂-uitstoot te reduceren en op grote schaal naar hergebruik (Carbon Capture and Utilisation (CCU)) ervan te kunnen overgaan.

In 2022 is al een reductie van CO₂ uitstoot gerealiseerd van bijna 1 miljoen ton. Hoge gasprijzen en lagere productie hebben hierbij mede een rol gespeeld.

- CO₂ reductie van 10,1 naar 9,2 Mton
- Belangrijkste dalers: Dow (0,4), Yara (0,4) en Sloecentrale (0,15)

In 2022 werden heel wat stappen gezet om de vermindering van de CO₂-uitstoot te realiseren:

- De ontwikkeling van Ghent Carbon Hub is in gang gezet: de Europese Commissie kent Fluxys Belgium, North Sea Port en ArcelorMittal Belgium 9,6 miljoen euro toe voor het onderzoek naar een CO₂-terminal in Gent gecombineerd met een CO₂-leidingennetwerk naar Wallonië.
- Er werden onderzoeken afgerond naar gezamenlijke opslag en transport van CO₂ tussen en van de verschillende grote CO₂ emitters in ons havengebied, waarna de betreffende bedrijven allen hun eigen conclusies en plan hebben getrokken.
- Yara heeft aangekondigd om voor de opslag van CO₂ samen te werken met Northern Lights (Noorse gasvelden).
- CO₂-emitters en tank terminaloperatoren in Vlissingen zijn onderhandelingen aangegaan over de samenwerking rond CO₂-opslag. Omwille van geopolitieke ontwikkelingen is dit op pauze gezet.
- De ontwikkeling van een blauw waterstofproject (H₂B) van ENGIE en Equinor op basis van CCS werd aangekondigd.
- Een grote CO₂-emitter in Terneuzen zette een tender in de markt voor samenwerking met een partner voor het vloeibaar maken, de opslag en het transport van CO₂. De definitieve keuze wordt in juni 2023 verwacht.
- De eerste concrete stappen werden gezet voor de realisatie van walstroom voor zeeschepen, waarbij ook een subsidie van de Nederlandse overheid is toegekend. Containerschepen en cruiseschepen worden vanaf 2030 verplicht gebruik te maken van walstroom indien beschikbaar. Grote zeehavens moeten op hun beurt aan 90% van de walstroomvraag kunnen voldoen, volgens nieuwe Europese regelgeving.

- Verkoop van de Sloecentrale werd in december 2022 afgerond, waarna de ontwikkelingen op het gebied van verduurzaming in gang kunnen worden gezet om CO₂-uitstoot te reduceren.
- De Nederlandse overheid kondigde de investering aan in 2 nieuwe kerncentrales van elk 1500 MW om de beschikbaarheid van CO₂-vrije elektriciteit te vergroten, als aanvulling op zon- en windenergie.

De termijn waarop CO₂-vermindering kan worden gerealiseerd is voor een belangrijk deel afhankelijk van de beschikbaarheid van de opslagcapaciteit in lege olie- en gasvelden in de Noordzee. De Nederlandse opslag (voor North Sea Port voornamelijk Aramis) zal waarschijnlijk pas in 2028 beschikbaar zijn. Ook zal de opslag in de Noorse gasvelden (Northern Lights) waarschijnlijk niet voor 2025 kunnen worden gerealiseerd.

Korting op havengeld

De allerschoonste zeeschepen die North Sea Port binnenvaren kunnen korting krijgen op het havengeld, zoals gesteld in het Tariefreglement, op basis van hun Environmental Ship Index (ESI – 877 schepen) score en Green Award (1.301 schepen). Het vergroenen van de haventarieven past bij de inzet van North Sea Port als een duurzame haven.

Het havenbedrijf heeft afspraken gemaakt voor een maritieme Green Corridor met Port of Göteborg en de rederij DFDS in Gent. Duurzame schepen zullen in de toekomst over het hele reistraject voor minder uitstoot zorgen en daardoor minder havengelden betalen.

Carbon Footprint

North Sea Port berekent al enkele jaren de carbon footprint (scope 1, 2 en 3). Deze data zijn opgenomen in het Europese milieucertificaat (PERS, 'Port Environmental Review System'). De scope van de carbon footprint wordt verder uitgewerkt en aangevuld. Op basis van de vervolledigde carbon footprint kan North Sea Port transitieplannen verder verfijnen en monitoren (zie ook het hoofdstuk Interne organisatie rond de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)).

Hergebruik materialen en reststromen

Een belangrijk deel van de nieuwe projecten in het havengebied hebben direct te maken met klimaatambities en energietransitie. Nieuwe regelgeving op het vlak van hernieuwbare brandstoffen zoals ammoniak, methanol, Bio LNG/RNG en HVO/SAF (hydrotreated vegetable oil /sustainable aviation fuel) bieden kansen op het gebied van circulariteit, hergebruik van CO₂, water en restwarmte. North Sea Port speelt een belangrijke rol in het connecteren van nieuwe en bestaande bedrijven die elkaar kunnen versterken zodat bedrijven voor de lange termijn verankerd blijven in ons havengebied. Hiervoor verwijzen we naar 'Investeren in circulaire economie'.

Sterke logistieke ketens

North Sea Port is een van de grootste havengebieden ter wereld en is uitzonderlijk goed gelegen in West-Europa. Het ligt immers op het kruispunt van vervoer via enerzijds zeevaart en anderzijds achterlandverbindingen per spoor, binnenvaart, weg en pijpleidingen in alle windrichtingen. Het havenbedrijf zet dan ook in op de versterking van de logistieke ketens.

In 2022 werd er werk gemaakt van de volgende zaken:

- Bundelen van lading om kritische massa te bereiken voor modal shift: de betrokken bedrijven zijn benaderd, zowel in als buiten het havengebied.
- Meer (zeegebonden) containerverbindingen in niches/ en shortsea (directe afvaarten containerrederijen): in het kader van de Corridor Zuid werd een verkennende studie (door het

Nederlandse IenW) afgerond die de mogelijkheden in beeld brengt van de kustvaart en de potentie voor modal shift.

- Meer regelmatige diensten per spoor: ontwikkeling spoorstrategie met Infrabel om te komen tot een efficiënter gebruik van het spoor, en om meer verbindingen te realiseren.
- Meer regelmatige binnenvaart verbindingen: commerciële acties naar het Franse en Duitse hinterland om de naamsbekendheid van North Sea Port te vergroten, en bargefrequentie en investeringsvragen te faciliteren. Samen met Zeeland Connect is er binnenvaartshuttle opgezet, met name AgriFood+ Express (Lelystad - Rotterdam - Vlissingen).

Modal shift

North Sea Port beschikt over een uitgebreid netwerk van achterlandverbindingen. Het havenbedrijf zet actief in op een 'modal shift' richting spoor en binnenvaart.

In het vervoer tussen haven en achterland – de maritieme modal split - speelt de binnenvaart de eerste viool. Meer dan de helft (58%) gaat per binnenschip. Het spoor tekent voor 10%, het wegtransport neemt 30% in. Het overbrengen van lading van een schip op een ander schip of vervoersmodus - transshipment - is goed voor 2%.

Toekomstgerichte infrastructuur

Een betrouwbare en kwaliteitsvolle infrastructuur is essentieel voor de verdere ontwikkeling van North Sea Port. Het havenbedrijf staat in voor de ontwikkeling van de infrastructuur in het havengebied en neemt de regie ervan op. Het havenbedrijf doet dit samen met de infrastructuurbeheerders. Voor 2022 kunnen we de volgende activiteiten noteren.

Nieuwe Sluis Terneuzen

In 2022 werden opnieuw grote stappen gezet in de bouw van de Nieuwe Sluis Terneuzen. In het bijzonder het plaatsen van de bruggen en deuren, de start van de sloop van de Middensluis en de nodige baggerwerkzaamheden van de landtongen.

Optimalisatie Kanaal Gent-Terneuzen

Om na de opening van de Nieuwe Sluis grotere schepen richting Terneuzen en Gent te laten varen, worden de nodige onderzoeken en proefvaarten voorbereid in nauwe samenwerking met de projectpartners. In 2022 werd reeds een eerste nautisch onderzoek uitgevoerd ter voorbereiding van bredere en diepere schepen achter de sluis in Terneuzen en tot aan het Rodenhuizendok in Gent.

Spoorontwikkeling: Rail Ghent Terneuzen

Om de groei van het goederenverkeer te faciliteren en daarmee de modal shift te kunnen bewerkstelligen, is het noodzakelijk om te investeren in een robuust en redundant spoornetwerk in de havengebieden van Gent en Terneuzen. In februari 2021 is hiervoor met alle partijen een intentieverklaring ondertekend. Op basis hiervan is een projectorganisatie opgericht bestaande uit ProRail, Infrabel en North Sea Port.

In 2022 is de governance van het project Rail Ghent Terneuzen ingericht, zijn de procedures bepaald en is aan Nederlandse zijde vanuit het Nationaal Groeifonds 105 miljoen euro (incl. Btw) onder voorwaarden toegezegd. Aan de Belgische kant kondigde Infrabel medio januari 2023 een investering van 100 miljoen euro aan. Zodoende wordt er aan beide zijden van de grens geïnvesteerd in spoorontwikkeling.

Seine-Schelde-verbinding

Vanaf 2030 zijn de vaarwegen in Vlaanderen en Noord-Frankrijk verbeterd om met schepen van 4.500 ton tot in Parijs te kunnen varen. De werkzaamheden aan de Nieuwe Sluis Terneuzen, de optimalisatie van het Kanaal Gent-Terneuzen en de spoorontwikkeling in en rond het havengebied zullen in belangrijke mate bijdragen aan de interconnectiviteit tussen logistieke hubs in Noord-Frankrijk en North Sea Port.

R4 West en Oost

De ringweg R4-West en R4-Oost rond het Gentse deel van het havengebied wordt verder aangepast met het oog op veiliger en efficiënter verkeer. In 2022 participeerde North Sea Port actief in de voorbereidingen van dit project met voor de omwonenden, klanten en de haven belangrijke infrastructuurwerken. Naast het maken van praktische en technische afspraken over bereikbaarheid en ruimtegebruik, alsook over de communicatie, neemt het havenbedrijf haar rol als connector binnen het havengebied in dit project op.

Veiligheid en infra, fietsen naar en in de haven

Goede infrastructuur moet de veiligheid en mobiliteit mee verbeteren, zoals de afscherming van haventerreinen, veilige wegen en fietspaden en een uitgebreider fietsnetwerk voor het toenemende belang van het fietsverkeer in het woon-werkverkeer. De verkeersveiligheid wordt behartigd.

Het havenbedrijf identificeerde in 2022 enkele zeer belangrijke knelpunten met betrekking tot veilige fietsverbindingen, en maakte een stappenplan op voor de ontwikkeling van veilige knooppunten in de komende jaren. Zo werden nieuwe fietsverbindingen gerealiseerd aan de Marco Polostraat en de Adrien de Gerlachestraat aan het Gentse kluisendok. De voorbereidingen zijn gestart voor een gebiedsontsluitend fietspad langs de Moervaart in Gent en de aanleg van een fietspad aan de Finlandweg in Vlissingen-Oost.

Slim en innovatief

Toekomstbestendige haveninfrastructuur is niet alleen veilig, betrouwbaar en efficiënt. North Sea Port zet ook in op slimme en innovatieve toepassingen voor toekomstbestendige haveninfrastructuur. Informatie en data die voortvloeien uit deze toepassingen kunnen beschikbaar worden gesteld binnen de North Sea Port Data Community (zie verder).

Zo legde het havenbedrijf in 2022 voor de verkeersafwisseling in Vlissingen-Oost een intelligente verkeersregelinstallatie (i-VRI) aan in de Luxemburgweg, Europaweg Oost en Borsseledijk. Dit is toekomstgericht in het kader van autonoom vervoer.

Op vlak van slim assetmanagement biedt North Sea Port voor haar klanten een nautisch-logistieke continue bedrijfszekerheid van haar vitale haveninfrastructuur, waarbij de logistieke continuïteit en onder meer de beschikbaarheid van kades wordt gemonitord.

Tevens voerde het havenbedrijf enkele succesvolle pilootprojecten uit met betrekking tot sensing en digitale metingen, kademonitoring met satellieten en geautomatiseerde monitoring van de wegen binnen het havengebied, wat op termijn kan bijdragen tot het evolueren naar een Digital Twin omgeving.

Digitalisering en data community

In de havengemeenschap en de logistieke gemeenschap wordt heel wat data uitgewisseld om logistieke processen vlot en veilig te laten verlopen. Alles wordt meer en meer hypergeconnecteerd waarbij data een grondstof op zich wordt. Niet enkel de mens maar ook slimme data zullen transportketens gaan aansturen en nog efficiënter maken.

North Sea Portal

Het havenbedrijf wil samen met de bedrijven tegen 2023 een 'North Sea Portal' uitwerken. Dit portaal moet data snel en veilig uitwisselen, waaronder ook de data van het havenbedrijf. Het moet ook de nodige digitale diensten voor de logistieke keten aanbieden. Het portaal draagt op deze wijze bij tot het verhogen van efficiëntie en synergie voor de spelers van de logistieke keten.

In 2022 werd het concept van het North Sea Portal uitgewerkt en ging de voorbereidingsfase in uitvoering. Ook hier is het havenbedrijf vooral connector. Voorbereidingen werden getroffen om in 2023 de nautische partners samen te brengen in een 'nautisch café' rond digitalisering.

Met zicht op de ontwikkeling van het North Sea Portal werd ook gestart met het project Enterprise Architectuur als fundament voor het toekomstige IT-landschap. Enterprise Architectuur omvat het identificeren van de verschillende bedrijfsprocessen die de organisatie gebruikt, en het definiëren van de manier waarop technologieën en digitale systemen deze processen kunnen ondersteunen. Het omvat ook het ontwerp van de software-architectuur, zodat de verschillende systemen en applicaties van de organisatie goed op elkaar zijn afgestemd en naadloos met elkaar kunnen samenwerken. Op deze manier kan de organisatie haar doelen bereiken en haar concurrentiepositie versterken door middel van effectief gebruik van data, processen, systemen en technologie.

In 2022 ging de samenwerking met het Rotterdamse Portbase van start. De data community zal immers worden gebouwd door de samenwerking op te zoeken met de platformen van de havens Rotterdam en, later, Antwerp-Bruges.

Realisatie Data Community

Het havenbedrijf wil de community-werking op digitaal vlak versterken alsook zijn rol als strategische gespreks- en veranderingspartner. Door in nauw contact de behoeftes van klanten en de bredere havengemeenschap op te halen, is het havenbedrijf in staat om gericht een digitale versnelling aan te wakkeren. Zo bouwt het aan een aantrekkelijker digitaal vestigingsklimaat. In 2022 werden met enkele strategische klanten de eerste verkennende gesprekken en co-creatietrajecten opgestart.

Samenwerking met de omgeving: 'License to Operate'

Meer en meer mensen zijn zich bewust van het belang van de kwaliteit van hun leefomgeving, hun leven en welzijn. De haven staat voor 100.000 (in)directe jobs. De menselijke factor in het havengebied draait niet enkel om werkgelegenheid alleen, het gaat ook om gezondheid, het bestrijden van de ondermijning van de veiligheid, mobiliteit, natuur en de leefomgeving.

Het havenbedrijf heeft hierbij ook een rol in het zoveel mogelijk beperken van de negatieve effecten van de bedrijvigheid in het havengebied. Het havenbedrijf wil laten zien wat het doet en zich actief inzetten voor de omgeving. Het wil ook projecten uitvoeren met maatschappelijke meerwaarde. Het wil zichtbaar werken aan natuurherstel en zelf het goede voorbeeld geven. Alleen als er in de samenleving voldoende draagvlak is kan het havenbedrijf de ambities voor de verdere ontwikkeling van het havengebied waarmaken.

De inzet van North Sea Port op deze 'License to Operate' is niet nieuw en er wordt, ook veelal samen met andere partijen, volop op ingezet. De License to Operate heeft ook een divers karakter en is

daarmee relevant vanuit diverse activiteiten van de strategische programma's die impact hebben op onze omgeving. Bij de diverse strategische programma's worden dan ook al veel concrete projecten genoemd die de License to Operate van North Sea Port versterken. Aanvullend in 2022 kwam dit tot uiting in een aantal bijzondere activiteiten:

- **Werkgelegenheid.** Tijdens de Vlaams-Nederlandse Top werd de intentieverklaring voor North Sea Port Talent aangekondigd. Dit is een grensoverschrijdend werk- en opleidingscentrum in het havengebied. Hiermee worden de 550 bedrijven in het havengebied geholpen de socio-economische motor in de havenregio draaiende houden.
Natuur en biodiversiteit: North Sea Port zet zich met verschillende projecten in voor de uitbreiding van de natuur en de versterking van de biodiversiteit in het gebied. Zo werkt het havenbedrijf samen met verschillende partners aan de ontwikkeling van bufferzones. Deze dienen als groene ruimte tussen industrie en omwonenden. In de periode 2012-2021 zijn negen van de zestien bufferzones ingericht. Voor 1 van deze 9 bufferzones wordt vanaf de zomer van 2023 het tweede deel uitgevoerd (heraanleg van de Kluzensesteenweg). In 2022 werd de koppelzone Rieme-Noord voltooid. De goedkeuring van het landinrichtingsplan Oostakker-Noord wordt verwacht in 2023. Voor de verbindingzones Rieme-Oost en Zelzate-Zuid worden momenteel technische ontwerpen gemaakt met het oog op uitvoering eind 2024. Aan de Nederlandse kant zijn onze inspanningen gericht op het inrichten van tijdelijke natuur en biodiversiteit in afwachting van permanente havengerelateerde activiteiten; bijvoorbeeld de realisatie van de 7 hectare in de Koegorspolder.
- **Veiligheid.** De sensibiliseringscampagne 'Wat heb je aan €30.000,- als daarna...?' werd in het Nederlandse deel opnieuw ingezet. Aansluitend werd ook in het Gentse deel een anoniem digitaal meldpunt voor verdachte situaties opgericht.
- **Dialogo.** In 2022 heeft North Sea Port weer volop ingezet op de dialoog met de omgeving met als hoogtepunt het Havencongres, samen met de Vlaams-Nederlandse Delta, over energie- en klimaattransitie, verduurzaming en multimodaliteit.
- **Fietsmobiliteit.** Onder de naam 'Haven Herfst Challenge' kwam er een proefproject in Oostakker waarmee werknemers worden gestimuleerd de fiets te nemen.

Hierbij aansluitend werden in 2022 de volgende activiteiten voorbereid met verdere uitrol in 2023 en verder.

- **Branding 2.0:** Het nieuwe Strategisch plan vormde het moment om onder de noemer 'Branding 2.0' het merk verder aan te scherpen en in de (Europese) markt te zetten. Hierbij wordt ingezet op het verhogen en verdiepen van de naamsbekendheid en merkbeleving, het scherpstellen van de merkpositionering als West-Europese haven en het vergroten van de tevredenheid bij bedrijven en het versterken van onze reputatie. Voor dat laatste wordt er gewerkt aan een reputatieonderzoek onder onze stakeholders én omgeving. De uitkomsten zullen inspiratie en handvatten bieden voor het verder versterken van de License to Operate en de invulling van onze dialoog met de brede omgeving over de meerwaarde van onze activiteiten.
- **Maatschappelijk verantwoord ondernemerschap:** Ook zal nog sterker zicht geboden worden op het goede voorbeeld dat North Sea Port zelf geeft door actief te werken aan maatschappelijk verantwoord ondernemerschap.
- **Veiligheid:** Verder zullen we sterk inzetten op de veiligheid in het havengebied met een gezamenlijke aanpak met overheden, bedrijven en partners op het gebied van ondermijnende criminaliteit.
- **Havendagen:** in 2023 zullen we de omgeving nauw betrekken bij de ontwikkelingen van de industrie in de haven, onder meer met de organisatie van de eerste grensoverschrijdende Havendagen in Vlissingen, Terneuzen en Gent sinds de fusie van North Sea Port.

Awards en certificaten

Het havenbedrijf heeft opnieuw het Europees milieucertificaat (PERS) behaald omwille van een blijvende inzet op duurzame haveninfrastructuur, minder uitstoot en natuurontwikkeling.

Voor het actiejaar 2022 behaalde North Sea Port met glans het VOKA Charter duurzaam ondernemen. Het charter toont aan dat North Sea Port op een proactieve manier duurzaamheid weet te integreren in het bedrijfsbeleid. De basis voor dit charter zijn de 'Sustainable Development Goals (SDG)' van de Verenigde Naties. De uitreiking van het charter vindt in 2023 plaats.

Connector van samenwerkende partijen

Of het nu gaat over energietransitie, investeren in klimaat, sterke logistieke ketens, ontwikkeling van toekomstbestendige haveninfrastructuur, digitalisering of het bestrijden van de ondermijning van de veiligheid, geen enkel bedrijf of overheid kan dit alleen. Samenwerking is broodnodig, 'Together Smarter' is niet voor niets de baseline van North Sea Port. Partijen moeten elkaar kunnen vinden.

In 2022 werden hier heel wat stappen gezet. Het programma Connector vertrekt vanuit het operationeel model van het in het Strategisch plan vermelde 'Customer Intimacy', dat tot het DNA van de organisatie moet behoren. De klantbehoeftes worden opgehaald en moeten bij net die stakeholders terecht komen die voor ieder van de strategische programma's een belangrijke bijdrage leveren. De combinatie van een doorgedreven kennis van de belangrijke stakeholders en het structureren van het overleg is hierbij van groot belang. Dit zal de stakeholders in beweging brengen om de doelstellingen van de strategische programma's te realiseren -en dit voor de klanten in het havengebied.

Om groei en transitie in het havengebied te realiseren, wordt deze rol van connector steeds belangrijker. Net zoals de steun van overheden en de acceptatie door de omgeving dat ook is.

Het connecteren situeert zich op het operationele, tactische en strategische niveau. Op het hoogste niveau treedt het havenbedrijf op als connector voor een grote groep bedrijven met eenzelfde nood om gebiedsbrede realisaties te doen. Het uitrollen van een 380kV netwerk, de ontwikkeling van een waterstofbackbone of het ontwikkelen van een CO2 backbone zijn hier goede voorbeelden van.

Hieronder vind je de belangrijkste realisaties, die uiteraard ook bij de andere programma's aan bod komen:

- Waterstofbackbone België en Nederland: Fluxys en Gasunie engageren zich om tegen 2026 een gebiedsdekkend grensoverschrijdend waterstofnetwerk voor de industrie operationeel te hebben.
- Samenwerking North Sea Port, Havenbedrijf Rotterdam en Groningen Seaports: de drie havens hebben een overeenkomst gesloten om samen de maritieme infrastructuur zoals steigers, kademuren te standaardiseren. Dit is goedkoper, efficiënter en verhoogt de kwaliteit.
- North Sea Port en de Port of Göteborg hebben een overeenkomst gesloten om intens samen te werken. Een netwerk van middelgrote Europese havens opzetten en werken rond energiebeheer in de havens staan hierbij centraal.
- ProRail en Infrabel investeren verder in de spoorverbinding tussen Gent en Terneuzen: beide organisaties investeren elk zowat 100 miljoen euro in een grensoverschrijdend spoor. Op die manier is een bijkomende shift van het wegvervoer naar het spoor mogelijk en het kan ook een stap zijn naar mogelijk personenvervoer.
- De projecten North C Circular en Ghent Carbon hub, alsook de Green corridor met Port of Gothenburg - hierboven reeds vernoemd bij de programma's Investeren in energieprojecten en Investeren in klimaat - horen zeker ook in dit rijtje thuis
- Diverse initiatieven met betrekking tot 'community werking & building' binnen de strategische programma's, zoals een havencongres North Sea Port, spoorcafé, nautisch café, workshop Elia,...

De acht programma's van het strategisch plan 'Connect 2025' vragen elk om één of andere vorm van koppeling tussen partijen. Het havenbedrijf is erg goed geplaatst om de uitdagingen voor de ontwikkeling van het havengebied op de agenda te zetten - als een spin in een web. Het is ook goed geplaatst om diverse partijen met elkaar in contact te brengen - te connecteren - en om samen tot oplossingen te komen.

Het havenbedrijf vervult deze connector-rol ook voor zaken buiten haar kernactiviteiten. Bijvoorbeeld voor wat betreft de arbeidsmarkt en het helpen invullen van vacatures. De connectie met de steun van Europa ontbreekt natuurlijk ook niet.

In 2025 is het vanzelfsprekend dat het havenbedrijf deze rol van connector op zich neemt en gewaardeerd wordt voor de wijze waarop dit gebeurt.

Hoofdstuk 4: Interne organisatie

De uitvoering van het strategisch plan Connect 2025 kan niet zonder een slagvaardige en wendbare organisatie. Daarom is, naast de acht programma's van het strategisch plan, ook een negende programma in het leven geroepen dat focust op het klaar maken van de organisatie om de strategie te realiseren. Een aantal (sub)doelstellingen werden gedefinieerd en aantal zaken werden in 2022 reeds gerealiseerd of opgestart.

Human resources

De employee value proposition werd nog sterker in de markt gezet, zowel extern als intern. Het nieuwe generieke functiehuis en de nieuwe regeling performance management kenden een doorstart. Het nieuwe geharmoniseerde loonbeleid ging eveneens in voege vanaf 1 januari 2022. Er werd via een quick-scan onderzocht welke kennis en competenties (zowel kwalitatief als kwantitatief) extra nodig zouden zijn om de doelstellingen uit Connect 2025 te realiseren. De gemeenschappelijk sollicitatieprocedure werd gerealiseerd en heeft ertoe bijgedragen om op een slagvaardige en wendbare manier extra talent aan te werven. De nieuw ontwikkelde acties inzake employer branding en onboarding dienden ter ondersteuning van dit proces. In de "employee journey" is sterk aandacht voor duurzame inzetbaarheid van medewerkers. We willen zorg dragen voor onze medewerkers in een sterk veranderende (interne en externe) werkomgeving en arbeidsmarkt die zich kenmerken door langere loopbanen, nieuwe technologieën, een verhoogd risico inzake welzijn en gezondheid, een hogere wendbaarheid, veranderende taken en opdrachten....

Door actief werk te maken van duurzame inzetbaarheid willen we een aantrekkelijke werkgever zijn en blijven. Een injectie van nieuwe talenten – opgestart in de tweede jaarhelft van 2022- in combinatie met interne mobiliteit van bestaande medewerkers, dragen bij tot een duurzame gezonde werkomgeving. Inzake welzijn en gezondheid werden diverse acties op poten gezet en werd post-corona uitdrukkelijk ingezet op "verbinding" via diverse personeelsactiviteiten. De kantooromgeving werd verder gemoderniseerd lijn met de principes van het activiteitsgebaseerd (samen)werken.

Kerncijfers personeel

Totaal aantal personeelsleden voor 2022: 236 (BE +NL)

Percentages man/vrouw:

- Totaal: 64.4 / 35.6 %
- Management: 38.5 / 61.5 %
- Bestuur: 75 / 25 %

Samenwerken en ontmoeten op 1 locatie

North Sea Port heeft al langer de ambitie de medewerkers die vandaag in Gent en Terneuzen werken op 1 nieuwe locatie samen te brengen. Samenwerken en ontmoeten op 1 centrale locatie is een bijkomend middel om North Sea Port in de verf te zetten en de doelstellingen van Connect 2025 te realiseren.

In 2022 werden in het ambitedocument de principes bepaald die zullen gehanteerd worden bij het ontwerp. Activiteitsgebaseerd werken in een gezonde en uitdagende omgeving voor de medewerkers en bezoekers. Een kantoor dat op vlak van uitstraling, energie, circulariteit een vertaling is van de ambities in het strategisch plan.

In afwachting van het nieuwe kantoor wordt de bestaande kantooromgeving volgens dezelfde principes reeds gemoderniseerd. In 2022 werd besloten – met het oog op de integratie van Port

Operations FL & NL- de kapiteinskamers in Gent en Terneuzen te verhuizen naar 1 locatie in Sas van Gent. De realisatie daarvan is voorzien in 2024.

Digitale strategie

De digitale strategie die nodig is om het strategisch plan waar te maken, bevat 3 pijlers:

- Slimme haven
- Data tot uw dienst
- Cyber security

Om dit te kunnen waarmaken vanuit de noden van onze klanten, moeten we als organisatie intern excelleren en moeten we beschikken over de juiste technologie en infrastructuur. Het intern excelleren en het beschikken over technologie en infrastructuur hoort bij het strategisch programma 'Interne Organisatie'. Zorgen dat we beschikken over de juiste mensen, met de juiste digitale vaardigheden en die gebruik kunnen maken van de juiste digitale middelen.

In 2022 werd het startsein gegeven voor het uitschrijven van een langetermijnvisie over een Enterprise Architectuur. De digitale transformatie die de komende jaren zal gebeuren, moet ondersteund worden door een robuuste maar wendbare toekomstplanning, zodat er geen ad hoc aanpassingen gebeuren, maar wel weloverwogen veranderingen. In 2023 wordt deze visie uitgeschreven. Op basis van de missiekritische onderdelen ('de kroonjuwelen') wordt focus aangebracht in de toekomstige digitale ontwikkelingen.

In het kader van 'Slimme haven' zijn mogelijkheden rond het uitwerken van een Digital Twin verkend en afgerond. De conclusie is dat we de uitdagingen waar een Digital Twin aan kan bijdragen, verder moeten uitwerken tot een visie, op maat van de behoefte en het Strategisch Plan van North Sea Port. Deze vervolgstappen zullen we verderzetten vanaf 2023.

De onderdelen op vlak van 'Data tot uw dienst' zijn deels gelinkt aan het strategisch programma 'Data Community'. Er zijn technische onderdelen van een toekomstgerichte data-architectuur ingericht: centralisatie van data enerzijds, en delen van data binnen en buiten de organisatie anderzijds. Ook op vlak van Data Governance en het verhogen van de datakwaliteit zijn stappen gezet, die in 2023 verder worden gezet. Zo wordt eigenaarschap van data decentraal in de organisatie een cruciaal onderdeel om datakwaliteit te verbeteren (bv. asset management data kan het best geactualiseerd worden door deze afdeling).

Verder is de basis gelegd voor een Visie en een beter gebruik van het Document Management Systeem. Deze visie wordt in 2023 verder gerealiseerd, en ook trainingen worden ingepland zodat medewerkers in staat zijn om hun informatie bij te houden en te delen.

De fundamentele voor een project rond Digitale Vaardigheden zijn gelegd. In 2023 is het de bedoeling om te werken aan de digitale competenties van de medewerkers en tevens aan het bewustzijn rond digitale wendbaarheid en weerbaarheid (bv. informatieveiligheid).

Op vlak van 'Cyber security' evalueerde North Sea Port op basis van risico-analyse en de informatie die haar met regelmaat bereikt haar cybersecuritymaatregelen, met bijzondere focus op kritieke diensten en onderdelen. Zowel strategisch als tactisch werden maatregelen genomen die de evolutie van cyberdreigingen volgt op het vlak van preventie, detectie, mitigatie en veerkracht.

Interne Controle

Een corporate risk assessment (zie ook 5.4 Risicomanagement) is in 2022 uitgevoerd om de voornaamste bedrijfsrisico's in kaart te brengen en acties ter voorkoming of beperking ervan in te voeren.

Uit het assessment kwamen 99 risico's naar voor waarvan 9 essentiële werden weerhouden (buiten te nemen risicobereidheid) door het bestuur. Deze risico's werden omgezet in een actieplan in drie domeinen :

1. Actiedomein 1 - capaciteit & competenties
2. Actiedomein 2 - continuïteit en weerbaarheid
3. Actiedomein 3 – efficiënt inzetten van het bestaande netwerk

De aanpak van de frauderisico's (analyse 2021) is geïntegreerd in de aanpak van de strategische risico's. Verdere inbedding in de organisatie en opvolging zal zijn beslag krijgen in 2023 en verder.

Governance and Finance: Corporate Sustainability Reporting Directive

North Sea Port zette in 2022 ook stappen om zich voor te bereiden op de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). Voor het rapportagejaar 2025 zal North Sea Port een duurzaamheidsverslag dienen te publiceren in lijn met CSRD. Dit past in de strategie van Europa om als eerste continent klimaatneutraal te zijn tegen 2050. Deze rapportageverplichting heeft ook het doel om de duurzaamheidsrapportage op hetzelfde niveau te brengen als de financiële rapportage.

In 2022 heeft North Sea Port al een eerste gap analyse uitgevoerd op basis van de huidige rapportage(s), met onder meer het jaarverslag, het milieucertificaat PERS en het Strategisch plan. In de aanloop naar 2025 zal North Sea Port zich verder voorbereiden door:

- Het bepalen van de dubbele materialiteitsanalyse om een beter zicht te krijgen op ESG-risico's (Environmental, Social en Governance). Dit zowel vanuit de impactmaterialiteit als de financiële materialiteit.
- Het verder uitbouwen van de Governance (inclusief Due Diligence) rond de CSRD.
- Het definiëren en monitoren van bijkomende indicatoren en doelen.
- De 'gap' verder te verkleinen door beleid verder uit te bouwen en concrete acties te nemen.
- Het verder ontwikkelen van transitieplannen.

Dit alles zal verder geïntegreerd worden binnen onder meer:

- Het Corporate risk management
- Het latere vervolg op het Strategisch plan Connect 2025
- De rapportering over de aandeelhoudersstrategie
- Een geïntegreerd jaarverslag

Hoofdstuk 5: Financiën

5.1 Resultaten 2022

In 2022 is een resultaat voor belastingen gehaald van € 47,7 Mln, een stijging van 11 % ten opzichte van 2021. Opnieuw overtrof de omzetstijging ruim de toename van kosten. De bedrijfslasten stegen sterk onder impuls van de algemene inflatie (met o.a. loonimpact), energieprijzen en advieskosten.

De recordoverslag vertaalde zich dit jaar in een groeiende nautische omzet van € 49,9 Mln (+8,6 Mln of +21%). De grondomzet kende een stijging van € 1,9 Mln (+3%), als gevolg van een toename van in concessie/erfpacht uitgegeven terreinen, prijsindexering en de herziening van contracten.

De overige bedrijfsopbrengsten bleven vrij stabiel op € 15,9 Mln.

De bedrijfslasten exclusief afschrijvingen namen toe van € 48,8 Mln naar € 54,5 Mln. De personeelskosten (€ 3,1 Mln.) en onderhoudskosten (€ 1,4 Mln.) stegen het meest.

De afschrijvingskosten bleven met € 13,8 Mln. zowat status-quo (+€ 0,2 Mln).

5.2 Kerncijfers

KERNCIJFERS (incl. deelnemingen) 2022 FINANCIËEL

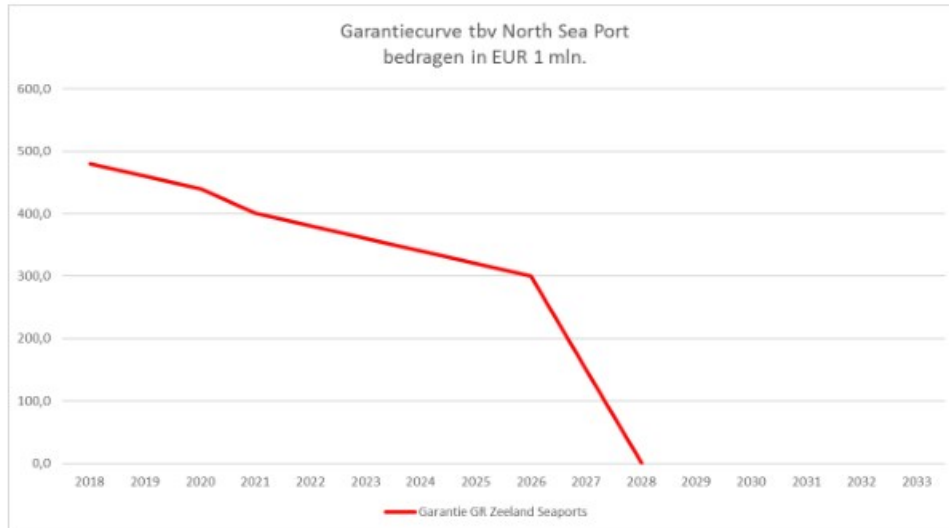
Procentuele wijziging ten opzichte van 2021



5.3 Financieringsstructuur

Het groepsvermogen is eind 2022 verder gestegen naar € 604,7 Mln (€ 566,6 Mln. in 2021). De solvabiliteit uitgedrukt in een percentage van het balanstotaal komt hiermee op 65% (2021: 59%). De gemeenten Borsele, Terneuzen en Vlissingen en de Provincie Zeeland (Garanten) staan garant voor de financiële verplichtingen van North Sea Port Netherlands jegens externe geldverstrekkers en financiers.

Het verloop van de garantiecurve ziet er als volgt uit:

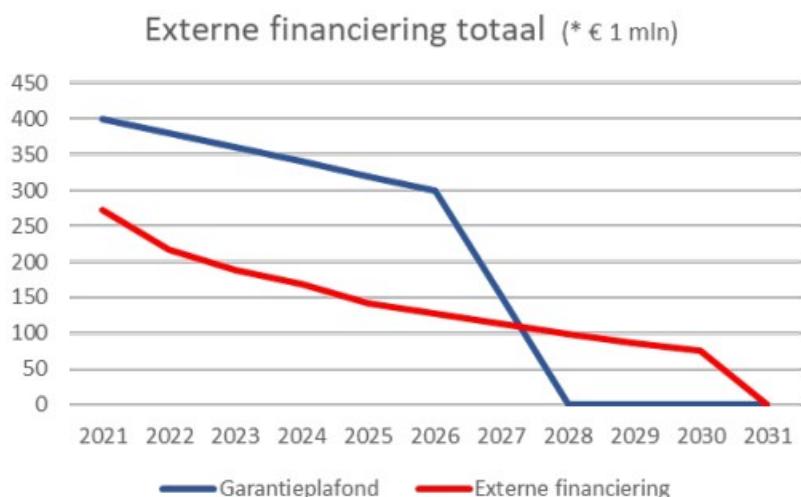


Naast de afgegeven borgen ter dekking van de leningen van North Sea Port staan de Garanten garant voor de derivatenportefeuille van North Sea Port. Derivaten worden ingezet om het renterisico op de variabele leningen af te dekken. Het betreft hier dus geen garantie inzake leningen. Naast deze garanties is door Garanten voor € 65 miljoen aan garanties verstrekt voor leningen ten behoeve van WarmCO2.

Financieringsbehoefte

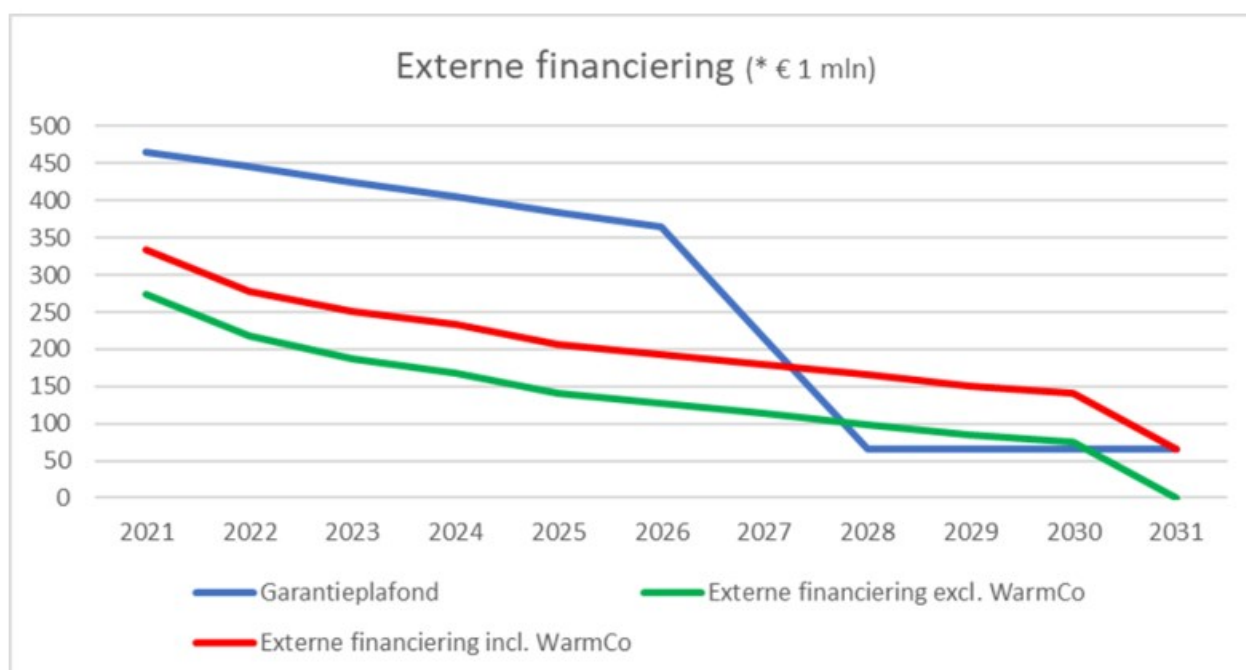
In 2022 is de financieringscurve van North Sea Port geactualiseerd. Hierbij is rekening gehouden met de resultaten/ebitda's voor 2022 en de prognose voor 2023 en het verloop van de investeringen en de meest recente verwachtingen voor de komende jaren.

Het verwachte verloop van de financieringsbehoefte (exclusief WarmCO2) ten opzichte van het garantieplafond ziet er dan zo uit:



WarmCO2

In artikel 3.5 van de garantieovereenkomst 2020 is overeengekomen dat Garanten zich garant of borg stellen voor de financiële verplichtingen van WarmCO2 (WarmCO2 Garantie). De WarmCO2 Garantie geldt voor onbepaalde tijd. De per 31 december 2021 uitstaande WarmCO2 financiering bedraagt € 58,3 mln. De financieringscurve van North Sea Port (inclusief WarmCo2 ziet er als volgt uit:

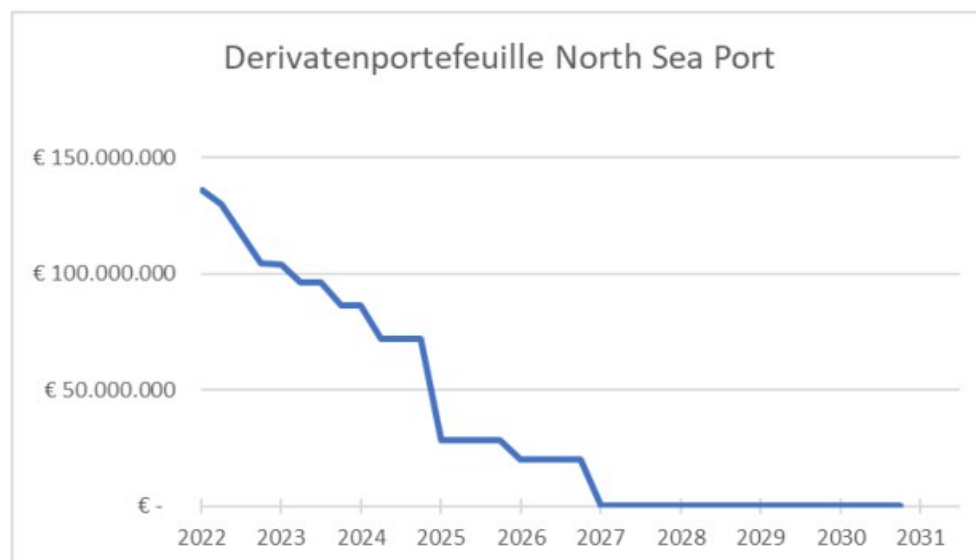


Derivatenportefeuille

Garanten staan tevens borg voor de verplichtingen die voortvloeien uit de Derivatenportefeuille zoals vermeld in artikel 3.6 van de garantieovereenkomst 2020. Voor deze Derivatenportefeuille is het Treasury Statuut van toepassing. Voor het beheersen van het renterisico maken North Sea Port Netherlands/WarmCO2 gebruik van derivaten met inachtneming van de uitgangspunten in het Treasury Statuut.

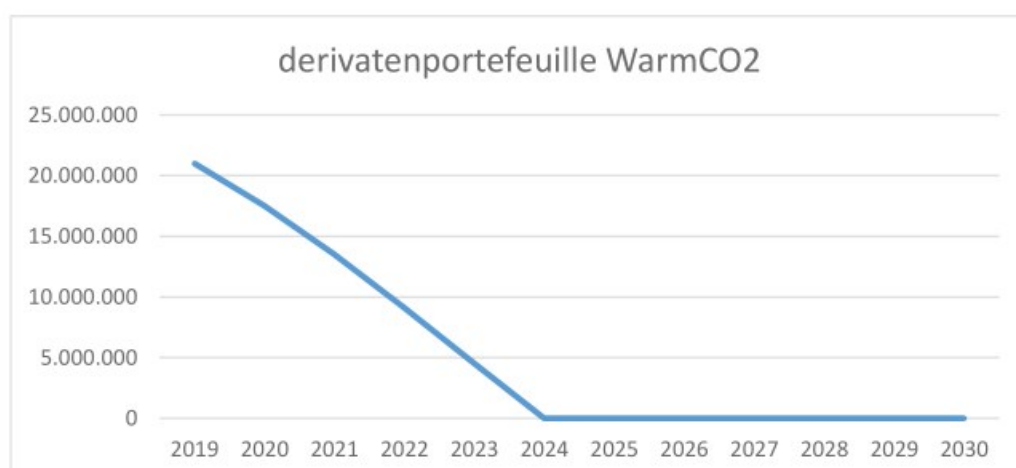
Per 31 december 2022 is de stand van de derivatenportefeuille North Sea Port NL € 113,9 mln.

Het verloop van de derivatenportefeuille kent een dalende curve overeenkomstig de financieringsbehoefte. De grafiek laat de stand zien per ultimo verslagjaar.



Per 31 december 2022 is de stand van de derivatenportefeuille WarmCO2 € 9,1 mln.

Het verloop van de derivatenportefeuille kent een dalende curve overeenkomstig de financieringsbehoefte. De grafiek laat de stand zien per ultimo verslagjaar.



North Sea Port monitort de financieringsbehoefte, risico's en potentiële investeringen om zodoende voldoende inzicht te verkrijgen in de ontwikkeling van de ratio's, de financieringscurve en de bufferruimte.

5.4 Risicomanagement

North Sea Port hanteert een terughoudend beleid in het nemen van risico's maar is zich ervan bewust dat ondernemen gepaard gaat met het nemen van risico's. Bij de acceptatie van risico's wordt de optimale balans tussen ondernemende bedrijfsvoering (hogere risicoacceptatie) en de maatschappelijke functie (lagere risicoacceptatie) in acht genomen. North Sea Port wenst zijn klanten als betrouwbare partner te faciliteren, doet geen toegevingen op het stuk van veiligheid en heeft oog voor de impact van de havenbedrijvigheid op milieu en maatschappij. Met betrekking tot de financiële positie van de organisatie is North Sea Port niet bereid risico's te nemen die de solvabiliteit van het bedrijf in gevaar kunnen brengen.

Het beheersen van risico's wordt bij North Sea Port in beginsel langs drie lijnen ingezet:

- Eerste lijn: het (lijn)management. De manager van een afdeling is verantwoordelijk voor het opsporen, meten en managen van alle risico's binnen de bedrijfsprocessen van de afdeling. Hiervoor voert North Sea Port regelmatig een zogenoemd Corporate Risk Assessment uit. Aan de hand van interviews, externe en interne rapporten en een workshop wordt een lijst van risico's opgesteld. Voor deze risico's wordt vervolgens door de directie een rangorde bepaald en worden maatregelen geformuleerd.
- Tweede lijn: het projectmanagement. Grote of risicovolle activiteiten worden projectmatig aangepakt. In het team is de projectleider verantwoordelijk voor het opsporen, meten en managen van alle risico's binnen het project en voor de rapportage aan de opdrachtgever.
- Derde lijn: de interne audit. Het doel is in beginsel dat bedrijfsprocessen door middel van interne audits worden getoetst. Op basis van een risicoanalyse toetst een interne audit de opzet, het bestaan en de werking van de werkprocessen binnen North Sea Port. De bevindingen uit de audits worden voorzien van aanbevelingen die door de directie worden goedgekeurd.

Wat de derde lijn betreft is de interne audit in 2021 gestart met externe begeleiding van een gespecialiseerde partner. Als eerste deelopdracht is het frauderisico onderzocht. Naar aanleiding van de bevindingen zijn in 2022 de nodige maatregelen getroffen om de risico's te mitigeren.

De risicobeheersings- en controlesystemen hebben in het verslagjaar verder naar behoren gewerkt. In 2022 is een corporate risk assessment uitgevoerd. De focus lag met name op de strategische risico's waarbij het fraude risico integraal is meegenomen. Op basis van een actie plan zullen de gedetecteerde risico's middels een nieuw risicobeheersingssysteem verder worden gemonitord. Hierover zal 2 keer per jaar worden gerapporteerd aan bestuur en audit commissie.

North Sea Port loopt een renterisico op de rentedragende vorderingen (met name onder financiële vaste activa), liquide middelen en rentedragende lang- en kortlopende schulden. Voor vorderingen en schulden met variabele renteafspraken loopt North Sea Port risico ten aanzien van toekomstige kasstromen. Met betrekking tot vastrentende vorderingen en schulden loopt North Sea Port risico over de marktwaarde. Met betrekking tot schulden met variabele renteafspraken zijn contracten (swaps) met betrekking tot het renterisico aangegaan. Hiermee is per balansdatum het renterisico volledig afgedekt middels een vaste rente (rent typische looptijd > 1 jaar). Ook de komende jaren zal dit risico voor een groot deel afgedekt zijn.

Kredietrisico's zijn afgedekt middels het sluiten van langjarige kredietovereenkomsten met financiële marktpartijen. Er is geen sprake van prijs- en valutarisico's. Met betrekking tot het liquiditeitsrisico

maakt North Sea Port gebruik van meerdere banken om over een verscheidenheid van kredietfaciliteiten te beschikken.

De kaders en richtlijnen omtrent het gebruik en toepassen van derivaten zijn geformuleerd en vastgelegd in het Treasury Statuut. Het huidige Treasury Statuut is herijkt in 2022 en zal ter goedkeuring voorgelegd worden op de algemene vergadering in 2023 en van toepassing zijn op de hele NSP groep.

Voor een beschrijving van de belangrijkste overige financiële risico's wordt verwezen naar de jaarrekening.

5.4.1. Strategische risico's

North Sea Port onderscheidt strategische risico's vooral in het niet volgens de planning kunnen uitgeven van nieuwe terreinen. Nieuwe uitgaven zijn nodig om de beoogde groei in verdien capaciteit en de verdere versterking van de financiële positie van North Sea Port mogelijk te maken. Met name het versterken van de competitiviteit door clustering en acquisitie en het monitoren van de performance van een aantal klanten spelen hierbij een grote mitigerende rol. Daarnaast hanteert het commercieel beleid als speerpunt een acquisitiebeleid dat gericht is op die klanten die North Sea Port nodig heeft voor het opvullen van bestaande lacunes; en worden accountmanagement en business development verder ontwikkeld.

Geopolitiek

De oorlog in Oekraïne en de economische sancties tegen Rusland hebben een impact op sommige van onze activiteiten (voedingstoffen en ertsen). Rusland is niet langer de belangrijkste handelspartner wat betreft de goederenoverslag via zeevaart. Met een krimp van 15% als gevolg van de EU-sancties komt het op de tweede plaats, na de Verenigde Staten. Ook de handel met Oekraïne is gehalveerd. Omwille van de zoektocht van bedrijven naar andere markten neemt de handel met Canada, Australië, Algerije en Duitsland fel toe.

Klimaatambities

Een laatste risico in deze categorie is de maatschappelijke druk op North Sea Port en zijn klanten om meer duurzaam te opereren. De energietransitie is met name in het havengebied een terugkerend thema. Zowel het havenbedrijf als zijn klanten hebben op dat vlak inmiddels al veel initiatieven genomen, maar de verwachting is dat deze druk in de komende jaren zal toenemen. North Sea Port heeft van duurzaamheid als een van zijn strategische doelstellingen een belangrijke pijler in het beleid gemaakt.

5.4.2 Operationele risico's

Watergebonden terreinen

De infrastructurele en nautische pijlers zien risico's op het gebied van het tijdig beschikbaar hebben van watergebonden terreinen. De ontwikkeling van nieuwe gebieden is hierbij van wezenlijk belang. De invulling van spoorverbindingen staat hoog op de lijst van noodzakelijke modaliteitsverbeteringen. Op meerdere fronten wordt hiervoor aandacht gevraagd. Het risico van onvoldoende beschikbare ligplaatsen wordt onderkend en inmiddels zijn verschillende projecten succesvol geweest in het creëren van bijkomende ligplaatsen. De beschikbaarheid aan assets en voldoende diepgang wordt onder meer ondersteund door het in 2015 opgestarte en in de jaren daarna verder ontwikkelde programma assetmanagement, dat een uitgebreider beeld van de staat van de activa zal geven.

Gekwalificeerd personeel

Om zijn strategie te verwezenlijken heeft North Sea Port voldoende gekwalificeerd personeel nodig met die competenties die cruciaal zijn voor de gekozen doelstellingen. Daartoe zal voldoende

geïnvesteed moeten worden in zowel bestaande als nieuw aan te trekken medewerkers. Ook samenwerkingsverbanden met kennisinstituten dragen bij aan het reduceren van dit risico.

Nieuwe Sluis

Eind 2017 is gestart met de bouw van de Nieuwe Sluis Terneuzen. North Sea Port Netherlands N.V. draagt een vooraf overeengekomen bedrag bij van € 6 mln. North Sea Port Flanders N.V. zal een bedrag van 88,6 miljoen euro bijdragen (berekend op 15% van de bouwbijdrage van het Vlaams Gewest). De beide bijdragen zijn reeds in de groepscijfers van 2017 verwerkt als verplichting. North Sea Port participeert in de Stuurgroep en wordt periodiek bijgepraat over de voortgang van het project.

De overeengekomen bijdrage van North Sea Port is inmiddels volledig voldaan.

De bijdrage van de Belgische entiteit kan wijzigen indien de bouwbijdrage van het Vlaams Gewest wijzigt.

Infrastructuurwerken brengen inherente risico's met zich mee. Of, wanneer en in welke mate deze risico's zich voordoen, is onzeker. In het projectbudget is een risicoreservering inbegrepen. De risicoreservering is bestemd voor onvoorziene uitgaven waaronder "Verzoeken tot Wijziging" alsmede inherente risico's.

Uit de financiële projectrapportage per 31 december 2022 is af te leiden dat het risico bestaat dat de in het projectbudget opgenomen risicoreserve te laag uitvalt als gevolg van de risico's en verzoeken tot wijziging die zich hebben voorgedaan. De risico's betreffen o.a. de mogelijke meerkosten wegens hogere verwerkingskosten (o.a. door gewijzigde milieureglementering) van afgegraven grond.

Het voortschrijdend inzicht met betrekking tot de toereikendheid van de risicoreserve wordt mede verkregen op basis van schattingen. Deze schattingen zijn gebaseerd op onzekere verwachtingen en scenario's. In een "best guess" scenario lijkt dit risico beperkt, gelet op de risicoreservering in het projectbudget. In een "worst case" scenario kan sprake zijn van aanzienlijke bijkomende verplichtingen.

De eventuele meerkosten uit hoofde van Verzoeken tot Wijziging kunnen ten laste van de risicoreservering van het project worden gebracht dan wel specifiek ten laste van een van de betrokken partners in het project. De uiteindelijke allocatie van de meerkosten en mitsdien het deel dat ten laste van het Vlaams Gewest komt, is voor North Sea Port onzeker. Gelet op voornoemde onzekerheden bestaat voor North Sea Port geen helder beeld op en kan geen betrouwbare inschatting worden gemaakt van een mogelijke herijking van zijn aandeel in de bijdrage aan de nieuwe sluis.

5.4.3 Financiële risico's

De door de Nederlandse aandeelhouders van North Sea Port SE verstrekte garantie bedraagt per ultimo 2022 maximaal € 380 Mln, exclusief de garantstelling voor de deelneming in WarmCO2. De financieringspositie onder de garantie bedraagt per 31 december 2022 € 224 Mln. Met deze ruimte lijkt het risico van overschrijding van de garantiecurve laag, al kunnen nieuwe initiatieven met hoge investeringen deze buffer snel verkleinen. North Sea Port houdt dan ook nauwlettend zijn positie in de gaten. Overige financiële risico's die North Sea Port onderkent, zijn terug te vinden in de jaarrekening.

5.4.4 Vennootschapsbelasting

Met ingang van 1 januari 2017 zijn North Sea Port Netherlands N.V. en haar 100% Nederlandse deelnemingen onderworpen aan vennootschapsbelasting (Vpb). North Sea Port is al langere tijd bezig met de voorbereidingen op de invoering van de vennootschapsbelasting.

De fiscale wetgeving dwingt om bij de start van de belastingplicht alle balansposities te waarderen tegen de waarde in het economisch verkeer. North Sea Port heeft een inschatting gemaakt van de fiscale waardering en is hierover in gesprek met de Belastingdienst. Ondertussen heeft North Sea Port aangifte gedaan over de jaren 2017 tot en met 2022 op basis van pleitbare standpunten. Er is momenteel nog geen overeenstemming met de Belastingdienst over de fiscale waardering van activa en passiva en de ingediende aangiftes.

Op dit moment is North Sea Port in onderhandeling met de belastingdienst over de fiscale openingsbalans. De uitkomst is niet met redelijke zekerheid in te schatten. North Sea Port heeft daarom gekozen voor een scenario van bepaling van de fiscale positie, ter zake North Sea Port Netherlands N.V., in de jaarrekening waarbij ook het voorzichtigheidsprincipe is toegepast en rekening is gehouden met de huidige situatie waarbij de gesprekken nog lopen. Latente belastingvorderingen dan wel belastingverplichtingen zijn op basis van het gekozen scenario in de jaarrekening verwerkt.

5.5 Impairment

North Sea Port beoordeelt per balansdatum of een materieel actief of groep van materiële vaste activa een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. Op grond van informatie uit externe en interne bronnen zijn er geen aanwijzingen bekend en lijkt het niet waarschijnlijk dat sprake is van een bijzondere waardevermindering. Een impairment toets heeft derhalve niet plaatsgevonden.

JAARSTUKKEN NORTH SEA PORT SE

DEEL 2

JAAARREKENING 2022

Zie geconsolideerde en enkelvoudige SE-jaarrekening in de bijlagen.

JAARSTUKKEN NORTH SEA PORT SE

DEEL 3

ANDERE GEGEVENS

Zie ontwerp controleverslag Deloitte in de bijlagen

Vragen Commissie Bestuur 8 september 2023

Vragen Björn Schutz en Daniëlle de Clerck (VVD), over Brief GS van 4 juli 2023 over toezending jaarrekening 2022 North Sea Port SE - 357029, agendapunt 104

Vragen Commissie Bestuur	Antwoorden
<p>Latente Vpb vordering – voor het goede begrip: betreft dit een mogelijke Vpb vordering op basis van waarderingen <u>jegens</u> de Belastingdienst? Dus hooguit een meevaller? Er zijn immers in theorie ook latente belastingschulden. Of betreft het hier juist een liability van NSP ten opzichte van de belastingdienst?</p> <p>Toelichting: Met ingang van 1 januari 2017 is North Sea Port Netherlands N.V. onderworpen aan de vennootschapsbelasting (Vpb). Bij de start van de belastingplicht moeten alle posities worden gewaardeerd tegen de waarde in het economisch verkeer. North Sea Port heeft een inschatting gemaakt van de fiscale waardering en is hierover in gesprek met de belastingdienst. Door North Sea Port is aangifte gedaan over de jaren 2017-2020. Er is nog steeds geen overeenstemming met de belastingdienst over de fiscale waardering en de ingediende aangiftes. Met de Belastingdienst is recent het voornemen uitgesproken niet terug te vallen in details over waarderingmethoden, maar dat partijen op hoofdlijnen constructief en met hernieuwde energie proberen tot een oplossing te komen.</p>	<p>Het betreft een actieve belastinglatentie, derhalve een bedrag dat in de toekomst van de Belastingdienst kan worden gevorderd. Het betreft dus geen verplichting aan de Belastingdienst. Tevens is het ook geen meevaller, aangezien de vordering al is verwerkt in de jaarrekening.</p> <p>Wij merken hierbij op dat de door de Nederlandse aandeelhouders aan North Sea Port afgegeven garanties alleen betrekking hebben op de leningen en derivaten (ten behoeve van het afdekken van het renterisico).</p>

Provinciale Staten van de Provincie Zeeland
t.a.v. de voorzitter
Postbus 6001
4330 LA Middelburg

Onderwerp	Zaaknummer	Behandeld door	Verzonden
Aanbieding brief IPO, VNG, Waterschappen aan beide kamers naar aanleiding van val kabinet	357492		

Middelburg, 13 juli 2023

Geachte voorzitter,

Met de val van het kabinet op vrijdag 7 juli 2023 bereiden de politieke partijen in de Tweede Kamer zich voor op nieuwe verkiezingen. Een demissionair kabinet en aanstaande verkiezingen kunnen politiek bestuurlijke processen stagneren. De VNG, het IPO en de Unie van Waterschappen hebben hun krachten gebundeld. In een gezamenlijke brief aan de leden van de Eerste en Tweede Kamer vragen zij aandacht voor uitdagingen die de gemeenten en provincies raken en roepen op om stilstand te voorkomen.

Het college van Gedeputeerde Staten onderschrijft de brief en biedt de brief ter kennisgeving aan u aan.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,

drs. J.M.M. Polman, Voorzitter

drs. M.C.J. Franken, Secretaris-algemeen directeur

bijlage: Brief VNG, IPO, UvW aan beide kamers naar aanleiding van val kabinet

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.



Den Haag, 9 juli 2023

Aan de leden van de Eerste en Tweede Kamer,

Elke dag geven wij als 342 gemeenten, 21 waterschappen en 12 provincies uitvoering aan beleid en ondersteunen wij onze inwoners. Daarnaast werken wij samen met de rijksoverheid aan de grote uitdagingen van deze tijd. De lijst met grote maatschappelijke opgaven die vragen om doortastend optreden is groot. Denk daarbij aan het grote tekort aan betaalbare woningen, de noodzakelijke klimaatopgave en energietransitie, de opgave in het landelijk gebied en het versterken van bestaanszekerheid van kwetsbare mensen. De uitvoerbaarheid is daarbij geen gegeven; de aandacht hiervoor is een cruciale randvoorwaarde.

Als decentrale overheden willen wij blijven werken aan de vooruitgang van Nederland. Stilstand is echt onverantwoord; dat schaadt de belangen van onze inwoners. Vanuit de drie decentrale overheden vragen we het parlement daarom te voorkomen dat Nederland stil komt te staan. We hebben de ruimte nodig om besluiten te kunnen nemen die nodig zijn om dit land draaiend te houden. We vragen dat concreet voor tenminste de volgende onderwerpen:

1. Het bouwen van betaalbare woningen; rijk en woondealregio's hebben afspraken gemaakt over het versneld bouwen van betaalbare woningen en dertig procent betaalbare sociale huur. Die afspraken moeten gestand worden gedaan. Gelet op de huidige situatie op de woningmarkt zijn daarnaast aanvullende afspraken nodig om de woningbouw niet te laten stokken.
2. De energietransitie is in volle vaart en dat is ook nodig als we de verduurzaming van ons energiegebruik serieus blijven nemen. Ook de recente oorlog in Oekraïne maakt dat ons land versneld de omslag moet maken om minder afhankelijk te zijn van buitenlands gas. Samen met diverse maatschappelijke organisaties zoals netbeheerders, natuurorganisaties, vakbonden, VNO-NCW, MKB-Nederland en het Nationaal Klimaat Platform roepen we u op dit onderwerp en alle afspraken (incl. wetgeving) -zoals met betrekking tot warmtetransitie en gebouwde omgeving- die daarvoor nodig zijn te blijven bespreken. We moeten voorkomen dat het oplossen van netcongestie en de aanleg van laadinfra al op korte termijn vertraging oplopen, net zoals de verduurzaming van de industrie en de gebouwde omgeving en de uitvoering van de RES-en.
3. In het landelijk gebied speelt op dit moment veel dat niet stil mag komen te liggen, en waarbij onder het motto 'water en bodem sturend' de ruimte voor de agrarische sector en voor de natuur weer in evenwicht wordt gebracht, de waterkwaliteit verder wordt verbeterd (de Kaderrichtlijn Water in 2027) en wordt gewerkt aan de klimaatopgave. Uiteraard speelt het stikstofprobleem hier een essentiële rol, ook om weer ruimte te krijgen in de vergunningverlening. Het doel is om het landelijke gebied ook op lange termijn leefbaar en economisch vitaal te houden. De opgave in het landelijk gebied is een gezamenlijke opgave van rijk, provincies, waterschappen en gemeenten, samen met de inwoners, bedrijven en

maatschappelijke organisaties in een gebied, en krijgt vorm in een gebiedsgerichte aanpak. Provincies hebben voor deze transitie van het landelijk gebied gebiedsprogramma's en maatregelpakketten ingediend. Die maatregelpakketten kunnen alleen snel worden uitgevoerd als er op korte termijn financiering ter beschikking komt. Deze zogenoemde versnellingsgelden moeten echt doorgaan. Bestaande regelingen (LBV en LBV plus) moeten met kracht worden uitgevoerd, en toezeggingen (zoals maatwerkmogelijkheden in de vorm van ondernemingsplannen, een nieuwe vrijwillige provinciale aankoopregeling en aanvullende regelingen voor verplaatsing, innovatie en extensivering) moeten overeind worden gehouden. De door de provincies ingediende gebiedsprogramma's moeten doorontwikkeld worden, en daarvoor is het nodig dat het rijk samen met de decentrale overheden intensief samen blijft optrekken. Het gebrek aan duidelijkheid en perspectief is ook voor ondernemers in het landelijk gebied een groot probleem. Het rijk moet gezien de urgentie doorgaan met de gebiedsgerichte aanpak, en de hiervoor noodzakelijke wetgeving en financiële middelen.

4. De afgelopen jaren hebben laten zien dat onze inwoners vaak kwetsbaar zijn in hun bestaanszekerheid. Bestaansonzekerheid en financiële problemen liggen vaak aan de basis van meer en ernstige problemen. De commissie sociaal minimum is recent met adviezen gekomen die betrokken en vertaald moeten worden bij de komende begroting. Dit om ergere problemen te voorkomen.
5. Recent hebben rijk en gemeenten afspraken gemaakt over de hervorming van de jeugdzorg. Onderdeel van het pakket afspraken is landelijke wetgeving. Wanneer deze wetgeving op zich laat wachten zullen de tekorten in de jeugdzorg en de wachtlijsten nog sneller oplopen. Dat is voor de jongeren die op zorg wachten en voor gemeenten een onverantwoorde situatie.
6. Ook de komende maanden zullen vluchtelingen naar Nederland blijven komen. De gemeenten, provincies en de staatssecretaris van Asielzaken zullen in staat moeten blijven om praktische afspraken te maken over opvang, huisvesting en spreiding. Het in behandeling nemen van de Spreidingswet is daarvoor cruciaal. Daarvoor is overigens wel een aantal wijzigingen nodig om de wet uitvoerbaar te maken.
7. Inzet op het OV is nu nodig om de vicieuze cirkel van verschraling, prijsverhogingen en minder reizigers te keren. Laat de val van het kabinet er niet de oorzaak van zijn dat de kamerbreed gesteunde inzet op OV (motie Slotweg-Kuiken) tussen wal en schip valt.

Wij willen onze verantwoordelijkheid blijven nemen. Voor gemeenten en provincies zijn daarvoor nog een aantal randvoorwaarden, zoals de balans tussen taken en middelen noodzakelijk. Belangrijk aandachtspunt hierbij is de korting van circa 3,4 miljard euro op het Gemeentefonds en Provinciefonds vanaf het jaar 2026. Ook de versterking van alle regio's, in lijn met het rapport 'Elke regio telt' vergt aandacht. Voor waterschappen is het nodig dat de voorstellen voor een nieuw belastingstelsel bij de waterschappen doorgang vinden. Over het belang van goede financiële randvoorwaarden voor onze opdracht waren wij al met dit kabinet in gesprek. Dat gesprek moet ondanks de demissionaire status van dit kabinet met voorrang worden voortgezet. Het niet maken van goede afspraken leidt tot stilstand. En dat is voor onze inwoners echt onverantwoord.

Ten slotte vragen we de Tweede Kamer om de verkiezingen niet eerder dan de tweede helft van november te laten plaatsvinden. Vanwege uitvoerbaarheid is een eerdere verkiezingsdatum te vroeg.

Hiermee sluit de VNG zich aan bij de Kiesraad, die adviseert om de verkiezingen op zijn vroegst medio november kunnen plaatsvinden.

Hoogachtend,

Namens de VNG

Namens het IPO

Namens de Unie van Waterschappen

S.A.M. Dijkma
Voorzitter

J. Smit
Voorzitter

R.A.M. van der Sande
Voorzitter

Besluitenlijst Commissie Integriteit

Datum	27-01-2023
Tijd	10.00 – 10.35 uur
Locatie	A024, Kamer van de Proost
Voorzitter	E.E.P.M. Heerschop
Aanwezige leden:	J.J. van Burg en M.J.J. Janssens
Tevens zijn aanwezig:	J.M.M. Polman (CvdK), F.J. van Houwelingen (Statengriffier), S.E. Meijer (Statenadviseur) en M.E. Trimpe (commissiegriffier - besluitenlijst)
Afwezig:	R.W. Koevoets, M.J.A. Reinders-Stijnman, A.G.M. Veraart en W. Willemse

1 **Opening**

Bericht van verhindering van mevrouw Reinders-Stijnman en de heren Willemse en Veraart.

2 **Mededelingen**

Conclusie: er zijn geen mededelingen.

3 **Vaststellen agenda**

Conclusie: de agenda wordt vastgesteld.

4 **Vaststellen besluitenlijst van 9 december 2022**

Conclusie: de besluitenlijst wordt vastgesteld.

Naar aanleiding van: de statenadviseur heeft inmiddels contact met de externe vertrouwenspersoon opgenomen. De looptijd van het contract valt gelijk met het eind van deze statenperiode. De evaluatie volgt daarna.

5 **Zaken uit de actualiteit**

Zaken uit de actualiteit

Ref. instellingsbesluit Artikel 1.a.i. en iii.

- het vervullen van een ambassadeursrol waar het gaat om integriteit voor politieke ambtsdragers;
 - een aanspreekpunt vormen voor niet op een individuele persoon toegespitste integriteitstekwesties aangaande politiek ambtsdragers;
- Afdoeningsvoorstel: bespreken

Conclusie: de voorzitter concludeert dat er geen opvallende zaken op dit moment spelen. De commissaris geeft aan af en toe door fracties met een dilemma gevraagd te worden hierop te willen spiegelen. De wederkerigheid en professionaliteit hierin waardeert hij bijzonder.

6 **Rapportage 2022 (concept) commissie Integriteit**

Afdoeningsvoorstel: vaststellen en toevoegen aan overdrachtdossier.

Conclusie: de commissie stelt de rapportage 2022 vast en voegt deze toe aan het overdrachtdossier.

7 **Overdrachtdossier commissie Integriteit**

Afdoeningsvoorstel: gewijzigd overdrachtdossier vaststellen

Conclusie: de commissie constateert dat het overdrachtdossier nu compleet is en stelt het overdrachtdossier vast. De commissie is positief over de ruimte in het inwerkprogramma voor een opfrisbijeenkomst Integriteit, gecombineerd met een bijeenkomst 'Omgaan met agressie'.

Daarnaast wordt direct na de verkiezingen gestart met de individuele gesprekken met de individuele statenleden. Op de vraag van de heer Janssens of het inwerkprogramma ook voor tussentijds te benoemen statenleden beschikbaar is, geeft de statengriffier aan dat via Statenlidnu veel online studiemateriaal beschikbaar is. Verder wordt aan tussentijds te benoemen statenleden zoveel mogelijk een programma op maat aangeboden. Veiligheid publieke taak ligt in het verlengde van integriteit. De statenadviseur geeft aan dat in de komende statenperiode een agressieprotocol ontwikkeld wordt.

8 Datum volgende vergadering: 9 juni 2023, 10.00 uur

9 Rondvraag en sluiting

De voorzitter sluit – onder dankzegging voor de samenwerking en de goede gesprekken - de vergadering om 10.35 uur.

100 Ingekomen stukken ter kennisneming

101 Brief Binnenlandse Zaken van 13 december 2022 over circulaire wet bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur - 252056

Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming

Conclusie: de commissie neemt kennis van de brief. De CvdK wijst erop deze brief nog een vertaling dient te krijgen in het Reglement van Orde van PS en het protocol vermoeden integriteitsschendingen politieke ambtsdragers. De werkgroep RvO zal dit meenemen.

De commissie geeft aan dat deze brief ook een plaats in het inwerkprogramma verdient. Op de vraag of het duidelijk is op welke momenten een statenlid wel of niet aan beraadslagingen vanwege het directe en middellijke belang kan deelnemen, geeft de CvdK aan dat het belangrijk is om in de voorbereiding van een onderwerp al te spreken hoe hiermee om te gaan. Ook de vergadering als geheel heeft hier een rol in. Transparantie en bewustwording verhogen immers de integriteit.

Provinciale Staten van de Provincie Zeeland
t.a.v. de voorzitter
p.a. afdeling Statengriffie
Postbus 6001
4330 LA MIDDELBURG

Onderwerp	Zaaknummer	Behandeld door	Verzonden
Betonschade Oostbuis Westerscheldetunnel	250162		

Middelburg, 31 augustus 2023

Geachte voorzitter,

In onze rol als aandeelhouder van de N.V. Westerscheldetunnel (WST) zijn wij op 21 augustus 2023 door de directeur WST geïnformeerd over een betonschade in de tunnel. In één van de betonnen segmenten van de Oostbuis van de Westerscheldetunnel is een breuk gevonden. De situatie is stabiel, de tunnel is veilig en blijft open voor alle verkeer. Reparatie is op termijn noodzakelijk, de manier waarop is nog niet bekend. Een team van externe experts monitort continu de situatie en doet nader onderzoek naar de oorzaak en de oplossing.

Vanuit het oogpunt van governance is het aan de directie van de WST om uitvoering te geven aan het oplossen van deze schade. De Raad van Commissarissen heeft hierin een toezichhoudende rol. Vanuit onze rol als aandeelhouder zullen wij daarbij nauwlettend de vinger aan de pols houden. Daarbij onderhouden wij nauw contact met de voorzitter van de Veiligheidsregio Zeeland en de burgemeester van de gemeente Borsele. Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Borsele is bevoegd gezag. Dit betekent dat zij verantwoordelijk zijn voor de verlening van diverse vergunningen, waaronder de openstellingsvergunning.

Het voorgaande heeft geen gevolgen voor het proces om te komen tot een tolvrije Westerscheldetunnel.

Wij zullen uw Staten actief informeren indien hier aanleiding toe is.

Ter informatie ontvangt u bijgevoegd het door de directie van de WST uitgebrachte nieuwsbericht (**bijlage**).

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,

drs. J.M.M. Polman, Voorzitter

drs. M.C.J. Franken, Secretaris-algemeen directeur

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.

Bijlage:

1. Nieuwsbericht NV Westerscheldetunnel



WESTERSCHELDE TUNNEL

MEER MOGELIJK MET DE SLVSKILTUNNEL

persbericht

Betonschade Westerscheldetunnel

In één van de betonnen segmenten van de Oostbuis van de Westerscheldetunnel is een breuk gevonden. De situatie is stabiel en de tunnel is veilig te gebruiken. De tunnel blijft dan ook open voor alle verkeer. Op termijn is reparatie wel noodzakelijk.

Tijdens een onderhoudsafsluiting van de Oostbuis is eind vorig jaar een lekkage waargenomen. Het gaat om het laatste gedeelte van de Oostbuis vanuit Terneuzen richting Borsele.

Wat eerder een normale lekkage leek, wat vaker voorkomt, bleek bij nader onderzoek om een scheur in het beton te gaan. Deze scheur loopt over meerdere betonnen tunnelringen, waarbij één ring bestaat uit acht segmenten. In één segment is sprake van een breuk.

De scheur en de breuk zitten onder het land bij Ellewoutsdijk, dus niet onder water. Er is sprake van een stabiele situatie dankzij voldoende ondersteuning door de omliggende tunnelsegmenten. Een team van externe experts monitort continu de situatie.

Om de eventuele ontwikkeling van de breuk en scheur goed te kunnen volgen, zijn eind juni scheurwijdte-meters geïnstalleerd. Op 5 september wordt aanvullende apparatuur geplaatst om een nog beter beeld te krijgen.

Het afsluiten van de Oostbuis is op basis van de huidige meetresultaten niet aan de orde. De Westerscheldetunnel blijft open en is veilig te gebruiken. Het onderzoek naar de oorzaak en oplossing loopt. Reparatie is op termijn noodzakelijk. Hoe dat eruit gaat zien, wanneer dat plaats vindt en wat dat betekent voor de gebruikers is op dit moment nog niet bekend.



Vragen Commissie Bestuur 8 september 2023

Vragen Berend Boone (BBB), over Brief GS van 31 augustus 2023 over Betonschade Oostbuis Westerscheldetunnel - 363737, agendapunt 107

Vragen Commissie Bestuur	Antwoorden
Er staat vermeld dat er een onderzoek opgestart wordt naar de oorzaak en de oplossing van de huidige situatie.	
1. Wanneer is dit onderzoek afgerond?	Het streven is om de voorlopige conclusies eind september intern in de expertgroep af te ronden voor review door de externe review board (TU Delft en Ruhr Universiteit Bochum).
2. Wanneer kunnen de resultaten van dit onderzoek gedeeld worden met PS?	Het eindrapport van de onderzoeksfase zal medio oktober worden gepresenteerd aan de direct betrokken partijen. Daarna vindt de communicatie naar PS en externen plaats.